

[illegible]

[illegible]

BELLEROPHON; Of LUST tot WYSHEYT,

Door

Sinne-beelden leerlijck vertoont.

Waer by gevoegt zijn

De Vrolijcke Stemmen, of, *Stichtige en vermaeckelijcke Liedekens en Dichten, genomen uyt de geoorlofde Vrolickheyd, tot opweckinge der goede zeden.*

Waer by noch konnen gebonden werden, het *Tweede deel Urania* of *Hemel-sang*, als mede het *Derde deel, Gesang der Zeden, van den selfden Autheur.*

En op't nieuw doorgaens vermeerdert en verbetert en met de alderschoonste Voysen op Musijck nooten gepast/ en met Konst-platen geciert. Door D P. Pers

De Musijck door CORNELIS DE LEEUW gecorrigeert.

t'Amsterdam, Gedruckt voor de Wed: van *Gysbert de Groot*, op de Nieuwendijck, tusschen de twee Haerlemmer-sluysen, in de Groote Bybel, 1695.

Met Privilegie.

PRIVILEGIE.

De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / Doen te weeten ; Alsoo ons vertoont is by de Wed. van Michiel de Groot, Boeckverkoopster tot Amsterdam ; Dat sy op nieuws gedruckt hadde / seker Boeck geintituleert Bellerophon, ofte Lust tot Wysheyt door Sinne-beelden heerlijck vertoont ; als mede het Tweede Deel Urania ofte Hemelsang / en het Derde Deel genaemt Gesang der Zeden / met Konst-platen verciert door D. P. Pers. ende de Musijck van Cornelis de Leeuw, in Octavo / het welke haer seer veel quam te kosten / doch was sy Suppliante bevacht / dat het selve Boeck wel licht door ymant mocht naergedruckt werden tot hare schade ; soo keerde sy Suppliante haer in alle onderdanigheyt tot Ons / biddende dat het Onse gelieften zijn mochte / haer te begunstigen met een Privilegie voor den tijdt van vijftien eerst-komende Jaren in behoorlijcke forma ; SOO IS 'T. Dat Wy de sake en 't versoeck voorsz. overgemerckt hebbende / ende genegen wesende ter bede van de Suppliante / uyt onse rechte wetenschap / Souveraine macht en authoriteyt / de selve Suppliante geconsenteert / geaccordeert en geoctroyeert hebben / consenteren / accorderen en octroyeren mits desen ; Dat sy gedurende den tijdt van vijftien eerst achter-een-volgende Jaren het voorsz. Boeck genaemt Bellerophon, ofte Lust tot Wijsheyt / door Sinne-beelden heerlijck vertoont / enz. Als mede het Tweede Deel Urania ofte Hemelsang / ende het Derde Deel genaemt Gesangh der Zeden / met Konst-platen verciert / door D. P. Pers, ende de Musijck van Cornelis de Leeuw in Octavo / binnen de voorsz. onsen Lande alleen sal mogen drucken / doen drucken / uytgeven en verkopen / verbiedende daerom allen ende eenen yegelijcken / het selve Boeck in 't geheel ofte deel naer te drucken / ofte elders naergedrukt binnen den selven onsen Lande te brengen / uyt te geven ofte te verkopen / op verbeurte van alle de naergedruckte / ingebrachte ofte verkochte Exemplaren / en een boete van drie hondert guldens daer-en-boven te verbeuren ; te appliceren een derde part voor den Officier die de Calange doen sal / een derde part voor den armen ter plaetsen daer het casus voorvallen sal / en het resteerende derde part voor de Suppliante. Alles in dien verstande / dat Wy de Suppliante willende gratificeren met desen onsen Octroye / alleen tot verhoedinge van hare schade / door het nadrucken van het voorsz. Boeck / daer door in eenigen deelen verstaen / den innehouden van dien te advoueren ofte te authoriseren / ende veel min het selve onder onse bescherminge eenig meerder credit / aensien ofte reputatie te geven ; Nemaer de Suppliante in cas daer in iets onbehoorlijck soude mogen influeren / alle het selve tot haren laste sal gehouden wesen te verantwoorden ; tot dien eynde wel expresselijck begerende / dat by aldien sy desen onsen Octroye voor het selve Boeck sal willen stellen / daer van geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie en sal mogen maken / nemaer gehouden sal wesen 't selve Octroy in 't geheel / en sonder eenige omissie daer voor te drucken ofte te doen drucken ; Ende dat sy gehouden sal zijn / een Exemplaer van het voorsz Boeck gebonden en wel geconditioneert / te brengen in de Bibliotheecq van onse Universiteyt tot Leyden / en daer van behoorlijck te doen blijcken / alles op peyne van het effect van dien te verliesen. Ende ten dien eynde de Suppliante desen onsen Consente en Octroye mogen genieten als na behoren. Lasten wy allen en eenen ygelijcken dien het aengaen mach / dat sy de Suppliante van den innehoude van desen / doen / laten en gedogen / rustelijck / vredelijck en volkomentlijck genieten en gebruycken / cesserende alle belet ter contrarie. Gedaen in den Hage / onder onsen grooten Zegele hier aen doen hangen den 24 Juiy / in 't Jaer ons Heeren en Saligmakers duysent ses hondert een-en-tachtigh.

G. FAGEL.

Ter Ordonnantie van de Staten

SIMON van BEAUMONT.

Den Erentfesten, Wysen, Hoog-geleerden en seer Vermaerden

D. JACOB CATS,

Pensionaris der Stad *Dordrecht.*

Erentfeste, Wijse, en Hoog-geleerde Heer,

WAnneer ick in dese Wintersche avonden voor my hadde genomen / eenig werck / alreede by my aengevangen / te volvoeren / ben ick van ter zijden door vele verhinderingen daer af getrocken / alsoo dat ick / om mijne buyten-uren niet geheel ledig te laten ontslippen / nu en dan / eenige dichten / by my eertijts uytgegeven / hebbe verandert: en alsoo my geraden dachte / daer yet by te voegen / ben ick in dese vrolijcke begeerlijckheyd geraeckt / dat ick mijne slechte en ongetoonde Liere / de Werrelt hebbe derven vertoonen / om door mijn eenvoudig geluyt / andere tot een veel lieffelijcker galm en aengenamer Gesang op te wecken. Ick hebbe mijn stoffe genomen midden uyt des Werrelds verdorventheyd / doch also / dat ick het leerlijke en eerlijcken beoogende / het vrolijcke hier en daer hebbe ondergemengt / om alsoo de Jonckheyd / die meest tot geyle en onbeschofte dertelheden genegen is / hier door soetjes af te leyden. Want dit gebreck siet men doorgaens dat vele schoone nieuwe boyskens met sulcke ontuchtige dichten worden uytgegeven / dat de eerlijcke en kuysche ooren daer van een afkeer dragen: en evenwel by gebreck van stichtige gesangen / den gemeenen sleur volgen / daer sy andersints het dertele wel verwerpen / en 't eerlijke omhelsen souden. Ick hebbe U E. dese mijne soetigheytjes willen toe-eygenen / te meer U E. my / naer 't uytgeven van mijnen JONAS de Straf Predicker, opgeweckt / en (door brieven) te gelijck vermaent / dat men oorsake hadde / in dat deel / onsen tijd geluck te wenschen / dewijle men siet dat de eedele Dicht-konst nu by velen tot stichtinge word aengeleyd / en gesuyvert van de ongebondene tochten / die niet doen als de lusten te kittelen / en van de Deugd af te leyden. Ick hebbe hier in dit slechte staelken eenige Dichtjens / Gesangen / en zedige uytbeeldingen voorgestelt / en in der haest / terwijl de Drucker besig was / uyt

de penne geworpen / wat my nu en dan mocht in den sin schieten: U E bescheydentheyt kan alles wel ten goeden duyden / en de misslagen gunstig verbeteren / ten eynde / andere mogen werden opgeweckt / om met een geestiger stoffe de Konsten en goede Zeden te helpen vercieren. Doch ick wil met dese kleynigheytjes U E. ooren niet beswaren / als die met hooger stoffen besig zijn; maer hebbe alleen mijne genegentheyt betoonende / daer mede U E kinderkens willen vereeren / (om by haer huysraed te voegen) ten eynde de selve / sich daer in vermakende / daer uyt mogen plucken / wat haer mach behaeglijck wesen.

Erntfeste, wijse, &c.

Neemt mijne byn postigheyt in 't goede / en blijft met alle de uwe / in des Alderhoogsten bewaringe getrouwelijck bevolen. In Amsterdam. U E. E. Dienstwillige

D. P. Pers.

Versoeck des Dichters, aen allen den geenen, die 't eenigsints mag aengaen.

WY leven nu in sulcke een afgunstige Eeuwe, dat men by na niet aengenaems voor den dag mach brengen, 't en zy dar het te vooren met een Lijfwacht van Hellebardiers en Trawanten beset zy, of met een stercke borstweringe van Privilegien bevestigt; evenwel verstout sich noch de afgunstigheyt, en tast ook aen d'uytmuntenste Hoogheden, en dringt midden door de Hellebaerden, Spiessen en Privilegien. Om desen dan eenighsins in haren loop te stutten, wil ick alleen versoecken en vriendlijck bidden dat de redelijckheydt mach soo veel plaetse vinden, datse my mijne Genuchtjes en Vrolijckheytjes niet willen misgunnen, maer laten die selve vry en vranck passeren, te meer, niemant hier aen iet eygens heeft, alsoo die uyt onsen eygen Tuyn gepluckt, en van onse bloemkens te samen geset, en tot niemants schade of nadeel zijn uytgegeven. Indien U E. dese behaeglijck zijn, wy konnen, met Godts genade, die selve vercieren, verplanten, vermeeren, na dat het ons sal goetduncken. Niemant maeye dan, daer hy niet heeft gesaeyt, maer late dit aen sijnen eygen Heere, die tot uwen dienst, u van herten alles goets wenst.

Toe-

Toe-eygeninge

Aen alle

Edele Verſtanden,

En

Aenradinge tot de eerlijcke Konſten en Wetenſchappen.

GHy die door 't heylig vocht zijt deftig opgetogen,
En hebt de reyne melck der wijsheydt ingeſogen,
Die van een hooge geeſt, en uyt een edel hooft,
Zijt uyt Jupijn gebaert, en uyt ſijn breyn gekloofť;
Gy die ſijn fackels volgt, en 't vrolijck licht ſiet blincken,
En dagelijcks zijt gewoon der Goden dranck te drincken,
Wiens lippen zijn bedouwt met overheylig nat,
En die de wijsheyt gaert in een vergulde vat:
Ick bid u ſoete Jeugt, waer toe dus overgeven,
Dat gy u hooge Geeſt, buygt na het wulpſche leven?
Segt waerom heeft de waen, in u brootdroncken hert,
Dus krachtelijck u ziel betovert en verwert?
Dat gy dus heel ont-aerdt, u voeght na ſlinckze wegen,
Waer door dat lof, noch eer, noch hoogheyt wort verkregen;
Maar ſchuyft dat ſchoon juweel, der deugden edel pant.
Dus onbedacht ter zy, en dwaeſlyck vander handt.
Gewent u geeſtig breyn tot treffelijcke ſaken,
Dan ſuldy metter tijdt een hooger Wijsheyt ſmaken;
Want ofſchoon d'aenvang ſuur ook moeylijk valt en ſwaer,
Soo wort het eynd' gekroont met Eer en Staet hier naer.
Dan wat door 't klamme ſweet, beſuurt wort en verkregen,
Dat plagmen, boven 't goudt, te eeren en te wegen;
Vermits het vluchtig goedt kan erven eenig zwijn,
Maar hy kan van de konſt geen Heer of erve zijn.
Dus moetmen om de deugt den ſteylen berg beſtappen,
En ſchreumen, noch het ſweet, noch oock de ſchuyne trappen,
Want door geſtage vlijt en ſloven inder nacht,
Wort wijsheyt, door de konſt, ter werelt voortgebracht.

Siet hoe de Koopman slaeft door onbekende wegen,
En is mijn Lijf en Ziel tot alle winst genegen:
Ja om dit loose goed hy alle dingen waegt,
Tot hy de Buyck vol nat of zijde kleeders draegt.
O onbedachte Mensch! (versopen in de baren
Des gelt-suchts) hoe derft ghy door 't bracke water varen,
Om een soo snooden winst die self sijn Meester hoont,
Die voor sijn soete rust, hem schandelijck beloont?
U Geest gaat hooger aan: Neen, neen, ghy moet u wennen,
Dat Wijsheyd, Eer en Konst, u wagen altijd mennen:
U lant moet zijn beëgt, beploegt met wackre vreugt
Soo dat gy 't nare zweet van d'oxsels ruycken meugt,
En d'arrebeyd niet ontsien, waer door ghy wert verheven,
Maer ruycken na de lamp, de opkomst van u leven.
Ghy siet den waren loon voor uwe vlijt bereyd.
De eer en hooge staet, der deugden treflijckheyd:
Om soo tot eender tijd den Landen voor te schrijven,
Hoe yder sijn beroep gerustelijck sal drijven:
En wesen als een Vorst, uyt wien gestadig vliet,
De grontvest van de tucht, en 't loffelijck gebiet.
Daer suldy dan besien, wat konsten al vermogen,
Hoe heerlijck datse staen voor aller Menschen oogen,
En waer toe 't scherp vernuft, door reden wort gebracht,
En hoe het domme breyn wert over al veracht.
Geleertheyd maeckt haer volck tot alle konst genegen,
De dom-aert dit versmaet en doeter alles tegen:
Want wat de Meester druckt 't is al vergeefs gewrocht,
De plompaert wort door vlijt tot geene konst gebrocht,
Hy is een groove steen, seer ruw en onbesneden,
Een doode schildery, een beeld'nis sonder reden:
Een schaduw sonder Man, een leven sonder geest,
Geen weesen, maer een schijn, en eene houte leest.
Noyt heeft Apollo 't hooft met Lauwer omgewonden,
Van die hy heeft te traeg en slaperig bevonden:
Maer heeft den wack'ren Haen haer tot een beelt gestelt,
Die der Geleerden vlijt verkondight in het velt,

Die 's morgens voor den dag, de lieve Son gaet wecken,
Op dats' uyt haer Palleys en woning sou vertrecken:
En 't Beyken dat den dauw uyt alle kruyden suygt,
Dat is de rechte school die van haer deugden tuygt,
Dat nijvrig uyt den Thijm, en sy uyt duyst're Boecken,
Gaen al 't verborgen soet met grooten yver soecken:
Waer over haer een krans van Lauwer wort bereyt,
En tot een eeuwig lof om haren slaep gebreyt,
Om dat sy door de vlijt, Parnassus opgestegen,
Verkrijgen Phœbus gunst en al der Musen zegen:
En door een stercke drift, verheven in de locht,
Is van haer al 't geheym der Goden door gesocht.
Hier sal Euterpes *fluyt, een geestig deuntje speelen,*
En ons haer soet vermaeck en blijdschap mede deelen:
De deuntjes van de vreugt, die in een deftig hert,
Ontsteken eene brant in vrolijckheyd en smert.
Hier is geen vuyle mond, geen onbeschofte reden,
Geen dertelheyd of tocht, tot ongebonden zeden:
Maer eenig vrolijck Lied, dat zedig en verheugt.
Den Sangers onderwijst, en eerbaerheyt en deugt.
Hier is geen geyle praet, van Venus *vryeryen,*
Maer eene Vreugde-sang vol slechte rijmeryen.
Die 't kuysche oor behaegt, en houd dat in bedwanck,
En dult geen licht geral noch geyle Minne-ranck:
Sy hoeft voor oud of jong haer soete toon te decken,
Maer sal in yders Ziel een nieuwe vreugt verwecken;
Want wie de deugt en vreugt en eerbaerheid vernoegt,
Daer is haer soet gefluyt en stemme na gevoegt.
En of hierom de Nijd haer eere wil benijden,
Soo tuygt de reden klaer, oock in dees woeste tijden,
Dat eerbaerheyt en deugt en wijsheyt alles plant:
Geluckig waer de deugt en wijsheyd is in 't Lant.

INLEYDINGE

Tot de

LUST der WYSHEYT,

Zijnde een Vermaeck der Jonckheydt.

L eer wy tot onse Gesangen geraken, sullen wy tot de inleydinge van die selve een weynig van het Vermaeck of Vrolijckheyt handelen, om alsoo door desen weg aen te wysen, hoe sich de Jonckheyt in dese sake met betaemlijkheyt sal hebben te dragen.

'tVermaeck of de Vrolijkheyt, na dat het eenige bepalen, is een sekere vergenoeginge des gemoets de welke bekent wort uyt dingen, die de Natuur betaemlijk zijn, die oock van *Plato* op driederleye manieren worden aengemerckt. Want alsoo de Lente of de eerste groente voor het vermaeck wert uyt-gebeelt, waer in alles met een wackerheit en Jeugdige bloeyende kracht en vrolijckheyt voortkomt: alsoo komt oock het Vermaek in de Lente, dat is in het bloejende leven des menschen alder-meest voor den dag, want men siet, dat die oock wackerst en meest tot alle Vermaeck genegen is. Maer gelijck de Velden, Boomen en Kruyden wel moeten werden geheegt en waergenomen, so men daer van goede vruchten meent te verkrijgen, alsobehoortmen dan oock de Jonge edele verstanden alder-eerst in goede zeden en konsten te onderwijsen en op te trecken, op datmen daer van sodanige vruchten mach verwachten, gelijckmen van de Velden, Boomen en Kruyden verhoopt. Doch alsoo de ongehavende Velden, Bomen, en Kruyden meerendeels wilde en onsmaeklijcke vruchten voortbrengen, soo brengen oock de onge-

havende

havende en onbesnoeyde verstanden meerendeels vruchten voort, die de zedigheyt en deugt niet betamen: Want als die selve het ruyme spoor gewent zijn, lopen zy tot haer eygen verderf en ondergangh, het vermaeck misbruyckende Waer over *Horatius* dit selve in sijne Dichtkonst seer geestig van de onbeschaefde en dertele verstanden singt:

De Melk-muyl, uyt sijn's Meesters dwang,
Die gaet nu sijne vrye gang,
Hy rijdt te Paerdt en tijdt ter jacht,
En neemt slechts op de Wellust acht.
Verkiest seer licht een wilde baen,
En acht niet op sijn Voogds vermaen,
Verslint en quist zijn eygen goedt,
Dat hy te los en wulps verdoet:
Sulcks dat hy trots en onbedacht
't Goedt onderwijs terstont veracht.

Hier uyt wort verstaen datmen de teere verstanden by tijts moet besnoeyen, op dat wanneer haer den toom wat los wort geviert, sy niet terstont uytspatten, want men moet de quade Kinderen des gemoeds, terwijl die jong en teer zijn, met de wortel uyt-roeyen, en aen den steen verpletten, gelijck hier van *Ovidius* in sijne minne-raadt, hoewel een Heyden zijnde, een seer goede lesse geeft, daer hy seyt:

Als u de tochten in 't gemoedt
Bespringen, set dan schrap u voet,
Belet het onkruydt en het quaet,
En 't Paert, al eert op 't hollen slaet,
Want dralen heeft soo grooten kracht,
Sulcks dat de tijdt een druyve bracht,
De Boom die nu haer lommer spreyt,
En breedt en wijt haer bladers leyt,
Die kosmen eerst gelijck een kruydt,
Met teere handen roeyen uyt;
Maer als de sieckt', haer wortel schiet,
Dan helpen al de kruyden niet.

Soo moet men dan het onkruydt by tijts uytwieden, en de plante buygen terwijl die swak en teer is, om alsoo het vermaeck in hare palen te omhelsen. En alsoo het vermaeck geensins wordt verboden, als het geschiedt tot eerlijcke oeffeninge en stichtinge sijns selfs of des even-naestens, soo mach het dan niet getrocken worden tot een ruyme wegh der dertelheden en wulpsigheden. Want al wat de percken van Eerbaerheyt en Sedigheyt overtreedt, dat magh geen vermaeck, maer lichtvaerdigheid en ongebondenheid genaemt werden. Hier over is't dat *Xenophon* in de Spreucken *Socrates*, willende aenwijsen den weg van't *Vermaeck*, soo stelde hy de vijf Sinnen in't midden, waer door men al het vermaeck schepte. Wat vermaeck neemt het Ooge als 't sijn gesichte keert tot het aenschouwen van de wonderen Gods, soo op der aerden als in den Hemel? maer in't tegendeel, soo men die selve tot die Ydelheden uytschiet, eylaes! hoe veele zijnder door bedrogen? Waer door is *Samson* verleyt? door de oogen, want hy seyt van de Philistijne te *Thimnat: zy heeft myne oogen welgevallen.* Waer door is *David* gestruyckelt? door de oogen, want hy sagh dat *Bathseba* schoon was. So dat men wel mag seggen, dat de oogen d'alder-aengenaemste Spiegels zijn, wanneer se recht worden gestiert, anders zijnse verleyders, die oock de aldersterkste Vroomste en Heylighste Mannen konnen vervoeren; daerom bidt oock *David* tot Godt, *Dat hy sijne oogen wilde af-wenden van de ydelheyd.* Wat de smaeck aengaet, hoe aengenaem en vermaecklijck de selve is, wort door de hongerige en grage mage beproeft, en tot sijn recht wit gebracht zijnde, doetse den Mensch met vermaeck leven, maer door haer misbruyck doetse den Gulsigaert om hals brengen. En wat de reuck belangt, daer in heeft God geen kleyn vermaeck gegeven, alsoo wy daer door alle lieflijcke roosen, bloemen ende reuck-wercken, door't middel van de Locht, als door twee sluys-gaten ter neuse laten doordringen, maer in't tegendeel

gendeel, de selve misbruyckende, gedijtse tot onsen dood en ondergang. 't Gevoel heeft zijn vermaeck, want alle tastelijcke dingen worden daer door gekent, en na datse aengenaem zijn, soo scheppen wy daer in te grooter behagen, maer in 't tegendeel sullen sy haer quetsen aen de scherp-snijdende swaerden; want de handen zijn den Mensche gegeven tot tasten en voelen, al wat tot noodigheyd en betaemlijckheyd vorderlijck is.

Maer alhier letten wy insonderheyd op 't vermaeck van de ooren, want daer door wordt al het lieflijck geluyt begreepen, dat eenighsints kan bedacht worden. Het ooge siet wel, maer de ooren hooren de levendige stemme. En hierom seyde *Xerxes*, dat de ziele in de Ooren woonde, want die selve vermaeckte sich in 't wel-spreken, en bedroefde sich in de vuyle monden. Waer over de Oude de Ooren, de Wijsheid hebben toegewijd, en hadden oock een gewoonte, dat wanneer zy hare Kinderen gemoeteden, dat sy die selve voor de Ooren kusten, liefkosende, 't geene, waer door de Wijsheid wierde gevat. Waer over wy altijdt lust behooren te dragen, om het eerlijcke en betaemlijcke te hooren. Insonderheyd lettende op de belofte *Christi, datse saligh zijn die Godts Woordt hooren en dat bewaren.* Of gelijck *Bernardus* seydt, *Dat is een goedt Oor 't welck gaern nutte dingen hoort, en 't gehoorde wijsselijck onderscheyt, en 't geene verstaen is, gehoorsaemlijck uytvoert.* En alsoo het oor geen kleyn vermaeck schept in het lieflijck geluyt, en in de aengename stemme, soo hebben wy 't vermaeck van de Ooren eenige vrolijckheyd toegevoegt, voor den dagh brengende eenige stichtelijcke Gesangen, Liedekens en Dichten, die al te samen na de Zeedigheyd en Deugd gericht zijn, spelende daer in door verscheyde stoffen, om den Mensche te vermaken en de Jonckheyd de betaemlijckheyd en achtbaerheyd aen te prijsen. Want de Achtbaerheyd en Eerbaerheyd is al 't gene, dat aen de natuur betaemlijck

lijck is, waer in de Matigheyt en Zedigheyt met een ſekere, edele, vrye en burgerlijke maniere uyt blinckt, ſulcks dat ſich oock de Achtbaerheydt, in alle dingen, die tot de Eerbaerheyt behooren, in 't gemeen wydloodigh verſpreyt, en in 't beſonder tot alle ſoorten van Deughden, volgende de dingen die recht en eerlijck zijn, als recht en eerlijck, vliedende die dingen, die onrecht en oneerlijck zijn, als quaet en onbetaemlijck, ſtrydigh zijnde tegens de behoorlijckheydt en Eerbaerheydt. Want de Achtbaerheydt is een kleet en cierſel dat den Ouden en Jongen ſeer wel paſt, ſoo in woorden als in wercken.

En na dien het Vermaeck niet kan weſen ſonder vrolijckheyt des herten, ſoo wort dat ſelve altijdt van een ſoodanige geoorlofde vrolijckheyt verſtaen, die na de reden en Chriſtelijcke zedigheyt gericht is. De vrolijckheyt is by den Chriſtenen altijt toegelaten geweeſt, ſulcks, datſe oock in de openbare Feeſt-dagen met kranskens verſchenen, dragende oock Palm en Olijf-taxkens in hare handen, ter gedachteniſſe van de overwinninge die de geeſtelijcke Vrede-Vorſt *Jeſus Chriſtus* hadde verkregen, gelijck *Tertullius* verhaelt. De Heydenen hadden oock hare vrolijckheyd, want ſy plachten in hare Feeſtdagen de Vrolijckheyt met Bloemen en kranskens te vercieren: Ja zy gebruyckten oock daer toe in hare geſelſchappen een Mirten-tack, want als ſy over tafel ſaten en vrolijck waren, zoo langden ſy d'eene den anderen den Mirten-tack toe, die dan oock terſtont daer naer een geſangh op hefte, ſoo haeſt hy dien ontfangen hadde, gelijck *Plutarchus* verhaelt. Soo dat het Vermaeck door een geoorlofde vrolijckheyd, niet kan worden mispreſen, zijnde 't ſelve by na de natuur eygen.

De Stadigheyt en Deſtigheyt is oock boven mate te prijſen, voor die van een geſlooten en beſadigt oordeel zijn, maer dit is een yeder niet gegeven. Vrolijck te zijn en te treuren, heeft elk ſijn tijt, doch alles by mate.

Waer

Waer over oock *Aristoteles* segt, datter geen wijs Man is, sonder onstelteniSse des gemoets, doch hy houd mate. En dit is den Mensche eygen, dat hy treure of vrolijck zy: Maer niet te treuren en niet vrolijk te zijn, mach men eer by een block als by een Mensch vergelijcken. 't Is dan Menschelijck, dat de droefheyt en vrolijckheyt elck hare plaets hebben. Maer men moet niet soo stuurs wesen als *Socrates*, de welcke nimmermeer enig teycken van droef heyd of blyschap vertoonde, navolgende de stuursheyt van *Anaxagoras* en *Aristophanes*, die daer nimmermeer lachten; want dese gaen de palen van de behorelijckheyt te buyten, en al wat buyten schreef gaet, is lasterlijck: Gelijck daer was de gestadige lag van *Democritus*, en 't gedurig schreyen van *Heraclitus*. De achtbaerheyt houd in alles de middelweg, en vertoont ons wat billick, oorbaer en betaemlik is: En 't is betaemlik, dat wy in de algemeene saken van ouders, vrienden en magen, of blijdschap en droef heyd scheppen, 't selve betoonende door geluckwenschingen, of door mee-warigheyt, maer altijt moeten wy, gelijck geseyt is, in onse genegentheden en tochten des gemoets, ons met een gematigde eerbaerheyt verblijden, die de achtbaerheyt betaemlijck is.

Maer alsoo onder des Menschen vermaeck, de Liefde of Minne wel schijnt de hoogste plaets te genieten, niet te min moetse oock in hare palen besloten blijven, andersints baertse maer hertzeer, ellende en den ondergang, alhoewel *Plato* in sijn Gastmael schijnt te beweeren, dat de Liefde het krachtigste vermaeck van allen is. Is 't dan waerachtig 't geene *Plato* seyt; soo moet een yegelijck die de ware vruchten des selve wil genieten, sich sorgvuldigh wachten, dat hy de Liefde geen oorsaeck geve, datse in roet en bitterheyt verandert werde. Waer van vele seer leerlijcke en waerachtige bewijs-redenen voor handen zijn.

Maer

Maer van de kracht der ware Liefde, heeft haer eener dit ter eeren ingestelt:

Goud, Topasen, Peerl, Rubijn,
En der wrecken hooge schijn,
Moet beswijcken voor dees schat,
Daer van d'aerd' geen schoonder vat:
Ofschoon Rijckdom heerlijck schijnt,
Stracks sy by de Liefd' verdwijnt,
Die my 't herte soo verkracht,
Dat ick 't al, om haer, veracht.

Soo sal 't ons dan tot geen verwijt konnen werden na geduyt, dat wy ons Vermaeck na de Zeedigheyd hebben gevoegt, om de Jonckheyd hier door aen te locken, ten eynde sy de dertele en onbeschofte geylheden verwerpende, het zeedige mogen verkiesen, volgende daer in altijd de Eerbaerheyd. Niet te min soo weten wy oock wel, dat onse gesangen by de brooddronkene worden berispt, om dat sy de Deugd en Eerbaerheyd al te seer volgen, daer sy nochtans in de geoorloofde vrolijckheyd vermaeckx genoeg aenbrengen. Onse Eeuwe is hier in ongeluckig, dat onder de treflijckste en braefste geslachten, soo veele werden gevonden, die haer mont en stemme de ongebondentheyd ten roof geven, daer van sy haer behoorden te onthouden; want als de Philosooph *Diogenes* eenen schoonen Jongelingh sach, die sonder eenige eerbaerheyd sprack, seyde hy tot hem: *Schaemt ghy u niet, dat ghy uyt soo schoonen yvooren scheede, een mes van loot treckt?* Verstaende by de schede de schoonheyd des Lichaems, en by het mes van loot, sijne onbeschofte en oneerbare maniere van spreken. Is dit van de Heydenen soo ernstig berispt, veel meer behooren wy Christenen, ons des selven te schamen.

Om nu wederom tot het vermaeck van onse Gesangen te keeren, seggen wy, dat de Sang of Musijck niet van het minste vermaeck is; want als *Socrates* aen 't Orakel van *Apollo* vraegde, wat hy doen soude om geluckig

luckig te leven? kreeg voor antwoordt: *Dat hy de Musijck soude leeren:* Dieshalven seyt Beroaldus, *dat de Musijck soo vermaecklijck is, dat oock door haer soetigheyt alle dingen worden verkregen:* En tot meerder opmerkinge vertelt de geestige *Philostratus* hare volgende werken en wonderen. *De Musijck of het Gesangh*, seyt hy, *beneemt den treurigen haer treurigheyt, den vrolijcken maecktse vrolijcker, den Minnaer vieriger, den Gods-diensstigen, yveriger, en treckt de gemoederen, wanneer sy op alle manieren is toegestelt, werwaerts sy wil.* Ghy dan, O deftige verstanden! die de BELLEROPHON, of Lust tot Wijsheyt, bemint, laet u vermaeck de Werrelt tot stichtinge aenhooren, op datse haer met u mag vermaken, en in alle eerbaerheyt vrolijck zijn; want een vrolijck gemoet, gelijck *Salomon* seyt, maeckt een bloeyend ouder. Dit most ick als tot een inleydinge noch met u sprecken.

Na-reede.

NA dat ick mijnen *Bellerophon* had in 't licht gebracht, heb ick daer na mijne penne gevoeght na veele Schriftuurlijcke en stichtelijcke Liedekens, en hebbe die onder den Tijtel van *Urania* of *Hemel zangh*, als een tweede Deel, toegestelt, waer in ick veele Bybelsche Historien en andere zeedige stoffen hebbe gevoeght, die ick bevondt dat den Leser behaeghlijck waren, waer over ick wederom mijne lust hebbe hervat, en nu, voor 't laetste, noch met een nieuw *Gezangh* der *Zeeden* willen vereeren, te meer dese tot stichtinge en vermaeck getrocken zijn, uyt veele Philosophische en morale of zeedige stoffen, tegens veele gebreken der Menschen, daer oock veele Schriftuurlijcke mede onderloopen, sulckx dat dese Liedekens bestaen uyt drie deelen, als

1. *Bellerophon*, of *Lust tot Wijsheydt.*
2. *Urania*, of *Hemel-zangh.*
3. *Gezangh der Zeden.*

Die had ick den Lief-hebbers der Sing-konst noch voor te dragen.

U E. Dienstwillige
Dirck Pieterz Pers.

BELLEROPHON, of

Wie begint, wie wint.

In magnis et Voluisse sat est

BEllerophon (soo de Poëten dichten) was de Sone van Glaucus, Koning der Ephyreen / door wiens deugdelijcke schoonheyd Stenobæa, de Huysvrouwe van Prætus, Koning der Archiven (te vergeefs) verlieft zijnde / hem beschuldigt heeft van noot-dwang / waer over hy hem naer Lyceam, tot Jobatem den Koning gesonden heeft om gedood te werden / maer dese niet willende sijn huys met 't bloet deses edelen Jongmans besmetten / heeft hem ten strijt gevoert tegens de Solimos: Maer als hy die selve oock door sijn dapperheyt overwonnen / en veel gevaer had uytgestaen / wierde hy ten laetsten na 't ysijcke monster Chymæra gesonden / het welck hy door de hulp van Neptunus, met 't paert Pegasus ook mannelijck heeft gedood / en 't lant van dat gruwelijck gedrocht verlost. Wanneer hy daer na / als door een hooger geest gedreven / oock met Pegasu hooger dingen wilde ondersoecken / is hy (naer beneden siende) daer afgevallen. Hier uyt nemen vele / dat sijn wille tot hooge saken is te prijsen, al is 't schoon dat hy tot sijn wit niet is gekomen *In magnis & voluisse sat est.* Eenige houden dit voor een Historie / andere voor een Physi-

Bellerophon, most gy dus na de wolcken vliegen /
En op Minervaas hengst den Hemel oock bespien?
Dijn zwacke lust/eylacs! sal 't willig hert bedriegen?
Want hy valt onbedacht die 't over al wil sien.
Wist ghy niet wie den brand der sonden wil genaken /
Smelt door te grooten hitt' / door 't scheem'ren van 't gesicht?
Die met sijn teer vernuft wil alle wijsheyt smaken /
Die valt al eer hy 't weet / en sneuvelt al te licht.
En evenwel dijn Ziel is waerdigh om te prijsen /
Die met een fris gemoed / yet God'lijcks heeft bestaen /
Dijn hoogh verheven geest krijght d'eere van de Wijsen /
Vermits dijn kloecke breyn yet treflijcks heeft gedaen.
„ Wie altijd leyt en peynst en nimmer derf beginnen /
„ Wie altijd overleght de zwarigheyt van 't werck /
„ Wie altijd leyt en maelt en rammelt met de sinnen /
„ Bouwt nimmermeer een huys / en minder noch een kerck.
„ Slaet handen aen den ploegh/en leght 'er niet te wroeten/
„ Te speelen met u breyn / maer grijpt de steenen aen /
„ En metselt metter daet: De Konst sal u gemoeten:
„ Hy heeft genoegh gewilt die 't slechts heeft onderstaen.

Phisice of natuurlijke beschrijvinge Andere door een Ethisch of leerlijck bedietsel. Altijd dat is 'er van / dat wy daer door worden geleert / niet te suffen in de aengevangene loop-bane des levens / maer dat wy altijt moeten voort varen / om de wetenschappen meer en meer te ondersoecken / en niet doen als de Boer by Horatium, die altijd overleyde hoe hy een huys wilde bouwen / maer nimmermeer begost hy een steen aen te leggen / over sulcks wierde sijn huys noyt begost. Soo doen oock veele / die door hare te groote neus-wijsigheyt / veele dingen weten over te leggen / maer onderstaen nimmermeer hare gedachten in 't werck te stellen.

Wie altijdt dreyght, en noyt begint,
Die vanght een vuyst vol losse wint:
Met dreygen wordt geen dingh gewrocht,
Noch yet dat treflijck is volbrocht:
Wie slechts wat deftighs neemt ter handt,
De lust daer toe en is geen schandt:
Al blijft hy steken in sijn vlijt,
Soo prijst hem evenwel de Nijdt.

In weelden siet toe.

Vici Victori suo gratulatur

SEsostris, een Koningh van Egypten / die door sijn strijdbaerheyt andere omliggende Koningen hadde t'ondergebracht / liet hem / door een opgeblasen hooghmoet / van die selve trecken / en in triumphe om-heer voeren / doch wierde door een treffelijcke antwoorde van het rollen der raden / en 't keeren der Fortuyne overtuygt / die selve op haer vrye voeten te stellen. Dit behoorde yder een leeringe te wesen / dat hy 't geluck niet te seer soude vertrouwen / dan des werrelts saken zijn veranderlijck / en d'Fortuyne is ongestadigh / die haest het onderste boven / en 't bovenste onder kan keeren / en datmen van haer gladde wielen lichtelijck kan afslibberen. Sy laet haer in geene plaetse sluyten / maer vlieght nu hier dan daer / lichtvaerdigh drijvende / &c.

Wie op 't geluck te veele steunt,
Heeft op te krancken riet geleunt:
't Is wanckel, rondt, en slibber gladt,
Het drayt en keert gelijck een radt,
Wat onder is raeckt op den top,
Wat boven is verkneust den kop.

Of ghy Sesostris praelt / en prachtigh komt getreden /
U schaduw' is alleens / ghy zijt die selve Man:
Of ghy de Princen toomt / als Rossen / en vertreden
Hebt hare heerschappy / siet eens hoe 't keeren kan?
Gedenckt hoe 't Avontuur met licht-gewieckte vlercken /
Den eenen nu verheft / en d'ander stort te neer:
Dat nimmermeer u doen en ongebonden wercken /
Staen aen u eygen wil / maer aen een grooter Heer.
Siet hier des Konings oogh eens letten op de wielen /
Hoe 't eene sich verheft / en 't ander nederdaelt:
Hoe alle tijdt de smert volght stadigh op de hielen /
En d'hooghmoedt selfs de straf op haren halse haelt.
Sesostris die daer sagh des Konings oogen staren /
Sprack met een trotsen sin / waerom hy sijn gesight
Op sijn verheven Koets dorst spieg'len en verklaren?
Om dat (seyd hy) soo haest het onderst' boven light.
Ick sie de raders aen / ick sie die om gedreven /
Wat boven is verneert / wat onder is verheft:
Ick sie wat eertijds was / wat eertyds was verheven /
Dat leyd'er weer vertreen / en van de nood getreft
Dees antwoort 's Konings hert beroert met groter vreesen/
Dat hy den Vorsten voorts op vrye voeten stelt /
En denckt in sijn gemoet: „ Niet blijft 'er in sijn wesen /
't Vertreeden grasjen klimt / en d'Eycke word gevelt.

't Is in een oogenblick verkeert:
De trotse wordt te haest verneert,
't Verslagen rijst weer na de Lucht,
't Verheven geeft sich op de vlucht,
En menght het alles onder een:
Het kleyn wort groot, en 't groot wort kleen;
En 't lot (een yeder opgeleydt)
Rolt altijdt sonder onderscheydt:
Dus niemant stel sijn hoop te seer:
Op 's Werreldts staet, op macht en eer,
Want Godes straf vlieght als een windt,
Die al der grooten trots verslindt.

Welſprekentheyt, Suſter van de Wijsheyt.

Eloquentia nil præstantius

GHy (wiens ſuyvere tongen met een lieflijcke Honingh / en geſuyckerde Nectar zijn beſproeyt / en die de Goddelijcke Ambroſia geſmaeckt hebt) ſiet hier het cierſel van uwe ſchoonheyt. Hier ſtaet de ſoet-vloeyende Welſprekentheyt verheven uyt alle andere konſten / om te betoonen / dat door haer alle voortreffelijcke Wetenſchappen worden vertoont / geleert / en ingeſcherpt; ja met ſodanige luſt aengeweſen / dat de toehoorders ſelve met een lieffelijcke kittelinge / als met open monde / gapen / om te mogen genieten de edele mede-deelinge van deſe heerlijcke en noyt volpreſene aenſprake. Sy is de gene die 't vuyle en verworpene door hare aengename maniere van aenprijſinge kan ſoo behaeghlijck maken / en met ſodanige cierlijcke ſluyers / byhangſels en parruycken op-proncken / dat oock het alder-verachtſte geacht / ge-eert / en in waerde gehouden wordt. Hier toe iſſe oock van alle andere konſten als de uytblinckenſte op 't Tonneel gebracht. Doch alſoo / datſe altijt na de deught / haer verſtant moet gebruyken / niet om de geyle dertelheyt / als Venus en haer Boef ken, te vorduren / en met loofwerck af te ſchilderen; maer alleen om de deugt en de konſten

HIer staet een Heyligh Choor van deugde-rijke kunsten /
Van wijsheyt / recht en macht / en alderhande gunsten /
Vol edelheyt en geest / die op een rotz gebouwt /
Gegrondtvest op de Deught / de Deught in eeren houdt.
Wel sprekentheyt wort hier den Lauwer-krans gegeven /
Wiens Goddelijcke stem kan door de wolcken zweven /
Die hooger als de Son kan tot de Goden gaen /
Kan dringen door het hert en aen haer zijde staen:
Kan leyden door een strick en Godlyckheyt gevangen /
De Zielen / die geboeyt / aen hare tongen hangen:
Kan leyden door een lust / en door een hooger geest /
Dat niemant / noch de doodt / noch ook voor schande vreest.
Sy drijftse door de Zee / door stormen en door baren /
De sulpher noch de bast die konnen haer vervaren:
Sy gaen / als in den doodt / door d'honing van haer mont /
En volgen / waer sy wil / uyt een getrouwe grondt.
Het Avontuur alleen / en 't dertel kindt der Minnen /
Staen buyten dese school / met hare dwase sinnen /
Die door haer geyle lust bespien een ander Wet.
„ 't Welspreken is een deught / maer voor de deught geset.

sten met een aerdig pinceel af te malen. 't Geen de Poëten van Amphion en Orpheus verhalen / is niet anders als op de welsprekentheyt te passen; want gelijck sy door hare liere de Leeuwen / Wolven / Beeren / Slangen / Vogelen / Bergen / en Boomen / kosten bewegen / ja de Revieren doen stille staen; so kan oock de Welsprekentheyt de harde / ruwe / wrede / onbuyghlijke en styfhoofdige menschẽ door de soetigheit en honing van hare woorden / hoe hertneckig die ook op hare meninge staen / daer van aftrecken / haer makende met eene sachtmoedig en goetdadig. Geluckig dan zijn de Landen, alwaer de welsprekentheyt tot vrede en welstant der Burgeren gebruykt, en niet tot haer verderf en ondergang misbruyckt wort, gelijk Cicero seit;

Wiens lippen met een soet gefluyt,
De Wijsheyt galmen overluydt,
En mengen 't suycker van de reen
Tot nut en stichtingh van 't gemeen,
Diens konst, als Godlijck, wordt geloont,
En van de Deughdt met lof bekroont.
't Wel-spreken maeckt het harde soet,
En buyght een wreeveligh gemoedt.

Eere boven al.

Decorū est pro patria morj

GElijck de sterren aen den Hemel in klaerheyt uytblincken / soo steken oock boven andere uyt de dappere daden der beroemde Helden. Marcus Curtius, om sijn Vaderlandt van 't bederf en ondergang te verlossen / springht gewapent met syn paert in de solpher-poele / en blijft door sijn loffelijcke daet onsterffelijck op aller tongen; gelijck mede Horatius, Cocles, Mutius Scevola, en veele andere doen / die ghy by Titum Livium kondt lesen. Want voor 't Vaderlandt sijn leven in de waeghschael te stellen is loffelijck. Daerom seydt Valerius Maximus, dat het even groote deught is 't Vaderlandt voor te staen / als om een tegenwoordigh ongeluck sijn leven te laten. Dese Historie soude geschiedt zijn ontrent 390 jaren na de bouwinge der stadt Romen.

'T Is eerlijck dat ick my te pandt
Stel loflijck voor mijn Vaderlandt,
En waegh dat jongh en edel bloedt,
Uyt een oprecht en trouw gemoedt.
Mijn deught sal blincken als de maen,
En over al ten toone staen,

En

OF d'Edelheydt bestaet in pronckery of kleeren /
Daer van sal dees Romeyn u geven klaer bericht /
Hoe dat een Ed'le Stam verrijst in grooter eeren /
Wanneer sy voor het Land bewijst haer trouwe plicht.
O brave jonger held! en vol van hooge sinnen /
Ghy steld u jonge lijf en leven in der dood:
Ghy kond door uwe deught u vyand overwinnen /
En redden onse staet uyt dees bezwaerde nood.
Siet aen dit manlijck hert is gantsch bereyt te sterven /
Om voor 't gemeene best te dempen dese poel /
Want sonder 't Edel bloed soo kan men niet verwerven /
Waer mee dees sulpher wierd' geblusscht en sijn gezwoel.
't Is beter dat hy sterft op d'Altaer der gedachten /
En stelt sijn groote deught en edelheyd te pant /
Dan dat hem eene schicht of vuyle stanck verkrachten /
En liet in dit gevaer sijn lieve Vaderland.
Hier gaet de Heldt in 't graf / en na der Hellen dalen /
En waeght syn vroome Ziel / en syn getrouwe bloed:
De Goden sullen 't lijf op hare wiecken halen /
En kroonen 't met Lauwrier voor sijn oprecht gemoed.
„ Wie 't Vaderland uyt noot wil redden van 't verderven /
„ Verkrijght soo grooten lof als uyt den Scepter gaf:
„ Hy gaet op yders tongh / syn roem kan niet versterven /
„ Der Helden hooge geest is syn gewenschte graf.

En soo de Goden geven loon ,
Verdien ick hier den Lauwer-kroon.

Leeringh eens Christens.

WIe dan voor 's Hemelsch waerheydt sterft ,
Voorwaer hy grooter kroon verwerft :
Door Christum , daer hy na verlanght ,
Hy's levens vreughd' en kroon ontfanght ,
„ Dus wie sijn leven hier verliest ,
„ Behoudt dat , en een beter kiest.

Vitia castiganda esse virtute

HY doolt seer verre van 't rechte wit/ die hem inbeelt dat de Deught in de uyterlijcke schoonheyt / of in heerlijcke gestalte des lichaems gelegen zy ; want gelijck de Deught sich inwendigh vertoont en haer woon plaetse in de ziele behout / soo kanse/door 't uytterlijk niet gesien worden. Soo wort dan by gelijckenis dese Spiegel voor-gestelt/ dat gelijk die selve de uytterlijke vlacken des lichaems ondeckt / men ook also de innerlijke smetten des gemoets aen de Deught behoort te toetsen. De schoonheyt doet tot de Deught niet/ evenwel heeft de Deught uyt een schoon lichaem te heerlijcker aensien / en in een mismackt man doetse dat veel treffelijker schijnen. Daerom seyde Diogenes, Jonghman ghy doet seer wel/ dat ghy de Deught met de schoonheyt uws lichaems wilt gelijck stellen / want de natuur heeft dickwils / oock in een leelijcke gestalte / een deugtsame en vrome ziele geplant : Desgelijks seyde oock Socrates , (die seer leelijck en mismaeckt was / wanneer hem het selve verweten wiert/) Ick soeke door de schoonheyt der deughden/de vlacke mijner mismaecktheyt uyt te wisschen.

Hier op soude men bequaemlijk passen het spreeckwoort Silennilcibiadis, 't welk sekere dooskens waren die van buyten een

WIe in dit tafereel ſijn vlacken wil beſchouwen /
En toetſen ſijn gebreck / en ſpieg'len ſijne ſond /
Vind alles wat hem ſchort. Wilt deſe les onthouwen:
,, Wie ſijne ſmetten kent heeft balſem in de wond.
Het uytterlijck gelaet / en uwe goede hayren /
U wel gerechte hals / u ſchoonheyt en u jeught /
U friſſche jonge lijf / dat kan u niet bewaren /
Indien ghy zijt ontbloot van vromigheyt en deught.
,, Laet altijd zijn de Deught / de Toetſe der gebreken /
,, Laet dees de ſchoonheyt zijn / en 't wit dat ghy be-ooght:
,, Soeckt altijt / door de deught / van ware deught te ſpreken /
,, De deught alleen na God en na het beſte pooght.
,, Geen deugt is oyt miſmaeckt / de deugde heeft geen feylen /
,, Al wort ſy ſchoon veracht / ſy blijft het hooghſte goet /
,, In een wanſchapen menſch / ſoo is de Deught te peylen /
,, Vermids de Deught alleen ſtaet in een vroom gemoet.
,, Ghy die van Godt de glants der ſchoonheyt hebt verkre- (gen /
,, Gebruyckt dees eed'le gaef tot cierſel van u ſtaet:
,, Gedenckt: is in de Deught de ſchoonheyt oock gelegen /
,, Soo ben ick dobbel ſchoon door Deught die niet vergaet.

---

een leelijke gedaente vertoonden / maer van binnen waſſer een verwonderinge van Godlyckheyt in verborgen. Socrates was leelijck / maer van binnen was een doorluchte Siele. Anthiſtenes overtrof door ſijne deugt verre de ſchoonheyt van ſijne gedaente. In Diogenes die de Hont genaemt wierde / en door 't oogh leelijk en miſmaeckt was / koſt evenwel Alexander yet Godlijks merken; ja ſeyde / dat indien hy Alexander niet ware / hy hem ſoude wenſchen Diogenes te zijn. En ſo wy tot de heylige ſtoffe wilden treden / wy ſouden bevinden dat 't geen by de werelt leelijk geoordeelt was / met een heilige Siele geciert en in alle ſchoonheyt der Godſaligheyt heeft uytgeblonckeu.

Pulchrior eſt virtus veniens e corpore pulchre.

Gelijck de Wijn veel ſchoonder blinckt.
Wanneer s' in Chriſtalijnen ſprinckt,
Soo heeft de Deught oock ſchoonder ſchijn
Als Deught by 't ſchoon verſelt mach zijn.
In een miſmaeckt en leelijck Man,
De Deught haer ſchoon vertoonen kan,
De ſchoone wort 'er door geleert.
't Miſmaeckte wort 'er door ge-eert.

't Is al geen Goudt datter blinckt.

flos marcidus, et carnalis cupiditas

WAt de vleeſchlijcke Welluſt door eygenſchap heeft / hebben veele Outvaders met verſcheyde gelijckeniſſen verklaert: d'eene heeftſe by een verwelckelijcke bloeme vergeleken / d'ander by pillen die van buyten vergult en geſuyckert waren / maer van binnen vol bittere Medicijne ſtaecken: Andere by een jeuckerige ſchurfte / waer van men de ſmerte gevoelt naer 't krauwen: Andere by Appelen die van buyten ſchoon / en van binnen vol ſtancks waren: Andere by een lieflijck aes / dat een dootlijcken angel verborgen heeft / &c. In ſomma / ſy hebben haer afgeſchildert datſe haer ſchoon en lieflijck vertoont / maer dat de na-ſmaeck is als een bittere galle. Horatius ſeyt / veracht de welluſt / want ſy is niet waert dat men die tot ſchade ſoo dier ſal koopen. Gregorius ſegt / de ſuſter van de welluſt is droefheyt / waerom oock Hieronymus niet qualijck daer by voeght / wanneer de welluſt volbracht is / dan brengtſe berouw mede. Seneca vermaent ſijnen Lucilium, en ſeyt / roep doch voor al de welluſt uyt / en houtſe als de moordenaers / die ons op den wegh vriendelijck bejegenen / op datſe ons met goede gelegentheyt mogen vermoorden. Boetius ſegt / dit heeft de welluſt in / datſe is als de

Bye /

AL ſtaet gy ſchoon en blamt/en pronckt met hondert ogen/
Als 't goudt / of een turkoos / als 't ſilver of corael /
Al bloost de ſchoone bloem / met purper overtogen /
Al ſtaetſe als een roos in een vergulde ſael:
Haer glants is al te broos / sy leyd'er haest vertreden /
Wanneer een ſoel geblaes verſtupft haer ſchoone pronck /
Wanneer een heete brandt verſchroockt daer ſchonigheden /
Dan leydt sy gantsch veracht / die ſoo hovaerdigh blonck.
De Wereldt is een bloem met opgepronckte peerlen /
Die door een toovery verleydt de domme Jeught /
Sy doet dat zwack verſtandt na hare ſchoonheyt dwerlen /
Door 't wanen van de luſt / En de ingebeelde vreught.
't Zijn pillen vol van roet / met Candy overſtreken:
't Zyn appels als corael / en binnen vol van ſtanck:
't Zyn vincken onder 't net / ſeer liſtelijck geſteken /
En uyt een gulden kop is 't een vergifte dranck.
Ghy tederijcke ſpruyt / die ſachjens wordt gedreven /
Door 't leyden van u oogh / van d'een op d'ander kuſt /
Set welluſt doch ter zy: verſchoont u jonge leven /
Behoudt een vroome Ziel / en ſoeckt in Gode luſt.

Bye / die haer wil gebruycken / die ſteecktſe en priemtſe met hare vergiften angel. Waerom doch / ſegt Ovidius, wildy deſe Feeye beminnen / die u maer ſoeckt te verraden? De Oude maelden de welluſt af / datſe een kloot met twee vleugels in haer handt hadden / gaende in een ſmallen wegh vol bloemen en rooſen / waer dat een yſelijcke ſteylte ter zijden lagh / alles om daer mede uyt te drucken / datſe wel lieflijck ſchijnt / maer ſorghlijck was en haeſtig verdween; ſoo dat haer welluſt / maer een ſuel-luſt mach geheeten worden / de welcke ons in 't gevaer breught / van te ſtorten in onſen ondergangh.

Ick ſagh, ick ſagh de welluſt aen,
Ick ſachſe als een bloeme ſtaen:
Ick ſeyde wat een ſchoon gelaet!
Wat purper in haer kaexkens ſlaet!
Ick ſagh weerom, ick vantſe niet,
Sy was vervlogen eermen 't ſiet.
O! ſeyd ick, ſal dit welluſt zijn?
Soo acht ick waen noch valſche ſchijn.

Vrede baert overvloedt.

Abundantia sequitur pacem.

GElijcker niets heerlijker noch schoonder ter werelt magh blincken als de Vrede, soo isser in 't tegendeel niet gruwelijcker noch wreder als de Oorlogh. Want de oorlogh is niet anders als een woedende en verslindende Hiæna, en een roofgierige Harpye, die alleen met branden / moorden/en alle godtloose en yslijcke boosheden te verzadigen is. Hierom seyde Tibullus niet qualijck:

> Hy was in sijne ziel wel wreed',
> Die d'eerste wrede Zabels smeed'.

Voorwaer de Oorlogh is niet anders als een droevigh Treurspel / dat op dese werelt waerachtelijck gespeelt word; een wel beklaeglijcke sake. Maer als wederom na alle voorgaende ellende / de Vrede haer hooft ten Hemel mach opsteken / dan isser blijdtschap / dan isser vreughde / dan wort de Overvloet en Welvaert gequeeckt / yder mensche wort verquickt / en schept alsoo / naer alle zwarigheden / een vrolijcken adem. Wy hebben dit elders breeder verhandelt / en daerom besluyten wy het selve met de veerskens Mantuani:

In

Noyt hooger heerschappy en aengenamer leven /
Dan als het wreetste dier ons komt den Lauwer geven.
Als 't woeden is gestilt / het moorden en den brandt /
Dan rijster weer een Son en zegen in het Landt:
Dan weyt de Leeuw en 't Schaep / dan krielen door malkander
De herten / die de Nydt / verscheurde van een ander:
Dan groeyt'er Liefd' en Vree / dan wast'er vrolijk kruyt /
Dan roeptmen tot de grondt de felle distel uyt:
Dan hoortmen geen Trompet / men hoorter geen rumoeren /
En waerom sou doch Mars sijn volle wapens voeren?
Want alles is in rust. De Koopman is een Heer /
En d'Ackerman die zaeyt en schept den aesem weer.
Daer is een ander lucht. De herten zijn ontsteken
Met blijdtschap sonder maet / om alles uyt te spreken.
Daer kustmen sijnen vriendt / en siet hem vrolyck aen /
Daer klaeght elck een 't gewelt en 't leedt hem aengedaen:
Daer looftmen Godt den Heer: daer sietmen weer verrijsen
Den Hooren van de vrucht / den overvloet van spijsen /
De schat van 's Hemels gunst. De kisten en de stal /
Die zwellen van de winst en groeyen over al.
„ Weest wellekom / ô Vreed'! en schuylt in onse daecken /
„ Wy willen u een tent in onse Ziele maecken /
„ En bouwen een Altaer / en drijven uyt ons sin
„ Die in den wreeden Mars verhoopen haer gewin.

In Vree dan is 't een gulden Eeuw,
Dan hoortmen moorden noch geschreeuw;
Want sonder Vree is 't alles niet,
Self 't wieroock dat ghy Gode biet..

Pauperies pacem dat, opes pax, copia luxum,
Sed luxus bellum, bellaque paupertem.

Dat is:

Door d'armoe komt de Vree / de Vree ons rijckdom schenkt /
De rijkdom baert weer krijg / en krijg ons d'armoe brenght.

Een ander:

De Oorlogh is een Beest dat schrickljjck is en wreedt /
Dat in de vlammen moordt / en alle dingh vertreedt.

Daer vrede is woont Godt.

Pax euangelica cedens ad cœlestē

W At de vrede des wereldts by de Hemelsche verschilt / daer van is 't onderscheit als d'hemel by d'aerde af te meten. Des wereldts vrede is geveinst en bedrieglik/ des hemels vrede is oprecht en sonder bedrog. Hierom isse by de verstandige altijt afgebeelt by een naeckt Vrouwen-beelt / met uytgespreyde hayren / sittende op een Ambeelt / hebbende de werreld onder hare voeten / voerende in haer slinkerhant een Palmtak en een Boeck, op hare rechterhand de Sonne, voorts wasse omschaduwt met een heyligh Licht. Wat hier mede te verstaen wort gegeven/sal u werden vertoont. By de Vrouwe verstonden sy/ dat de Hemelsche Vrede schoon was en aengenaem voor God en alle Vromen: de gestreelde Hayren, en 't lichaem/ gaven te kennen/dat sy naeckt en bloot stont voor een ygelijk: datse een Boeck en een Palmtack voert / was / om datse ons 't Euangelium of de blijde boodschap en vrede met Christo aenbiet: met het Ambeelt wildese uytdrucken/ dat ofze schoon veracht / verdruckt en vertreden wierde/datse gelijk een Anbeelt veel most uytstaen en naer alle gewelt oprecht blijven / datse ook also na alle vervolginge en benautheit niet kost bezwijkē: datse de we-

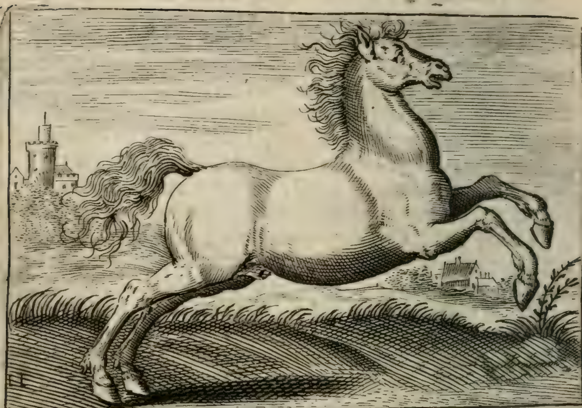
relt

VErheven blancken Vrouw / geheylight met u stralen /
Die door een Godlyck vuur op ons komt nederdalen /
En schaduwt met u licht / door 't schijnen van u lamp /
En suyvert door u Son den nevel en de damp:
,, Koomt woonen in ons Ziel / en stiert de broose sinnen /
,, Treckt ons gemoet van hier om 's Hemels gunst te winnen:
,, Komt suyvert ons bebloed' en carmosijne sond' /
,, En maecktse als een sneeuw door uwe reyne mond.
,, Vertreed den aertschen mensch / de werrelt en de lusten /
,, Laet ons op uwe grond en vasten Aembeelt rusten /
,, En kranst ons met Olijf / met Palmen en Laurier /
,, En voert ons door 't gesternt by Gode verr' van hier.
,, Dat wy de heyl'ge blaen van Godes kracht en wonder /
,, Bepeynsen dagh en nacht met d'Eng'len in 't besonder /
,, En dat wy in de Rey van u geheylight Choor
,, Den wierooch van ons Ziel/en 't offer brengen voor:
,, Doch laet ons hier den wegh ten Hemel soo bereyden /
,, Dat wy van 't zwacke vleesch gaen uyt de werreld scheyden;
,, Dat wy van trap tot trap tot aen de sterren gaen /
,, En laten 't vleesch om leegh hier in de werrelt staen:
,, Soo sal ons 't eeuwigh licht / de Vrede Gods beschijnen /
,, Dan moet de valsche waen en 's werelts vree verdwijnen:
,, Want God woont / in een licht dat niemands ooge siet/
,, Alwaer Gods vrede schijnt / en 's werrelts vrede niet.

-relt onder haer voeten hadde vertreden / leyden sy uyt / datse als een walge hadde van des Werelds bedriegelijkheyt / maer dat men evenwel hier op de Werelt most aenvangen / om de vrede Godes te omhelsen / en sich daer toe geheelijk bereyden: datse met de Sonne als een heyligh licht omschaduwt is / verstonden sy / dat de Hemelsche Vrede by Gode en uyt Godt hare oorspronghh hadde / woonende in een eeuwigh licht / daer toe niemant met de duystere oogen deses werelts wist te genaken. Want gelijck de natuurlijke oogen door de schitteringen en stralen der Sonne verduysteren / dat alsoo oock geen vleeschlijk gesicht dese heerlijkheyt koste beschouwen. Wat voorts by de Propheten / Euangelisten ende Vaderen hier van geseght is / sal veel te wijdloopigh vallen. Dus

Verschijn ô Vreê uyt 's Hemels Zael,
En leer ons door u soete tae',
Op dat wy 's werrelts Vreê versmaen,
En na u licht en waerheyt staen,
Dat wy op 't Aembeelt van u deught
Gegront vast nemen onse vreught:
Ten eynde wy getroost in pijn,
Voor eeuwigh mogen by u zijn.

Vryheydt, blyheydt.

Libertas inestimabilis res est

WAt de vryheyd voor een treffelijcke ſake is / machmen in 't tegendeel by de ſlavernye vergelijcken. De vryheyt word niet ongevoeghlijck vergeleken by een Paert / dat los en vryloopende / aen niemants toom of ſpooren gebonden is. Hierom wiert dit Beelt eerſtmael voor een devijs of looſe gedruykt by de Geunieerde Landen / met het opſchrift Libertas; om te kennen te geven / dat de Vryheyt een treffelijcke en onwaerdeerlijcke ſake was / en dat ſy die ſelve ſochten voor yder een te verkrijgen: die van d'andere zyde hier uyt oorſaek nemende / dat dit veel te breet ging weyden / maeckten daer een ander devijs tegen / en ſeyden dat deſe Vryheyt een ongebondenheyt was / ſtellende daer tegen een Paert dat los en vry zynde / van eenen bergh affſpringht / en den hals breeckt / met deſe omſchrijvinge / *Libertas libertate perit.* Dat is / vryheyt word door vryheyt t'onder gebracht. Hier tegens worde wederom een ander devijs geſtelt / te weten / een Paert dat met een toom gebreydelt was / met deſe omſchrijvinge / *Libertas cujus ratio moderatur habenis* : daer by de Vereenighde Landen te kennen gaven / als datſe ſoo geene Vryheyd ſoch-

ten

HY is ten rechten vry / die sijne vrye sinnen
Laet loopen vry en vranck na wijsheyts rechte spoor:
Die siet na niemant om / die kan het al verwinnen /
Want hy gaet bergh en dal / en vuur en water door.
Noch Crœsi machtigh geld / noch Alexandri schatten /
Noch al des werrelds pronck die wort 'er niet geacht:
Des vrydoms ware deught die kan men niet ombatten /
De vrydom is veel meer dan al der Grooten macht.
Sy staet aen niemants macht / sy leeft haer eygen wetten /
Sy staet aen niemants wil / maer aen haer eygen lust:
Sy mach al wat sy wil / wie wil haer tegen setten?
Haar vrydom is haer band / haer lopen is haer rust.
,, Die mensch leeft los en vry / die met de soete banden /
,, Van reden en van deught getoomt wordt en geleyd
,, Want die toetst sijne lust / en volght de goe verstanden /
,, In 't leyden van de deught met reden en bescheyt.

---

ten tot haren ondergang / noch geene sulke vryheyt / die tot slaverny en verderf der goede zeden strekte / maer alleen sulke / die met den teugel van redelijkheyt gematigt zijnde / altijt het beste be-oogde. Andersints soo was dit spreekwoort waerachtigh / *Libertas tyrannide perniciosior*: Dat de vryheyt schadelijker was als tyranny. Want de rechte vryheyt moet niet tot ongebondentheyt getrocken worden / anders waer het slaverny. Daerom seyde Augustinus in sijn Stad Gods niet qualijck/ Al is 't dat een goet mensch dient, so is hy vry, en al is 't dat een quaet mensch heerscht, soo is 't eene slave.

De Oude schilderden de vryheyt ook af met een Scepter en een hoet / hebbende ter aerden een Kat: de Scepter was het ontsach / dat de vryheyt over haer selven hadde. De Hoet was een teyken dat de Slaven als nu vry waren / wanneerse den Hoet opstelden. En de Oude stelden de Kat tot een wapen voor de vryheyt / overmits dat Dier niet en kan lyden dat het opgesloten is / alsoo konden sy ook niet verdragen dat sy onder eens anders slaverny souden leven.

De Vryheyt op geen mensche past,
Alleen de reden houdt haer vast:
Haer leven is oprecht en vry,
Haer vyandin is slaverny.

Men vindtſe ſelden.

HOewel van deſen Vogel Phœnix veele vreemde dingen worden bedacht / ſoo is ſy doch in de natuur der geſchapene dingen noyt gevonden. Sy wort geſeyt in Arabia geweeſt te hebben / en datſe aldaer voor haren ſterf-dagh een Autaer toeruſt / alwaer ſy alle lieflijke kruyden van Ammon / Caneel / Wieroock / &c te ſamen brenght / die ten laetſten door de kracht der Sonne worden ontſteken / waer in deſe Vogel verbrant / uyt wiens aſſche naer 't verloop van een eeuwe / een jonge Vogel verrijſt / die met een ſeer heldere lof na de wolken ſtijgt / en tot een wonder de werrelt wort vertoont. Deſe gelijckeniſſe hebben veele gepaſt op een ſeer dapper en treffelijck Man / de welcke / terwijl hy in deſe werrelt leeft / hem bereyt een koſtelijck Graf van wel-geleerde / Goddelijcke en wel-ruyckende Schriften / en uyt wiens aſſche en geleertheyt een jonge Phœnix ontſtaet / die de voorige Schriften doorſnuffelende / tot ſoodanige geleertheyt en eere wort gebracht / alſoo dat ſijn name

uyt

Gy Vogel die het kruydt / en Ammon doet ontfoncken /
En 't lieflijck Caneel op uwen altaer loncken /
Een offer voor de Goon / den Wieroock / en u naem /
Doet held'ren door 't gerucht van u gevlerckte Faem:
Ghy smoockt in dese vlam / en smeulter al tot asschen /
Dan komt door uwe doodt een ander ons verrasschen:
Een Vogel jonck en fris komt steyg'ren na de lucht /
En drijft den Echo voort op wiecken van 't gerucht.
Dees Vogel is een Man / die Goddelijck verheven
De konsten heeft omhelst / en heerelijck doen leven:
Die met een hooge roem de drempels van de Goon
Heeft waerdelijck gekust / en krijght een Lauwer-kroon:
Die of hy schoon versterft / vermolsemt en begraven /
Sal evenwel sijn lof tot aen de Wolcken draven /
En hooger als de Locht / sal tot de Goden gaen /
En schijnen als de Son / en klaerder als de Maen.
„ Verstanden die de deught doen loffelijck uytsteken /
„ Die worden by dit Dier seer aerdigh vergeleecken:
„ Vermits een yder port en prickelt sijn gemoedt /
„ Om door een soete reuck te smeulen in den gloedt;
„ Dies vlieght haer edel lof met kostelijcke veeren /
„ Onsterflijck naer 't gesternt / en na den bergh van eeren.

---

uyt dees af-gestorven assche soo heerlijck en onsterflijck wort / dat al de werrelt met groote verwonderinge dit wonder der Natuure sal aenschouwen. Daerom segtmen dat een geleert Man is / *Rara avis in terris*: Een Vogel die selden wort gevonden. Verscheyde Oude Vaderen hebben dese Phœnix geestelijcker wijse op Christum willen uytleggen. Oock wierde door dese Phœnix by de Oude afgebeelt / ghelijck Lactantius Firmianus verhaelt / de opstandinge der dooden. En gelijk uyt haer stof en assche een jonge voor den dagh quam / dat wy oock alsoo uyt stof en assche wederom frisch en jeugdigh souden verschijnen.

De Phœnix vlieght altijt om hoogh,
En sternt ten Hemel met sijn oogh,
Een Christen moet oock stadigh aen,
Sijn hert en ziel na Gode slaen.

Wat is hier te beleven?

WAerom den Opvaer met dese omschrijvinge. Heic tutè contemnimus imbres, uytgebeeld is / daer van sal u de reden werden vertoont: Hier mede word te kennen gegeven / dat een Godsdienstig en vroom man / die in deze werreld alle ramp en tegenspoet / soo van moorden / branden / rooven / verjagen / met sijne oogen moet aenschouwen / altijd in sijne ziele den toekomenden stand der geluckfaligen overweeght / en siet wel dat hier in dese werrelt niet als droef heyd en hertzeer is te beleven / daerom stijgt hy met sijne gedachten al veel hooger als de Sonne en Mane konnen vereycken / ja klimt soo verre / dat hy by sich selven seyt / Alhier leven wy zeker, en vragen na geen storm of slagh-regen, maer soecken dat eeuwige / alwaer de vrese en alle de ongevallen deser werreld uitgesloten zijn. Hierom seyt Petronius, dat dese vogel *Pieta-*

ALwaer de lichte Son en Phœbi gulde wagen
Beschijnt het aerdsche rond / is niet van pijn en smart:
De pijn kan al ons vreught en vrolykheyt verjagen /
En maecken onse Ziel door tegenspoed benart.
Wat is in dit gewoel en woest gespuys der volken
Al moeyelijk verdriet? 't is een vergramde Zee /
Waer in wy gaen te grond / dan weder aen de wolken /
Dan over ebb' en vloed / dan op een schorre ree.
Hier is maer schrik en vrees / hier zyn de hooge vloeden /
Hier is geweld en moord / hier is het hoogste quaet /
Daer statet in de vlam / hier branden de gemoeden /
En staen nae 's naesten dood / door een ontsteken haet.
De Goddelijke Storch vlieght met ontslagen vlercken /
En acht der wolken damp / den regen / noch de Maen /
En hooger als de Son wil sy haer geest versterchen /
En laten al 't geraes van dese werrelt staen.
,, Dus wie de ware rust op aerden meent te vinden /
,, Die vind niet wat hy soeckt / bedrieght sich door den schijn:
,, De wellust laet haer niet in dese werreld binden /
,, By God moet onse vreught en onse wellust zijn.

---

ti cultrix, of de Godsdienstighste van alle vogelen genaemt word / die alle des werrelds schatten verachtende / in den Hemel haer woonplaets schijnt te besitten; want sy leeft hier / als sonder haet of nyd / niemant verkortende noch andere Vogelen verongelijkende / maer wapent sich alleen tegen de snoodste / en suyvert de velden van alle schadelijke gedierten. Soo behoort dan een wijs man niet altijd den steen van Sysiphus te rollen / en al te veel moeyte op den hals halen / waer in hy dagh noch nacht kan rusten / maer behoort sich veel liever te laten genoegen / siende de ware ruste te gemoet / en sich wapenen tegens de snoode sonden / om God noch den Menschen te bedroeven.

Hier is gewoel en wildernis,
By Godt al ons verlangen is:
Wy leven hier in smert en pijn,
By Godt sal onse ruste zijn.

Deught maeckt Edel.

Generositas bene explorata

VEele Natuur-kundigers hebben den aert en eygenschap deses Vogels beschreven / en boven al sijn scherp gesichte seer gepresen; te meer om dat hy is gestelt als een Koningh over de Vogelen / overmits hy Jupiter met sijnen schitterende blixem over al plach te voeren / en op sijne wiecken te dragen / met meer andere dingen die de Poëten versiert hebben. Alleen heeftmen dit hier mede willen uytbeelden / dat de Adelaers hare jongen gestadigh tegens de Sonne doen starren / en haer gewennen de flonckerige en stralende blammen te verdragen: Maer wiens gesichte sy hier toe te zwack bevinden / die wort als een onedele en bastert-vrucht van haer verworpen; alsoo dat dit de toetse is waer mede sy het edele uyt het onedele weten te onderscheyden. Hier uyt hebben veele geoordeelt dat men de deught en dapperheydt oock alsoo voor een yeder behoorde in 't werck te stellen / en door gestadige oeffeninge te plegen / dat oock hare handelingen in 't licht der Sonne / dat is voor alle de Werrelt / wel mochten ghesien worden. Hier toe werde ingevoert uyt Seneca, hoe dat Livius Drusus een huys wilde bouwen in sijn Palleys / waer van de

Bou-

GHy Vogel die Jupijn derft in ſijn blixem trotſen /
En dragen deſen Godt op bergen en op rotſen /
Ghy trotſt hier Phœbi lamp / de Roſſen en het Licht /
En wijckt niet voor ſijn vlam noch flickerig geſicht:
Hier toetſt gy u geſlacht de baſtaerds en de kind'ren /
Ghy ſoeckt 't on-edel jongh door uwe deught te hind'ren /
Ghy keurt u hooge ſtam in dees vergulde koets /
En ſtrijkt dien eed'len aerd aen dees verheven toets.
„ Wie d'Adel wil met pracht en pronkery beſmetten /
„ En niet eens op de deught (den rechten Adel) letten /
„ Die loopt te verr' van honk. De Adel word beproeft /
„ En aen der deughden toets geſtreecken en getoeft.
„ U Adel is een waen / u helmen en u zwaerden /
„ U ſchilden en u ſtam die zijn van geender waerden:
„ Indien de ware deught verbreemt is van u Hof /
„ Wech met u hooge pracht / het krijght een edel lof.
„ Dit is een Edel Heldt / van Adelijcken bloede /
„ Die Godt draeght in ſijn Ziel / en vroom is van gemoede!
„ Die 't goede doet uyt luſt / uyt liefde van de deught /
„ En houdt de vreeſe Godts den Adel en ſijn vreught.

Boumeeſter hem verſcheyde afteykeningen toonende / ſeyde 't ſelve ſoo te konnen maecken / dat niemant hem ſoude beſien: waer op hy antwoorde / indien ghy immers een konſtenaer wilt zijn / maeckt alſoo mijn huys / dat alle menſchen van buyten ſien mogen wat van my daer binnen bedreven wort: Waer mede hy wilde te kennen geven / dat men alle ſijne ſaecken ſoo moeſte beſtieren / dat die in 't licht des werrelts voor yeder een mochten ten toone ſtaen / en niet als baſtaerden of ondeugende moſten verworpen en verdonkert blijven.

Wie dat'er met een recht gemoedt
Sijn handel voor de Werrelt doet.
Die heeft voorwaer een klaer geſicht,
En ſtaert na een veel hooger licht:
De baſtaerd-vrucht hy gantſch veracht,
En monſtert uyt dat ſnoo geſlacht:
Geluckigh die het donker vliet,
En na de klare Sonne ſiet.

Godt gaf, Godt nam.

Exiliū ob virtutis excellentiam

HOe een vrome Ziel niet kan bezwaert noch gebannen worden/ en hoe een oprecht man geen balling is / kannen wy Ciceronem in sijn Paradoxen, of wonderspreucken overvloedigh lesen. Hy bewijst met seer treffelijcke redenen dat Clodius, die Cicero gebannen hadde / alwaer 't dat hy binnen Romen was/ een ballingh is/en dat hy gebannen wesende/vry was / ja self dat de stad Romen geen stad was / om dat aldaer de onrechtveerdigheyt de overhant hielde. Soo maeckt dan de ballinghschap aen den vromen geen balling / alleen dat hy om weldoens-wille moet hier en elders schuylen / want der vromen vaderland is over al. Socrates seyde dat een vroom man moſt als een pylaer onbeweeghlijk zijn : en gelijck Anaxarchi stantvastigheyd niet gequetst worden. En gelijk de Jongelingh gepresen word / dewelcke het wierooch-vat houdende / terwijlen Alexander offerde / en de brandende kole in sijn mouwe gevallen zijnde / de pijne stantvastigh verdroegh / sonder hem te verroeren/ of den Godsdienst te verhinderen: Soo

behoo-

AL lang waer 't edel hert gestorven en vertreden /
Al langh was hy verjaegt uyt Landen en uyt Steden /
Indien de wreetheyd kost verscheppen sijn gemoed /
Hy was al langh versmoort / gewentelt in het bloed.
Al is 't schoon dat hy moet in d'alder woeste tyden
De smaetheyt en de hoon van al de werreld lyden /
Al is 't schoon dat hy word verbannen en versmaet /
Al is 't schoon dat hy word van yeder een gehaet /
Hy blijft de selve Man / al word hy al verdreven /
Gestooten op den dijck / in vreesen van sijn leven /
Hy nimmermeer bezwyckt / al draeght hy alle schand /
De Liefd' is evenwel gehecht aen 't Vaderland.
Al moet hy met een staf doorwandelen de Rijcken /
Hy is 't vierkante beeld / dat nimmer sal bezwycken.
Al moet hy nackt en bloot gelyck een ballingh gaen /
Besiet sijn rechte staf / daer bloeytse weder aen.
Hy vind noch altyd troost / en midden in sijn lijden /
Kan hy in sijne God verheugen en verblyden /
En sien het alles aen: de hertseer en verdriet
Die toetsen sijne Ziel / maer sy en quetsen niet.
„ Wie door geweld en list den vromen wil verdrucken /
„ En dryven tyranny / het sal hem niet gelucken;
„ Al ist schoon dat hy zweeft in armoed' en in pyn:
Wie t'onrecht wort verdruckt / die kan geen balling zijn.

---

behooren alle / die om haer vromigheyt gebannen worden / al het leet dat haer wort aengedaen / lydsaemlyck te dragen / en met gedult de uytkomst verwachten.

Geluckigh wie om weldoen lijdt,
En voor de deught gaet in den strijdt,
Al wordt hy van het volck versmaet,
En van den meesten hoop gehaet:
Sijn Ziele staet gelijck een rots,
En past niet op des werreldts trots.
Reyn is 't Gewissen voor den Heer,
Dies streckt hem 't lijden tot sijn' eer.

Tegens Godt is quaedt vechten.

Non pugnacum esse cū deo.

WAt de Poëten by dit gedichtsel hebben willen te kennen geven / sal veelen bekent zijn. Sy hebben hier mede de hoogmoedigheydt en opgeblasentheydt der menschen willen uytdrucken: want sy versierden hoe de Reusen den Godt Jupiter wilden bestormen en uyt synen Throon storten / oversulcks rolden sy de bergen op een ander / om den Hemel te bestoken / maer zijn door den blixem van Jupiter verplettert. Dit wordt eygentlijck verstaen van soodanige menschen / die boven haer vermogen dingen willen aenvaerden / daer toe sy veel te zwak zijn / ja/van sulcke die met haer neuswijsigheyt in de binnen kameren van Godes geheymenissen willen dringen / en Godt selve meesteren / daer sy doch alle tot schande worden. Gelijck die geenen/ die de bergen wilden doen baren/ seer belaghlijck bespot wierden / alsoo der slechts een muysken voor den dagh quam / alsoo doen oock veele menschen in geestelijcke als werreltlijke saken. Om dat Godt u niet heeft willen alwetende hebben / heeft hy u menschen gemaeckt / dat is / zwack en sterflijck ; ten eynde niemant door syne verwaentheyt opgeblasen wierde om al te hoogh na den hemel te steygeren. Icarus willende met de klaerheydt en lieflijcke

warmte

GHy Snorkers die den Throon des Hemels wilt bewegen/
En kampen met u Godt / en doen hem alles tegen /
Komt siet een leerlijck beeldt / dat door een dolle sucht
De bergen rolt om hoogh / en voertse na de lucht.
O onbesonnen breyn! wat derf dy onderwinden?
De blixem sal voorwaer u ydelheyt verslinden /
U werpen in de grondt / geen hoovaerd kan bestaen /
De trotse wordt vernielt / vertreeden en verdaen.
Godts prickel is te hard / zijn wapen is te krachtigh /
Zijn blixem is te fel / en zijn gewelt Almachtigh:
Zijn donder is te sterck / te dapper en ontsien /
Waer wildy voor zijn handt of voor sijn straffe vlien?
Hoe derft ghy arme stof soo trotsigh opwaerts stijgen;
En uwen grooten Godt soo onversaeght bekrijgen?
Gedenckt ghy zijt een riet / en brooser als het gras /
Dat heden is verwelckt / daer 't in zijn bloeysel was.
Wie met zyn stout geral wil alle dingh doorgronden /
Treedt in de vierschaer Godts met ongesouten monden /
En terght Godt in 't gevecht: al stijght hy na de Maen /
En rolter bergh op bergh / ghy moet te gronde gaen.
„Dies waght u arme worm u Schepper uyt te dagen /
„Zyn gramschap is een last voor geene mensch te dragen /
„Wiens harssen sigh verheft en aen de Godtheyt wrijft /
„Wordt als het gruys verplet / dat voor de winden drijft.

---

warmte der Sonne te dertel speelen / wierter door te gronde geworpen. Dit zy dan een yegelijck tot een bake voorgestelt / om niet by der handt te nemen daer van 't begrijp of de kracht der menschen te zwack is om uyt te voeren / want d'opgeblasenheyt / seght Seneca, is een onredelijcke beweginge / waer door alle grootsheydt der Grooten wort verplettert.

Ghy Poghgers hoe gy tiert en raeſt,
En d'Oorlogh uyt u kaken blaeſt,
Die d'Aerd en Hemel hebt ontſtelt,
En altijt ſtoft van u gewelt:
Ghy neuswijs blijft hier oock wat ſtaen,
En roert dit heyligh Vyer niet aen:
Godts blixem kneuſt u trots verſtandt,
En ſmelt het door ſijn felle brandt.

Weldaedt blijft niet ongeloont.

ÆLianus, een Griecks Schrijver / en scherpsinnigh onderſoecker der Natuure / heeft boven alle andere de Weldadigheyt door den Storck of Oyevaer willen uytdrucken; want ſeght hy / Hoewel ſy door gene Wet tot deſe deught der weldaet worden gebonden, ſoo worden ſy nochtans door de goetaardigheydt der natuure daar toe gedreven; Want ſy zijn een ſpiegel waer na alle kinderen hare Ouderen / die nu onmachtig en zwak zijn / behooren te ſpijſen en te onderhouden. Daer over meeſt alle Oude de jeught aenwijſen 't exempel deſer vogelen / ten eynde een yeder ſijn plicht betrachtende / van deſe dieren de weldaedt ſal leeren oeffenen. Æneas wort hier over ſeer gepreſen / die ſijnen ſtock-ouden Vader Anchiſen uyt de onuytbluſſchelijcke Trojaenſche vlamme / met groot gevaer ſijnes levens op ſijne ſchouderen heeft verloſt. Geen minder eere wordt toegeſchreven de Dochter die haren ghevangenen Vader met hare borſten lange tijdt heeft onderhouden / die anderſints door honger veroordeelt was te moeten ſterven. Waer over ook veele oude Koningen de beeldeniſſe des Oyevaers in hare wapen-ringen hebben doen ſnijden / ten eynde ſy de Godtsdienſtigheyt en weldaedt een yegelijck ſouden aenprijſen.

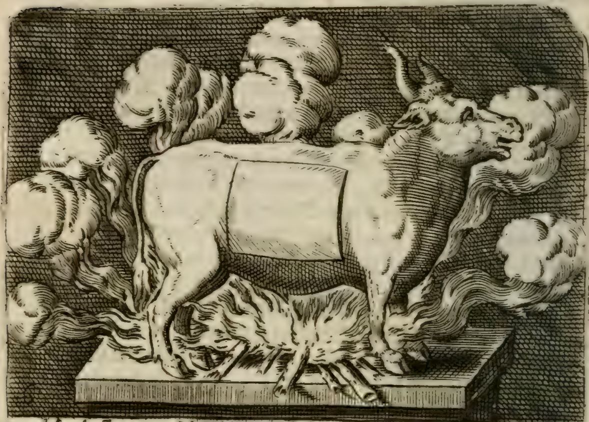
De langh gebeende Storck wordt over al verheven /
En tot een waerdigh beeldt der eeren opgestelt:
Die uyt een trou gemoedt haer Ouders houdt in 't leven /
Die nu zijn oudt en zwak door zwarigheydt gevelt.
Hier siedy nae 't gesternt een handt ten Hemel varen /
Met wiecken die daer snel gaen boven Son en Maen /
Die recht na Godes Throon de weldaedt openbaren /
Die uyt een reyn gemoedt zijn ouders is gedaen.
„ U rijp' en milde gift sal oock ten hemel vliegen /
„ En zijn van Godes handt gezegent en beloont;
„ Want sijn getrouwe woordt dat kan ons niet beliegen /
„ Vermits de weldaedt is by Godt op 't hooghst gekroont.
„ U overschot besteet aen Ouders / Vrienden / Magen /
„ Of wie de armoe druckt met pijn en niet verdriet:
„ Verhoort de droeve sucht / en stelpt de nare klagen;
„ Want die den armen helpt / Gods zegen hy geniet.
„ De vrecke mensch verliest sijn goed'ren in 't versparen.
„ De gever yder helpt en woeckert in den noodt /
„ Sijn heyl vloeyt als een Zee / en als de water-baren /
„ En hy geniet sijn loon noch eynd'lijck nae de doodt.

---

prijsen. Daerom voert dese Godtsdienstige Vogel een ghevlerckte hant na de sterren / om te bewijsen dat de weldaet na den Hemel stijgt/en van Godt op 't hoogste wert beloont. Hier over is 't dat Cicero seyt / de weldadige hant baert liefde / leeft gerustelijck / en wordt van alle menschen bemint: seyt vorder / Indien wy 't geene wy te leen hebben, met voller mate wederom geven, wat sullen wy doen, wanneer wy door weldaet uytgedaegt worden, sullen wy de vruchtbare Ackeren niet navolgen, dewelke veel meer geven, alsse hebben ontfangen?

De weldaet die ghy d'Ouders toont,
Wort hier en namaels weer geloont:
De beesten sullen anders staen,
En klagen uwe wreetheyt aen,
De boom van wien gy zijt gedaelt,
Moet zijn gekoestert en onthaelt:
De bastaert-vrucht wort gantsch versmaet,
Van Godt en yder mensch gehaet.

Hy graeft sich selven een Kuyl,

WIe om sijn naesten verdriet aen te doen listen bedenckt/ draeght aller menschen vloeck/en valt selve in den kuyl die hy v oor anderen heeft gegraven. Wanneer Phalaris de Tyran van Agrigenten / om sijn gruwlijke moort-lust dagelijks nieuwe manieren van wreetheden bedachte / heeft Perillus, om sijnen Koning eenen dienst te doen / gegoten een koperen Stier / de welcke gloeyent gemaeckt zijnde / ende een Mensch daer in gesloten / een seer ellendigh en ysselijck ghebaer en ghekrijt maeckte: Wanneer hy daer voor een goede vereeringe verwachte / liet hy Perillum daer eerst in steken / en seyde; 't sou onbehoorlijk wesen dat gy niet eerst soud beproeven wat konst ghy voor den dagh gebracht hebt / en liet hem daer inne verbranden. Soo slaet de ontrouw sijn eygen meester / en wort als dan van niemant beklaeght. De Tyran Phalaris selve is niet vry gegaen / wanneer hy (na sijne lange en overgroote moorderyen) de Burgeren tot wanhoope gebracht hadde / zijnse selve op hem gevallen / en hebben hem in desen gloeyenden

De steen verplet den kop van die sy heeft gedreven/
En steygren doen om hoogh / door een gezwinde vond:
Perilius had hier van den eersten raed gegeven/
Dies was hy 't eerste Wild in sijnder Stieren mond.
Doen Phalaris uyt lust van wreedheyt socht te branden
d'Onnosele gemeent: De Vinder van de straf
Most eerst aen dese steen / en aen dees klippen stranden /
En sijn Metalen Bul / die was sijn eygen graf.
De stricken eerst geleyt / de netten opgehangen /
Verwarren 's Jagers list / en brengen hem om hals /
Hy word in d'eygen vast geworpen en gevangen ;
Want dit 's der vleyers loon / al zynse noch soo vals.
Een ander juycht van verr' / en niemant heeft ontfarmen ;
Elck lacht in sijne buyst / en seght dit is de Man /
Laet hem dees loose schalck nu roosten en verwarmen /
En bulcken wat hy mach / hy is der Meester van.
,, Wilt breyd'len u gemoed / noch tot des naesten smerte
,, Bedencken eenigh quaed. Onhoud dit eens voor al.
,, Wie tot des naesten leet bouwt listen in sijn herte /
,, Draeght aller menschen vloeck / en siet sijn eygen val.

---

yenden Stier gesmeten / en met een breeslijck geloey doen verbranden: En heeft alsoo beyde Heer en Knecht een rechtvaerdige straffe op hare halse gehaelt.

Wie hier sijn even-mensch beswaert ;
Moet wesen van een Tygers aert :
Een yeder kan dit wel bevroen ,
Wat gy niet wilt u selven doen ,
Dat doet geen ander tot verdriet ;
Want dit is doch de Liefde niet ;
Het net dat gy een ander spreyt ,
Dat is een strick voor u bereyt.
De mick die gy voor and're maeckt,
Die is een galgh daer ghy aen raeckt.
Dus wildy wesen wel bemint ,
Tot 's naesten quaedt geen list versint.

Te veel is ongesondt.

Nimium vbiq; nocet.

Wanneer men des menschen leven kortelijck wil overloopen / soo sal men bevinden dat de minste missagen begaen worden van te veel sich onderwonden / en de middelmaat te verre aen de eene zyde geset te hebben. Polydamus, die in groote achtinge en sterckheyd was / en na dat hy veele Ridderlijcke daden uytgevoert hadde / heeft uyt groote vermetentheyt en hoogmoed eenen vallenden Bergh met sijne schouderen willen onderstutten; maer hy is daer onder verplet en dood gebleven: Soo varen meest alle menschen die sich met al te zware saken overladen. Daerom behoort men het geluck eerbiedighlijck te bejegenen / en 't selve niet in den hoogsten top te setten. Dit heeft Horatius seer wel aengemerkt als hy sijnen Lucinium de gulde middelmaet aenprijst / wanneer hy seydt:

Bemint de gulde middelmaet,
En set ter zy den Hoofschen staet:
De stormen treffen 't steyl gebergte,
En wat 'er trots den Hemel terght.

Wat

Wie dat sijn schouders berght een last te zwaer om heffen /
Die wort 'er door verdruckt en dapperlijck verplet:
Wie waent dat hy 't al weet / en alle ding kan treffen /
Die vint hem al te licht in 't ongeval beset.
Ghy siet dit geestig beelt / den Kemel overladen /
Gedruckt van 't wichtig pack en al te zwaren last /
Hy gaept na d'aessem toe / en hijgt van sijne quaden /
En siet hoe 't moedigh hert sijn Meester heeft verrast.
„ Te veel is ongesond / soo d'Oude voormaels spraken:
„ Te weynig houd geen maet. Siet eens een deftig Man /
„ Die soeckt de rechte maet in alle ding te raken /
„ Geluckig die 't geluck van verre groeten kan.
„ Dat yder een sijn staet met oordeel wist te wegen /
„ En wicken eer hy 't waegt / al 't geen hy nam ter hand /
„ Die vont hem niet soo haest beslommert en verlegen /
„ En speelde banckerot als Calis achter Land.

Wat hoogh is lijdt te grooten last:
Waer 't rijsken buygt daer scheurt de mast!
De blixem tast Palleysen aen,
En laet de slechte hutten staen.

Nimium ubique nocet.

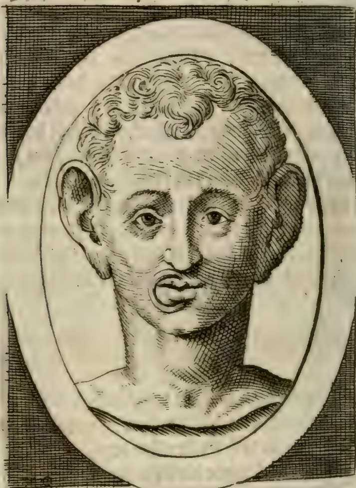
Wie 't zeiltje hijst tot in den top,
En set bree fock en blinden op,
En dan op storm noch buyen past,
Die wordt te onversiens verrast.

Fortunam reverenter habe.

Dus houd u machtig onder 't Landt,
En lecht by tijdts af 't staende wandt:
't Is beter datm' aen 't roeyen slaet,
Eer Schip en Man te gronde gaet.

Hoort veel, spreeckt weynigh.

Audienda plurima tacenda omnia

HOe hoogh het Swijgen en Hooren by alle verstandige geoordeelt is / kan men uyt de H. Schrifture / en uyt der Philosophen leeringen doorgaens vernemen. Hoe besich is de wijse Salomon, om het zwijgen een yeder aen te prijsen. Jesus Syrach c. 22. v. 31 seydt: O dat ick een slot in mijnen monde hadde / ende een ringh in mijne lippen / &c. Wie sijn tonge bedwinght / die wordt bemint: maer wie onnutte klap voert / wordt over al gehaet. Een quade tonge is als een quade windt / die over al schade brenght: Ja het is het alder snootste dat onder alle lasteren kan worden bedacht. By Jacobum in 't 3 cap. en Proverb. 15. kondy van de deugt en ondeught der tongen overvloedig lesen. De oude Philosophen hebben seer besich geweest om de Jeughdt het zwijgen aen te prijsen. Waer over men leest dat Pythagoras sijne Discipelen vijf jaren langh leerde zwijgen. Hier zwijgen is een groote deught. Hoort veel / maer spreekt weynig / seyden d'Ouden seer wijsselijck /

GHy Kiekens die daer eerſt komt kruppen uyt den dop /
En ſteeckt u dertel hooft ſtracks na de ſterren op /
En wilt dan overal den buylen ſnater voeren /
Komt leert hier aen dit beeldt u rappe tonge ſnoeren :
Komt leeren hoe de tong in 't om-geſloten perck /
Moet blijven vaſt gepaelt met grendels ſtijf en ſterck ;
Ten eynde 't wuſte breyn niet vry en ongedwongen /
Koom / door ſijn vrye toom / ter zijden uyt geſprongen /
En tot ſijn eygen ſcha / en 's even naeſtens ſchandt /
Hem ſtort in eenigh vyer / en onbedachte brandt /
„ Dies u geſtadigh wendt tot Swijgen , en tot Hooren ,
„ Het zwijgen is u eer / de wijshêyt voor u ooren.
„ Noyt wijſe ſich beklaeght / dat zwijgen heeft geſchaet /
„ Maer over al ge-eert / gebracht tot hooge Staet.
„ U mondt moet zijn geboeyt / en met een ringh beſloten /
„ En d'ooren wijdt geſpalckt met wijshêyt over-goten ;
„ Ten eynde 't teeder breyn gequeeckt met gantſcher blijt /
„ Door 't zwijgen werdt gewoon te ſpreecken op ſijn tydt.
„ Gaet met dien ouden Heer Pythagoras ter ſchoolen /
„ En ſiet waer in de grondt der wijshêyt leyt verholen :
„ 't Veel hooren is een deughdt / en 't zwijgen is een eer /
„ Wie deſe leſſe volght / die volght der wyſen Leer.

---

lijck / overmits de natuure heeft gewilt / de tonge met dobbele bolwercken / als met tanden en lippen bevestigen / ten eynde die ſelve in den toom ſoude werden gehouden. De ooren moeten oock opgeſpalckt zijn / om dat de Wyſe Man daer in ſoude ſtorten de zaeplingen der goede zeden / ten eynde die ſelve te zijnder tijt bequame vruchten mochten voortbrengen. Maer sy moeten geſloten zijn met Ulyſſe , voor het lieflijck ſnarenſpel der liſtige en verleydende Syrenen , dat is / voor alle geyle dertelheden / &c.

Ulyſſes, niet te zijn verraſt,
Die liet ſich binden aen den maſt ,
En ſtopte dicht ſijn ooren toe.
Ghy ſpruytjes, zydy wijs en vroe ,
U ooren keert van geyle praet ,
En luyſtert waer de wijsheyt ſtaet
Het hooren maeckt u wel bedacht ,
En 't ſwijgen maeckt u heel geacht.

Wijsheydt gaet alles te boven.

Prudentiæ obediunt omnia.

Ghy die op den Throon der eeren zijt gestegen / en uwen Rijksstaf en ontsagh doet blincken / en hoovaerdelijk als Dwingelanden wilt heerschen / aenschouwt hoe los uwe mogentheydt en heerschappye bevestight is. Indien uwe Hoogheden niet na de reden van wijsheydt gestiert / en met de banden van Gerechtigheydt worden te samen gekoppelt / voorwaer ghy staet op een losse en slibberige planck. Want / seydt Lipsius, hoe kan een Vorst soo veel herssloose menschen / soo veele verscheyde sinnen / soo grooten hoop onrustige gemoederen / sulcke dertele / wispeltuurige en weerzoordige koppen / zedighlijk regeeren / indien de wijsheydt en voorsichtigheyt hier geen plaetse heeft? Want in de onverstandige wreede beesten te dwingen moet de dapperheyt en macht worden gebruyckt / waer door hy eyndlijck de Oliphanten en Leeuwen kan wetten stellen / maer in den menschen wijsheydt. Daerom moet men niet soo seer sien op een machtig of dapper Vorst / als op een Wijse. De gemeene regeeringe is als een Schip / indien het maer met domme kracht en niet met wijsheyt soude bestiert

Recht na de sterren toe u Spitsen en u Zuylen,
En bouwt dat wichtig werck / ten Hemel konstig op:
Delft byp de Bergen weg / graeft grondeloose kuylen /
En giet u een Coloss met een verheven kop:
Meetst om 't praat Babel heen vast u cemente Muuren,
En wellest Dianas Kerck, muurt byp Mausoli Graf,
En klutst aen Jovis beeldt, bedrijst slechts vreemde kuren /
U macht en heerschappy en is maer vluchtigh kaf.
Ghy Princen die u Rijck doet met den Scepter dav'ren /
En door u groot geweld doet zidd'ren u gemeent /
Onwinnelyck Monarch! wat wildy hooger klav'ren;
Hoe trots ghy u vertoont / ghy word te haest verkleent.
De wijsheyt komt van hoogh en uyt den Hemel dalen /
Gewapent met den schilt van Gods vermogen kracht /
Die al der Grooten trots kan lichtelijck bepalen /
En dempen hare roem door een geringe macht.
„ Wie Godes wijsheyd soeckt te tergen en te schenden /
„ En sijne sotterny elck dringen in 't gemoet /
„ Die leyd haest in den grond en sterft in veel ellenden /
„ Sy stort der Grooten pracht en treetse met de voet.

---

stiert worden / hoe haest was het aen spaenderen geplettert en aen klippen gebrijselt: Onder een wijs Prince heeft de Deugt hare belooningen / maer onder een trotse en moedige leyt alle wijsheyt vertreden. Hierom wort Marcus Aurelius gepresen / wanneer hy met sijne Raets-lieden van 't gemeene beste handelde: 't Is beter / seyde hy / dat ick alleen / u aller raet en wijsheyt volge / dan dat gy alle / my alleen soud volgen. Dit zy dan een lesse / dat alles de Wijsheyt moet gehoorsamen / wiens Heylige Boeck ghy doorgaens moogt lesen.

Wie 's Werreldts Rijck en woeste Schip,
Kan brengen over banck en klip,
En houden soo de middel-zee,
En brengen 't op een stille Ree:
Voorwaer daer heeft de wijsheydt stal,
Daer houdt sy 't roer en stiert 'et al;
Want waer de wijsheydt leydt vertreen;
Daer staet 'et deerlijck voor 't gemeen.

Noch door Vreese, noch Hoope.

Nec fugit; nec metuit

DE alder-braefste Helden / die haer Vaderlandt met loffelijcke eere hadden voor-gestaen gebruyckten een Leeuw, met een zwaerdt in hare Wapen-ringen: om te kennen te geven / dat sy manhaftelijk hare saecken wilden uyt-voeren. Wanneer Julius Cæsar den ringh van Pompejus de Groote (na dat hy vermoort was) gebracht wierde (waer in een Leeuw / voerende een zwaerdt in sijne klaeuwen gegraveert was) weende hy bitterlijck / en seyde: O dat dappere en moedigh herte! By onsen tijdt schijnt de dapperheydt haren aessem wederom geschept te hebben / wanneer na langh woorden en verdrucken / de vereenighde Landen by haer ghewoonlijck edel Wapen stelden dit devijs / Nec fugit nec metuit: om te kennen te geven / dat sy om hare vryheyt voor te staen niet souden vluchten noch vreesen / maer standvastelijck hare saecken uytvoeren / en datse nec spe, nec metu, noch door hoope / noch vreese / daer toe souden worden gebracht / om haer door een listigh beslupt in 't net te laten trecken: Maer dat sy hare Thuyn verwerende / souden onbeweeglijck zijn om met een edele grootmoedigheyt te dragen al het gheweldt dat op haer souden mogen aendringen. Daerom gebruyckte oock de Wijse en voorsichtige Helt / de Vader der vryheyt / dit devijs / Sevis tranquillus in undis, dat men most oock midden in dese verbolgene zee-baren gerust zijn / als verstaende / dat men met een oprecht gemoet de gemeene saken tot yders vryheyt most beyveren / en dan voorts Godt de sake met een geruste Ziele overgeven. Sy voegden noch daer by een gebonden bossel met pijlen met het opschrift / Concordia res parvæ crescunt, om hare eendrachtigheyt uyt te drucken: hier in volgende

de

't HErt is veel te groot / dat dees omvlochte Hagen /
U in dien engen Thuyn sou sluyten en beklagen.
Ghy moet al voort / en voort / en na een ander kant /
Na d'Oost of Wester Son / of na 't bevroosen Land.
Een yeder voelt u Macht / u mogentheyt en Wapen.
Een yder wil gerust in uwe schaduw' slapen.
Van verre seer gevreest / van binnen seer bemind!
U Vyand als een Leeuw / u Vrienden als een kind.
De Kroonen zijn verblyd / en sien u hooge daden /
Omhelsen uwe deughd / uyt vreese van haer schaden /
En wenschen u geluck; op dat ghy mooght bestaen /
En sy door u beschut / niet mochten t'onder gaen.
Wy wenschen u veel heyls en overgroote zegen /
(De vruchten van u zweet soo vromelyck verkregen;)
Een eynde uwe macht / u vriend'lijckheyt en deughd /
Mach bloeyen in de rust van een gestade jeughd.
„ O dat de Liefd' en trouw in u gebonden schichten
„ Mocht blincken als de Son / wy souden in u stichten
„ Een Goddelyck Altaer / en maken eenen band /
„ Tot spijt van die 't benijd / tot roem van 't Vaderland.

---

de loffelijke voordaet van Scilurus, die om sijne Zonen hare sterkheyt aen te wijsen: stelde hy daer een gevlochten band met pijlen voor / om die te breken / maer sulchs onmooghlijck zijnde / haelde hy elcke pijle in 't bysonder daer uyt / die sy lichtelik braecken: hier uyt nam hy oorsaeck haer te vermanen / dat wanneer sy te samen / gelijck de pijlen in Liefde en Vriendschap verbonden bleven / dat niemant haer soude te onder brengen; maer soo sy door oneenigheyt van een ander afscheurden / dat sy lichtelijck souden vernielt en onder 't jock gebracht worden. Dese dapperheyt heeft oock gevoet en ontsteken de moedigheyt van onze noyt volpresen Capiteyn / die welke sijns Heer-Vaders voetstappen betredende / gebruyckt dit devijs / Je Maintiendray, willende betoonen dat hy de sake / door sijn Heer Vader loflijck aengevangen / wilde uytvoeren / of met sijn dood besegelen: wiens kloeckmoedigheyt de edel rijsende Zonne van sijne wijse en vriendelijcke Vader niet ontaerde / maer met een deftige bevalligheydt en Heldische manhaftigheyt op het spoor navolgende / heeft voor zijne Princelijke loose of devijs aengenomen / Patriæque Patrique, daer hy mede te verstaen geeft / dat hy ter liefde sijns Vaderlands / eendrachtigh de gemeene Vryheydt wil beschermen / en dat de gedachtenisse van de grouwlijke moord aen sijnen Heer Vader begaen / hem nimmer sal doen vergeten / het leet dat soodanigen hooge Ziele is aengedaen.

Godt leeft, die 't geeft.

Fructus millecuplus.

HOe de zegen Godes verrijckt / en van 't kleyn een groot maeckt / wil dit uytbeeldsel eygentlijck te kennen geven: Want gelijck van een koren een stroo-halm / van een halm een bosselken / en van een bosselken een schoof voortkomt / soo zegent God uyt het penninghsken een stuyver / en soo voorts tot duysentvoudige vruchten. Hierom seyden de Ouden / dat een arm Man welvarende kan worden / wanneer hy het kleyne gade slaende / spaert tot een hoop / want veel kleyntjes by een vergadert / sullen eyndelijk een hoop werden. Daerom wie God met kleyne middelen tot het groote zegent / die moet altijd te rugge sien / wie hy geweest / en wat danckbaerheyt hy schuldigh is: De langhsame vergaerde hoop kan in korter tijd wederom seer kleyn worden / want men kan wel van niet tot weynigh geraken / en dit weynigh kan u met spaersaemheyt tot genoeg brengen: Maer indien men dan in al te

SIet hier de goetheyd Gods en ſijnen milden zegen:
Siet hier een teere halm wel duyſentvout gelaen/
Een Koren ſtroo alleen/ door 't Sonne-ſchijn en regen/
Is zwanger en bevrucht met een ontelbaer graen.
Hier is de zegen Gods/ die dagelijcks ſtelt voor oogen
De zwackheyt van den menſch/ en ſijn groot onverſtand:
En doet door ſijne gonſt hem klarelijck vertoogen/
Dat d'Overvloet alleen daelt van des Heeren hand.
Onmooglijck dat u zweet en arbeyd ſou gedijen/
Indien des Heeren ſtaf u ſchätten niet vergroot:
De Brooden zijn niet wegh die in verleden tijen:
Veel duyſent waren ſpijs/ en ſtelpten haren noot.
„ Soo zal de zegen Gods den vromen noch verrijcken/
„ En vullen ſijn ſchraprаep niet Oly/ Brood en Wijn;
„ Want ſonder 's Hemels gonſt/de menſchen moſt bezwijken/
„ Vermits niet buyten God hier kan voorſpoedig zijn.

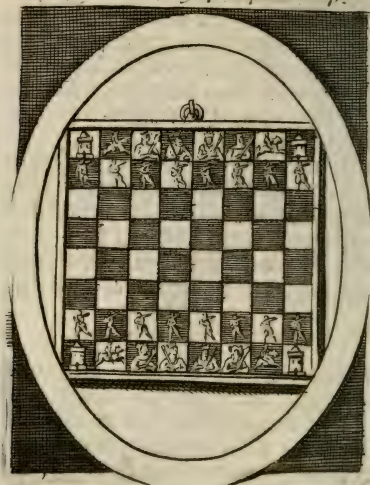
---

al te veel behagen heeft/ ſoo ſal hem ooch ſijn weynigh en ſijn genoegh ontſlippen: Want/ Seneca ſchrijft/ gelijck de zwaerwichtigheyd der Koren-ayren/ het ſtroo of den halm doet kraken en buygen/ alſoo doet de wichtigheyt der Overdadigheyt/ en de onnute verquiſtinge de lang geroepde en opgewaſſene goederen den hals breken. Soo gaet het hier in deſe werreld gemeenlijck/ daer wy de danckbaerheyt en ootmoet behoorden plaets te geven/ drijft ons de hoogmoet der rijckdommen tot ſulcke dertelheyt/ dat wy noch God/ noch ons even-naeſten kennen/ alſoo dat wy/ door de al te groote om-vaminge van het Geluck/ dat ons te vooren ſoo heerlijck plach te verheffen/ werden verdruckt en te gronde geworpen/ ende geraken dan in alle ellende en verachtinge.

Wie 't kleyne ſpaert, geraeckt tot meer;
Doch danckbaerheyt behoort den Heer,
Verlaet u niet op 't aerdſche goedt,
Want dat bedrieght een hoogh gemoedt;
Het goet is als een wilde Zee,
Die ebt en vloeyt, ſoo doet het mee:
Geluckigh wie Godts zegen acht,
En 's werreldts ydelheydt belacht.

Leven om te Sterven.

Mors omnibus æqua, cuiusque.

HOe het Schaeckspel seer aerdigh by des menschen leven wort geleken / sal u in dit voorstel kortelijck werden vertoont. 't Schijnt datse / als met een gewapent heyr tegens malkanderen te velde gaen / om hare Hoofden en Koningen te bewaren / hier tegens stelt men sijne troupen, en let daer op voorsichtelijck dat niemant door dese ordre kome te breken; en hoe voorbedachtelijck men de selve al bewaert / soo wordt nochtans de Koningh verrast en geslagen Daer mede te verstaen wort gegeven / dat hoe een Keyser / Koningh / Vorst of Prins met Lijfwacht en Hellebaerdiers beschermt / en met wallen omgraven is / dat de doodt even stout aentreedt / en seght: Her op Monarch / du moetst verlaten dijn kroon / staf / landen / goudt / peerlen en schatten / en gaen met my naeckt en bloot; niets kan dy bewaren / du moetst een gang met den gemeenen hoop gaen / by my gelt Koning / Prins / wijs / sot / rijk en arm even veel. Sy moeten my alle den tol betalen; noch bidden / noch giften konnen my bewegen. En soo gaet 't doorgaens

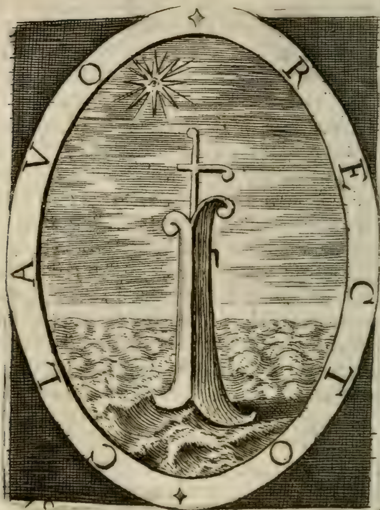
DEr Princen hooge macht / en Vorstelijcke Throonen /
De Koninghlijcke pracht / en kostelijcke Kroonen /
Der armen stroyen hut / en alles wat'er leeft /
Sich onder 's doodts gewelt en sijnen Scepter geeft.
Hoe veyligh oock beset met burgeren en met sloten /
De Doot komt onversaeght aen dese deur gestoten ;
En roept / het op Monarch! koom volgh aen mijne zy /
Verlaet dyn staf en kroon / en al dijn woelery :
Trauwanten staen vergeefs met piecken en musquetten /
Te loeren op der wacht / om op 's doods ronde te letten :
Terwijle datse staen / en dencken nieuwers om /
Soo volgen sy hem na / en dansen op sijn trom.
De minnaer mist sijn Lief / en staet met droeve oogen /
En midden in de vreughdt is al de vreught verblogen /
De Liefde wordt gescheurt / hoe lieflijck oock gepaert /
De Doodt siet niemandt aen / noch hoese zijn vergaert /
Te recht wordt van het Schaeck ons leven vergeleken /
Waer in de Koning staet met Dienaers uytgestreken /
En schijnt voor eene storm en overval beschut.
Eylacs! al eer hy 't gist / soo staet hy daer en dut :
Daer wort hy overal bevochten en bestreden /
Sijn Konnigen berooft / en sijne vastigheden /
Daer steeckt hy in den noodt / en isser deerlijck aen.
,, Geluckigh die de doot derf onder oogen gaen.

---

gaens in de werreldt / terwijle wy om de doodt minst dencken / overvalt ons die selve / en voert ons op den weg onser voorvaderen. Salig zijn die gene die in den Heere sterven / want haer doot is kostlijck voor hem. Bernardus seyt / laet ons den doodt niet vreesen / want de Hemel wort den dorstigen gegeven / den armen de salighеyt / den quaetdoenders quijtschelding e ; daerom laet ons niet treuren / want de dag des doodts is geen sterfdagh / maer een geboorte dag. Men moet / segt Lactantius, den doot schatten na de hoedanigheyt des levens : die dat selve in Godvreesentheyt heeft overgebracht / die is de doot soet en aengenaem : Want de werreldt is slechts als een hooge Schoole / en ons leven is maer een woelery en besigheyt / de tijdt is onse Leermeester / en dit is het kort begrijp van alles / dat men geleert heeft te sterven.

De Doodt klopt onverfaeght aen 't hof,	*Geluckigh die het sterven leert,*
En roept Monarch! ghy moeter of:	*En die sijn doen na Gode keert,*
Dees weg his rijck arm en gemeen,	*En denckt dit is de laetste stondt,*
Bereydt u huys, ghy moeter heen.	*Ick wil my wachten voor de sondt.*

Op Godts Genade.

Wie met een oprecht gemoedt door de woedende en rasende Zee-baren veyligh meent te varen / moet wesen als een Roer / dat / hoewel het van alle zijden van de golven wort overvallen / evenwel zijn rechte cours en streeck houdt / niet passen op 't geweldt der dreygende en zwalpende buyen / die het Scheepken nu dus / dan soo / gints en weder werpen / en met alle kracht soecken te overweldigen: maer hy moet oock midden in dese woeste en wilde Werreldt altijdt sijn hert en ooge gevest houden / om met een dapper en manlijck herte alle de rampen deser rasender wildernisse te over-winnen. Hy moet wesen als de Palm boom die tegen alle de wichtigheydt der onspoeden / sijn hooft midden onder alle oploopen en stormen stantvastelijck kan opheffen / en gerust / in alle woelerye / op sijn reyn gewisse steunen / en starren na een vaste en seeckere hoope der aenstaende verlossinge / peylende altijdt

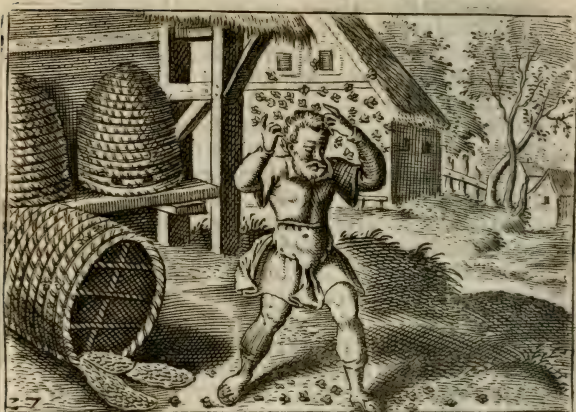
Wie door het woeste meyr / en door de wilde baren
Van 't ongetemde volk gerustelijck wil varen /
Moet wesen als een Roer, dat midden in de Zee
Op Godts genade drijft / naer een gewenste ree.
Godt is alleen het wit / de Hemel is de baken /
Of schoon de Son haer glants wou bergen en versaken /
Soo houdt hy in 't gesicht de Noordster en de peyl /
En siet altijdt om hoog / en houdt een oogh in 't zeyl.
,, De werreldt is een Zee / waer in de menschen leven /
,, Een woeste woelery met alle windt gedreven:
,, Nu hoogh en weder / nu soet / dan weder suur /
,, Nu droevig en nu bly / nu vrolijck en nu stuur:
,, Nu vol van hoop en vrees / nu hertelick verlangen /
,, Nu wederom vol schricks / met swarigheydt omhangen:
,, Nu rijck / nu weder arm / dan weeldrigh en dan bloot /
,, Nu pijnelijck verdriet / en een gestade doodt.
,, Maer wie door dese storm / door 't hollen van de wagen /
,, En in dees wilden hoop hem vromelijck kan dragen /
,, Gaet over klip en banck / gaet over ebb' en vloedt /
,, En midden door het vyer met een oprecht gemoedt.

---

altijdt met de reden na de rechte hoogte / dat is na de bewaringe Godes / die midden door de vlammen en d'eyssélijcke kolcken / den sijnen ongeschent kan bewaren. Hierom seght een seer wys Man / dat de vroome zijn als het Surckel of suring / 't welk / of het schoon getreden en geparst wort / so wast het doch wederom daer tegens aen; en steeckt sijn hooft te groender op.

Geluckigh die door 't woeste rondt.
En door des Meyrs verbolgen grondt,
Die midden door de felle gloedt,
Kan treden met een vroom gemoedt;
Die is gelijck het fijnste goudt,
Dat in het vyer sijn krachten houdt:
Hoe dat men 't stoockt, hoe dat men 't ziet,
't Verliest van sijne deughden niet.

Na 't Soet het Suur.

Dulcia mixta malis

HOe schandelijck sich dese bedrogen vinden / die alleen het soete en vermakelijcke willen genieten / en niet eens op de bittere na-smaeck gedencken / heeft dese beeldenisse u willen uytdrucken. Hier is een arm Stumper afgeschildert / die alleen den Byen meenende haren soeten honing-zeem te roven / niet eens dachte dat sy met blimmige en fenijdige angels / gewapent waren / en dat het soete verselt was met het suure. Nimmermeer / seydt Seneca, is de wellust alleen / altijt isse strijdigh / de smerte is haer een doodt-vyandin / doch de Wellust moet'er onder / vermidts sy te haest vervlieght / en de smerte of rouwe altijdt kleeft aen de slippen van die de Wellust heeft genooten. De Oude schilderden de Wellust seer cierlijck met een lange sleep / op wiens breede boozt stont geschreven: De droefheyt volgt hier na. Alsoo datse seer wel verstonden / dat'er geen Roose sonder doornen / noch Wellust sonder smerte konde gevonden werden. Apulejus seydt / niet schijnt'er soo Goddelijck en soet in dese werreldt / dat niet met eenige bitterheydt vermenght is. Wie dan in dese werreldt de ware ruste wil soecken / die sal hem seer bedrogen vinden. Terwijle wy ons met een seer lieflijck sonneschijn soecken te ver-

NOyt was het soet alleen / of 't suure stont 'er voren:
Noyt Roosen sonder scherp / noyt Hage sonder dooren:
Noyt hooning sonder ijck / noyt Bye sonder blim:
Noyt wellust sonder smert / noyt leven sonder schim.
De minnaer die verdoolt den hooning meent te smaken /
Valt al te haest in 't net / en in der Byen kaken.
Hy maeckt een soete buyt / hy vint 'er niet met al:
Hy soeckt 'er sijn vermaeck / hy vint 'er bitt're gal.
Hy soeckt 'er eenen dranck van lieffelijke Wijnen /
Van suycker en bancket / hy vint 'er Medicijnen /
Van Aloes en Myrrh / en 't bitter als een roet:
En hier om krauwt den kop / dees onbedachte bloet.
„ Een Christen die de rust wil in dees werreld soecken /
„ Sal haestelijck de waen in sijn gemoed verbloecken /
„ En sien het groot bedrogh / en sien sijn eygen schuld /
„ En hoe hy word geciert door tijden en gedult.
„ Hy moet sijn eygen kruys op sijne schouders laden /
„ Door on-eer en door schant / door goeden en door quaden /
„ En nemen 't al in danck wat Godes goetheyt doet /
„ Genieten 's Hemels gunst / maer sien het kruys te moet.
„ En yder zy bedacht dat d'avont heeft zijn morgen /
„ Dat yder heeft zijn beurt / en yder dagh zijn sorgen.
„ Nu regen / en nu Son / nu hett' en weder kou /
„ Nu vrolijckheyt en vreught / dan treurigheyt en rou.

---

verlustigen / overvallen ons de buijen / stormen en 't onweder. Terwijl wy meenen seker en gewis te zijn / overvallen ons de wreede rovers / de vlammen / baren / Huysen en gewelven. Terwijl wy de blijdschap om-armen / komt ons de ellende verrasschen / en werpt ons ellendigh in den dood. Nimmermeer is de vreughde alleen. Dit verstond den wijsen Keyser seer wel: die op den dagh dry geluckige tijdingen krijgende / uyt riep / O Goden! matight doch dese mijne blijdschap met eenigh kleyn ongeluck: vresende dat 'er een zware naslagh op volgen soude. Soo moeten wy dan alle hier door gewaerschout wesen / om ons niet op 't soete alleen te vergapen / maer oock het bittere te gemoet sien / ten eynde wy niet door de droefheyt verrascht worden / en klagende uytbarsten:

Wie had oyt dit quaet geloofi ?
Dat soo haest ons vreugde rooft :
Laes ! wy meenden dat het soet,
Kitteld' altijt ons gemoet,
Ach! daer quam die pijn aen boort,
Die ons al de vreughde stoort :
Hoe geluckig is de man.
Die 't van beyds bemercken kan.

Elck by 't ſijne.

Certamen et cotentio de dignitate, ac præeminetia

HIer wil het edele met het onedele / 't verachtste met het verhevenste kampen. Hier wordt de Adelaer gesteldt als Koning der vogelen / dewelcke den donder en blixem Godt op sijne wiecken plag te voeren / om in het geselschap van Apollo en de Zangh-Godinnen te verkeeren / die niet wil wijken voor yemant / om over te geven het recht van de Liere Apollinis, en daer beneffens de eere / van de Lauwier-bladen verkregen te hebben. Dit wordt dan gestelt tegen die geenen die al te lichtvaerdig eens anders wetenschappen willen lasteren om gesien te wesen / ten minsten datse geacht sullen werden om oock wat te schijnen. Nazianzenus bestrafte te sijner tijdt de waen-wijsheyt deser luyden door een aerdige gelijckenisse. Want / seyde hy / een yeder behoort hem met het sijne te vernoegen. Zydy wijs / of tracht ghy na wijsheydt / weest te vreden. Ghy kont niet alle verheven zijn / bedenckt dan dat ghy minder zijt. Maer om verheven te zijn / soo spant niet met

de

WIe met een ſtout gemoed zijn meerder wil verachten /
En boven ſijn beroep na heerſchappye trachten /
Van yeder word beſchimpt. Dit is de beſte man /
Die zijn vertrouwde ſtaet met lof bedienen kan.
„ Ghy die tot hooger ſtaet noch ampten zijt verkoren /
„ Laet u onwetend breyn aen geene menſchen hooren /
„ Als of gy woud de Goon ſtracks rucken uytter hand /
„ Den Scepter en de Kroon / en dwingen 't gantſe land;
„ En ghy die Phœbi Lier zijt ongewoon te roeren /
„ Laet u uw' eygen waen niet al te licht vervoeren:
„ Men drinckt der Goden dranck / en 't overheyligh nat /
„ Niet uyt een vuyle poel / noch uyt een morſigh vat.
„ Apollo kranſt den geeſt van ſijne Speel-genoten:
„ 't Verwaend' en moedigh volck dat wort'er uyt geſtoten.
„ De uyl die is geen valck / de toom die maeckt een paerd /
„ Het kleed dat maeckt geẽ man, noch ock de ſchede 't zwaerd.
„ Soo yder zijn beroep met reden wiſt te drijven /
„ Dan ſou elck een geruſt in ſijn beroepingh blijven /
„ En trachten na geen ſtaet / na tijtel of na pracht /
„ Want plompe hoovaerdy word over al veracht.

---

de quaden aen: kondy geen Arent weſen / dat is de verhevenſte / word dan geen Overſte over de Kouken of nauwen / dat is over Fielen en rabouwen / om u wijsheyd te laten blijken. Het word een yeder niet gegeven. Door den Salamander worden de quade menſchen verſtaen / de welcke alleen daer over uyt zijn / om een yder te beſchadigen. Want door haer groote konde / vergiften ſy alles / waer ſy by komen. Soo doen ook die geene / die koud van deugt zijn / vergiftende door haren omgang de goede zeden en 't leven van andere menſchen.

Nemo ſua ſorte contentus.

Soo yder een bleef by het ſijn,
De werreld leefd' in minder pijn;
Maer nu elck een wat anders wil,
Nu ſtoot des werrelts ronde ſpil.
De onderdaen wil voeren 't recht,
De meeſter moet nu weſen Knegt:
Dus gaet'et, dat de Werreld kijft,
Mits niemand by het ſijne blijft.

Loon na werck.

De daed van Marcus Furius Camillus, de Romeynsche Veld-overste / wort seer loflijk by Livium in sijn 2 boek geprezen; want als hy de stad van Valisco door sijn heyrlegers hadde omcingelt / en by-na tot overgevinge gedwongen / komt de schoolmeester der selver stad / met der burgers school-kinderen / die hy door bedrog hadde uytgelockt / by Camillum, en geeft hem raed hoe hy door dese kinderen de stad tot overgevinge soude dwingen. Camillius, die hem manlijck hadde gedragen / wilde sijn eer door des meesters trouloosheyd niet besoed'len / maer liet dien verraderſche Schoolmeester van dese kinderen geesselen / en alsoo weder ter stad voeren. Dese daet ontstack sodanige liefde in 't hert der burgeren / dat sy Camillo de stad overgaven / en getuygden / dat de deugt meerder sterckheyd hadde als de Romeynsche wapenen. De daet en beleefthevd Scipionis is ook aanmerckens waerdig / wanneer hy de jonge dochter van Carthago, die hem als een uytnemend pand toegebracht wierde / ongeschent haren bruydegom wederom vereerde / en verwekte alsoo door dese sijne beleefthevd een meerder gunste in de herten der volcken / als opt de heyrkrachten en 't gewelt vermogten. Maer of wel de verraderye

D Kaeght nu verſchulde ſtraf / en voelt de felle roeden /
De wrake van u ſchuld / door tedere gemoeden /
De ſtramen in u huyd / de ſmaed en oock de ſchand /
De Beulen op u rug / verrader van het land!
Ghy meent een edel hert te leyden en te tergen /
Hoe derf dy (ſnoode Boef) my uwe booshetd bergen?
Ick ſoeck door eer en deugt te voeren mijne macht /
En niet door ſchelmery te cieren mijn geſlacht.
De Stad is in mijn macht / de poorten ſtaen my open /
Ick wil mijn manlijck hert door geen verrader koopen:
Mijn daden ſullen ſtaen / gelijck een held're ſterr' /
Voor yder een ten toon / en lichten al van verr'.
„ Wie door een vrome ziel wil ſteden t'onderbrengen /
„ Moet geen verradery noch tyranny gehengen;
„ Maer blijven op ſijn kracht en op ſijn eere ſtaen;
„ Want anders ſal ſijn lof te lichtelijck vergaen.
„ Wie winnen wil door macht / moet winnen door de reden/
„ Hier door is dat dees Held verkreeg de ſchoone ſteden;
„ Want Reedlijckheyd dees Stad en alles heeft herſtelt /
„ Meer als der grooten macht / en al 't Romeyns gewelt.

den Groten gevalt/ſo haten ſy dog den verrader; gelijk by verſcheyde volcken dickwils is gebleken. Men leeſt hoe Jaropelc, Grootherog der Ruſſen/uytgemaeckt hadde een Ongers Edelman/om Boleſlaus Koning van Polen/om te brengen; maer ſulks volbracht zijnde/liet hem de Hartog der Ruſſen ſelve doden/en ſijn oogen uytſteken/ ſijn tonge uyttrecken/en ſijn heymelijk lit affſnijden/tot haet des moordenaers. De Agyraſpides of Macedoniſe ſoldaten/worden verſocht van Antigonus, om haren algemeenen hooftman Eumenedes (ſijnen pikanten vyand) om te brengen/en na dat ſy 't ſelve gadaen hadden/liet hy die alle dooden/alſoo dat gene daer van in Macedonien weder keerden. Mahomet de tweede/willende ſijn broeder om 't leven brengen/verſocht daer toe een van ſijne Overſte/dewelke hem verſtikte door 't ingorgelen van 't water; maer hy levert de dien verrader aen ſijn moeder over/die hem terſtont dee ombrengē en mage en 't hert daer upthalende/wierp het voor de honden. Daerom ſeyt men wel te recht; *Proditionem amo, proditorem odi.*

Door kragt wil ſteden zijn vermant,
Dog deugde wint het gantſe landt:
Geen pijlen, buſſen, noch kartouw,
Maekt ſulken bres als deugt wel ſou;
Al ſtortmen burg of ſchans om verd,
De deugt dringt midden in het hert:
En maeckt daer een ſoo klare baen,
Dat poorten, veſten open ſtaen, (meer
Dus windt een Held door deught veel
Als met een wel-gewapent heyr.

Eendracht mæckt Macht.

HOedanig een Rijck moet werden bevestigt / en in wackerheyd staende blijven / heeft men met dit voorbeeld en d'omschrijvinge SEMPER willen te kennen geven. Sy verstaen dat een Rijck ALLE-TYT met dese vier deughden moet gewapent zijn; doch also dat de voorsichtigheyd moste wesen als een bolwerck / waer in alle de andere gesloten waren / want niemands macht / plagh Xenophon te seggen is profytigh / so die selve met wijsheyd en voorsichtigheyd niet is bevestight. Hierom is de Slange als een vaste band om den Leeuw, dat is de sterckheyd / om den Hond, dat is de getrouwigheyd / om den Vos, dat is loosheyd en doortraptheyd / geslingert / om te betoonen / dat dese in een gemeene Staet ten hooghsten noodigh zijn. Dan om sijn Rijck te bewaren / moet een Vorst of Prince een Argus wesen / die wijsselijck op alle de behendigheden der vyanden weet te letten / en als dan die selve met getrouwigheyd / dapperheyd en kloekheyd tegenstaen. Want hier in is ten hooghsten een Prins of gemeene staet

KOmt hier die ſit aen 't roer om Rijcken te beſtieren /
Om voor 't gemeene beſt te ſorgen door u plicht:
Siet hier een vaſte ſtrick van vierderleye Dieren /
Een baken voor u Staet / en Spiegel voor 't geſicht.
Siet hoe de Slang den Vos, den Leeuw en Hond omwonden
Heeft met zijn krunckel-ſtaert gevlochten in een hoop;
Ten eynde deſe vier met ſtricken vaſt gebonden /
Geduurigh ſoude zijn in eene vaſte knoop.
De Slang is wonder gauw / en ſiet met hondert oogen:
De Hond is Lief d' en trouw / en wacker over al:
De Leeuwe en Leeuwen hert / en dapper van vermogen /
En 't Vosken leep en loos / die 't wel beſpieden ſal.
„ Wanneer 't voorſichtigh hert heeft trouw in ſijne ſteden /
„ Met dapperheyd en liſt in een oprechte ſin /
„ Wie mocht'er braver ſchild van Stael of Yſer ſmeden /
„ Om wederom 't verdeelt te ſpliſſen met de min?
„ Houd d'eendracht als een ſchat / die alles gaet te boven /
„ En poogt dat ſnoo geſpuys / de bitterheyd en haet /
„ Te drijven uyt u Ziel. Hy is waert om te loven /
„ Die tuſſchen lief d' en vrees regeert dees woeſte Staet.

ſtaet gelegen / dat men alſo den oorlog voere / dat 'er de Vrede uyt te beoogen is; en dat men alle uytgeſtaen gevaer / zijn Schip / dat is de regeeringe / mach uyt de vervolgen zeebaren / met alle ſijn ladinge / behouden te lande brengen. Hier toe moet alle wijsheyd en voorſichtigheyd ſtrecken / tot verloſſinge van het leven en de Zielen der Onderdanen / om alſo te ontgaen de ſlaverny die voor een vrye Ziele ondraeglijk is. Wiens wackerheyd voor der Onderdanen geruſte ſlaep / wiens arbeyd aller ledigheyd / wiens naerſtigheyd voor aller achtloosheyd / altijd beſorgt en bekommert is / dien ſoude ick eer / ſegt Seneca, eenen aerdſchen God / als eenen Prince derven noemen.

Geluckig waer der landen ſtut
Is met ſoo ſtercken wal beſchut:
Geluckig is der Landen ſtaet,
Door trouwe macht en wijſe raed;
En waer men na de welvaert tracht,
En op der Volckeu vryheyd acht,
En houdt de Gods-vrucht als een pand,
Daer blijſt de zegen in het land.

By den Wijsen wortmen ge-eert.

Hic locus et Musis facet est et apolline dignus.

GY die op de toppen van Helicon of Parnassus zijt gestegen / en uyt de Borne der lieffelijcke Sangh-Goddinnen den Nectar hebt gesogen / komt en vermaeckt u met dese lieffelijcke onthalinge. Hier is de plaetse daer de konsten geoeffent / daer de deugden geloont / daer de Hemelsche Melodye en 't snaren-spel worden gegalmt / en waer Appollo met sijne Liere den hoogsten toon voert / dien de Konst-godinnen met een verheuglijcke over een-kominge navolgen. Hier worden de kranskens en de Lauwer-bladen gevlochten / en de lieflijke kruydekens gepluckt / om te drucken om 't voor-hooft van hare konst-lievende Minnaers: een eere die meerder prickelt om in goede wetenschappen voort te varen / als der Princen hooge schatten. Hier vlieght men tot aen de Mane / ja boven de Sonne / ja men stijgt met sijn gevlerkte sinnen tot boven de sterren / en men gaet met sijn lustgierig breyn doorsnuffelen al de wonder-wercken Godts / daer mede geen on-

gesle-

Ey mocht ick Phœbi koets / en Helicon bestijgen /
Of op Parnassi kruyn by mijn geselschap staen ;
Alwaer 't schoon dat ick sou na mijnen aessem hijgen /
Ick sou in 't heylig Choor met haer ten dansse gaen.
Mijn hooft sou zijn omwoelt met groene Lauwer bladen /
Met Rooskens en met Palm / en allerley cieraed /
Wy souden ons te saem in haren Nectar baden /
En drincken 't edel nat met opgehoopte maet.
Wy souden onse sang verheffen na de snaren /
En stellen onse Harp naer Clioos hoog geluyt :
Ons Dichten souden sich met hare Luyten paren /
En schat'ren hare vreugdt met blijder keelen uyt.
Daer wordmen met den stroom van Pegasus begoten /
Daer springt een klare bron / daer schenckt men heylig vocht
Apollo hippelt voor / en dan de Speelgenoten /
Daer word de tijd met konst en wijsheydt overbrocht.
,, Wie sich by wijsen voegt / en deugde soeckt te leeren /
,, Verkiest een sulcke schat die nimmermeer vergaet :
,, Zijn treffelijcke konst sal hem gestadig eeren /
,, En cieren al sijn doen wat hy ter handen slaet.

---

geslepen verstand yets gemeen heeft. Hier is de Tempel van Apollo, hier zijn de heylige by een komsten / hier komt Jupiter selve om sich te vermaken / hier worden alle de deuntjes van de zedige liefde gequeelt / en de deughd wort hier na hare waerdye verheven. Dit is de Hemel die haer de Oude Poëten versiert hebben / daerse in een uyt-stekende lust souden leven ; in 't korte / daer de wijsheydt soude geleert werden / &c.

Maer wie'er is van Godt geleert,
Al vry een ander Godtheydt eert :
De konsten hebben haer vermaeck ;
Maer wijsheydt is een ander saeck.
Sy komt niet uyt den klare vloet.
Van 't Paerdt geslagen met de voet ;
Maer daelt in 't hert van boven neer,
Door gunsten van dien grooten Heer.

De gestadige Jager wint.

Actiua et negotiosa vita.

DEse Dieren wierden genoemt Hippocentauri, om datse uyt half Paerd en Mensche bestonden: sy hadden hare woonplaetse in Thessalien/ ontrent den Berg Pelion, waer van verscheyde dingen seer fabuleus worden verhaelt. Ja men schrijft dat S. Antonius gereyst komende / en van den weg afgedwaelt zijnde/ van dit Dier op den rechten wegh is gebracht. Dit willen wy dan hier mede te kennen geven / dat alsoo dit Dier seer wercklijck besich was in 't jagen / rennen en vliegen / dat alsoo een mensche behoorde naerstig te wesen in 't bestieren van sijne handelingen / tot de deugd en Godsaligheyt; op dat wy alsoo door ons besig leven mogen de vertelheden ontrecken hare inbeeldingen en ydele spiegelingen; waer oock dickwils ook de broomste / van den Koninglijcken weg der deugden werden afgetrocken. Maer wy doen in 't tegendeel / en laten ons door de wellusten/ en door de gestadige hoope der winningen/ als rasende/betoveren;also dat onse herten en gedachten daer mede zwanger gaen / even als die geenen die 't voorgaende vergetende/ altijd naer 't ander ommesien/en met een quijnende geld-sucht naer 't oneyndelijck hopen / daer doch niemand toe sal geraken: Want de goederen deses wer- relds

WIe 't leven na dit beeld wil levendig vertogen /
Die ſta een weynig ſtil / en ſie met open oogen /
Hoe 't leven is gelijck dit Monſter / dat gezwind /
Vliegt over berg en dal / en ſnelder als de wind;
't Is nimmermeer geruſt / 't is overal te jagen /
't Soeckt overal het wild door liſten en door lagen:
En Altijd op der vlucht verkrijgt het geene ruſt /
Maer 't woelen is zijn vreugd en zijn geſtade luſt.
,, Wy die door vuur en locht / en water zijn gedreven /
,, En midden in de dood / vergeten onſe leven /
,, Wy loopen ſonder eynd in een geſtade draf /
,, En beſig na de winſt / ſoo rennen wy na 't graf.
,, Wanneer wy dan den loop des levens ſoo beſtieren /
,, In wackerheyd tot deughd / in zeden en manieren /
,, En hijgen na het perk / de loopbaen van de deugd /
,, Genieten wy het loon van een volmaeckte vreugd:
,, Dan drijven wy door vlijt uyt ons verdorven ſinnen /
,, De dertelheyd en luſt / de kinders van het minnen /
,, En ſuyvren onſe Siel / door d'yver en den geeſt /
,, En scheyden ſoo den menſch (door reden) van een Beeſt.

reelds konnen plaetſelijck werden vervult / maer de oneyndelijcke gedachten van den menſch konnen noch Hemel / zee / noch aerde vervullen. Hierom is 't datmen placht des menſchen gedachten af te beelden by het driekante hert / en by de ronte des Wereldts; want alſo de geheele ronte / dat is de werelt / het driekant / dat is het hert / niet vervullen konde / ſoo konde oock alle de werreld 's menſchen begeerlijckheyd niet verzadigen. Vergeefs is 't dan al te ſeer beſig te zijn / en zijn vlijt en naerſtigheit tot ſoodanige ſlipperige en ongeſtadige winſten aen te leggen / die op 't laeſte ſijn meeſter te ſchandlijck om 't leven helpen.

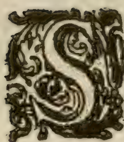
De ſorg verruckt ons hier en daer,
En ſtort ons in een groot gevaer,
Wy rennen om het looſe goedt,
Door klip en banck, door ebb' en vloedt:
Het goedt is onſe ſorgh en vreugdt,
Het eenig voedſel van ons jeugdt:
Wy droomen, gapen al van winſt,
Op deugdt gedencktmen alderminſt:
Het goet moſt eerſt mael zijn geſocht,
't Is tijdts genoeg op deughd gedocht.
,, Vergeefs is 't dat gy deugdt vergeet,
,, De doodt ſtaet voor u winſt gereet.

Hemels-Triumph,
Of
HEYLIGE DICHTEN,
Ter eeren de Geboorte
JESU CHRISTI,
En andere Oeffeningen der Godtsaligheydt.

Christ-Liedeken,
Op de Geboorte onses Heeren JESU CHRISTI.

Voys van den 118 Psalm:

Dancket den Heer seer hoogh gepresen, &c.

SChouwt aen die trots' en hoog-gebooren /
U zetels tot de Sterren bouwt /
En die door pracht elk wilt bekooren /
Door 't pralen in fluweel en goud.
Komt hier / ick sal u vergelijcken /
En schild'ren uwe snootheyt af:
't Palleersel en 't blancket afstrijcken /
Daer mee gy ciert u broose graf.

2. Schout aen / seg ik / gy grootsche menschen /
En siet u Koning hier veracht:
Ghy die volgt uwe lust en wenschen /
Komt siet u Vorst in sijne pracht.
Ghy zijt gesien / gy zijt verheven /
Merckt ons hoe werd u Heer gehaet:
Ghy leeft in weeld' / en hy moet beven
Van kout en armoe seer versmaet.

Ghy zijt gesmuckt / ghy zijt gepeerelt /
Damast en zijd' is uwe dracht:
Ghy glinst in grootsheyt voor de werrelt /
U hovaerd blinckt in volle macht:
U pratt' en preutsche dertelheden /
Die steyg'ren in den hoogsten top:
U gasten / brassen / wulpsigheden /
Die klimmen tot den Hemel op.

4. Siet hier 't geprael van uwen Koning,
Siet hier 't gepronck van sijne staet:
Siet hier sijn marm're gulde wooning /
Siet hier sijn pracht en overdaed.
Hier is 't fluweel / hier sijn de tassen /
Hier is 't fluwyn en 't sachte bedt /
Hier is 't borduursel / hier de kassen /
Met kanten / sticksels / dicht beset.

5. Hier leyd u Heyland hoogh gepresen /
In sijn verheven Majesteyt /
Die 't al moet onderdanig wesen /
Siet hoe hy hier verschoven leyd;
Hy die de werreld heeft geschapen /
Wiens heerschappy streckt over-al /
Die moet nu in een Krebbe slapen /
En rusten in een Beeste-stal.

6. De menschen schijnen / ach! niet waerdigh /
De glory van sijn heerlijckheyd:
De Beestjens ons verdoemen vaerdig
Van onse groot' ondanckbaerheyd.
Hier leyd ons Held, ons Prins, ons Heere,
Veracht op 't hoy, en snoode kaf:
De windsels zijn wel slecht en teere;
Dies gruwd' een yegelijck daer af.

7. De Vossen hebben hare holen /
De Vogelkens haer eygen nest;
Maer onse Vorst (eylaes!) moet dolen /
En klagen droevig op het lest.

Doch

Doch gy die zijt uyt God geboren /
Versmaet hem met de werreld niet;
Hy soeckt u gy die zijt verloren /
En heelt u smerten en verdriet.

* * * * Rustplaets.

8. De Winter is by hem verkoren /
Om ons te kleeden met sijn woord:
De Stal, hoe slecht dats' ons staet voren /
Brengt heerlijckheyd en hoogheyd voort.
Hy kiest de naare droeve Nachten,
(Daer yeder een voor ijst en zwicht/)
Om onse duystere gedachten /
t'Ontsteken door sijn Goddelijck Licht.

9. Wel salig zijn de ziel en oogen /
Van die ons Heyland innig schouwt:
Ghy zijt O blinde Mensch! bedrogen /
Indien gy op een ander bouwt.
Hy is der Heyd'nen Licht en Leven /
De Eer van Isrels heerlijck huys /
Die voor ons sond' sich heeft gegeven /
Gewillig aen 't vervloeckte kruys.

10. Ey! laet ons desen Koning loven /
(De Sonne der Gerechtigheyt.)
Die arm en nedrig komt van boven /
t'Erbarmen ons' ellendigheyt.
Laet ons opheffen suyv're handen /
En d'offer onse lippen gaen
Tot hem / die duyvel / sond' en schanden /
Verplet heeft en te niet gedaen.

11. Laet ons den Ouden Mensch afsterven /
En dragen Gods baniere recht:
Want anders sullen wy verwerven /
Het antwoord van dien boosen knecht.
Heer wilt niet u genade houwen /
Ons Hert, 't welck is een vuyle Stal:
Wilt daer u Krebb' en Woonstee houwen:
Die nimmermeer vervallen sal.

12. Ey met wat Goddelijker keelen
Singt 's Hemels Heyrschaer uwen lof:
Van Vreugt / O Herderkens wilt queelen /
En bootsen hare stemme of.
Gode zy d'Eer, sy heylig singen:
Vreed' op der Aerd, den Menschen vreugt:
Ey! laet ons al van blijdschap springen /
En zijn in 't Nieuwe-Jaer verheugt.

Herders-Gesang.

Stemme: *Het daget uyt den Oosten, &c.*

DEs Hemels Burgerije verkondigt met geschal.
Een overblijde mare / die ick u singen sal:
Een overblijde mare / &c.

2. Daer is een Kind geboren te Bethlem in een Stal /
Wiens sterre men siet blincken / en schijnen over al:
Wiens Sterre men siet blincken / &c.

3. Een Kind / dog uytverkoren / Emanuël die Heer /
Daer yeder voor moet knielen / en kennen sijne leer;
Daer yeder voor moet knielen / &c.

4. Dat voor de sagte pluymen / voor stickfels en zatijn /
Moet rusten in een Krebbe / op 't stroy by Os en Swijn /
Moet rusten in een Krebbe / &c.

5. Een Kind dat voor de tijden/ voor eeuwig was by God/
Schijnt nu veragt door 't lijden / en tot des werrelds spot /
Schijnt nu veragt door 't lijden / &c.

6. Dat al om onse sonden moet wesen arm en slecht /
Om ons by God te kroonen / met rijkdom en met recht:
Om ons by God te kroonen / &c.

7. Dat ons des Hemels vrede/der menschen lust en vreugt/
Des Vaders glants en eere / verkrijgt door sijne deugt:
Des Vaders glants en eere / &c.

8. De wereld komt'er rasen / Herodes als verwoet /
Wil sijne handen wasschen in dit onnoosel bloed.
Wil sijne handen wasschen / &c.

9. Gy Vorsten gy sult sterven / soo gy de vrome schent /
Want God sal u vernielen als hy sijn blixem sent.
Want God sal u vernielen / &c.

10. Gy Princen en gy Heeren / of menschen wie gy zijt /
Valt uwen God te voete / en weest met ons verblijd:
Valt uwen God te voete / &c.

Nieuw-Jaers Liedt.

Questa dolce Sirena. Of / Wilhelmus van Nassouwen.

Ick danck u lieven Heere. Oock den 130 Psalm.

DE tijd die heeft haer tijden /
En wy verand'ren mee:
De vreugt heeft haer verblijden /
De droefheyd heeft haer wee:
Wy gaen vast quijnen / slaven /
En onse jeugt verslijt /
Misbruycken Godes gaven /
In onse beste tijd.

2. Het Jaer is om-geloopen /
En 't nieuwe staet'er veur /
Doet eens u herten open /
En opent God de deur:
Wy worden oudt in sonden /
En kinders in de deugt /
Vol stancks zijn onse wonden /
Vol ydelheyt en vreugt.

3. Gelijck de Slang sijn vellen /
Verwisselt alle Jaer;
Soo moet de Mensch sich stellen /
Om 't goed te volgen naer:

Verlaten

Verlaten 't oude leven /
En neemt 't nieuwe aen /
Om sich tot deugt te geven /
En na een beter staen.

4. Gelijck de winterdagen
Met hagel en met snee /
Met schrickelijke vlagen
Bestormen onse vree ;
Soo moeten ook de quaden
Met macht en met geweld /
Met mannelijcke daden
Gestut zijn en gevelt.

5. 't Is waer / het valt verdrietig /
Gestadig staen ter wacht:
Gelooft het is al nietig /
Wie datter recht op acht /
Laet u geen waen verblinden /
De Lente weer verschijnt /
Dan suldy bloemkens vinden /
Als koud' en vorst verdwijnt.

6. Wie eens heeft aengetogen
Het deugdelijcke kleedt /
Die siet met open oogen /
En acht noch blijt / noch zweet:
't Is honing op sijn lippen /
't Is balsem in sijn hert:
O Mensch! waerom outslippen
U dagen in de smert?

7. Vangt aen / vangt aen te treden/
En wandelt op Gods padt:
En wilt den weg bekleden
Naer 's Hemels hooge Stad;
Dan sullen d'Oude tijden /
Door dese zijn verklaert:
Wilt daerom dapper strijden/
Dat gy u Ziel bewaert.

Stemme:

Nu leef ick in verdriet. Of / Fortuyn eylaes bedroeft, &c.

HEt Oude Jaer is heen / en 't Nieuwe komt'er aen:
O mensch / wilt uwe ziel tot God wat hooger slaen /
En sien eens wat een deugd en weldaed hy u doet /
En hoe hy hem vergeet / ondanckbaer van gemoed.

2. Hy geeft ons sijn gena sijn waerheyd en sijn woord:
Hy spijst ons vroeg en spa / met zegen voort en voort:
Hy schenkt ons sijne gunst / sijn Sonne-schijn en licht /
En toont ons over-al sijn vriendelijck gesicht.

3. Hy heeft ons uyt gevaer / uyt allerleye nood /
Verlost dit Oude Jaer / en midden uyt de dood:
De krijg en diere tijd geweert / en sijne hand /
Soo Vaderlijck gestreckt / tot zegen van het Land.

4. Maer wy daer tegens Heer/zijn trouwloos en verblint/
Wy sien dit alles aen / wy slaen het in de wind /
Daer is noch deugd / noch schaemt by groote noch by kleyn /
Wat yeder dicht / dat doet dat onbeschaemde breyn.

5. Om onse sond' alleen soo lijd u naem geweld /
Om onse stoute pracht soo word u roem geveld /
Om onse sond' alleen soo wordy als versmaed /
En by den meesten hoop vertreden en gehaet.

6. Indien gy woud met recht den Sondaer tasten aen /
Wie sou voor uwe banck en oogen derven staen?
Wy souden staen verbaest als een mistroostig kind /
Dat nergens heul of troost als by sijn Vader vind.

7. Gy zijt oock onse God / en Vader die ons leyd /
En die u lieve Soon als Midd'laer hebt gesend:
Siet onse zwackheyd aen in sijn volmaeckte strijd /
Die door sijn dood geneest / en wederom verblijd.

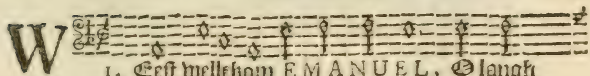
8. U zegen ons verleen aen Lijf en Ziel te saem /
En kroon dit Nieuwe-Jaer ter liefde van u Naem /
Met vriendelijckheyd en vree / met saligheyd en vreugd /
Dat wy hoe langs so meer opwassen in de deugt.

Nieuw-Jaers Gesangh,

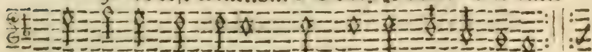
Ter gedachtenis van de Geboorte onses Salighmakers

JESU CHRISTI.

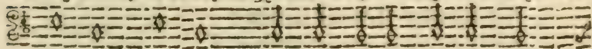
Stem: *Hoe schoon licht ons de Morgen-ster.*

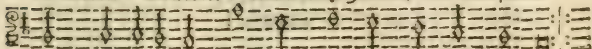
W
1. Eest wellekom EMANUEL, O langh
3. Weest wellekom ô Godes Soon! Die daelt

2. verwachte Mee-gesel / Ons Heyland en Behoeder /
4 uyt uwes Vaders Throon/ Ons aller Heer en Broeder.

Welkom! welkom! want ons herten/ vol van smer-

ten/ Zijn genesen / Welkom moet ons JESUS wesen.

2. U heerlijckheyd en Godlijck licht /
Is lang vertoont door een gesicht /
In een vergulde klaerheyd:
De Vaders sagen oock van verr' /
U suyverlijcke Morgen-sterr' /
In vrolijckheyd en waerheyd:
Dies sy / gantsch bly /
Haer gesangen / en haer gangen /
Daer na streckten /
En de volcken oock verweckten.

3. Nu neemdy aen ons vleesch en bloed /
En schenckt ons weer u eeuwig goed /
En draegt des werrelds sonden:
Gy zijt om onsent wil veracht /

Als een onnosel lam geslacht /
Vol stramen en vol wonden
O Stam! ô Lam!
Dat Gods toren / komt te voren /
Door u sterven /
Om ons 't leven te verwerven.

4. Wat sullen wy voor danckbaerheyd
Bewijsen aen u Majesteyt /
Voor dese grote deugde?
Wy sullen 't wieroock / 't edel pant /
't Gelove dat in liefde brant /
Op-heffen in dees vreugde:
Eya! Eya!
Onse sinnen / zijn van binnen /
Hemels droncken /
En met uwen Most beschoncken.

5. Wat kond'er Koninckljjcker pad /
Ons leyden na der vreugden Stad /
Als door des Levens Poorte?
Weest vrolijck dan in u gemoed /
Om-helst dit alderwaerste goed /
Op 't Feest van sijn Geboorte:
Heft aen! heft aen!
Laet u snaren / opwaerts varen /
Wilt u cieren /
En dees Hemels blijdschap vieren.

6. Speelt daer op harpen en geklang /
Der Eng'len toon ten boven sang /
En singht de grote daden /
Juyght Godes eer met luyder stem /
Den Vrede van Jerusalem,
Een wonder vol genaden.
O Vree! ô vree!
Ons gemoeden / na u goeden /
Seer verlangen /
Om des Levens Kroon t'ontfangen.

7. O! laet dit vrolijck Nieuwe-Jaer,
Ons wesen een gewenschte Maer /

Van een veel beter leven/
Van Lief d' in daed / en niet in schijn/
Waer twist en haet mach balling zijn/
En uyt ons Ziel verdreven.
O Christ! ô Christ!
Onse handen / en verstanden/
Stiert na boven/
Dat wy u van herten loven.

Gesangh van het Paesch-feest.

Stemme:

Van den 34 Psalm. Ick wil zijnde verblijdt, &c.

Ryst uyt den slaep ô Mensch!
De dag der vreugden u genaeckt/
Rijst uyt den slaep en nu ontwaeckt/
Hier krijgdy 's herten wensch.
Hier is het reyne Lam/
Dat onbevleckt en sonder smet/
Door onse sond' sijn leven set.
O spruyt van Davids stam!
2. Bestrijckt u Posten dan/
De Posten van u sondig hert/
Met 's Lams bloed / dat vergoten wert/
't Welck is des Hemels Mann':
Op dat 's Verdervers zwaerd
Niet sla de Kinders van 't gemoed/
Want hy loert op 't weerspannig bloed/
Dat van sijn Heer ontaerd.
3. Schort uwe lenden sterck/
En staet met uwen staf gereet/
Als wandelaers naer 't Pascha treet/
En siet dit wonder werck.
Siet hoe des doods geweld/
Verbroken is met al sijn macht:
Siet hoe hy is te grond gebracht/
Verslagen en geveld.
4. Weest dan van herten bly/
Dat Christus u is voorgegaen/

En heeft den Dood te niet gedaen /
Met al haer heerschappy.
Gy sult dan t'zijner tijd /
Als gy dit aertsche huys verlaet /
En op des Heeren wegen gaet /
Verrijsen seer verblijd.

5. Doch als gy 't Pascha eet /
Doet sulcks met ongehevelt brood /
Want suur-deeg brengt u in den dood /
Wanneer gy God vergeet.
Legt af het oude quaed /
Den suur-deeg van des Duyvels roof /
De sond' en overdaed.

6. Draegt Christi Kruys en Juck /
Helpt dragen al sijn smaet en last /
Wie Christum volgt sijn kruys wel past /
Dan blijfdy vry van druck.
't Is aen u Heer geschiet /
De knecht die sal 't niet beter gaen;
Dus neemt u kruys gewillig aen /
Al schijnt het u verdriet.

7. Wie vromelijcken strijd /
Verwint en slaet die hem benouwt /
Wie op God sijnen Heer vertrouwt /
Die acht niet wat hy lijd.
Het lijden duurt niet lang /
Al dunckt het ons te wonder zwaer /
God helpt ons doch uyt al 't gevaer /
Al zijn wy zwack en kranck.

8. Want hy schenckt desen 't loon /
Den loon van 's Hemels vreugt en lust /
In eeuwigheyd vermaeck en rust /
Een onverwelckte Kroon.
Wel salig is de Mensch /
Die dus des Hemels Pascha eet /
En hier in al sijn tijd besteet /
Die heeft sijn lust en wensch.

Van de Sendinge des Heyligen Geests.

Stem van den 116 Psalm: Ick heb den Heer lief, &c.

O Vrolijck Feest! waer in de eendracht woont /
Waer in de Ziel is van Gods Geest ontsteecken /
Waer in niet schuylt de snoodheyd der gebreecken /
Maer daer men Liefd' en Vreed' op 't hoogste kroont.
2. Dit sagmen recht als op den Pincxter-dag /
d'Apostelen uyt liefd' van Godes waerheyd /
Omving een Licht van overgroote klaerheyd /
't Welck yders hooft omstraelde datmen sag.
3. Eerst quam een wind met overgroot gedruys /
Daer na een vlam op yders hooft gesprongen /
Gelijck een vyer / als met gedeelde tongen /
En Godes Geest vervuld' het gantsche huys.
4. Het wonder-werck dat yder hoort en siet /
Dringt door het hert in 't midden der gemoeden;
Daer stort de Geest sijn gaven als de vloeden /
Daer spreeckt de tong dat elck daer af verschiet.
5. Daer vloeyt een beeck / jae Goddelijcke stroom /
Daer daelt een sap der Godheyd uyt haer lippen;
't Volck stont verbaest / als onbeweegde klippen /
En 't wonder Gods dat scheen haer als een droom.
6. Maer 's Hemels kracht wrocht een soo grooten werck /
Dat haer geluyt vervulde al de ooren;
Dat yder die dees stemme quam te hooren /
Nam op den sin der woorden vlijtig merck.
7. Sy spraken rond / het is geen nieuwe Most /
Maer 't is een Geest ons van den Heer geschoncken;
Geen Wijn ons prangt / wy zijn in Gode dronchen /
Die dit alleen en niemant wercken kost
8. Daer vloeyt de tong in allerhande tael /
Daer hoortmen haer Gods groote daden prijsen /
Daer gingen sy seer krachtelijck bewijsen /
Dat Godes Geest hun nooden altemael.
9. Ontsteeckt ô God! in ons u heylig licht /
Laet onse tong in liefde vierig branden;
Laet uwe Geest verlichten ons verstanden /
Op dat de Mensch daer door mag zijn gesticht.

 10, Dan

10. Dan sullen wy dit vrolijk Pincxter-feest /
In Godes vrees eendrachtelijck volbringen /
Soo dat ons hert en lippen sullen singen /
En uwen Naem verkonden in den Geest.

Morgen-gesangh, of Heerlijckheyt van de wonderen Godts, tot vernietinge van des Menschen wijsheydt.

Stem van den 9 Psalm: Heer ick wil u uyt 's herten, &c.

HEt vrolijck licht steeckt op sijn hooft /
Dat door de nacht so was verdooft /
En spreyd uyt sijn vergulde stralen /
En ciert de bergen en de dalen.

Al wat sich tot de rust begeeft /
Nu weder een nieuw leven heeft /
En rijst so frisch en jeugdig henen /
Om dat de dag hen is verschenen.

De dierkens en 't gevogelt mee /
Die queelen soet / elck leeft in vree ;
De bloemkens staen met open oogen /
En doen des Heeren lof vertogen.

De mensch verwondert / siet'er aen
De Werreld / Hemel / Son en Maen /
En roept / wie kan u Scheppers wercken /
En sijne wond'ren regt bemercken ?

Ja als hy wil sich selfs doorsien /
U werrelds wijsheyd gaet vry vlien /
Want geen verstand / of menschen reden /
Derft hier in 't ondersoecken treden.

Want onse God is sulck een God /
Die met des werrelds wijsheyd spot /
En leert haer door de stomme Boecken /
Dat sijn werck niet is t'ondersoecken.

Ver-

Verwondert en gelooft alleen /
Wilt stille staen / en geensints treen
In d'Overschaer van Gods diepe wetten /
Waer in u wijsheyd moet verpletten.

O Heerlijck en bestandig licht!
O Sonne van ons zwack gesicht!
O Schepper van dees grote ronde!
Wy dancken u uyt 's herten gronde.

Wy dancken u dat dese nacht /
In rust en vree is doorgebracht:
Wilt gy voortaen u Engel senden /
En alle quaden van ons wenden.

Avond-gesangh.

Stemme: *Het daget uyt den Oosten.*

DE Son is al verdweenen / en bergt voor ons haer licht /
De nacht schuyft haer gordijnen / en toont een droef ge-
De nacht schuyft haer gordijnen / haer gordijnen (sicht:

2. De dag is om gelopen / eylaes! met luttel winst /
Eylaes! vol ydelheden / met deugden alderminst:
Eylaes! vol ydelheden / ydelheden.

3. Vol ydelheyd en weelden / vol dertelheyd en lust /
Vol woelery en slaven is ons gewaende rust:
Vol woelery en slaven / en slaven.

4. Bedeckt Heer ons gebreken/met een sneeuw witte kleet /
En suyvert onse smetten / met Tranen van u Sweet:
En suyvert onse smetten / onse smetten.

5. Wilt nimmermeer gedencken/ aen ons bedreven quaed/
Maer wilt ons Heere schencken / u zegen en genaed:
Maer wilt ons Heere schencken / Heere schencken.

6. Al schijnt ons hert te sluymen / treckt onse ziel tot dy /
Dat wy tot beter leven ontgaen dees slaverny:
Gaen tot een beter leven / beter leven.

7. De ſlavernye der ſonden / des werrelds trotſe pracht /
Dryft Heer uyt onſe ſinnen / in deſe duyſt're nacht:
Dryft Heer uyt onſe ſinnen / onſe ſinnen.

8. Geeft dat ons ziel mach ruſten/ ô God! in uwen ſchoot/
En dat wy ſo verwerven / het leven uyt de dood:
En dat wy ſoo verwerven / ſo verwerven.

9. Dus laet de ſlaep ons ſtrecken tot ſalighეyd en deugd /
Op dat wy ſien u klaerheyd / en u volmaeckte vreugt:
Op dat wy ſien u klaerheyd / ſien u klaerheyd.

10. Ten eynde wy verſlagen / als kinders mogen ſtaen /
En ſien des Vaders liefde / en ſijne goedheyd aen:
En ſien des Vaders liefde / 's Vaders liefde.

11. Op Chriſte zijt ons leven / ons Heylant en ons licht /
Stort over ons u zegen / en vriendelijck geſicht:
Stort over ons u zegen / ons u zegen.

Danck-Liedeken na den Eeten.

Stemme: Al die hier zijn geſeten, &c.

Laet ons des Heeren zegen / En weldaet
nemen acht / Door Godes gunſt verkregen / Als oock
den douw en regen / Voor 't menſchelijck geſlacht.

2. Waer door wy oock genieten /
Wat Godes milde hand /
Komt over ons uytgieten /
Gelijck de rijcken vlieten /
Tot zegen van het Land.

3. De

3. De beesjes in der weyden /
Zijn voedsel voor den Mensch;
De Vogels op der Heyden /
Ja niets is uyt-gescheyden /
Of 't dient ons al na wensch.

4. Vischjes in de stroomen /
De dierkens in het woud /
De Velden en de Boomen /
Ja niets is uyt-genomen /
Of 't is tot onderhoud.

5. De lieffelijcke wijnen /
Zijn ons een lust en vreugt /
Die droefheyd doen verdwijnen!
Ja niet kan ons verschijnen /
Of 't dient ons tot geneugt.

6. Laet ons dan Christi reden /
O Vader die daer zijt:
Die d'Hemel wil bekleden /
U naem vol heyligheden
Belijden t'aller tijd.

7. U Rijck verschijn' almachtig /
U wil moet oock geschien /
In Hemel / Aerd' / waerachtig /
Ons brood verleent gy krachtig /
Dat yeder Mensch kan sien.

8. Vergeeft ons onse sonden /
Als wy ons naesten doen:
Dat wy tot geene stonden /
In wanhoop zijn bevonden /
Wilt ons van 't quade hoen.

9. Want u Rijck blinckt in vreden /
In eerlijckheyt en eer /
In kracht van eeuwigheden:
Schenckt ons doch hier beneden.
Een danckbaer hert / ô Heer!

Danck-Liedt.

Voys van den 8 Psalm, *O Onse Godt en Heer*, &c.

DEs Heeren lof wil ick met helder keelen
Tot sijnder eer met groote blijdschap queelen /
Ick wil sijn roem verkonden met geschal /
So lang de Ziel mijn tong bewegen sal.
2. Hy heeft my van het slijm en stof der aerden /
Sijn even-beeld gemaeckt van groter waerden /
En my verlost van 's werrelds slaverny /
Van nieuws hersteld in sijne heerschappy.
3. Ick lag versmoort in mijn onwetentheden /
Ick socht hem niet door suchten of gebeden:
Ick streelde my in 's werrelds blinde gang /
So dat mijn ziel altijd haer vreugde sang.
4. Als ick vermomt / beschouw de rijcke gaben /
Die God verleent ons neer-gedruckte slaven /
Ons trotse hert niet eens voert in 't gemoed /
Dat 's Vaders hant ons dese weldaed doet.
5. Des werrelds glants en preutse cierlijckheden /
Met al haer pracht / die stelven my te vreden /
Die kleefden my so vast aen 't ingewand /
Dat haer vergift my schroockte door haer brand.
6. Ick zwom in weeld' en wellust tot de ooren /
'k Liet my door waen en mommery bekoren;
O valsche waen! hoe waendy so verkeert;
Dit was de weg die 'k van u hebb' geleert.
7. De tranen ach! als Beecken van my rollen /
Mijn aengezicht van droefheyd staet gezwollen /
Als ick beschouw des werrelds geyle lust /
Waer in ick schept' al mijn vermaeck en rust.
8. Doch na dat ick van u ben onderwesen /
Verheven God in eeuwigheyd gepresen!
Nae dat ik in u school de lesse leer /
Veracht ik 't al / en heb wat ick begeer.
9. Ick heb geleert my selven te versaecken /
En in u self den nieuwen mensch te smaecken /
Het vleesch / de sond / de duyvel en de dood /
Te werpen neer / en rusten in u schoot.

10. Dies

10. Dies wil ick / Heer / op u geboden leeten /
Ick wil bedrog en twist ter zijden setten /
En al het geen wat my in dese baen /
Kan leyden af / en mijne Ziele schaen.
11. Na sulck een pad / dat heylig streckt na boven /
Daer sullen u dijn uytverkoren loven!
Na sulck een weg te samen ons bereyd /
In 't Nieuwe-Jaer, en in der eeuwigheyd.

Danck-Liedt na den Eeten.

Stemme: Lof-sangh Marie Of / Het was een jonger Held, Of / O Diamanten trouw. Of / 't laetste deel van het vers van den 79 Psalm. De Lichamen daer naer.

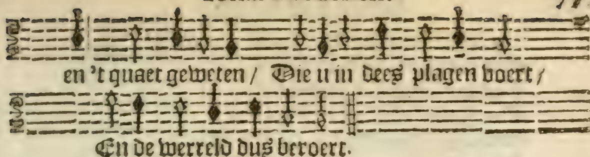
LAet ons met hel geklang
God singen een gesang /
Voor sijne milde zegen:
Die alles watter leeft /
Haer spijs en voedsel geeft /
Den soeten douw en Regen.
2. Want al (om onsent wil)
Geeft God gerust en stil /
Het geen wy konnen wenschen:
Al wat de rijcke Zee
Voor leckerny brengt mee /
't Is alles voor de menschen.
3. So haest de jonge vrucht
Des moeders schept de lucht /
Is hem zijn voedsel open:
Terstont komt Godes hand
Hem leyden in een Land
Daer alles is te kopen.
4. Ons Moeder / d'Aerden schoot /
Al watse voed en poot /
Al watse schaft voor vruchten /
't Is alles voor den mensch /
Of tot sijn lust of wensch /
Tot nut of sijn genuchten.

5. Ja wat de Locht doorsnijd /
En op sijn wiecken rijd /
Is voor den mensch ten besten:
Self 't ongetemde Vee /
In dal en bergen mee /
In bosschen of gewesten.
6. Het koren dient tot spijs /
Tot dranck gelijckerwijs:
De wijnranck is sijn jeugde:
De Os / het Schaep / en 't Swijn;
De Haes en 't vet Konijn /
Diend alles tot sijn vreugde.
7. 't Ondanckbaer Adams zaet /
Dit niet eens gade slaet /
Maer blijft aen 't aerdsche hangen /
En woelt hier alsoo seer /
Ja kent nauw sijnen Heer /
Van wien hy 't heeft ontfangen.
8. Maer een herboren Geest /
Die God den Heere vreest /
Brengt op de reuck-altaren
Den offer van 't gemoed /
En danckt God die hem voed /
En eeuwig sal bewaren.

Oorsaecken, om welcker *Jonas* wille, ons de droeve en ongestuymde beroerten deser werreldt overkomen.

Stemme: *Si c'est pour mon pucellage*, &c.

W Ildy nu de Jonas weten / Waerom dat de
werreld raest? Waerom yder is verbaest? 't Is de sond'
en

2. Om dat Ionas Gods bevelen
Wild' ontwijcken en ontvlien /
Most hy Godes straffe sien /
Most hy in des Monsters kelen /
Om te stillen 't Weyr gestoort /
Most eerst Ionas buyten boort.

3. Om dat wy weer spannig leven /
Noch na Godes wetten doen /
Raest de werreld stout en koen ;
Om dat wy soo seker zweven /
Blijven wy in 't quaed gesmoort ;
Werpt dees Ionas buyten boort.

4. Wellust ende wulpsigheden /
Zijn by ons in volle zwang /
Yeder gaet sijn vrye gang :
Hier gebruyckt men Godes leden
Niet soo heylig / als 't behoort :
Werpt dees Ionas buyten boort.

5. Dronckenschap en ydelheden /
Die met dese sonden gaen /
Hebben hier een ruyme baen :
Die gaen om in alle steden /
Dit is 't quaet dat u vermoort :
Werpt dees Ionas buyten boort.

6. Valschheyd / listen en bedriegen /
Dat is nu de rechte slach :
Wie den armen over mach /
Wie sijn naesten kan beliegen /
Die voert nu het hoogste woort :
Werpt dees Ionas buyten boort.

7. Haet

7. Haet en nijd / twee groote quaden/
Een verwoet en ſchadig beeſt /
Dat vertoont ſich allermeeſt /
Dat ſoeckt yder een te ſchaden /
Want het ſchandig bijt en moort:
Werpt dees Jonas buyten boort.

8. Gierigheyd heeft u beſeten /
Ghy berooft eens anders goed /
Suypt der armen vleeſch en bloed.
Vromigheyd leyd heel verſmeten /
Heeft noch plaets noch ſeker oort:
Werpt dees Jonas buyten boort.

9. Hoovaerdye / pracht en pralen /
Dertelheyd en overdaed /
Houden by u ſtal noch maet:
Yder wil hier prijs behalen /
Soecken 't elders Zuid' of Noord:
Werpt dees Jonas buyten boort.

10. Trouw' en liefde zijn verſchoven/
d'Eendracht is te ſeer verſcheurt /
Die ſit nu te droef en treurt:
Tweedracht ſteekt het hooft nu boven
Die vertoont ſich voort en voort:
Werpt dees Jonas buyten boort.

11. Waer is nu de trouw' gevlogen/
Waer is nu der liefden band?
Ontrouw' komt nu weer ter hand /
Die ſoo menig heeft bedrogen /
En door valsheyds net bekoort:
Werpt dees Jonas buyten boord.

Ruſt-plaets.

12. Wildy dan van deſe ſonden
Zijn ontſlagen en bevrijd;
Betert u het is noch tijd /
Laet verbinden uwe wonden /
Dringt dan ſterck door d'enge poort:
Dan blijft Jonas binnen 't boort.

13. Wilt af-leggen uw' gebreken /
Wilt naeckt voor den Heere staen /
Als de Sondaer / die belaen ;
't Hooft niet dorst ten Hemel steken /
Maer na 's Heeren wegen spoort:
Dan blijft Jonas binnen 't boort.

14 Soo wy tot den Heere suchten
So wy voor Gods aengesicht
Soecken onsen Troost en Licht /
So wy voor de sonden vluchten /
Raken wy / door klipp' en zand /
Weer met Jonas aen het Land.

15. Wilt u tot den Heer bekeeren /
En volgt sijn bevel en woord /
Dan so blijfdy binnen 't boord.
Wilt Gods straffen van u weeren /
En valt met een droef gemoet
Ned'rig voor u God te voet.

16. Ghy sult als de Niniviten /
Met een neergeslagen Geest /
Van de minste tot de meest' /
Uwe tyd in tranen slijten /
En met sacken omgehult
Bidden / Heer / vergeeft ons schult.

17 Dan so sal hem God ontfarmen/
Even als een Vader doet /
Die met een beweegt gemoed /
Druckt sijn Schaepkens in sijn armen/
En van herten goedertier /
Werpt sijn geessel in het vyer.

Troost der Kinderen Godts.

Van 't

EEUWIGE LEVEN.

Op de Wijse :

Van den 8 Psalm: O onse Godt en Heer, &c.

WAt grooter vreugt en heerlijckheyd van boven /
Verschijnt den mensch / om sijnen God te loven /
Die nu tot stof vermeluwt en vergaen /
Dat selve lijf sal weder trecken aen.

Gelijck een Graen / geworpen in der aerden /
Leyt en verrot en weder rijst in waerden :
Alsoo word oock den mensch gemaeyt in 't graf /
Van God verweckt / die hem het leven gaf.

O groote dag ! wanneer suldy verschijnen ?
Wanneer sult gy ons redden van dit quijnen ?
Wanneer sult gy ons brengen in die vreugt ?
Waer na elcks Ziel in God sal zijn verheugt.

Wy zijn gelijck een Schip / dat door de winden
Gedreven word / en kan geen haven vinden :
Wy zijn gelijck een spoel / die vluchtig schiet /
Die stadig loopt / en nimmer rust geniet.

Wy zijn benauwt / vervolgt met veele plagen :
Wy zijn gewoont met droefheyd en met klagen :
Rondom ons heen is niet dan krijg en strijd :
O God ! verschijnt / verhoort ons / 't is nu tijd.

Wy troosten ons volkomen in uw' wetten /
U Woord wy ons als tot een spiegel setten /
Wy leeren daer dat al des werrelds pracht
Sal t'ondergaen wanneer 't de mensch niet acht.

Waer

Waerom wy oock soo vieriglijck verlangen /
Om eens van u des Levens-Kroon t'ontfangen /
Om eens te zijn in uwen schoot geboert /
Daer ons geen smert noch ongeval beroert.

Daer sullen wy met desen huydt omtogen /
Godts heerlijckheydt beschouwen met ons oogen:
Daer sullen wy Godts Majesteyt verlicht /
En 't heylig Heyr sien voor ons aengesicht.

Daer sal het al in vreugde cierlijck blincken :
Daer sullen wy uyt 's Hemels Beker drincken :
Daer sullen wy met witte kleders staen /
En schouwen bly des Heeren Bruyloft aen.

Daer sullen wy het soet geluyt aenhoren /
Des Hemels vreugd' sal klincken in ons ooren :
Daer sal sijn lust / liefd' / en volkome vree /
Geen twist / gekijf / geen haet noch oorlog mee.

Daer is de vreugd' / die nimmer oog bestraelde /
Daer is de vreugd' / die in geen herte daelde ;
Geen tong vermag Gods Majesteyt en glants
Vertoonen 't minst / ick wil dan zwijgen gantsch.

Wanneer wy dan dit leven overwegen
Met 's Hemels vreugd' / help God ! wat isser tegen ?
Een snoodt gewoel / vol ramp en vol verdriet /
Een schoone schijn en anders is het niet.

Daerom O Christ ! die in des Hemels wolcken /
Ter laetster dag verschijnt voor alle volcken /
Laet doch uw' stem in onse ziele gaen /
Dat wy met vreugd' / door u gena bestaen.

Dat dese klanck vervullen mag onz' ooren /
Gezegent volck, komt, gy mijn Uytverkoren ;
Maer dat u stem en vreesselijcke woord /
Vervloeckte gaet, van ons niet zy gehoort.

DE
Vrolijcke ſtemmen,
of
Stichtige Gedichten.

Om door een vermaeckelijcke ſtoffe / een yge-
lijck tot op-merckinge der zeeden te verwecken;
genomen uyt de geoorlof de vrolijckheydt / en
dagelijksche onderbindinge van des wer-
relds verdorventheydt.

Lentens Bloeme-krans.

Stemme: *Lente doet de Aerd' ontluycken, &c.*

LEnte die het ſoete leven /
Die de bloemkens en 't tapijt
Ons uyt uwen ſchoot komt geven /
Die ons ſoete jeugt verblijd /
In dees aengename tijd /
Daer het grasje en het kruyt
Staet geziert in volle vreugt /
Daer ons hert is in verheugt /
Als gy deelt u ſchoonheyd uyt.

Al de Beesjens komen boven /
Al de Pierkens kruypen voort /
't Vogeltje / om God te loven
Men ſoo geeſtig queelen hoort /
En ſoo menig lieflijck woord
Word geſproken hier en daer
In de ſchaduw van de blaen/
Als het hert word op gedaen /
Om Godts lof te vootſen naer.

Al 't gedierte soeckt te paren
Met een over soete lust /
Dan soo doet sich weer vergaren /
Wat de winter heeft geblust:
't Vinckje breyd sijn nest met rust /
d'Eene lacht / en d'ander singt:
Daer is blaten en kryoel /
Daer is queeken uyt de poel:
d'Eene hipt / en d'ander springt.

Lieffelijcke blijde tijden /
Soete kranskens van de min:
Wie sou sich doch niet verblijden /
Met een gantsch verheugde sin?
Wie sou niet het vuyl gewin
Laten varen / en bespien
Wat een blijdschap wat een rust /
God ons over al laet sien?

Schout hier Godes wonder-wercken /
Die 't gesloten weer ontsluyt;
Wilt op sijnen zegen mercken /
En op dees gecierde Bruyd /
Die met loovers op-getuyt /
Die met goud en Peerlen pronckt /
Die met purper en met groen
Kan haer schatten open doen /
Die ons vriendelijck belonckt.

„ Mensche / wilt de soete Lenten /
„ Oock ontsluyten van u hert:
„ Wilt op dese tacken enten
„ Deugd' die noyt volpresen werd;
„ Dan so suldy van de smert
„ Zijn bevrijd / en van de pijn;
„ Want de deugd staet altijd schoon /
„ Als een frissche Lauwer-kroon /
„ Die niet kan vertreden zijn.

Somer-Vreughdt.

Stemme: Yets moet ick u Laura vragen, &c.

ALs de Bruyd pronckt met haer bloemen /
Derftse met haer kuyf wel roemen /
En om-armen Phœbus glans /
Die haer zwangert met de vruchten /
Datse moeder niet genuchten /
Brengt veel Nimphjes aen den dans.
2. Welkom moeder met u Perlen /
Gy doet ons gesichte dwerlen:
In het dicht om-schaduwt bosch:
Onse oogen gaen so weyen /
Onse hert gaet so vermeyen /
En ons' sinnen gaen soo los.
3. Hier gaen wy in 't Kooren spelen /
Hooren 't Nachtegaeltje quelen /
Daer de Leeuwerck tiereliert:
Hier soo springen Hert en Hinden /
In de dicht beplante Linden:
Hier soo hippelt al 't Gediert.
4. Hier verlysten ons de aaren /
Daer in wy ons lieflijck paren:
Hier vermaeckt ons 't schoon gebloos:
Daer het Byeken uyt gaet trecken
Honing / met zijn teere becken /
Soo uyt Lely / Blom en Roos.
5. Appels / Karssen / Pruymen / Peeren /
Komt gy Moeder ons vereeren /
Vijgen / Noten / en de Most /
Koren / Rapen en Kastangien /
Persken / Mispels en Orangien /
En gy schenckt ons soo de kost.
6. Aen de boorden van u stroomen /
In de schaduw van de boomen /
Daer laveert een soete Rey:
Hier gaen uwe Koeytjes grasen /
Met haer volle Mellick-blasen /
Vrolijck in de Klaver-wey.

7. Ebenwel in al dees weelde /
Gy ons met u hert' verveelde /
En wy gapen na de Locht /
Als gy met u heete stralen
Komt soo vinnig op ons dalen /
Sticken wy van dorst na 't vocht.

8. „ Leert dan / leert dan sonderlingen /
„ Dat 'er geene aerdsche dingen
„ Houden altijd eene stee :
„ 't Soete heeft oock sijne tijden /
„ Nu is 't weenen dan verblijden /
„ Soo doet oock de Somer mee.

Herfsts volle Schuure.

Stemme:

Yets moet ick u Laura vragen, &c.

O Ghy moeder met veel kinders /
Hebt wat vreugts / maer meerder hinders /
Sorge-draegster van de vrucht /
Schuure-vulster van de Somer /
Niet soo fris maer vry wat lomer.
Hierom haeltmen sucht op sucht.

Gy vangt alles af te scheeren /
Schapen / Gansen met haer veeren /
Gy schrapt alles in u sack :
Gy ontrooft ons oock de bladen /
En Apolloos schoon gewaden /
Tot ons leet en ongemack.

Gy brengt ons de Noorde-winden /
Stormen / buyen / die verslinden /
Wat op 't land is en in zee :
Gy brengt ons veel ramp en plagen /
Kranckheyt en veel boose dagen /
Ongesondheyd / smert en wee.

Evenwel zijt gy te prijsen /
Dat gy ons de kost gaet wijsen /
Die eens moeders grage hand /
Heeft gaen zweelen / plucken / schuylen /
Uyt de bosschen / weyden / kuylen /
Tot behoedsel van het land.

Bacchus mach sich wel verblijden /
Mits het zijn sijn volle tijden /
Want hy krijght sijn buyckje rond:
Ceres heeft haer niet te belgen /
Sy mach bancken / hy mach zwelgen /
En sich maken ongesond.

Gy doet onse Schuuren vullen /
Die ons in de winter sullen
Zijn een aengename vreughd:
Gy versiet ons door u handen /
Voor het koude klapper-tanden /
En gy toond ons moeders deughd.

,, Als de droefheyd staet voor oogen /
,, Toont u dapper van vermogen /
,, Denckt / God sal het wel voorsien:
,, Ick bemerck in alle dingen
,, Dat 'er zijn veranderingen /
,, Die geen mensche kan bespien.

De koude Winter.

Stemme: Lente doet de Aerd' ontluyken, &c.

WInter met u dorre kaken /
Grauwe-grinsaert straf en stuur /
Met u wit gevlockte laken /
Droevigh / traegh en altijd zuur /
Kout en kil / en seer onguur /
Pijn-banck / dwinger van de jeugd /
Teerer / smeerer van ons schat /
Slemper / demper / Bacchus vat /
Die ons rooft de soete vreugd.

Ghy ontkleed ons alle Boomen /
Ghy ontciert ons Bloem en Kruyd /
Velden met haer ruyge zomen /
Treckt ghy het Bordunrsel uyt /
Yser sit dan in der muyt /
Siet u harde parten aen /
En gedenckt hoe fel en wreed /
Dat dees Vraet ons scheert en eet;
Ach wou hy doch van ons gaen!

Beesjes / die de Lucht nauw scheppen /
Staen en belcken op de Stal:
Schip noch Jachtje kan sich reppen /
So bedwinght gy 't over al:
Daer blijft menigh aen de wal /
Die u vloeckt en schandigh smaelt /
Die geen munt heeft in de tas /
Die 't u wenscht by 't Noorder as /
Dus gy alle smaed behaeld.

Ghy herschept ons and're menschen:
Wy gelijcken wildemans:
Niet mismaeckter sou men 't wenschen /
Met een ruyge pels en zwans /
Met een muts gelijck een trans /
Met een koevel voor 't gesicht:
Die heeft kegels in den baert /
Dese stampt en trapt vervaert /
Die verschrooockt by vuur en licht.

Maer ghy Slemper zit te slempen /
En verteert ons vleesch en bloed /
En dan zit ghy noch te schempen
Als ghy 't soo onnut verdoet;
Maer wy dencken in 't gemoed /
Daer komt haest een soeter Heer /
Met de bloeysels in de Zoom /
Bloemkens / Kruytjes / Kaes en Room;
Dus gaet vry / en komt niet weer.

„ Wilt van dese Winter leeren /
„ Dat geen droefheyd stadigh blijft :
„ Blijdschap kan haest weder keeren /
„ Als de Nevel over drijft :
„ Waer de liefde vast beklijft /
„ Daer is druck / noch nare pijn /
„ Daer slaet noch de Hagel niet /
„ Daer is hert-zeer noch verdriet.
„ Na de Regen / Sonne-schijn.

Klachte over onse bedorvene Eeuwe.

Stemme : Als ick uyt wand'len ga : Of *Fortuyn eylaes bedroeft.*

Wegh valsche roem en eer / die 's menschen ziel verblint /
Wegh losse waen en rooch / ja lichter als de wind /
Die uwe hoofden richt ten Hemel als een wolck /
Als bergen in het oogh van 't nederige volck.
Waer streckt u hooghmoet heen / als na den ondergangh ?
Praelt vry vol overmoet / daer 't hert is kil en bangh :
Bouwt vry Palleysen op / en stoft vry op u goed /
Vertoont u als een Pauw en draegt een fier gemoed.
't Is ydelheyd en schijn die u inwendigh streelt /
De valsche hoovaerdy in uwe oogen speelt :
Laatdunckentheyd verheert de Gods-vrucht en de deught /
Waer 't hert vol hooghmoed krielt / schuylt nimmer ware vreught.
't Zijn doorens die het hert vol scherpe prickels slaen /
Ach ! soo uws Ouders oogh / hier eens moet weyden gaen /
Het kende noch haer kind / noch stam / noch haer geslacht /
Fy ! daer men deughd verdooft / door dertelheyd en pracht.
't Zijn stricken uytgesprept / die uwe ziel verraen /
't Zijn klupsters daer mee 't hert gestadigh is belaen.
Wat baet nu al u roem / die yder mensch belacht /
De stoute hovaerdy van yder wort veracht.
Ghy weet dat hovaerdy een grouwel is voor God /
En die u velt te grond tot al des werrelds spot /
Die u Palleysen sloopt / en keert het soet in gal;
Want hovaerdye rijst gemeenlijck voor den val.

Legh af / legh af / by tijds / eer u de bliexem smelt /
Strijckt blinden en de fock / eer u het onweer velt /
Roep vepligh onder 't land / en houd u by den wal /
Hoe hoger dat men klimt / te zwaerder wozt de bal.

Wie al te veel ombaemt / oock weder veel ontschiet /
Een al te zwaren last verght doch u schouders niet:
't Genoegen is het al / 't is beter hoe men pocht /
Een vogel in der hand / als hondert in de locht.

Wie met eens anders kleet zijn eygen veeders deckt /
Schzickt als een yder 't zijn / weer in sich selven treckt:
Daer staet hy dan beroyt en haelt elcks vloeck en smaet /
Wie d'even-mensch verkozt / wozt over al gehaet.

Vernoeg met eerlijck goed en met gemeene Staet /
Eet liever eygen Moes / als vzeemden wilt-gebzaet;
En wick eerst eer gy 't waeght / of dit u staet vermagh /
Te groten onderwind / baert namaels veel geklagh.

Indien gy houd dit spooz en acht Gods dzeygement /
Soo lydy last noch vzees / vooz een rampsaligh end /
Dat gy van staet of eer / of midd'len wert ontset:
Een nederigh gemoed / ooght altijd op Gods wet.

Vermaningh aen de Nieuw-getrouwde.

Stemme van den 100 *Psalm.*

Gy Volckeren des Aerdrijcks al. Of / Christe gy zijt dagh en licht. Of / Van hemel hoogh.

DOe Sara spzack Tobias aen /
En vziendelijck sach vooz haer staen /
Doen schuylden / dooz een stille bloed /
Haer ooghjes in haer kuysch gemoed.

2. Mijn Bzuydegom / mijn liebe Man /
Mijn troost daer ick van leven kan /
Mijn liebe vzeugd / mijn soete min /
Ick open u mijn hert en sin.

3. Noyt heb ick door een geyle lust
Gesocht / waer 't dertel hert op rust /
De tochten van een heete brand /
Ontroerden noyt mijn eel verstand.

4. Tobias evenwel bevreest /
Die maelde vast in sijnen Geest:
Hy vreesde voor een lastigh stuck /
Dat d'ander bracht in ongeluck.

5. De Engel / die vertroost' hem voort /
En sprack tot hem / Tobias hoort /
Wie sijnen Heer en God verlaet:
Die kroont niet recht den Echten staet.

6. Wie volght de lusten van de Jeughd /
En wentelt in des Werrelds vreughd /
En stooft daer in sijn Ziel en hert /
Die Mensch is wel in 't quaed verwert.

7. Die Mensch mach wel geleken zijn
By eenen Vee of morsigh Swijn /
Dat na geen Toom of reden hoort /
Maer in sijn vuyle lusten smoort.

8. Die sulcke dient een snoode Heer /
Hy word een Slaef hoe langhs so meer /
En krijght door al sijn woest getier /
Het beeld van 't aldersnootste dier.

9. Maer eene die Gods Wet betracht /
Daer over heerscht geen bose macht /
Daer over heerscht geen sond' of schand /
Maer eerst den zegen in sijn Land.

10. De zegen Gods maeckt alles rijck /
Door zegen zijn wy God gelijck:
De zegen van des Hemels vreught /
Waert in den vromen Mensch geneught.

Stemme:

Ghy lodderlijcke Nymphe. &c.

WIe voor het sloven van de pijn
Ten laetsten noch mach vrolijck zijn;
En wie voor al zijn waken /
Den Lauwer mach genaken:

2. Die Held kan d'arbeyd en de vlijt /
Vergeten door de soete tijd:
Hy kan de Palmen plucken /
En om zijn Voor-hooft drucken.

3. Ghy Bruydegom verdient een kroon /
Ghy krijgt hier oock u lieve loon:
Den loon voor al u draven /
En voor u moeylijck slaven.

4. Ghy Bruyd u soete lust geniet /
Hier is u troost voor al 't verdriet:
Hier zijn al u genuchten /
En jeughdelijcke vruchten.

5. Vertreckt van hier en schuylt in 't groen /
En wacht den zegen van u doen:
Wacht in de soete Lenten /
Den zegen van u enten.

6. Wacht vruchten daer de soete lust /
In vinden mach vermaeck en rust:
De vrucht waerom wy leven /
En in dees Staet begeven.

7. Dat sy u disch / gelijck een krans /
Verstrecken voor een ronde dans:
En datse steets beklijven /
Als Tackens van Olijven,

8. „ Wie Godes woord in eeren hout /
„ En op sijn heyl'ge wetten bout /
„ Die sal het land be-erven /
„ En 's hemels vreught verwerven.

9. „ Die Man sal al den zegen sien /
„ Die God den vromen aen komt bien /
„ Die erft noch al de schatten /
„ Die 't huwelijk omvatten.

Echts-Gesangh.

Stemme:

Van den 100 *Psalm*: Gy Volckeren des Aerdrijcks al.
Of / Christe die gy zijt dagh en licht.

Verblijd u in dit vrolijck Feest /
En singt nu met een hooge geest /
Drijft nu 't zwaermoedig hert van hier /
En blaeckt vry in dit heylsaem vyer.

2. Gy vrolijck en vereenigt Paer /
Verbind u in den Echt te gaer /
En maeckt door desen soeten band /
Een vaste strick / en eeuwig pand.

3. Een band die door geen ramp verslijt /
Die 't ongeval / noch oock de tijd /
Die tegenspoed of droeve nood /
Kan scheyden / als de wreede dood.

4. De dood die scheyt geen suyv'ze min /
Maer grieft die dieper in den sin:
De dood verslint al wat sy voed /
Maer liefde blijft in 't trouw gemoed.

5. Door liefde word de deugt gequeeckt /
Die in de Lentsche jeugt doorbreeckt:
De reyne liefd' en 't Lentsche bloed /
Groeyt dieper alss' in de Ouder doet.

6. Verheugt u t'saem en vlecht een kroon /
En offert nu der liefden loon /
Op dat de Bruyd met recht verblijd /
Mach bloeyen in de winter-tijd.

7. Op datse door haer soete sin /
Mach krijgen loon voor hare min /
En dat sy binnen 't Jaer de kraem /
Mach roepen 't schaepken by sijn naem.

8. O soete vreugt! voor al 't verdriet /
De Bruyd haer lieve lust geniet /
Sy kan de planten en het groen /
Aen hare Borst en Tafel voen.

9. Wel vrolijck mael! wel bly vergaert /
Daer 't al in liefden is bedaert:
Daer zegen uyt den Hemel daelt /
En als een gulden regen straelt.

10. Wel salig zy u groote vreugt /
Geluckig u eerwaerde deugt.
Wel salig zy u huys en stand /
Gezegent van Gods milde hand.

11. De zegen dael van boven neer /
Met druppels van dien grooten Heer /
Geheyligt met de soete vree /
Verrijck u hier en namaels mee.

By Vrienden leeft als Vriendt, en draeght een gul gemoedt,
Een rond en open hert de ware vriendtschap voedt.
Ter eeren deses Feests, ter liefde van de Bruydt,
Drinckt eenmael op de ry een frissche Roemer uyt.

Bruylofts-

Bruylofts-gesangh.

Stemme: Lustigh Hymen, &c.

V Rolijck weest vereenigt Paer/
Dat te gaer
U gaet in den Echt verbinden.
Gy Genoode aldermeest/
Op dees Feest/
Laet u doch in vreugde vinden.

2. Hier is droefheyd niet gesien/
Noch de Lien/
Die haer niet in deugt verblyen:
Hier is nu de rechte vreugt/
Vol geneugt
En het loon van soete vryen.

3. Hier word drift tot geyle brand/
Noch de schand/
Noch de valsche min geleden:
Waer de liefde/ daer de deugt
In verheugt/
Heeft de geyle min vertreden.

4. Zegen dael op u geslacht/
Dag en nacht:
Volgt des Heeren heyl'ge wetten;
Dan soo voegt hem God daer in/
By 't gesin/
Die op sijne wegen letten.

5. 'k Wensch de Bruygom over 't jaer
Werd gewaer
't Loon van sijn verdrietig slaven:
Dat hy singen mag aldus/
Suye/ sus/
Komt ons soete Schaepje laven.

6. Drinckt

6. Drinckt daer op eens vrolijck uyt/
Voor de Bruyd/
Kust eens soet aen beyde zijden,
't Zijn nu tijden van de Feest/
Dat de geest
Wel een weynig mach verblijden.

Echt-Gesang.

Op de stemme van den 24 Psalm.

WIe 's Houwlijcks jock met soet beval/
Rondom sijn schouders drucken sal/
Die moet sich stellen om te strijden/
Die moet geharnascht zijn met reen/
Gewapent boven en beneen/
En wijsheyd setten aen sijn zijden.

2. Of anders is 't maer enckel Roet/
't Is binnen Gal/ al schijnt 'et soet/
't Is vol verdriet en vol ellenden;
Maer wie met wijse sinnen keurt/
Wanneer hem 't Houw'lijck valt te beurt/
Die doet de rampen elders wenden.

3. Het jock/ dat door gelijcke sin/
Voegt man en wijf in dese min/
Dat moet een yder willig dragen:
Hy draegt den last/ sy draegt se mee/
Hy smaeckt het soet/ sy soeckt de vree/
Sy zijn gelijck in vreugd en klagen.

4. De lief de kroont dees soete Bruyd/
Met kranskens van het eelste kruyd/
En douwtse met haer gulde Riegen:
Sy vlechter Trouw' en Vriendschap an/
En voegt de Ziel van vrouw en man/
Als Zielen in een Lijf gelegen.

5. Daer

5. Daer doetse dan de nijd en haet/
En al wat reyne lief de schaet/
De twist-goddin en adders vluchten:
Al komter suur/ al komter soet/
Sy zijn in als gelijck van moet/
In vreugd/ in rouw/ in hoop en duchten.

6. Noch komt'er grooter zegen by/
Van kinders die daer op een ry/
Als planten haren disch omkroonen.
Het wijf is als een wijngaert ranck/
Vol soete vrucht al schijntse kranck/
Gezegent met veel jonge soonen.

7. Met soonen die des vaders deugd/
Met dochters die des moeders vreugd/
En 't beelt uytdrucken van haer wesen.
Waer in de Gods-vrucht als een pand/
Een ring sal strecken aen haer hand/
Daer uyt men kan den zegen lesen.

8. Leeft lang/ O wel gezegent Paer/
In vreed' en lief de menig jaer/
Tot u God schenckt een beter leven;
Waer in dat smert noch droefheyd vrout/
Maer daermen altijd bruyloft houdt:
Dat wil u God/ door Christum geven.

Echt-Sang.

Stemme: Te may als al de Vogels singen:

'T IS hier een tijd van vrolijckheyt/
Verdrijft daerom de rouw' en leyt
En helpt ons vrolijck singen:
't Is hier de feest/ waer in de geest
Wel blijdschap mach voortbringen.

2. In d'oude eeuw is 't mee geschiet/
Daer was geneugt en geen verdriet/
Als Echte-luyden paerden:
Self d'Oude Man/ die dacht'er an/
Hoe soet sy oock vergaerden.

3. Men steld'er toe de Bruylofts schaer /
Men was bly met het jonge Paer /
De wijsheyd wierd vergeten:
Zo oud als joug / van vreughde songh /
Men wou geen stuurs heyd weten.
4. De wijsheyd Gods self alles sagh /
Als hy quam op dees Bruylofts dagh /
En sach dit groot krioelen /
En tot een merck / sijn wonder werck /
Deed' hy haer sien en voelen.
5. De wijn was op / de vreughd' was uyt /
Daer was een stil en heesch geluyd /
De schaffer was verlegen:
Hy schaft op 't laetste Christi wijn /
Doe was de vreughd' ter degen.
6. Waer blijdschap houd de rechte maet /
Daer kroont men eerst den Echten-staet /
Daer blijft men in de palen /
Daer kan een Mensch / na wil en wensch /
Sijn lust en aessem halen.
7. Wijst d'aertsche Bruyloft / 's Hemels aen /
Soo moet men soo ter Bruyloft gaen /
Dat steets de sinnen streben /
En sien om hoogh / met 's Hemels oogh /
Na een veel beter leven.

Zeedigh Trouw-Gesangh.

Stemme: Droeve Princesse. Of / Christelijcke Krijgsman.

VRiendelijck Paer dat door den zegen /
Van Godes gunst is t'saem gevoegt /
Waer op de dauw / gelijck een regen /
U sal verrijcken / seer vernoeght:
Vertele min / die moet van u verdreven /
En in al u leven / werden uytgeblust;
Want wie de min wil dwaselijck aenkleven /
Salse ras begeven / door haer snode lust;

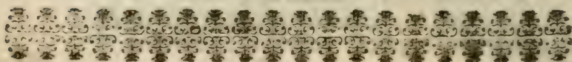
Dus wie door lief d' de vuyle min veracht /
Dien wort 'er een krans ter eeren aengebracht.

Volgt dan de plicht en bruyckt de reden /
Bind u gemoed door liefde vast /
Stricht uwe ziel met d'Eerbaerheden /
Dan soo bezwijkt gy door geen last:
Drijft oock de twist uyt u gewenste daken /
Dat voor alle saken ware vree beklijft /
Laet daer de Lief d' en d'eendragt t'samen waken /
Datter dan mach blaken / deugt die eeuwig blijft;
Want wie dees staet / tot Godes eer begint /
Die siet 'er sijn wensch / en 't gaet hem voor de wind.

Hy siet 'er lust in al sijn handel /
Al wat hy doet dat zegent God /
Hy is oprecht / en vroom van wandel /
Of schoon de werreld daer mee spot.
Hy sal sijn stam met deugdelijcke vruchten /
Sonder pijn of suchten sien seer braef geplant /
Hy sal daer sien de eerbare genuchten /
En een soet krioelen aen de Moeders hand:
O! die de Echt / dus heerlijck heeft gekroont /
Die wort 'er na wensch seer rijchelijck geloont.

Denckt daerom steets en stelt uwe gangen /
Stadelijck na des Hemels baeck /
Neemt met Maria u verlangen /
Na een veel hooger / grooter saeck:
Daer u geen ramp noch tegenspoed sal letten /
Daermen u sal setten / als in suyver goud:
O! die soo leeft / die kan den dood verpletten /
Daermen na Gods wetten / Bruyloft houd.
Dus siet wel toe dat gy des Hemels vreugt /
Hier in uw Ziel en namaels vinden meugt.

Soeckt andere Echt-gesangen in de Urania, of Hemels-sang.

De

De treffelijcke wensch *Catonis* van *Cicerone*, in sijn Gulden Boeck van d'Ouderdom beschreven, nagevolgt.

Stemme: d'Engelsche Fortuyn.

CATO spreeckt.

Indien my God gaf in mijn Ouderdom /
Mijn vrye keur / om in de weg weerom
Te zijn een kind / dat na de volle borst
Sijn 's moeders jaunckt / om laven sijnen dorst.
2. Ick sou voorwaer sijn hooge gunst versmaen /
Dewijl mijn lamp nu haest is uyt-gegaen;
Mijn loop ge-eynd / soo vind' ick geene rust /
Noch heb van nieuws te leven geenen lust.
3. Wat voor gemack is doch in 't woeste rond?
Is niet ons Ziel met alle ramp gewond?
Quelt niet de smert en tegenspoed ons sin?
Al waer dit niet / soo heeft 'et sathe yd in.
4. 'k Heb geen vermaeck dat ick mijn leven hier
Beweenen souw / met droefheyd en getier:
Of dit het volck en veel geleerde doen /
Ick wil mijn loop recht na de deugde spoen.
5. My rouwde noyt dat ick hier heb geleeft /
Vermits mijn trouw u Roome niet begeeft;
Want ick heb soo mijn leven overbracht /
Dat ick my niet vergeefs geboren acht.
6. Ick scheyde dan uyt dese leemen hutt' /
Niet als de Vreck / die stadig sit en dutt':
Wy hebben slechts een herberg / daer een man /
Een weynig schuylt / en niet verblyven kan.
7. Vermits Natuur geen huys / geen burgt of slot
Voor altijd geeft / noch eenig overschot:
Wy toeven slechts / terwijlen dat de dood
Ons eyscht van hier / en uyt dees Kercker stoot.
8. Wel salig zy / wel salig zy die dag!
Wanneer mijn Ziel van hier vertrecken mach:
Wanneer ik koom in mijn vermaeck en vreugt /
En schep in 't Choor der Zielen mijn geneugt.

't Salige leven uyt Petronio.

Stemme: Si c'est pour mon pucellage, &c.

Ghy zijt door den waen bedrogen:
Dit is 't Salig leven niet/
Dat gelijck als sneeuw verschiet/
Opgepronckt voor yders oogen/
Lecker/ moedig/ trots/ vol pracht/
't Ware leven dit veracht.

2. Of u handen tierlijck blincken/
En met edel steenen stijf.
Waer bepeerelt 't heele lijf/
Die als Sterren staen en pincken/
Dat u al verwaent toe-lacht/
't Ware leven dit veracht.

3. Om te rusten op de pluymen/
Met Gordijnen van damast/
Vorstelijck daer om gepast:
Op 't verhemelt bedd' te sluymen/
Hoe verweent en oock hoe sacht/
't Ware leven dit veracht.

4. In de Princelijcke zalen
Zijn met Purper aen-gedaen/
Treuts en prat daer heen te gaen/
Drincken uyt vergulde schalen/
Veel te pocchen van 't geslacht/
't Ware leven dit veracht.

4. Of u disch zy over-laden/
Met een Koninglijk bancket/
En met Harpeniers beset/
Wat sou u doch mogen staden
Al het graen/ en Cyri macht?
't Ware leven dit veracht.

6. „ Salig is hy en geprefen/
„ Die op niemants gunste past/
„ Noch der krijgers zwaerd verrast/
„ Maer met maet vernoegt kan wesen:
„ Sulck een man is waerd begaeft/
„ Dat hy door de wolcken draeft.

Tegens de eygen Liefde.

Stemme:

Gelijck een Roosken teer, &c.

NArcissus in een Bron / Sagh sijn vergulde hayr /
Door 't spieg'len van de Son / Daer hy verlieft op waer.
O schoon gesicht! dat my ver-licht / Seyd' hy/ ô
Godlijck wesen / Ick sie dat in my is gesticht/ Een
schepsel noyt volpresen.

2. 't Geen oyt Natura schonck/
Dat leeft in my alleen /
Myn leden fris en jong /
Seer aerdiglijck besneen:
Bevallick beeld / dat in my teelt /
De liefd' en groot genoegen /
Ick sie dat my is meegedeelt /
't Geen d' hemel weet te voegen.

3. Maer gy ô dwase Kind!
Dat op u schoonheyd siet /
Gelooft gy zyt verblind /
Gy acht op deugde niet:
Dees schoonheyds schijn / is waen voor zijn /
En eygen liefd' is schandig /
Sy brengt u self in smert en pijn /
En maeckt u onverstandig.

4. De eygen liefd' is quaed /
En acht haer naesten niet:
Als schoonheyd rasch vergaet /
Dan sietmen sijn verdriet.
De eygen liefd' haer selfs gerieft /
Daer sy doch and'ren lastert:
Al wat sy doet dat is ondieft /
Om dat sy is verbastert.

5. De reden wijst dit uyt /
Dat hy is sot of dom /
Die nimmer valsch geluyt /
Kan horen op sijn trom.
Het quaedt is goed / en wat hy doet /
Daer schept hy in behagen;
Daer doch een redelyck gemoet
Een yder moet verdragen.

6. Narcissus acht sich schoon /
Dies wierd' hy oock een bloem /
En kreeg soo voor sijn loon
Een krancken eygen roem.
Gy Drygers oock / zijt windt en roock /
Al schijndy hoog geresen /
Soo u quelt eygen liefds gespoock /
Gy sult Narcissus wesen.

Penelopis Kuysheydt.

Stemme: O Nan. Of / Tanneken &c.

Edele Griecken pronckt met gaven / Dan u Pe-ne-lopé,
U Penelopé, die 't geruchr doet hooger draven /

Als

Als het Sonn' of Maen-licht dee Hare deughden bloeyen

Als een vrolijck Hof / En haer eer sal groeyen

Met een jeughdig lof / Wy houden haer in eer en deughdt /

Wy houden ha-re tee-re jeughd / Wy houden haer in

meerder vreughdt / Als gout of schat / Lof/ lof/ ô Griekse

roem ! Lof ô Griekse roem! Sulck een sagh Ulysses leven

Maer waer vintmen nu die Bloem ?

2. Roem van de Vrouwen / glants van de deugden /
Een baeck van eerbaerheyd /
Baeck van eerbaerheyd :
Beeldt dat ons in tucht en vreugden /
Tot een salig leven leyd /
Uwe kuyssche sinnen /
En u braef gemoed
Lichtlijck overwinnen
Wat de liefde voed :
Het branden van mins snelle licht /
Het branden van mins fel gesicht '
Het branden van mins spel gedicht /

Wijckt voor de Son /
Doch reyne Liefde blijft /
Reyne Liefde blijft /
Drie mael ses en noch twee jaren /
Sy in trouwe min beklijft.

3. Als'er dit webb' sal zijn volweven /
Dan zal ick zijn u Bruydt /
Sal ick zijn u Bruydt /
Dan sal ick mijn trouwe geven /
Sey sy ; als 't geweef is uyt :
Siet de Vollen lonckcn /
Op dit edel beeldt :
Siet de geyle vonckcn /
En wat minne speeldt.
Al watse daegs had toe-bereyd /
Al watse daegs had toe-gebreyd /
Al watse daegs had toe gespreyd /
Ontdee sy 's nachts.
Hoe / hoe gy Vryers wacht /
Hoe gy Vryers pracht /
Sy weet om den tuyn te leyden /
Mids sy al u doen belacht.

4. Als nu Ulysses quam van 't doolen /
By sijn Penelopé,
Sijn Penelopé,
Hielt hy sijne min verholen /
En sy wist niet wat hy dee :
't Hart begost te leven /
En haer hondtje sprong /
Min-moer kend' hem even /
Van doen hy was jong :
De Liefde die verhoolen lag /
De Liefde die verschoven lag /
De Liefde die niet dolen mag /
Quam voor den dag :
Ach ! Ach mijn Diamant !
Eere van ons Land /
Liefde mach wat zijn gescheyden /
Maer de Trouw is 't waerdste pand.

De getoomde Liefde.

Stemme: *Quand la Bergere.*

U Geyle liefd' ô Venus kindt! Die is maer windt / U pijlen / koker en geweer / U felle schichten / En snelle lichten / Die leggen neer.

Segh waerom spildy uwen tijd /
Vol hoon en spijt?
Want ick heb nu door vlijt en kracht /
U fackel-branden / en loose banden
Al t'onderbracht.

Diana als sy toogh ter jacht /
Heeft u veracht /
Gy spilde daer u konst om niet;
Mits wack're sinnen / en dwars van 't minnen /
U zijn verdriet.

Doch Atalanta soete maeght /
Die u behaeght /
Die liet haer door het geld en goed /
Door lust bekoren / en gaf verloren
Haer fiere moed.

De tijd die alle dingen slijt /
U oock verblijt /
't Gemoed dat is met sorgh belaen /
En 't nare suchten / en 't minne duchten /
Is oock gedaen.

Oock d'armoe die den minnaer druckt /
De min verruckt /
En maeckt hem mager en ontstelt /
Dat sijn gedachten / de min verachten /
En haer gewelt.

De wanhoop dick u pijlen scheurt /
Wanneer sy treurt /
En snijt haer 's levens draet ontwee /
En brengt u t'onder / met storm en donder /
Vol rouw en wee.

,, Dus in u Liefd' / ô Venus Kindt!
,, Maer roock en windt /
,, Geen deugd' die over al bestaet:
,, Weeh ydel schijnen / gy moet verdwijnen
,, Met schand' en smaet.

Vrienden-Liedt.

Stemme: Gy Drincke-broers berooft van sinnen, &c.

GY Vrienden die in vreugd wilt leven /
Onthoud dees lessen eens van my /
Wilt u in geenen twist begeven /
Maer schouwt dees dolle rasery;
Want een oprecht gemoed / dat neemt het al in 't goed /
En doet in rouw of vreugd /
Dat de mensch in deugd' verheugd.

2. Wanneer de wijn het hert doet open/
En leyd u tot de vrolijckheyd;
Soo wilt niet van de reden lopen /
Maer blijft in palen van bescheyd;
Want een oprecht / &c.

3. De vreugd' die is geen mensch verboden /
Dan die de palen overtreet:
Weest open-hertig by Genoden;
Doch Liefd'en Trouwe niet vergeet/
Want een oprecht / &c.

4. De vreugde kan in rooskens baden /
En zijn met bloemkens overspreyd:

De Wijn kan onse Geest ontladen
Van alle rouw en treurigheyd /
Want een oprecht / &c.

5. De keeltjes die soo vrolijck klincken /
Die zijn nu van de sorg ontlast /
Wy sullen Vrienden noch eens drincken /
En sien of ons oock meerder past /
Want een oprecht / &c.

6. Is 't dat wy mogen oorlof krijgen /
Wy sullen dancken onsen weerdt:
Godts lof dat sullen wy niet zwijgen /
Wiens goetheyt alles heeft beschcert /
Want een oprecht / &c.

De goude Eeuwe.

Stemme: Verdwaelde Koninginne.

O Schoone goude tijden!
O aengename Ieugt!
Waer in sich most verblijden
Al wat'er leefde in vreugt:
De eele mensch / die had sijn wensch,
En wat hy mocht begeeren /
Sijn soete rust / sijn wil en lust /
Wat soud' hem mogen deeren?
Daer was geen spijtig pruylen /
Geen treck na heerschappy /
Na Princelijcke Suylen;
Maer yder leefde vry
In vrolyckheyd: men wist van leyd:
Van twist noch haet te spreken /
Daer had de min in yders sin /
Een vrolijck vyer ontsteken.
Men poogde noch na schatten /
Na ciersels noch na pronck /
Waerom de menschen pratten /
Maer elck bleef even jonck /
Het Land gaf uyt / haer loof en kruyd /

Haer bloemkens en haer Vruchten /
Die met vermaeck / en soete smaeck /
Haer stoofden in genuchten.
Men hoef d'er niet te delven /
Noch snyden met den Ploeg;
Maer 't Land dat bracht van selven /
In overvloed genoeg.
Daer speelt het Swijn / by 't vet Konijn /
De Leeuw was by de Schapen /
De Wolf en 't Lam de Stier en Ram /
Die sprongen by de Apen.
Daer wiert geen quaet bevonden /
Geen boosheyt noch verraet:
Maer alle menschen stonden
In een gelijcke graed:
Men had krackeel in 't minste deel /
Ten quaden geen gedachten;
Maer Liefd' en Vree / die hielden stee /
Die waren hare krachten.
O schoone Gulde tyden!
O aengename jeughdt;
Waer in sich sou verblyden
Al wat'er leefd in vreughd;
Maer wy eylaes! soo sot als dwaes /
Verachten dit vermaken /
Dies onse hert / in rouw en smert /
De bitterheyd moet smaken.

De Ysere Eeuwe.

Stemme: Verdwaelde Koninginne.

O Onbuygelijcke menschen /
Van yser en van stael /
Gy op-gevulde penssen /
Van alderleye quael:
Die u gemoed / vol vlam en bloed /
Vol wapens hebt gaen smeden /
En u ontbloot / soo klein als groot /
Van deugde / recht / en reden.
2. Waer is de Trouw gevlogen?

Waer

Waer is nu 't rechte recht?
Nu komt in plaets de logen /
Bedrog en veel gevecht:
Men plundert hier / men ſtoockt het vyer /
Men zaeyt veel ſnoode twiſten /
Wie ſmoort dien brant; maer elcks verſtant/
Verciert geweld en luſten.

3. Wy ſtaen na heerſchappyen/
Nae roem en yd'le pracht /
Nae wreede tyrampen /
Nae grootsheyd van geſlacht /
Nae al het geen / dat tegens reen /
En met de deugt wil ſtryden /
Men breeckt de wet / voor elck geſet /
In dees bedroef de tijden.

4. Wy ſtaen na gulde ſchijven
Om goud is al te koop:
Om goud wy altijd drijven/
In een onbaſte hoop:
In d'Yſ're eeuw / is nu 't geſchreeuw /
O goud gy zijt ons leven!
Al ons verſtand / en ingewand /
Dat is u overgeven.

5. Hierom is 't lijf vol ſmetten /
Vol vuyligheyd en ſtanck /
En wie dit wil beletten /
Behaelt ſeer weynig danck.
Men veynſt in ſchijn / maer al ons zijn
Is als vergif van ſlangen:
Een ſoet geſtreel / een loos gequeel
Om yeder een te vangen.

6. Och! mochten wy beleven /
Dat lief des edel zaet
Mocht in ons ziele kleven /
En ſmoren al dien haet:
De gulden Eeuw / ſou met geſchreeuw /
In volle blijdſchap ryſen /
Dat vroom gemoed / ſou van dit goed /
God in den Hemel prijſen.

De broosheydt van des Menschen leven.

Stemme:

Te May als al de Vogelkens singen.

DEs menschen leven rasch vergaet /
Hoe schoon het oock verheven staet /
Gelijck een Roos te proncken /
Vol Goud en zy / vol hovaerdy /
En in de weelde droncken.

Maer alsmen op de brooshеyd let /
Voorwaer het is soo nauw beset /
Men gaet op gladde paden /
Het is een bloem vol losse roem /
In mogentheyd en daden.

't Zy Koning / Burger / Vorst of Boer /
't Is al van eenen stof en voer :
Een schaduw' is haer leven :
De goude staf en 't Boere kaf
Word even haest verdreven.

't Is als een glas dat luchtig schijnt /
Dat stracks verbreeckt wanneermen 't pijnt /
't Is woelery en slaven :
Een droom die vlied / een spoel die schiet /
Is al haer besig draven.

Het schijnt wel schoon / maer 't is het niet /
Het schijnt vol vreugd' / maer 't is verdriet /
't Is lang gemengt met suchten /
Het schijnt wel lanck / maer 't is seer kranck /
Vol hoopen en vol duchten.

Gewis wie daer te vast op steunt /
Heeft op te krancken riet geleunt /
Dat hem sal haest begeven /
Daer leyd den Heer / met staet en eer /
Uyt is het met sijn leven.

Hier leyd de Boer by 't eel geslacht:
Wie 't leven best heeft overbracht/
Dat sal de deugt beloonen:
Het reyn gemoed / en kleyn van goed /
Dat overtreft de kroonen.

En wie in Christo Jesu sterft /
Voorwaer hy hooger kroon verwerft /
Als eenig Prins kan geven:
Een kroon die blijft / en vast beklijft /
Een kroon van 't eeuwig leven.

Actæon, of Nieuws-gierige Jager.

Over 't bespieden van Diana.

Stemme:

Joyeuse. Of / Goossen.

WAt geraes/ en wat geblaes / hoor ick in de velden?
Wat ghewoel / wat krioel / wie sal ons hier melden?
O Diaen! siet hier komt aen / eene koppel Bracken /
Die rontom/ snuyven om/ laet w' ons t'saem wech packen.

2. Nymphjens weest/doch bly van geest/seyd' Diana lustig:
Zijt te vreen / wy alleen / zyn doch stil en rustig:
Wie dat sal / hier in dit dal / met sijn Honden jagen /
My gelooft / is berooft / van sijn goede dagen.

3. Wie ons siet / dus heel ontkliet / en so naeckt te baden/
En ons' Leen / schoon besneen / wis het sal hem schaden /
Geen Goddin / laet de Min / haer albast vertonen /
Dus is hy / in de ly / die ons hier wil honen.

4. Als sy sagh / niet groot gewagh / op Actæons gangen /
Seyd' Diaen, hier van daen / of 't wort u te bange /
Voort van hier / gy snode dier / gaet in 't bos te dolen /
En mijn staf / zy u graf / in de duyst're holen.

5. Stracks sijn kop / die kreeg een top / met twee lange hoo-(rens /
En sijn hayr / ruygh en zwaer / sagh hy vol verstorens /
Langh verstreckt / en bont geplekt / in een Hart te zwerven/
Most hy laes! tot een aes van sijn honden sterven.

6. „ Wie alhier / te seer nieuwsgier / wil te veel bespieden/
„ Wort met macht / t'onder-bracht / tot een spot der Lieden;
„ d'Eygen hond / hem self verwond / en staet na sijn leven /
„ Dies u wacht / onbedacht / in gevaer te zweven.

Getrouwe liefde van de Koningin *Alcione*.

Stemme: De Mey die komt ons by seer bly, &c.

ALcione, ô Koningin!
U hert is heel bevangen van den rouw /
Om dat u Morpheus in u sin /
Gaet stoten 't leet van u beminde trouw:
Gy sucht soo naer en steent /
Om dat gy niet vereent /
Noch weet waer uwe Koning blijft:
Hy is in den noot / eylaes! hy is doot /
Wie weet waer hy drijft?

Sy klaeght den Oever van de Zee:
Haer droef hert en haer over-grote smert:
Hebt deernis / ô gy woeste ree!
Sey sy / en troost doch mijn bedroefde hert /
Dat nu met angst belaen /
Moet in de rouw vergaen.
O Æole sent u gespan /
De Nymphjens gebiet / ô deerlijck verdriet /
Waer is doch mijn man?

De

De golfjens sietse klachtigh an /
Die dertel springen aen de barre strand /
O! golfjens hier is mijne man /
Mijn Koning / en mijn alderwaerdste pand /
Het leven ick veracht /
En doe hier mijne klacht /
Hoe dat mijn ziel na u versucht /
Wech kroon en mijn staf / ick gae nae mijn graf /
Ick neem aen de vlucht.

Alcion' als een Vinck herschept /
Die jammert vast en vliegt om haren Heer /
Haer wieckxkens sy soo yverig rept /
Sy pickt / sy kust en tjilpt dus heen en weer /
Sy druckt hem aen de wang /
Sy streelt hem also lang /
Tot hy oock in een Vogel keere.
„ Waer door de min met hert en met sin /
„ Te recht word geleert.

Wanneer de Zee is woest en wilt /
En steyg'ren doet de baren nae de locht
Dan word de storm seer haest gestilt /
En 't onweer word in soete rust gebrocht:
Soo haest dit vluchtig paer /
Aen d'Oever komt te gaer /
Dan is de Hemel self verheugt:
De Son met haer licht / in yder een sticht /
Een lieflijcke vreugt.

„ Leert hier die 's Houwlijcks staet aengaet /
„ Hoe dat de trouw bestandig blijft ter dood /
„ En hoe de storm en twist vergaet /
„ Als Liefd' en Trouw bezwijcken in geen nood:
„ De Vreed' haer dan bestraelt /
„ Die uyt den Hemel daelt /
„ En mengelt al het suur en 't soet:
„ Wel hem die getrouw / in vreugt of in rouw /
„ Heeft rust in 't gemoed.

De schoonstè Bevalligheydt

PALLAS, JUNO en VENUS.

Stemme: Ick voer al over Rhijn.

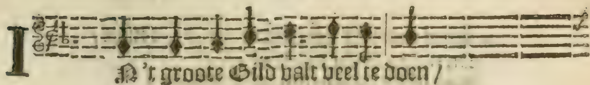
Of / Snel Rebel.

ALs Juno met haer kroon / als Juno, &c. ja kroon /
By Pallas met haer goude pruyck /
In het veld was verselt / en opgepronckt seer schoon.
2. Doen rees 'er een geschil / doen rees'er / &c. ja schil /
Wie datter was de schoonste Vrouw /
Die in cier / den Laurier / voor allen strycken sou.
3. Doen sprackmen Venus aen/doen sprackmen/&c.ja aen/
Lecht af u schoone gordelijn /
Laet ons dan / 't oordeel van / ons schoonheyd eens verstaen.
4. U schoonheyd Venus blinkt/u schoonheyd/ &c. ja blinkt/
U gordelijn dat is bereyd /
Overschoon / van de Goon / en vol bevalligheyd.
5. Sy ley dien gordel af / sey ley / &c ja af /
Sy cierd' haer met een Rose-krans /
Eel gevlecht / braef gehecht / die haer veel schoonheyd gaf.
6. So ras als Pallas sag / so ras / &c. ja sag /
En Juno dese brave krans /
Sey in haest / als verbaest / sy wint ons af den kans.
7. Ghy Venus wind den prijs / ghy Venus, &c. ja prijs /
Het Rooskken is vol geestigheyd /
Schoon van aert / lief en waert / daer 't oog sich in vermeyd.
8. „ Het Rooskken is de deugt/ het Rooskken/ &c. ja deugt /
„ De vriend'lijckheyd waer mee een maeghd /
„ Soet van zeen / wijs van reen / in deugd' moet zijn verheugt.
9. „ De schoonheid sonder geest/ de schoonheid/&c. ja geest/
„ Is als een gulde houte pop /
„ Die wel schoon / staet ten toon / maer is een doode leest.
10. „ Dus Nymphjens u bereyd / dus / &c. bereyd /
„ Omhelst de schoonheyd die beklijft /
„ Die de tyd / niet verslyt / maer duert in eeuwigheyd.

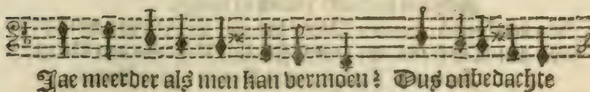
Het groote Gildt.

Stem: *Kits Allemande.*

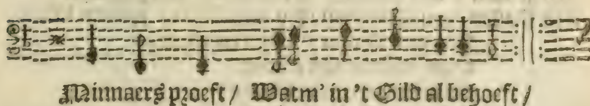
Op de rechte Engelsche wijse.

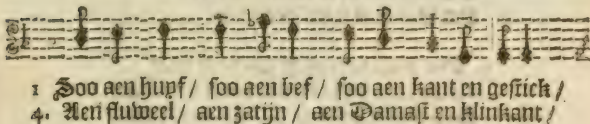
IN 't groote Gild valt veel te doen /

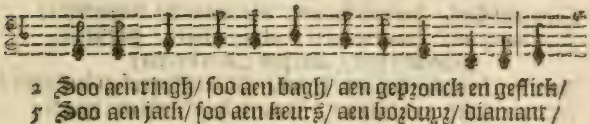
Jae meerder als men kan vermoen? Dus onbedachte

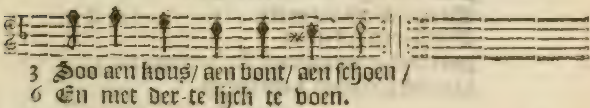
Minnaers proeft / Wat m' in 't Gild al behoeft /

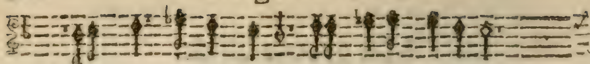
1 Soo aen huyf / soo aen bef / soo aen kant en gestick /
4. Aen fluweel / aen zatijn / aen Damast en klinkant /

2 Soo aen ringh / soo aen bagh / aen gepronck en geflick /
5 Soo aen jack / soo aen keurs / aen borduyr / diamant /

3 Soo aen kous / aen bont / aen schoen /
6 En met der-te lijck te doen.

Daer ghy als met een lust/ U stort in dwase rust/

Bedenckt hoe dat u malle sin/ U treckt tot dwase min.

2. Dan moet 'er noch meer zijn als 't kleet/
En na gy slecht of lecker eet/
Soo moet gy zijn om all's besorgt/
Schoon datmen 't leent of borgt.
Soo aen brood/ soo aen Bier/ soo aen Speck/ soo aen Kees/
Soo aen Turf/ soo aen Hout/ soo aen Vis/ soo aen Vlees/
Soo aen Melck/ aen Room/ aen Prut/
Aen geback/ aen gestoof/ aen gesoon/ aen gebraen/
Aen Pastey/ aen Lamprey/ soo aen Taert/ soo aen Vlaen/
Soo aen Butter/ Wijn en Grut;
Daer smeerje dan u krop/
En denckt ten mag niet op/
Gelooft dat al te veel gesmeert/
Het Haniken haest verteert.

3. Dit Gild vereyscht soo veele goet
Waer mee 't zijn kraem toe stellen moet:
Soo van 't huysraed/ als van 't geen/
Dat noodig is 't gemeen:
Soo aen stoel/ soo aen banck/ als aen bed/ en gordijn/
Soo aen pan/ soo aen treeft/ als aen tang/ porselijn/
Soo aen spit/ aen pot/ aen kraen/
Soo aen kroon/ soo aen schael/ als aen schroef en lantaern/
Soo aen disch/ aen servet/ soo aen webb' als aen gaern/
Soo aen oly/ smout en traen/
En al wat ick vergeet/
Dat leerdy tot u leet.
Siet doch eens hoemen sich beswaert/
Van die ten huys raed vaerd.

4. Doch

4. Doch bleef dy slechts met u alleen /
Maer gy krijgt drie haest van u tween /
De kraem die hebdy van 't gemal /
En van elck groot overval :
Van Cousijn / of u Neef / u Gebaer / of Compeer /
Van u Nicht / u Gespeel / u Gebuur / en Commeer :
Hier de Kock / Kraul en Klappey /
Om 't Kandeel / om de sop / om de Koeck / om 't gesnack /
Om 't bancket / om 't gesmul / om den wijn / en 't geback /
En al dees lichte Rey /
Die blijft u soo lang by /
Als 't goed is op een zy /
Dan stuyft elck heen / en gaet sijn straet /
Daer yder u verlaet.

5. Met wijsheyd moet dan dese staet
Zijn aengevaert door wijse raed ;
Om 't block te slepen met bescheyd /
Met een kloeck en goed beleyd : (blijt /
Daer moet raed / daer moet sorg / daer moet lust / daer moet
Daer moet zweet / daer moet konst in 't besteen van den tijd /
Daer moet wil / en lief d' / en deugt / (slacht /
Daer moet staet / daer moet stam / daer moet huys / en ge-
Daer moet God / daer moet Eer / en rust zijn overdacht /
Een zegen van de Jeugt :
Door al met Ouders sin /
Moet liefd' en trouwe min /
Met redens schael zijn overleyd /
Of 't word te licht beschreyt.

De verstoorde Rust.

Stemme : Al hebben de Princen haren wensch , &c.

V Rolijcke velden / lieflijck geboomt /
Waer in so meenig Beecxken stroomt /
En soo aerdig dierken zweeft /
Dat van u rijckdom leeft.

2. Siet hier het Hert / en ginder de Hind' /
Onder de Elsen / Esschen en Lind' /
Als sy kruysen 't groene woud /
Waer in so menig Jager houd:

3. Weeld'rige dierkens / die soo vrolijck springt /
Die op de tackens lieffelijck singt /
En hebt sorge noch verdriet:
Laes! gy siet'er u droefheyd niet.

4. Hier komt de Jager met sijn Bracken aen /
Siet hoe hy snuffelt / en komt gegaen /
En hoe loos hy u belaegt:
Siet dat gy 't doch niet beklaegt.

5. Daer komt de Vog'laer met sijn loose fluyt /
Siet hoe hy 't net en de knip set uyt /
En queelt een so vrolijck lied /
Maer het is al tot verdriet.

6. Waerom O Dierkens! stoort men uwe rust?
Waerom O Vincxken! breeckt men uwen lust?
Ey wat hebdy doch misdaen /
Datmen u dus soeckt te verraen?

7. Daer gy doch met u lustjes te vreen /
Niets met een gierigaert hebt gemeen;
Want gy niemand doch misdoet /
Noch yets quaeds hebt in u gemoed.

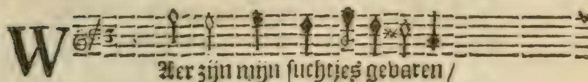
8. ,, Dit is het beeld van de vrome mensch /
,, Die word belaegt nae 's boosen wensch /
,, Door geveynstheyd en bedrog:
,, Laes! dees boosheyd regeert'er noch.

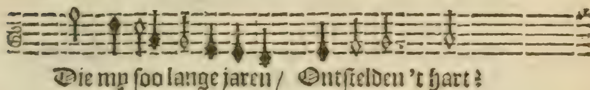

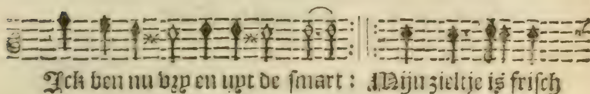
Rusts-

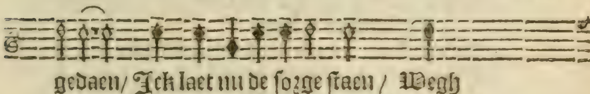
Rusts-oeffeninge.

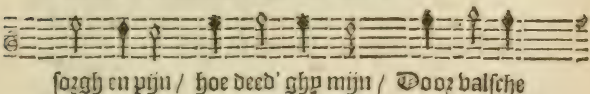
Stemme: Maurice. Of/ Waer mach het, &c.

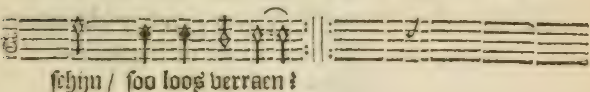

WAer zijn mijn suchtjes gevaren /

Die my soo lange jaren / Ontstelden 't hart?

Ick ben nu vry en uyt de smart: Mijn zieltje is frisch

gedaen/ Ick laet nu de sorge staen / Wegh

sorgh en pijn / hoe deed' ghy mijn / Door valsche

schijn / soo loos verraen?

2 Of ick my steeds wilde plagen /
Soo gaen ter vlucht al mijn dagen /
En oock mijn tijd /
Die ick vol rouw en sucht verslijt:
Als 't boogsken gespannen staet /
Seer licht'lijck sijn kracht vergaet /
Die stage rust / die dient geblust /
Dus u met lust / vermeyen gaet.

3 In 't lommer onder de Linden /

Laet u by 't geselschap vinden /
Met harp en Luyt /
Met het musijck en hel geluyt /
Der kleeltjens soet geklang /
Die stelt op den boven-sang!
Waer echo klinckt en't Vinckje singt /
En 't Hertje springt / neemt uwen gang.

4. Geen min Diana kost dwingen /
Als sy liet haer Brackjens springen /
Soo snel ter jacht /
Breeckende soo Cupidoos kracht:
Want waer dat hy is in vree /
Vind hy een bequame ree /
En sluypt'er in / ja bouwt de Minn'
Na sijnen sin / een vaste stee.

5. „ Laet noyt u sinnekens rusten /
„ Maer weest besig met de lusten /
„ In tucht en vreugd /
„ In't oeff'nen van de eerwaerde deugd;
„ Want waer de Liefde begint /
„ Daer maecktse ons doof en blind /
„ Jae mal en sot tot yders spot /
„ Als een Marot / dwaes en ontsint.

Klachte der Ongestadigen, over de ongestadige werreld. Nae den sin van de Stantvastigheyd, *J. Lipsius*

Kan op den 129 Psalm gesongen worden.

Of, *Die moy, die moy birenne.*

LIPSIUS spreeckt.

ICk wil / ick wil uyt dese werreld gaen /
En in een land daer alles is in vreden.
Ick sie den krijg aen alle zijden staen /
Ick sie der moord en allerley boosheden.

Hoe sou een ziel / die vreedsaem is en stil /
In dit geraes des Werrelds konnen leven?
Ick sie het aen / doch tegens mijnen wil /
Wil ick my uyt dees woesten hoop begeven.

Ick sie'er haet / ick sie 't in lichten brand /
Ick sie'er twist en alle schelmeryen:
Ick sie verwoest en onder-gaen het Land /
Ick sie de straf en een rechtvaerdig lyen.

Wie sou dan hier / en in dit woest gewoel /
Sijn vrome Ziel dus quijnen en verslinden /
Ick laet u 't Land en dese snode poel /
Wie kan in u / of troost / of rusie vinden?

Vaert wel / ick ga / ick laet u die ghy zijt /
Vaert wel / ick ga / ick laet u in 't benouwen:
Ick scheyder uyt / dies is mijn Ziel verblijd /
'k Wil in dit Land my langer niet betrouwen.

De vyand steeckt gestadig sijn Trompet:
't Land is gedeelt in bitterheyd en twisten:
Men hoort allarm / de Liefde leyt verplet:
't Kind is vol haet / en leyt den Vader listen.

Daer is geen quaed / dat yemand denken kan/
Dat hier niet word in dese plaets gevonden /
Hoe sou de Ziel van een oprechtig man /
Gerustig zijn in dese vuyle sonden?

L A N G I U S Antwoort.

't Is waer/ghy vliet en loopt van d'eene Kust/
Na d'ander toe / door ongebaende wegen:
Al soeckt ghy hier en daer te vinden rust /
Gelooft / de rust is hier in niet gelegen.

Al rendy schoon van over Berg en dal /
Na d'Ooster Son / of na de Wester stranden /
Na 't Noorden heen / of na de Zuyder wal /
't Is al een Lucht/ een Hemel/ Son en Landen.

Dat gy verlaet u Land / u Huys en Hof /
Dat is geen deugt / noch eenig deugdig teeken;
Indien gy soeckt hier door / of rust / of lof /
Soo zydy verre van 't rechte pad geweecken.

De deugt is hier / noch nergens niet bepaelt /
Maer over al mach sy gerustig blijven;
De deugt van self haer eygen lof behaelt:
't Zy waer het zy / de deugt kan vast beklijven.

Alwaer gy gaet / gy sult 'er menschen sien /
Vol haet / vol moord / vol schelmery en quaden.
Gy moet u self / wildy de straf ontvlien.
't Vertreck kan u niet baten / maer wel schaden.

Schouwt eens te rugg' / en siet de tijden aen:
Help God! ick sie een grouwel van ellenden.
Ick siet'er al in lichter lagen staen:
Ick sie de beuls van moorden en van schenden.

Al staet een Hof en bloeyt aen alle kant /
Al schenckt de Son ons aengename stralen:
Al isser vree / strack rijst 'er weer een brand /
Wat schoon vertoont dat kan te haestig dalen.

Verlaet u self / de tochten en u waen:
En leeft gerust / oock midden in de baren.
't Oprecht gemoed moet als een rotse staen /
En laten sich door geene schrick verbaren.

't Is God / 't is God die alle ding regeert /
Die 's Konings hert leyd als de water-beken:
Die nu het een dan 't onderst' boven keert /
Die om de sond' der Grooten macht wil breeken.

„ Dus wie in God getroost sich overgeeft /
„ Die siet den mensch en al de werreld woelen:
„ Die niet-te-min oprechtelijcken leeft /
„ Sal sich gerust in alle rampen voelen.

Terwijl ick van 't geraes mijn sinnen wou bedaren,
Song dit mijn swacke lust in 't Y, en op het Sparen.

't Mis-

't Misnoegende Hert.

Stemme: O schoone Caricle:

K Omt hier misnoegend' hert / Waerom is uwe
Ghy hebt in weelde smert / Een rechte straf / en

Ziel vol ongedult? Wy wenschen u een Medi-
tot u eygen schult:

cijn / Dat ghy van 't quaed bevrijd mooght zyn.

Vertrouw dien grooten Heer /
Die u gemaeckt / ter werreld heeft gebracht /
En die u nimmermeer
Verlaten sal / maer stadig nemen acht.
Ja soud' hy niet den mensch by staen /
Om wien hy alles heeft gedaen?

Het Vogelken dat springt /
En 't hippelt nu van d'een op d'ander tack /
Het quinckeleert en singt /
Het weet van sorg / noch van geen ongemack:
't Is altijd lustig fris van moed /
't Weet dat sijn Heer hem spijst en voed.

De Bloemkens staen geciert
Soo overschoon / soo heerlyck en vol jeugt /
Corael en purper zwiert
Op Lely / Roos / met aengename vreugt:
Het Koninckl yck cieraet en goud /
By geene Lely stal en houd.

Haer

Haer Hert is niet benouwt /
Van sorgh en vrees / en moeyelijck verdriet:
Gods hant haer onderhoud /
Sy wercken 's nachts noch sy en spinnen niet:
Des Heeren goedheyd die dit doet /
Den Mensch en al 't gedierte voed.

Waerom / waerom / ô Mensch:
Verrucht de waen u Goddelijck verstand?
Hier hebdy doch u wensch /
En zegen van des Heeren rijcken hand:
Wat sal de sorg doch konnen doen?
Sy teert u op en kan niet voen.

Werpt sorge dan ter zy /
Genoeght niet 't geen u 's Hemels goedheyd geeft:
Dan leef dy los en vry /
Als een die steeds een goed genoegen heeft.
't Misnoegen is een groote schand:
't Verteert u Ziel en Ingewand.

't Vernoeghde Hert.

Stemme: O schoone Caricle.

Op de voorgaende Wijse.

SIet hier een rijck gemoed /
Dat onbezwaert van 's werrelds sorge leeft:
Dat vrolijck word gevoed
Van 't geen hem God uyt sijne mildheyd geeft:
't Genoegen is sijn lust en vreugt /
Syn eenig voedsel en geneugt.

Wat kan de sorg u doen?
Kondy door sorg vergrooten geld of schat?
De sorg die kan niet voen /
't Genoegen heeft een Koningrijck om-vat.
't Genoegen is het beste goed /
En wie het derft / verteert sijn bloed.

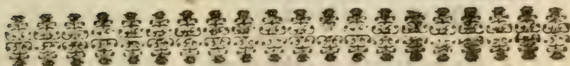
Al haddy Chrœsus goud /
Al leydy schoon te baden in de Wijn /
Noch soudy zijn benout /
Als eene die versticht door grote pijn.
Het water kan geen dorst verslaen /
U droge brand doet u vergaen.

Ick hou my dan te vreen /
En geef mijn rust niet om een valsche waen:
't Genoegen is alleen
Een schat / en deugt / die altijd sal bestaen:
Wech lose geld / en vluchtig goed /
Dat elck so dier bekopen moet.

Het goed dat komt en gaet /
Nu klimt het hoogh dan daelt 'et na de grond:
Sijn meester het verlaet /
En in den noot hem dodelijcken wont:
En waerom soumen dan sijn scha /
So yverighlijcken volgen na?

Ick slaep en leef gerust /
En neem mijn plicht en handel stadigh acht /
Ick heb mijn vreught en lust /
En weet dat God my zegent dagh en nacht:
Wech goed dat dus den mensch verveelt /
En hem sijn soete ruste steelt.

Wech onvernoegend mensch!
Hoe schraept / en raept gy dus na u verderf?
Al kryghdy schoon u wensch /
So hebdy slechts de sorge tot u erf:
Ick kies / ick kies een open hert /
En acht geen slaverny of smert.

Ver-

Verachtinge van Overdaet.

Stemme:

In kleynheyt leef ick onbenijt, &c.

Wie datter een breedſaem huys wil ſien /
En vrolijck wil zijn :
Die moet / de dert'le overdaet vlien /
Want haer treken / die breken / en ſteken /
Met ſmert en pijn.

2. 't Genoegen iſſer ſo groten ſchat /
Een ſo grote deught /
Dat alles met goet genoegen aenvat ;
Want Gods gaven / en have / die laven
Den menſch met vreughd.

3. Het matigh koſjen ſmaeckt hem ſo ſoet /
Hoe ſlecht hy 't oock heeft ;
Want hy genoegt in 't danckbaer gemoed /
Van Gods zegen / verkregen / ter degen /
Hy rijcklijck leeft.

4. Der groten weeld'rig overſchot /
Dat baert hem geen ſmert :
Hy ſiet het wel aen / maer acht het ſpot :
Want haer weelde / vereelde / noch deelde /
Noyt droevig hert.

5. 't Vernoegend' hert dat paſt hier niet op /
Wech / wech / overdaet !
Al hijſtmen het ſeyltjen tot in den top /
Dat brallen / dat prallen / ſal vallen /
Met ſchand en ſmaet.

6. Ey nuttight deſe leckere koſt /
En dees friſſche dranck :
En ſingh den Schepper / die deſe moſt /
Die het leven / het zweven / gegeven
Heeft / lof en danck.

7. Wel veyl'ge ſtaet / en vrolijck by een /
Vol lieflijcke luſt :
Ey weeſt met 's Heeren zegen te vreen /
Schoon de quade / ons ſchaden / en ſmaden
Op onſe ruſt.

't L O F

Van een Deughdſame Vrouwe.

Stem : *Si tanto gratioſa.*

Of / O ſchoonſte perſonagie !

SOeckt Peerlen / ſoeckt Geſteenten /
Soeckt Goud en ſchat / en koſtelijcke dingen /
Coralen en Gebeenten /
Of wat de roem des Rijckdoms weet te ſingen :
Soeckt in het zand / / In Zee of Land /
Of waerje wilt ter degen :
In 's Vrouwen deugde / / In 's wereldts ſchat en vreugde /
Gansch gelegen.

Haer ſoet aenminnig weſen /
Is kuys en vroom / en vriend'lijck daer en boven :
Haer lof is noyt volpreſen :
Ja niemands macht kan hare glants verdoven :
Al waer ſy gaet / / Al waer ſy ſtaet /
Daer licht ſy als de Sterren /
Die met haer voncken / / Geſtadig ſtaen en loncken /
Al van verre.

De Man die is haer Koning /
Haer Burgery dat zijn haer lieve Kinders :
Haer lof dat is haer woning :
Sy leeft met luſt / en ſiet'er weynig hinders :
Haer wetten gaen / / een yder aen /
Sy ſtiertſe na de reden :
Met ſoet vermaken / / Kan ſy al hare ſaken
Wel bekleden.

Sy siet in alle hoecken /
Sy schickt / sy stelt een yder aen sijn handel/
't Verlooren gaet sy soecken /
Is spaersaem / vroet en oprecht in haer wandel:
Sy is de eer' / / En houd haer Heer
En Man in grooter waerden:
Na haren sinne / / Soo isse Koninginne
Op der aerden.

Sy leeft een lustig leven /
Dan wat sy doet / dat gaet haer wel ter herten:
Noyt wils' haer man begeven /
Hoe 't God oock voegt in tegenspoed of smerten:
Haer smert is sijn / / En weer sijn pijn
Versoetse door haer zeden.
De deugt doet mercken / / Dat sy in al haer wercken
Leeft in vreden.

Wie souder dan niet wenschen
Om sulck een kroon te drucken aen sijn wangen:
O liefste pronck der menschen!
Wie sou na u niet vyeriglijck verlangen?
Ten waer dat gy / / Bleeft aen ons zy /
Wy souden rennen / zwerven /
En eensaem doolen / / Op bergen en in holen /
En versterven.

Strandts, of Visschers leven.

Stemme: Fortuyn eylacs bedroeft, &c.

Kan oock gesongen worden:

Nu leef ick in verdriet, in swaer, &c.

DIe teederlijck gevoed / en sachtjens word gequeeckt /
En nauwelijks de hand in 't koude water steeckt /
Die met zatyn en bont / met peerlen en met goud /
Komt proncken als een Bruyd / dees Visscher eens beschoud.

Beschouwt

Beschouwt/ seg ick/ beschouwt / dees Kinders van de zee /
Die met Neptunus gaen door hagel en door snee /
En die het woeste meyr met een gesneeden kiel /
Gaen kruyssen gints en weer / en vliegen als een pijl.

Die op d'asuyre plas met haren ruggen vaert /
Soo vrolijck gaen ten dans / en met haer houte paerd /
Sich geven in de rey / dat alle Nymphen staen /
En sien dees soete vreughd en stoute sprongen aen.

Daer steken sy ter Zee / en grijpen na de Maen /
Dan weer na Plutoos hol en onder-aerdsche baen /
Dan slingert dese schelp / en tuymelt hier en daer /
Dan speelt d'eene golf en schietse d'ander naer.

En eben-wel dees Held blijft onvertsaeght en frisch /
Hy neuryt en hy singht / en vanght 'er sijnen Visch:
Sijn angels en sijn net / sijn dobbers en sijn wand /
Die locren om den buyt te brengen aen de strand.

Daer komt hy en laveert / en strijckt het zeyltje neer /
Geladen met de vanghst van 't ysselijcke meyr:
Met Kabbeljauw en Koch / met Pieterman en Bot /
Met Schelvisch en met Schol / met Haring en met Sprot.

Met Wyting en met Leng / met Bolck en Makereel /
Met Krabben en met Kreeft / met Tongen en Garneel /
Met alles wat de Zee uyt haren Rijcken schoot /
Den Visscher jaegt te moet en in sijn fuycke stoot.

Daer wemelt dan en springt dat goetjen om en om /
De stee-man staet en loert / en 't is soo wellekom /
Daer staet een grage maeg en jaucht na dese buyt /
Ja kost hy met sijn oog / hy trock 'er 't Vischjen uyt.

Dan kroontse sijnen disch met aengename rust;
Dan valtmen aen de Zoo met sulck een grooten lust:
Het ooge siet op 't wild / de hant is knap / hy hapt /
Elck vreest dat sijn gebuur den Visch heeft opgesnapt.

Dick om een sob're vangst / en kleyne winst moet hy
Gaen zwerven nacht en dag in vyst're slaverny /

En worden van de Zee en golven soo bedeckt;
Doch hoop van beter vangst hem weer ter zeewaert treckt.

,, Siet hier een groot verschil / hoe d'een met pijn en zweet /
,, En d'ander als een Prins / sijn kost met lusten eet:
,, Hoe d'eene slaeft en draeft / en blijft een sober man /
,, En is een arme worm die nauwlijcks leven kan.

,, Merkt eens wat danckbaer hert gy Gode schuldig zijt /
,, Die met rust en gemack u huysgesin verblijd /
,, En die u zegen schept in stilligheyd en vreugt /
,, Waer is / waer is de danck voor u ontfangen deugt?

Zee-en Schippers-liedeken.

Stemme:

Yets moet ick u Laura vragen, &c.

Ryke Zee met al u schatten / Wie kan uwe
rijckdom vatten? Wie besiet u rijck thresoor?
Peerlen / Silver / en Coralen / Steentjens / Beentjens
zijn te halen / Al u rijcke zanden door.

2. Niet is hier op deser aerde /
Och hoe groot of schoon van waerde /

Dat

Dat u konst niet aerdig maelt:
Paerden / Katten / Honden / Swijnen/
Boomen / Kruyden / Medicijnen /
Alles uyt u boesem daelt.

3. Pluto sit daer oock te grasen /
Om zijn grage lust te asen /
En hy schenckt ons al te met
Wel een schelpje voor ons oogen /
Ey hoe konstig en gebogen /
Hoe gebeeld / geblamt en net!

4. Siet hem ram'len met de schijven /
Van ons scheepkens / die daer blijven:
Siet hem staep'len goud en schat:
Daer heeft hy sijn Tolck en booden:
Die ons by sijn schatten nooden:
't Gierig hert gebreeckt noch wat.

5. Onse Scheepjens die laveeren /
Die dan heen en weder keeren /
Al op hoope van de winst /
Al om geld en goed te soecken /
Uyt de Noord en Zuyder hoecken:
Maer om deugde denckt men minst.

6. Sietse hier eens van de stranden
Met haer wimpels komen landen /
Met haer blercken en getrom:
Sietse blammen tot een wonder /
Sietse spouwen vuur en donder /
Tot haer blijde wellekom.

7. Daer word alle vreugt bedreven /
Als de Schipper Schip en leven
Brengt ter goeder Haven in:
Siet de Reeders eens verlangen /
Om een goede buyt te vangen /
Siet haer gapen na 't gewin.

8. Schipper hebdy 't dan verpeutert /
Hebdy hier en daer geleutert /
Hebdy dan u Schip verboomt /
Dan moogt gy by tijds wel singen /
Schipper moet de ree af-springen /
Als hy van den Nicker droomt.

9. Maer hebt gy soo slincks by tijden /
Wat getaeckt van geld of zijden /
Hebdy maer u schip gevuld /
Hebdy dan een pot gebroken /
Niemand heeft een woord gesproken /
Gy zijt vry / en hebt geen schuld.

10. Wie by Pluto gaet ter scholen /
Die sal niet in 't doncker dolen /
Want hy is een duyster God /
Die sijn kinders en sijn klercken
Drijft tot roof en quade wercken /
En hy maeckt haer stout en sot.

11. ,, Doet u handel doch ter eeren /
,, Wilt van Jonas Schippers leeren :
,, Als sy quamen uytter nood /
,, Brachten sy den Heere gaven /
,, Die haer in een blijde haven /
,, Bracht in 't leven uyt den dood.

Verwondering over de Wercken GODS.

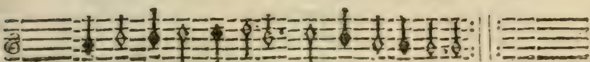
Stem: Als ick uyt wandelen ga, &c.

O 1 Heerelijck Juweel! Van Godes groote gonst!
2 O wonderlijck Prieel Van overschoone konst!

O Schil-

O Schilder die verlicht / en d'oogen ons verklaert /

Nae u/ nae u/ nae u/ is dat ons ziele staert.

2. Wy sien den Hemel aen /
Wy siender al 't gesiert /
Wy sien de Son en Maen /
Wy bliven staen van vert:
Verbaest sien wy u werck / van herten oock verblijd /
Waer is / waer is een God / als gy ô Heere zyt?

3. 't Gaet alles op sijn beurt /
En houd sijn wisse tret /
Een yder is gekeurt /
En op sijn plaets geset /
Een yder heeft sijn dienst / en voert des Hemels plicht /
Dus toogt / dus toogt / dus toogt gy ons u soete licht.

4. Het Aerdrijck is bemaelt
Met groen/ en blaeuw/ en rood /
Daer 't goud en purper straelt /
Met bloemkens in haer schoot:
O schoone Schildery! daer niemands konst vermag /
Het minst / het minst / het minst te brengen door den dag.

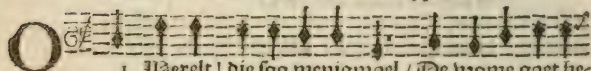
5. Daer siet de mensch verheugt /
De Vinckjens en het Vee /
De Bosschen zijn sijn vreugt /
De Vischjens in de Zee;
Daer heeft hy dan sijn wensch / sijn zegen en sijn rust /
Dit doet / dit doet u God tot u vermaeck en lust.

6. Of schoon de mensch het siet /
Hy blijft van verre staen /
Gods wercken acht hy niet /
Noch treckt se hem niet aen.

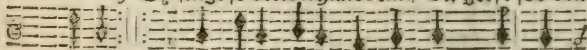
Daer God nochtans om u al dese weldaed doet /
Bewijst / bewijst den Heer een danckbaerlijck gemoed.
7. Die alle dingen doet /
Tot 's menschen onderhoud /
En die rijcklijck voed /
Eylaes! gy niet vertrouwd /
En die u ziel geneest / en door de dood bevrijd /
Hoe komt / hoe komt o mensch! dat gy ondanckbaer zijt?

Werreldts Bedrieglijckheydt,

Stem: Echo. Of / 't Schoenlapperken.

O 1 Werelt! die soo menigmael / De vrome gaet be-
3 Gy singt so veelderhande tael / En geeft soo vele

2 lagen: 't Schynt alles / alles voor de wind / Daer gy
4 plagen:

door u blancket en pruyck Stelt ee-ne fuych / Die onse

jeugt versind.

Wy kennen uwe listen wel /
Ons suldy niet beliegen:
Gy toont maer een verschrompelt vel /
En soeckt ons te bedriegen;
Gy zijt maer schyn en valsche vreugd /
Die door u schoone toon en zang /
En valsche klang /
Verleyd ons domme jeugt.
U vreugd vergaet gelijck een bloem /
Die jeugdig staet ontloken:
U lof / u schoonheyt / en u roem /
Haest t'onder leyt gedoken:

Sy

Sy is gelijck een bel die vliegt /
En dobbelt op een water-plas /
Ja alsoo ras
Verdwijnt sy en bedriegt.

Wy stellen onse Ziel om hoog /
En sien een hooger klaerheyd:
Het loncken van u weeld'rig oog/
Verlet niet Godes waerheyd:
Wy sien een schoonheyd die daer blijft /
En die gelijck een gulde Sterr' /
Licht al van verr' /
En eeuwiglijck beklijft.

Weg wereld met u mommery /
Wy willen u begeven:
Weg yd'le lust en hovaerdy/
Wy soecken beter leven;
Wy soecken naer een klaer gesicht /
Daer altijd blinckt oprechte deugt /
Waer reyne vreugt
Ons hert en ziel verlicht.

Flora of Hofs-vreugde.

Stemme:

Schoon lief wilt my trooſt geven, &c.
Of op den 6 Pſalm, Wilt my niet ſtraffen Heere.

WEpt oogskens / wilt nu weyden /
Wilt u gesichtjens leyden /
En gaen in Floras Hof:
En siet de bloemkens bloosen /
Beschaduwt van de Roosen,
Van velerhande stof.

2. De Lelytjens die ruycken /
Daer Tulpjens onder duycken/

Met vlammig root geboort /
Met pars en purper stralen /
Narcissen lof behalen /
Met geel en wit geboort.

3. De Hiacenthen pronckeu /
Die met den Iris lonckeu /
Bedeckt van d'Eglantier:
De Sonne-bloem staet schoone /
De roode Martagone
Bemint den Lauwerier.

4. De Violetjens aerdig /
De Crocus is soo waerdig
Als Vinkoord of Damas;
Laet Jaspis en Rubijnen,
Laet Esmeraud verschynen /
Sy zijn als 't slechte glas.

5. Anemon' is te prijsen /
Tijm en Lavendel rijsen
Van onder 't Roosmarijn,
De Angeliertjes geurig /
Gesprenckelt en coleurig /
Verkies ick voor de mijn.

6. „ Al's Konings heerlijkheden /
„ In pronckery van kleeden /
„ Of wat de prael om-vat /
„ Moet dadelijck bezwijcken /
„ Ja voor de schoonheyt wijcken
„ Dan eenig Lely-bladt.

7. Of wildy sien de Zaden?
De bedjens zijn geladen
Met Beet' en met Zalaet,
Met Rapen, en Meloenen,
Asperges en Pompoenen,
Radijs en ander zaed.

8. De Boomkens overtogen /
Met goud en purper oogen /

Van allerley fatsoen /
Met allerhande vruchten /
Tot nut of tot genuchten /
Ons hert en ziele doen.

9. O aengenaem vermyen;
Ick wil mijn kapjen spreyen /
En krencken 't groene gras /
De schaduw' van de boomen /
Heeft ons den brand benomen /
Die ons soo lastig was,

10. Ey set u hier te rusten /
En wilt u wat verlusten /
,, En schouwen Godes lof:
,, Van elck blad kondy leeren
,, Het wonder-werck des Heeren /
,, Met overvloedig stof.

11. ,, Wilt uyt dees Bloemkens lesen /
,, Dat niet blijft in sijn wesen /
,, 't Is schijn en yd'le roem;
,, Want al des menschen leven /
,, 't Schijnt heerlijck en verheven /
,, 't Verstuyft gelijck een bloem.

Thuyn, of Hof-Wetten.

VOor eerst zy u mijn Hof een Leer /
Dat al dees schoonheyt neemt sijn keer,
Dat al dees bloeysels en mijn kruydt,
Al staet het schoon, sal welcken uyt.
,, En dit is mensch tot u geseydt,
,, Op dat gy oock u huys bereydt;
,, Want of gy blinckt in pracht of roem,
,, Soo zydy brooser als een bloem.

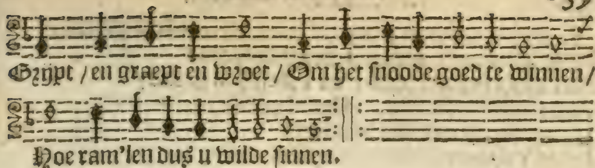
Besiet vry alles wat u lust /
En schept hier in vermaeck en rust.
Al wilm'er geene Vrouwtjens sien /
Segt haer de wet / het mag geschien:
Segt dat haer oogh mach gaen daer 't wil /
Een vry gesicht / maer d'handen stil /
En dat haer sleep / en snel gedraey /
Niet menig bloemken af en zwaey.
Het staet elck vry te vragen om /
Naer Kruyden / Bloeysel / Boom en Blom;
Maer 't loopen / rasen / mallery /
Dat is in mijnen Hof niet vry.
Het boerten / jocken en geneugt /
Mag wesen; doch met maet en vreugt.
De ernst en wat tot twist gedijt /
Zijn hier verjaegt met haet en nijd.
De kinders staen my hier niet aen /
Doch laet de honden buyten staen /
Op dat mijn Hof / in vreugd gewent /
Van elck gesien / blijf ongeschend.

Stadts Gewoel.

Stemme: Slaep ô soete slaep.

Die in 't gewoel / en in de bange lucht / Die in 't krioel der musse Steden sucht / Die altijd loopt en draeft / en vyerig slaeft / Om het snoode goed /

Grijpt

2. Gy jaegt en vliegt met ongemeene lust /
Gy gunt noch u / noch uwe dienaers rust:
Gy hebt'et altijd drock / met staeg geblock /
En met veel geschrijf / en met vuyl gekijf /
En met veel geschrijf te suffen /
En met den neus in 't Boeck te duffen.

3. Des daegs soo hebt gy ruste noch gemack /
Des nachts maelt in u breyn een lastig pack:
Hier is dan wat te koop / dan op ter loop /
Hier valt wat te doen / buyten u vermoen:
Hier valt wat te doen / en rennen /
Gy moet u als een slaef gewennen.

4. Gy raept en schraept door valsche mat' en wicht /
Door roof word gy een woecker op-gericht /
't Is al bedrog en haet / qua toeverlaet /
Gierigheyd en list / snoode nijd en twist /
Gierigheyd en list / zijn plagen
Om 's Armen vleesch en bloed te knagen.

5. U brood eet gy met sorgen en met vrees /
Op 't middagmael dan steurt u die of dees /
Wanneer / segt d'een / sal 't geld my zijn geteld;
'k Loop en gae soo lang / my verdriet de gang /
'k Loop en gae soo lang te dralen /
Wilje my 't geld dan niet betalen?

6. Hou hier / ick daeg u morgen voor den Heer:
U wissel gaet / en siet ick protesteer:
Gy zijt mijn borg en stut / betaelt of schut /
Siet ick wilder veur / gy stelt my te leur /
Siet ick wilder veur / met rechten /
Ick moet mijn saeck oock selver slechten.

7. Hier Koopman schuylt al weer een donck're Maen/
Die is banckrot/ en hier u Schip vergaen:
Daer misje soo veel pond/ en 't Schip in grond/
Waerje soeckt of vischt/ is het al gemist/
Maer je soeckt en vischt bezijden/
Hier is 't al weer bekaept vol lijden.

8. Hier quelt gy d'een/ of d'ander u verstoort/
En komt om goot of oorlogh u aen boord/
Al scheelt 'et niet een duym/ 't is veel te ruym:
Of gaet u kalant/ na een ander land/
Of wil u kalant veel borgen;
Want nering is vol vrees en sorgen.

9. Indien ick wou verhalen al u wee/
Het welden op gelijck een wilde zee;
Want dan sou uwe pijn/ oneynd'lijk zijn;
Mits droefheyd en smert/ in u bange hert/
Mits droefheyd en smert betoogen/
Dat gy maer slaept met Hasen oogen.

10. „ Gy Kooplun weest dees Koopman doch gelijck/
„ Die om een Perel doorsocht het gantsche rijck/
„ En heeft sijn geld/ en goed/ sijn overvloed/
„ Om een schoon Juweel/ voor sijn heylig deel/
„ Om een schoon Juweel gegeven:
„ Soeckt oock 't Juweel van 't eeuwig leven.

Schijn bedriegt.

Of/ Valsche Hoofs Leven.

Stemme: Courante Serbande.

VErwaende Hof met al u mommery/
Dat ons verblind door uwe sottery/
Als gy komt treden met u sleep
Van wonderlijck fatsoen en greep/

Van nieuwe snof gy zwiert en klinckt:
„ Maer 't is geen goud al wat'er blinckt.

Gy toont u mild / en wonderlijck beleeft /
U courtoisy aen niemand voordeel geeft:
Wanneer gy lacht / dan bijt gy snel /
Wanneer gy kreyt / dan graeuwt gy fel /
Gy loert op buyt wanneer gy singt;
„ Dus is 't geen goud al wat 'er blinckt.

Al wie u volgt / die vind sich seer verdwaeld /
Hy soeckt 'er eer / eylacs! hy schand behaelt /
Hy soeckt 'er lof het is 'er niet:
Hy soeckt 'er danck hy krijgt verdriet.
Het Hof de goe ten quade dwingt;
„ Dus is 't geen goud al watter blinckt.

Het gaept altijd en loert op vreemde buyt /
En stroopt de mensch het vel en kleeders uyt:
Haer recht is onrecht en verkeert:
Qua toeverlaet het yder leert:
En die 't vertroost die sucht en wringt;
„ Dus is 't geen goud al wat 'er blinckt.

De Staet sucht / en de Gierigheyd daer by /
Geweld en roof die hebben heerschappy /
Het stercke geld maeckt self een wet /
De zwacke hangt en blijft in 't net:
Om recht te gaen men schandig hinckt;
„ Dus is 't geen goud al watter blinckt.

„ Geluckigh waer Gerechtigheyd in 't land /
„ In een vroom Hof behoud de overhand:
„ Waer arm en rijck heeft even veel /
„ Daer 't blinde recht geeft elck sijn deel /
„ En waer de Trouw en waerheyd klinckt /
„ Daer is het goud al wat 'er blinckt.

Om

Om Rijckdom en om Staet;
Word Deughd' en Eer versmaet.

Stem: *Balletti d' Alckmaer.* Of / Amaril die door u, &c.

WAer door heeft de lose bose waen u Ouders so bedrogen?
Dat gy soete Dier! nu soo schandig zijt verraen!
Waer door heeft het overstoute breyn uws Minnaers u belo-
Dat gy quijnen moet / en dus heel mistroostig gaen? (gen/
Ick had noyt gelooft / dat u edel hooft /
Waer eylaes! van hare glants verdooft.

2. Siet eens wat de schandelijke schijn/en al 't hoogmoedig
Wercken in de ziel van een jong onnoosel kind: (blasen /
Hoe de pracht / en malle pronckery / het doblen en het rasen /
Aerdigheyd geacht / en dwaeslijck word bemind /
Doen gy soo terstond / op een valsche grond /
Door een waen met hem bereenen kond.

3. 't Is gewis / gy waert te los en wulps / te dertel / onge-
Lacht een yder toe / en staekt met hem den drack; (bonden /
Evenwel / so deert my dat u bloem / dus deerlijk is geschon-
'k Vrees het is u loon / en u verdiende wraeck: (den /
Doen gy daer te sots / al te vies en schots /
Schimpten op de deugt en eer te spots.

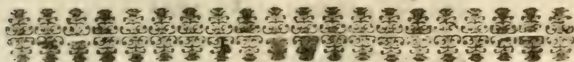
4. Nochtans wil ik u / ô soete Dier! noch evenwel verscho-
Want gy hebt gevolgt u Ouders wil en raed? (nen /
Maer most doch / so harde straf (o Maegd) u dertelheyd be-
Dat gy met een lijck in uwe kamer gaet? (loonen /
't Is u Ouders schult / dus hebt slechts gedulд /
Laes! in u word dese straf vervult.

5. Hier kont gy/o soete jeugt! in hert en sinnen overwegen/
Want een last en pijn u teere leden druckt:
Siet dit beeld/en spiegeld u daer in/en let'er op ter degen/
Hoe dat niemands trots en hoogmoet wel geluckt.

Matigt

Matigt dan u jeugd / en bedwingt in vreugd /
Want de schimp noch smaed die is geen deugt.

6. „ Gy die op het heyloos Goed en Staet / en op geen Deugt wil achten /
„ Die u kinders dood / en levendig verbrand /
„ Wel te recht / men u verraders acht van kinders en geslachten /
„ En haelt u op de hals / een yders vloeck en schand !
„ Dus wie om het goed / pijnigt zijn gemoed /
„ Die stoot zijn kinds leven met de voet.

Eendrachts wensch.

Klagh-Dicht.

Stemme: Lief-lockster van de Min, &c.

Of, *Com Shephards deck jour heds.*

O
1 Eendracht hoe zijt gy van 't meeste
3 Gebracht in sla-ver-ny / En in de
2 volck verschoben ! Ach dat een kleyne glantz van
4 asch bedooven :
u lieftallig wesen / Mocht geven soo veel brands / En
't houde hert genesen !

Het koude van ons hert
Doet uwe glory schenden /

En

En voert ons in de smert /
In droefheyd en ellenden:
O dat u schoone schijn!
Mocht blincken als de Sterren /
Wy souden in dees pijn /
Ons niet soo diep verwerren.

Hier voortijds waerdy schoon /
En aengenaem voor allen /
Nu hebdy lof noch kroon /
Soo zydy nu vervallen;
Daer gy nochtans ons schenckt /
De lieffelycke vruchten /
En onse Zielen drenckt /
Met blijdschap en genuchten.

Gy schakelt ons gemoed /
Dat vreemt is afgesondert /
Weer met een sachte vloet /
En strengelt seer verwondert /
Dat 't Schaepken en de Leeuw /
Gaen in een Beemd te rasen /
Daer 's Tygers wreet geschreeuw /
Kan geen Gediert verbasen.

Gy vlecht in eenen knoop /
En splist de trouwe handen /
Dat tweedracht op ter loop /
Geraken moet tot schanden.
Wie slechts uw' zegen smaeckt /
Heeft oorzaeck van verblijden /
Maer wy zijn nu geraeckt
In heel verkeerde tijden.

Gy zijt nu haest een vloeck /
Daer gy eerst waert verheven:
'k Sie nauwlijcks eenen hoeck /
Van u Gods dienstig leven.
O tijden vol bedrogh!
Vol bitterheyd en twisten.

O tij-

O tyden! moet ick noch
In u mijn tijd verquisten?
Kom/ kom/ ô lieve Vrouw /
En bind ons met u stricken/
Met liefde en met trouw/
En wilt ons weer verquicken/
Met zegen van u deugt/
Dat ons verlichte sinnen
Genieten 's Hemels vreugd/
En u aendachtig minnen.
God selve heeft als nu
In u sijn welbehagen;
Want niemand/ sonder u/
Kan yets ten Hemel dragen:
Ja 't offer blijft'er staen/
En steygert niet na boven/
't Kan oock geen wolcken slaen/
Noch sijnen Schepper loven.
,, Ondanckbaer snoo gedrocht/
,, Dat d'eendracht gaet vernielen/
,, Gy hebt ons/ laes! gebrocht/
,, Tot schipbreuck onser zielen:
,, Siet eens te rugg'/ en denckt/
,, Hoe twedracht kan beroeren/
,, Hoe d'eendracht vreede schenckt/
,, En kan ten Hemel voeren.

De geleerde Jacht,

O F

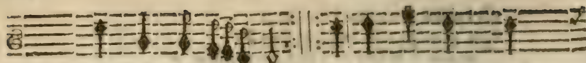
De Morgenstondt draeght Honingh in den Mondt.

Tot opmerckinge der Jeugt:

Stemme: Eduwaerd Nouwels. Of/ Silvester in de Morgenstondt.

A

1 Ls ick den gulden dageraet/ En
3 Als Cloris uyt haer kamer gaet/ En

2 't Morgen-licht beschouw: O dan ontluyckt mijn
4 wascht hier in den douw:

jeugdig bloed! En stijgt tot in de locht / Au-

rora dan mijn leven voed/ Met haer gezegend vocht:

Die my dan tot de konsten lockt/ en vlecht dien band/ Dat

ick met lust en over-lust grijp alles by der hand.

2. Mijn sinnen zijn dan hups en fris /
Mijn sinnen gaen ter jacht /
En in een soete wildernis /
Van allerley geslacht:
Mijn Hondjens zijn het geestig breyn /
Mijn Hertjens gaen in 't Woud:
In dese Jacht vind' ick alleyn /
Mijn Koninckrijck en Goud.
Dees Jacht is een gewisse vangst / wy krijgen 't Wild
Veel rasser als de Jager doet / die al sijn tijd verspilt.

3. Loopt Beesjens maer van 't eene veld /
En jaegt vry 't ander in:
Het jagen is u vry gesteld /
Jaegt vry na uwen sin:
Jaegt over berg en over dal /

Jaegt

Jaegt over Zee en Sand:
Jaegt / vangt en spant / en houd geen stal /
En grijpt het met de hand;
Gaet daer de Son en Mane schijnt / klimt hooger aen:
Al waerje jaegt met uwe wand' / 't wild sal 'er stille staen.

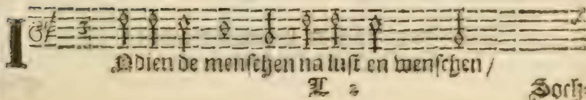
4. Gy jaegt 'er bry door al 't Gediert /
En rust op u gemack:
Gy jaegt wat in de werreld zwiert /
En gy blijft onder 't dack:
Breyd netjens in de stille rust /
En jaegt'er 't Haesjen in:
Het jagen is maer eenen lust /
't Brengt rijckdom en gewin.
Wie dat niet jaegt des morgens vroeg / die jacht valt laet /
Vergeefs is 't die op d'avond spa / dan eerst uyt jagen gaet.

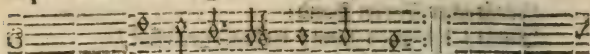
5. „ Wie in den Morgenstond begint /
„ En slaet de dagen acht /
„ Die heeft hem wel te recht besint /
„ En zijn beroep betracht /
„ Als 't vat byna is leeg geklaert /
„ Dan is m'er deerlijck an:
„ Te laet is sijnen wijn gespaert /
„ Als 't Vat is yl en wan:
„ Dus leert en spaert in uwe tijd / terwijlje meugt;
„ Want wie in d'Ouder jagen wil / dan is vergaen sijn jeugt.

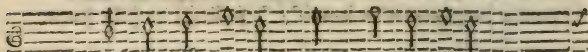
Lof van de onderlinge gedienstigheydt. der Menschen.

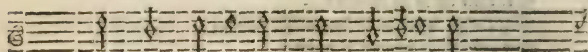
Stemme:

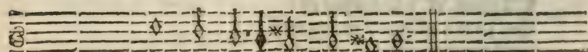
Alieta vita. Tot vrolijck leven.

2. Wat soud' u schaden/ dat ghy den quaden
Vriendelijck en zedig groet;
Op dat u wercken/ hem deden mercken/
Dat uwe handel/ en vrome wandel/
Komen uyt een recht gemoed.

3. Mijn kaers ontsteken/ kan niet ontbreken/
Schoon ick mijn naesten licht:
Dat ick hem tooge/ blijtelijck pooge/
En leyd' op wegen/ wijse ter degen/
En volbreng der lief den plicht.

4. De ziel en sinnen/ lieven en minnen/
Een oprecht en dienstig hert:
Dat sonder schaden/ in raed of daden/
Met goe manieren/ en re'en kan stieren/
Sijnen naesten uyt de smert.

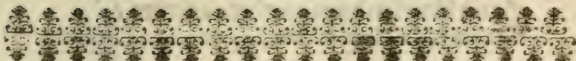
5. Gedienstheyts zeden/ met maet en reden/
Maken het verharde sacht:
Geen trotse machten/ noch wreede krachten/
Boeyen noch banden/ gloeyende tanden/
Hebben een soo grooten kracht.

6. Als de gemoeden/ sieden en woeden/
Dan 't gedienstig herte keert/

Om

Om te versoeten / en te gemoeten /
Dat dese wolven / en felle golven
Zijn met teugels afgeweert.

7. „'t Gedienstig leven / is ons gegeven /
„ Tot des naesten hulp en vreugt /
„ Om de geschillen / en twist te stillen /
„ Om vree te maken / in alle saken /
„ En alleen uyt liefd' en deugt.

Trouw' is opter loop.

Stem: *Jaques, Jaques.*

SOete Meyskén dat verslagen /
Dus beroyt loopt en ontkleed /
Ick moet hier u eenmael vragen /
Na de oorzaeck van u leet:
Meysken / Meysken / seg my doch de reden /
Wie gy zijt / en hoe gy heet?

Ick ben Liefd' en Trouw geheten /
Eertijds waerdiglijck geacht /
In de vroome Ziel geseten /
Van het Goddelijck geslacht:
Ach ick! ach ick! worde nu verstoten /
Over al word ick belacht.

'k Heb de werreld omgeloopen /
Maer ick vind' noch Huys / noch Stal:
Niemand heeft voor my wat open /
Waer ick my verbergen sal:
Laes ick ga! ick worde nu verdreven /
Men begeckt my over al.

'k Meende my in 't Hof te bergen /
Maer men dreef 'er my van daen:

Daer begostmen my te tergen /
Stracks koos ick een ander baen :
Waer ick ging / ick vonde my bedrogen /
Dies sprack ick de Princen aen.

Niemand kende daer mijn name /
Yder dreef met my den spot :
Voor mijn trouwe kreeg ick blame/
Om dat ick bracht geen genot.
En ick klaegden 't aen myn beste vrienden /
Die my hielden mal en sot.

In de Kercken en Capellen
Was ick min als niet geacht :
Schijn en waen hing voor haer Cellen /
Daer wierd' ick te spots belacht ;
Dies ick zwerf de voor der Burgers deuren /
Maer 't was niet gelijck het placht.

't Kind stond tegens sijnen Vader /
Broeders branden in den twist /
D'Een was d'ander sijn verrader /
Elck bedacht bedrog en list :
Snoode valschepd voerden daer de kronen /
Daer had ick my heel vergist.

Schippers, Krijgs-luy, dat zijn lieden /
Die gaen daeglijcks in de dood :
Seyd' ick / hier sal 't wat bedieden/
Maer elck een te rugge vlood :
Hier sat d'Ontrouw' cierelijck te pronchen /
Die my lieten in de nood.

Boeren zijn doch slechte menschen :
Hier blyf ick nu metter woon /
'k Hebben dacht ick / watse wenschen :
Stracks kreeg ick te schandig loon /
Loosheyt / booshept / en veel snoode lagen/
Hadden hier den Lauwer-kroon.

Nergens kost ick trouwe speuren /
Niemand gaf my leur of lap /
'k Wierd gestoten upter deuren /
'k Liep ellendig met de klap /
Arme meyskén! niemand wil my bergen /
Dies leef ick in ballingschap.

Waer ick loop of soeck te zwerven /
Niemand geeft my eene nijt:
'k Moet op laest van honger sterven /
Eer 't beroyde kleed verslijt /
Is 't niet droevig om te sien en hooren /
Dat de Trouw sterft voor haer tijd!

„ 'k Wil dan weer ten Hemel vliegen /
„ Hier geld liefde / trouw / noch eer:
„ Haet en nijd / bedrog en liegen /
„ Hebben hier een beter Heer.
„ Ach wat leven wy in droeve tijden!
„ Trouw' die kentmen nu niet meer.

De Schoone ARETÆA,

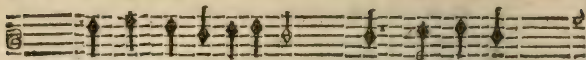
OF

Deugts Ciersel.

Stem: *Bayse moy ma Janneton.* Of / Galathæa geestig, &c.

H
1 Oe siet A-re-tæa om? Oorsaeck van mijn
3 Weest ons vriendlijk wellekom / Voedster van mijn

2 kusjens: Voedster van mijns herten vreugt:
4 lusjens:

2. Na u wangen / na u vuur /
Na u soet vermaken:
Ach mijn over-soete Dier!
Wanneer sal ick raken
In u boesem in u hert /
Daer ons eerst vergolden werdt /
Wat hy heeft te lijden /
Die voor u wil strijden?
3. Door u oogen haeldy 't licht /
En treckt ons gemoeden /
Datse vlammen door 't gesicht
Van u heylig woeden:
En wy sieden door u brand /
Door u Goddelijck verstand /
Dat wy ons begeven
Na u heylig leven.
4. Weynig zijnder die u eer /
Die u trouwlijck minnen;
Maer ick volg u wet en leer
Met verheugde sinnen:
Ick sie aen u suyver breyn /
'k Sie hoe edel en hoe reyn
Dat u fackels schijnen /
Als 't licht gaet verdwijnen.
5. Als de Sonne schuylt haer hooft /
Als de nacht is duyster:
Niemand dan u licht verdooft /
Gy behoud u luyster:
Uwe glants is frisch en schoon /
Frisscher als een gulde Kroon:
En u vriendlijck wesen /
Kan men doorgaens lesen.

6. Wie

6. Wie met uwe schoonheyd pronckt /
Die verdooft de Peerlen /
Offer een met steentjens lonckt /
Die voor d'oogen dweerlen:
Goud / noch Amber / noch Rubijn/
Heeft een sulcke reuck noch schyn /
Want u lieflijck bloosen /
Overtreft de Roosen.

7. Rooskens in den morgenstond /
Staen met silv'ze stralen:
Uyt de Rooskens van u mond
Komt de honing dalen:
Wie met u gaet aen den dans /
Breyd gy eenen Lauwer krans /
En gy gaet hem leeren
't Wonder-werck des Heeren.

8. Blijft doch Meyskhen in ons Rey /
Lieve Aretæa:
Laet ons grasen in u wey /
Met de soet' Astræa,
Die al hooger als de Maen /
In des Hemels Tente staen /
Daer sy ons verbeyden /
En den weg bereyden.

Jeugds-vermaen.

Stemme:
O! eenig voedsel van, &c. Of / Kits Allemande.

HEbt gy / ô Jeugt! niet lang gesien /
Hoe datmen moet de wellust vlien?
Gy jonge Spruytjens van soet leven /
Hoe gaet gy dus u över geven?
Tot de slemp / tot de demp / tot de lust / tot de vreugt /
Tot de jacht / tot de pracht / tot de prael en geneugt /
Tot de dronck / tot de smaed / tot de schand /
Tot een Sot / tot een spot / tot een Nar / tot een Aep /

Tot een Uyl/ tot een Swijn/ tot een Leeuw/ tot een Schaep/
Als Cyribus in 't Land/
En gaet soo dertel heen/
Met wulpse plompe ze'en:
Wel denckt gy niet dat de gulde tijden
Van u Lente daer heenen glijden?

2. Gy jaegt en vliegt soo onbedacht/
En hebt op tijd noch leven acht:
In sulck gevaer so gady rasen/
En gy zwerft als de dert'le dwasen:
Over bosch/ over veld/ over duyn/ over strand/
Over berg/ over dal/ over hey/ over zand/
Door het vuur/ door de kou/ door het vocht/
Daerje smeert/ daerje teert/ daerje vischt/ daerje vinckt/
Daerje troeft/ daerje schroeft/ daerje drinckt/ daerje klinckt/
Met sulcken vuyl gedrocht/
En in dees wulpsche vlucht/
Past gy op eer noch tucht:
Ey verschoont de bloem van uwe Jaren!
En wilt d'eed'le ziele sparen.

3. Al u vermaeck en ydelheyd/
Ja lichter als de wind die vlieyd/
U roem is snelder als de dagen/
En soo ras als de winter-vlagen:
Als een vel/ als een bal/ als een pijl/ als een roock/
Als een bloem/ als een blad/ als een loof/ als een smoock/
Als een ebb'/ als een stroom/ als een vloed:
Als een spoel/ als een spil/ als een rad/ als een snee/
Als een glas/ als een ys/ als een schaduw'/ als een zee:
So los staet u 't gemoed/
En is als 't lichte stof:
Gy hebt doch gantsch geen lof/
Maer Schand en On-eer zijn u kroonen/
Die u leelijck sullen loonen.

4. U loon dat staet'er al gereet/
En komt u treffen eer men 't weet/
Dan voeldy self de zware plagen/
Die gy/ lacy! sult moeten dragen;

In

In u oog/ in u neus/ in u oor/ in u tong /
In u hand/ in u tand/ in u milt/ in u long/
In u blaes/ in u nier/ in u been :
In u buyck/ in u heup/ in u maeg/ in u knie/
In u net/ in u rugg'/ in u zy/ in u dye /
In lever/ arm/ en scheen :
En al de leden door /
Soo kruypt de pijne voor :
Die gy met u dertele sinnen
Dus hebt nagejaegt in 't minnen.

5. Wat raed om uyt dees slaverny /
Dit domme wigt te maken vry ?
Om dat van 't quade pad te keeren /
En doen treen in de weg des Heeren ?
Door de schrick/ door de vrees/ door de pijn/ door de smert /
Door de roe / door de smaed/ door de schand in het hert :
Door de geest / door de wil/ door de lust /
Door de boet' / door berouw/ door gena/ door de tucht /
Door de hoop / door de liefd' / door 't geloof / door 't gesucht /
Verkrijgt het weder rust :
En valt verslagen neer /
En bid dien grooten Heer /
Dat hy sijn slaef en sondig leven
Hem genadig wil vergeven.

Het Honing-Byeken.

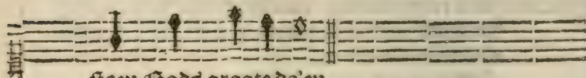
Tot opmerckinge der Naerstigheydt.

Stemme:

C'est ce mars le grand Dieu, &c.

'k W 1 Il van het Honingh Byeken singen/ En sijn lof:
2 'k Wil op Hymetti Bergen springen/ Halen stof:

Siet eens dit Honing-diefken lecken /
Op der Hey:
Siet eens uyt de bloemkens trecken /
Uyt de Wey /
Uyt de Doorn / uyt het Koorn /
De soete zeem en vrucht / tot sijn genucht.

Wat is het bezich om te sorgen
Voor sijn staet:
Van den abond tot den morgen /
Vroeg en laet:
Met gezwarm / met allarm /
Gewapent en voorzien / om 't hooft te bien.

't Houdt'er sijn Huys en Hof in eeren /
Met ontsag /
Yeder een moet van 't Byeken leeren /
Hoe men mag
Vrouw en Kind / en 't Gesind
Regeeren alle tijd / met sorg en vlijt.

't Gaet oock uyt alle kruydjens lesen
't Soet alleen:
't Quade dat laet het in sijn wesen:
In 't gemeen
Moet een man / altijd van
Het quade trecken 't goed / in sijn gemoed.

't Geeft ons de soete Honing-raten /
't Bouwt een Kerck:
't Metselt geestig Cellen en gaten /
Konstig werck.

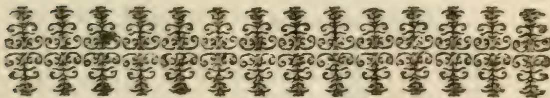
't Jonge

't Jonge jaegt / 't Oude draegt /
En schickt het op sijn stee / met lust en vree.

Als dan de trage wesp wil leven /
Luy en mack /
Word hy als tot een roof gegeven /
Krijgt sijn sack:
Soo moet oock / 't buyl gespoock
Van ons verdreven zijn / met schand' en pijn.

„ Komt hier gy trage mensch ter scholen /
„ Leert en siet /
„ Hoemen moet leven om niet te doolen /
„ d'Ontucht vliet:
„ Vlijt en vreugd / wijshept / deugd
„ Van dese Dierkens leest / met hert en geest.

„ Leert hier / ey leert hier / met u sinnen /
„ Soete Jeugd /
„ Hoe datmen moet sijn kostjen winnen /
„ Met geneugt /
„ Eer de tijd / gaet en slijt /
„ En dat d'Oude Man / niet winnen kan.

Matig Vreugden-Mael.

Stemme:

Windeken daer den Bosch af drilt.

Vrolijcke Vrienden weest verblijd /
In dees aengename tijd:
Tijt met maten / uytgelaten /
Matig machmen vrolijck zijn /
By goede Vrienden en by wijn.

Wijn die doet u het hert opgaen /
En de droefheyd van u slaen /
Waerom suffen en te duffen ?
Alle ding heeft sijnen beurt /
Vrolijck geselschap nimmer treurt.

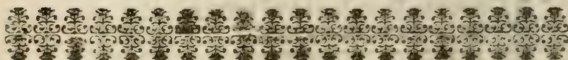
Wijn te drincken dat is geen sond' /
't Is als Balsem in de wond' /
Sy kan vreugdig / fris en jeugdig /
U verquicken 't droef gemoed /
Sond' is het die 't te veele doet.

Is onse geest als dof van pijn /
Wijn die is de medicijn :
Treckt van binnen / onse sinnen /
En sy voertse na de lucht /
Wech is de pijn en opter vlucht.

Een glaesjen is een goed begin /
Twee dat maeckt een luchte sin /
Drie geschoncken / en gedroncken /
Is ter eeren van u vriend :
Siet dan of u meerder diend.

Maet' moet in all's gehouden zijn /
In de vreugd / en by de wijn /
Want de reden / moet bekleeden /
Dat gy zyt een vrolijck man /
Die hem met maet' verheugen kan.

Wijn die heeft een soo groten kracht /
Wie haer drinckt en niet en acht /
Doetse rasen / als de dwasen :
,, Wel geluckig die verheugt /
,, Matig gebruykt de wijn tot vreugd.

Dronc-

Dronckaerts dolligheyd.

Stemme: *La Chime.* Of/ Kluchtige, tuchtige Herderin.

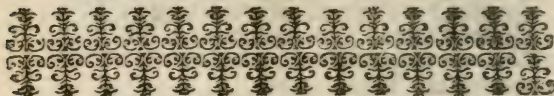
KLuchtige / tuchtige Kitte-broers /
Slempige / dempige dolle geneugt:
Hoe raesje / hoe blaesje / hoe zydy soo boers?
Hoe roepje en schreeuwje met malle vreugt?
Het word te laet / houd middelmaet /
Waer toe doch al dit heesch gekrijt?
En u getier / betoogt alhier /
Dat gy maer rechte Sotten zijt.

Kalberedanssers / en Verckens geslacht /
Drollige / potsige Apen lust /
Bytende / krijtende / dronckene pracht /
Roemige Snorckers / die nimmermeer rust:
Wanneer sal't zijn dat u de wijn
Sal dienen / tot een verheugde dranck?
Doch ick vrees neen / want al u reen /
Tuygen dat gy gaet scheef en ranck.

Comus gesellen / en Bacchus gesind' /
Swelgers en Belgers / gy vreemd gewoel:
Teerers / en smeerers / die 't alles verslind' /
Gieters en gapers van dese poel:
En is het niet / een groot verdriet /
Dus laet het staen / en wilt vry gaen /
Gy hebt de yy genoeg gevult.

Plengige stoters / gy quijlende aert /
Rokers en smokers die rocheld en spouwt /
Pochers en klimmers/gy maeckt ons vervaert/
Dat'er yeder mensch van grouwt:
Dus maeckt de wijn / u Beyr of Swijn /
Wollef of Leeuw / of ander Dier:
En u gemoed / loopt als een vloed/
Suyselen met een vreemd gezwier.

Krenpele Basen / labeerders soo dwars /
Wechters en smijters / ey siet doch eens om /
Woelige ramlaers / hoe blyfdy soo wars /
Wilje noch volgen der Narren trom!
Segt doch / sult gy / dees slaverny /
Kiesen voor een veel beter vreugd!
,, d'Hemelsche Kroon / krijgt gy ten loon /
,, Die zijn vermaeck heeft in de deugt.

De droom *Herculis* van de twee Goddinnen, de *Wellust* en *Deught*.

HERCULIS spreeckt.

Stemme:
O Angnietjen. Of / *Courante commune.*

ALs Morpheus gekomen /
Sijn wiecken genomen /
En om mijn slaep gepast /
Doen wierd' ik haest verrast:
Ick sag twee Goddinnen /
Verscheyden van sinnen /
De Wellust en de Deugt.
In 't bloeyen van mijn jeugt: Der wellust Aenspraeck.
Daer d'eenen jonck /
Met goud en peerlen blonck /
En smeekten my
Met soet gebry /
'k Sou komen aen haer zy.
Ick sag haer staen togen /
Met drijvender oogen /
Van leden frisch en ranck /
Van verwe schoon en blanck.
Haer naem ick wou weten /
'k Ben Wellust geheeten /

Sey

Zey sy / en 't hoogste goed /
Dat hier de werreld voed:
'k Heb hier geneugt /
'k Heb hier de min en vreugt /
'k Heb schat en geld /
Vol op getelt /
Omhelst my jonger Held.

Mijn frissche leden /
Die suldy bekleeden /
Mijn schoonheyd en mijn lijf /
Tot u soet tijd-verdrijf:
Aen 't schoonste vermaecken
Daer kondy aen raecken /
Aen d'alder-eelste schat /
Die yemands ziel om-vat /
Het staet u vry /
Al 't geen te doen wat gy
Krijgt in u hert /
En sonder smert
U dit geschoncken wert.

Ick deel u de weelde /
Die d'Hemel opt deelde:
De Rooskens van de min /
De kranskens van u sin:
Al waer u gedachten
Na jancken en trachten /
Dat krijgdy al na wensch /
Volg my / ô jonge mensch!
Volg doch mijn baen /
S'is effen om te gaen /
Met Bloem en Kruyd /
Gelijck een Bruyd
Met loovers op-getuyt.

Doen quam daer de ander
Wel statig en schrander /
En sprack tot hooger geest:
Weest Jongman niet bedeest /

Aen spraek der deugt.

Wilt dees niet glooven /
Sy soeckt u te rooven
Van 't alderwaertste goed /
Dat hert en ziele voed:
Haer schoone schijn /
Die baert maer smert en pijn /
Een losse wind /
Die u verslind /
Dus u / ô Held! besint.

Haer wegen die doolen /
Door rotsen en hoolen /
Met distels / sulpher / stanck /
En Plutoos vuyle dranck:
Daer jammer en stuypen
Op 't schrickelijckst' kruypen /
Door merg en ingewand /
Om knagen u verstand:
Schept van dees maegt /
Die listig u belaegt /
En door een waen /
Op een quae baen /
Soeckt uwe Ziel te schaen.

Ick sal u wel leeren /
Ten Hemel te keeren /
Door vromigheyd en deugd /
Door lijden en door vreugt:
Al schijnen mijn wegen
Oneffen / t'ondegen /
Gy siet op 't laetst een glans /
Der Deugden Lauwer-krans;
Gelooft my vry /
Soo lange tijd als gy
Mijn woord en wet
Voor de oogen set /
Dan leefdy onbesmet.

„ Dus wieder sijn ooren
„ Door schijn laet bekooren /

„ Door

,, Door opgeprončkte lust /
,, Krijgt nimmermeer sijn rust /
,, De lust soeckt te leven /
,, De waen soeckt te bleven ;
,, Maer wijckt dan van haer spoor /
,, En geeft de deugt gehoor /
,, Die met bescheyt /
,, Ten Hemel u geleyt /
,, En blecht een kroon /
,, Der deugden loon :
,, Ey ! volgt doch haer geboon.

Wijsheydts Lof.

Stem: Orange. Of / Astræa lieve Maegt, &c.

SOPHIA reyne Maegt / Die in u boesem
draegt / Den brand die ons gemoedt ontstelt: Soo
dat men acht noch goed / noch geldt / Ick draeg u / en
klaeg u met hert en sin / 'k Verlang na u - we min / U
deugden u vreugden / Verkies ick voor een schat en
groot gewin.

 O wijs

O wijsheyd! ick verlang /
Waer heen streckt doch u gang?
Ey! schuylt in 't binnenst' van mijn hert /
En leert my kennen wat my smert:
U wegen / en stegen / maeckt my doch kond /
En schenckt my t'aller stond
Den zegen / verkregen /
Van aen begin uyt Godes heyl'ge mond.

Gy zijt een Godlijck licht /
Een spiegel voor 't gesicht /
Een beeld van 's Hemels goedigheyd /
Een strale van sijn heerlijckheyd /
Oock jeugdig / en deugdig / en goet van aert /
Die ons treckt Hemelwaert /
Door klaerheyd en waerheyd /
Die uyt den glants des Scheppers is gebaert.

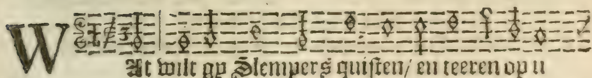
Gy zijt van God gedaelt /
En hebt van hem gehaelt
De druppels van des Hemels douw:
O schenckt ons u oprechte trouw!
U schatten / daer motten / niet komen by /
Daer roest noch roover zy /
Van 't knagen / en 't klagen /
En van 't verderf / en alle schanden vry.

Maer wie 'er soeckt peerl of kroon /
Wie 'er soeckt der deugden soon /
Die erft voorwaer het hoogste goed:
Hy soeckt den Hemel in 't gemoed:
Van binnen / de sinnen / hem spreken aen /
Wilt u ziel hooger slaen:
Godts gaven / die laven
Den mensch / om salig in sijn Rijck te gaen.

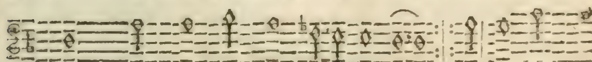
Tegens

Tegens de Goedt-verquiſters.

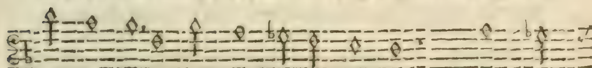
Stemme: *La Durette.*

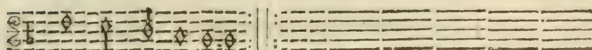
W At wilt gy Slempers quiſten/ en teeren op u

goed/ Daer doch ſoo ſuur om is gewroet? U tijd ver-

ſlijt/ en 't leven dat vliegt'er ſnellijck heen / Gantſch ont-

bonden van de re'en.

U lichaem is vol qualen / vol ramp en ongeval /
Een vuylnis hoop en verckens ſtal /
U leden zijn verkrompen / verdorven en verſtijft /
Dat 'er niets geſonds aen blijft.

U goedje is verſlonden / nu ſtady naeckt en bloot /
En gy verlangt vaeck na de dood :
Siet hier den loon van uwe / doch overgeyle min /
Straffe van u dert'le ſin.

Dien gy eerſt placht te weſen ſoo aengenaem en waert /
Die loopt van u / en is vervaert :
Hoe heeft het gelt ſijn Meeſter / dus ſchandelijck betaelt /
En ſoo valſchelijck onthaelt?

Soo kan de tijd verkeeren / en mengen 't ſoet in 't ſuur :
De koop valt u dan veel te duur !
Geluckig / wie de tijden en 't leven neemt in acht !
Die het goed noch geld veracht.

Gebruyckt gy 't goed ten goede / 't is u een stut en steun /
In d'Ouderdom een troost en leun:
Gebruyckt gy dat ten quaden / tot ydelheyd en vreugt /
't Is vergift van uwe jeugt.

„ Gods zegen wilt vereeren / met een heel danckbaer hert;
„ Want 't is anders groote smert;
„ Ey! wilt doch Godes gaben / gebruycken tot een lust /
„ Tot u saligheyd en rust.

Deughdts Lof.

Stem: Engelsche klocke-dans. Of/ Mantel-dans.

D 1 E schoone Roosen/ ver-cie-ren 't Hof / En
3 Haer lieflijck bloosen verkrijgt den lof/ Van
2 munten vrolijck uyt: Wat deugt / wat vreugt om-
4 bloemen/ loof en kruyt:
schaduwt het gemoed / Als sy haer minnaers voed / En
pronkt dat edel bloed: s'Is gelijk als klare wijn / Dieder
springt in 't Christalijn/ Of gelijck een silv're vloed.

2. Haer deftig wesen is lief en waert /
Ooch zedig en beleeft:
Gy kond daer lesen haer vromen aert /
En wats' een yder geeft:

Wat

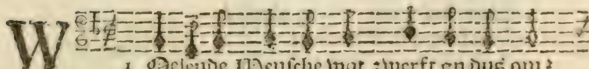
Wat loon/ wat kroon/ een vroome Ziel verkrijgt:
Die nedrig hoort en zwijgt/
En na de wolcken stijgt/
Hoog in der deugden Tent/
Daer sy Lijf en Ziel na went/
En als 't dorstig hert na-hijgt.

3. Haer schoone zeden/ die zijn als 't goud/
Dat altijd houd zijn deugt:
Haer soete reden zijn vast gebouwt/
Op vromigheyd en vreugt:
Sy siet het niet/ hoe leelijck of hoe schoon/
Maer sy blijft metter woon/
En breyd een Lauwer-kroon:
Voor het huys en edel breyn/
Dat door eer en deugt alleyn/
Wacht op een verheven loon.

4. Al uwe smetten/ die toetst doch aen
Dees spiegel voor 't gesicht:
Want hare wetten zijn als de Maen/
Die yder schenckt het licht:
Van haer/ voorwaer/ komt wijsheyt/ lof en eer/
De douw van 's Hemels Leer/
De zegen van den Heer/
Die met den glans en rijckdom daelt/
En met schatten ons bestraelt/
Van de deugden meer en meer.

Ydelheydt van des Werreldts woelerye.

Stem: Suyvere, schoone, vermakelijcke maegt.

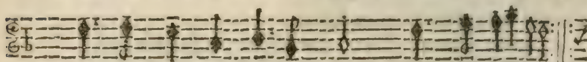

W

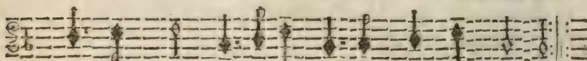
1 Oelende Mensche wat zwerft gy dus om?
3 Nevel u le-ven/ u glans is een blom/

2 Dwars door het duyster en na-re dal van tranen:
4 Schijn is u zijn / al u weten y-del wanen.

5 Waerom doch rent dus de mensch/ Met veel besigheden?
6 En hy krijgt 'er noyt sijn wensch/ Dan wil of gebeden /

7 Och hoe dwaes / is eylaes! Al ons moeylijck zwerven.
8 Hoe wy staen / hoe wy gaen / 't Is al om te sterven.

2. Waer dat maer slechts ons gedachte na haeckt /
Draven wy heen over zee over zanden:
Vuur noch oock zwaert ons begeerlijckheyd staeckt/
Isser te halen maer schat uyt verre Landen.
Maer als gy 't met moeyt verkrijgt /
Vol gevaer en vreesen /
Daer gy als een Hert na hijgt /
Ey wat sal 't dan wesen?
Meer als roock / meer als smoock /
Dat gy door u sinnen /
Door de lust / door onrust /
Dwaeslijck soeckt te minnen.

3. Ach! soo men maer om de deugde bedacht /
Soeckende 't goed maer tot onderhoud van 't leven/
Niet tot onmatigheyd / pronck en pracht /
Om sich tot slempen en dempen te begeven.
Laes! het goed is onse God /
Daer wy na verlangen /
Dat op 't laest' met ons noch spot /
Als wy daer aen hangen;
,, Want het goed / is een vloed /
,, Vluchtig om te keeren:
,, Salig dan / is de man/
,, Die de maet kan leeren.

Der

Der Sonnen Heerlijckheydt.

Stemme:

La Picarde. Waer is nu mijn vryheydt?

O Ontsteeckt / ô Godlijck licht!
U Fackel en gesicht /
Die in ons het leven sticht;
Want u cieraet / soo heerlijck staet /
En u verguld /
Als een Bruydgom is gehult.

Een yder die u siet /
Verwondert hy opschiet /
En roept uyt: O groot gebiet!
Dat over al / op berg en dal
Sijn schoonheyd toont /
En met goud en peerlen kroont.

Gy Koning van 't gestert /
Gy doet ons staen van vert /
Seer verwondert en verwert:
Wanneer wy sien / dat voor u vlien /
De mist en damp /
Die gy suyvert door u Lamp.

Als gy kookt door u brand /
En rypt geboomt en 't land /
Door den zegen van u hand:
O dan soo staen / vol gelaen /
De vrucht en 't kruyt /
Even als een schoone bruyt.

Wie op u grootheyt acht /
En op u wond'ren tracht /
Staet verbaest en gantsch bedacht:
Dan of gy schijnt / of weer verdwijnt /

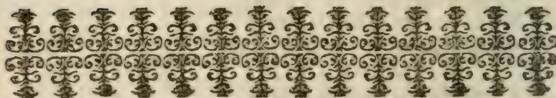
Gy licht het Rond /
d'Avont en de morgen-stond.

Gelijck een Reuse rent /
Of als een boerman ment /
Als een pijl of Vogel went /
Al rasser schiet / gy voort en giet
U goude toorts /
Altijd loopt gy en gaet voorts.

O Oog van 's Hemels Zael:
O diamant en prael:
Hemels vreugt en soet onthael!
Gy stelt de tijd / met lust en blijt /
En houd de wacht /
Doet de Ronde dag en nacht.

,, Merckt eens wat grooter Helt /
,, Dit schepsel heeft gestelt /
,, Tot een roem van sijn gewelt:
,, Op dat elck een / soo groot als kleen /
,, Sou recht verstaen
,, Godes macht en wonder-da'en.

,, Want hy al hooger Licht /
,, Veel klaerder van gesicht /
,, In sijn Zalen heeft gesticht /
,, Waer vrouw / noch man / beschouwen kan /
,, Gods Majesteyt /
,, Die den sijnen is bereyd.

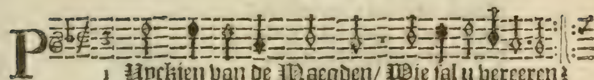

Maeg-

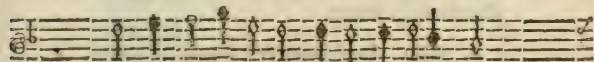
Maegden-Vreugt.

Stemme:

Pronckje van de Maegden.

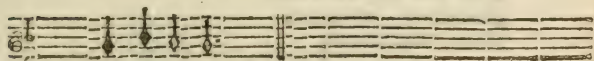
1 Pronckjen van de Maegden/ Wie sal u vereeren?
2 Die elck een behaegden/ Om u lof te meeren:

Wie sal niet begeeren Te singen uwe deugt?

U reden/ en zeden/ Die geven ons 't leven

En soete vreugt.

2. U schoon eerbaer wesen /
Overtreft de Roosen:
Wijshepd is te lesen /
Als u kaecxkens bloosen:
En u lieflijck koosen /
Verfrischt een hoog gemoed /
U dagen / behagen /
Ja 't leven / sy geeven /
Wat liefde voed.

3. U schoonhept beroerde /
En dee gantsch bezwijken /
't Hert dat ons verVoerde /
Als ick u quam kijcken:
Nu wil ick niet wijcken /
Van uwe deftighepd:

U oogen / vermogen /
Te leyden / ons beyden/
In vrolijckheyd.

4. Vrolijckheyd in eeren /
Mach een Maegt genieten:
Achterklap te weeren /
Moet haer niet verdrieten:
Stracks de Nijd sal schieten /
Op haer onschuldig hert /
En stichten / de schichten /
Van 't minnen / als spinnen /
Met valsche smert.

5. Nijd / soeckt and're wegen/
Gy moogt hier niet blijven /
Gy zijt hier verlegen /
Want wy u verdrijven:
Vreugt sal hier beklijven /
Door eerbaerheyd en lust /
Met vreeden / bekleeden /
Met eeren / verkeeren
Door deugt en rust.

6. ,, Wilt doch gaen ter scholen/
,, Hoort de deugde spreken /
,, Om dan niet te doolen /
,, Door geveynsde treken;
,, Want de deugt sal breken /
,, De laster en de schand /
,, Haer kroonen / die loonen /
,, Door zegen / verkregen /
,, Van Godes hand.

Aurora,

Aurora, of Morgen-roodt.

Stemme: *Il contento Piacer gioja e diletto. Balet. a. 5.*

Of / Het Nachtegaelken kleyne, &c.

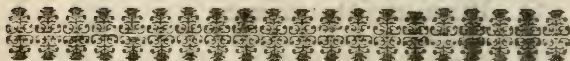
VOor-danster van de Reyen /
Wat brengdy ons al vreugt /
Met u gebloosde root?
Wanneer gy gaet veryen /
En schildert dees geneugt
Soo vriendlijck in u schoot?
Wat droevig scheen en dood /
Dat sietmen weer verrijsen /
Door u vergulde glans
Moet yder een u prijsen /
En volgen aen u dans.

Wat hoortmen lieflijck quelen /
Wat hoortmen al Musijck /
En soet getierelier:
Ey hoortse jeugdig speelen /
En schat'ren al gelijck
Met onderling gezwier!
Wat is 'er al getier /
In Bosschen en in Velden?
Elck wil den hoogsten klanck /
Een yder soeckt te melden
Zijn Scheppers lof en sang.

Kan oyt een hert verheugen /
Door 't Musicael geluyt /
Door sang of snaren-spel;
Soo sal dees sang vermeugen /
U ziel door haer gesluyt
(Te vrijden van 't gequel /
En u geest sal sich snel
Verheffen na de wolcken /
En singen seer verheugt /

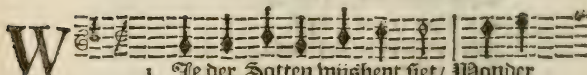
Heer! wat doet gy de Volcken
Een over groote deugt.

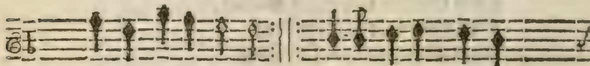
De Beestjens gaen 'er loeyen /
En wauw'len 't klaver-groen /
De Herder speelt op 't riet /
Wie sou sich niet vermoeyen /
En 't hert eens open doen /
Als 't Godes wond'ren siet:
Die alles heeft uyt niet /
Tot 's menschen lust gegeven:
Dies danckt God seer verblijd /
Dat hy ons 't soete leven /
Schenckt in dees soete tijd.

Geluckige Sotten hebben geen Wijsheydt van noode.

Stemme: *Eylaes Amour*, &c
Of: Als volgt:

2. Yder een heeft sijn Marot /
En daer gaet hy mee te pronchen /

Yder

Yder speelt sijn eygen Sot /
En is in de Sotheyd droncken:
Altijd stoft hy van gewin.
Altijd gaet 'et na sijn sin.

3. Hier is dit of dat te koop /
Daer zijn soo veel duysent ponden /
Altijd is hy opter loop /
Dan heeft hy wat nieuws gevonden /
Hier een meulen / of wat fraeys /
„ Weynig ey'ren / veel gekraeys.

4. Altijd heeft hy 't gauw en drock /
Altijd weet hy veel te seggen;
Van een hoep of besemstock
Weet hy wonder uyt te leggen:
't Is van Hoogheyd wat'er klinckt /
't Is van goud al wat'er blinckt.

5. Vrolijck is hy van gemoed /
Want hy weet'er van geen suffen /
Altijd wind hy geld en goed /
En hy sit'er niet te duffen;
Maer is wacker in de weer /
Van by die of desen Heer.

6. Van out Yser / of van Loot /
Maeckt hy geld en silb're platen:
Koper word by hem vergroot /
't Zijn al schijven van Ducaten:
Altijd is hy rijck van geld /
Van is 't dees en die getelt.

7. 't Is een wonder die het hoort /
Hoe dit volck sich kan vermaken:
't Brengt soo veele kluchten voort /
Van van dees en and're saecken:
Ja 't is vrolijck voor en na /
't Lacht self in sijn eygen scha.

8. Soo is 't luck Sotten voogt /
Wat sy doen / schijnt haer te lucken :
Haer gemoed alleen be-oogt
Hoe sy 't mogen schrapen / plucken /
Sy zijn nimmermeer begaen
Hoe dat sy daer raecken aen.

9. Maer dat wijse viese volck
Sit te prijcken en te dutten :
Droef en doncker als een wolck /
Altijd koockt het vreemde grutten :
Nimmermeer is 't hier te deeg /
Altijd is 'er in de weeg.

10. Want de wijsheyt brengt den mensch /
Tot veel schade / sorg' en vreesen ;
Waerom soumen / na sijn wensch
Wijs voor sot doch willen wesen ?
Sotten van een hooge geest /
Vindmen in de werreld meest.

De Tafel-vrienden.

OF

Vrienden-vaet / Qua toe-verlaet.

Om te lesen, of aldus te singen.

'T 1 Is met my nu heel verkeert/ Doen ick groeyde
2 Ick ben nu te seer verneert /

in de weelde / Yeder my sijn jonste deelde.

Yeder my sijn liefde boot /
Yeder toonde 't herte bloot :
Ick was 't al / ick was haer neve /
Diemen nimmer sou begeve.

Ick

Ick was haer naeste vriend /
Die het alles had verdient :
Ick had geld / ja huys en landen /
Beesten / bergen / duynen / zanden /
Alles wat een rijcker man /
Tot sijn wellust hebben kan.
Ick ontfing hun boven maten /
Vrolijck wy ter tafel saten /
Daer ons geen geneugt ontbrak /
Om te leven met gemack.
Siet my nu eens aen ter degen /
Hoe ick sta hier gantsch verlegen /
Niemand kent dien armen knecht /
Die beroyt is en seer slecht.
Waer zijn nu mijn Tafel-vrienden /
Die my eertijds trouwlijck dienden /
Die my dienden om 't genot /
Van ons weeld'rig overschot?
Waer zijn nu Cousijns en Neven?
Waer zijn ons Compeers gebleven?
Wel hoe! deunsen sy te rug /
Die eerst waren al te vlug?
Die my steets om d'ooren lelden /
En veel vriendlijckheyt vertelden :
Ja die dienden noch daer toe /
My de zoolen uyt de schoe.
Siet hoe is 't geluck verblogen /
Hoe heeft my de waen bedrogen :
Die ick meende vast te staen /
Zijn my schielijck afgegaen.
Waer op wil ick my verlaten?
Spa berouw kan my niet baten /
Ick ben nu een armer bloet /
Die om brood en water wroet.
Voortijds doe ick konde geven /
Mocht ick by mijn Vrienden leven.
Doen ick hadde land en sand /
Bood my yder een de hand ;

Maer nu 't avontuur verandert /
Yder een sijn padjen wandert /
Sien my wel ter zijden aen ;
Maer haer oogen van my slaen.
Nu ick in mijn oude dagen
Vast moet steenen / suchten / klagen :
Nu ick met den dorren staf
Drijf de schaepkens op en af :
Nu dit lichaem wel sou rusten /
En genieten soete lusten :
Nu 't in droef heyd afgeslaeft /
Op een dorre heyde draeft :
Nu de ingevallen kaken /
Wel een goede beet sou smaken :
Nu de arme oude man /
Niet heeft waer hy leven kan.
Ach waer is de tijd gevaren !
Had ick in mijn jonge jaren /
Had ick in mijn tijd gesien /
Wat in d'ouder kost geschien :
Had ick overleyt te veuren /
Wat my namaels kost gebeuren /
Ick had soo mijn gul gemoed /
Met mijn schade niet geboet.
'k Sie des werrelds wanckel leven /
'k Sie dat als een rat gedreven /
'k Sie wat eertijds was bemind /
Vliegt'er heen gelijck de wind.
Ach ! waer zijn nu d'oude tijden /
Daer de vriendschap kost verblijden ?
Daer d'een vriend in 's anders nood /
Stelde 't leven in de dood ?
Al de vriendschap is verblogen /
Vrienden vriendschap is maer logen :
Vrienden vriendschap is als riet ;
Speelt'er mee / maer bruyckt het niet.
's Werrelds lief d' is onbestandig /
Sy loont hare minnaers schandig :
Vrienden die daer schenen vroom /
Sijn verblogen als een droom.

„ 'k Wil

,, 'k Wil voortaen op God betrouwen /
,, En niet meer op vrienden bouwen /
,, 'k Wil my trooſten in mijn ſmert /
,, En gedencken in mijn hert :

,, 's Werreldts Vriendtſchap is maer ſchijn ;
,, Godt ſal al mijn Vriendtſchap zijn.

Vriendtſchaps Klachte.

Stemme :

Luſtig Hymen, als een Man. &c.

Of / Schoonſte Nymphje van het Woudt.

AL de ſoete vriendſchaps band
Is van kant /
Vriendſchap duyckt het hooft nu onder :
Sy word nergens niet geſien /
Noch by lien /
Die ons ſchijnen als een wonder.

2. Als de voorſpoet is gedaelt /
O dan faelt !
Vriend en Vriendſchap met een ander /
Dan ſoo kentmen vriend noch maeg /
En dees plaeg
Rockent haet dan by malkander.

3. Als het zeyltje gaet voor wind /
O men vind !
Soo veel Vrienden en Compeeren ;
Maer als 't Scheepje wort geſloopt /
Dan verloopt /
Ons Couſijn met ſijn Commeeren.

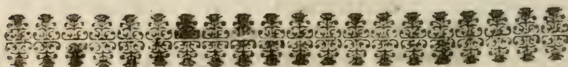
4. Daer word dan een vroom gemoed /
Om het goed /
Maer soo lang hy geven kan /
Is 't een man
Die daer waerdig is te loven.

5. Als de tijd van weelde keert /
Elck verkeert /
Treckt het hooft van hem ter zijden /
Niemand kent dien armen bloed /
Die dan wroet /
En vergaet schier in sijn lijden.

6. Even als een Swaluw gaet /
En verlaet /
Dese frissche Somer-dagen /
Als sy dese soete tijd /
Haer verblijd /
Vlucht sy voor de winter-vlagen.

7. Soo is 't valsche Vriendschaps beeld /
Dat sich deeld /
Door de nevel en de dampen /
Dat terstond te rugge vliet /
Als het siet /
Ongeval of droeve rampen.

8. ,, Hebdy een vertrouwde vriend /
,, Die u dient /
,, Houd hem als het goud in waerden ;
,, Want een vroom in-borstig hert /
,, Selden wert /
,, Recht gevonden op der aerden.

Tegens de onnute Deur-brengers.

Stemme:

De May die ons de groente geeft. Of / Het vinnig stralen van de Son. Of / Hansjen sneet het Koren was lang.

Gy die in alle wellust leeft / En zwemt'er tot de oo--ren / Die u tot slemp en demp begeeft / Wilt dese lessen hoo--ren.

Gy teert en lapt door uwe keel
Wat suurlijck is gewonnen /
U Vaders erf / u Vrienden deel /
Soo nyver om geronnen.

Gy denckt niet dat de Winter naeckt /
Daer alles sal gebreken /
En dat u goedje t'eynde raeckt /
En haest sal zijn verstreken.

Als eenmael 't kansjen is gekeert /
Daer staey dan te suffen:
De Ham is op / en 't goed verteert /
Gaet dan na uwe kussen.

In kussen hebdy oock geen kans /
U geldje is verblogen:
Men breyt voor u geen ronde dans,
Dus vindy u bedrogen.

Leert / leert doch / van de Mierkens leert /
Het sparen en het winnen:

De spaersaemheyd maeckt u ge-eert /
En houd u by de sinnen.

De Mierkens / in de Somer-tijd /
Vergaren 't Somer-koren;
Op datse in de vorst verblijd /
Een vrolijck deuntje hooren.

Sy garen voor de koude vorst /
Voor droefheyd en benouwen /
Dat sy voor honger en voor dorst /
Haer leven onderhouwen.

„ Wie dan sijn jonge Jeugt verslijt /
„ En geen vermaen wil achten /
„ Die word sijn goet en eere quijt /
„ Vergeefs zijn dan de klachten.

Op-merckinge van der Mierkens Naerstigheydt.

Stemme: *La Picarde.*

W Ie kan te recht bespien / Gods wond'ren

en gebien / Die wy steets voor oogen sien / Dat

in een Mier / soo kley-nen dier / Soo hoog verstand /

Is gegeven en geplant.

2. Gy

2. Gy burgers hebt een beeld /
Waer in u leven speelt /
Daer in d'eendracht kinders teelt /
Waer vreed' en rust/ en yv're lust /
Schuylt in 't gemoed /
Besig voor 't gemeene goed.

3. De eendracht bind haer vast:
Waer d'een op d'ander past /
Daer is d'arbeyt dan geen last:
Al wat sy doen / sy yverig spoen /
Met vlijt en lust;
Doch gematigt niet de rust.

4. Elck een is gauw en frisch /
Elck sorgt voor sijnen disch /
Daer geen traeg gediert in is:
Met moeyt' en zweet / een yder eet:
En kloeck ter jacht /
Haelt een yder sijne vracht.

5. Daer is geen sucht of haet
Na pracht of hooge staet;
Maer elck houd de middel maet:
Een yeder draeft / een yeder slaeft /
En hoopt en gaert /
Wat des Somers word gespaert.

6. Op dat des Winters kou /
Haer niet benouwen sou /
Sloven sy door mist en dou;
Op dat haer staet / uyt vrees voor schaed'
Vol voorraed zy /
En van bange tijden vry.

7. „ Gy luyaerts leert en merckt /
„ Hoe 't besich dierken werckt /
„ En voor d'armoe sich versterckt:
„ En gy verdoet / u gelt en goed /

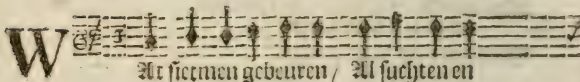
„ Dus vuyl en traeg /
„ Dus is d'armoe u een plaeg /

8. „ Leert in de soete Lent /
„ Te sorgen voor het ent /
„ Eer de tijd haer rugge went :
„ Maer schand' en scha /
„ En het Gasthuys volgt hem na.

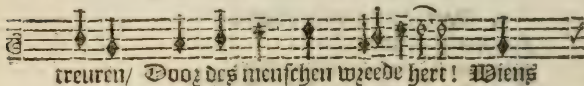
Tegens de Woeckenaers.

Stemme:

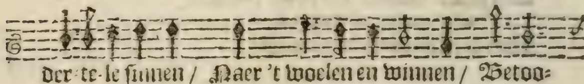
Gramey. Of/ Daer quam een Reyser, &c.

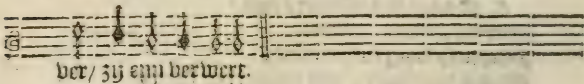
WAt sietmen gebeuren / Al suchten en

treuren/ Door des menschen wreede hert! Wiens

der-te-le sinnen / Naer 't woelen en winnen / Betoo-

ver/ zy eyn verwert.

Al wat se maer schrapen / ja grijpen en grapen /
Al is het oock recht of krom /
Sy weten 't te scheyden / Te schiften / te leyden /
Want gierigheyd maeckt haer dom.

Sy passen op reden / Op suchten / gebeden /
Want te ruym is haer gemoed /

En

En hebben met armen / Gena noch ontfarmen ?
Mits uytsuppen haer 'er bloed.

'tZijn Eegels die kleben / En trecken het leven
Uyt de ziel en uyt de kist :
Gereed om te killen / Te stroopen en villen /
Door bedrog en valsche list,

Dit zijn dan de wolven / De schrick'lijcke golven /
Die vreemt van alle gena /
De armen vertreden / Uyt schijn van de reden /
Tot haer selfs verderf en scha.

„ Hebt altijd medoogen / De trane der oogen /
„ Des Armen / bezwaren 't leet :
„ U Peerlen die schijnen / u Goud en Robijnen /
„ Zijn ciersels van bloed en zweet.

„ Gy weet dat Gods tooren / Komt dreygen te voren /
„ En eer hy de straf laet sien :
„ Dus wilt doch met eeren / U handeling leeren /
„ En de snoode woecker blien.

Tegens de Twist.

Stem: *Phillis quam Philander tegen*, &c.

Of / Rosemond die lag gedoken.

ALtijd hoortmen van krakeelen /
Altijd wort'er twist gezaeyt /
Tusschen Vrienden en gespeelen /
Word de naet te haest genaeyt :
Vriendschap leeft'er maer in schijn /
Twist die wild'er onder zijn.

Twist sluypt in de binne-kamer /
En op 't liebe Vrienden bedd' :

Twist verbreeckt haer met haer hamer /
Al wat sich daer tegen set;
Doch aen een oprecht gemoed /
Sy vergeefsche moeyte doet.

Wie haer loop te laet wil stuyten /
O! het valt soo zwaer om doen:
Sluytse doch in tijds daer buyten /
Eer sy 't onkruyt soeckt te voen:
Alsse eenmael is geplant /
Dan soo wilse niet van kant.

Juno plag de gal te werpen /
Altijd achter om 't autaer;
Om dat sy elck in sou scherpen /
Dat de Twist is vol gevaer:
Want de Twist in Kerck of Huys /
'T Is een Hel en lastig kruys.

Als de gal krielt door de leden /
Dan ontsteecktse 't eelste bloed:
't Lijf is kranck / en gantsch t'onvreden /
Als dees ramp te dapper wroet:
Dan moet wey / en koele dranck /
Redden 't lijf / voor d'ondergang.

Laes! nu werpt men solpher-kolen /
Traen en Oly in den brand:
Wat eerst smeulde / als verholen /
Blaeckt nu over 't gantsche Land:
Ach! dat elck nu water goot /
Twist die bleef 'er haestig dood.

Maer nu gaet haer twist verkleden /
Om dat elck gelooven sou /
Dat haer doen bestont in reden:
Maer dees snoo deur-trocken vrouw /
Schijnt soo heylig en devoot;
Doch haer vleyen is de dood.

Ach!

Ach! mocht eenmael weder-keeren /
Trouw en Liefd' / 't eelste zaet /
Dan soo soumen yder eeren
Na sijn waerde ampt en staet /
Dan sou Trouw' en Liefd' in 't Land /
Blincken als een Diamant.

Lof over de weldaden Godts.

Stemme:
O! Kars-nacht schoonder als de dagen.

Al had ick hondert duysent tongen /
Die altijd 's Hemels Lofsang songen /
En roemden Godes goedigheyd /
Noch sou my kracht en stof outbreecken;
Want wie kan Godes Lof uyt-spreecken /
En 't wonder sijnder mogentheyd?

Wie sal met sterffelijcke oogen /
Gods Majesteyt beschouwen mogen;
Hy is een Geest die 't al verlicht /
Die onse duystere verstanden /
Doet in sijn liefde yverig branden /
Hy is de Sonn' van ons gesicht.

Hy heeft de menschen en de werreld /
Met heerlijckheyd en glants geperreld /
En door sijn hand en woord gemaeckt:
Het velt gezwangert met haer zaden /
Dat met haer vruchten staet geladen /
Wie is het die sijn wercken laeckt?

Dit wonder stelt hy voor den mensche /
Op dat hy hier met lust / na wensche /
Uytbreyden sou sijn lof en eer;
Want hy is 't beeld / na sijnen beelde /
Om steets te loven sijnen Heer.

God

God heeft de werreld niet van noden /
Maer heeft den mensch / na sijn geboden /
Gelijck een Vorst / daer in gestelt /
Dien 't al sou onderdanig wesen /
Waer voor oock al 't gediert sou vreesen /
En houden 't onder sijn gewelt.

Die 't land den wasdom heeft gegeven /
Tot onderhoud van 's menschen leven ;
Ja wat in zee en 't aerdrijck zwiert /
Schiep hy tot nut en vreugd' der menschen /
Wat zoumen grooter zegen wenschen ?
Die hy noch met veel gaven ciert.

Want als de mensch Gods beeld verlooren /
Sich door de lusten liet bekooren /
En was van Godes heyl ontbloot /
Beloof d' hy ons sijn Soon te senden /
Die ons verloste van d'ellenden /
Van Helle/Duyvel/Sond' en Doot.

Sal nu de mensch ondanckbaer blyven /
En God niet alle lof toeschrijven /
Met lijf / en ziel / en alle kracht?
Ja hy sal met gemoed en sinnen /
Dien grooten God aendachtig minnen /
Die 't voor ons heeft te weeg gebracht.

Looft Heem'len / Zee / en Aerd' / Gods wonder /
Gy Eng'len / doch gy Mensch besonder :
Mijn ziele looft en singt sijn eer :
Looft alle Vleesch sijn Naem en daden /
Die dit voor u schenckt uyt genaden.
Mijn ziele looft dien grooten Heer.

De Musijck-nooten, soeckt in URANIA of Hemel-sangh, in Jobs volstandigheyd.

Wat heeft een vroome ziel te lyden ?

Kracht der Redelijcke Welspre-kentheydt.

Stemme: *Blijdtschap van my vliedt, &c.*

Of/ Soo der yemandt vraegt, &c.

Ofte op dese nieuw' gestelde Voys.

S 1 Iet eens op de tijd / die wy nu be-leven/ Waer in
6 Daer in wy verhart afgedwaelt van reden/ Leven
2 haet en nijd / na de kroone streven : Ach wel snode
7 in - de smerte van de bitter-heden : Dat gy u be=
3 mensch/die daer hebt u wensch/Daer gy kond in vreden zijn/
8 geest / en soo twistig leeft / In een poel van droeve pijn.
4 Wilt u leven sparen / want snel gaen u jaren
9 Wilt u doch bedaren / Laet de twisten varen /
5 Snelder als men 't kan bespien.
10 En wilt na de re - den sien.

2. Orpheus met sijn Lier / en sijn lieflijck spelen /
Met sijn tierelier / en sijn vriendlijck quelen /
Met sijn soet geluyt / en sijn helle snaren /
Met sijn schoon gefluyt / kost in haest vergaren /

Al het dorre hout / van het woeste wout /
Self de stroomen in de zee:
Al het vlug gediert / dat'er raest en zwiert /
Al het ongetemde vee /
Self de harde steenen / quamen sich vereenen /
Om te luyst'ren na den sang:
Yder is verscheenen / en daer is verdweenen
Dolheyt / wreedheyt / door 't geklang.

3. Door 't geklang des deugts / door de soete tongen /
Komt de blijde vreugt / in het hert gesprongen:
Met een sachte band / leydse de gemoeden /
Hoe's oock in den brand / en de dolheyt woeden;
Al het heete vier / al het wilt getier /
Word gebluscht en heel versacht /
Ja de Leeuw en Gier / met haer dol gezwier /
Door de reden word verkracht.
Ach! dat onse ooren / naerstig wilden hooren /
Naer dees Goddelijcke deugt /
Dan sou haest versmoren/bitse Nijd en Tooren/
Dan sou bloeyen 's Hemels vreugt.

4. „ Goddelijcke glants / daelt in onse daken/
„ Dat wy mogen gantsch / ons in u vermaken:
„ Stort dan in ons hert / u vergoode stralen /
„ Dat wy soo de smert / uyt ons boesem halen;
„ Dat wy mogen staen / blincken als de Maen /
„ Met een seer doorluchtig kleet /
„ Dat wy d'oogen slaen / en soo vrolijck gaen /
„ En beklagen onse leet:
„ Dat wy mogen leeren / uwe Godheyt eeren /
„ En ons buygen in 't gemoed:
„ Op dat wy vermeeren / door de gunst des Heeren /
„ Uwen lof / door ware boet.

Van de broose Schoonheyt der Jeught.

t'Samen-spraeck.

Stemme: Neræa schoonste van u Geburen. Of/ De Tien Geboden, Heft op u hert. Of/ Ick arme Schaepken aen der Heyden.

PETRUS.

O Bloemkens dat niet lust ontloken / Soo vriend'lijk in ons oogen bloost! Dat in de Loovers leydt ge-doken / En is des le-vens rust en troost.

2. Mocht ick eens 't soete Spruytje plucken /
En dat genieten voor mijn loon:
Ick sou het aen mijn voorhooft drucken /
Voor eene Keyserlijcke Kroon/

CLARA.

3. Ghy wilt my door u praetjens quellen/
En prijsen mijne schoonheyd mee:
Eylaes! de wind haest neer kan vellen /
Wat voormaels bloeyde in de vree.

4. Gelijck een Bloemken / is ons leven/
Dat wel / ons jeugdig oog verfraeyt;
Maer 't word 'er haest als stof verdreven /
Wie is 'er dan soo mee gepaeyt?

PETRUS.

5. Ick weet mijn liebe Purper roosje/
Dat wy maer zijn als stof en kaf:
Dat onse schoonheyd is een bloosje/
Die schielijck wast/ en weer neemt af.

6. Soo is nochtans u deftig wesen/
Door uwe schoonheyd my een lust/
Waer door ick leef in hoop en vreesen/
Vermits gy rooft mijn soete rust.

CLARA.

7. Laet u geen schijn of waen bedriegen/
Siet niet op glantz of yd'le pracht;
Want als de schijn daer heen gaet vliegen/
Dan wordy van elck een belacht.

8. Siet dan op deugt/ die steets moet duyren/
Siet dan op eer die niet vergaet;
Want schoonheyt doet te dickwils truyren/
Dus u besint eer 't is te laet.

PETRUS.

9. De schoonheyt/ deugt/ als gulde lichten/
Zijn stralen van d'eerwaerde jeugt/
Zijn boeyen/ die door soete plichten
Ons voeren in volmaeckte vreugt.

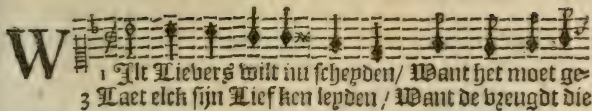
CLARA.

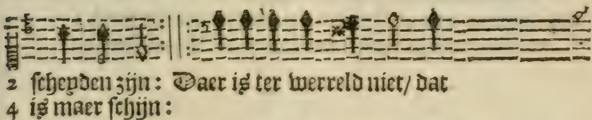
10. Vreugt dieder moet volmaecktlijck woonen/
Daelt in geen mensch of menschen sin/
Met vreugt en deugt sal God ons kroonen:
't Is hier een onvolmaeckte min.

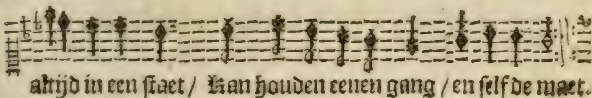
Scheyd-

Scheyd-Liedt.

Stemme: *Rubinette*

2. De tijd heeft hare tijden /
En de dag heeft oock sijn naeht:
Nu is 't tijd van verblijden /
Dan soo is 't van rouw' en klacht.
Al schijnt de sonne schoon / en schenckt een vrolijck licht /
Stracks sy verdwijnt met een droef gesicht.

3. Hoe schoon en rijck gebooren/
Hoe vriend'lijck en hoe waerdt /
Hoe lieflijck uyt-verkooren /
Hoe fier / of hoe trots van aerdt /
Hoe leelijck/ of hoe vuyl/ hoe schrickelijck of hoe wreed /
Och! het scheyden staet altijd gereed.

4. Terwijl wy vrolijck singen /
Stracks soo staet'er 't scheyden by /
Terwijl wy hip'len / springen /
Voegt'et sich aen onse zy:
Ja in de grootste vreugt / soo is 't ons aldernæst /
Die 't minst op acht / die heeft'et alderquaetst.

5. Geen Princen/ Vorsten/ Graven /
Noch het Koninckljck outsag /

Mach weer te rugge drahen;
Want daer baet noch rouw / noch klag:
De tijd staet nimmer stil / maer treckt ons eer wy gaen /
Ja sy gaet voort / als wy noch stille staen.

6. Laet ons op 't scheyden mercken /
Dat wy matig zijn in vreugt /
En dat ons doen en wercken /
Sien alleen op eer en deugt:
Op dat wanneer de tijd en 't scheyden komt ter hand /
Wy vrolijck gaen van hier na 't Vaderland.

Tegens 't verlies der Goederen.

Stemme: *Courante la Bergere.*

PHillis u rouw word bespeurt / Gelooft dat alles heeft sijn beurt; Maer de werreldsche dingen / worden al te veel betreurt.

2. 't Sie gy om u Schaephens sucht /
Die nu verstropt zyn op ter vlucht /
Stelt u sinnen te vreden / droefheyd is een quaet gerucht.
3. 't Vee dat u is afgegaen /
Misschien dat die in klaver blaen /
In goe weyde grasen / daerom laet de droefheyd staen.
4. Uwe Oom was wijs en vroed /
Die achte al des werrelds goed /
Als het ebben en vloeden / dies had hy een stil gemoed.
5. 't Goed dat dus ons hert ontstelt /
Dat heeft ons dan in haer gewelt:
En de vreesste verstanden / wyrden daer door neergevelt.

6. Vruyckt

6. Bruyckt het goed en wat'er leeft;
Maer dat'er 't herte niet aen kleeft;
Want de ruste gaet slippen / en de werreld u begeeft.
7. 't Hert dat sich geduldig toont /
Dat wort met rust en vreugt geloont /
En de vrome gemoeden / worden van de deugt bekroont.
8. Scha van eer gaet boven 't goud;
Verlies van deugt veel droef heyd brouwt;
Maer in werreldsche goeden / raed ick dat gy mate houd.

Verleydende Minne.

Stemme: Komt Venus uyt u hooge Troon, &c.

O CIRCE door u Toover-dranck / Maeckt gy ons breyn / en harssens kranck / Gy hebt ons heel bedrogen / en te seer verleyd / Vleyende hebt gy dien dranck bereyd.

Ulysses sag u loose baen /
Dies greep hy 't kruydje Moly aen /
En sag sijn volck herschapen / door een woest gespuys /
Loopen van d'een na d'ander kluys.

U soete stem en boven-sang /
Bekoort de menschen al te lang /

Diens wordmen los van sinnen / en geheel verdooft /
Zijnde van verstand en breyn berooft.

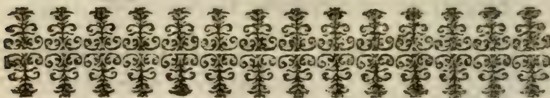
In Wolven / Beyr / en wreede Leeuw
Begoochelt / maeckt den mensch geschreeuw /
En 't morsig Swijn leyt wroeten / in dien vuylen stanck /
Wentelende in u Toover-dranck.

Als steenen zijnse traeg herschept /
Daer niemand eenen vin van reypt /
Als Vogels oock met wiecken / en gezwind ter vlucht /
Swevende dwars door de ruyme lucht.

,, U dranck / ô valsche mins bestier!
,, Die maeckt den mensch soo snoode dier /
,, Soo dat hy buyten reden / en geheel ontsint /
,, Tuymelt en is in u lief de blint.

,, Het schijnt in 't eerst wel soete wijn
,, Met Honing / doch het loos fenijn /
,, En 't boos vergif van Slangen / daer mee sy bekoort /
,, Schuylt'er / wie dat haer gesangen hoort.

,, Geluckig wie sijn ooren sluyt /
,, En schuuwt der Circen valsch geluyt /
,, En voegt sich na de reden / grypende wijsheyt an /
,, Dees blijft een braef en verstandig man.

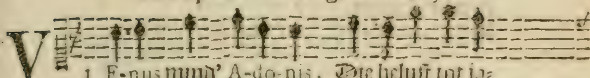
De Jacht *Adonis*.

't Geſelſchap der wreede moetmen ſchouwen.

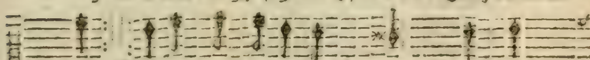
Op de rechte Voyſe.

Galathe' du monde. Of, *Le Curé du Mole.*

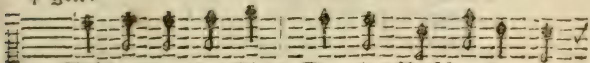
Ofte op deſe nieuw' geſtelde Voys.

V 1 E-nus mind' A-do-nis, Die beluſt tot ja-
3 Die om dat hy ſchoon is/ Wierd' geleyt veel la-

2 gen / Die met winden en ſijn Spriet / Liep door 't
4 gen:

Liſch en door het Riet / Door het Boſch en door de

Velden / Daer hy 't Wild dan heeft beſpiet.

2. Venus bad niet klagen /
Dat hy ſich ſou hoeden /
En ſlechts binnen jagen /
Om t'ontgaen het woeden
Van een Leeuwe/Beyr of Swijn/
Dat ſijn jacht mocht ſeecker zyn ;
Maer door hoogmoed on-ervaren
Bracht hy ſich in droeve pyn.

3 Mars was gantſch ontſteken /
Brandende van ſinne /
Om Vrouw Venus treken /
En haer warſſe minne /
Die Adonis had beſint /
Dies hy 't domme Harders kind /

Send

Send om 't wild gediert te jagen /
Maer het Swijn heeft hem verslind.

4. O gy blind' Adonis,
Nu legdy verslagen /
Daer 't u doch verboon is /
't Wreede wild te jagen:
Och hier leyd Adonis dood!
Och hy leyd in Venus schoot!
Heel bebloed en bleeck bestorven /
Ach! Adonis leyd hier dood!

,, Jongmans wilt hier leeren /
,, Goeden raed te volgen /
,, En u steets af-keeren /
,, Van die zijn verbolgen:
,, 't Quaet geselschap dient gehaet /
,, Volgt altijd der wijsen raed;
,, Want de onbedreve domheyd /
,, Wort beklaegt als 't is te laet.

De Dageraedt.

Tot verwonderinge van de wercken Godts.

Stem: Onder een linde groene.

ICk sie den dageraed /
Opstijgen uytter Zee /
Met een roose-krans geciert /
Dies het Lieuwerck tiereliert /
En quinckeleert in vree /
Ick sie den Morgen-stond /
Soo vriendelijck en schoon /
Die met honing in den mond /

Ons

Ons den koelen douwe jond /
En lieflijck stelt ten toon.
Vriendelijcke dageraet /
Hert en Ziel ons open gaet /
Zoo ras 't gulde hooft /
't Droef gesicht verdooft /
't Aerdrijck open doet /
Treckend' ons gemoed /
In een veel hooger staet.

2. Dat liebe Haentje kraelt /
En weckt den tragen mensch!
Die noch den diepen slaep /
Vol gegeenw en vol gegaep /
Legt roncken na sijn wensch.
Kraelt soete Beesje kraelt /
En boodschapt ons den dag /
Die haer gulde bloemen stropt /
En de schaduw aerdig plopt /
Met vriendelijcke lag.
Lieffelijcke diertjens springt /
En des Hemels lof sang singt /
Met u helle keel /
Met u soet gequeel /
Weckend' ons tot lust /
Die niet wort geblust /
Maer die in 't hert ons klinckt.

3. Ruysschende Beeckje daelt /
En sprept u silv're stroom /
Daer de taexkens met haer vrucht /
Dancken na de blijde lucht /
Gezwangert aen den boom.
Ey siet hoe 't Koetje graest /
En wauwelt in de wey /
Dus gy soete dierkens aest /
En weest Nymphjens niet verbaest /
In dese boomen ry.
O gy blonde Titan rijst!

En dees schilderye prijst /
En het schoone werck /
's Hemels aerdsche Kerck /
Waer een heylig Man /
't Lof vertellen kan /
Dat hy met handen wijst.

TRANEN

Over de doodt van den jongen Prince Fredrick

VAN

BOHEMEN,

In't Y verdroncken in Januario 1629.

Stem: Blijdtschap van my vliet, &c.

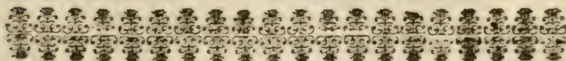
KOninckljjcke roem / ach! most gy hier sneven?
Princelijcke bloem! in u jonge leven?
Ach! dat u de dood / met sijn felle tanden /
In dees bitt're nood / most soo hart aenranden /
Ach! wat droever lot / send de goede God /
In een hoog-gebooren Vorst:
Ach! wat banger wee / weckt de dolle Zee /
In een Koninglijcke borst:
Die na soo veel rampen / noch heeft moeten kampen /
Als de storm hem over-viel.
Ach! bedroef de tranen / 'k wil den weg nu banen /
Dat ick voor mijn Vader kniel.

2. O gy grooten Heer! wie sal hier niet mercken /
Dat wy leggen neer / voor u wonder-wercken:
Dat wy zijn als stof / door de wind gedreven /
En een ydel lof / datter schijnt verheven:

Al de hooge staet / al de toeverlaet /
    Al de grootsheyd van den Mensch /
Al de vaste hoop / van des werrelds loop /
    Al 't verlangen van den wensch /
Is als een roock verdweenen / en mijn glants met eeren /
    Van haer luyster is verdooft :
Uyt mijn grooten Rijcken / heb ick moeten wijcken /
    En de Kroone van mijn hooft.

3. Laes ! ick sag met smert / mijnen Fredrick karmen /
Als mijn edel hert / borst van groot ontfarmen /
Als ick hem sag staen / met de dood te strijden /
Hoe was ick belaen / in sijn bitter lijden !
O mijn waerde Soon ! gy ontfangt de kroon /
    Van een onverganckltjck Rijck /
Daer gy vry van sorg / reyst naer 's Hemels borg /
    Uyt dees vuyle aerdsche slijck.
Ach herts-lieve Vader ! ach riep hy ! komt nader !
    Eer de dood my overrast :
Och wat harde bloeden ! druckten ons gemoeden /
    Daer mee stierf hy aen den mast.

4. Dus / ô groote God / neem ick aen 't kastijden /
't Opgeleyde lot / draeg ick met verblyden :
Na een bitter roet / komt weer soet vermaken /
Dies mijn trouw gemoed / op u hulp sal waken.
Gy besoeckt u kind' / dat gy meest bemind /
    En u roed' is hem gesont.
Die nu leyd verneert / gy in haest vereert /
    En verhoogt hem uyt den grond.
Leert my Heer gewennen / mijne zwackheyt kennen /
    Dat ick op u gunste sie ;
Op dat ick mach singen / Heer ! in alle dingen /
    Uwen Heyl'gen will' geschie.

Klaeglijcke aen-ſpraeck van *Eliſabeth*, Koninginne van Bohemen, aen hare kinderen, over den dood van haren Man

FREDERICUS.

Stemme: Blijdtſchap van my vliet.

KOninglijck geſlacht! hoort u moeders reden /
En houd in 't gedacht / haer vermaen en beden;
Ghy ſiet hoe my God / na ſoo veel bedroeven /
Met een bitter lot / komt wederom beproeven:
Och mijn lieve Man! daer ick ſcheyde van /
U Heer-Vader is geruſt:
Die tot uwer heyl / gaf ſijn leven veyl /
Ach ſijn lamp is uyt-gebluſt!
Treckt aen droeve kleeren / en wilt ſterven leeren /
Want hy is u voor gegaen:
Ach! wat is ons leven / dat ons gaet begeven /
Ach! het is ſoo haeſt gedaen.

2. 'k Sie dat ghy vaſt weent / en verſmelt in tranen /
Denckt hoe dat ſy ſteent / die u gaet vermanen:
U geſicht ſtaet bang / en 't hert is vol ſuchten /
Denckt hoe dat ſy kranck is vol hoop en duchten.
Haer glas loopt ten end' / dies zy tot u wend
Al haer ſorgen en geween.
Ghy zijt jong en ſterck / 'k bid u heb gemerck /
Op haer ſmeecken en gebeen:
Die u gaet opwecken / en nu moet verſtrecken/
Eenen Vader en een Heer.
Let op 's Vaders woorden / die een yder hoorden /
Want hy ſpreeckt u nu niet meer.

3. * Ick treck na mijn Land / en mijns Vaders erven
Daer is Godes hand / en daer kan ick ſterven:
Is 't dan 's Heeren wil / dat ick kom te ſneven /
'k Bid u / houd u ſtil / in een vreemdſaem leven.
Ick / ſeyd hy / vertreck / en houd dit geſpreck /
In u ziele vaſt gegrijft.

* Afſcheyts woorden des Konings van Bohemen aen ſijne Kinderen.

Zijt

Zijt uws Moeders ſtut / als ſy weent en dut /
Die dan in de rouwe blijft /
Yder ſal vernoegen / hoe 't oock God ſal voegen /
En in 't ſijne zijn te vreen :
En 't ontſag uws moeders / wil ick dat gy broeders /
Sult vereeren in 't gemeen.

4. Dit is mijn begeer / O mijn lieve Kinders !
Die gy tot u leer / en tot weynig hinders !
Sult van my verſtaen / en in 't herte drucken :
Dat gy meugt verſmaen / alle ongelucken ;
Op dat al u luſt ſtaet in vreed' en ruſt /
In de Gods-vrucht en in deugt /
Want des Heeren hand / zegent volck en Land /
En vervult het in de vreugt :
Als men Godes wetten / gaet voor oogen ſetten /
O dan bloeyt het als een Hof :
O mijn Koninginne / nimmer ſterf van minne /
Nu vaert wel / ick ſcheyder of.

5. Och hoe ſeer bedeeſt / en hoe gantſch verſlagen /
Was myn droeve geeſt / vol benauwde klagen :
Yder wenſcht geluck / yder wenſcht den zegen /
Laes ! wy hebben druck / voor ons wenſch verkregen /
Groot was onſe hoop / die nu opter loop /
Ons nu alle hoop ontleent.
Dus ô ſoet geſlacht ! houd doch in 't gedacht /
't Geen ſoo trouwlijck is gemeent,
U Heer Vaders zeden / en ſijn wyſe reden/
Al ſijn voorgang en vermaen :
Luyſtert na u moeder / die nu als behoeder /
Grijpt nu alle ſorgen aen.

6. * Mijn Heer Vaders loos ſtelt u ſteets voor oogen /
Die was eene Roos, om elck te betoogen /
Dat geen Koninckſ ſtaet / kan den doot ontvlieden /
En dat elck heeft maet / in ſijn hoog gebieden.
Siet de ſchoone Roos, ſiet haer ſoet gebloos /
Siet haer morgen af-geplukt :
Al haer verw' en geur / is rouw en getreur /
Alſſ' is van haer ſteel geruckt.

* Des Konings van groot Britannien devijs of looſe, is een Rooſe.

Op dat elck sou leeren / dat geen groote Heeren /
Houden een gelijcke stand ;
Maer dat elck moet scheyden / en hem soo bereyden /
Na het Hemels Vaderland.

Herders-Liedt.

Van *Jacob* en *Rachel*.

Stem : *Coridon ontsteken.* Of / *Aertjen die is aerdig.*

Ofte op dese nieuw' gestelde Voys.

WAer is trouwer minne ? Waer is trouwer hert ? Waer zijn trouwer sinnen ? 't Zy in rouw of smert ? Als dees Herders deugden / Die om d'Herderin / Veerthien jaer verheugden / In getrouwe min.

2. Hy ging na der Heyde
Met een bly gelaet /
Rachel hem geleyde
Met haer soete praet :
Siet de Beestjens springen
In het Klaver-gras /
Hoort den Herder singen
Die vol vreugden was.

3. Ey wat soete dagen
Had dit Herders-Kind :
Die 't al kost verdragen /
Om die hy bemind.

Siet eens Rachels wesen /
Siet haer soet gesicht /
Waer in is te lesen /
Wat de deugde sticht.
4. Wat al soete kuuren /
Doet het tierig Vee.
Jacob kost niet duuren /
Van sijn Galathé.
Siet haer Geytjens asen /
Siet haer lammers aen /
Die soo weeld'rig grasen /
En by koppels gaen.
5. Hy song menig Lietjen/
Van des Heeren lof/
Op sijn Herders rietjen /
En van Hemels stof:
Rachel die vlocht Roosen /
Om haer Herders hooft /
Jacobs liefslijck koosen /
Al haer pijn verdooft.
6. Noch word hy bedrogen /
In sijn trouwe min /
Lea neemt door logen /
Rachels leger in:
Jacob most noch slaven /
d'Ander seven Iaer /
Op der Heyde draven /
Om sijn weder-paer.
7. Maer een grooter zegen /
Was hem weer bescheert.
Jacob heeft verkregen /
Wat hy had begeert.
Rachel was sijn leven /
Rachel was sijn lust /
God heeft hem gegeven /
Daer sijn hert op rust.

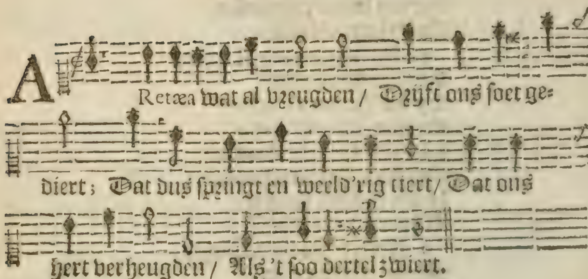
Herders-Liedt.

Van *Poimen* en *Aretæa*.

Stemme: *Komt gy schoone Veldt-Godinne*, &c.

Ofte op dese nieuwe gestelde Voys,

POIMEN.

2. Siet de Son begint te rijsen /
En de dag breeckt aen /
Siet hoe schuylt de bleecke Maen:
Laet ons God nu prijsen /
Voor sijn groote da'en.

3. Ey hoe lacchen ons de Bloemen /
En hoe ruyckt het veld:
Al 't gebloeys sich open stelt /
Wie sal 't Lof niet roemen /
Van soo grooten Held?

ARETÆA.

4. Poimen seer aendachtig Herder /
Van een vroom gemoed /
Danckt God voor soo grooten goed:
Die 't Vee eynd en verder /
Dus gezegent voed.

5. Ey hoe scheert het lam de bladen /
En de Geytjes mee;

Dan

Van op dees en d'ander stee/
Die haer dus versaden/
In de rust en vree.

POIMEN.

6. Aretæa, Herderinne
Van een oprecht hert:
Die de trotse steden tert/
Door getrouwe Minne/
Die vergolden wert.

7. Wat schuylt in de zijde kleeren/
Al bedrog en list!
Door de Liefde/ haet en twist/
Om een Maegt t'onteeren/
Is 't al datmen vischt.

8 Doch wy Herders zijn te vreden/
In ons kleyne staet/
Met ons staf en slecht gewaet/
Die na Recht en Reden/
Houden stal en maet.

ARETÆA.

8. Poimen, al de steetsche prachten/
Zijn maer waen en wint/
Die een yders oog verblint:
Elck moet die verachten/
Wie hem wel besint.

10. Siet haer stichsels aen haer kanten/
Haer perfuym en pracht:
Al haer sleep en vreemde dracht/
Peerl en diamanten/
En haer trotse macht.

11. Weg

11. Weg met al dees vertelheden /
Wy verkiesen 't kleen /
En zijn met het ons te vreen /
Weg gy pratse steden /
Vaert in weelden heen.

Van de noodige Sorge.

Herders-gesang / tusschen FLORIS en MARTHA.

Stemme: Datmen nu eens van drincken sprack.

MARTHA.

FLoris al eer de Sonne daelt /
Soo dient het Vee by een gehaelt /
Want alsmen al te lange wacht /
Dan soo nadert ons de nare nacht.

FLORIS.

Martha hoe zydy dus belaen?
Laet doch ons Beesjens weyden gaen.
Al loopt d'een Oost en d'ander West /
De Beestjens tieren dan alderbest.

M. Drijftse te samen sy gaen breet.
F. Waer in Martha haer tijd besteet!
M. Ick sorg voor 't Vee en dat 's mijn last /
Siet Floris dat gy daer ooch op past.

F. De Son is noch een uurtjen te hoog /
Ey siet hier gaen ons Beesjens op 't droog /
Waer toe dus gesorgt en soo gehaest?
M. Wel Floris gy maeckt my schier verbaest.

F. Gy

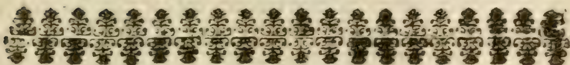
F. Gy zijt te besorgt mijn Herderin.
M. Ey Floris dit schijnt soo na u sin.
F. Ja Martha wie sich te veele quelt /
Die vind sich en sijn hert ontstelt.

M. Maer Floris wie sonder sorge leeft ?
F. O Martha de sorg u doch niet geeft.
M. 't Is waer maer wie geen sorge quelt /
Mist menig Schaepken uyt het veld.

F. De sorg die maeckt u mager en vael.
M. Sorgloos zijn maeckt arm en kael.
F. De sorg verteert het merg en bloed.
M. Maer nutte sorg bewaert het goed.

F. Te veel gesorgt is gierigaerts aert.
M. De matige Sorge suynig spaert.
F. Gy wilt verschoonen wat gy doet.
M. Wie dan niet sorgt verliest sijn goed.

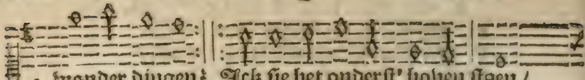
F. O Martha! de aerdsche sorg is niet.
M. Wel Floris God dese niet verbied;
„ Maer wie te seer aen 't aerdsche hangt /
„ Verkrijgt niet waer hy na verlangt.

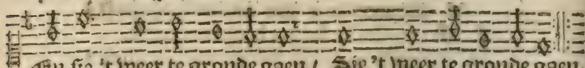

Van de veranderingen des Werreldts.

Stemme; *Laestmael ging ick ter jacht, &c.*

A
1 Ls ick sie 's Werrelds loop / Wat sie ick
3 'k Sie alles o-ver-hoop / En vol ver-

2. Sie ick den Hemel aen /
Den snellen loop der Sterren /
Sie ick de Son en Maen /
Ick sta verbaest van verre!
En roep / o wonderlijcken Held /
Hoe vreemt hebdy dit gestelt /
Vreemt hebdy dit gestelt.

3. Sie ick des werrelds aert /
Ick sie den Rijcken beven /
Wat hoog was en vermaert /
Sie ick om laeg gedreven:
Wat eertijds was dat is'er niet /
En wat nu blinckt dat is als riet /
Wat nu blinckt is als riet.

4. Veel Eeuwen zijn voorby /
Veel duysent Menschen mede /
Daer komt een nieuw gety /
Nu Oorlog en dan Vrede:
Het een gaet voor en 't ander na /
D'een tijd die volgt d'ander dra /
D'een tijd volgt d'ander dra.

7. Waer is nu Ninivé?
Waer is nu Alexander?
Eylaes! een droeve wee
Treft d'een soo wel als d'ander:
Hoe vast gebouwt / hoe groot van macht /
't Word doch al te grond gebracht /
't Word al te grond gebracht.

6. D'een steltmen op den Throon /
En d'ander moet'er treuren /

Die

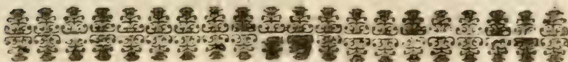
Die krijgt een gouden Kroon /
Dees moet den hals verbeuren :
De snoode word om hoog geschort /
Om dat sijn val grooter word.
Dat sijn val grooter word.

7. Wie voortijds wetten gaf /
Die moet nu 't recht ontfangen /
Wie and'ren graeft een graf /
Word in den strick gehangen :
Die eertijds and'ren heeft beplaegt /
Word gestraft en niet beklaegt.
Gestraft en niet beklaegt.

8. Soo draeyt des werrelds Rad /
En keert het onderst' boven /
De vrome sit op 't krat /
En word'er afgeschoven.
Daer is ter werreld niet dat blijft /
Noch dat trouw en vast beklijft /
Dat trouw en vast beklijft.

9. „ Het is dan ydelheyd /
„ Die hier in stelt vertrouwen /
„ En die in vreugt of leyd /
„ Gaet op de Werreld bouwen :
„ O ydelheyd die ras vergaet !
„ Laet God zijn u toeverlaet /
„ God zijn u toeverlaet.

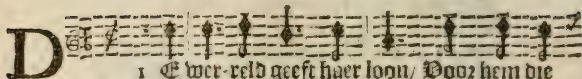
Van de verachtinge des werreldts, Klachte over de woelende werreldt, siet daer van in URANIA of Hemelsang.

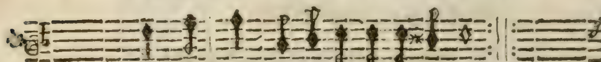
's Werreldts Loon.

Stemme:

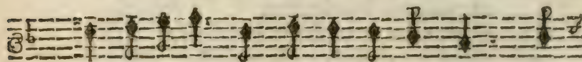
Die mint die lijd veel pijn; &c.

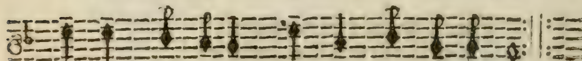
D 1 E wer-reld geeft haer loon/ Voor hem die
3 Sy schenckt een goude Kroon/ Die 't niet ver-

2 deugdig leeft/ En alleen na ee-re tracht:
4 dient en heeft / Ja die de deugt ver - acht.

Trouwe vergaet/ En wort van elck versmaet: Maer

ontrouw wort bereyt/ Een krans van heerlijckheyt.

2. Wie deugt en eer bemind /
En stadig daer na poogt /
Uyt een vroom en reyn gemoed /
Die gaet het in de wind /
En vangt niet wat hy oogt /
Ja krijgt slechts quaed voor 't goed:
't Quaed word ge-eert /
De vroome word verneert /
Geplaegt en seer gedruckt /
En van sijn stoel geruckt.

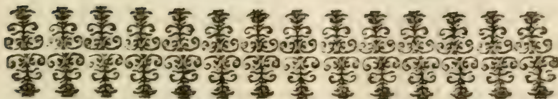
3. Siet eens hoe Adams zaet /
Met nydigheyd en list /
Malkander heeft geplaegt:
Voor liefd' groeyd'er haet /

Voor

Voor Vrede groeyd'er Twist /
Dies 't God moet zijn geklaegt :
Christ was niet vry /
Voor haer bedriegery;
Ja wat hy voor haer dee /
Hy hadde Twist voor Vree.

4. Hoe menig deugdig mensch.
Die 't seer getrouw'lyck meent /
Lijd schrickelyck geweldt :
Noyt krijgt hy sijnen wensch /
Maer wort altijd verkleent /
God geef hoe grooten Helt !
Werrelds bedrog !
U snoode loon duurt noch /
Gy lacht als gy verraed /
Voor weldoen geef gy quaed.

5. Wie u te seer vertrouwt
Die doolt van sijn Compas /
En loopt te verr' van 't spoor :
Eylaes ! de deugt verkouwt /
En Trouwe leyt in d'As /
Maer ontrouw krijgt gehoor;
Dus gaet de tijd /
Die door de hoop verslijt ;
Schoon of hy wacht een kroon /
Laes ! hy krijgt 's werrelds Loon.

Verklaringe van het Loon des werreldts.

HEt dunckt my de moeyte waerdig, dat'ick tot meerder vermaeck van onse Gesangen, die selve verrijcke met eenige ongemeene Fabels en Leeringen, die weynig bekent, noch tot yders ooren zijn gekomen: Om te kennen te geven, hoe aerdigh het Loon des werreldts, by de Oude, is afgebeeldt. Sy seyden, dat seecker Boer een *Adder-slange* uyt een rotse hadde verlost, die daer in by na was verstickt, met belofte, dat hy hem Loon des Werreldts wilde geven: Wanneer hy nu de *Slange* hadde verlost, soo wilde hy den *Boer* om hals brengen: Want de *Slange* seyde, dat dit het Loon des Werreldts was, wie men goedt dede, dat hem quaet daer voor geschiede. De *Boer* die op soodanig bedrieglijck Loon niet was verdacht, seyde, dat hy sulcks niet konde gelooven: En daer over beriep hy sich voor het eerste Dier dat hen mocht gemoeten. De *Slange* was te vreden: juyst bejegent hun een *Hondt*, die mager, lam, en van schurft, by na, was op-gegeten, waer in de vloyen hem boven maten plaeghden: Deesen armen kalen Rekel wierde haer verschil voor-geleydt: De *Hondt* seyde, dat de *Slange* het recht hadde gewonnen, want seyde hy, 't is my oock alsoo gegaen, na dat ick mijn Meester lange jaren hadde gedient, des nachts sijn huys trouwlijck bewaert, des daegs op mijn Meester gepast, met hem op der Jacht geloopen, Wachtels en Endt-vogels uyt het water gehaelt, soo heeft my mijn Meester het Loon des Werreldts gegeven, en voor alle mijn weldaedt heb ick slagen ontfangen, ben uyt den huyse gejaeght, en eyndelijck ben ick den Viller over-gegeven. De *Boer* beriep sich wederom op 't eerste Dier dat hen mocht bejegenen. Doe gemoete hun een oud, dor en mager *Paert*, dat eertijdts een fraye Hengst wast geweest, maer dat nu van sijnen Heere verkocht, en in een Meulen was gespannen:

Dit

Dit seyde oock dat de *Slange* groot recht hadde, want seyde hy, dit is my oock wedervaren, want na dat ick mijn Heer aen sijn Juffrouw hadde gebracht, als hy in het Tournoyen, Rennen en Ring-steken groote eere in leyde, soo heb ick hem Ridderlijck gedragen, en tot alle heerlijckheyt geholpen, maer eylaes! seyde hy, soo krijg ick oock voor alle dese deugt, het loon des Werreldts. De *Boer* staende beteutert en verslagen, seyde, Och! laet my noch eenmael toe, dat ick het eerste Dier dat ons sal gemoeten, daer van mach spreken, en dan sal ick my in alles gerust stellen. Doe bejegende hun een *Vos*, die seyde, Voorwaer *Boer*, dijn sake staet slecht, maer seg in stilte, wat gy my wilt geven, soo sal ick raedt vinden om dy te helpen? De *Boer* beloofde den *Vos* alle sijne Hennen. Doe seyde de *Vos* tot de *Slange*, nadien dit het laetste appel is, en hier aen deses Mans leven hanght, soo diende ick de sake wel eerst recht te ondertasten, en de plaetse besien alwaer dit geschiedt is. Sy trecken heen, onderwegen seyt de rechtsgeleerde *Vos* tot den *Boer*, wanneer ick met de *Slang* in 't hol ga, soo past daer op, dat het gat, soo haest ick daer weder uyt keere, met een steen gestopt zy, en soo treft dan ontrouw sijnen eygen Heere. 't Geschiede soo. De ondanckbare *Slange* bleef in 't hol. De *Vos* eyschte sijn loon, de *Boer* neemt hem mede na sijn huys, en vertelt sijn Wijf, wat gevaer hy hadde uytgestaen, en dat hy door hulpe van desen *Vos* by 't leven was behouden, en voor dese weldaet hadde hy den *Vos* alle sijn Hennen belooft. De *Boerin* seyde, hebdy Hennen, geeft die, maer dese Hennen hooren my toe, en begost op den *Boer* dapper te kijven. Ick sie wel, sey de *Vos*, hoe geern dat wel yemand soude vroom zijn, liet men hem vroom blijven; ja men leert hem steelen en maeckt selve dieven, en doe begost hy daer na op de Hennen van de *Boerin* te loeren, daer van hy nu en dan eenige wech stal. De *Boerin* dacht op list, en stelde Honden op de wacht, die op den *Vos* pasten,

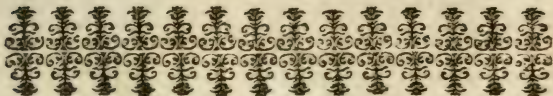
 die

die oock *Reyntjen* ſoo dapper op de hielen ſaten, tot dat ſy hem eynd'lijck vingen en om hals brachten, en aldus kreeg *Reyntjen* oock, hoe loos hy was, het Loon des Werreldts. Hier in kondy Leeſer de geeſtigheydt van deſe fabel mercken, die u oock ſal een ſpiegel weſen, dat gy u op de ondanckbare Werredt niet al te ſeer ſult verlaten, om dat gemeenlijck haer loon is, quaet voor goet te doen.

En tot meerder verluſtinge, moet ick hier ſtellen de ſtraffe, die eertijdts tegens de Ondanckbare ghedaen is, waer van deſe ſeltſame geſchiedeniſſe of Fabel u een proeve ſal verſtrecken. *Sabbas van Caſtillon*, *Milanois* Ridder van St. Jan van Jeruſalem, ſeydt geleſen te hebben, dat eertijdts een Wet in *Calabrien* ſoude zijn geweeſt, dat wanneer hem yemandt van ondanckbaerheydt vonde beſwaert, ſoo ging hy in een ſekere Kapelle, die daer toe was geſtelt, en trock aldaer ſeker klockxken: Waer op dan eenige van den Raet vergaderden, die d'uytſpraeck over de ſtraffe van den Ondanckbare deeden. Nu gebeurd'er op ſekere tijd, dat een arm, mager, afghemat en half blindt *Paert*, van ſijnen Heere, die het veel jaren getrouwlijck hadde gedient, uytter ſtal gejaegt, en van alle voeder berooft, in de ſtadt moſt om heer ſwerven, om hier en elders, ſijn koſt te ſoecken, weſende vaſt de Vliegen en Muggen een proye, oock by geval in deſe Kapelle geraeckte: Alwaer beneden aen 't klocktouw, een groene tack van een Boom was gebonden, waer na de oude gorre hongerigh en begeerigh zijnde, aen deſen tack begoſt te knab'len en te trecken, ſulcks dat het klokxken daer door begoſt te kleppen: waer over eenige Raedts-perſoonen terſtont in de Kapelle verſcheenen, die deſen dorren Ruyter aldaer vonden, die terſtont na ſijnen Meeſter deeden ommeſoecken, en hem by uyt uytſpraeck op-leyden, dat hy dat arme afgematte *Paert*, van wegen ſijn voorige dienſt, wederomme ſoude aen-nemen, en dat ſelve,

by

by hooge ſtraffe, als of het noch ſterck en jongh ware, met bequaem voeder, ten eynde ſijns levens, verſorgen. Gewis ſoo daer oock tegenwoordigh een Recht-banck tegens d'Ondanckbare was geſpannen, daer ſoude genoeg te rechten en te pleyten vallen.

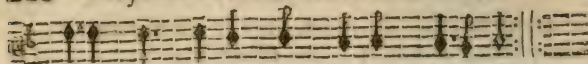

Noyt ſoo Loos of men vindt Looſer.

Interdum doctus dormitat Homerus.

Stemme: Roſemond waer vlied, &c.

H Oe loos dat ooch een man / Al ſijn ſaecken
ſchicken kan: Ja hoe wijs en kloeck / Hy ooch weſen
mach / Hoe dat hy 't maeckt daer komt geklag.
Noyt houd wijsheyd ſtal / Daerom reden miſt / En zijn
tijt vergiſt / Dan komt hy ten val / Want geen menſch die

is soo wijs / Of hy struyckt wel op 't gladde Ys.

Hoe loos dat Argus was /
Al sijn loosheyd viel te ras /
Hoe voorsichtig oock
Dat sijn oogen staen /
Al sijn loosheyd is gedaen:
Daer is geen soo loos /
Of men vint'er noch /
Door list of bedrog /
Die zijn loos en boos.
Hoe wijs dat oock yemand schijnt /
De eygen wijsheyd haest verdwijnt.
Des loosen Hamans raed
Sijne snootheyd en verraed
Is hem tot sijn straf:
d' Opgeworpen steen /
Hoe men die werpt / sy komt beneen /
Wat hy and'ren brouwt /
Hoe loos hy 't beleyd /
En sijn stricken spreyt /
Sijn list hem berouwt:
Want wie yemand Galgen maeckt/
Breyt hem een strik daer hy aen raeckt.
Al is het Reyntjen loos /
Het duurt maer een kleyne poos /
Hoe hy 't oock besteeckt /
Om te vangen buyt /
Hy krijgt in plaets wat op sijn huyt:
Schoon de oude Vos /
Alle treecken weet /
Noch siet hy sijn leet /
En gaet veel te los.
Dus gelooft een yeder man
Dat 't oock den Loosen missen kan.

't Cie-

't Cieraedt van een eerbare Vrouwe.

Stemme: *Mal-Pedle.*

W
1 ereldts macht/ staet en pracht/ word wel
3 Maer een Vrouw/ kuysch en trouw/ daer is
2 haest verkregen; Noyt vindy hoo-ger goed/ Als
4 aen gelegen.
een oprecht gemoed/ Dat altijd is in trouw ver-
bonden/ Dat de gronden/ Heeft van reyne lief d' be-
bonden/ in een edel bloed.

2. Waer de deugt/ is de vreugt/ en het schoon vercierssel/
Waer de kroon/ is het loon/ en der liefden zwierssel/
Daer schuylt wat anders in/
't Is liefd' oprecht van sin/
Die steets haer gaend' in alles voegen/
Vol genoegen/
Leeft in vreede/ sonder wroegen/
In getrouwe Min.

3. Sy is kuysch/ en haer huys/ staetse voor in vreden/
Al 't geraes/ achtse dwaes/ en stiert na de reden/

Haer

Haer handel en haer staet /
Bepaeltse met de maet :
Geluckig die haer heeft verkregen/
Want de zegen /
Kleeft aen sulcken wel ter degen /
In den hoogsten graed.

4. Wel befaemt/ eer en schaemt/ heeftse voor de menschen /
Die beleeft / yders geest / wat hy soude wenschen :
Het kransken van haer plicht /
Sy in een yder sticht /
En draegt het purper op haer wangen /
En haer gangen /
Strecken na des Mans verlangen /
Met een lief gesicht.

5. Eer dan 't huys/ die in kruys/ u niet sal begeven /
Maer met raed/ vroeg en spaed/ sorgen voor u leven /
Een Duyfken dat'er kucht/
Als haer Egade sucht ;
„ Wel salig is 't geluckig paren /
„ Daer de Jaren /
„ In de vrede henen varen /
„ Na een beter lucht.

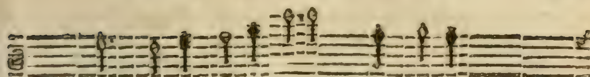
Der Jongelingen Cieraedt.

Stem : *The Pretti-boy.*

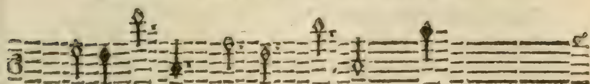
1 En Jongman die 't cieraed / Van 't
3 En 't tref - fe - lijck gewaed Na 't

2 deugdig leven kend / Diens le-den / en tre-
4 eerbaer wesen wend :

den /

den/ Deftig zijn be-paelt: Wiens lof sal

stadig groepen/ bloepen/ gloepen/ Wiens

hof sal stadig bloepen/ En cierlijck zijn be - maelt.

2. Al wat'er met de deugt /
En met de reden gaet /
Dat ciert de jonge jeugt /
En vordert desen staet :
Goe sinnen die minnen /
't Recht dat wel beklijft /
Haer naem/ moet zijn verheven/'t leven geven/
Haer faem verciert het leven /
Die alle eeuwen blijft.

3. De Godsvrucht zy haer krans /
De vromigheyd haer schat /
De vriendelijckheyd haer schans /
Die hare ziel om-vat :
Haer zeden / bekleden /
Wat de tucht haer leert /
De deugt / die sal vercieren / cieren / cieren /
De jeugt met goe manieren /
En maken hun ge-eert.

4. Haer woorden wel te soet /
Met zedighepd en vlijt /
Vol schaemte / lief d' en vree /
Zijn nedrig t'aller tijd :
Wiens handen / van schanden /
Zijn geheel bevrijd /

Diens

Diens roem / ſal heerlijck ſchijnen / ſchijnen / ſchijnen /
Wiens bloem / niet ſal verdwijnen /
Maer kampen met de Nijd.

5. Haer ommegang die ſticht /
Gelijck een gulde ſterr' /
Gelijck een helder Licht /
't Welck glinſtert al van verr' :
Haer paden / niet ſchaden /
Maer ſijn recht en goed :
Haer baen / is reyn en veylig / veylig / veylig /
Haer gaen / is recht en heylig /
Met een oprecht gemoed.

6. Van 't quade walgt haer hert /
En wat tot ondeugt keert :
Zy ſiet het aen met ſmert /
En ſchouwt het heel verkeert :
Doch dwaſen / die raſen /
En gaen te ruyme ſpoor ;
Maer deugt die word verheven / heven / heven /
Haer jeugt verciert het leven /
En blinckt de werreld door.

Trooſt in langduurige kranckheydt.

Stemme :

100 *Pſalm.* Gy volckeren des Aerdrijcks al, &c.

ICk arme Schaepke kranck en teer /
Leg dickwils gantſche dagen neer /
En ſucht en ſteen met pijn en ſmert /
En voel de ſtramen in mijn hert.

2. Ick kirr' gelijck een Duyfken doet /
Dat treurig quijnt in ſijn gemoed /
En drijft met een benauwt geluyt /
Den rouw voor yders ooren uyt.

3. Ick

3. Ick ben een bloemken dat in kouw /
In hagel / winden / miſt en douw /
Moet in ſijn teere jeugde ſtaen /
En zijn met alle ramp belaen.

4. De vreugt die 't jonge bloed verquickt /
Die ſchijnt in my / eylaes! verſtickt.
Ick ſie mijn Speelnoots friſch en knap /
Zijn vrolijck / en ick kranck en ſlap.

5. Ick ondertuſſchen ſucht van pijn /
En vint noch hulp noch Medicijn /
Ick jammer met een naer geſteen /
En ſmeecke God door mijn gebeen.

6. 't Schijnt of de Heer in mijn ellend
My altijd een vertrooſter ſent:
En ſpreeckt my aen / mijn lieve kind /
By my alleen gy hulpe vind.

7. De ongedult hier tegens ſtrijd /
Die my dees ſoete vreugt benijd!
En ſegt / 't is niet / al klaegdy bang /
De Heer vertreckt ſijn hulp te lang.

8. Doch ick weet vaſt dat na de pijn /
Sal wederom verblijden zijn /
Dies valt my 't lijden niet ſoo zwaer /
Om dat verblijden volgt hier naer.

9. Geeft Heer dat ick met luſt en vreugt /
Mag bloeyen in mijn jonge jeugt /
En ſien hoe dat u hand my ſterckt /
Die over my u gunſte werckt.

10. Op dat ick u mag danckbaer zijn /
Die my ontlaſt van ſmert en pijn /
En na u woort en wil voortaen /
Mach op u rechte wegen gaen.

PRINCE-LIEDT,

Aen de Edele Batavieren.

FREDERICK heeft Grol de Stadt,
In vier weken afgemat,
En in't oog van 's Konings macht,
In der Staten Eedt gebracht,
Vlecht dan kranssen van Lauwrier,
En kroont desen Batavier.

Stemme:

Bayse moy ma Ianneton, Of/ Galathæa geestig dier, &c.

FRed'rick Hendrick van Nassouw/
Prince van Orangien:
Dien' mijn Vaderland getrouw
Tegen 't machtig Spangien:
Dies ick 't Bataviers gemoed/
Wil betuygen door mijn bloed/
En mijn frissche leven/
Voor haer vryheyt geven.

Die my altijd in het Veld/
En in zware tochten/
Hebb' voor in de spits gestelt/
Ridderlijck gevochten:
Of ick schoon was jong en teer/
'k Socht mijn vromigheyd en eer/
In u dienst te leeren/
't Vaderland ter eeren.

Als ick eerst reed in den slag/
Aen mijn Broeders zyde/
Daer betoond' ick als de dag/
Dat ick socht te strijden/

En dat ick met bus en zwaert /
Onverschrickt en onvervaert /
Wou mijn leven wagen /
In mijn jonge dagen.

Krijgs-luy ghy ſult tuygen zijn /
Van mijn vroome daden /
Hoe dat zwarigheyd noch pijn /
Mijn kon overladen:
Hoe dat donder of geſchut /
Heeft mijn dapperheyd geſchut /
En hoe vorſt noch regen /
Kon mijn Ziel bewegen.

Voor de vryheyd en Gods woort /
Voor de ruſt der Vromen /
Ben ick een metale poort /
Niemand hoeft te ſchromen:
Wie ſich voor de wetten ſtelt /
Dien ben ick een trouwer Helt /
En ick ſal hem kroonen /
En met deugd' beloonen.

Noch de vyand / noch de nijd /
May het hert benouwen /
Want ick midden in den ſtrijd /
Met een vaſt betrouwen /
Sie / hoe God my uyt gevaer
Heeft verloſt ſoo menig jaer /
Die my in dees tijden /
Noch wel ſal bevrijden.

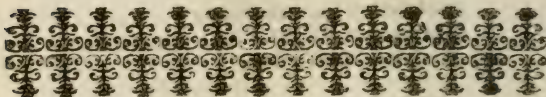
Wildy dat ick voor u tree;
Volgt dan oock mijn gangen;
Want tot onderlinge vree /
Streckt al mijn verlangen.
Burgers / drijft weg twiſt en haet /
Die ons Land ſoo dapper ſchaet /

En vlecht al u sinnen /
Met den band van minnen.

Ick ben een recht Hollanders hert
In u ziel gebooren /
Och! wat waer 't mijn groote smert/
Soo ghy gingt verlooren:
Mijns Heer Vaders wyse raed /
En mijns Broeders vroome daed /
Suldy in mijn wercken /
Trouwelijck bemercken.

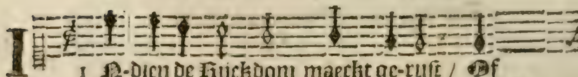
Vaert doch wel vereenigt Land /
En ghy Heeren Staten /
Strengelt vast des Eendrachts band
En wilt d'Ondersaten
Stieren / dat ons driftig Schip /
Mag door menig banck en klip /
Door u wyse peylen /
Al 't gevaer ontzeylen.

Dan soo sal Gods zegen staen
Als een Hof te bloeyen /
En sal blincken als de Maen /
En in voorspoet groeyen:
Heb ick dan by u verdient /
Dat ick ben der Landen vriend /
Vlecht dan oock mijn daden /
Aen u Lauwer-bladen.

Ware Rijckdom.

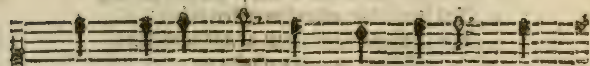
Stemme: Wat baet der nijders arge list.

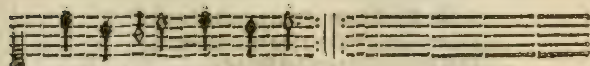
salig-

2 sa-lig-heyd brengt aen den Menschen /
4 wijsheyd geeft / men salse wenschen /

Maer Rijckdom brengt den Mensch verdriet / Dus

is 't de ware Rijckdom niet.

Dees Rijckdom stapelt schat en goed /
En soeckt palleysen eer en staten:
De ware rijckdom die 't gemoed /
Dat breedsaem is / in al's gelaten:
't Zy oock hoe God sijn saken voegt /
Hy leeft gerust en wel vernoegt.

Soo Rijckdom brengt gesontheyd aen /
Most Alexanders leven duuren /
Maer hy treet al op eene baen /
De Rijcken moeten 't mee besuuren:
De Rijckdom is te krancken riet /
Dus is 't de ware Rijckdom niet.

't Schijnt heerlijck als men is geciert /
Met Peerlen / Goud en zijde Kleeren /
Met Koets en pragt waer mee men zwiert /
Met groote sleep van Hoofsche Heeren /
Met Wapens / Stam en oud Geslacht /
Doch ware Rijckdom dit veracht.

Soo oock 't Bancket u prachtig schijnt /
Van leckerny / wijn en sucaden /
Glooft 'et vry / dees smaeck verdwijnt /
Soo haest de mensch is overladen:

Een sob're disch en matig goed /
Brengt ware Rijckdom in 't gemoed.

„ Indien de alderbraefste kroon /
„ (De rijckdom van Gods-vruchtigheden)
„ Niet heeft den alderhoogsten toon /
„ Soo heeft de Rijckdom krancke reden:
„ De rijckdom is maer ydelheyd /
„ Hoe schoon dat oock haer glants u bleyd.

„ De Rijckdom is een zegen Gods /
„ Maer sonder God soo isse deerlijck /
„ Vol hovaerdye en vol spots;
„ Maer ware Rijckdom die is heerlijck /
„ Die is te vreen met haer genot /
„ En danckt den Heer voor 't overschot.

De sobere Maeltijd van *Baucis* en *Philemon*.

't Genoegen van de Goden is /
Een vrolijck hert en sob're disch.

Stemme:

Wat baet der nijders arge list. Of / Als 't voorgaende.

DE Werreld was vol overbloed /
Vol weeld' en pracht / en alle quaden /
Vol bitterheyd / vol vlam en bloed /
Vol schelmery en snoode daden;
Dies Jupiter van boven daelt /
En heeft haer hoogmoed dier betaelt.

De groote slooten haer palleys /
En kenden niemant van de Goden /

Dies

Dies namen sy een ander reys /
En keerden na de minste boden;
Na Baucis en Philemons huys /
Dat slecht was als een Boeren-kluys.

Hier gingen sy vrymoedig in /
Maer d'oude Vrouw was heel verlegen:
Sy stelden 't vast na haren sin:
Om haer t'onthalen wat ter degen:
Dat goede hert heeft voort gebrocht /
't Geen Kock en Keucken heeft vermocht.

Sy schaften Vlees / Salaet en Moes /
En wat het aerdrijck schenckt voor zegen /
Sy dronken uyt een steene kroes /
Den Wijn/versch uyt den druyf gekregen:
Sy saten op een ruwe planck /
Met een matras / op bed' en banck.

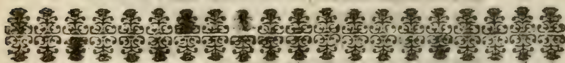
Geen stichsels / zijde / noch bordurr /
Geen dons / noch oock fluwijne randen /
Geen taert / pastey / noch confituur /
Geen gulde schroef noch peerle banden
En vantm'er / maer wat nooddruft heeft /
En waer 't vernoegend' hert van leeft.

Geen ebbe-koets noch ledekant /
Polijste beeld of marmor vloeren /
Geen schilderyen aen de wand /
Tapitsery noch weytse snoeren /
Geen kevy pronckten in haer zael;
Maer een seer lief en soet onthael.

De liefd' en vree was al 't cieraet /
Daer 't oude paer sich mee vercierden /
Met vriend'lijckheyd en soete praet /
Sy onderling 't geselschap vierden:
Het open hert en 't gul gemoed /
Den gasten 't beste cier aen doet.

Geen tweespalt schuyld'er onder 't dack/
Geen afgonst / nijd / noch jalousyen/
Geen hertseer / leet / noch ongemack/
Noch heete sucht na Heerschappyen;
Maer 't breedsaem hert was wel vernoegt/
In 't geen dat haer was toegevoegt.

,, De zegen daeld' oock op dit huys/
,, (Want God die zegent steets den vromen/)
,, Den trotsen over-viel het kruys/
,, En wierden schielijck weg genomen:
,, Soo dat een yder klaer verstont/
,, Dat God den stouten stort te grond.

Wie dat wil trouwen/ dient dit t'onthouwen.

Primum Pabulum, *posteà* Stabulum, *tunc* Vaccam.

Wie 't *Voeder* soeckt, en dan de *Stal*,
Weet waer hy 't *Koetje* leyden sal.

Stemme:

Yets moet ick u Laura vragen: &c.

KNaepjens wildy echter trouwen/
Wildy loopen na de Vrouwen/
Wildy gaen op u bejag/
Wildy rennen/ wildy zwerven/
Wildy vroeg de droefheyd erven/
Wildy sterven voor u dag?

Volgt van uwe dwase sinnen /
En u onbedachte Minnen /
Volgt dan uwe wulpsche tocht;
Maer wilt ghy het minnen leeren /
Wilt dan na de reden keeren /
Die van alles is versocht.

Reden leert u overwegen /
Hoe dat alles is gelegen /
Wat men doen moet voor de kost:
Hoe gy moet u sinnen wetten /
En op 't eerlijck winnen letten/
Wel besorgt zijn en gedost.

Hoe gy moet u nijver dragen /
Sorgen Jong voor d'Oude dagen /
Spaersaem / suynig zijn en vroet;
Op dat ghy met God en eeren /
Uwen handel meugt vermeeren /
Met een vroom en recht gemoed.

Hoe gy niet sult lanterfanten /
Luy en ledig gaen te tranten /
Slijpen steenen langs de straet;
Noch dat ghy op alle Feesten /
Slempen sult by d'aldermeesten /
Want u tijd en eer vergaet.

Maer gy sult met wijsheyt keuren /
Of gy winnen kond te beuren /
Kost voor Vrouw en 't huysgesin:
Of gy kond met vlijt en oordeel /
Drijven tot u nut en voordeel /
Uwen handel tot gewin.

Hoe gy moet voor 't Voeder sorgen /
En waer door ghy schier of morgen
Moogt geraecken aen den Stal,
Hoe ghy moet u sinnen scherpen /

Om u ancker vast te werpen/
Aen een wel-gelegen wal.

Wildy na de Stal eerst vragen/
O! ghy sult te laet beklagen/
Dat ghy dus u leven slijt!
Laet het Paert niet achter draven/
Op dat ghy 't ellendig slaven/
Meugt ontwijcken door u vlijt.

Wie eerst weet sijn voer te soecken/
Uyt de Zuyd of Noorder hoecken/
Door ervaring en door zweet/
Die mag om de Stal wel dencken/
Daer hy 't besig hert mag schencken/
Waer door hy de pijn vergeet.

Dan mag hy na 't Koetje loopen/
Dan heeft hy een meulen open/
Want hy heeft dan Huys en Goed:
Dan mag hy in 't Saeltje leven/
't Koetje Hoy en Voeder geven/
Waerom dat hy heeft gewroet.

Wie dan minnen wil met reden/
Moet sijn vlijt en tijd besteden/
Aen sijn handel en sijn werck:
En dan met bedachte sinnen/
Om de Stal en om het minnen/
Slaen sijn lust en ooge-merck.

Kom ghy uyt den dop eerst kruyppen/
En weet slechts van brassen/ suypen/
En wilt stracks na 't aerdig Dier:
Arme Bloed! ghy raeckt ter schanden/
Ghy sult haest u vleugels branden/
En verteeren in u vyer.

Of 't u schijnt al schoon voor oogen/
Laes! ghy zijt te haest bedrogen/

't Is een vel die ras verfliegt:
Als nu d'Ouderdom komt naken /
Dan staet ghy met bleecke kaken /
Daer de schoonheyd u bedriegt.

Steeckt u handen uyt de mouwen /
Naerstig zijn sal u niet rouwen /
Let op 't eerlyck onderhoud:
Wie niet in de Lent wil zaeyen /
Kan in d'Oogst geen vruchten maeyen /
Als hy kreupel is en oud.

Wie van 't Koetje eerst wil praten /
En noch sing'ren langs der straten /
O hy vind sich haest beset!
Daer staen twee met lamme handen /
Die door malle sotte banden /
Zijn verstrickt in 't listig net.

Stracks soo is men daer verlegen /
't Voer dat is 'er niet te degen /
Want daer is noch Stal noch schuyt:
Waer wil hy dan 't Koetje leyden?
Laes! hy mach 'er niet af-scheyden.
Ey! dan staet men gantsch bedut.

,, Onbedachte blinde Minners /
,, Wulpsche / domme Spa besinners /
,, Die de waen neemt voor de daed /
,, Leert by tijds de geyle drift[...]n
,, Uyt u jonge zielen schiften:
,, Spa berouw valt veel te laet.

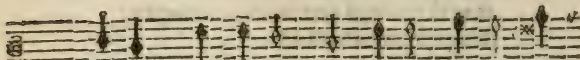
,, Soeckt na 't Voeder eerst te vragen /
,, Spant u Paerden voor de wagen /
,, Drijftse dan in Stal of Schuur:
,, Soeckt 'er 't Koetje in te leyden /
,, Graest den zegen van u weyden;
,, Anders valt de koop te duur.

Charons Veer.

Stemme: Royale. Of / Juffrouw als ick u Deugt, &c.

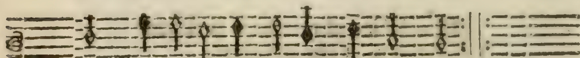
T
1 Reet aen met dees hoop / en rent na den
4 Ghy moet'er doch heen / al saegdy noch

2 Oever / Daer leyt de Schuyt gereet / betaelt daer
5 droever / Al tiert gy seer bedeest / ghy staet doch

3 uwen tol: Want Keyser en Koning / ja Prins en
6 op de tol.

Heer / Betalen haer tol aen Charons Veer.

Treet in sijn Galey en geest u te roeyen /
Daer is geen raed om dese tochten te ontgaen;
Schoon of ghy al knort / ghy moet u vermoeyen /
Ghy moet al uwe schat en Rijckdom laten staen:
Want Charon die wacht / siet dat ghy u spoeyt /
Hy sit aen het roer / siet dat ghy roeyt.

Haest u doch / ô Paus met u Cardinalen /
Treet aen ghy Keyser / en ghy Koning / Vorst of Prins /
Ghy Prekers al mee / ghy Leecken te malen /
Heer omnes op / schoon of ghy aerselt hier of gins.
Wel Abt en Abdis waer toe dus gedraelt?
Ghy Nonnetjens mee / u tol betaelt.

Ghy Juffers / Signoor / met u weytse kleeren /
Gehult / gekrult / geployt / gekant / en vol bordunr /

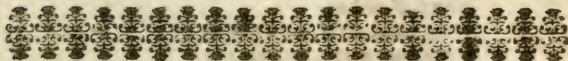
Met

Met hangende mouwen / met hane-veeren /
Van Felp en Sijd' / al valt het kostelijck en duur /
Hoe dertel en geyl / op 't nieuw fatsoen /
Al meede te scheep en wilt u spoen.

Ghy Rovers / ghy Schuymers / vreemde Snoes-hanen /
Kap'teyn / Soldaet met al u wild' en woeste bend' /
Treet vry op den tocht / met trommels en vanen /
Al slady allarm / schoon hoe ghy 't keert of wend /
Ghy moet in de schuyt gehackt of gesneen /
Gewont ofte lam in al u leen.

Hoe lief en hoe waert / hoe edel gebooren /
Daer helpt geen klagt / een yder moet op dese baen /
't Zy dat ghy zijt wijs / of sot / 't is verlooren /
't Moet al mee t'scheep / en niemant kan den dood ontgaen /
Al schreydy / al treurt dy / om vrient of man /
Hoe ryck / of hoe arm / hy moet'er van.

,, Wie dat sich nu kan van Teer-geld versorgen /
,, Van vromigheyd / van Gods vrucht / en van eer en deugt /
,, Die hoeft noch zijn Veer / noch vracht niet te borgen /
,, Maer krijgt tot loon een noyt gehoord' en soete vreugt.
,, Wel salig is hy die uyt desen stand /
,, Vaert recht aen na 's Hemels Vaderland.

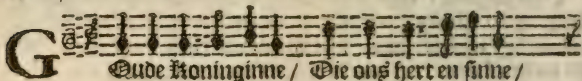

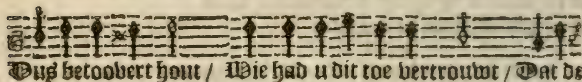
Regina

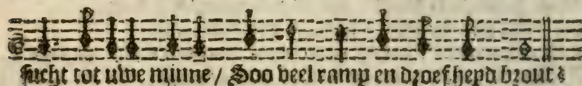
Regina Pecunia.

Geld is de loose.

Stemme: Waerste Catarijntje. Of / Philis quam sich buygen.

Al de groote krachten
En de trotse machten /
Buygen voor u neer;
Want ghy stoot'et al om veer;
Maer de hoovaerdy en prachten /
Geven u de hoogste eer.

Ghy drinckt door de slooten
En zyt by den grooten
Yders af-godin /
Dies volgt elck u valsche min /
En moogt over al wel bloten
Om dat ghy brengt groot gewin.

Als u goude stralen /
In ons Ziele dalen /
Dan wijckt d'eerbaerheyd /
Mars dan oock verslagen leyd /
Deugt wijckt dickwils uyt haer palen /
Als ghy uwe lagen spreyt.

Edel en on-edel /
Elck speelt op u Vedel /

En

En volgt uwen toon;
Want ghy blinckt te overschoon/
Om dat ghy in uwen zetel
Toont aen elck een goude kroon.

„ Wel gelukkig leven/
„ Dat niet word gedreven/
„ Door dees valsche schijn:
„ O! laet ons volstandig zijn/
„ Dat wy ons door gelt niet geven
„ In verderf en Ziele pijn.

Ut Rosa inter Spinas.

Als een Roosken onder de Doornen.

Stemme: Waerste Catarijntje. Of/ Philis quam sich buygen.

Lieffelijcke Roosje/
Met u supber bloosje/
Dat ons ziel bekoort/
Door soo menig vriend'lijck woord/
Als ghy door u soete boosje/
Brengt ons soo veel vreugden voort.

't Roosje dus verheven/
Scheid ons af het leven/
En ons broose vloet/
Dat'er als een roock vergaet/
Dat'er ras word weg gedreven/
Als 't sijn bloos en schoonheyd laet.

't Roosje lockt ons oogen/
Daer door laes! bedrogen
Word soo meenig kind/
Dat hem dit niet eens besint:
Want de schoonheyd leyd verbloogen
Door een blaes en soele wind.

Ey hoe frisch ontloocken /
Laes! hoe droef gedoocken /
Daelt het na den grond /
Dat noch stracks soo tierig stont:
Mensch dit is tot u gesprooken /
Dat ghy u hier spieg'len kont.

Al wat onse sinnen /
Uytterlijck bewinnen /
Dat houd geenen stee:
Soo doet oock de schoonheyd mee;
Maer de ware deugt van binnen /
Die sticht in ons Heyl en Vree.

„ Maer dat eenig Roosje
„ Met sijn suyver bloosje /
„ Dat in doorens staet /
„ Dat door vuur noch zwaerd vergaet /
„ Dat sy ons een eeuwig troosje
„ Al ons hoop en toeverlaet.

Una dies peperit, conficit una dies.

Velde-Vreugde.

Stemme: Onlangs vroeg in 't Morgen-root.

HOe lachen ons de Velden aen/
Met haer bekroonde bladen/
Met haer pronck en gewaden?
Ey siet hier eens de koeytjens gaen
Die met den melck geladen /
Wauw'lende haer versaden:
Hoe vrolijck is 't hier!
Wat getierelier!
En wat vreemt gezwier!
Wat krioel en getier!
't Is de schoone cier /
Van Godes groote daden.

Swan-

Swangere boomtjens die bevrucht /
Vol lieve bloeysels hangen /
Daer wy seer na verlangen:
Die nu soo weeld'rig na de vlucht /
Met vreugde zijn bevangen /
Togend' haer roode wangen:
Daer 't vincxken op 't dack /
Van 't dack op den tack /
Noyt voetsel ontbrack /
Maer in rust en gemack /
Van Gods eere sprack /
Met lieffelijcke sangen.

Weeld'rige Beesjens in het woud /
Die daer by koppels paren:
En in de vreugd' vergaren;
Waerom is 't dat men u benouwt /
En wil u jonge jaren /
Voor gene bracken sparen?
De Jager die schiet /
Met sijn Swijne-spriet /
En blaest op sijn riet /
Is 't niet groot verdriet /
Soo men dagelijcks siet /
Dat d'een wil d'aer beswaren?

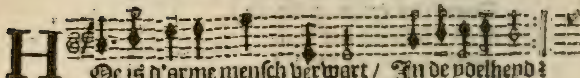
Heft doch u zieltjes Hemel-waert /
Door 't wonder-werck der Landen /
Den zegen van sijn handen:
Merckt ooch aen 't schepsel / Godes aert /
Den Hemel / Zee en Zanden /
Op dat hert en verstanden /
Door 't Godlijck beleyt /
Sijn lof sy verbreyt /
En de Mensch sy bereyt /
Tot sijn Majesteyt /
Om in eeuwigheyd /
In ware liefd' te branden.

Aen

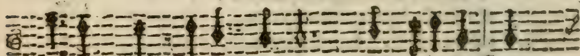
Aenprijsinge tot het ware goed.

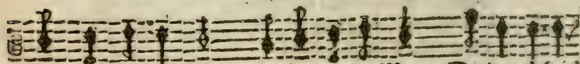
Stemme:

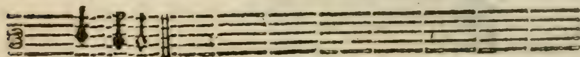
Geswinde Bode van de Min.

Hoe is d'arme mensch verwart / In de ydelheyd;
Want hy woelt in rouw en smart / En in harten leyt:

Waer toe dus seer geraest / en gesorgt en gehaest / na 't goet

Dat'er stroomt gelijck een vloet; Wilt u oogen slaen

Na veel hooger paen / En sien op de Wet / Dieder elck is

voor geset,

2. 't Dorstig herte dat versucht /
In dees woelery;
Daer de sinnen steets ter vlucht /
Visschen op haer ty /
En van 't een op het aer /
Zijn vol angst en gevaer
Beklemt:
O dit hert moet zijn getems
Dus bedaert u gemoed /
En siet op het goed /
Dat'er stadig blijft /
En in eeuwigheyd beklijft.

3. 't Goed dat ons ten Hemel voert/
Dat is ons geen last;

Want

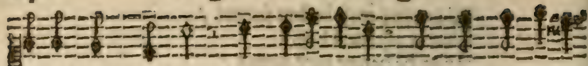
Want het onse lusten snoert /
Die'er zijn aen vast :
't Is de deugt met glans /
Die de ziel vlecht een krans :
Vol rust /
Want in Godt is al zijn lust :
't Is een jock / maer licht /
Dat een yder sticht /
Werckend' in ons sin /
Ware Liefd' en reyne Min.

Ware liefd' is 't hoogste goedt /
Dat van Gode daelt /
Die in't suyverlijck gemoedt /
Van den Hemel straelt :
Die veracht wat vergaet
Om Godt /
Die met d'yd'le werreldt spot :
Laet dan 't goed of u schat /
Geen belet zijn op 't padt /
Dat ten Hemel leydt /
Of het wordt te laet beschreydt.

Tegens de Gelt-sorge.

Stemme: *Balletti Bronckhorst.*

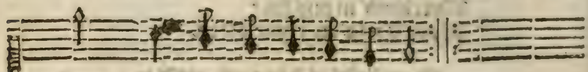
A Rme menschen / Hoe lang sult ghy noch wroeten
By nacht en dag ? Daer u wenschen steets uwe sotheyt
boeten vol rouw en klag : Dit is de klip / waer

aen ô mensch wel eer / veel vrome zielen / in groot vernielen/

Zeer diep vervielen. Eylacy! maer de smert / de smert / de

smert / Ach! de smert die treft het hert.

Geen Geslachten /
't Zy Priesters of Geleerden /
Of minder slagh /
't Goudt verachten /
Maer Goddelijck bereerden
Met groot ontsag:
Dit is de Heer / waer aen sich elk vergaept /
Met hert en sinnen /
Dien sy beminnen;
Maer laes! van binnen
Ontstaet een droeve strydt / een strijdt / een strydt /
Ach! een strydt die 't hert verblijdt.

Zijn de goeden
Den Mensch tot nut geschonken /
En tot vermaeck /
Waer toe spoeden
Wy als in weelde dronken /
Na 's werreldts baeck?
Dit is de sorg die onse rust verlet /
Die ons doet quijnen /
Vol smert en pijnen /
En doet verdwijnen /
Dat Goddelycke beeldt / dat beeldt / dat beeldt /
Dat 'er is uyt Godt geteelt.

Vind

Bind u herten
Dan niet aen aerdtsche schatten /
Die ras vergaen /
Die u smerten /
En daer de roest en matten /
U Ziel verraan.
Het aerdtsch vergaet / met al wat heerlijck schijnt /
Doch 's Hemels gaven /
Daer wy na draven /
Den menschen laven /
In 't edele gemoedt / 't gemoedt / 't gemoedt /
Soeckt in Godt sijn hoogste goedt.

De Christelijcke Soldaet.

Stemme: Schoonste Lerinde, &c.

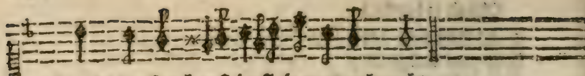
C 1 Hristelijck Krijgsman / ghy moet vlytig waken /
3 Om tegens Leeuwen / en Beyren / en Draken /

2 En stadig op de schilt-wacht staen /
4 Ridderlijck aen te vel-de gaen :

5 Neemt u geweer / en 't heylig schildt in handen /
7 Past op u stuck / of ghy raakt haest tot schanden /

6 Gaet daer mee aenranden / Duyvel ende Doodt /
8 En komt in de banden van een droeve noot.

Wie 't Geloof / en Christi gunst veracht / Die

Weeld'rig mensche die 't ydele leven /
In overdaedt / in weeld' en pracht /
Gaet hem tot slempen en dempen begeven /
En op u heyl soo weynig acht:
Waer toe dus slof en traeg te leggen sluymen /
Daer doch op sijne luymen uwe vyandt loert?
En die geen kans noch tijdt en sal versuymen /
Als hy siet inruymen / hoe hy u verboert;
Siet wel toe / dat gy doch vlijtig waeckt /
Dat ghy der met lijf en ziel niet onder raeckt.

Set op den Helm / en omgort uwe lenden /
Grijpt aen het zwaert en stelt u scharp /
Om 's vyandts listen / bedriegen en schenden /
Moedig te stutten frisch en knap:
Wel uwen boog / en set'er op u pijlen /
Die ghy onderwijlen / druckt in sijne huyd /
Dat hy niet koom u snellijck t'over-eylen /
En met scherpe vijlen / maeckt u tot sijn buyt /
Houd u oog en staert op desen Held /
Die door sijne dood / den vyandt heeft gevelt.

Christelijck Ridder! gy moet stadig volgen /
En oock u poos te roere staen;
Schoon of de sonde sich toont seer verbolgen /
Om u alsints te randen aen:
Houd maer de hoop en 't vast geloof in 't herte /
Gaet hem dan vry tarten / met sijn vuyl gespuys /
Godt sal u troost en hulp zijn / in u smerten /
En sijn snoode parten / breecken door sijn kruys:
Door sijn kruys / en lijden hy verwint /
Die'er Christum volgt / als een geloovig kindt.

't Gerust Leven.

Stemme: *Amarilli mia Bella.*

Tityrs geest is uyt gelaten / Want hy vernoegt met een gerustig leven / En wil nu 't Hof begeven / Om dat hy siet de pracht der hooge staten / Die seer trots boven maten / Verbreeckt van deugde / Na alle weelde pogen / Lust der oogen / lust der oogen / lust der oogen / Ghy rooft vreugde.

Hy vint rust in kleyn behoeven /
Hem queelt geen sucht / noch vrees te zijn verschoven /
Want dit is 't loon der Hoven:
Geen krijgs-trompet noch pleyters hem bedroeven;
Noch geen Slempers en Schroeven:
Hy mind de daecken /
Daer Vogels en daer Dieren
Tierelieren / tierelieren / tierelieren /
Met vermaecken.

Hy leeft rustig en na reden /
Houdt room en kaes en broodt voor sijn-banckettten /
Die elck voor gaet setten:
Hy walght voor saus der hoofsche dertelheden:
Hy stort suyv're gebeden /
En nut de vruchten /
Der liebe zwang're boomtjes /
En der stroomtjes / en der stroomtjes / en der stroomtjes /
Met genuchten.

Lief de stooft daer met genoegen /
Twee zielen / als een ziel / te saem verbonden /
En dult geen snoode sonden /
Geen overdaed / noch wispeltuurigh wroegen;
Maer sy weet sich te voegen /
Tot soberheden /
Daer Tityr met de sijne /
Catharine, Catharine, Catharine,
Leeft in vreden.

Siet van 't leven der Menschen in URANIA of Hemelsang Fol. 162. 164, 167, 175, 182. 183, 187, 193.

Het Gestelyck Jerusalem.

APOCALIPS 21.

Stemme: O Saligh Heyligh Bethlchem.
Ofte op dese nieuw' gestelde Voys.

O Geestelijcke Hemels stadt /
Seer onbegrijpelijck zijn u gronden /
Godts uytverko-ren hey-lig schat /
Waer in hy selve wordt bevonden. Godts / &c.

Een Stad waer in Godts heerlijckheydt /
En sijn doorluchtigheyt wil schijnen /
Met kost'le steenen toebereydt /
Van Jaspis en van Cristalijnen.
Haer muur met poorten was gevest /
Na Israëls tweemael ses geslachten /
Daer drie ten Oost / Zuyd / Noord en West /
Geleyt zijn / waer in d'Engels wachten.

Twaelf

Twaelf gronden had dees muur daer by
Na 's Lams en der Apost'len namen /
Men matse met een Goude ry'
Op twaelf duysent staedjen t'samen.

Van Ametist / Sard / en Saphyr /
Calchedon / Topaes en Granaten / &c.
Elck poort een Peerl / maer als een vyer /
Soo blinckten hare goude straten.

Godt was daer in den Tempel self /
En 't Lam dat heerlijck was verheven :
Daer was geen dack noch hoog gewelf /
Maer Godt was 't al / haer lust en leven.

Daer was noch Son noch Mane-schijn /
Maer Godt en 't Lam die zijn daer Lichten:
Daer sal 't als glas / vol klaerheyt zijn /
Daer sal de een den and'ren stichten.

De Poorten sullen open staen /
Geen nacht noch ramp sal haer beswaren :
De Volcken sullen daer in gaen /
Die Gods woort doen en dat bewaren.

Daer sal geen vuyl geselschap zijn /
Geen Logenaers noch boose monden /
Geen Moordenaers noch quaet fenijn /
En sal in dees Stad zijn bevonden.

,, Wel salig dan die in het boeck /
,, In 't boeck des Lams is opgeschreven :
,, Op die en treft noch wet noch vloeck ;
,, Maer krijgt de kroon van 't eeuwig leven.

't SAl niet buyten ons voornemen zijn / soo wy hier eenige nutte onderwijsingen / van het menscheiycke leven by voegen / om alsoo de jeught tot zedige opmerckinge aen te porren / op datse door de verposinge van het singen / sich tot de lesinge begeven / en alsoo stoffe mogen hebben om sich wijder te verlustigen. Wy sullen derhalven ons aenvang nemen van de

Nootwendigheydt des Mensche-lijcken geselschaps.

DE Mensche is een redelijck en gesellig gedierte / dat andere Dieren verre in heerlijckheydt overtreft / nochtans soo heeft hy boven alle andere Dieren / zijn behoeftigheydt sonderling van nooden; en ten ware dat God de Heere eerst in de Werreld oude en bedaegde persoonen hadde gestelt / of soodanige / die de huys-bestieringe konde ter hand nemen / de mensche ware terstont in sijne geboorte en kindtsheyt gestorven / en de werrelt was ledig geweest van menschen; doch God die dit heerlijck schepsel niet voor de Dieren / maer alleen voor de Menschen gemaeckt hadde / die heeft oock dese voorsorge van de huys-bestieringe daer in gedruckt / en dat voornaemlijck om vier oorsaecken: De eerste word genomen / van de toebereydinge der spijse / de twede van de nootwendigheydt der kledinge / de derde van de bescherminge / tegens alle strijdige en schadelijcke dingen / de vierde van de opvoedinge en onderwijsinge. Want dit is seecker / dat de mensch van God / boven alle andere Dieren / met een gematigder nature en sachter aerd des lichaems is geschapen / en derhalven was 't nodig dat hy na sijne seer edele gedaente / dat is na sijne verstandelijcke ziele / oock een lichaem hadde dat daer mede over een quam / op dat het een bequaem werck-tuyg soude zijn / om sijne werckingen uyt te voeren. En gelijck wy door die dingen worden gevoed / waer uyt wy selve bestaen: soo most oock het lichaem soodanig voedsel hebben / dat daer mede over een quam / en most derhalven daer voor spijse gehoocht / en door de konst toegestieldt worden / en dat op een ander wijse als de eenvoudige natuure hadde voortgebracht / ten eynde die selve den mensche tot sijn voedsel / bequaem wesen soude. En hierom most men de Terwe malen / uyt het Meel Brood backen / als mede Vlees / Moes / Erten / Grut / en wat diergelijcke meer is / toestellen: en op dat dit soude gedaen werden / soo wast nodig dat'er meer Menschen mosten te samen leven / die de kost en spijse wisten te bereyden: Soo is oock niet anders

vers als een huys-gesin dat men in alles moet onderwijsen: Hier toe is dan oock een huys nodig / alsoo wy sonder betamelijck decksel onder de mistige dampen konnen leven noch woonen. Maer dese toestellinge van spijse hebben de Dieren niet van noode / want sy leven van den roof / ende eeten kruyden en vruchten / die de natuure voortbrengt: maer de roofachtige Dieren eeten raauw vleesch / en behoeven de toe-gemaeckte noch gekoockte spijse niet / en dat om de hardigheyd en verduwlijckheyd van haren aert.

2. Om de kledingen heeft men oock nodig dat de huys-bestieringe en sorge worde toegestelt; want dewijl al de andere Dieren / om hare onedele en aertsche natuure / sonder eenige sorge leven / en van haer geboorte af / haer decksel hebben / soo veele nodig is / als veeren / wolle / hayr / huyt / schobben en diergelijcke; soo kost de Mensch om sijn gematigde en edele hoedanigheyd / soodanigen natuurlijcken decksel niet hebben / en koste dese grovigheyt en dickheyt van huyt / van hayr / wolle en schobben / niet vorderlijck zijn tot de saertigheyd en sachtigheyd van 't verstant / dat hy hadde om te leven / en alles met vreugt te beschouwen. En alsoo hem dese dingen gebraken / en dat hy om de sachtigheyt van sijn vleesch / en de dunnigheyt van sijn huyt / veele ongemacken most uytstaen / als mede om dat hy niet naeckt om de eere en eerbaerheyt in des Menschen gesichte soude verschijnen / soo heeft hy van dien grooten Godt / een redelijcke kracht verkregen / waer door hy de konsten heeft gevonden / soo van wolle / vlas en andere / niet alleen om daer mede te nayen / maer oock om 't selve te weven / en tot sijne nuttigheyt te bereyden. Dit kost oock een Mensch alleene niet te wege brengen / over sulcks was de huys-bestieringe van veelen nodig / op datse malkanderen in dese bedieninge mochten te hulpe komen / en hier van heeft oock de huys bestieringe haer oorspronck genomen.

3. Also alle Dieren uyter nature met seeckere wapenrustingen versien zijn / waer mede sy sich tegens de schadelijcke dingen kosten beschermen / en tegens hare Vyanden gewapent staen / gelijck men siet dat eenige met hoor-

nen als de Stieren / eenige met tanden als Wolven en Honden / andere met klauwen / als Katten / Beeren en Leeuwen / eenige met angels als Byen / Wespen ende Adders gewapent zijn / soo heeft Godt aen eenige Dieren alleen de snelheyt verleent / als Gyten / Hasen / Harten / &c. De mensche / die van alle dese dingen bloot is / heeft hy in 't tegendeel handen gegeven en met de reden begaeft / waer meede hy sich tegens alle aen-vallen van Beesten en andere konde voorsien / soo met het toestellen van wallen en bastigheden / als met het maecken van allerleye middelen / om de vyanden te verdrijven / en om in vreedige rust te blijven woonen. En dit kost oock een mensch alleene niet te wege brengen / derhalven was het noodig dat'er veele by een ander woonden / om sich met gemeene macht te beschermen.

4. De vierde oorsake was de opvoedinge en onderwijsinge: En nadien het seer natuurlijck is in alle Dieren datse met malkanderen paren / soo is de voort-teelinge insonderheydt van het menschelijcke geslachte / noodig: derhalven op dat alles met ordre soude werde toegestelt / soo moster nootsaeckelijck eenige huys-bestieringe wesen / waer door alles met onderlinge genegentheyt en hulpe konde werden beschickt / en dat de banden des houwlijcks / dat is de liefde der Ouderen tot de kinderen / haer soo soude verbinden / dat de kinderen sich altijdt souden bevlijtigen om wederom den Ouderen met gelijcke vlijt en naerstigheydt te versorgen. Want het gaet niet den mensch niet toe als met andere Dieren / waer van schier alleene de Wijfjens de sorge der jongen waer nemen / en dat noch voor een kleyne tijdt. Wy sien dat de Vogels hare jongen niet langer opbrengen / dan alsse vleugels krijgen en konnen vliegen / maer soo haest als sy vermercken datse hare wiexkens beginnen te roeren / soo lockense die selve allengskens uyt hare nesten / vliegende rontsomme daer heenen / ter tijdt haer de vleugels vast en sterck worden / en dan bevelense haer de ruyme locht / geen meer sorge voor haer dragende. Maer de redelijcke mensche sal so lange als hy sijne kinderen aensiet / sorge dragen / en van gemoedt beweegt zijn / om haer van alle nootdruft te voorsien / en haer met alle onderwijsinge en vermaningen ter Godsaligheydt te buygen / en dese tedere gemoederen met lieffe-

lieffelijcke leeringe te queecken. Maer de andere Dieren worden / als door een sekere drift der natuure / die haer is ingestort / sonder eenige moeyte / tot haer opgeleyde arbeyt / gestiert / oock in 't gene sy niet zijn onderwesen : doch de mensch geeft sich tot geen behoorlijck werck uyter nature / maer alles doet hy uyt onderwijsinge en uyt de reden ; derhalven heeft Godt de mensche de spraeck gegeven / op dat d'een den anderen mag leeren en in de konsten en opvoedinge / onderwijsen. 't Is wel waer dat wy de stemme met de andere Dieren gemeen hebben / waer door men de blijdtschap / of droefheydt / of janckingen / of af keerigheydt te kennen geeft / maer dat men alles met sijne eygen stemme kan uytdrucken / en de gedachten en genegentheden met een reyn geluyt te kennen te geven / het recht van 't onrecht / het noodige van 't onnodige door de sprake onderscheyden / dat selve is alleen den mensche eygen / en wordt dese uytvoeringe door veele te wege gebracht ; want de Ouderen / om hare kinderen de deugt aen te prijsen / moeten haer die selve met gestadige vermaningen inscherpen. Dit alles kan mede niet geschieden dan door gemeenschap der huys-bestieringe / op dat de Man sijn Vrouwe / de Ouderen haer Kinderen / de Meester en Vrouwe haer Knechten en Boden mogen bestieren en onderwijsen. En dit zy soo veele wat de nootsakelijckheydt van de huys houdinge belangt / daerom sullen wy voortgaen tot de onnoselheydt des Menschen en

Opvoedinge der Kinderen.

HOe onnosel de mensch is buyten d'andere Dieren / kan een yder met opene oogen mercken / want veele andere Dieren hebben terstont / soo haest sy ter werreldt komen / eenig middel om haer te generen of om hare kost te soecken / of ten minsten worden sy door hare Moeders van alles versorgt : maer de jonge mensch / eylaes ! hoewel die nu het leven ontfangen heeft / soo moet die versmachten en vergaen in sijne vuylenisse / ja selve de Moeder die 't kindt heeft ter wereldt gebracht / moet door rouwe / smerte en ongemack verteeren : en met hare vrucht ommekomen / indiender geen hulpe van andere wierde toegevoegt / sulcks dat de mensch / in dat deel / veel ellendiger is als d'andere Dieren : want de Moeder en Kindeken moeten gequeeckt / gekoestert en versorgt worden / eerse

eenige

eenige sterckheyd verkrijgen / om sich selve te onderhouden. Maer dit is alsoo met de Dieren niet gelegen: de Wormtjes kruppen stracks daer heenen en soecken haren kost. De kieckskens weten terstont na haer aes te picken / en de grover Dieren worden van de Moeders alleen gevoed en opgebracht. Doch in den mensch word meer als het leven / maer oock de bestieringe tot de deugt en Godsaligheyd vereyscht: over sulcks moet die van jongs af / door de reden gebogen / en soo haest hy yets begint te vatten / tot de goede zeden bestiert werden: ja de Heydenen hebben dit ten hoogsten nodig geoordeelt / gelijckmen sulcks overvloedig in dat seer edele boecxken van Plutarchus, dat hy van de opvoedinge der kinderen geschreven heeft / kan nalesen: Waer in hy seer treffelijck verhaelt / waer in de plicht der ouderen tegens den kinderen gelegen zy. Insonderheyd komense daer in overeen / dat de Moeders voor al / hare kinderen / is 't eenigsints mogelijck / behooren te sogen / op datse niet eens vreemden melck en aert indrincken / en also gelijck de Poëten verhalen / in allerleye slag van Beesten mochten ontaerden. Want men vertelt / dat eene die met Verkens melck opgevoet was / altijd vermaeck hadde in den dreck te wentelen. En Horatius niet te vrede zijnde / dat Homerus sijne Achilles afmaelt / dat een seer toornig / onafbiddelijck en bitter man is / brengt sijne opvoedinge voor den dag / seggende / dat hy in sijne jeugt op-gevoet was van Chiron den Centaurus, in 't gebergte van Thessalien / daer hy gewent was met de Beeren / Leeuwen / en wilde Swijnen te vechten. 't Welck oock Virgilius volgende / seyt / dat sijne Krijgs-heldinne gesoogt en op-gevoet is met de melck van een wilde Merry. Tasso singt / dat sijne Clorinda van een Tyger is opgebracht. Ariosto verhaelt van sijn Rogier by het mergh van Leeuwen en Beeren is opgevoet: sulcks datmen voor al / willende der kinderen heyl en welvaren te gemoet gaen / haer in de jeugt van alle quade ommegang moet afmanen. Ja daer gebreken geen geleerde Mannen / insonderheyd onsen geleerden Hollander Erasmus, die dese woorden / en dat wel treflijck verhalen / als datmen van der jeugt aen / der kinderkens seeckere heylige Voor-schriften in 't gemoed behoort te prenten / overmits het gene dat eenmael in 't herte gevestigt is / haer lange by blijft / gelijckmen van den reuck der nieuwe potten verhaelt / datse na 't gene / daer eerst in gekoocht is / sullen ruycken. En dat derhalven de meeste sorge der

Chri-

Christenen hier toe behoorde te strecken / dat hare kinderen van de wiege / ja selve onder der Voedsters troetelingen / en der Ouderen kuskens / onder een verstandig oordeel wierden gedaen / en datse over-redingen mogen in-drincken die Christo waerdig zijn / om datter niet is / 't welck vaster in 't gemoed kleeft / als 't gene / gelijck Fabius seyt / in de kintsche Jaren daer word ingegoten: En datmen voor al / van der kinderen ooren / de vuyle minne-gesangen most af-weeren / die de Christenen / soo binnen als buytens huys singen / die vuyler en slordiger zijn / als oyt het gemeene Heydensche volck heeft aengenomen / &c. De reden is / vermits het menschelijcke verstant meer tot de sonde als tot de deugt genegen zijnde / seer lichtelijck een schadelijcke voordaet aenneemt / even als het stro en zwavel / het vuur aen nemen. Hierom moet men na de raed der Poëten / het onkruyd by tijds uyt-wieden / al-eer 't eenige wortel kan schieten / op dat door lang dralen / dat selve niet tot een groote boom opwasse / en het goede kruyd / dat daer onder schuylt / geheel versmoore.

OEco-

OEconomia, of *Huys-bestieringe.*

Soo die selve van C. RIPA, in sijn geleerdt Boeck *Iconologia*, of uytbeeldinge des verstants, by my uyt het Italiaens vertaelt, beschreven en uytgebeelt wort.

HY maelde een seer statige Vrouwe van opsicht / met een Olijf-tack geciert / houdende in de slincker-handt een Passer: en in de rechter een stockjen of rijsken / en ter zijden stelden hy een Roer van een Schip.

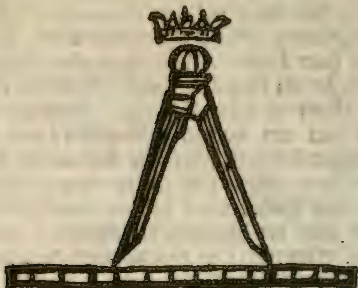
Om dat tot de geluksaligheydt van 't gemeene burgerlijcke leven vereischt word een vereeninge van veele huys-gesinnen / die welcke onder gelijcke wetten leven / en waer door

door sy worden geregeert / soo is 't nodig dat yder huysgesin met behoorlijcke ordre worde onderhouden / en onder besondere wetten gebracht / die veel nauwer gaen als d'algemeene. Daerom is de nauwe maniere van 't huys-gesin te regeeren / van de Griecken OEconomia geheeten: want alle huys-gesinnen hebben gemeenlijck drie insichten / om dat die tot haer leven / als tot haer leden behooren: te weten de Meester en sijne Dienaers / de Vader en sijne Kinderen / de Man en syne Vrouwe: waerom sy oock dese beeldenisse met een stockjen afmaelden / om de heerschappye die de Meester heeft over syne Dienaers / uyt te beelden. Maer het Roer wordt hier gestelt voor de sorge en Regeeringe / die een Vader moet hebben over syne kinderen / op datse in de Zee der kindtsche dertelheden / van den weg des deugts niet afwijcken / in welcke wech de Ouders haer met alle vlijt en naerstigheydt behooren te stieren: tot dien opsicht gebruyckten sy een Olijf-krans / om uyt te drucken / dat een goet huys-bestierder voor alle dingen moet besorgen / dat'er vrede en eendracht binnens huys onderhouden werde.

De Passer leert ons / hoe dat een yegelijck sijn vermogen moet meten / en sich / soo veel men mach / daer na schicken / om de uytgift en andere dingen die tot onderhoudt van 't huysgesin / en de geduerigheyd des selven nodig zijn / te bepalen / en dat door de mate. Waer over oock een huys geseyt wordt geluckigh te zijn / alwaer de huys-bestieringe door een bedaegde Huys-moeder te recht wordt in 't werck gestelt / gelijck oock dese Dichten te kennen geven.

Dat Huys heeft een gewenschte stant,
Waer trouwlijck waeckt eens Moeders handt,
En die met teugels vast bewaert,
't Geen suynig is by een vergaert:
Die vreedsaem alles oversiet,
En 't huys-gesin met tucht gebiet,
Die oock met oordeel en met maet,
Op alle dingen gade slaet.
Wat huys een sulcke Moeder derft,
Dat gaet verloren en versterft.

De gekroonde Maet;
Des Jeughts cieraet.

De SPAERSAEMHEYT *haer Minnaers loont,*
Die sy met deught en Zegen kroont.

ALeer ick, soete Jeught besluyt,
Soo vraeg doch eens wat dit beduyt?
Hier staet een PASSER en een *Maet*,
Alwaer een *Kroone* boven staet.
Ick bid' u let op desen sin,
Al schijntse slecht, daer steeckt wat in.
Indien ghy wulps en onbedacht,
In dertelheydt, in weeld' en pracht,
In slempen, dempen en geneught,
Wilt slijten uwe jonge jeught,
En dencken 't mach'er doch op staen,
't Goedt en de werreldt sal vergaen:
Waer toe gesorgt, en dus gespaert,
Waer toe dus suynighlijck bewaert;
Het goet dat hoort de werreldt toe,
Hoe maeckt sich doch de mensch soo moe;
En slooft en sorgt voor d'oude Man,
Dat hy doch niet beleven kan?

't Is

't Is best dan dat ick my ga spoen,
Wijl 't koorentje is versch en groen:
O domme Jeugt! dit 's quade raedt,
Dus spiegelt u aen dese *Maet*,
En neemt den PASSER in de handt,
En meet daer mee u dom verstand.
Meet al wat u de Reden leert;
Meet of ghy oock te veel verteert;
Meet of u stock bereycken mag,
U dertelheyd en ommeslag,
En meet of alles wat gy doet,
Oock past een redelijck gemoed.
Wie God met goed'ren heeft voorsien,
Die sal dees PASSER oock gebien,
Dat hy doch houde *Maet* en stal,
Of anders nadert sijnen val;
Maer wie van middelbare staet,
De ware *Maet* te buyten gaet,
Die vint sich haest te nauw beset,
En self gevangen in sijn net;
Maer als het kale volck te milt,
En t'onbedacht haer penning spilt,
En denckt dan om het sparen niet,
O! dan naeckt snellijck haer verdriet.
De PASSER, die twee beenen heeft;
Die is 't die elck sijn *Mate* geeft:
Is 't kleyn, sy moet niet verder gaen:
Is 't groot, sy moet niet wyder staen;
Dus hoeje 't maeckt of watje doet,
Houd Maet, of ghy verliest u goedt.

Alsoo wy hier de OEconomia of Huys-bestieringe/ tot opmerckinge der jonckheyd / hebben bygevoegt / soo sal 't ons niet qualijck passen / dat wy dese Mate van de Spaersaemheyd een weynig breeder uytstrecken / op datse soo wel den Ouden als Jongen mag tot een Spiegel wesen / waer na een yder sich in sijn leven sal hebben te schicken.

Wat de Spaersaemheyd belangt / die selve / gelijck Aristoteles verhaelt / is eene van de twee voornaemste deelen

van de mildigheyd / die welcke daer in bestaet / dat wy de onnodige kosten sullen schouwen / die de reden niet gelijck zijn / en die de middel matigheyd overtreden: Daerom seght Horatius, Wilt u teeringe niet boven u neeringe stellen, dat is / dat de onkosten / u inkomen niet te boven gaen / ende dit selve doet men door de Spaersaemheyd; want de wijsheyd schickt sich op vierderleye wijse omtrent de goederen / 1 Als sy die omfangt. 2 Als sy die bewaert. 3 Als sy die vermeerdert. 4 Als sy die selve wijslijck gebruyckt; En dese zijn door de kloeckheyd oock regulen van andere deugden. Æschines de Socratische Philosooph plag te seggen / dat men sich selve wat moest besnijden / om de overtollige onkosten | tot onderhoudinge des levens / te verminderen / na de spreucke / *Parsimonia magnum Vectigal*, dat is / Spaersaemheyd is een groote rente of tol. Over sulcks worden dese rijcker / die tot hare Rijkdom wat toe doen / en die van hare overtollige onkosten wat af-trecken. Sulcks dat de Spaersaemheyd eygentlijck is een besnydinge van noodeloose kosten: waer over oock Seneca in sijne ruste des gemoeds verhaelt / Dat ons dese Mate sal behagen, soo ons de Spaersaemheyd eerst sal behagen, sonder welcke ons geen rijckdommen genoeg zijn, noch genoegh sullen strecken. Oversulcks heeftse geene kostelheyd noch dertelheyd van noode / want sy kent wat nut en noodig is: en daerom is hier oock de PASSER gestelt / om dat die selve de Mate houd op alle streecken; want gelijck de PASSER den ommetreck van haren circkel niet overtreed / alsoo treet de Spaersaemheyd oock niet over / 't geene burgerlijck / eerlijck en redelijck is. Hesiodus seydt / Houdt Mate, want dit is 't beste in alle dingen. Verstaende dit mede van de zedige meninge sijns selfs / wanneer hy in sijn Grieckse versen singt:

'tIs Gods geschenck te houden maet,
En dan soo meet men eerst sijn staet,
Wanneer men sich niet self vergeet,
Maer met sijn eygen voeten meet.

En 't is billick dat sich een yder met sijn eygen voeten meete / op dat men sich niet grooter maecke als men is / ten eynde men sich / door grootse inbeeldinge en hoovaerdye niet storte in dingen / daer men niet eeren niet uyt kan geraecken / maer dat men mach uytvoeren / 't gene met een rechte

Mate

Mate is voorgenomen. Oock moet men sijn stock niet verder setten als sy lang is / ten eynde men sich niet ondersta wijder te springen als men kan. Oock sullen wy in alle dingen de Mate onderhouden / soo wel in kleedingen / kostelheden / gebouwen / als leckerheden / die u selve te gronde drucken. Daerom sullen wy met de Passer, gelijck Juvenalis seyt; De wijtte van onsen eygen mond meten / op dat wy oock daer door niet te schande komen / als hy seyt:

Wanneer gy na de Visch-marckt gaet,
Soo stelt voor al u mond een maet;
Indien u beurs niet is voorsien,
Wilt na den besten Visch niet bien.
Laet varen Karpers, Baers of Snoeck,
Soo ghy soeckt Spiering in u doeck?
Soo Slock-lust wast, die 't geld verdoet,
Waer blijft dan 's Vaders erf en goed?

Soo sal ons dan al te samen wel passen / dat wy met den Passer onses verstands en oordeels / de groote van onse gedachten meten / en die selve na het richt-snoer van de reden peylen / want wie de mate overtreet / staet onvast / maer de Mate maeckt alles vast en bestandig. Een yder drage sich dan in alle sijne handelingen na de Mate van de reden / en dan sal hy nimmermeer sijn besteck over-treden / maer in sijne palen blijven.

Dit most ick noch / O soete Jonckheyd! u tot een toe-gift schencken / te meer alsoo onse eeuwe hier in van de Oude Hollandsche eenvoudigheyd schijnt te ontaerden: Dewijl sy haer schickt om alle kostelheden / dertelheden en nieuwe snoffen / die de Mate van de Land zeede overtreden / lichtveerdelijck te volgen / zijnde by na door zeden en kleeden van hare Voor-Ouderen verbastert. Oversulcks heb ick haer die tot een besluyt willen vereeren; ten eynde / de lieve jeugd haer mag binnen hare palen houden / want Seneca segt in sijn Treurspel van Troyen / seer wel:

Al wat de maet te buyten treet,
Dat maeckt sich tot den val gereet.

APITUS.

Wel vriend / ghy hebt dus veel geseyd:
Is dit de lieve Spaersaemheyd?

Soo weet ick geen bekrompen hert /
Dat noch hier door niet nauwer.
Maeckt my hier eenig gierig Mensch /
Die leven kan na wil en wensch /
En heeft geen hert / noch gaet niet ruym /
Maer set den vinger op den duym /
En past het al met Ry en Maet /
Ick seg / dat dees te nauwe gaet.
Dees sorg voorwaer die bolt my niet /
Dees Spaersaemheyd die baert verdriet:
Ick prijs een hert dat onbelaen /
Is mild / en kan wat weyden gaen.
Waer toe gemeten en gepast /
Daer ons de dood soo snel verrast?

SPUDÆUS

HOor Jongman hoort / blijf noch wat staen /
Ick moet u hier wat nauwer gaen.
Dees Spaersaemheyd die heeft haer schat /
In hare rechterhand gevat.
Vraegt ghy waerom? sy spaert haer goed /
Daer 't oorbaer is en strecken moet.
Sy is geen Quist goed / die te mild /
Haer penning al te dertel spilt /
Maer spaert'et tot bequamer tijd /
Als Quist-goed op de riemen rijt:
En toont als dan haer milde hand /
En doet den zwacken onderstand /
Aen armen / krancken en aen vrind /
Tot onderhoud van 't huysgesind /
En schenckt niet oordeel en met maet;
Maer wickt voor al haer eygen staet /
Of sy van kranckheyd ramp of pijn /
Mocht schielijck overvallen zijn /
Dat sy dan heeft waer mee sy mach /
Haer stutten in den ouden dag /
En hare kinders voor den nood /
Kan onderhouden na haer dood;

Op

Op dat men niet behoeft terstond /
Te sien een ander in den mond.
En hier toe is het sparen goet.
Om dat het yeder hulpe doet.
Dus jonge Jeugt/ houd dit voor 't lest/
Leert sparen / dat 's u alderbest.

Waerschouwinge voor Ouden en Jongen.

Wie altijd pleyt en recht, en groote huysen bouwt,
Wie dobbelt en word borg, en and'ren veel vertrout,
Wie boven sijnen staet wil pralen, en hoveeren,
Met gasten en bancket, met slempen en verteeren,
Wie Paerden buyten noot, en Honden houd ter jacht,
Met veel onnut gesin en nergens op staet acht,
En dan noch Boelen soeckt, en over al maeckt vrinden,
Die sal haest Hof en Land en al sijn goed verslinden.
Dus let wel op u stuck, eer u 't verderven naeckt:
,, Wie d'overdaed bemint, tot schand' en armoe raeckt.

De Kale Joncker.

Stemme: *Courante la belle.*

HOe zydy dus verciert /
Met bonte kleeren van geel en groen/ daer gy me zwiert/
En speelt soo den Monsieur /
En volgt den Hoofschen sleur /
Met sulcken vreemden geur ;
Segt waerom /
Speelt ghy doch op de bom / En de trom /
En bootst der Sotten dol gewoel?
Die ghy gaet volgen / dwaes en verbolgen /
Met rasen en krioel.
2. Ghy lijckt een Edelman /
Die met sijnen pluym en zwans soo aerdig leven kan /
Een krijgs-man in het veld /
En een soo braver Held /
Die sijnen vyand veld :
Dat elck vreest
Van u seer trotse geest / En bedeest /

Staet men verwondert met ontsag /
En denckt wat Narren / Ons dus verwarren /
Braveeren dag op dag.

3 Waer komt dees vreemde Haen /
Dees Joncker / Proncker uyt Narragonien van daen?
Hy is gehackt / gesneen /
Aen hooft / aen arm / en been /
En siertjens op sijn leen /
'T Is al goud /
Daer hy van stoft en houwt / Yder grouwt /
Om dat hy is een groot Cadet /
En al de Grooten / Sijn Speelgenooten /
Verwant aen 't edel bed'.

4. Ghy draegt een hoog gemoed /
Ghy roemt op Sloten / of Hof / op Burg / op Princen goed /
Op Ridders en op Staet /
Dan zyt ghy Ambassaet /
En 't is maer gecke praet:
Wie u acht /
Word self van u belacht: Ghy veracht
Wie dat niet volgt u snof en prael /
Weyts in u kleeden / Uytheemsch van zeden /
Daer doch de Uyl is kael.

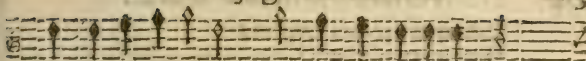
5. Waer heen loopt doch het end /
Als een het mallen van uw sotheyd word bekent?
Daer stady dan bekaept /
Dan is de kans gedraegt?
Wie hebdy dan gepaept?
Als een Sot
Wordy van elck bespot: Hout u tot
„ 't Eerlyck leven / staet / en eendracht:
„ Roemt niet van Rijcken / Blijft by gelijcken /
„ Dan wordy minst belacht.

De vlijtige Herderinne.

Stemme: Lanter-lu.

Rept u snelle voetjens / Lieve Ga-la-thé.
Draelt doch niet soo soetjes / Achter 't tierig Vee

Laet

Laet u niet verleyden / Door de Wellust en de Min ;

Dus treet aen / dus treet aen / Eer het Vee sal doolen gaen.

2. Als de Schaepkens doolen /
Dan doolt Galathé :
En dan schijnt verhoolen /
Al haer deugde mee :
Wie te traeg wil hoeden /
En volvoeren sijnen plicht /
Sal te spa / tot sijn scha /
Swerven sijne Geytjes na.

3. Maer wie deugd wil leeren /
Moet met lust en vlijt /
Al sijn sinnen keeren /
In sijn jonge tijd /
Om den krans der eeren /
Drucken om sijn edel breyn :
O ! de deugd / is een vreugd /
En een cierſel van de Jeugd.

4 Naerstig moet men slaven /
Door de mist en douw /
Op der Heyden draven /
Soo in hett' als kouw /
En de geyle tochten /
Vlieden en den Tover-dranck /
Die de jeughd / niet verhengd /
Maer haer stort in ongeneugd.

5. Houd u frisch en wacker
Op der deugden pad /
Bouwt des wijsheyds Acker /
Dan krijgt ghy een schat /
Die noch Beer noch Wolven /
Noch de tijd noch ramp verteert /
Want u glas / loopt doch ras !
't Loopen komt u hier te pas.

6. Nymphjes wildy vlechten /
Eenen Lauwer-kroon ?

Wilt'er deugd aen hechten /
Voor u eeuwig loon;
Want wie poogt te rennen /
Na het perck van deugd' en eer /
Krijgt van God / voor het slot /
Hier en namaels 's Hemels Lot.

De Werreldsche Minne-Liefde.

Gelijck die SENECA *in sijn Treur-spel* Octavia *beschrijft.*

DE Mensch sich selven seer bedriegt,
Als of de LIEFD' op wiecken vliegt;
En zijn een God die fel en wreed,
Sijn boog en pijlen houd gereed,
Wiens vlam en fackel 't al verslint,
En zijn *Vulcaens* en *Venus* kind.
't Is ydelheyd. *Min* is een brand,
Een kracht in sinnen en verstand,
Die in de teere Jeugde groeyt.
En word door weelde opgeboeyt,
Door overdaed en ledigheyd,
En al wat tot de lusten leyd,
Indien ghy dese stutten scheurt.
Terstond vervalt hy en hy treurt,
In korter tijd soo zal zijn kracht,
Verdwijnen en zijn t'onderbracht.

Leeringe.

DRinckt yemand uyt een suyver glas,
Soo denckt hy dit was stof en asch:
Mijn Lichaem, al is 't schoon in schijn,
Sal namaels stof en assche zijn.

Wensch van Genoegen.

NA d'armoe wensch ick niet, noch na te grooten goed:
Het weynig is te kleyn, te veel baert overmoed:

Dies wensch ick om 't genoeg, en om het wel genoegen.
Wie dit te recht verstaet, zal zich in alles voegen.

De klagende Herder en Herderinne, over de Steetsche dertelheyd, van dat men hare armoede in de dertele schilderyen bespot en ten toone stelt.

Tusschen.

HANS en TRYN.

Stemme: Rosemond die lag gedoken.

Trijn. WAer van daen, mijn trouwe Herder?
Hans. Ick kom soo stracks uyt der stee.
Trijn. Hoe dus haestig? wil dy verder?
Hans. Ja ick moet weer na mijn Vee.
T. Ey ick bid wat gaet'er om?
H. Geyle Stee-luy driest en dom.
T. Herder blijf, ick moet u vragen.
H. Herderin, ick moet nu voort.
T. 't Sonnetje begint te dagen,
Herder, Herder, noch een woord:
Hoordy niet hoe ons geslacht,
Van de Stee-luy word belacht.
H. O gewis, haer dertelheden,
Walgen my tot in de ziel
T. Wel mijn Herder, door wat reden?
H. 'k Sag soo veel dat my mis-viel.
T. Strecken wy haer dan tot spot?
Of zijn wy dan mal of sot?
H. Saegdy eens hoe datse proncken,
Met haer zijd' en licht gewaet.
T Zijnse dan in weelde droncken?
H. 't Schijnt soo aen haer wulps gelaet,
,, Wie dat niet sijn minder gecht,
,, Self sijn eygen schand' ontdeckt.

S 'k Sag

'k Sag een Herderin geschildert /
Als een wulps en dertel beeld /
't Hayr zwaeyd' om haer kruyn verwildert /
s' Had een lint met goud doorstreelt /
Met een hoed vol bloem getuyl.
„ Maeckt doch dese Bruyd niet vuyl.

Stricken / quispels / peerlen / kanten /
En ick weet niet wat voor goed.
T. Wat doen doch dees lanterfanten ?
H s' Hebben Veeders op haer hoed /
Schoenen / Koussen / geel of bond /
Hoovaerdye sonder grond.

T. Zijn wy niet de slechtste luyden /
Die het gantsche aerdryck draegt ?
H. Ja wy T. Wat sal het beduyden /
Dat men dus ons kleynheyd plaegt ?
Moet dan onse slaverny /
't Doel zyn van haer hoovaerdy ?

H. Wy zijn wormen / arme slaven /
Die door hagel / mist en douw /
Dag en nacht steets moeten draven /
Dick beslobt in hett' en kouw /
En in kanifas gedost /
Wroeten slechts om kleet en kost.

T. Sal men dus met Herders spotten /
Tegen alle aert en reen ?
H. Zijn de Stee-Luy dan geen Sotten /
Datse speelen met die geen /
Die veracht word en versmaet ?
„ Hoogmoed wel te gronde gaet.

T. Wacht voortaen sulckx meer te plegen /
Of wy raecken op de been !
Wildy sien ons groote zegen /
Hoed het Vee en komt met een /
In ons seer verachte kluys /
Toetst die met u prachtig huys,

H. Dan

H. Dan sult ghy geen Herderinnen /
Malen voor u Hoovaerdy:
Breydelt doch u geyle sinnen /
Van dees valsche pronckery /
Denckt vry dat het God verdriet;
Maer spot met ons Herders niet.

Heraclitus en *Democritus*.

Des eenen klag /
Is d'anders lag.

Stemme:

Lof-sang Mariæ. Of / Lof-sang Simeonis.

DE Werreld tiert en raest.
De Werreld is verbaest.
De Werreld is vol plagen.
De Werreld is vol brand.
De Werreld moord en spant.
De Werreld is vol klagen.

De eene lacht en singt /
De ander schreyt en wringt /
Dus krielt'et als de baren:
De Lacher Democrijt,
De Schreyer Heraclijt,
Die konnen niet bedaren.

„ Wie 's Werrelds doen belacht /
„ En op haer sotheyd acht /
„ Kan wijsselijcken leven:
„ Hy siet'er klupt op klupt /
„ Der sotten malle Bruyd:
„ Hoe kan hem lach begeven?

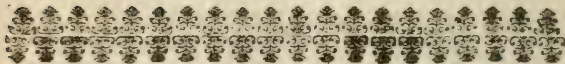
Al wat de Mensch bestaet/
Is sot of malle daed:
De Wijse schijnen Sotten:
Hy siet al watse doen /
De Sotten / Sotten broen /
Wie souse niet bespotten?

Een ander sit en weent /
Die's Werrelds doen besteent/
En met bekreten oogen
Siet hy al 't woest geraes;
De Wijse schijnen Dwaes /
Dus vint hy sich bedrogen.

Hy siet'et al verdaen /
De deugd en eer vergaen:
Hy siet de liefde scheuren /
Hy siet'er twist en strijd /
Bedrog en bittere nijd /
Wie souder niet om treuren?

Dus gaen wy t'samen heen/
In lacchen in geween /
Soo slijten onse dagen:
Geluckig die in maet
't Gelach en weenen laet /
En alles kan verdragen.

Een treffelijck gemoed /
Word niet als ebb' en vloed /
Gehobbelt en gedreven;
Maer 't siet de Werreld aen /
Wat hoog is ondergaen /
En soeckt een rustig leven.

Register

A.

C.

D.

E.

F.

G.

Ge-

N.

O.

P.

R.

S.

T.

V.

EYNDE

De laetste Vernieuwde

U R A N I A,

Of

H E M E L - S A N G H.

Zijnde het II Deel van BELLEROPHON, of LUST tot WYSHEYD.

Waer in

Veele Historische en Christelijke Gesangen, stichtelijke Liedekens en Gedigten, uyt de Schriften des Ouden en Nieuwen Verbonds, tot opweckinge des Godsaligen levens, leerlijck werden voorgestelt.

Door D. P. PERS.

Allen Menschen / ter aendacht / soo wel tot lesen als singen / vertoont: en op nieuws deurgaens met nieuwe gebonden Voysen vermeerdert / nessens andere treffelijcke Gesangen op de Musijck Noten gestelt.

De Musijck door CORNELIS DE LEEUW gecorrigeert.

t'Amsterdam, Gedruckt voor de Wed: van *Gysbert de Groot*, op de Nieuwendijck, tusschen de twee Haerlemmer-sluysen, in de groote Bybel, 1695. *Met Privilegie.*

PRIVILEGIE.

De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / Doen te weeten; Alsoo ons vertoont is by de Wed. van Michiel de Groot, Boeck-verkoopster tot Amsterdam; Dat sy op nieuws gedruckt hadde / seker Boeck ge-intituleert Bellerophon, ofte Lust tot Wysheyt door Sinne-beelden heerlijck vertoont; als mede het Tweede Deel Urania ofte Hemel-sang / en het Derde Deel genaemt Gesang der Zeden / met Konst-platen verciert door D. P. Pers. ende de Musijck van Cornelis de Leeuw, in Octavo / het welke haer seer veel gelt quam te kosten; doch was sy Suppliante beducht / dat het selve Boeck wel licht door ymant mocht naergedruckt werden tot hare schade; soo keerde sy Suppliante haer in alle onderdanigheyt tot Ons / biddende dat het Onse gelieftе zijn mochte / haer te begunstigen met een Privilegie voor den tijdt van vijftien eerst-komende Jaren in behoorlijcke forma; SOO IS 'T. Dat Wy de sake en 't versoeck voorsz. overgemerckt hebbende / ende genegen wesende ter bede van de Suppliante / uyt onse rechte wetenschap / Souveraine macht en authoriteyt / de selve Suppliante geconsenteert / geaccordeert en geoctroyeert hebben / consenteren / accorderen en octroyeren mitsdesen; Dat sy gedurende den tijdt van vijftien eerst achter-een-volgende Jaren het voorsz. Boeck genaemt Bellerophon, ofte Lust tot Wijsheyt / door Sinne-beelden heerlijck vertoont, enz. Als mede het Tweede Deel Urania ofte Hemelsang / ende het Derde Deel genaemt Gesangh der Zeden / met Konst-platen verciert / door D. P. Pers, ende de Musijck van Cornelis de Leeuw in Octavo / binnen de voorsz. onsen Lande alleen sal mogen drucken / doen drucken / uytgeven en verkopen / verbiedende daerom allen ende eenen yegelijcken / het selve Boeck in 't geheel ofte deel naer te drucken / ofte elders naergedrukt binnen den selven onsen Lande te brengen / uyt te geven ofte te verkopen / op verbeurte van alle de naergedruckte / ingebrachte ofte verkochte Exemplaren / en een boete van drie hondert guldens daer-en-boven te verbeuren; te appliceren een derde part voor den Officier die de Calange doen sal / een derde part voor den armen ter plaetsen daer het casus voorvallen sal / en het resterende derde part voor de Suppliante. Alles in dien verstande / dat Wy de Suppliante willende gratificeren met desen onsen Octroye / alleen tot verhoedinge van hare schade / door het nadrucken van het voorsz. Boeck / daer door in eenigen deelen verstaen / den innehouden van dien te advoueren ofte te authoriseren / ende veel min het selve onder onse bescherminge eenig meerder credit / aensien ofte reputatie te geven; Nemaer de Suppliante in cas daer in iets onbehoorlijcks soude mogen insluyten / alle het selve tot haren laste sal gehouden wesen te verantwoorden; tot dien eynde wel expresselijck begerende / dat by aldien sy desen onsen Octroye voor het selve Boeck sal willen stellen / daer van geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie en sal mogen maken / nemaer gehouden sal wesen 't selve Octroy in 't geheel / en sonder eenige omissie daer voor te drucken ofte te doen drucken; Ende dat sy gehouden sal zijn / een Exemplaer van het voorsz. Boeck gebonden en wel geconditioneert / te brengen in de Bibliotheecq van onse Universiteyt tot Leyden / en daer van behoorlijck te doen blijcken / alles op peyne van het effect van dien te verliesen. Ende ten dien eynde de Suppliante desen onsen Consente en Octroye mogen genieten als na behoren. Lasten wy allen en eenen yegelijcken dien het aengaen mach / dat sy de Suppliante van den innehoude van desen doen / laten en gedogen / rustelijck / vredelijck en volkomentlijck genieten en gebruycken / cesserende alle beletter ter contrarie. Gedaen in den Hage / onder onsen grooten Zegele hier aen doen hangen den 24 July in 't Jaer ons Heeren en Saligmakers duysent ses hondert een-en-tachtigh.

G. FAGEL.

Ter Ordonnantie van de Staten

SIMON van BEAUMONT.

VOOR-REDEN
Over
URANIA,
Of
HEMEL-ZANGH.

Aen den Godvruchtige Leser.

ICk *hadde*, Aendachtige Leser, *voor desen eenige stichtige en vermaeckelijcke dichten en gesangen, onder den naem* Bellerophon, *of* Lust tot Wijsheyt, *uytgegeven, dat ik vermerckte dat by veelen met groote lust en yver wierden aengenomen; waer in ick voornamelyck dit ooghmerck hadde, om door dese maniere van dichten, de Jeugt van veele geyle en onbeschofte Liedekens af te trecken, en onder veele nieuwe voysen, eenige lieflycke en zedige stoffen in te voeren, op datse daer door aengelockt, de andere verwerpen, en dese metter tijd mochten omhelsen: daer in ik der Genees-meesters wijse nabootste, die den krancken vergulde pillen vertoonen, waer onder de genesinge is verborgen. Want veele mijne gesangen lesende, wierden ten eersten te rugh gehouden, om datse al te zwaerhoofdigh en te schriftuurlijck scheenen; en om dese dan te locken, had ick daer na eenige Poëtische onder gevoeght, doch met een geheel ander oog-wit; niet om haer van de Schriftuurlycke af te leyden, maer om haer onder dese verbloemde maniere, als door een lock-aes, listigh te vangen. Want sy behelsen niet anders als een*

aenleydinge tot de deugt, gelyck yder kan na-speuren. En hier door zyn oock veelen niet alleen aen gelockt, maer ook vyerig gemaeckt, om die selven te lesen en te singen. Doch gelijck alle kost, niet op alle tongen even smaeckelijck is, soo is 't oock gebeurt, dat sommige deftige en goede Mannen, daer over wat smaelden, als offe ten deele na de Godvruchtigheyt, en ten deele na de Werelt smaeckten; daer 't dese goede Luyden nochtans hadde betaemt, te overwegen, datter niet in schuylde, dat of de Godvruchtigheyt of de goede Zeden was schadelijck. En hier op had ick gelet; want wie slechts van een besadight oordeel is, verstaet seer wel, dat men of de Historien of Poëten tot sodanigh ooghwit wel magh in-voeren, gelijckmen dat meest by alle God-geleerden siet geschieden. 't Bewijs hier van te halen, is de Sonne een kaers te ontsteken. Sulcx dat ick my daer in niet hebb' te ontschuldigen. Evenwel om alle aenstoot den eenvoudigen te benemen, heb ick dese dichten en gesangen, op eenige wintersche avonden, by een gestelt, en die selve meerendeels getrocken, soo uyt de Heylige stoffen des Ouden en Nieuwen Verbonts, als uyt de zedelycke en leerlijcke invallen, en dat na de gebruykelijckste voysen veeler Psalmen Davids en Liedekens, die onder 't volck verkeeren, als mede na de nieuwe stemmen die nu in swang gaen. Hoe U E. dese sullen gevallen, daer van verwacht ik alleen u goede genegentheyt, met vaster hope, datse oock alsoo sullen werden aengenomen. Want mijn oogwit is alleen, alle menschen hier door te stichten, en niemant te ergeren, maer van alle ondeugt af te leyden. Doch also ick my in dese stoffe meende te verlustigen, bevond' ick, daer in meer arbeydt als ik hadde gemeent. Ten eersten, door de ongewoonte, als die het dichten alreede had ach-

ter

ter den bank geworpen; ook om dat ik, een soo breede en overvloedige stoffe, in soo enge palen most besluyten, en de Historien, leeringen, rijm, en woorden, na alle vallen en voysen voegen. Want ick sie dat op de stelling der woorden, 't zy die van sacht of hart geluyt zijn, by veelen, weynig wort gelet; aengesien die door 't drayen en singen evenwel konnen werden geboogen. Voor die gene die hunne dichten uyt de geest toe-stellen, daer voor is een breede weyde; maer sich aen de Schriftuure en Historien soo beknopt te binden, en de leeringen daer uyt te trecken, daer op valt meer bedencken, alhoewel ick my somtijts oock soo nauw niet heb gebonden. En alsoo de sinnen, gestadig in eerlijcke oeffeningen moeten besigh werden gehouden, heb ick oock eenige wintersche avonden niet vergeefs willen laten doorslippen, dat ick niet eenige invallen op 't papier soude stellen. Ick heb dan de lust hervat, en eenige dichten en gesangen ontworpen, die ick soo uyt de Heylige Schrift, Historien, Philosophen, als oude stichtelijcke, Latynsche Poeten, heb getrocken; alles tot dien eynde, om de Jeugt van veele nieuwe gesangen af te leyden, en door dese nieuwe voysen die selve weder na de deugt te stieren: Waer over ick die met Musijck-noten hebbe geciert, dat ick hier na, soo my de Heere spaert, onder de name van Zeeden Gesangen, *hoope in 't licht te geven. Gebruyckt se dan tot uwer stichtinge. Vaert wel.*

U E. Dienstwillige.

DIRCK PIETERSZ. PERS.

INLEYDINGE

Van de Scheppinge der

WERRELDT.

Nadien ick mijne gedichten van den eersten Mensche hebbe aengevangen, soo sal't niet onaengenaem zijn dat ick een korte voorreden van de Scheppinge der werreldt, als tot een inleydinge toe stelle, en den Leser, tot verwonderinge deser heerlijckheyt, als buyten sich selve voere, op dat hy met lust alle dese overtreffelijckheydt magh aenschouwen.

NA dat de groote en onbegrijpelijcke God, en Schepper aller dingen, dese groote werreldt in 't begin, uyt niet hadde geschapen, heeft hy die te gelijck met verscheyde gedachten en uytmuntende schoonheden geçiert, als met ontallijcke klaer-blinckende Sterren, die hy wonderbaerlijck in de circulen of ronden heeft gestelt, en door de stoffen onderscheyden, stortende in de bovenste lichamen vreemde invloeyingen, om dese onderste deelen, te voeden en te onderhouden, gevende 't vuur kracht om te branden, en alle schadelijcke dingen te verteeren, en de noodige te verwarmen en te bewaren. En na dat hy dit alles in ordre hadde toegestelt, heeft hy de locht met seer schoone beeldenissen onderscheyden, en die selve met alderhande slagh van lieflijcke en quinckelerende Vogeltjes vervult: het water heeft hy met Walvisschen en Zee-schep-

ſchepſelen, als mede met ontallijcke Viſſchen verſorgt. En wie ſoude konnen uyt-ſpreken hoe wonderbaerlijck hy 't aerdrijck met verſcheyden revieren, bergen, en ſelſame ſlagh van boomen, en gewaſſen, kruyden, bloemen, dieren en krachten heeft geçiert, die als, uyt haer ingewant, voort komen, als metalen, te weten, het gout, ſilver, tin, koper, yſer, edel geſteenten, ſware ſteenen om te bouwen, met ſpringende en chriſtallijne Fonteynen en Beecken, die overal uytborrelen. Doch alle deſe wonderheden, waren in Godts oogen niet met alle, ten ware hy in dit heerlijck Paleys eenen hadde geſtelt, die dit alles met groote verwonderinge koſt beſchouwen en overwegen, en te gelijck tot ſijn luſt en onderhoudinge gebruycken: op dat hy, daer door, opgeweckt zijnde, altijdt ſoude ſtoffe hebben, om den heerlijcken Schepper deſer dingen, te loven, prijſen en dancken. En om dit uyt te voeren, heeft hy daer in een Menſche geſtelt, die daer was gemaeckt na ſijn Evenbeelt, die hy tot deſen eynde daer in ſette, even als een groot Koningh, die een Stadt bouwde, daer eenen inſtelt, dien een yder om ſijnent wille moet ghehoorſamen en onderdanigh zijn, en die door ſijn geſagh en aenſien, alles moſt uyt-voeren. Alſoo heeft onſe God, de Koning aller Koningen, en Heer aller heeren, den Menſche, daer in alle gewelt en macht overgegeven, op dat hy ſoude heerſchen over alles wat leven hadde ontfangen, niet alleene, dat hy de dieren en aerde ſich ſoude onderdanigh maken, maer oock dat hy daer door

te meer ſijnen Schepper en Godt ſoude beminnen en eeren, die het opperſte eynde en goet is, en waer door hy een Menſche is geworden, die met reden is begaeft. En als men dit overweegt, ſo heeft men wel ſtoffe, om uyt te roepen, O groote en goedertierne Godt! die ons en alle Creaturen, ja Hemel en Aerde, met alle vercierſelen, rijckdommen en wellustigheden geſchapen, en ons ſoo veele gaven en weldaden hebt geſchoncken: En in tegendeel, O ghy trage en ondanckbare menſch! die ſoo ſlaperigh en verduft, alle deſe dingen niet erkent, noch ſich over deſe heerlijckheden en wonderen niet ontroert noch beweegt, om dien heerlijcken Schepper van alle deſe dingen te prijſen en te dancken. Maer de redelijcke menſch, wanneer hy alle deſe werken Gods overweegde, voorwaer hy ſoude ſtoffe vinden, om in yder deel, van de geſchapene dingen, hoe ſleght ſy oock in onſe oogen mogen ſchijnen, des Scheppers wijsheyt, mogentheyt, goetheyt en voorſorge te prijſen, die een yder dingh na ſijn ordre en aert, ſoo bequamelijck heeft gevoeght en toegeſtelt, dat al des menſchen wijsheyt, oock in de alderſlechtſte dingen daer over moet verſtommen. Want wat is doch de werrelt anders als een open Boeck, waer uyt de volwaſſene, Godt konnen leeren en ſien, ja daer de kleyne Kinderkens haer voedtſel uyt trecken? Ja uyt de leeſinge van dit Boeck (te weten de Werrelt) hebben de Heydenen geleert datter een Godt was, alhoewel d'eene op dees, en d'ander op die wijſe. Ja als wy de Werrelt van 't ooſten tot het weſten,
van

van 't zuyden tot 't noorden overloopen, en der verlopene eeuwen overwegen, en de Koninckrijcken en Herders hutten doorſien, ſoo ſal men altijd bevinden, datſe hare gewoonten, Godsdienſten en Offerhanden hebben gehadt, hoewel verwart en ſonder gront. Niet te min quamenſe hier in doorgaens over een, datter een Godt moſt zijn, die dit alles hadde geſchapen. En als men de werrelt en alle deelen wel overweeght, ſoo zijnder vijf dingen, die door een gelovige Spiegelinge, ons hier van konnen overreden en leeren, te weten: 1. Datter een Godt is. 2. Dat hy eenigh is. 3. Dat de werrelt een begin heeft. 4 Dat die van Godt beſtiert wort en onderhouden. 5. Dat alles is geſchapen tot lof en prijs des Scheppers. En dit na 't gevoelen der Chriſtelijcke en geleerde Schrijvers ingevoert hebbende, ſal ſich yder in de heerlijcke ſchepſelen Godes verheugen, op dat hy een levendigh wercktuygh magh weſen, om door de kenniſſe Godts, en Jeſu Chriſti, ſijne ſchepſelen te beminnen, en Godt voor alle deſe weldaden te dancken. En om dit alles met ſtichtinge en vermaeck te plegen, hebben wy onſe geſangen daer na gerecht, dat daer in Godts lof over al ſoude uyt blincken. Gebruycktſe tot ſtichtinge, gelijckſe uyt goeder meeninge van ons zijn ingeſtelt, beginnende van den Menſche *Adam* af, en wat ons voorts ſoo uyt het Oude en Nieuwe Teſtament, als andere zedelijcke ſtoffen, tot opweckinge der Godtſaligheyt is voor-gevallen.

Adam verwondert over de Wercken Gods, springt als uyt den slaep, *Genes.* 1.

Stemme: O! eenigh Voedsel van mijn Jeught.
Of, *Kits Allemande.*

WAt sie ick hier rontom my staen?
Wat sie ick hier al wonder aen?
Ick moet mijn God den Schepper loven/
Die 't soo heerlijck schiep van boven:
Hier is Son/ hier is Maen/ hier is Locht/ hier is Licht/
Het gesternt/ het gedraey en gezwaey/ in 't gesicht/
Door de macht/ en kracht/ van Gods hand/
'k Sie de aerd'/ het geboomt/ en het kruyd/ en het gras/
'k Sie de vrucht/ en het loof/ het gespruyt/ en 't gewas/
De vruchtbaerheyt van 't lant/
En roept met hert en mont/
Uyt een verheugde gront/
Hoe sal ick mijnen Schepper loven/
Die 't soo cierlijck schiep van boven?

2. Hoe lacht my dese Lust-hof aen!
Ja 't is ons alles onderdaen/
Wat ick sie voor mijn oogen zweven/
In een frisch en een jeughdigh leven/
Ey hoe root/ ey hoe paers/ ey hoe blaeuw/ en hoe wit/
Ey hoe geel/ ey hoe groen/ ey hoe bruyn/ als een git/
'k Sie de Appel/ en de Peer/ en Limoen:
'k Sie de Noot/ 'k sie de Kars/ 'k sie de Vijgh en de Druyf/
'k Sie Salaet/ 'k sie het Moes/ en het kruyt totte Struyf.
'k Sie de Pruym/ en Citroen/
Veel terw' en eel gebloos/
Van Lely/ Bloem en Roos/
Van ruyckend' kruyden voor de sinnen/
Wie sou dit doch niet beminnen?

3. Hoe

3. Hoe weeldrigh springt dit soet gediert /
Dat dus voor onse oogen zwiert /
En met een vriendelijck gewemel.
Tiert alsoo frisch op d'aertsche Hemel /
Siet het Paert / by den Stier / en de Leeuw by het Schaep /
Siet den Wolf / by het Lam / en de Vos / by den Aep /
En ooch de Beyr by den Olyphant.
Siet de Swaen / by den Gans / en de Struys / Papegay /
Siet de Haen / by de Hen / en de Uyl / by de Kray /
De Vischjes aen het strand /
Hoe tierigh yder springt /
Hoe 't Nachtegaeltje singt /
En dit 's tot nut ons armer menschen /
Wat souwen meer konnen wenschen ?

4. Maer noch soo was 't voor my verdriet /
Indien ick had mijn Aefjen niet /
Die uyt mijn Rib God heeft gegeven /
Tot vermeerd'ring van onse Neven :
Hier is lief d' / hier is vree / hier is lust / hier is vreugt /
't Is vol hoop / vol geloof / 't is vol troost en geneugt.
Ey wat heerlijcker Paradijs !
Daer noch haet / daer noch twist / daer noch nijt / noch krackeel /
Daer noch sorg / daer noch vrees / schuylt in 't vrolijck prieel /
Maer alleen Godes prijs.
O wat een wonder werck
Is in dees aerdsche Kerck ?
God wil daer in ons Houw'lijck zeeg'nen /
En met sijnen dauw bereeg'nen.

Crispine inventor.
Johan. Sadeler. fe.

Eva door de Slange overredet, verleydt haren Man, *Genes.* 3.

Stemme: Blijdschap van my vliet.

SIet eens op den Staet / van dees eerst getrouwden /
Daer des nyders haet / soo veel onheyls brouwde;
Want de loose Slangh / door de list gedreven /
Door sijn schoone sangh / bracht haer in het sneven / Slange.
Die het strengh gebod / van dien grooten God /
Sloegh soo ydel in de wint:
Als hy door de vrucht / daer noch elck om sucht /
Had dit Aetjen soo verblint /
Dat sy leend' haer ooren / en haer liet bekooren /
Door der Slangen schoone praet /
Op dat sy als Goden / boven 's Hemels boden /
Souden weten goet en quaet.
2. Ey wat schoonder smaeck! ey hoe lief in d'ooge! Eva.
Sey sy / wat vermaeck! ey nu sal ick pogen /
Dat mijn liebe Man / sich oock mach verheugen /
En de smaeck hier van / oock genieten meugen.
Ach! mijn liebe Vrouw / in wat grooter rouw / Adam.
Hebdy ons eylaes gebracht?
Dat gy hebt gesmaeckt: laes wy staen hier naeckt!
Voor God en voor ons geslacht:
Ey vlecht Vyge-bladen / want ick ben beladen /
Door Gods stem en dreygement /
Ick gevoel sijn tooren / 't is niet ons verlooren /
Al ons luyster is geschent.
3. Ick sie onse straf / laet ons nu verschuylen /
Of in 't doncker graf / of in diepe kuylen /
Want ick sie nu klaer / dat ick Gods geboden /
Soo getrouw als waer / reuckloos ben ontvloden:
'k Sie mijn naeckte leen / die ick nu voor heen /
Nopt te decken was gewoon:
'K Heb door dese daed / Gods gebod versmaet /
Die 't soo strenglijck had verboon:
Ach! hoogmoedig pogen / hoe zijn wy bedrogen /
Door gevley en overmoed /
Dat wy door 't schoon spreecken / soo stracks zijn bezweecken /
En berooft van 't hoogste goet.

„ 4. Laes! nu is de mensch / door dees val bedorven /
„ En heel buyten wensch / levendig gestorven:
„ Wilt hem die verwond / wederom oprechten /
„ Dat hy mag de sond / en den dood bevechten:
„ Dat der Vrouwen zaet / daer ons hoop op staet /
„ Ons een troost zy in der nood:
„ Dat de aerdsche lust / in ons werd geblust /
„ En getroost maeckt in den dood:
„ Dat wy ons gewennen / uwe waerheyt kennen /
„ En zijn in 't geloof gevest /
„ Op dat wy door logen / noch door waen bedrogen /
„ Mogen kiesen 't alderbest.

De Musijck hier van siet in de Lust tot Wijsheyd. *Siet eens op de tijd.* Fol. 161.

Augustinus in sijne Stad Godts, doet van den val onser eerster Ouderen, dit verhael.

VAn aenbegin, seyt hy, waren wy heylig en rechtvaerdig: soo dickwils als ick segge, wy waren, laet ons soo dickwils versuchten, dat wy onwaerdeerlijcke schatten verlooren hebben; want de Mensche, door de edelheyt sijnder natuure, die hy in sijne Scheppinge hadde ontfangen, was de aldervoornaemste onder alle lichamelijcke Schepselen; doch daer na, door sijne veranderlijckheyt in de zonde vervallende, is hy de verachtste van alle Schepselen geworden: en dat is geen wonder; want daer alle andere Schepselen haren stant bewaerden, en van de ordre die hun van den Schepper was voorgestelt, niet af-weecken, soo is de Mensche alleen, door het zondigen, van God af-geweken, en heeft sich selve bedorven.

Cain en *Abel.* Tegens de Nijdt, *Genes.* 4.

Stemme: Schoonste Nympje.

HAet en Nijd dat snoode beest /
Bergt sich meest
Onder Broeders / onder Vrienden /

En

En sy sprèyd haer bitter gal /
Over al /
Waerje soeckt gy sultse vinden.

2. Abel, die sijn Schaepjens weyd /
Op der heyd /
En sijn Offer Gode brachte /
En het malste van het Lam /
Of den Ram /
Tot een danckbaer offer slachte.

3. Dese kost ooch niet ontgaen /
't Stout bestaen /
En sijn broeders nijdigh poogen /
Om dat God sijn Offerhand /
Van 't Lant /
Niet so smaeckelijk was in d'oogen.

4. Godt die Caïns gramschap siet /
Achtse niet /
Om dat sijne sond belette /
Dat sijn offer en de vlam /
Opwaerts klam /
En 't werck in den gront verplette.

5. Want waer Haet en Nijdt groeyt aen /
Daer sal staen /
Sond en ondeugt voor de deuren;
Doch ghy sult met aller macht
Houden wacht /
Datse u niet breng in treuren.

6. Hier uyt schepte Nijdt haer gront /
En sy vond /
Stof om vinniglijck te wonden /
En de snoode broeder-moort /
Noyt gehoort /
Groeyde door dees vuyle sonden.

7. Oude / snoode vuyle Nijdt /
Die de tijdt /
Liet soo breede wortels schieten /
Dat m' ooch waer men komt of gaet /
Nijdt en Haet /
Siet in Kerck en Cellen vlieten.

8. O gy pest die stadig wroet /
In 't gemoet /
En bedwelmt ons goe gedachten:
Ja gy brengt door u bedryf /
Ziel en lijf /
Dat s' op recht noch reden achten.

,, 9. Laet dan Heer dat snoo gespuys /
,, Uyt ons huys /
,, En ons zielen zijn verschoven /
,, Bouwter liefd' en eendracht in /
,, En een sin /
,, Die geneygd is God te loven.

De Tooren-bouwers te Babel, *Genes*. 11.

Stemme: Maximiliaen van Bossu Of/ Als mijn stondleyn voor handen is. Of/ Het Heyl is ons gekomen hiet. Of/ Uyt dieper noot schrey ick Of/ O God wy dancken dijner goedt.

DE werrelt was vol overmoed /
Vol weelde / pracht en sonden /
Want yder stofte op sijn goet /
Op list en slimme vonden;
Ja dees vermetelheyt kroop voort /
Soo dat men God oock wild' aenvoort /
En sijnen raed doorgronden.

2. Dies vangt men eenen Tooren aen /
Wiens top de locht sou raken /
Om soo by trappen op te gaen /
En Godes Stoel genaken:
Men metst / men klutst en woelter vast /
Men torst / men sleept / en brengt den last /
En vordert sijne saken.

3. God

3. Godt sag van boven na beneen
En op der menschen poogen /
En sprack men luystert na geen reen /
Dies sal ick 't niet gedoogen:
't Is een geslacht en oock een tael /
Dies ick haer spraeck wil t'eenemael
Verwarren voor mijn oogen.

4. Daer stont men doe en keeck vast bang/
Men wist geen hulp te vinden /
Riep d'een om hout / om kalck / of tang /
Men taste als de blinden /
't Was al in 't wildt en ongedaen /
Men kost malkander niet verstaen /
Hoe dat men 't oock besinden.

5. Dus strafte Godt der trotsen list /
En hun uytsinnig doolen /
Dat sy door onverstand en twist /
Verschuylden in de hoolen:
De een vloog Oost / en d'ander West /
Ja yder zweefde op het lest /
Tot na de beyde poolen.

6. Ghy Babel-bouwers houdt u rust /
Met u verwarde sinnen /
Hoe derf dy dus uyt dertel lust /
Soo stouten daed beginnen?
Ghy weet hoe Godt den trotsen knelt /
En haer bedrijf te gronde velt /
Dies suldy niet gewinnen.

7. Want Godt is als een vlam die blaeckt/
Die 't onkruyt sal versmooren:
Siet dat gy 't heylig vyer niet raeckt /
En gy sult moeten hooren:
Gy neus-wijs wilt mijn werck bespien /
En in Godts diepe oordeel sien /
Gevoelt weer Godes tooren.

Abraham onderstaet sijn Soon Isaac te offeren, *Genes.* 22.

Stemme: O slaep, ô soete slaep, duurt lange?

WAt strijd en ramp ontrust een vroom gemoedt?
Wat kropt de mensch veel stormen op in 't bloed?
Hoe stribbelt onse wil / eer datse stil /
Sich tot 's Heeren juck / en des wereldts druck /
Sich tot 's Heeren juck / wil wennen:
O! 't is een Paerd seer quaet om mennen.

2. Maer Abraham volstandig in de deugd /
Hoort Gods bevel / dat hy sijn soete vreugd /
Sijn lief en eenig Kind / en seer bemind /
Tot een Offerhand / in Morias land /
Tot een Offerhand sou slachten:
Hoe woelt het hert vol nare klachten?

3 Hy stont vroeg op en sadelt d'Ezel vast /
Hy kloofde hout / en leyd' daer op den last:
Hy liet sijn dienaers staen / en heeft gelaen /
Isaac met het hout / en door hope stout /
Selfs het mes en vyer gedragen /
En 't hout ten Autaer op-geslagen.

4. Wel Vader sey de Soon / 't is nu gedaen /
Waer is het Schaep / dat sal ten offer gaen?
Hy sprack God sal 't versien / en 't moet geschien /
Mits neemt hy sijn Kind / dat hy strickt en bind /
Mits neemt hy sijn mes om keelen:
Denckt hoe des Vaders sinnen speelen.

5. De Engel Gods belette dit bedrijf /
En riep / en raeckt u Kind niet aen sijn lijf:
Ick sie dat gy God vreest / uyt hert en Geest /
Want ghy hebt u Soon / niet geschroomt te doon /
Maer dit liebe Kind sijn leven /
Om mijnent wil gantsch t'overgeven.

6. Terwijl dat God noch met Abraham sprack /
Siet hy een Ram verwart in eene tack:
Hy offert die ten brand / een seecker pand /
Om sijn danckbaer hert / nu verlost uyt smert /

Om sijn danckbaer hert te togen /
Als die daer stond voor Godes oogen.
7. De Engel sprack / God zwoer so dieren eed /
Om uwe trouw / dat gy u Kind vergeet /
Dat hierom u geslacht / in al en kracht /
Sal als 't sant aen Zee / als de sterren mee /
Sal in sijne gunst vermeere /
Om dat gy hebt gevreest den Heere.

Siet de Musijck-Noten in de Lust tot Wijsheyt. *Die in 't gewoel, en in de bange lucht.* *Fol.* 110.

Jacobs danckbaerheyt, *Genes.* 32. 10.

Ick ben te snoode aller barmhertigheyt en trouwe die gy aen my hebt bewesen, want ick hadde niet meer als desen Staf, doen ick over de Jordane ging, maer nu ben ick tot twee heyren geworden.

Psal. 105. Een yder moet tot desen tijden, &c.

WEl op mijn ziele wilt doch mercken /
Op Godes wonderlijcke wercken /
Op sijnen zegen / die hy doet
Den menschen / tot haer overvloet:
Dus wilt hem een danck-offer vlam
Ontsteken / die van herten quam.
2. Volght Jacobs spoor / die sijn weldaden
En zegen / hem door Gods genade /
So mildelijck / uyt niet / verleent /
Dus danckbaerlijck met God vereent /
So dat hy yder mensch geeft stof /
Tot een volmaeckt en danckbaer lof.
3. Ick ben / sey hy / ô God! te snode /
Noch so veel zegens niet van node /
Als gy aen uwen knecht bewijst /
Die u van ziel en herten prijst /

U trouw

U trouw en u barmhertigheyd /
Die gy my slechte man bereyd.

4. Wat was ick / als ick most verlaten /
Mijn Vaders huys / gaen mynder straten?
Wat waer ick als ick by mijn Oom /
Hem dienen most in vrees en schroom?
En drijven met dees Herder staf /
Sijn Vee en Schaepkens op en af.

5. Met desen staf ben ick getreden /
Van mijnen Vader slecht in kleden:
Met desen staf was ick gelaen /
Als ick trat over den Jordaen:
En dese staf was al myn goed /
Mijn rijckdom en myn overvloed.

6. Ach Heer! nu sie ick uwen zegen /
Twee Heyren heb ick nu verkregen /
In placts van desen dorren staf /
Een zegen die my God dus gaf /
Een zegen / hondertfout belaen /
Als druppels op de velden staen.

7. Hoe hebdy my na so veel lijden /
Door uwe weldaet doen verblijden?
Gy hebt my na veel slaverny /
Gemaeckt nu slaveloos en vry /
Dat ick met vee en huysgesin /
Door u verkrijgh dit groot gewin.

8. „ Indien elck mensch wou overwegen /
„ De goedheyd Gods en sijnen zegen /
„ Die hy een yder heeft bescheert /
„ Hy bleef in sijne ziel verneert /
„ En danckte God in zyn gemoet /
„ Voor alle weldaed die hy doet.

9. „ Maer wy misbruycken Godes gaven /
„ En zijn gelijck ondanckbre slaven /
„ Die uyt de slaverny verlost /
„ Eerst moeten wroeten om de kost;
„ Maer nu ons God gezegent heeft /
„ Een yder trots en prachtigh leeft.

Joseph van sijne Broeders verkocht, en in Egypten vervoert, *Genes.* 37.

Stemme: Rosemont die lag gedooken, &c.

SElden vintmen dat Gebroeders /
Altyd trecken eenen lijn:
Hangt d'een meer aen 't oog des moeders /
Stracks soo salder afgunst zijn /
Dat oock haet en nijd hier zweeft /
Joseph u een voorbeelt geeft.

2. Hy vont sijne broeders t'samen /
Die te Dothan by malkaer /
Stracks een snood verbond beramen /
Doe sy wierden hem gewaer:
Slaen wy desen dromer doot /
Domp'len wy hem in den sloot,

3. Dan vermerckt hy wat sijn droomen /
Wat sijn konst hem helpen kan:
Laet ons daerom gantsch niet schroomen /
Want geen mensche weeter van:
Seggen wy dat een gedrocht /
Joseph heeft om hals gebrocht.

4. 't Eel geweten / duysent tuygen /
Prangde haer ontstelt gemoed /
Die haer booshedt soo kost buygen /
Dat sy spaerde 't jonge bloed /
Sijnd' haer snoodheyt dus gestut /
Wierpen s' hem in eene put.

5. Hier lag 't jonge hert te karmen /
Maer 't geweeten had geen rust:
't Was eylacy! en och armen!
En haer nijd die scheen geblust:
Ruben sprack u niet bemorst /
Noch na 's Broeders bloet niet dorst,

6. Siet

6. Siet hier komen d'Ismaliten/
Laet hy zijn een dienstbaer knecht/
Dan soo kan men 't niemand wyten/
Dan geschiet den dromer recht:
Hier wierd' Joseph doe verkocht
En in slaverny gebrocht.

7. Nu was aen dees buyle sonde
Noch een logen-plaester vast;
Dies bestreecht men dese wonde/
Met een schandelijcke quast/
En men doopt'er Josephs rock/
In 't bloed van een Geyte-bock.

8. Hier ging 't op een stroom van weenen/
Die oock 't steenen hart verbrack:
Vader! Vader! staeckt u steenen/
Riepen sy en houd gemack/
Want een wild heeft hem verscheurt:
Vader! niet mistroostig treurt.

9. 't Was geschiet/ 't was niet te weeren/
't Hertseer most nu zijn geleen;
Maer God wist dit quaet te keeren/
Tot vertroosting van 't gemeen:
't Quaed van 's broeders boos gemoed/
Keerde God weerom tot goed.

10. ,, O! waer liefd' en trouw mach woonen/
,, En daer broeders eenig zijn/
,, Daer sal God dat huys bekroonen/
,, En verjagen 't quaed fenijn!
,, Want de twist en haet moet voort/
,, Als men na Gods wetten hoort.

Josephs kuysheyt, *Genes.* 39.

Stemme: *C'est ce Mars.* Of/ 'k Wil van het honing byeken.

JOseph na slaverny verheven/
En ontsien/
Most nu door hooger geest gedreven/
Elck gebien;
Soo dat hy/ heerschappy/
Voerd' over haev' en gout/ hem toevertrout.

2. Hy zijnde frisch en knap van leden/
En gelaet/
Wacker in tael/ en soet van zeden/
Wijs in Raet/
Wiens gemoed/ steets het goed
Beoogd' in al sijn werck/ vol ooge-merck.

3. 't Oog ging hier op dees schoonheyt weyde/
Waer hy trat:
Potiphars wijf hem lagen leyde/
En vergat
Hare plicht/ door 't gesicht/
Van dese frissche bloem/ der deugden roem.

4. Hoe derf een oogh door min ontsteecken/
Dit bestaen?
Om soo door drift van geyle treecken/
Randen aen/
Desen knecht/ die oprecht/
Sijns Heeren dienst slaet acht/ by dag en nacht.

5. Hoe sy hem tockelt tot de minne/
't Hert is kuysch:
Deugde die laet haer niet verwinnen/
Dat sy 't Huys/
En de Trouw/ van een Vrouw/
Sou schenden/ daer de lust/ baert korte rust.

6. Hoe

6. Hoe datse oock door slinckse tochten /
Hem bespiet /
Al haer gesmeeck noch list vermochten /
Op hem yet:
Hoe sy bleyt / stracks hy scheyt /
En uyt haer handen vlucht / met naer gesucht.

7. Sy grijpt den mantel en gaet krijten /
Wee! ach wee!
Siet hier de snoodheyd en 't verwijten
Van de Hebree:
Dese daed / man! doch laet /
Vry straffen door u hand. Fy wat een schand!

8. Hier op wierd' Joseph stracks gevange /
Om sijn deugt:
God die verloste hem / eer lange /
Door veel vreugt:
Soo dat hy / los en vry /
Uyt lijden wierd' verblijt / tot 's Vrouwen spijt.

„ 9. Wend af u oog van ydelheden /
„ Lieve Jeugt:
„ Walgt van de geyle wulpsigheden /
„ Daer geen vreugt /
„ Maer de smert / in het hert /
„ Outvonkt wort door haer brand/in 't eel verstand.

„ 10. Leert doch van Joseph kuysheyt minnen;
„ Wilt weg vlien /
„ Eer dat gy soud u kuyssche sinnen /
„ d'Ontucht bien:
„ Houd u huys / reyn en kuysch;
„ Want Godt woont selver in / by sulck gesin.

Josephs Broeders komen om kooren, en worden van hem bekent, *Gen.* 44. 45.

Stemme. *Amarilli mia bella.*

HOe na ramp en tegenheden /
Een vroome ziel uyt druck noch wort verhe ven /
Kan Joseph tuygnis geven?
Die eerst een slaef: Nu Vorst wort aengebeden /
Om sijn wijsheyt en zegen:
Met vreemde Volcken /
Zijn Broeders daer verschijnen /
Met haer tienen / met haer tienen / met haer tienen /
En haer tolcken.

2. Joseph in sich self verslagen /
Vraegd' haer seer straf / wie / en van waer sy quamen;
Sy seyden 't hem by namen:
Uyt Canaan, want wy van honger klagen /
't Schijnt dat God ons wil plagen /
Wy soecken kooren /
Voor onsen ouden Vader /
Geen Verraders / geen Verraders / geen Verraders
Hebdy vooren.

3. Wy zijn twaelf van eenen bloede /
Een isser jong / maer d'ander is verloren /
Dat wy vaeck moeten hooren.
Neen niet alsoo / indien gy trouw van moede / Joseph;
Wil u flucks heenen spoeden /
En brengt den jongen /
Of blijft hier all' gevangen.
Och hoe bange! och hoe bange! och hoe bange!
Datse songen.

4. Sy gaen met den last geladen /
Haer eygen geld sy in haer sacken vonden:
Om Benjamin verbonden /
Om wien sy 't saem den Vader hertlijck baden;

Maer

Maer hy vant niet geraden /
Sijn Soon te derven ;
Op dat sijn gryse hayren /
Noch sijn jaren / noch sijn jaren / noch sijn jaren /
Schielyck sterven.

5. Hoe klopt Josephs hert van binnen /
Wanneer hy sag sijn Broeders tot hem nad'ren ?
't Bloed krield' hem door de adren :
Hy toefd' haer wel / en toetste haer sinnen /
Om soo stof te gewinnen :
Hy buid' haer sacken /
Om haer te achterhalen /
Vant een schale / vant een schale / vant een schale
In haer packen.

6. Hier lag 't hert geprangt in schroeven: Joseph.
Treckt gy vry wech / maer Benjamin blijft mijnen.
Ach God wat banger pijnen !
Hoe sal de ziel ons Vaders sich bedroeven ! Broeders,
Ach moet hy dit beproeven !
Laet ons gebeden /
U hert en ziel door-dringen.
Ach ! wat dingen / ach ! wat dingen / ach ! wat dingen /
Geschien heden.

7. Hier borst uyt een zee van weenen /
Wanneer hy sprack / als dat hy was haer Broeder /
En sou zijn haer behoeder :
Wat naer gekrijt wat jammer en wat steenen /
En wat vreugde met eenen !
't Hert most hier scheuren /
Door 't kussen en verblijden /
Watte tijden ! watte tijden ! watte tijden !
Ons gebeuren.

De Musijk siet in de Lust tot Wijsheyt. *Tityrs geest.* *Fol.* 217.

Moy-

Moses in 't Water door Pharaos Dochter opgehaelt, *Exod.* 1. en 2. *Cap.*

Stemme: Engelsche Fortuyn. Of/ Fortuyn eylaes bedroeft.

DE zegen Godts bloeyt midden in de Nijdt/
Oock Israël tot der Egypters spijt:
Soo datmen poogd'/ door een seer strengh besluyt/
't Hebreeusche Volck ten gront te roeyen uyt.
Den Vroet-wijfs self die wierde stracks geboon/
Dat sy de Vrucht des moeders souden doon/
Soo ras een Soon ter werreldt was gebaert;
Maer sy versoeyde Pharoos wreede aert.
Sy vreesden Godt/ en seyden/ dit geslacht
Heeft/ door ons komst/ haer vrucht al voort gebracht/
Een stercke slagh van Vrouwen heeft de Hebree;
Maer haer beyranghde stracks een ander wee.
Een wreedt gebodt. Men most van stonden aen/
Sijn handen aen het jonge manschap slaen/
En inde vloet versmooren desen hoop/
Soo raeckte licht gantsch Isrel op ter loop.
De Vrouw van een Levijt/ die bergd' haer Vrucht/
So langh sy mocht/ vol hertseer en gesucht; * Moysis Moeder.
Doch alsoo noodt bepaelt is/ door geen wet/
Bepeckts' een kist/ daer sy haer Soon in set.
Hier dreef dat schaep in biezen en in riet/
De moeder laes! van verr'/ dit droevigh siet/
En Pharoos * Kint/ om baden/ uyt-gegaen/ * Dochter.
Sagh in het kroos/ dit drijstig wieghjen aen.
Haer Juffer haelt het schreijnken uyt het lisch/
Het Knaepje weent. Sy uyt medogenis
Segt/ dit is hier van een Hebree geleyt/
Gaet roept een Min/ die 't alles doe bescheyt.
De moeder self/ bleef moeder/ en wort min/
Sy koestert dat en heeft'et na haer sin/
En 't kreegh den naem van Moyses, dus vertaelt/
Om dat het uyt het water was gehaelt.
„ Soo valt dan Godts bestieringh anders uyt/
„ Als 't wel de mensch in sijn gemoedt besluyt;

„En

„ En dese Man verhief Godt tot een Helt/
„ Die hy sijn Wet op Sina heeft vertelt.
„ Die door Godts macht voor Pharao kost bestaen/
„ En 's wichlaers konst deed' in den grondt vergaen/
„ Die 't Joodsche volck bracht door het roode Meyr/
„ Daer Pharao versoop met al sijn Heyr.

David van *Samuel* gesalft.

Eensdeels den 151 Psal. by den Grieken naer-gevolgt.

Stemme: Doen Daphne d'overschoone Maegt.

ALs David in sijn frissche Jeugd.
Met Leeuwen en Beyren in bosch en op hey/
Vast kampt'/ en had' geen soeter vreugd/
Als Geytjes en Schaepjens in klavere wey/
Song hy/ sprong hy/ en stelde sijn snaren/
En speelde op de souter/ soo vrolyck liedt:
Hy sat in schaduw en onder de blaren/
En queeld'er Godts lof op sijn Harders riet:
Siende sijn wond'ren aen/ van harten onbelaen/
Dacht hy vast over in sijnen sin/
Ghy zijt het/ o Godt! dien ick hertelijck min.
2. Godt had dit soete Herders Kindt/
Door hooge/ vermoogen/ om 't eed'le gemoed/
Geschikt/ en uyt sijn Broeders besint/
Te stellen/ en heffen/ tot hooger goed:
Harder/ Harder/ u Vee en u Schaepjes/
Weyt noch een poosjen en luystert na my/
Ghy sulter niet blijven een Harders Knaepje/
Maer worden een Heer/ dus leefter nu vry:
Laet nu u Geytjes staen/
Keert u na Godts vermaen:
Denckt vry dat hy u in hooger stand/
Wil stellen door sijne vermogende hand.
3. Want David was van schoonder staet/
Van leden besneden/ en ros van gesicht/
Wiens deugdt en eerbaerlijck gelaet/
In yder eens ziele een voorbeeldt sticht,

Stae

Staet op / spraeck Godt / en salft doch desen
Samuel, dese is mijn knecht /
Die ick voor allen heb uyt-gelesen /
Wandelt voor my en handelt oprecht;
Hy goot op 't heylig breyn /
d'Oly seer frisch en reyn:
Lettende David op 's Heeren stem /
So daelde Godts Geest en sijn gonst over hem.

David overwint *Goliath*, 1 Sam. 17.

Stemme: Nu leef ick in 't verdriet. Of / Als ik uyt wandlen ga.

HOe hoogmoed / door den val / het trotse hert beknelt /
Beschouwt daer van dees Reus / die wonder sterke heldt /
Die Godes heyr beschimt / en trotst dien grooten Godt /
Die al der stouten roem en ydelheyt bespot.

2. Dit 's Goliath van Gath, die ruym ses ellen groot /
Een helm en Pantzier droeg / en sich ten strijde boot /
Wiens schinkels wel beschut / een schilt droeg voor sijn borst /
Een zware spies / waer meed' hy Israel tarten dorst.

3. Wel isser dan geen heldt in Sauls gantsche heyr /
Die met my waeg den strijd / en toon sich hand gebeer;
Die 't onderling gevecht aenvaert / oft d'eene zy /
De overwinning treft / en d'ander slaverny!

4. Dees schimp die dagelijcks de Philisteens dee /
Met tergen tot den strijd / dee Saul in 't herte wee;
En David onderwijl hy 't Vee dreef af en aen /
Kreeg last dat hy na 't heyr sou tot sijn broeders gaen.

5. Hy geeft sich door 't bevel / sijns Vaders / op den tocht /
En heeft'er broot en kaes sijn broeders toe gebrogt /
Hy sag Israels heyr / staen wonderlijck bebeest /
En greep een helden moed / door een verborgen geest.

6. De Reuse tratter voor met een vermeeten acht /
En heeft Israels heyr bespouwt en uyt-gelacht /
En David die dat hoort / dit pochen en verwijt /
Die boot sich voor het heyr / te treden in den strijdt.

7. Sijn broeders seer vergramt bestraften sijn opset;
Maer David op beloft van Saul heeft gelet:
Hy wort voor hem gebracht. Men seyt / u niet bedriegt /

Want

Want gy niet in den krijg / als andre / zijt gewiegt:
8. Ick heb sey David, Leeuw en Beer wel eer vermant /
Wanneer die 't jonge Vee / ten roof had aengerant;
Sou ick dan d'onbesneen / en die Godts heyr bespot /
Ontsien? wel aen / sey Saul, gaet in den naem van Godt.
9. Men gord hem 't Harnas aen en 't zwaert op sijne zy /
Maer David ongewoon / dees harde slaverny /
Sey dat een herders kindt / niet paste sulck geweer /
Met slinger en met staf / daer wild' hy hem te keer.
10. Vijf steenen uyt de beeck / hy in sijn tassche stack.
Als Goliath dien Knaep hem nad'ren sag / hy sprack /
Wel ben ick dan een hondt / dat gy komt met een staf?
Ick zweer by Godt! u vleesch geraeckt niet in het graf.
11. Doch David sey ghy komt met spietse / schildt en zwaerdt /
Maer in 's Heeren Naem / dies ben ick onverbaert;
En Israel sal sien / dat niet door stercke macht /
Maer door des Heeren handt / dit wert te weeg gebracht.
12. De Reuse stelt sich schrap / en David grijpt een steen/
En slingert in sijn ster / dat hy daer tuymelt heen!
Hy neemt Goliaths zwaert en hackt hem af den kop /
En 't Philistijnsche heyr/ verschrickt/ dat speeld' haes op.
„ 13. Wie door 't geloove kampt/en oogt alleen op Godt/
„ Ontsiet noch trots / noch macht / noch aller menschen spot:
„ En wie op sijn beloft / des vyandts list verstoort /
„ Gedenckt dat Godt alleen / de eere toe-behoort.
„ 14. Want so Godt voor u strijd/en wil dat gy verwint/
„ Het Kind dat wort een man / de Reuse wort een Kint.
„ Het weynig is genoeg / het groot is al te veel /
„ Wanneer Godt voor u kampt dan hebt gy 't beste deel.

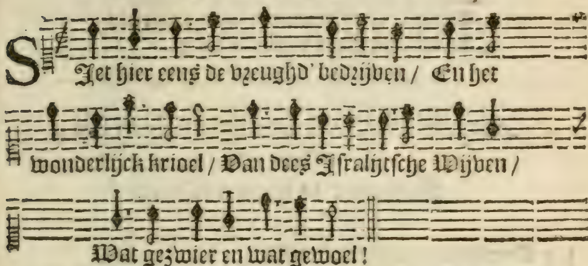
Siet de Musijck in de Lust tot Wijsheydt,
O heerelijck juweel, Fol. 104.

Rey

Reye der Israëlitische Vrouwen,
1 Samuel 18.

Saul heeft duysent, en David tien duysent geslagen.

Stemme: *Bergamasco*, Een / twee / drie / &c.
Ofte op dese nieuwe gestelde Vois.

2. Siet hier komen sy met Veelen /
En met lieffelijck geklang /
Siet haer op Tamboeren speelen /
Met een vriendelijck gesang.
3. Siet de Reyen haer vermaecken /
Siet haer 't hert eens open gaen:
Hoort dees wonderlijcke saecken /
En hoe s' op der harpen slaen.
4. Sy verheffen hare keeltjes /
Vol gejuygh en soet geluyt /
En sy bootsen met haer veeltjes /
't Lof der Helden overluyt.
5. Saul duysent heeft verslagen /
Maer daer is noch grooter Heldt.
David heeft den prijs gedragen /
En thien duysent neer geveldt.
6. 't Lof / dat hun dees Vrouwtjens songen /
Uyt een gul en reyn gemoed /
Saul lagh in 't hert gewrongen /
En dat stremde daer in roet.
7. En hy loerde seer door slepen /
Hoe hy dit doch wreecken sou:

Saul kreeg sijn boose grepen /
David die verdreef sijn rouw.
8. Als hy op der Harpen speelde /
Doen nam Saul sijnen spiet /
Daer mee 't tweemael niet veel scheelde /
Dat hy daer sijn leven liet.
„ 9. Dus baert waerheyd dickwijls tooren /
„ Vleyen gunst / voor die daer vleyt ;
„ Doch de waerheyd moet men hooren /
„ Waerheyd dient 'er steets geseyt.

Abigaïl verzoet den toren Davids,

1 Sam. 25.

Stemme: O schoone *Caricle.*

HOoe dat een streng gemoed /
Door 's Vrouwen deugt seer dickwils wert versacht /
Dat striblig en verwoet /
Alleen op straf en wraeck-lust was bedacht ;
So werckt nochtans der Vrouwen aert /
Dat sich de gramschap self bedaert.
2. Als David sijn gesin /
Tot Nabal sand / om spijs / tot onderhoud /
En liet uyt goeder min' /
Hem groeten / sprack hy schamperlijck en stout /
Hy had met David niet te doen /
Maer most daer mee sijn Herders voen.
3. Dies David gantsch ontsielt /
Sijn knapen rust en moedigt tot den tocht /
Op dat 'er stracks in 't veld /
Al Nabals volck sou werden omgebrocht :
Abigaïl die dit verstond /
Bedachte stracks een kloecke vond.
4. Abigaïl was schoon /
Een Vrouw met wijsheyd en met reen begaeft /
Die 's mans verleyde hoon /
Door zedighend en kloeck beleyd begraeft :
Sy rust haer Ezels en gespan /
Voor 't onderstand van haren man.

5. Sy laed' daer vlees en brood /
Veel malse Vijgen / Meel en lang-Razijn /
Om soo t'ontgaen den nood /
Daer by twee flesschen vol muschate wijn /
Om soo getroost haer gunst te vien /
En soo des Veld-heers grim t'ontblien.

6. Sy stijgt van d'Ezel af /
En viel door David op haer aensicht neer:
O held! verzoet u straf /
Betoont u drift / en let doch op u eer /
Mijn man soo dwaes als onbedocht /
Heeft ons in dese ramp gebrocht.

7. Soo waer de Heere leeft /
Die heeft belet dat gy geen bloed en plengt /
Ons onschult plaetse geeft /
Op dat u ziel dees wreedheyd niet gehengt;
Wy brengen u tot onderstand /
Den zegen van ons Vee en Land.

8. Vergeeft ô Heer! ons quaed /
God sal u huys verrijcken en geslacht /
Dus schenckt ons u genaed /
U vyand hy sal geven in u macht:
En als u God dees weldaed doet /
Gedenckt dan wederom het goed.

9. Gelooft zy God den Heer /
Sprack David, die u heden tot my send:
Gezegent noch veel meer /
Dat ick mijn handen ooch niet heb geschent:
U reden met de deugt vereent /
Vermurwen 't hert hoe 't was versteent.

10. Ick neem u gaben aen /
En spreeck / soo waer de God Israels leeft /
't En waer gy 't had gedaen /
U Man en volk waer door het zwaert gesneeft /
Dus treckt met vrede na u man /
Want u gesmeeck my stillen kan.

„ 11. Sie hoe een hart gemoed /
„ Door 's Vrouwen deugd' en wijse zeedigheyd /
„ Kan werden gantsch versoet /

,, Door goed onthael / en door een kloeck beleyt.
,, O! wie geniet so brave Vrouw /
,, Daer zegent God de rechte Trouw.

Siet de Musijck-Noten in Lust tot Wijsheydt, *Komt hier misnoegend hert.* Fol. 123.

David en *Bathzeba*, 2 *Sam.* 11.

Stemme: De May die ons de groente geeft. Of / Het vinnigh stralen van de Son. Of / Hansjen sneet het koren, &c.

De oogen na de deughd gestiert /
Zijn spiegels van ons leven:
Door 't oogh / waerom God alles ciert /
Heeft hy 't vermaeck gegeven.
2. Eylaes wat is 't een wanckel licht /
Wanneer ons oogen speelen /
Wanneer sy loncken door 't gesicht /
En onse sinnen streelen.
3. 't Zijn vensters in de geyle min /
't Zijn fakkels die daar branden:
Wanneer het beelt daer flonkert in /
Dan voerens' ons tot schanden.
4. Is 't wonder dat een slecht verstand /
Door 't flick'ren word bedrogen:
O neen! eens Koninckx herte brand /
Door 't stralen van sijn oogen.
5. Een Man/een Man na Godes hert /
Die laet sich overwinnen /
Die van de lust betoverd werd /
Door 't tock'len van de sinnen.
6. Hy sach de schoone Bathzeba,
In 't silv're stroomtje baden;
De oogen / toorts en van sijn scha /
Die hebben hem verraden.
7. Hy lockt se tot onkuysche min /
En schent haer suyv're leden /

Eens anders vrouw. Verdoolde sin!
Hoe streef dy tegens reden?
8. Als 't eene quaet nu was geschiet /
Verdubbelt hy sijn sonden /
Uriam, haren man / hy liet /
Door in de spitse wonden.
9. De Man is doodt. De Vrouwe treurt /
Hy wil het stuck verheelen;
Maer Nathan 's Koninghs herte scheurt /
En dreyght hem Gods beveelen.
10. Hy prangt hem door gelijckenis /
Waer door hy wert verslagen /
Van 't Schaepken / dat genomen is /
En hy begint te klagen.
11. Hy schreyt / ô Heer! ick heb misdaen /
En uwen toorn ontsteecken:
Wilt met my niet in 't oordeel gaen /
'k Ben van mijn God geweecken.
12. Door 't oogh is Eva eerst vervoert /
Ja stercke en oock wijsen:
Betoomt u lust / hoe 't oogh oock loert /
En hebt voor 't quaet afgrijsen.
13. ,, Uw oogen wend van ydelheydt /
,, En stiertz'op 's Heeren wegen;
,, Op dat u lust noch waen verleyt /
,, Maer steets mooght deughde plegen.

Psalm 51. Kort gevolght na de laetste oversettinge.

Stemme: Ontfermt u over my, &c.

GEnaed' ô God! na uwe goedigheyt /
Delgh uyt mijn sond' / na u barmhertigheden /
Ey wasch my doch van d'ongerechtigheden /
En reynigh my van zonden en booshevt:
Mijn sonde staet my altijt voor 't gesicht /
Aen u alleen heb ick al 't quaet bedreven /
Want gy zijt Heer! rechtveerdigh in 't gericht /
In 't spreecken recht / en reyn in 't vonnis geven.

Mijn moeder heeft in sonde my ontfaen /
Ick ben in ongerechtigheyt gebooren:
Doch ghy hebt lust de waerheyt steets te hooren /
En doet in 't hert u wijsheyt my verstaen:
Ontsondigh my met Ysop / maeckt my reyn /
Dat ick als sneeuw / werd' witter / voor u oogen /
Dat mijn gebeent / door u / verbrijselt kleyn /
De vreughde sal en blijdtschap hooren mogen.

Voor mijne sond' doch niet af-keerigh weest /
En delgh doch uyt mijn' ongerechtigheden:
Schep een reyn hert / ô God! in mijne leden /
En my vernieuw met uwen vasten Geest:
Verwerp my doch niet van u aengesicht /
En wilt van my u Heyl'ge Geest niet weeren:
U Geest der vrymoedt zy mijn steun en licht /
De vreughd' uw's heyls laet in mijn ziele keeren.

Soo sal ick dan den overtreders zijn /
Een baeck / waer door ick haer u wegen leere /
Op dat sich soo de Sondaer recht bekeere:
Van bloet-schuldt / doch verlost en suyvert my.
O Godt mijns heyls! laet mijne tongh altijt /
U recht en u gerechtheyt vrolyck loven;
Dat ick u roem verhalen magh met vlijt /
Heer open my de lippen daer-en-boven.

Aen Offerhand' hebt ghy doch Heer geen lust;
Want anders soud' ick u die willigh geven:
Brand-offer walgt voor u/ door 't quaed bedreven/
Maer 't offer Godts dat is een stille rust;
Ja 't is een geest gebroken en verneert;
Want ghy sult geen verslagen hert verachten /
Doet Sion wel na u wil en begeert /
Wilt Salems muur herbouwen door u krachten.

Dan suldy zijn door d' offerhand' verheught /
Door een brandt-offer der gerechtigheden /

Als

Als wy de Varren off'ren / door gebeden /
Op u autaer / vol Goddelijcke vreugt.

Klachte der Joden.

Navolginge van den 137 *Psalm.*

Stemme: Aen water vlieten Babylon. Of / Lof-sang van Zacharias.

1 ALs wy aen Babels water-kant / Met druck en
2 rouw begooten:
3 Vast zweefden in een droeve stant / Met ons ge-
4 loofs-genooten /
Ons tranen droopen langhs de wangh / Om Zions val en ondergangh /
Ons Harpen en ons snaren / Aen Wilge-boomen op-gehecht / Betuyghden dat wy wel te recht /
Dees straffe schuldigh wa---ren.

2. Maer in al dese druk en smaet /
Dees slaverny en banden /
Versochten sy met soete praet:
Gesangen van ons Landen:
Ja in ons meeste treurigheyd /
Soo scherssten sy uyt dertelheyd.

Ey! wilt ons deuntjens singen /
Van Zion, daer gy dus op bouwt /
Daer u geslacht soo veel af houdt /
Ja wonderlijcke dingen.

3. Hoe souden wy in dit verdriet /
En in soo vreemde Landen /
Den Heere singen eenig Liedt
Van 't wonder sijnder handen;
Jerusalem vergeet ick dy /
U rechte handt vergelde my /
Eer sal mijn tonge kleven /
En aen 't gehemelt zijn gehecht /
Eer ick u waerheyt en u recht /
Vergeten sal mijn leven.

4. Jerusalem u deugt en eer /
De roem van onse vreugde:
Gedenckt aen 't Huys van Edom Heer!
Dat trots en vol ondeugde:
Riep / werp stracks Salems muuren of /
En gruysse tot een puyn en stof.
Gy Babels kindt sult weten /
Dat gy veel eer / met al u huys /
Met al u Goddeloos gespuys /
In d' afgrondt wordt gesmeeten.

5. O dapper man! O vromer Heldt!
Die 't loon van hare trotsen /
Op hare kinders weer vergelt.
Te vrijs'len aen de rotzsen.
„ Heer! wilt de kinders van 't gemoedt /
„ Die in ons werden opgevoedt /
„ Stracks aen den steen verpletten /
„ Op dat de sond' in haer geboort /
„ Mag in haer jonckheyt zijn gesmoort /
„ En geene wortels setten.

't Eerste Oordeel Salomonis.

't Eerste Boeck der Koningen, 3 Capittel.

Stemme: *Si tanto gratiosa.*

ALs Salomon de Koningh /
Sat in sijn throon / en David Scepter zwierde /
Quam in sijn Hof en wooningh
Een yeder Mensch die sijne wijsheyt vierde:
En onder al / in dit geval /
Twee Vrouwen licht en moedigh /
Die recht versochten / en hare klachten brochten /
Seer verwoedigh.

2. Heer Koningh met ons beyden /
Alleen in huys / zijn wy in kraem bevallen:
Wilt onse pleyt doch scheyden /
En acht niet op des and'ren ydel rallen:
Dees heeft mijn Soon / en sy haer doo'n /
Weer in mijn schoot gedragen /
Dies ick de smerte / Heer Koningh in mijn herte /
U moet klagen.

3. Dees heeft haer kint verplettet /
Door diepe slaep en hoorende my roncken /
Soo heefts' haer Soon gesettet /
In mijnen arm / en met de mijn' gaen proncken:
Ick die gewoon / was mijnen Soon /
Al voor den dagh te zoogen /
Merck seer verleegen / geen ledekens bewegen /
Noch geen oogen.

4. De dagh ontdeckt de waerheyt /
Ick sie het aen / en vint my seer bedrogen:
Ick wijs haer aen de klaerheyt:
Sy seyd wel stout / het is een grove logen.
Na dat de saeck / was dick en vaeck /
Op redens schael gesiftet:
Soo heeft de Koningh / dees selsame vertoning /
Recht geschiftet.

5. Langh hier / sprack hy / een Sabel /
En kloof dit Kind / dat leeft / recht in twee deelen /

En reyck een yder abel /
Haer rechte helft / so eyndigt dit krackeelen.
Help God! dit bloed / woeld' in 't gemoed /
En keerd' het onderst' boven /
Want 's moeders herte / met rouw was en met smerte
Gantsch bedoven.

6. De Prins siend' op de mijnen /
Op 't hart gemoed / en op 't meewarig karmen /
Riep Vrouw' / houd op van quijnen /
En neemt u Soon / u Schaepken in u armen:
Eens moeders trouw / die blijckt in rouw /
Ghy sult u Kind verwerven ;
Maer dees Wolvinne / gaet moederlijcke minne /
Gantsch afsterven.

„ 7. Geluckig zijn de landen /
„ Waer wijsheyd schuylt in vroome Over-Heeren /
„ Die reyn en trouw van handen /
„ So rijck als arm oprechtelijck regeeren ;
„ En daer het recht / voor Heer en Knecht /
„ Voor Weeuw' en Wees staet open /
„ Daer komt Gods zegen / door vromigheyd verkregen /
Selfs gelopen.

De Koninginne uyt rijck *Arabien*, van *Saba* of *Scheba*, soeckt de Wijsheydt *Salomonis*, 1 *Reg.* 10.

Stemme: O Diamante trouw. Of 't laetste deel van 't vers van den 79 Psalm, De Lichamen daer naer. Of / De Lof-sangh Mariæ.

DE Koning Salomon,
Vromd' uyt gelijck een Son /
In wijsheyd en in reden ;
Soo dat dees held're strael /
Blonck in een gulde zael /
Door Landen en door Steden.

2. De schrand're Koningin /
Quam met haer Hof-gesin /
Met Kemels / specereyen /

Met

Met gout en eel gesteent /
Met peerlen en gebeent /
Hem / om sijn wijsheyd / vryen.
3. Sy toetste sijnen grondt /
Door Raetsels / en bevondt
Daer in verborgentheden /
De wijsheyt en haer schat /
Als in een ring bevat /
Vol Koninckljicke zeden.
4. Sy bracht haer kloeckheydt voort /
Hy antwoordt woordt op woordt:
Hoe deftigh sy 't voorstelde /
Hy gaffer reden van /
En onderwees haer dan /
Al wat de wijsheyd melde.
5. Sy prees dat gauw verstand /
En 't wel geluckig land /
Waer wijsheyd mach regeeren /
Daer alles wert beleyt /
Door reden en bescheyt /
En vroome Over-heeren.
6. Sy schonck hem goudt en kruydt /
Een over kost'le buyt /
En hy / haer weer / geschencken:
Verwondert hoe een man /
Soo veele wijsheydt kan /
Met reden over-dencken.
„ 7. Dit 's tot der Vrouwen lof /
„ Waer door wy hebben stof /
„ Om hare deugt te prijsen:
„ O Vrouwelijck geslacht!
„ Die op de wijsheyt acht /
„ Gy voegt u by de wijsen.
„ 8. Want in der wijsen mond /
„ Daer schuylt een goede grondt /
„ Daer vloeyen honing-beecken /
„ Daer hoort men niet als deugt /
„ Als eerbaerheydt en vreugt /
„ En van Godts wijsheyd spreecken.

Hooge

Hooge-Liedt *Salomonis*, *Cap.* 5.

Ick slaep, maer mijn herte waeckt.

Stemme: 31 Psalm, Ick stel op u vast, &c.

SChouwt aen / hoe 't lichaem leyt te roncken /
Als in een diepe droom /
Als in een stille stroom /
Als een die door wijn beschoncken /
Als eene die sijn leven /
Den doot schijnt t'overgeven.
2. Ick bid u siet niet op de sinnen /
Die uyterlijck in schijn /
Als dood bestorven zijn;
Maer hoe de ziele waeckt van binnen /
En zweeft met snelle vlercken /
Na Godes wonder-wercken.
3. Het vleesch moet voor den Geest doch zwichten /
De wellust en 't vermaeck;
Want dit 's een hooger saeck;
Maer Godt ontsteeckt in my sijn lichten;
Al schijnt het hert te sluymen /
De duysterheydt moet ruymen.
4. Al schynt mijn hert aen 't aerdtsch te hangen;
Door 't keurig oog bevleckt /
En van 't vleesch overdeckt;
Laet innerlijck doch zijn 't verlangen /
In slapen en in waken /
Na al veel hooger saecken.
5. Na 't Hemels dat niet sal verteeren /
En daer noch roest noch mat;
Kan krencken desen schat;
Maer dat ick in de vrees des Heeren /
Door sijnen Geest gedreven /
In eeuwigheyd mag leven.

Hooge-

Hooge-Liedt *Salomonis*, *Cap.* 5.

ck heb mijnen rock uyt-getogen, &c. Ick heb mijne voeten gewasschen, soude ick die wederomme besoetelen?

Stemme: Psal. 42. Als een Hert, &c.

'k HEb mijn leven af-gesondert
Van dees werreldts ydelheyt:
Niemand zy hier af verwondert/
'k Heb mijn kleeders af-geleyt/
En dien vuylen rock betreen/
Dien ick eertijdts hadt gemeen/
Met de menschen/ met de sonden/
Daer ick mede was geschonden.
2. Sal ick weder 't kleet aentrecken/
En der sonden beeldenis?
Sal ick wederom verwecken/
Mijner zielen droeffenis?
Neen/ mijn Geest sal hooger gaen/
En het aerdtsche gantsch versmaen/
En in suyv're water-plassen
Mijne ziel en Lichaem wassen.
3. 'k Heb mijn voeten reyn begooten/
Af-gevaegt soo blanck als snee:
Sal icks' in de dreck weer stooten/
En ontrusten mijne vree?
Sal ick soo mijn eel gemoedt/
Weer bemorssen met het roet/
En in snoode vuyligheden/
Went'len mijne suyv're leden?
4. Neen/ mijn voeten af-gescheyden/
Van des werrelds slibb'rig pad/
Sullen my tot Godt geleyden/
In sijn uytverkooren stadt:
Daer sal zijn mijn lust en vreugt:
Al mijn wandel en geneugt/
Daer sal ick de vreugt aenhooren/
Van Godt en sijn uytverkooren.

Ick ben een Roose te *Saron*.

Stemme: Van den 8 Psalm. O onse Godt, &c.

O Heerlijckheydt des Heeren noyt volprесen /
Door wien dat sich de Godtloose vreesen /
Wiens mogentheyt / al schijntse seer veracht /
Wijt overtreft het menschelijck geslacht.
2. Ghy zijt een Roos te Saron seer verheven /
U reuck verquickt en houdt ons by het leven:
U schoone reuck / die onse Geest verheught /
Dringht door de ziel en baert in 't herte vreught.
3. Al schijndy schoon verschoven in de dalen /
Daer yder een met spot op leyt te smalen:
Soo haeldy doch by uwe kinders roem /
En luyckt u hooft op als een Lely bloem.
4. Siet u Vriendin berght haer in doorne struyckеn /
Hier moetse staen en voor de trotse duyckеn:
Sy is gelijck een Roose die verdruckt /
In distels schuylt / die niemant soeckt of pluckt.
5. Al schijnt ghy nu van buyten aen vertreden /
O Christen Mensch! ghy weet daer van de reden /
Hoe dat ghy blinckt / by al dit woeste volck /
Gelijck de Son by eene duyst're wolck.

Alle dingh is gantsch ydel.

Prediker 1. Cap.

Stemme: Laestmael ging ick ter Jacht.

HOe kraelt gy met u stem /
O Davids Soon verheven!
Vorst van Jerusalem /
Door hooger Geest gedreven /
En preeckt / dat alles wat 'er schijnt /
Is Ydelheyd / die ras verdwijnt /
Waer in de mensch sich pijnt.

2.

't Is ydel / ydelheyd /
't Is arbeyt en ellende /

Hoe sich de mensch oock vleyt /
Ja hoe hy 't oock wil wende :
Al wat 'er schuylt in 't Sonne licht.
En onder 's Hemels aengesicht /
Slechts moeyt' en jammer sticht.

3.

Een yder keert en gaet /
De winden en de vloeden /
Het oogh wort noyt versaet /
Noch minder de gemoeden :
Al wat men hoort is al geschiet /
Wat men doet / is al verdriet /
Het is een ydel niet.

4.

Al 't nieuwe / dat is oudt /
Het oudt / dat is vergeten :
Van ons / wy dit vertrouwt /
En sal men na niet weten :
Ick ondersocht der menschen werck /
Met een vlijtig oogemerck :
Maer 't was een moeylijck werck.

5.

Ick sprack / nu ben ick groot /
En wijser als mijn Vad'ren :
Waerom 't my noyt verdroot /
Te suygen wijsheyds ad'ren :
Ick leerde wijsheyd / dwaesheyd mee /
'k Had verstand en kloeckheyd ree /
Doch kreeg maer moeyt' in stee.

6.

Nu wou 't hert vrolijck zijn /
En goeder dingen leven :
Eylaes ! die was oock pijn /
Strachs ging my vreugd' begeven.
Ick dacht / ô yd'le ydelheyd !
Ydel is 't hoe dat gy vleyt /
O yd'le ydelheid !

Lof over de wercken Godts.

Stemme: Doet u ooghjens open.

LOf/ Lof/ zy den Heere/
Die dus komt geciert/
Die met lichte kleeren/
Schoon en heerlijck zwiert/
Die des Hemels wolcken/
Als met een tapijt bedeckt/
En sijn heyl'ge Tolcken/
Tot sijn winden heeft gestreckt.
2. Die des Aerdtrijcks gronden/
Heeft soo vast gestelt/
En de Zee gebonden/
Die niet hooger zwelt/
Als gy in u palen/
Haer doet rennen aen haer oort/
Datse snel moet dalen/
Op het wencken van u woordt.
3. Die der Bronnen wellen/
Van de bergen zwaeyt/
En soo langs struyvellen/
Door de Landen draeyt/
Daer de diertjes quelen/
Als sy laven haren dorst/
Daer de Herders speelen/
Vrolijck uyt een vrye borst.
4. Daer het Lant vol vruchten/
En het grasjen wast:
Daer elck met genuchten/
Op het kooren past/
Daer de Wijn en Oly/
Die des menschen geest verheugt/
Daer het Kruydt en Foly/
Tierig zijn der velden vreugt.
5. Daer de vogels broeden/
Daer de Reygers zijn/
Daer de *Gemsen hoeden/ *Steen-bocken.
En het vet Konijn;

Daer des Heeren lampen /
Nu weer op / dan onder gaen /
Daer de Leeuwen kampen /
Zijnde met den roof gelaen /
6. Die het jaer doet kroonen /
Met genaed' en goedt /
Dat soo overschoone /
Pronckt in overvloedt;
Daer de kudde zwieren /
En de Schaepkens vet en mals /
In de weelde tieren /
Hebbende genoegh van als.
„ 7. Heere Godt u wercken /
„ Die zijn wonderbaer:
„ Mensch wilt hier op mercken /
„ Neemt zijn zegen waer;
„ Want sijn eer sal groeyen /
„ Nu en in der eeuwigheydt:
„ Wilt in deughde bloeyen /
„ En Godts Lof álsints verbreyd.

Elias van den Raven gespijst, 1 *Reg.* 17.

En 't Weeuwtjen van Zarphath.

Stemme! Sal ick noch lang in heete tranen;

DE diere tijdt baert veel ellende /
Als Godt ons met sijn roe verschijnt:
't Zy waer wy 't keeren of oock wenden /
De mensch van rouw en droefheyt quijnt /
Als Godes handt / geen onderstandt /
Doet aen het Landt / of stort sijn zegen uyt/
Maer in sijn toorn de Aerd' en Hemel sluyt.
2. Elias wierd' van Godt geheeten /
Om soo t'ontgaen dees harde nood /
Dat hy aen 't beeckjen Krit geseten/
Sich bergen soude voor den dood:
Dit Christallyn / sou zijn de wyn /
De raven mee / die souden hem de spijs /
Versorgen door een wonderbare wijs.
3. Dees Beesjes quamen vroeg en spade/

En offerden haer lieve vrucht /
Daer ſich Elias mee verſade /
Tot hy weerom moſt op ter vlucht ;
Doch God wees hem / door ſijne ſtem /
Dat hy van daer na Zarphath ſoude gaen /
En ſpreecken daer een treurigh weeuwtjen aen.

4. Hy ſagh haer hout van d'aerd' op-leſen /
Hy riep haer toe / ey laeſt mijn dorſt !
En brenght wat broods ! maer ſy uyt vreeſen /
Sprack rond / ick heb noch brood noch korſt /
Alleen wat meel / dat is mijn deel /
Tot onderhoud / en Oly in mijn kruyck /
Dat ick op 't laetſt' voor my en 't Kind gebruyck.

5. Werpt ſorgh ter zy/vertrouwt den Heere/
Backt eerſt voor my een kleyn geback /
Het meel in 't Vad / ſal Godt vermeeren /
En ſtillen ſoo u laſtigh pack.
U Oly ſal in maet of tal
Niet minderen / tot Godt de Heer / die leeft /
Van alle deſe ramp een uytkomſt geeft.

6. De eene ſorgh was niet geneſen
Of d'ander rouw volghd' op de ſtraf ;
Man Godt ! moſt ghy de oorſaeck weſen /
Waer door mijn Soon geraeckt in 't graf ?
Moet dan mijn ſond' / en de wond' /
My prangen 't hert dat ick mijn Soon verlies /
Wat ſal 't dan zijn ? den doodt ick liever kies.

7. Hy nam haer Soon en heeft geboogen /
Zijn lichaem over 't kindelijn :
En badt tot driemael voor Godts oogen ;
Dat 's knaepjes ziel doch weer verſchijn :
Godt heeft verhoort / ſijn klachtig woordt /
Het zieltje loock / gelijck een roode Roos /
Die friſch van dauw ontluyckt haer ſchoon gebloos.

„ 8. Soo kan God vreugd' / voor droef heyt ſenden /
„ Wanneer men ſchoon geen hulpe ſiet :
„ De rampen kan hy elders wenden /
„ En ſchencken heyl ons voor verdriet ;
„ Hy kan de ſijn' / uyt noodt en pijn /

Ja

,, Ja uyt den doodt / verloſſen door ſijn kracht /
,, Gelijck hy hier aen 't weeuwtjen heeft volbracht.

De wenſch van Agur: *Proverb.* 30.

Stemme: O heyligh ſaligh Bethlehem.

Aleer ick ſterf / ſoo bid ick Heer!
Laet doch mijn wenſch u oor genaecken /
Twee dingen zijn 't die ick begeer /
Laet my daer van de vruchten ſmaecken.

2. Afgodery noch leugentael /
Laet Heer! mijn ziele niet beſmetten /
Op dat ick van u woordt niet dwael /
Noch uwe waerheydt magh verpletten.

3. Noch rijckdom/waer uyt hoogmoed rijſt/
Noch armoe tot ondeughdigh leven:
Voor beyde / Heer! is 't dat my yſt /
Dus wiltſe my op d'aerd' niet geven.

4. Verleen my mijn beſcheyden maet /
Mijn ſpijs en nootdruft tot behoeve /
En dat ick my vernoegen laet /
Noch in het werrelds niet bedroeve.

5. Of anders ſoo ick wierde trots /
Dan ſoud' ick u / ô Heer! niet kennen /
Want overbloedt den menſch maeckt ſpots /
En wil ſich aen geen tucht gewennen.

6. De armoe doolt van 't rechte ſpoor /
En geeft ſich / door gebreck / tot ſonden /
Tot dievery / en leent het oor /
Tot ſchelmery en ſnoode vonden.

7. Geeft daerom / Heer! dat ick vernoegh /
En niet ſpreeck' trots / wie is de Heere?
Noch my door d'armoe niet verboegh /
Tot quaet geſelſchap en oneere.

,, 8. O wie ſich dan geruſt en ſtil /
,, In beyds kan even matigh voegen /
,, 't Zy rijck of arm / ſoo 't Godt dan wil /
,, Die ſal ſich altijdt wel vernoegen.

Siet de Muſijck in Luſt tot Wijsheyt, *O Geeſtelijcke Hemels-Stadt*. Fol. 246.

IOB:

Jobs volstandigheydt, *Job* 1. *Cap.*

Stemme: O Karsnacht schoonder als de dagen.

2. Dit sag de vrome Job voor oogen/
Die Gode vreest na zijn vermogen/
Die slecht en recht was van gemoed/
Rechtvaerdig en van 't quaet afgrijsen/
Waer van hem yder een most prijsen/
Doch seer verrijckt van vee en goed.

3. Hy had wel seven duysent Schapen/
Veel Huys-gesinds en dienstb're Knapen/
Drie duysent Kemels en noch 't Vee/
Van Ossen en van Ezelinnen:
Hoe kost men meerder zegen winnen/
Omschaduwt met de soete vree?

 4. Sijn

4. Zijn kinders daeghlijcks in bancketten /
Op haer vermaeck en wellust letten ;
Maer Job ontstack een offer-vyer /
En docht / sy mochten sich verloopen /
By Godt daer is genade open /
Voor al dit weelderig getier.

5. De Satan / met Godts volck getreden /
Voor Godt / die vraeghd' hem na de reden /
Of hy niet had op Job gelet ?
Hy is de beste van den lande / Godt antwoort.
En vreest my met hert en verstande /
Ja oock een yvraer van mijn wet.

6. Och sprack de Satan dat 's geen wonder /
Ghy zegent hem dus in 't besonder /
Met overvloet en groote macht /
Maer tast hem aen hy sal u vloecken :
d'Arabers vielen uyt haer hoecken /
En hebben Jobs volck om-gebracht.

7. d'Een bood' op d'ander quam geronnen /
En sprack / wat isser quaet gesponnen ?
De Blixem schaterde uyt de lucht /
En heeft u Herders en u Schapen /
Tot stof vergruyst / en ick ô wapen !
Kom hier alleen / en ben 't ontvlucht.

8. Terwijl noch dees den ramp vertelde /
Quam d'ander / en sprack / uyt den velde /
Zijn al u Kemels wegh gevoert /
U knechten / door Chaldeen / verslagen /
Ick kom alleen de boodtschap dragen :
Noch bleef dees Man / als onberoert.

9. Stracks volgd' een ander Boo daer neven /
En sprack / u kinders zijn gebleven /
Terwijl sy waren in 't bancket /
Door storm en vlam zijn sy bedorven /
En schielijck op die plaets gestorven,
Ick ren te post. Dus hier op let.

10. Doe

10. Doe scheurde Job sijn hooft en kleeden /
En viel ter aerden / met gebeden /
En sprack: Naeckt quam ick eerst in 't licht /
Mijn moeder bracht my naeckt in 't leven /
Naeckt word' ick 't aerdrijck weer gegeven /
Ick sta voor 's Heeren aengesicht.

11. Is niet mijn Haef van God gekomen?
Wie anders heeft die weer genomen?
De naem des Heeren zy gelooft:
In allen heeft Job niet gesondigt.
„ O wel hem! die Gods lof verkondigt /
„ 't Zy wat hem Godt send over 't hooft.

*Job hadde 7000 Schapen, 3000 Kemelen, 500 Jock-Ossen, 500 Ezelinnen, ende veel gesindt, seven Sonen en drie Dochteren.

Jonas Vlucht.

Stemme: 116 Psalm, Ick heb den Heer lief, &c.

Jonas 1.

OP / Jonas op / en stracks na Nineve;
Want hare sond' klimt door de vochte wolcken /
En stinckt voor my een schand-vlek voor de volcken/
Volvoert u last en maeckt u stracks geree.

2. Hy weeck na Jopp' en gaf sich in een schip /
Help God! wat gaen hier grouwelijcke golven:
Elck kreet van angst / als in een Zee bedolven /
Men pompt en roept / door barning en door klip.

3. Elck riep sijn God. De ballast over boort;
Maer geen gesmeeck de baren kost bewegen /
Een yder woeld' en kreet en was verlegen /
Maer Jonas ronckt' / al of hy was gesmoort,

4. De Schipper riep / wel! is 't nu slapens tijdt!
Wy kampen vast met de doodt en met het leven /
Aenbidt u Godt / of die ons hulp wou geven:
't Lot de ander kreet / dat scheyd' ons desen strijdt.

5. Dat stomme lot / treft Jonas op het hooft:
Wel vragen sy / wat volck of wat geslachte?
Wie zydy doch? Een Jood / die God Almachtigh / Jonas.
Van herten vrees / die ben ick / my gelooft.

6. De schrick beknelt de herten van matroos /
Wanneer hy sprack / hy ware Godt ontvloden:
Werpt my in Zee / en staet niet als de bloden /
Want die sal stracks getemt zijn / voor een poos.

7. De noodt breeckt wet. De storm raest even seer /
En Jonas wort geworpen in de baren:
Sy smeecken Godt / die als bestorven waren /
Dat deses doodt haer strecken mocht tot leer.

8. Gelijck een Henghst in sijnen ren gestut /
Bedaert sich Zee / en 't wellen van de winden:
Godt sent een Visch of die hem sou verslinden /
Maer hy bestierdt dit werck tot Jonas nut.

9. Hier zworf de Man / door Zee vol anghst en smert /
Doch in 't gedrocht beweent hy sijne sonden /
Hy smeeckt en kermt als eene die gebonden /
In 's Hellen kaeck / benauwt / geklupstert wert.

„ 10. Wie Godt ontvlucht die wort sijn handt gewaer /
„ En hy gevoelt de roede van sijn tooren;
„ Doch hy laet noyt den Sondaer gantsch verlooren /
„ Maer toont sijn gunst / in nood en in gevaer.

Gebedt *Jonæ* in den Walvisch.

Stemme: Lof-sangh Simeonis. Of/ Mariæ. Of/ Het was een jonger Heldt. Of/ O Diamanten trouw.

IN angst en bitt're smert
Bedwelmt in ziel en hert/
Doen smeeckt' ick God den Heere;
Ja uyt der Hellen grondt/
Ick stracks verlichting vondt/
Na 't voorschrift van sijn leere.

2. Gy wierpt my in de Zee/
Van d'een tot d'ander ree/
Omlegert van de golven:
Ick sprack nu sie ick Heer/
U aengesicht niet meer/
Maer blijf hier gantsch bedolven.

3. Sal ick oyt weer bespien/
En uwen Tempel sien;
Om dat u water-baren/
Ja d'afgront self mijn hooft/
Verwerden/ dat verdooft/
Swoorf schricklijck in gevaren.

4. Tot aen der rotsen gront/
Ick my omcingelt vont/
Met mos en wier omgooten:
Eylaes wat droevig wee/
Ja 't aerdrijck had my mee/
Met grendels afgeslooten.

5. Maer uyt al dese nood/
En midden uyt den dood/
Hebt ghy my Heer getogen;
Want wijl mijn ziel versmacht/
En ick/ Heer/ op u dacht/
Doen toondy u vermoogen.

6. 't Gebed uyt reyner toon /
Klom stracks voor uwen throon /
En gy toond' u genade;
Maer die in ydelheen /
Haer tijdt en lust besteen /
Die keeren sich ten quade.

7. Doch ick wil 't offer-vyer /
Ontsteecken door mijn lier /
Den Lof-sang mijner snaren /
En doen geloften standt /
Want heyl daelt van u handt /
Die my wel sal bewaren.

B O E T E

Van

N I N I V É.

Stemme: 129 Psalm, Van der Jeugt aen, &c.

WEl wat is dit? komt Jonas weer te lande?
Wel moet een visch op Gods bevelen passen?
Wel moet dit beest hem spouwen weer aen strant?
En zwerven om door lisch en water-plassen?

2. Nood let op 't kruys Hy gaet door Godes last/
Na Ninivé/ en dreygt haer sijnen toren /
En dat dees stad is aen Gods roede vast /
Als die seer korts tot puyn en asch sou smooren.

3. Help God! wat wee en over naer gekrijt/
Door-dringt de locht van al dit bange karmen /
De Hemel schier van al dit suchten splijt /
De moeder weent / eylaey en och armen!

4. De Koning self sijn purper en sijn staf /
Ter zijden stelt / en weygert elck sijn ooren /

Hy sit in d'asch / in kanifas en kaf /
Hy smeeckt en bid en siddert voor Gods tooren.

5. Het strengh gebod des Koninckx elck beknelt /
Dat Mensch en Vee sich most van nodruft speenen:
Dit scherpe zwaert den stoutsten neder-velt /
Daer was geen stem als jammer ende weenen.

6. Hy stampt' elck in / door vasten en gebeen /
Dat Godes straf was door berouw te breecken:
Dat yders hert vol Goddelijcke re'en /
Most om gena met ernst en y'ver smeecken.

7. Ontsluyt daerom Heer u barmhertigheyd /
Omschijnt ons met den glants van u genade:
Ghy hoort hoe 't Vee loeyt / en de Mensche schreyt /
Hoe dat sich elck kan in sijn tranen baden.

8. Ons kinderkens / u arme schaepjes siet /
Wat bangh gesteen barst uyt haer bleecke lippen?
Sy geeuwen vast en jamm'ren in 't verdriet /
Soo ghy niet helpt / wie kan 't gevaer ontslippen?

9. Siet aen ons smert / siet aen ons zwack geloof/
Vergeef ons Heer der missedaden sonden /
Dat krancke ried / noch 't glimmend' wiechjen doof/
Maer laet gena en zegen zijn gebonden.

10. De Heere die dit zwack geloof sach aen/
Ontsloot den schat en volheyt der genade /
En brack sijn roe. „ O Sondaer belaen!
„ God sal u zwack geloof oock niet versmade.

Leest de Historie van *Jonas* in mijnen Straf-prediker. Oock het Liedeken, *Wildy nu de* Jonas *weten*, *waerom dat de Werreld raest*, soeckt in Bellerophon, *Fol.* 76.

Beklagh

IONAS

Beklagh van *Jonas* over 't ondergaen van *Ninivé*.

Stemme: 100. Psal. Gy Volckeren, &c. Of / Christe gy die zijt dag en licht. Of / Onse Vader in Hemelrijck, drie versen voor twee gesongen.

NU sit ick hier en kijck vast toe /
En ben schier van dit wachten moe:
Waer toe dient Heer dat gy vertreckt?
Het schijnt gy met mijn preecken geckt.

2. Ick kend' u goedheyd en u trouw /
En dat u 't quaedt haest rouwen sou.
De dood is my nu geen verdriet /
En daerom acht ick 't leven niet.

3. Wel Jona! sprack God / zydy gram?
Stracks hy sijn weg ten Oosten nam /
Daer hy sich berghd' in eene tent /
Tot hy de Stad sou sien geschent.

4. De Heere schiep een breede tack /
Die hem beschaduwd' onder 't dack /
Soo dat hy scheen hier door verheugt /
En schept' in 't hert een nieuwe vreugt.

5. De vreugd' eylaes nam ras een endt /
Een worm had desen boom geschent /
De Sonne met haer heet geflick /
Die prangd' hem yder oogenblick.

6. Hier was 't al weder in den wint /
En sey / wat ben ick menschen kint?
Het sterven my doch voor gewis /
Veel soeter als dit leven is.

7. Hy ging vast in sijn gramschap voort /
Dies God hem strafte / door sijn woordt:

En sey / hy had aen dese plant /
Gesteecken noyt vermoeyde hant.

8. Ick toon u slechts hoe d'ydle lust /
Al schijntse schoon stracks wordt geblust;
En hoe dees plant' / die u verheugt /
Dus teer is in haer meeste vreugt.

9. Dat oock des menschen leven broos /
Is als een schoon' ontloocken Roos /
Wiens bladers zijn terstont verlept /
Wanneer men slechts dat Roosjen rept.

10. Dat wellust / hoe schoon datse schijnt /
Soo ras als dese plant verdwijnt:
Dat oock de pracht en hooge staet /
Veel rasser als een bloem vergaet.

11. Ja dat oock self u aerdtsche Hut /
Al staetse frisch haest krijgt een dut /
En dat de mensch sijn eel gemoed /
Moet cieren met een beter goed.

12. Sou ick dan die dit jamm'ren hoor /
Niet luyst'ren met eens Vaders oor /
Ick die de mensche streel en smeeck /
En steets hem mijn genade preeck?

13. Op dat hy van de snoode baen /
Sou op mijn heyl'ge paden gaen /
En vallen met een droef gemoed
Verslagen sijnen God te voet?

14. Sou ick dees treffelijcke stadt /
Tot puyn en assche maecken plat!
En duysenden soo mensch als vee
Verdelgen en haer kinders mee?

15. O neen / eens Vaders herte breeckt /
Als 't kindt hem om genade smeeckt:
,, Dies wil ick oock seer goedertier /
,, Mijn geessel werpen in het vyer.

Daniel, uyt haet en nijdt, in de kuyl der Leeuwen geworpen, *Daniel* 6. *Cap.*

Stemme: 6. Psalm, Wilt my niet straffen, &c.

Of/ Schoon lief wilt my troost geven.
Of/ Het Maentjen schijnt soo helder.

SChoon Daniel verheven/
Was uyt een edel leven/
En tot een Vorst geset/
Soo kost men niet gedogen/
Dat hy voor Godes oogen/
Betrachte 's Heeren wet.

2. Men stoocht op 's Konings ooren/
Die een bevel gaf vooren/
Op strenge ongena:
Dat wie niet sijn gebede *
Alleen den Koningh dede/
Verviel in 's levens scha.

* Men most 30 dagen den Koning alleen aenbidden.

3. Gods waerheyd wou niet schrancken;
Maer Daniel bleef God dancken/
En acht geens menschen vont;
Hy past op geen beveelen/
Om soo Gods eer te steelen/
Als zijnd' op God gegront.

4. Hier was nu stof gebooren;
Dies wierp men hem vol tooren/
Stracks in der Leeuwen kuyl:
Gods Engel hem bewaerde/
Die sijnen dienaer spaerde/
En breydeld' haren muyl.

5. De Koning nu verlegen/
Kost spijs noch slaep bewegen/
Want 't hert was seer ontstelt;
Dies ging hy 's morgens heenen/

DA NIE L

Om Daniël te beweenen;
Maer dees / stont als een Held.

6. Heeft Godt u willen sparen? Koning Darius.
God gunne u veele jaren / Daniël.
Heer Koning / en veel vree:
Gods Engel kost de kaecken
Der Leeuwen / liefstijck maecken /
En als een Lam gedwee.

7. God keurt voor goedt mijn leven /
'k Heb Koning niet bedreven /
Dat voor u strafbaer zy:
Stracks wierd' hy uyt-getogen /
En frisch voor yders oogen;
Dies was de Koning bly.

8. De gravers deser kuyle /
Wierpm'in der Leeuwen muyle /
Met wijven en gesin /
Die deerlijck stracks verslonden /
Het snoode loon bevonden /
Van 't schandelijk gewin.

9. Doen liet de Koning weten /
Aen sijne Rijcks geseten /
Dat yder nu voortaen /
Sou Daniëls God eeren /
Als Koning aller Heeren /
Wiens Rijk sou eeuwig staen.

Leeringe van Tobias aen sijnen Soone.

Tob. 4. Cap.

Stemme: Tobias tot sterven genegen.

Tobias siend' op Godes zegen /
Begost sijn dood nu t'overwegen;

Dies hy / gantsch vry /
Om sulcks te toone / riep sijnen soone.

2. Mijn kindt / seyd' hy / wanneer ick sterve /
Soo laet mijn lichaem 't aerdtrijck erve:
In nood / hoe groot /
Wilt met verneeren / u moeder eeren.

3. Bedroefste noyt in uwe dagen /
Want sy heeft smert om u gedragen;
En doet / haer goed /
Wilt haer beminnen / met hert en sinnen.

4. Wanneer se is van hier gescheyden /
Wilt neffens my haer graf bereyden;
En houd / vertrouwt /
In vreugd' of nooden / al Godts gebooden.

5. Wacht u voor sonden en gebreecken /
En wandelt recht / mijdt snoode treecken;
Dan sal 't / hoe 't valt /
Sich altijd voegen / na u genoegen.

6. Wilt altijd milde aelmoes plegen /
Is 't weynig / 't is aen 't hert gelegen /
Is 't veel / 't is eel /
En hebt met armen / altijd ontfarmen.

7. Wacht u van hoerery / wilt trouwe /
En neemt uyt uwe stam een Vrouwe:
Mijn kind / bemint /
De stem uw 's moeders / en eert u broeders.

8. Weest prachtig stout / noch op-geblasen;
Want hovaerdye past den dwasen:
Wilt Soon / het loon /
Die voor u wrachten / niet doen vernachten.

9. Let op u self en al u wercken /
En wilt op uwen omgang mercken:

Veracht /

Veracht / 't geslacht /
Der over-stouten / en droncken bouten.

10. Wilt brood den hong'rigen verstrecken /
En naeckten met u kleeders decken ;
't Bedroog / noyt oog
Die aelmoes pleegde / en 't hert bewegde.

11. Looft God en bid dat al u wegen
Steets tot den goeden zijn genegen /
Goe raet / bestaet ;
Dus wilt mijn reden / in 't herte smeeden.

Navolginge van 't Gebedt *Manassis*, Koning in Juda, als hy te Babel sat gevangen.

Stemme: *Mijn Harp bekleed met rouwe. &c.*

GOd Abrahams, God der Vad'ren/
Onse toeverlaet /
Die uyt uwe volheydts ad'ren /
Alles schiep in maet /
Die den Hemel en het aerdrijck /
En de ruyme Zee /
Tot eer van u naem / soo schrickljjck
Vast bezeeg'len dee.

2. Yder moet u macht wel vreesen /
Want u toorn is zwaer :
Onverdraeglijck is u wesen /
Voor u stout sondaer :
Maer Heer ! u barmhertigheden /
Strecken breed en wijt ;
Ja van eeuw' tot eeuwigheden /
Gy barmhertig zijt.

3. Oock langmoedig en genadig /
En die noo' kastijdt /

Zijt ghy God / en oock weldadig /
Die sijn sond' belijd:
Sy gaen 't sand aen Zee te boven /
En van pijn gebuckt /
En in kluysters gantsch verschoven /
Ben ick slaefs gedruckt.

4. Ick heb uwen toorn ontsteecken/
En veel quaets verweckt:
Heer wilt doch u gramschap breecken/
En my troost verstreckt.
'k Wil de knien myns herten buygen /
Heer ick heb misdaen!
Ick wil u mijn sond' betuygen /
Want ick ben belaen.

5. Heere God zijt my genadig /
My genadigh zijt /
Ick bely en biecht misdadigh /
Mijner sonden strijd.
Heer ick sal in tranen baden /
En met rouw en boet /
Lijf en ziel in u versaden /
Ach! u straf versoet.

6. Dan sal ick met mond en herte/
Prijsen uwen Lof /
Dat ghy my uyt ramp en smerte /
Geeft te roemen stof:
'k Sal u dan mijn leven prijsen /
Door u goedigheyd:
's Hemels heyr sal 't lof bewijsen /
In der eeuwigheyd.

De

De drie Kamerlingen des Koninghs Darii, *versierden dese drie vragen, om in sijne gunste te geraecken, wie van dryen de sterckste was, de* Wijn, *de* Koningh *of de* Vrouwen? *maer de* Waerheydt *hiel de overhandt: Waer door de laetste des Koninghs gunste verwierf,* 3 Esdræ 3. *en* 4 Capit.

Kan gesongen werden: *Yets moet ick u Laura vragen.*

De eerste sprack *van den Wijn.*

Wijn wat hebdy groote krachten /
Over die u niet wil achten /
Ghy berooft dat eel verstand /
Ghy maeckt Koningen tot slaven /
Vrye / Rijcken / Vorsten / Graven /
Datse vliegen van u hand.
2. Gy maeckt sorgeloos en luchtig /
Dat een yder dwaes en kluchtig /
Niet eens aen sijn plicht gedenckt:
Watse doen dat wanens' eerlijck /
Daer 't nochtans is valsch en deerlijck /
Als ghy volle kroesen schenkt.
3. Liefd' en vrindschap word vergeten /
Broederlijcke trouw versmeten;
Ja als sy in dolheyd raest /
Treckt sy 't zwaerd uyt om vernielen /
Om te moorden d'arme zielen /
En maeckt yder mensch verbaest.
4. Als men dan dus gantsch bekroosen /
Vol en dol sich gaet verpoosen /
En van slaep is overrast /
Weet men niet van sijn bedrijven /
En dus schent men ziel en lijven /
Als men is van wijn vermast.

De tweede ſprack van den *Koningh.*

Stemme: Yets moet ick u Laura vragen.

Zyn dit niet wel groote Heeren /
Die daer Land en Zee regeeren /
En beſtieren 't over al?
Swaeyt de Koning ſlecht ſijn ſcepter /
Vorſt noch onderdaen ſich repter /
Of hun naeckt een droeve val.
2. Wil de Koning op ten ſtrijde /
Moet een yeder dit niet lyde /
Moet hy niet meed' op den tocht?
Wil hy tooren / bergen / ſlechten /
Wil hy blaeck'ren / moorden / vechten /
Word ſijn werck niet ſtracks volbrocht?
3. Komt men 't roof / 't is voor den Heere /
Schot en lot is ſijn vermeeren:
Seyt hy moort / ſoo moort men vaſt /
Seyt hy ſlaet / verjaegt / velt onder /
Seyt hy bouwt / en plant; 't is wonder /
Hoe elck op ſijn woorden paſt.
4. Hy gaet breeten / zuypen / zwelgen /
Slapen / roncken. Wie wilt belgen?
Sijn Trauwanten ſtaen daer om:
Niemand derft 'er kicken / reppen /
Noch eens haren aſem ſcheppen.
Dit is 't machtig Koningdom.

De derde ſprack van de *Vrouwen* en van de *Waerheyt.*

Stemme: Yets moet ick u Laura vragen.

Niet de wijn noch de Koning /
Bralt in ſijn gewelfde wooning;
Maer de Vrouwen hebben kracht /
Komt niet yder van de Vrouwen /
Die de Kroon of Landen bouwen?
Elck wort van haer voort-gebracht.

2. Sy

2. Sy weeft yder een de kleeden /
Om te decken hare leden /
Sy geeft yder mensch sijn eer :
Sondaer haer mag niemant leven.
Vrouwtjens moet men d'eere geven /
Sy zijn aller mannen Heer.

3. Siet men goud of silv're schijven /
Peerlen / schatten laet men drijven ;
Siet men slechts een schoone Vrouw /
Stracks vergaept men sich aen 't wesen /
Hier door word de Vrouw geprezen /
Schoon sy menig brengt in rouw.

4. Vader / Moeder / Lant en Have /
Laet men varen / en als slaven /
Tijt men met haer op de been ;
Ja men waegt sijn lijf en leven ;
Is de Vrouw dan niet verheven /
Dat sy heerscht oock boven reen ?

5. 't Swaert dat gort men aen sijn zijde /
Om te moorden / steelen / strijden /
En men zweeft op Zee en Lant /
En met buyt en roof geladen /
Kan sy in de rooskens baden /
Ja brengt menig om 't verstant.

6. 'k Sag *Apame by den Koning /
Sittend' in sijn troon en wooning /
Dien sy nam de Kroon van 't hooft /
Sloeg hem noch aen sijne wange /
Keeck sy suur so was hy bange ;
Dus was hy van breyn berooft.

* Een van des Konings By-wijven.

7. Lachte sy / soo was hy blijde /
Pruylde sy / hy smeeckt' en vrijde /
Tot hy weer haer vriendtschap wan :
Dus kan Vrouwe kracht de Kroonen /
Hoe ontsachlijck / vleyen / hoonen,
Heerschen over wijn en man.

Dit uytgesproken hebbende, en de Koning en Vorsten malkanderen aen-siende, sprak hy voorts van de kracht der Waerheydt.

Stemme: *Si tanto gratiosa.* Of/ O schoonste Personagie.

HOe heerlijck is de Aerde/
Hoe hoog de Hemel en haer silv're Sterren?
Ey van wat grooter waerde/
Der Sonnen loop die dagelijks van verre/
Door 's Hemels tent/ de Locht door-rent/
En schiet sijn gulde stralen!
Wie sal dees wercken/ ô groote God niet mercken/
En verhalen?

2. O waerheyd! Hemels waerheyd!
Gy zweeft in glans verr' boven alle dingen/
De Aerde roemt u klaerheydt/
De Hemel looft en prijst u sonderlingen:
Een yder beeft/ ja wat 'er leeft/
Moet uwen roem vertolcken/
Gy richt in vreden/ en schift na recht en reden/
Alle volcken.

3. De Koning/ Wijn en Vrouwen/
Doen onrecht/ en daer sullens' ooch in sterven:
Geen mensch mach haer betrouwen/
Sy sullen in haer onrecht heel verderven:
De waerheydt blijft/ die vast beklijft/
Van eeuw tot eeuwigheden.
Want sy sal bloeyen/ en steets in voorspoet groeyen/
Hier beneden.

4. Sy past op arm noch rijcken/
Draegt gunst noch zy/ hoe machtig of verschoven/
Sy wil voor niemandt wijcken:
Haer oordeel is van kracht en drijft steets boven/
In heerlijckheydt/ in eeuwigheydt/
Geweldig van vermogen;

Want

Want uyt haer lippen / komt geen valscheydt glippen /
Noch geen logen.
5. Lof zy den God der waerheydt /
Riep yder een / u glans moet stadig schijnen.
O hoog verheven klaerheyd!
U Heerlijckheyt / u Rijck sal noyt verdwijnen:
Ja uwe deugt / elck mensch verheugt;
Groot! groot! groot is de waerheydt /
Die met haer schichten / sal boven al uyt-lichten /
Door haer klaerheydt.

Machabeorum 6. Cap.

Wreetheydt *Antiochi* over de Joden.

Stemme: Wat baet der nijders argelist.

ANtiochus de wree Tyran /
Die door sijn bloedige geboden /
De stadt Jerusalem verwan /
En martelde de arme Joden /
Om Godes wetten af te staen:
En d'Heydensche weer aen te gaen.
2. Hy roofde Tempel en 't cieraet /
Ontwijd' haer Feest en Heyligheden /
Met brassen / ontucht / overdaet /
Heeft hy haer Godts-dienst gantsch vertreden:
Ontstack verboden Offer-vyer /
Met Goddeloos en vuyl getier.
3. Wie Baccho niet van eyloofs blaen /
Een kransijn wou ter eeren dragen /
Noch sijn geloof niet af wou gaen /
Most dulden doodt en wrede plagen.
Twee Sonen vast aen 's Moeders speen /
Verplet men van de muuren heen.
4. Doch Eleazar wel bedaegt /
Een Priester schoon en seer eerwaerdig /
Die wierd' ooch door geweldt geplaegt /
Doch droeg sich manmelijck en vaerdig:

Hy sprack / dat dood noch streng geset /
Hem scheyden sou van Godes wet.
5. Mijn ouderdom noch gryse hooft /
Dat dult geen huych'lery noch vreese /
Veel liever my het leven rooft /
Eer ick daer van soud' oorsaeck wesen;
Schoon ick ontweeck dees aerdsche schand /
Al waer ick ben is Godes hand.
6. Dies wil ick / als een witte Swaen /
Mijn lijf ten offer vrolijck geven:
O Jeughd! laet dit u zijn een baen /
Een spoore tot veel beter leven;
Op dat ghy in Gods wet gegrond /
Volstandig blijft met ziel en mond.
7. Wanneer hy nu ter slacht-banck ging /
En siende Beul en dood voor oogen!
(Wat is 't geloof een wonder ding!
Riep hy / O God! van groot vermogen /
Wild' ick u wet en woord versmaen /
Ick waer dees dood seer licht ontgaen.
8. Maer / na de ziel / dees straf is soet /
En wat ick om sijn woord moet lijden:
Ick ben getroost en wel gemoed /
Ick sal my in mijn God verblijden:
En dus betuygd' hy / in sijn nood /
Dat God sijn troost was in den dood.

---

2 *Machabeorum* 7. *Cap.*

Van de seven Broeders die voor hares Moeders oogen wierden gedoodt.

Stemme: Wat baet der Nijders arge list.

HOe kan dat teere Moeders hert /
Dees jammer en dees pijn gedoogen /
Dat sy den dood en nare smert /
Van seven Sonen siet voor oogen!

Die

Die ſy noch in den dood verſterckt.
Siet wat een vaſt geloof al werckt.

2. Sy wierden vaſt geprangt geboeyt /
Gemartelt en ſeer fel geſlagen:
Op dat Gods wet / dus uyt-geroeyt /
Sy ſich als Heydens ſouden dragen
Of anders dat ſ' in 't vyer gebraen /
Niet ſouden 's Konincks toorn ontgaen.

3. Sy bleven vaſt aen Godes woord/
En weyg'rig Verckens vleeſch te eeten;
Dies bracht men hun ter ſtraffe voort;
Maer ſy met een oprecht geweten /
En wilden noch om dood noch pijn /
Meyn-eedig aen Gods wetten zijn.

4. d'Een wierd'na d'ander voort gebracht /
De leen gekapt en af-geſneden;
Maer Beul noch wreedheyt had daer kracht /
Om dooden haer Godsdienſtigheden:
Soo datter ſes in haer geſicht /
Door vlam vernielt / zijn heen gericht.

5. Antiochus, der wreedtheyd ſat /
Den jongſten Soon ſocht t'over-reden /
Op dat hy ſijn geloof af trat /
En ſmeicheld' hem door ſoete beden;
Maer 's Moeders innighlijck opſet /
Die veſtighd' hem in Godes wet.

6. Sy ſprack / ben ick u moeder niet/
Die u ter werreld heb gedragen:
Gebaert / in lyden en verdriet:
Ontſiet daer om geen wrede plagen:
Dit leven dat u Godt eerſt gaf /
Sal hy verwecken uyt het graf.

7. Dus vrees daerom noch vyer noch zwaerd /
Want God ſal u genadig weſen:
Wy zijn gemaeckt van ſtof en aerd /
God ſal ons van den dood geneſen:
De Jongeling riep / in God geruſt /
Treet aen / en boet u wrede luſt.

8. De ſtraffen die God hier gehengt /

Die

Die lijden wy om onse sonden /
Schoon ghy 't onnosel bloed dus plengt /
Ghy word weer in Gods toorn verslonden.
Tyran! Tyran! God sal u slaen /
Ghy sult sijn geessel niet ontgaen.
9. Dies zwol Antiochus van spijt /
Bracht Soon en Moeder stracks om 't leven /
Alleen uyt bitt're haet en nijd;
Maer sy door Godes Geest gedreven /
Bezweecken noch in nood of smert /
Maer loof den God uyt ziel en hert.

Siet hier van de Musijck-Noten in de Lust tot Wijsheyt, *Indien de Rijckdom maeckt gerust. Fol. 226.*

Lof-Gesangen.

Uyt het Nieuwe Testament.

De geboorte Jesu Christi, Luca 2. Capittel.

Stemme: 103. Psalm, Mijn ziele wilt, &c.

De werreld van Augusto was beschreven /
Dat yder in sijn stad sou schatting geven;
Dies Joseph troch van Nazareth, en voort
Na Bethlehem, alsoo hy was gesprooten /
Uyt Davids stam en adelijcke looten /
Om te voldoen sijn plicht en 's Keysers woord.
2. Hy nam met sich sijn Vrouw / de ondertrouwde /
Maria, die bevrucht / en baren soude /
(Want haer tijd die quam nu op ter hand:)
Sy baerden daer haer' eerst-gebooren Soone /
En leyd' hem stracks in windels en ten toone
In een Kreb' / want sy geen plaetse vand.
3. De Herbergh was beset en geen plaets open /
Dies most sy wel / uyt nood / ter stal in loopen /
Om heuselijck haer schuylen uyt den drang.
De Herders die haer kudd' by nachte hoeden /

En

En geenes weegs / dit wonder-werck vermoeden /
Die waren door 't gesicht te wonder bang.
4. Een Engel Gods / die quam sich daer vertogen /
In heerlijckheyd en klaerheyd voor haer oogen /
En sprack tot hun / weest hertig / niet bedeest /
Ick seg u aen een overblijde mare /
Die over-komen sal der volck'ren schare /
Dies zijt verheugt uyt ziel en in den Geest.
5. Want heden is u salighèyd gebooren /
U Heyland lang van Gode uytverkooren /
Die Christus Heer! leyt nu in Davids stad.
Dit teecken is 't: ghy sult hem sien om-wonden /
In eene kreb' in doecken slecht bebonden.
Wel salig is hy / die dit wonder vat.
6. Stracks quam een glans / een rey van Hemels boden.
Met Lof-gesang / die yder quamen nooden:
En songen eere zy u hooge God!
Vreed' op der aerd' / de wensch van uwe dagen /
In allen menschen een goet wel behagen;
Want ghy verkrijgt hier een hoogwaerdig lot.
7. Na dat nu 't heyr der Eng'len was verdweenen /
De Herders stracks te Bethlehem verscheenen /
Om sien de blijdschap hun geopenbaert;
Daer vonden sy Mary' en Joseph beyde /
En 't Kindelijn dat in der Kribben leyde /
De waerheyd self van 't geen hun was verklaert.
8. De vreughd' was groot / sy kost niet zijn verhoolen
Sy breyden 't uyt / waer 't mooglyck / tot de Poolen /
Al 't geen van hun gehoort was en gesien:
Waer over elck was in de ziel verwondert /
Als van een saeck / die uyt den Hemel dondert /
Dat God dit heyl / voor yder / liet geschien.
9. Maria hiel dit alles in gedachten /
Sy loofde God uyt ziel en al haer krachten /
Die 't overweeghd' in stille nedrigheyd.
De Herders nu in alle vreugd' ontbonden /
De'en over al des Heeren lof verkonden /
En presen Isrels God van eeuwigheyd.

LOF-GESANGH

Over de geboorte onses Heeren *Jesu Christi.*

Stemme: Ach treurt nu mijn bedroefde Schaepjens.
Ofte op dese nieuwe gestelde Voys.

H Ef op ô ziel! wilt vreugd' verwecken /
Wilt uwe stem ten Hemel strecken /
Hef op u hert en staer om hoog /
En schouw met een aendach-tig oog /
En sie den Koning / Die soo leyt veracht /
Sijn slechte wooning / Doch seer hoog geacht /
Vol God-delijcke macht.

2. Hy heeft geen hof / daer hy mach schuylen /
By 't Vee daer leyt hy in de stal:
Hy wijckt voor Prins noch trotse suylen /
Sijn heerschappy streckt over al:
Gaet met gebeden /
En soeckt uwen Heer /
Schoon sy vertreden / hier nu leyt te neer /
Hem komt de hoogste eer.

3. Hy komt tot ons op 't aerdtrijck dalen /
Op dat hy ons verlossen sou!
Dus wilt niet op sijn armoe smalen /

Noch

Noch nedrigheyd van dees Jonckvrouw:
Aensiet dit wonder /
En 't Goddelijck beleyt /
Dat in 't besonder / Godes Majesteyt /
De volck'ren heeft bereyt.

4. Het woordt is vleesch / 't is nu gebooren /
Het woordt neemt onse zwackheyd aen:
Het soeckt den mensch die nu verlooren /
Als Schapen sonder Herder gaan:
Doch sonder sonde /
Is hy ons gelijck:
Die onse wonden / van het sondig slijck /
Sal suyv'ren eeuwiglijck.

5. Dees isset daer van Gods Propheten /
En soo veel eeuwen was voorseyt:
Wiens sterr' in 't Oosten was geseten /
Daer hy de Wijs' heeft toegeleyt /
Dien d'Eng'len songen /
Soo verheven sang /
Daer de Herders sprongen / tot des Heeren dank/
Dat in den Hemel klanck.

6. Dit is de Leeuw' uyt Judas stamme /
Dien Heldt en 't lang-beloofde Zaet:
Hoe dat de Joden sich vergrammen /
Messias is hy. Wonder-Raet.
Daer is geen meerder /
Hoe dat men ooch veyt /
En die ons eerder / in het leven leyt /
Hy leeft in eeuwigheyd.

„ 7. Immanuel! wilt ons geleyden /
„ Na Bethlem in u eeuwig Rijck /
„ En 's Hemels Manna daer bereyden /
„ Dat wy u loven al gelijck.
„ Dus volgt sijn wegen /
„ En sijn heyl'ge stem;
„ Koemt doch sijn zegen / ende lof singt hem /
„ In 't nieuw Jerusalem.

Ter eeren der Geboorte *Jesu Christi.*

Stemme: *Dies est lætitiæ.* Of/ De dagh die is soo vreughderijck. Of/ Een kindelijn soo lovelijck.

'T IS een dagh van vrolijckheyd/
Laet ons God nu loven:
Hier komt onse saligheyd/
Door Gods macht van boven:
Dit 's een Kindt, en oock een Soon,
Die Herodes socht te doon/
Uyt vrees van sijn Rijcken:
Dit ons Immanuël!
Stercke Kracht, en Israël,
Waer is sijns gelijcken?

2. Weest welkom/ ô Godes Soon!
Liebe Hosianna!
Die daer daelt uyt 's Vaders Throon/
Onses levens Manna!
O ghy Heylandt, Vorst en Heldt!
Ons tot Heer en Troost gestelt/
Om ons te verblijden/
O Son der gerechtigheyd!
Davids Soon, in nedrigheyd/
Die voor ons wil lijden.

3. O ghy Hoeck-steen! liebe Spruyt,
Wachter sonder slapen/
Bruygom van u liebe Bruydt,
Herder van u Schapen.
O ghy Heer der Heerlijckheydt!
Godt gelooft in eeuwigheyd/
Engel der verbonden/
Wijsheydt Godts en Wonder-raedt.
Daer al onse hoop op staet/
Offer voor ons sonden.

4. O ghy Koning! groot van macht!
Bisschop onser zielen;
Schoon de werreld u veracht/
Elck moet voor u knielen:

O Messias

O Messias eeuwig woordt!
Sleutel van des Hemels Poort.
Christus, Godts verkoren/
Jesus, van God ingewijt/
Voor de werreld/ voor de tijd/
Wilt ons doch verhooren.
5. O Lam Godes! sonder smet/
Dat daer leyt geduldig/
Dat voor ons sijn leven set/
Aen het kruys onschuldig:
O verheven Majesteyt!
Gy wilt niet als danckbaerheyt/
Voor uw' groote dade;
Neemt onse ziel en offer aen/
Dat wy/ niet in 't oordeel gaen/
Schenckt ons u genade.

Nieuwe-Jaers Gesang.

Stemme: Weest wellekom Immanuël.

WEest wellekom/ ô vrolijck jaer!
Gekroont met eene blijde maer/
Van soo verheven Koning.
Die of hy schoon rust in den stal/
Sijn heerschappy streckt over al/
De hemel is sijn wooning.
Daer hy/ soo wy/
Hem van binnen/ 't hert beminnen/
Ons sal geven/
Hier/ en namaels/ 't eeuwig leven.
2. Nu is des Hemels heyr verheugt/
De vroome scheppen groote vreugt/
Dat Christus is verscheenen.
Ons tranen zijn nu afgevaegt/
De doodt en sond'/ ons niet beklaegt/
Gelijck sy plach voorheenen:
Gods kracht/ Gods macht/
Heeft verbonden/ onse wonden/
En genesen.

Welkom moet dees Heylandt wesen.
3. Vernieuwt ons Heer door uwen Geest /
Dat wy doch u geboorten Feest /
Met innigheyd betrachten:
Vernieuwt ons wil / verstandt en sin /
En scherpt'er nieuwe menschen in /
Die op u waerheyt achten.
Kom an / maeckt dan /
Ons gemoeden / tot u goeden /
Soo genegen:
Schenckt ons u genad' en zegen.
4. Dan sal ontspringen ziel en hert /
Dat wy dit Jaer verlost uyt smert /
Sacht in u krebben rusten;
Wy sullen juychen / ô Godts Soon!
O groote Godt in uwe throon /
O volheydt aller lusten!
Eer / ô Heer!
Hosianna! Hemels Manna /
Wy lof singen:
God! ô Schepper aller dingen.

De Musijck-Noten siet in Lust tot Wijsheyt. *Weest wellekom Immanuel*, Fol. 65.

De Wijsen uyt Oosten, *Matth.* 2.

Stemme: Psal. 1. Die niet en gaet, &c.

HOe knap en gauw *Herodes luystert toe / *Ascalonita.
Wat was hy bang verslagen van gemoe:
Als hy verstonde dat Jesus was geboren
Te Bethlehem / zwol hy van spijt en tooren;
Doch hy bedeckt sijn gramschap voor een tijdt /
Tot hy sich wreeckt' door in-gekropte nijdt.

2. De Wijs' uyt Oost nu zijnd' in Salems grondt /
Die vorschten na waerm' Isreels Koning vondt /
Wiens Sterr' in 't Oost sy hadden al vernomen /
Die om te aenbidden waren aen-gekomen /

Herodes

Herodes stracks vraegt der geleerden stem /
Die seyden 't most geschien te Bethlehem.

3. Want daer stont klaer / dat in het Joodtsche landt /
Dees Stad niet van de kleenste was bekant:
En dat daer uyt de Leyts-man sou verschijnen/
Die Isrel sou beheerschen met de sijnen;
Dies riep hy still de Wijsen tot hem in /
Wanneer dees sterr' genomen had begin:

4. Herodes sprack reyst nu na Bethlem heen/
En ondertast dees waerheydt van dees re'en /
Als ick 't versta / sal ick eerbiedig trecken /
En mijn gebed oock tot dien Koning strecken.
De Sterr' geleyt de Wijsen op de tocht /
Die haer te saem geluckig over brocht.

5. Sy vorschen na / en komen wel gesint /
Daer zy de Moeder vonden met het Kindt:
Sy bidden 't aen en off'ren hare gaven /
Goudt / Wieroock / Mirrh' en kostelijcke haven/
En na dat sy met veel Godtsdienstigheen /
Haer plicht volvoert soo reysden sy weer heen.

6. Doch in den droom zijn sy van God gewekt/
Siet dat gy na Herodem doch niet treckt:
Maer kiest voor hem nu onbekende paden /
Want hy slechts loert om 't Kindlijn te verraden.
Dus keerden sy / geleyt door Godes handt /
Een ander weg / weer na haer Vaderlandt.

„ 7. Herodes gy met u moordadig rot /
„ Vermoogt doch niet te kampen tegens Godt;
„ Schoon of gy soeckt 't onnosel bloed te plengen /
„ Soo sal God hier u booshept noyt gehengen:
„ Gelooft wie sich aen desen prickel stoot /
„ Krijgt hier de straf en namaels hell' en dood.

De Kinder-moordt te *Bethlehem* van Herodes *Ascalonita.*

Blijdtschap der Engelen over de onnoosele Zielen.

Stemme: Quand jo miro le Rose.

Uyt Luca Marenzio.

WEl op gy Cherubinen / en Rey van Sera-phinen / Die altijd voor Godts oogen / de blijdtschap doet vertogen: Komt stelt u held're snaren / Na dese vreugd' / der lieve Martelaren.

2. Beschouwt dees lieve Schaepjes /
Onnoos'le soete Knaepjes /
Door Moorders handt geschonden /
Gebloed in hare wonden;
Maer 't zieltje / 't eelste leven /
Dat word by God in eeuwigheyd verheven.

3. Beschouwt dees suyv're leden /
Geciert in witte kleeden /
Die onbesmorst met sonden /
Maer reyn en klaer bevonden /
Verschijnen in Godts Tempel /
Verwellekomt / in sijn gewyde drempel.

4. U Yar

4. U Harpen en Tamboeren /
O! Engeltjes wilt roeren /
En met u lieve keeltjes /
Nabootsen 's Hemels Veeltjes /
En soo veel vreugd' verwecken /
Dat u gesang / mag alles over strecken.

5. O Dwinglant! Kinder-moorder!
O schandt-vleck! rust-verstoorder!
Vol sidd'ren angst en beven:
Ons Koning moet doch leven /
Hoe dat gy moort de zielen.
Ons Koning leeft / die kondy niet vernielen.

6. Is opt in 's Hemels wooning /
Verwelkomt eenig Koning;
Soo zijn dit sijne boden:
Dees liet Herodes dooden /
Uyt vreese van sijn Rijcken:
Ons Koning leeft / en heerscht hier eenwiglijcken.

„ 7. Wie tegens Godt wil kampen /
„ Word overstulpt met rampen:
„ Zijn prickel is te krachtig /
„ En sijne hand almachtig;
„ Dus staeckt u moorderyen /
„ Ons Koning leeft / dies suldy niet bedyen.

8. O Hemels Choor! wilt krielen /
Vol blijdtschap om dees zielen /
Ontfangtse met schalmeyen /
En met vergoode Reyen /
En singt God der Heyrscharen /
Godt Zebaoth / dat hy sijn volck wil sparen.

Joannes de Voorlooper Christi, *Matth.* 3.

Stemme: Doet u ooghjens open.

'k HOor een stemme spreken / in de woesteny /
'k Hoor Joannes preken / Godts rijck is na by /
Betert u van sonden / en betreet der deugden padt /
Wildy zijn ontbonden: hier in leyt u hooghste schat.
2. Dees stem is voor heenen / door Elias mondt /
Seyd' hy 't volck verscheenen / dus bereyt terstont /
Al des Heeren wegen en maeckt sijn paden slecht.
Joannes quam ter degen / als een arm en sober knecht.
3. Elck quam aengeloopen / om in den Jordaen /
Sich te laten doopen / kennend' haer' misdaen /
En de Pharizeene / met der Saduceenen rot /
Zijn daer oock verscheenen tot Joannis hoon en spot.
4. Tot dees sprack hy moedig / gy add'ren gebroet!
Wie waerschouwt u goedigh / voor Godts toorn verwoet?
Wilt dan vruchten dragen / die der boete waerdig zijn /
Of verwacht de plagen / van Godts strenge quael en pijn.
5. Denck niet in u herte / wy zijn Abrams zaedt /
Och dit sal u smerten / en vermeeren 't quaedt:
Roemt niet als voor heenen / op u Vader Abraham,
God kan uyt dees steenen / kinders wecken van dien stam.
6. De bijl is alreede aen den boom geleyt /
Draegt dan vruchten mede / eer zy afgemeyt /
Wort in't vuur gesmeten/want wie geen goe vruchten draegt/
Pijnigt sijn geweten / door een worm die eenwig knaegt.
7. Ick doop u met water / tot berou en goet /
Hy is na en staet 'er / meer van macht en goet /
Dien ick niet ben waerdig / dat ick sijne schoenen draeg!
Dus bekeert u vaerdig / of u overkomt de plaeg.
8. Dese sal u doopen / met sijn Geest en Vyer /
Want sijn handt staet open / en sijn wann' is hier.
Die sijn dorsch-vloer keeren / en sijn Tarw in schuuren doet/
Die 't kaf sal verteeren / met onblusschelijcke gloet.
„ 9. O Mensch dese reden / zijn oock u geseyt /
„ Dus bekeert u heden / nu dees Roeper schreyt / (woort /
„ Maeckt dan recht sijn paden / en volght Christum en sijn
„ Dat hy uyt genade / u geley na 's levens poort.

De

De Doop Christi, *Matth.* 3.

Stemme: 6 Psal. Of/Fy schaemt u Brabant seere. Of/Schoon Lief wilt my troost, &c. Of/ Ick prijs u salig wesen.

WIe komt hier op-geresen/
Soo lieflijck in sijn wesen/
Van Galilea aen?
Siet Jesus komt geloopen/ om sich te laten doopen/
In 't water de Jordaen.
2. Joannes seer verslegen/
Die vondt sich heel verlegen/
En sprack wat wonder ding!
Sal ick den doop bedienen/ 't waer best dat ick met eenen/
Van u den doop ontfing.
3. Doch Christus sprack dees reden/
Joannes weest te vreden/
't Past ons hier na te spoen;
Op dat al 't recht voltogen: de waerheydt voor elcks oogen/
Mach hare vruchten doen.
4. Doen doopte hy den Heere/
Stracks sagmen daer van veere/
Des Hemels wijdt gespan/
Haer vree gordijnen spreyen/ en 's Hemels heyr bereyen/
Voor 't oog van yder man.
5. De Hemel schoot haer stralen/
Godts Geest quam op hem dalen/
Gelijck een Duyfken zweyt;
Die 't heyligh hooft omscheenen/door 't Goddelijck vereenen/
Vertoond' een Majesteyt.
6. Een stemme quam daer klincken/
Den Hemel sagmen blincken/
't Geschal borst overluyt:
Dit 's mijn lieve Soone, die uyt des Vaders Troone/
Gaet van den Vader uyt.
7. Waer in ick heb behagen/
Als d'Eerste van de dagen,
Betracht sijn woordt en Leer;
„ Ey hoort na sijn gebooden/ die u komt vriendlijck nooden/
„ Als uwen Godt en Heer.

De Versoeckinge Christi in de Woestijne, *Matth.* 4.

Stemme: *Era di Majo.*

CHristus gedreven / en van den Heyl'gen Geest geleyt /
Om in sijn leven te toetsen sijne nedrigheydt /
Daer hy in de woestijn / moest 's duyvels schouspel zijn.
2. Na hy veel tijden / en veertig dagen had gevast /
In al sijn lijden / soo was hem de honger een last;
Dies de versoecker quam / en dus sijn reden nam
3. Zijt ghy Godts Sone! seght dat dees steenen worden broodt.
Hy om te toonen / dat hy noch sulcks niet had van nood' /
Sprack dat de mensch / ja geen / leeft van den brood' alleen.
4. Maer van Godts woorden / die dalen uyt sijn heyl'ge mondt:
Noyt my bekoorde / u smeken uyt een valsche grondt.
Doen voerd' hem 's duyvels zwerck / op 't tinne van de kerck.
5. Zijt gy Godts Sone / sey hy / werpt u van boven neer /
Dit moet gy tonen / want hy sal d'Engelen dan weer
Bevelen / dat haer handt / u voeten stel op 't landt.
6. Daer staet geschreven / sey Jesus wederom tot hem /
Noyt in leven / versoeckt u God / maer hoort sijn stem.
De duyvel loos en erg / die bracht hem op een berg:
7. Daer hy de Rijcken / en 's werrelts heerlijckheyd vertoont:
Wilt gy af-wijcken / met al dees pracht wert gy beloont /
Indien gy neder sit / en my als God aenbidt.
8. Packt u wegh Satan / weet gy niet wat geschreven staet!
Hier komt al 't quaet van / Godt hem alleen aenbidden laet /
Hy is de grootste Heer / hem komt de dienst en eer.
9. Hier door verdweenen / versloof hy van sijn aengesicht /
Stracks daer verscheenen / de Eng'len met haer helder licht /
En vielen vol ootmoet / haer Heer en Godt te voet.
„ 10. Hier suldy leeren / als gy oock aengevochten zijt /
„ Dat gy den Heere navolgt in sijnen harden strijdt /
„ Die u in ongeval / oock troost bescheeren sal.

Ont-

Onthoofdinge van Joannes de Dooper, door Herodes Antipas, *Marc.* 6.

Stemme: Psalm 91. Die in Godes bewaring, &c.

HOe dronckenschap en overdaet /
Banketten slemperyen /
Hoe danssen en het wulps gelaet /
De eelste ziel bestryen:
Hoe 't droncken breyn in weelde zwemt /
En oogt meer op de lusten /
Als dat het hert sou zijn beklemt /
Om in Godts wet te rusten.

2. Herodes op sijn jarig Feest /
Was vrolijck en ontbonden /
Een yder Hooftman bly van geest /
Was weeld'rig in de sonden:
Herodias Dochter / 't lichte dier /
Quam met haer wipse sprongen /
Vol vertelheyd en Hoofs gezwier /
Ter kamer ingedrongen.

3. Dit bold' Herodes boven al /
En zwoer met dieren eeden:
't Geen gy versoeckt ick schencken sal /
Soo geestig zijn u treden:
Ja waer 't by na mijn Konings kroon /
Die soud ick u vereeren /
U aerdigheyd verdient den loon /
Ja wat gy sult begeeren.

4. Door raet haers moeders / eyscht sy 't hooft /
Joannis in een becken!
Herodes, door sijn eedt verdooft /
Sprack / ick sal 't u verstrecken:
De Kercker word met bloed bemorst /
Het hooft wordt opgedragen:
De Moeder die na 't bloed dus dorst /
Had in dees moordt behagen.

5. O vrome Man / moest gy hier zijn /
Een spel der droncke-bouten /

Wel mosten sy Bancket en Wijn /
Met uwen dood besouten ?
O vrome! die steets wordt gehaet /
Om Christi woordt en wercken ;
Schoon gy u lijf en leven laet /
U bloed is 't zaet der Kercken.

't Eerste Wonder-werck Jesu Christi, op de Bruyloft te Cana in Galilea.

Joannis 2. *Cap.*

Stemme: Amaril die door u fier gelaet.

IN de Stad te Caan' in Galilé, een Bruylofc wierdt gehouden /
Daer Maria self oock mede was ter Feest /
Jesus oock / dees Hoogtijdt heeft verciert / ter eeren der getrouwden /
Daer men in de vreugd' / was vrolijck in den geest ;
Maer wat heesch geluyt / reesser by de Bruydt /
Want de wijn en al 't vermaeck was uyt.

2. Nu soo sprack de Moeder met haer Soon / de wijn die is ten eynde ;
Maer hy seyde vrouw ! wat gaet my dit doch aen !
Want myn uur en tijdt is noch niet hier : dies sy haer rugge wende /
Sprack den Dienaers toe ! doet wat gy sult verstaen :
Na der Joden wet / Kruycken zijn geset / Ses steene
Die elck hielden twee of drie metret'. Kruycken.

3. Jesus sprack / dees Kruycken vult terstont tot boven toe / met water ;
Draegt se dan weerom / stracks na den schaffer toe :
Die verbaest / na dat hy s' hadt geproeft / met wonderlijck geschater /
Tot sijn Dienaers ylt / en maeckt my dit eens vroe ?
Seg my Bruydegom / hoe komt dit en waerom ?
Want ick sta in dese saecke stom.

4. Wat

4. Wat is dit! een yder ſchaft de beſt' en celſte dranck voor heenen /
Als men is bekrooſt dan volgt de ſlechte wijn;
Maer gy hebt den ſlechten eerſt gediſcht / de beſt' is nu verſcheenen /
Wat een vreemde ſaeck / dit moet een wonder zijn!
Ick heb noyt geſien / in een waerſchap geſchien /
Dat men 't beſt ſal op het laetſte bien.

„ 5. Waer maer Chriſt, met ſijn milde gonſt / het houwlijck wil vereeren /
„ Schoon de wijn is uyt / en alle hoop verdwijnt /
„ Daer grijpt moedt / want hy ſal met gena' en zegen u vermeeren;
„ Schoon hoe ſlecht u ſaeck oock in u oogen ſchijnt;
Want ſijn wonder-werck / is een ſeker merck /
Dat ſijn macht en handt is even ſterck.

Siet in de Luſt tot wijsheydt, *Waer door heeft de looſe booſe waen, &c.* Fol. 142.

Chriſtus wandelt op 't Water by ſijne Diſcipelen, *Matth.* 14.

Stemme: Te May als al de Vog'len ſingen.

ALs Chriſtus op den berg gegaen /
Om Godt alleen te bidden aen /
Hy ſijne Jongers laſte /
Dat ſy van ſtrand / na 't ander landt /
Te over-varen / paſten.

2. Sy zwierden midden in de Zee /
Het was voorwaer een bange ree /
De ſtroom vocht met de winden /
Geprangt door ſchrick / elck oogenblick /
Dat die hun ſou verſlinden.

3. Doch Jeſus quam des nachts by haer /
En wand'lend' over golv' en baer /
Soo kreten ſy vol vreeſe:

Wel

Wel is 't een roock / of een gespoock?
Och wie mach dit doch wesen!

4. Maer Jesus sprack haer vriend'lijck toe/
Zijt wel getroost en frisch te moe' /
Ick ben het / wilt niet schromen.
Is 't u begeer / riep Petrus, Heer?
So wil ick tot u komen.

5. Hy riep komt vrylijck tot my aen /
Stracks Petrus uyt de Schuyt gegaen /
Trat moedig op de baren /
Maer windt en zee / noch gantsch t'onvree /
Die deden hem vervaren.

6. Hy kreet seer bang / Heer my behoet!
Eer ick versinck in dese vloet /
Wilt my u hulpe schencken /
't En zy u hant / doet onderstant /
Soo moet ick hier verdrencken.

7. Hy reyckte hem sijn rechterhandt /
En sprack / ô zwack en kleyn verstant!
Waer door zijt gy bezweecken?
Gelooft gy niet / dat m verdriet /
Mijn hulp niet sal ontbreecken.

8. Sy zijn het Scheepken in getreen /
De windt bedaert / de storm verdween /
Daer elck hem quam aenbidden:
Gy in Persoon / zijt Godes Soon /
En waerlijck / hier in 't midden.

„ 9. Wie doch in Godts bewaring blijft /
„ En door 't geloof hem in gelijft /
„ Dien sal hy niet begeven;
„ Al schoon dat hy / een holle ty /
„ Ter werreld most beleven.

Christus bestraft de Zee en Winden, *Mattheus* 8.

Stemme: 43 Psalm, Neemt mijn saeck aen, &c.

ALs Christus was in 't Schip getreden/
En sijne Jongers nevens hem /
Begost de zee / als gantsch t'onbreden /
t'Ontsluyten hare woeste zeden /
Door 't buld'ren van haer felle stem /
Was yder in de klem.

2. De Zee was woest en seer verbolgen/
En yder was in 't Schip vervaert:
De Zee bedeckt' haer met de golven /
d'Een bare most op d'ander volgen /
Sy kreten als van angst beswaert /
O Godt! ons doch bewaert.

3. Doch Christus lag gerust te sluymen/
Dies weckten's' hem in dese nood:
O Heer! wy moeten 't Scheepken ruymen /
De Zee leyt dapper op haer luymen /
Wy kampen in dees harde stoot /
Met Zee en met de doodt.

4. Behoet ons doch / al eer wy sterven /
De wellen gaen ons veel te hoog:
Laet ons / ô Heere! troost verwerven /
Noch oock u vriend'lijck aenschyn derven /
Belonck ons met u Godlijck oog /
En ons te helpen poog.

5 Hoe prangt de vrees dus u gemoeden/
Sprack hy / die kleyn geloovig zyt;
Gelooft dat ick de storm en vloeden /
Kan temmen hoe seer datse woeden;
Dus weest hierom in God verblyd /
Dat gy dees storm ontglyd.

6. Doen

6. Doen rees hy op en hiel de winden /
En 't buld'ren van de Zee in toom /
Soo dats' in plaet se van verslinden /
Sich lieten als met teugels binden /
En vielen in een stille droom /
Dat elck ontweeck de schroom.

7. De menschen waren seer verwondert /
Als sy dit wonder sagen an:
Wat vreemts is 't / dat ons hier op dondert!
't Is noyt gehoort en uyt-gesondert!
Wie zee en Wind bedwingen kan /
O dat 's een Godlijck man!

„ 5. Laet Christus in u Scheepkens varen /
„ Gy die u vrome handel drijft /
„ Dan sal hy u oock wel bewaren /
„ Dat storm noch druck u sal beswaren;
„ Dus wie in Godts bewaring blijft /
„ Op die geen ramp beklijft.

De verlooren *Soone*.

Luce 15. Cap.

Stemme: 24. Psalm. De Aerd is onses Godts, &c.

GHy wulpsche Jongeling die 't goed /
Uw 's Vaders dus onnut verdoet /
En slempt en dempt in aller wegen /
By Hoeren / snoeren / licht gespuys /
By Godloos volck en verr' van huys /
Verquist uw 's Ouders milden zegen.

2. Nu 't op is / laes! nu stady bloot /
Berooyt / en kampt schier met de dood /
Van honger bleeck en gantsch bestorven /
En slooft in 't trog by Verckens draf /
En drijft de Swijnen op en af.
Hoe zydy van u stand bedorven?

3. Doch hy keert tot sich selven in /
En denckt aldus in sijnen sin :
Ick wil weer tot mijn Vader keeren /
Ick word van honger af gemat /
Mijns Vaders dienaers eten sat /
En hebben al wat sy begeeren.

4. Ick sal dan tot mijn Vader gaen /
En schreyen dat ick heb misdaen /
Aen hem en aen mijn God hier boven /
En dat ick niet ben waert geacht /
Sijn Soon / maer dat ick als 't geslacht /
Der minste slaven blijf verschoven.

5. Hy ylt dan na sijn Vader toe /
Die gantsch gebroken van gemoe /
Sijn' arme Soon van verr' sach nad'ren :
Hy valt hem om den Hals en kust /
't Verlooren schaep dat seer ontrust /
In tranen smolt / in ziel en ad'ren.

6. Hy schreyt / ô Vader ! 'k heb misdaen /
Voor God en u my seer ontgaen /
Vergeeft my doch mijn wulpsche daden.
De Vader hem met kleeders deckt /
Een ring hy aen sijn vinger treckt /
Met schoenen snel op 's Hemels paden.

„ 7. Gy wulpsche / die in wellust woet /
„ Valt doch u Heer en God te voet /
„ En gaet met rouw u Vader smeecken /
„ Belijd van herten al u quaed /
„ Met opset / om door Godts genaed /
„ Te mijden sonden en gebreecken.

„ 8. De Hemel sal dan open staen /
„ God sal den sondaer niet versmaen /
„ Maer 't vette Kalf van blijdtschap slachten :
„ De Eng'len sullen zijn verheugt /
„ En juychen in dees groote vreugt :
„ Wel hem die op sijn heyl kan achten.

Auge-

Augustinus *verklarende de gelyckenisse van den verlooren Sone, doet daer over dese Geestelyke uytlegging.*

BY den Man, hebbende twee Sonen, verstaet men Godt: By de twee Sonen, twee Volcken, waer van d'Oudtste bleef in den dienst des eenigen Godts; maer de Jonghste Godt verlatende, diende veele Afgoden. De Jonghste begerig om na sijn eygen sin en wille te leven, begeerde macht over de erfnisse van sijnen vader. Hy verkrijgt het. En aldus verlaet hy sijnen Schepper; om na sijn wel-gevallen te boeleeren met de Schepselen: reysende in een ver gelegen landt, van Godts gehoorsaemheyt: Daer verquist hy door 't misbruyck sijnder vryer wille, en 't hoereeren met de aertsche lusten, de goede gaven der nature. Hier op volgt honger en gebreck van den Woorde Godts of der Waerheydt. De Burger van dit Landt, is de Prince des Luchts, behoorende tot des Duyvels heyr-leger. Het Landt-huys is de mate sijnder macht. De Verckens zijn de onreyne Geesten, die onder desen Prince behooren. De Draf is de aerdtsche leeringe, waer mede hy vergeefs sijnen honger socht te versadigen. Soo keerde hy sich dan af, van die dingen die 't oogh uytterlijck verleyden, en trat binnen in sijn eygen gewissen. Hier bevant hy sijne verdorventheyt van honger. Daer wierdt hy indachtigh, dat oock de dienst-boden in sijns Vaders huys van broodt overvloeyden: en doe bevandt hy in der daedt, dat hy lagh gewentelt in den poel der sonden. Hy sprack dan, ick wil opstaen: want hy lag gevallen. Ick wil gaen, seyde hy, want hy merckte dat hy was in verre Landen, tot mijnen Vader, want die is barmhertiger als dese Heere der swijniger sonden. Wat wil hy dan tot sijnen Vader seggen? Vader ick hebbe gesondigt, niet alleen in den Hemel; dat is, voor alle Heyligen, waer in de wooninge Godts is, maer oock voor u, wiens oogen oock in onse innerlijkste gedachten niet zijn verborgen. Wanneer hy nu heenen ging, en noch verre was, liep hem de Vader, hoewel hy noch vyant was, doch beminnende in Christo, te gemoet, om sich met hem te versoenen. Hy sich in Christo vernederende, valt hem om den halse: omhelst hem met de armen der liefde. Kust hem met den kus des vredes tot vergiffenisse sijner sonden. Sijn voorige kleedt, is de eerste

waer

waerdigheyt in Adam. De dienaers, die dat aenbrengen, zijn de verkondigers der versoeninge. De ringh is het pandtschap des Heyligen Geestes. De schoenen zijn de voor-bereydinge des vreedsamen Euangelii, om die selve niet meer te bemorssen, met de slickige en aerdtsche wellusten. Het gemeste Kalf, is de Heere Christus, voor ons aen den Kruyce gehecht, door wiens doodt, dese Soone, die doodt was door de hovaerdye, wederom levendigh is geworden door nedrigheyt en ootmoet, &c.

Tegens de verquistinge der Geestelijcke goederen, heeft Christus *de Heere de gelyckenisse* van den verloren Sone *ingevoert; die onaengesien hy sijne middelen onnuttelyck door-gebracht hadde, op-geweckt is, tot nadencken, van wederom te keeren tot sijnen Vader, dien hy soo hertelyck hadde vertoornt, &c.*

Wat de verquistinge zy, leest daer van de *Iconologia*, of *Uytbeeldinge des verstandts*, Fol. 543.

WAt eigentlijck de verquistinge zy, daer van sullen wy UE. een kort bericht doen. Verquistinge zijn die genen, die harer Ouders en Vrienden middelen, suynig en eerlijck gewonnen, sonder eenige reden of overleg verspillen: 't Zy datse 't selve door slempen, brassen, of met ontuchtigh leven of geselschap doorbrengen, en als blinde menschen, hare middelen wegh werpen; en dat aen die geenen die 't niet zijn waerdigh, nalatende die selve, met ordre, aen die geenen mede te deelen die noodigh dienen geholpen en behoeftigh zijn; haer selve berovende van dien standt, daer in datse souden konnen eerbaerlijck en geluckfaligh leven. Oock sou men dese daer onder wel mogen stellen, die hare goederen verwaerloosen aen steentjes, beentjes, bloemen en andere onnutte beuselingen, die wel de lusten ketelen, maer die geen stoffe zijn, die haer selt in armoede of tot onderhoudt des levens decken of stutten, of tot nut hares naesten mogen strecken. En hierom is dese slagh van menschen de ellendighste, die met Roffianen en ontuchtige

personen hare middelen verdoen, die haer alleen uyt-suypen; en daer na kael en bloot zynde, met den voet schoppen, daer sy in armoede ellendig moeten om herswerven. Dese menschen zijn 'er tot allen tijden seer veele geweest, die 't zy uyt onbedachtzaemheyt of grootsheyt tot soodanigen verloop zyn gekomen, datse so beroyt en kael zijn geworden, datse, of in ellende hebben moeten sterven, of goede luyden om hulpe en onderstant hebben moeten aenspreken. En om geen ongunst van eenige, noch haet onses tijdts op onsen hals te laden, sullen wy uyt veelen, eene, voor den dag brengen, wiens name alrede verdonkert, ons geen ondank sal weten, dat wy die selve uyt de vergetenheyt op-halen, en tot een Voorbeelt van sijne Lands-luyden ten toone stellen; op datse sich voor soodanige schadelijke klippen sullen hebben te wachten. Om dit dan te verhalen, sullen wy 't stuck een weynigh breder toestellen. Daer was te Hoorn in West-Vriesland eenen Joost Aelbout Ridder, die een Broeder hadde Gerrit Aelbout Burgermeester tot Hoorn, ook Schout en Casteleyn van Zeeburgh, eene der voortreffelijkste Regeerders der selver Stede, die in den Jare 1517 in grooten rijckdom bloeyde: dese liet na eenen Soone geheeten Albert Aelbout, ook Burgermeester in den Jare 1535, dese stierf ontrent den Jare 1539, nalatende een natuurlijcke Dochter, die hy wettigh maeckte, en erfgenaem stelde in alle sijne goederen. Dese bestede die selve ten Houwlijck aen een rijck Burgers Sone aldaer, geheeten Adriaen Win, die hem doe ter tijdt in placts van Tin over Tafel liet aendisschen met Silver: dese was ook machtigh rijck, hebbende behalven menighte van Huysen, Renten, &c. noch 125 Morgen-lants Dese met een Valck op der handt, meenende dat hem geen Zee konde te hoogh gaen, noch hy geen gat soude konnen krijgen in sijne goederen, stofte daer op vermetelijck, soo dat hy over al liet aenschrijven:

Ick magh ryden, ick magh vliegen, ick magh gaen,
Ick behoef niemand ten dienst te staen.

Dese dan door de slemperye sijn goet verquistende, verviel ten laetsten in soodanige armoede, dat hy noch in groote ellende, in de Hoy-schuure van sijn gewesen Pachter, heeft moeten sterven. Een mercklijcke voordaet onses tijdts, daer sich dan alle slempers en op-geblasene hebben in te spiegelen,

op datse hare trotse kan laten dalen, en niet met spot en laster, hare ellende en trotsigheyt, te spade beklagen: gedachtigh zijnde, 't oude spreeck-woort, Al vlieght een Vogel noch soo hoogh in de lucht, soo moet hy doch op de aerde sijn kost soeken. Tot bewijs of yemandt noch soo hoogh braveerde, en sich groots trots, door laetdunckentheyd, op-blaest, soo moet hy doch by de aerde blijven, dat is, hy moet noch by de menschen verkeeren, en eyndelijk tot aerde worden. Daer dan sijne hovaerdye en trotsheyt sal een eynde nemen:

Van de Visschers der Menschen, *Luc.* 5.

Stemme: Psalm 34. Ick wil zijnde verblijdt, &c.

De aenwas van 't gehoor /
Van die daer Christum volghden na /
Om sijn wond'ren broegh en spa /
Klonck alle landen door:
't Gevolgh was aen de Zee /
Alwaer twee Visschers scheepjes vast /
Vergeefs gevischt en sonder last /
Hun netten maeckten ree.

2. Hy trat in * Simons schuyt / * Petri;
Die van het land wierd' afgeset /
Daer hy den volcken Godes wet /
En leeringh breyde uyt;
Wanneer hy 't preecken staeckt' /
Sprack / stiert wat na de diepe kant /
En werpt daer in u Net en Wandt /
Dat ghy aen Visch geraeckt.

3. Doch Simon sey / dees nacht
Is heel vergeefs gesloofs / gewroet /
Geen Visch is ons in 't Net ontmoet /
U woordt sal zijn volbracht.
Sy wierpen 't overboort:
Een school van Visch sich daer in sloot /
Sy riepen / helpt ons met u Boot /
Ons Wand' en Nette scheurt,

4. De vangst was vol en dick /
Soo dat de Scheepkens overlaen /
Vast dreyghden na den grondt te gaen /
Op yder oogenblick ;
Doch Simon riep beanghst /
Ach Heer ! ick ben een sondigh Man /
Dus wijkt van my. Wie isser dan /
Niet schrickigh in dees vanghst ?
5. Ey Simon staeckt u pijn /
Sprack Christus en gy hulpers mee /* -
Ghy zult niet zwerven meer op Zee /
Maer menschen visschers zijn.
Het Scheepken raeckt' te landt /
Sy lieten Net en Schuytjen staen /
En volghden Christum achter aen /
Als na een beter pandt.
6. Godts wonderen zijn groot /
En strecken over Zee en Landt /
Soo dat elck sijn vermogen handt /
Bevindt in alle noodt :
,, Wie in syn Net gevaen /
,, Volgt Christum om sijn woordt en leer /
,, En niet om rijckdom / staet of eer /
,, Sal eeuwiglijck bestaen.

* Jacobus en Joannes de kinderen Zebedæi.

De vijf wijse en dwase *Maeghden.*

Matth. 25.

Stemme : Ach treurt nu mijn bedroefde Schaepjes.

O My yder een sijn plicht te toogen /
Sprack Christus dees geheymenis /
En steld' haer 't Koningrijck voor oogen /
Der Hem'len door gelijckenis.
Door thien Jonckvrouwen /
Die als vaerdigh staen /
En 't oogh vast houwen / op den Bruydegom aen /
Als hy ter Feest sou gaen.
2. De vijf die vulden hare vaten /

Met Oly om te zijn bereyt:
De and're dwaes en uytgelaten /
Die dachten / waer toe niet gebeyt?
Als hy sal komen /
Dan soo is 't noch tijd /
Slaep weckt de droomen: terwijl de tijd verslijt /
Gelegentheyd ontglijt.
3. De Bruyd'gom middernacht verschenen /
Verrees gewoel en heesch geluyt:
Ontsteeckt u Lampen / op de beenen /
Geleyt hem eer de deure sluyt.
Vijf gantsch beladen /
En als onversien /
Om Oly baden / maer 't mocht niet geschien /
Gaet elders die bespien.
4. De vijf / nu vaerdigh / traden binnen /
Ter Bruyloft met den Bruydegom /
Verheught van gantscher hert en sinnen.
De deur gesloten wierd al om.
d'And're vijf klopten /
Heere laet ons in /
Maer 't oor hy stopte / voor haer dwase Min /
En heel verdoolde sin.
5. Hy sprack / ick acht niet op u kloppen /
Ick ken u niet het is te spa
„ Dus waeckt en bid / wilt 't oor niet stoppen /
„ Ontsteeckt u Lampen altijd dra.
„ Legt op u luymen /
„ Als de wacht komt aen /
„ Wilt dan niet sluymen / maer heel vaerdigh staen /
„ Of 't is met u gedaen.
„ 6. Wel saligh die op God kan achten /
„ Met Lampen der Godvruchtigheyd /
„ En niet op 't uytterst' oordeel wachten /
„ Om Oly / en zijn onbereyt.
„ Och! laet ons oogen /
„ Altijd wacker staen /
„ Siet ons vermogen / doch genadigh aen /
„ Dat wy ter Bruyloft gaen.

De Pharizeen brengen een Vrouwtje in Overſpel bevonden, om te ſteenigen, *Joan.* 8.

Stemme: Lanterlu.

Ofte op deſe nieuwe geſtelde Voys.

HOe ſtrengh wildy rechten / Har de Pharizee /
En de wet beſlechten / Benje nu dus ree?
Moet dit arme Vrouwtje / ſoo terſtont geſteenight zijn?
En door ſtraf / Na haer graf / Gaen den Bergh van treuren af.

2. Dees nu afgeleyden /
Na de plaetſe toe:
Sy tot Chriſtum ſeyden /
Meeſter / maeckt ons vroe /
Dees vrouw is bevonden
In de ſond' van Overſpel:
Die de wet / heeft belet /
En tot ſtraf des doods geſet.

3. Dit zijn Moſis woorden /
Die ſtaen klaer en bloot:
Wie dees ſond' bekoorden /
Kreegh tot ſtraf de dood.
Wat is u gevoelen /
Van de Wet en van dees vrou?
Chriſtus wiſt / al haer liſt /
Dies ſoo ſcheyd' hy hare twiſt.

4. Hy

4. Hy daelt na der aerde /
En ſchreef daer in 't ſandt /
Elck ſich wat bedaerde /
En ſag op ſijn handt.
Wie nu ſonder ſond' is,
Sprack hy, werp den eerſten ſteen,
En taſt in / hert en ſin /
Of 't geweten hier ſtemt in.

5. Elck gingh ſijnder ſtraten /
En droop af ter zy:
't Vrouwtje wierd' verlaten /
Chriſtus bleef haer by /
Waer zijn u beklagers?
Heeft noch niemandt u verdoemt:
Is 't geſchiet / ſegt doch yet?
Sy ſprack / Heere / niemandt niet.

6. 'k Wil oock niet verdoemen /
Gaet dan heen in vree:
Wilt den Heere roemen /
Die dees gunſt u dee:
Wandelt heen in vreeden /
Sondight doch voortaen niet meer /
Want de ſond' / u verwond /
En verbreeckt Godts trouw' verbondt.

7. Siet hoe ſtreng en ſchrander /
Mensch met menſche pleyt:
't Is by Godt al anders /
Daer 's medogentheyt.
Die ſijn arme ſondaers /
Als 't berouw van herten daelt /
In den noot / niet verſtoot /
Maer verloſtſe uyt de doodt.

Van 't verlooren Schaep, *Luc.* 15.

Stemme: Psal. 37. Quelt u daer met niet, &c.

DE Pharizeen en 't rot der Schrift-geleerden /
Schrolt stadigh aen op Christi woord en werck:
Dat Tollenaers en Sondaers steets verkeerden /
En namen op sijn woord en leering merck:
Dat hy s' ontfing en ging met Sondaer eten;
Ja dit was in haer oogh een donck're zwerg.

2. Maer hy sprack tot haer dees gelijckenisse /
Wie isser die daer houdert schapen heeft /
En een verliest / die niet dien hoop sal missen /
En soecken waer 't verlooren beesje zweeft?
Ter tijd hy 't vind / soo sal hy sich verblijden /
Dat dit verdoolt verlooren Schaepken leeft.

3. Hy sal sijn vriend en sijn gebuuren nooden /
En seggen weest te saem met my verheught.
Mijn Schaepken dat verdoolt my was ontvlooden /
Dat heb ik weer gevonden: wat een vreught!
Dus wilt u t' saem in mijne vreught verblijden /
Om dat my wedervaert soo groote deught.

4. Daer sal meer vreught by God in d' Hemel wesen /
In eenen Sondaer die sich recht bekeert /
Als over veel oprechte die God vreesen /
En in sijn woord te recht zijn afgeleert.
Wat Vrouw is 't die een penning heeft verlooren /
En die niet soeckt na 't geen sy soo begeert?

5. Sy keert haer huys / ja sal met kaerssen soecken /
Tot sy verkrijght 't verlooren in 't gesicht /
Sy haelt haer vriend en buuren uyt de hoecken /
En roept / wat vreught mijn herte dus verlicht!
Mijn Penningh was verlooren / nu gevonden /
Dus uwe vreught in mijne blijdschap sticht.

6. Ick segh u dat de Eng'len sullen springen /
Wanneer een Sondaer doet oprechte boett';
Ja sullen Godt daer voor Lofsangen singen /
Dat hy 't verlooren Schaep dees weldaet doet:

Dus

Dus wilt u Sondaers recht tot God bekeeren /
En valt verslagen uwen Heer te voet.
7. Hy soeckt en bid / en streckt uyt sijne armen /
En smeeckt / ja roept hy wil niet uwe dood;
Maer dat hy sich wil over u ontfarmen.
Verschijnt voor God / en stelt u naeckt en blood /
Bid om gena / versaeckt u sondig leven /
Hy sal u ziel verlossen uyt de nood.
8. Schoon of een Vrouw mocht hare vrucht vergeten /
Die sy met smert ter werreld heeft gebaert;
Soo word van God de Sondaer niet versmeten /
Maer uyt gena / door waer' berouw gespaert.
Gods goedigheyd is sonder tal of mate /
Die onse voet voor 't struychelen bewaert.

Pharizeus en Tollenaer, *Luc.* 18.

Stemme: Psalm 35. Mijn hert hef ick tot u Heere.

Wilt niet op u deughd' vertrouwen/
Noch op selfs gerechtigheyd:
Wilt op eygen waen niet bouwen /
Smalend' op eens anders leyd /
Die ghy meerder Sondaer acht;
Want God siet op 't hert van binnen /
Niet op Priester of geslacht /
Maer die hem in 't hert beminnen.
2. Twee die gingen in den Tempel /
Pharizee en Tollenaer /
Om in Gods gewyde drempel /
Hun gebed te toogen daer:
Stracks de Pharizee 't gesicht /
Heeft ten Hemel op-geheven:
'k Danck u God / die my verlicht /
Dat ick streef na 't beste leven.
3. Ick ben niet als and're menschen /
Roovers of die onrecht doen:
Overspeelders / die daer wenschen /
Om het quade steets te doen:

Noch als dese Collenaer;
Want ick vast twee-maels ter weke /
'k Geef mijn cijns en schattingh daer /
Van al 't geen mijn is gebleke.
4. Maer de Collenaer;
Dorst sijn oog niet opwaerts slaen;
Maer van verre / door veel klagen /
Sloegh sijn borst / in 't hert belaen.
Sprack O Heere! treet doch niet /
Met u Sondaer in 't gerichte.
Ach! mijn rouw en boet aensiet /
Ick schaem my voor u gesichte.
5. Dese / segh ick / is rechtvaerdigh /
Weder na sijn huys gekeert:
d'Eygen liefde is niet waerdigh /
Datse wort van Godt geëert.
Wie sijn eygen deughden roemt /
Wordt van Godt te neer gesmeeten:
d'Eygen liefde wort verdoemt /
En in d'afgrondt neer gereten.
„ 6. Wie sich kleyn houdt voor elcks oogen /
„ Innigh vreest en dient sijn God /
„ Sal hy namaels weer verhoogen /
„ Schoon sy zijn der wijsen spot;
„ Want Godts liefde sich verneert:
„ Eygen liefd' wil sich verheffen /
„ Dus / ô Sondaers! u bekeert:
„ Want de val sal d'hoogmoet treffen.

't Cananeesche Vrouwtje, *Matth.* 15.

Stemme: Eenmael gingh ick spanceren.
Of / Ghy Medenblickers.

ALs Christus door de Steden /
En Sidons grensen gingh /
Bestraft' hy door sijn reden /
Den Joden sonderlingh /
Die op 't uytwendig sien /
Die door schijn-heyligh poogen /

Door aller menschen oogen /
Quansuys het quade vlien.
2. Een Cananeesche Vrouwe /
Die rant daer Christum aen /
Die naer en droef van rouwe /
Van acht'ren komt gegaen:
En roept / ô Davids Zoon!
Wilt mijnder doch omfarmen/
Meelijdigh weest my armen!
Gelyck ghy zyt gewoon.
3. Mijn dochter/laes! gebonden
Door Satanas gebiet /
Leydt deerelijck geschonden /
Ach Heere! hoordy niet?
Zijn Jongers traden toe /
Sy seyden laetse varen /
Sy maeckt te veel gebaren /
Wy zijn dit roepen moe.
4. Waer op hy haer verhaelde /
Hy quam om Israels huys/
Zijn schaepkens als verdwaelde.
Maer laes! haer druckte 't kruys;
Dies bad s' hem vyerig aen /
Hy sey wat sou m' u geven /
't Brood waer by de kinders leven/
En honden mee versaen?
5. Sy sprack Heer! van de kruymtjes /
Van onder 's Heeren disch /
Geniet een hond noch ruymtjes /
't Geen daer vertreeden is.
U zegen is doch groot /
Wilt my een kruymken deelen /
U gunst mach niet verveelen /
Sy is een troost in noot.
6. Vrouw groot is u geloove /
U dochter is gesond /
Dankt God den Heer hier boven /
Met hert / met ziel / en mond /
Die u gebed verhoort.

„ Heer

„ Heer wilt ons niet ver smaden /
„ Maer uyt liefd' en genade /
„ Verquicken na u woord.
„ 7. Wie met gestadigh smeecken /
„ Houd door gebeden aen /
„ Die sal noyt troost ontbreecken /
„ Maer door 't geloof bestaen:
„ Wie klopt en soeckt die vind.
„ Al dunckt u 't kruys te bange /
„ Grijpt moed / ten duurt niet lange:
„ Godt troost / die hem bemind.

Niemandt kan twee Heeren dienen.
Matth. 6.

Stemme: Psalm 32. Wel hem, &c. Kan oock op den 8 Psalm werden gesongen.

Christus spreeckt.

WIe kan gelijck twee tegenstrijdigheden /
Als hett' en kouw / in eene klompe smeden?
Wie kan gelijck den Rijckdom en oock God
Zijn onderdaen / 't en zy tot 's anders spot:
Hoe kan het vyer en water sich vereenen?
Wie kan gelijck twee vreemde Heeren dienen?
Of hy moet d'een beminnen / d'ander niet;
Gelijck men steets door al de werreld siet.

2. Hierom / segh ick / ghy kond niet evenaren /
Dat Rijckdom sich met God te samen paren.
Hierom / segh ick / en sorght niet voor het lijf /
Voor kost of kleed / voor voedsel of geryf.
Wel overtreft het leven niet de spijse?
Het Lichaem niet de kleedingh g'lijcker wijse?
Siet aen 't gevogelt onder 's Hemels dack:
Die hebben doch haer voedsel en gemack.

3. Sy zaeyden niet / noch mayen in de velden /
Haer schuuren noyt van overvloed seer zwelden /
Nochtans is 't God / die haer / van all's voorsiet /
Die ghy wijt overtreft / door u gebiet.
Wie kan een ell' tot sijne langhte recken?
Wat sorght gy dan wat kledingh' u sal decken?
De Lely-boom beschouwt hoe s' in haer ciet.
Niet spint noch werkt maer pronckt in volle tier.

4. Nochtans segh ick dat Salomonis prachten /
In heerlijckheyd hier by niet zijn te achten.
Indien dat God / het gras alsoo bekleet /
Dat heden bloeyt en morgen 't vier geniet;
Sal hy dan niet / meer sorgen voor de menschen:
Hoe zydy dus sorghvuldigh in u wenschen /
Wat kost of dranck / ghy tot u voedsel treckt /
Of met wat kleed / dat ghy u lijf dedeckt?

5. Dit was de sorgh der Heydensche geboden /
Maer uwe God weet wat gy hebt van nooden.
Soeckt eerst Gods Rijck en sijn gerechtigheyd /
Al 't ander sal u worden by geleyt.
Hierom weest niet sorghvuldigh voor den morgen.
Een yder dagh moet voor de sijne sorgen.
Een yder dagh die brenght haer selfs verdriet.
O mensch! u sorgh die is een ydel niet.

„ 6. Indien wy dit recht kosten overwegen /
„ Voorwaer de Mensch was nimmer soo verlegen /
„ Dat hy door vier en water soude gaen /
„ En om het aerdsch / het Goddelijck versmaen;
„ Want soo de mensch op God gerust wou bouwen /
„ Hy geeft genoegh / tot eerlijck onderhouwen:
„ Maer laes! de pracht en wulpsche overdaed /
„ Maeckt ons vol sorgh / die nimmer is versaet.

De Sondaresse die Christi voeten met hare tranen nat maeckt, drooght, kust en salft, uyt-gebreyt, *Luc.* 7. 37.

Stemme: Æole houdt u winden in den toom.

WEch met de pronck / met gestreel en geflick /
Wech met de pracht en al de dertelheden:
Wech met Robijn / diamant en geblick /
Wech met parruyck / met Bag' en kostelheden:
Wech ghy wulpse overdaedt /
Met u leckernijen:
Wech met goud' en weyts gewaet /
Vol bordúur en zy'en /
Wech gezwier / en getier /
Dat de deughd verduystert /
Wech ghy lust / die ontrust /
En mijn eer ontluystert.
2. Ach! hoe heb ick mijne edele bloem /
Prachtig en trots de werelt overgeven?
Wat is 't vermaeck / en des wellusts roem?
Waer is mijn jeugd en frissche jonge leven?
Waer is nu de ydelheyt /
Daer ick my in bade?
Daer mijn ziele nu om schreyt /
Die dus is belade.
Sy is heen / met al 't geen /
Daer ick my in streelde.
Wech ghy smert / uit mijn hert /
Met de yd'le weelde.
3. Ach! hoe heb ick my doch tegen mijn Godt /
Door al 't gebley der wellust soo verloopen?
Dat ick verblint / als slavinne / versot /
Was in haer waen en ydelheyt versoopen?
Ey! nu walg ick van de lust /
Van 't vermaeck der sonden:
En ick soeck in Christo rust /
Van dees lust ontbonden /
Die niet doet / als 't gemoed /
Door de weelde branden;

Doch

Doch u Heer / komt de eer /
Van mijn offerhanden.
4. Wat my eerst pord' tot dees wereltsche vreugt /
Streckt nu alleen / u Heere te behagen:
Ghy schept in nedrigheyt lust en geneught /
Dies wil ick hert en ziel u gantsch opdragen:
Sy weend' over hare sond' /
En met rouw bevangen /
Daelde sy stracks na de grond /
Met bedouwde wangen:
Ach! hoe soet / my ontmoet /
Dat ik kus dees voeten:
Wilt oock 't quaet / dat ick haet /
Heer! genadig boeten.
5. Sy lag beschreyt voor sijn voeten neer /
Wasschende / droogende / salfd' die met eenen /
't Hayr was haer doeck / en sy bad haren Heer /
Dat hy haer wou barmhartigheyt verleenen.
Hoe de Pharizee oock smaelt /
Dat dees sondaresse /
Dus van Christo wort onthaelt /
Gaf hy hem een lesse:
Schoon dees vrouw / nu vol rouw /
Heeft veel sond' bedreven /
Dies voorwaer / ick aen haer /
Heb veel' sond' vergeven.
6. Wie dat maer Christi genade dus smeeckt /
Dien sal hy nu noch nimmermeer verstooten:
Soo maer 't berouw / uyt een reyn herte breeckt /
En dat het komt / door 't waer' geloof geblooten /
Als dees sondares vertoont /
Door 't geloof genesen:
Die veel' sonden zijn verschoont /
Om dat sy God vreesde:
Saligh dan / is de man /
Die 't woord mach beleven.
Gaet in vree, u is mee,
Uwe sond' vergeven.

Siet de Musijck-noten in Lust tot Wijsheyt, *Woelende Mensch.* *Fol.* 167.

Tegens

Tegens de vergeefſche ſorge der Menſchen.

Stemme: Pſalm 129 Van der jeught, &c.

HEt wonderwerck van Chriſti mogentheyd /
Blinckt ſtadigh uyt gelijck een held're baken:
Hy toont alſints ſijn ware Godlijckheyd /
Tot onderhoudt der menſchelijcke ſaken.
2. Als u de ſorgh verruckt en maeckt gedwee /
Als of u trooſt en voorraet mocht ontbeeren:
Gedenckt hoe Godt den menſchen en het vee /
In overvloet haer nooddruft wil beſcheeren.
3. Sijn zegen ſtreckt ſich in de werreld uyt /
Een yeder ſmaeckt de kruymkens der genade /
Een yder maeyt een overrijcke buyt /
Ja land en zee is zwanger en geladen.
4. Hoe ſoud een menſch ſoo dapper zijn ontaert /
Dat hy dit niet in 't hert ſou overwegen?
Ick danck u God / die lijf en ziel bewaert /
Voor uwe gonſt en overgroote zegen.
5. U milde hand is nimmermeer verkort /
My heeft doch naeckt / het ſonne licht omſchenen /
Al wat ick heb / van u verkregen word /
Mijn eerſte ſtem was jammeren en weenen.
6. Dees oorſprong menſch! altijd gedachtigh zijt/
En wilt u noyt in voorſpoet overheffen;
Maer weeſt in God / hoe dat hy 't voeght / verblijt/
Want ſtorm en ramp die ſal den trotſen treffen.

Chriſti wonder-werck, *Matth.* 14. 15.

Stemme: Pſalm 100. Ghy volcken, &c.

HEt wonder-werck dat Chriſtus doet /
Dat zy eens trooſt in ons gemoed:
Die met twee Viſchjes en vijf Broon /
Vijf duyſent derft te gaſte noon:

En trecken noch / voor ons genot /
Twaelf korven / voor het overschot.
Gy menschen kint / die 't daeglijcks siet /
Versmaet sijn gunst en achtse niet.

---

t'Samen-spraeck van Christus en 't Samaritaens Vrouwtje, *Joan.* 4. 6.

Stemme : Psal 19. De Hemelen seer klaer.

GEluckig wiens gemoed
Van Christ. wert begroet /
En in 't geloof gevest :
Die uyt sijn Godtlyckheen /
En honing soete reen /
Verkrijgt het alderbest.
Dit Vrouwelycke beeld /
Dat heeft hy mee gedeelt /
't Geheym van sijne schatten /
En onderwijst haer voort /
Den grond van 's Heeren woort /
Doch zwaer by haer te vatten.

Christ. 2. Hy vindt haer by de Bron /
Daer hy vermoeyt van Son /
Eyscht eenen koelen dranck :

Vrou. Hoe derf ick dit bestaen /
Seys' ick Samaritaen /
En gy Hebreeusche Ranck ?
Dit street niet onse wet
Op Gazarim geset /
Daer wy soo vast aen kleven.

Christ. Hy sprack indien gy 't Vrou
Versocht, ick schenken sou
U 't water van het leven.

Vrou. 3. Sy sey / g' hebt kruyck noch vat /
Waer krijgdy dan het nat /
Uyt dese diepe plas ?
Hier laef de Jacob 't Vee /

En sijnen Soonen mee /
Wanneer het dorstig was.

Christ. Wie van dit Water smaeckt,
Sey Christus, stracks hy haeckt,
En schijnt van dorst te smachten;
Maer wie mijn Water drinckt,
Dorst nimmer, maer 't ontspringt,
En geeft de zielen krachten.

Vrou. 4. Ey Heer geef my hier van.
Christ. Hy sey roept stracks u man.
Vrou. Sy sprack ick hebber geen.
Christ. Gy hebt 'er vijf gehadt.
Vrou. Gy hebt 'et recht gevat.
Christ. Dus let vry op mijn reen.
Vrou. Heer gy zijt een Propheet /
Die alle dingen weet;
Hier word God aen-gebeden:
Gy noemt Jerusalem,
Dat daer alleen Godts stem /
Gehoort word en sijn reden.

Christ. 5. Gelooft dat hier noch daer,
O Vrouw! mijn woordt is waer,
Is vaste plaets geset;
Maer dees zijn 't die daer meest,
In waerheyt en in Geest,
Beleven Godes Wet.
Godt is een Geest en wil
In waerheyt soet en stil,
In sachte zielen varen.
Vrou. Ick weet Messias naeckt /
Sey sy / daer elck na haeckt /
Die sal 't ons openbaren.

Christ. 6. Ick ben Messias self,
Uyt 's Hemels hoog gewelf,
Dien 't al is onderdaen:
Ick soeck dat sondig hert,
In onverstant verwert,
Te wijsen 's Hemels baen.
Mijn water is de Geest,

Waer in elck die Godt vreest,
Sich door mijn woordt sal laven,
En dorsten na geen sond'
Die uyt een vuyle grondt,
Bemorssen 's Hemels gaven.
„ 7. O Christe! door dees daedt/
„ Gy ons een voorbeelt laet/
„ Van groote zedigheydt:
„ Gy overtuygt met een/
„ Dit Vrouwtje/ door u reen/
„ En vriendelijck bescheyt.
„ Laet dit oock zijn ons wensch/
„ Dat elck syn even mensch/
„ Soo stracks niet mocht verdoemen;
„ Schoon d'een meer is verlicht/
„ Dat hy aen d'ander sticht/
„ Soo mach m'ons Christens noemen.

Loosheyt der Pharizenen om *Christum* te vangen, of men den Keyser sal schattinge geven? *Math.* 22.

Stemme: O Karsnacht schoonder als de dagen.
De Noten staen Fol. 53.

DE list lang overdacht te vooren/
Uyt ingekropte haet en tooren/
By Pharizeen loos overleyt/
Dees met de snoo Herodianen/
Door gladde/ doch verwarde banen/
Haer stricken hadden uyt gespreyt.
2. Sy spraken/ Meester/ wy door-gronden/
Dat gy waerachtig zijt bevonden/
En die na Godes waerheyt leeft:
Die noch Persoon noch mensch sult vreesen/
Dies suldy ons een voorschrift wesen/
Of m'oock den Keyser schatting geeft?
3. Maer Jesus kennende haer greyen/
Sprack gy geveynsde/ arg-doorsleyen/
Langt my slechts eenen Penning hier,

Wiens is dit beeld hier op geſchreven ?
Sy ſeyden / 's Keyſers beeld / na 't leven.
Soo ſprack hy dan op dees manier.
  Soo ſuldy dan den Keyſer geven /
Sijn cijns en ſchatting daer beneven /
En wat den Keyſer toe behoort ;
Maer God / voor al / ſult gy geloven /
Sijn eere noch ſijn waerheyd rooven ;
Maer dienen na ſijn Wet en Woord.
  5. Sy droopen wech met roode kaken /
Verwondert in dees heyl'ge ſaecken /
Als zijnde in haer ziel ontſtelt.
,, O wie Gods wijsheyd ſoeckt te vangen /
,, Blyft ſchandig in ſijn dwaesheyd hangen ;
,, Want God den ſnoden ſchalckheyd velt.

Chriſtus, *Martha*, en haer Suſter *Maria*,

Luc. 10. 38.

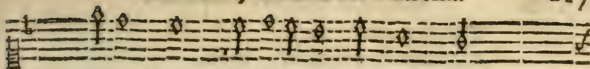
Na de Stemme: Carel van Mander: Chriſten Eegade mijn, &c. Ofte op deſe nieuwe geſtelde Voys.

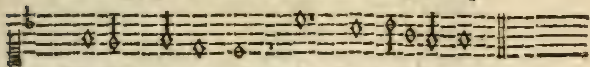
1 IN 't bleck als Chri-ſtus ging / Hem Martha
3 Daer zy met ſoete tael / En heuſſe-

2 ſtracks ontfing / En noo-digt hem aldaer :
4 lijck onthael / En be-ſig hand-gebaer /

Maeckt alle ding vaſt klaer / Van 't geen daer

nodig

2. Doch Martha 't dienen moe/
Die sprack dus Christum toe:
Wel Heere siedy niet?
Hoe dat ick besig ben/
Hoe dat ick sloof en ren?
't Schijnt al wat hier geschiet/
Mijn Suster slechts toe siet/
En sy sit dus in vree:
Ey segt haer datse werck/
Ey leen my d'hand/ en merck/
Dat alles zy geree.

3. Doch Christus sprak haer aen/
O Martha laet doch staen/
Als dees bekommering;
Waer toe gesloofc/ gewaeckt?
Gesorgt en moe gebraeckt?
Dit is een Werelds ding/
U selve doch bedwing/
En werpt de sorg ter zy:
Weest matig in u doen/
De sorge kan niet voen/
Maer 't is een slaverny.

4. Doch een ding boven al,
U noodig wesen sal,
Dus hier op naerstig let:
Maria heeft dit deel/
Dit edelste juweel/
Vast in haer hert geset:
En dit verkiest sy bet/
Als al des werrelds goed/
Dat mot en roest bederft/

Dat dief of rover erft /
En stroomt gelijck een vloedt.
,, 5. Maer 't uytverkooren pand /
,, Van 't eeuwig Vaderland/
,, Dat is de hoogste schat:
,, Ey soeckt dit boven al /
,, De rest God geven sal /
,, Die 'er wandelt op sijn padt.
,, Wel salig! die dat vat /
,, En 't werrelds soo geniet /
,, Dat nimmer 't herte kleef /
,, Aen 't aerdsch / maer danckbaer leef/
,, Als die op 't hemels siet.

Van de Rijcke Man en Lazarus, *Luc.* 16. 19.

Stemme: Die mindt die lijdt veel pijn.

HOort een gelijckenis /
Hoe Lazarus vol schurft / lag voor een Rijcken deur:
Die lecker aen den disch /
In felp en zijde brond' / na aller hoven fleur:
Daer d' arme man /
Bid wat hy bidden kan /
Op dat een kruymken brood /
Moch stelpen sijnen nood.

2. De Hondjes onderwijl /
Sijn zweeren leckten / daer hy lag beroyt en bloot:
En Lazarus stierf in yl /
Van d'Engelen gevoert zijnd' in Abrahams schoot:
De Rijcke mee /
Vol jammer stierf en wee /
Wien 't bang en naer gemoed /
Prangd' in der hellen gloed.

3. Wanneer hy sijn gesicht /
Ten hemel sloeg / en sag daer Lazarus vereert /
In Abrams schoot verlicht /
En hy ter hellen vlam ellendig lag verneert:
Riep hy / eylacs /

Ramp-

Rampsalig en seer dwaes!
Ontfarmt u mijner Heer!
Dat Lazarus dael neer.

4. Dat hy sijn vingers doop /
En mijn dorre tong / die nu verschroockt in 't vyer?
En gun my dese hoop!
O Kint! seyd' Abraham, gy zwomt in weeld' en tier /
Daer dese man /
Was 't vaegsel van de wann' /
Die nu geniet dees vreugt /
Daer gy niet komen meugt.

5. R. Ick bid' u send hem heen /
Na mijn vijf broeders toe / en na mijns vaders huys /
En dats' op mijn gebeen /
Ontvlieden dese quael en 't Goddeloos gespuys:
A. Abraham sey /
Sy hebben alle bey'
Oock Moses en Propheet /
Daer uyt men alles weet.

R. 6. Doch soo een doo' verrees /
En kundigd' hun dit aen / sy stonden af van quaet:
A. O neen / indien Gods vrees /
Hun niet het herte roert / sy sullen niet afstaen.
Indien sy niet /
Noch Moses / noch Propheet
Gelooven / die hun leert /
Geen dood hun dan bekeert.

,, 7 O mensche! die in pracht /
,, En wellust zijt versmoort en op geen armen past /
,, Gy zijt van God veracht /
,, En dapper aen sijn roe' en strenge geessel vast /
,, En steets geplaegt /
,, En van een worm beknaegt.
,, Dus let op Gods gena /
,, s' Is na de dood te spa.

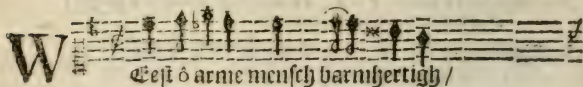
,, 8. Gy die om Christi wil /
,, Versmaet / bespot / verjaegt / en soo veel lijden moet /
,, Houd u gerust en stil /
,, Om dat God al u druck / in vreugt verblijden doet.

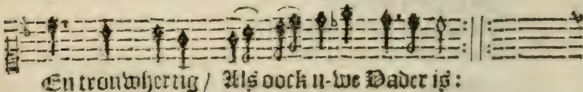
„ Der trotsen val /
„ Seer schielijck naecken sal /
„ Dus u te saem verblijd /
„ Dat gy voor Christo lijd.

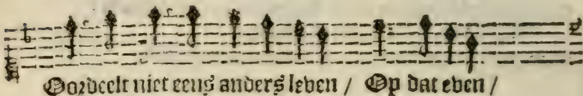
Siet de Musijck in Lust tot Wijsheyt, *De werreldt geeft haer loon.* Fol. 212.

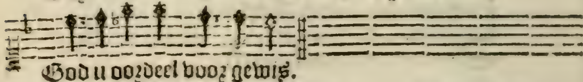
Tegens de Geveynsde, *Luc.* 6.

Stemme: Psal. 38 Wilt in uwen toorn gestadigh. Of / Poliphemus aen de stranden. Ofte op dese nieuwe gestelde Voys.

2. Wilt u naeste niet verdoemen / noch u roemen;
Maer vergeeft eens anders schult /
Dan sal God u weer vergeven / al 't bedreven /
Draegt u naeste met gedult.

3. Geeft gehoopte volle mate / yders bate /
En wilt d'eygen baet doch vlien /
Want waer mee gy uyt sult meten / suldy weten /
Dat u weder sal geschien.

4. Kan een blinde d'and'ren leyden / dat sy beyden /
Niet geraecken in den gracht?
Soo moet oock een knecht niet wesen / meer geprefen /
Als de meester zy geacht.

5. Hoe

5. Hoe zydy door 's Broeders ooge / dus bedrogen /
Dat daer in een splinter schuylt?
Dat gy in u oog! ô schalcke! siet geen balcke /
Die voor yders oogen puylt.
6. Sult gy hem den splinter toogen/daer u oogen/
Self een groote balck besluyt?
Werpt u balck dan eerst te gronde / heelt u wonde:
Treckt dan 's Broeders splinter uyt.
„ 7. Wie door onverstant/schijn heylig/sich toont beylig/
„En wil 's naesten feyl bespien /
„Die moet reyn zijn van gemoede / vroom in 't goede /
„ En sich selve eerst besien.

Loosheydt der Pharizeen, *Luc.* 10.

Stemme: Psalm 24. Mijn God voedt my, &c.

MAch nimmermeer dan Christus zijn in vreden?
Moet hy van d'een en d'ander zijn bestreden?
Moet Pharizee hem achter halen?
Moet yder op sijn leer en wond'ren smalen?
Dies vraegt hem dees / hoe krijg ick 't eeuwig leven?
Hy sprack tot hem / wat 's in de wet geschreven?
2. Hy sey / daer staet ick sal mijn God beminnen/
Van gantscher kracht / met ziel / en lijf en sinnen /
En al 't verstand / en mijne naesten mede /
Gelijck my self: Dit zijn Gods gulde reden /
G' Hebt recht bescheyt: sprack Christus, my gegeven.
Voldoet dit al / soo hebdy 't eeuwig leven.
3. Maer hy van als / hem willend' ondervragen/
Sprack hoe sal ick my na dees wetten dragen?
Welck is hy die men noemt sijn even-naeste?
Daer van hy door gelijckenis / op 't laeste /
Hem heeft verklaert / wie d'Even naeste waren /
Op dat hy sou / in eygen roem / bedaren.
4. Doch hy verstont niet dat dees wet was geestlijck /
En dat de mensch eylaes! was zwack en vleeslijck /

Een slaef der sond' / en onder 't jock gebogen:
Dat Mensch / als Mensch / was kranck / van onvermogen /
En dat de wet behelsde strenge paden:
Wie 't een verbrack / al d'ander overtraden.

Volght de gelijckenis van den Priester, Levijt en Samaritaen.

Luc. 10.

Stemme: Psal. 16. Bewaert my Heer, &c.

EEn Man zijnd' uyt Jerusalem gegaen
Na Jericho, verviel in Moorders handen /
Die daer gestroopt / en wonderlijck misdaen /
Men noch op 't zwaerst' en alderfelst' aenranden;
Ja wierd gekerft / dat hy voor yders oogen /
Lag / als voor dood / bebloet in onvermogen.

2. Een Priester juyst / quam daer voorby getreen /
Die sich niet kreund' / des armen mans benauwtheyd /
Oock een Levijt ging mee dies weges heen /
Die hem wel sag / doch acht niet op dees flauwheyd;
Maer een Samaritaen, quam aengereden /
Als hy hem sag was vol barmhertigheden.

3. Hy naderd' hem / en sprack hem vriendlijck toe /
O Lieve Man! wat ramp heeft u geschonden?
Hoe legdy dus verslagen / bang te moe?
En dus bebloed / bemorst in uwe wonden?
Toont my u lijf / ick sal 't gequetst' verbinden /
Met Oly / Wijn / en gy sult hulpe vinden.

4. Hy koesterd' hem en leyd' hem op sijn Paerd /
En voerd' hem soo ter herberg / om genesen.
Hy bleef hem by / op dat hy daer bewaert /
Mocht wel onthaelt / en recht verbonden wesen.
Wanneer hy nu / sou 's and'ren daegs vertrecken /
Gaf hy den waerd / dat hy hem sou verstrecken.

5. Hy sprack dit gelt / geef ick u op de hand /
Draegt goede sorg / en heegt doch desen krancken /

En doet hem doch gerack en onderstandt /
Is 't niet genoeg / gy sult my na bedancken /
Wanneer ick keer ick sal 't u al betalen /
Wilt desen Man doch vriendelijck onthalen.
6. Wie van dees drie / ick vraeg 't u met verstand /
Dunckt u de naest geweest te zijn van allen /
Tot hem die viel in 's Moord'naers felle hand /
En die gewond ter aerden lag gevallen?
Sy spraken / die barmhertigheyd ging plegen /
En liet in smert den armen niet verlegen.
5. 't Is recht geseyt / sprack Christus, volgt dit spoor /
Weest yder Mensch behulpig in sijn lijden /
En geeft u naesten altijd goed gehoor /
En wilt u niet in sijne smert verblijden;
Maer reyckt u hand / en toond u steets weldadig /
Dan toont sich God / u wederom genadig.

Zacheus op den Vygeboom, *Lucæ* 19.

Stemme: Edel Karsou.

ALs Christus was te Jericho gekomen /
Raeckt' yder op de been.
Zachéus mee / dit hebbende vernomen /
Die wild' hem mede sien.
Want dees was rijck / en 't hooft der Tollenaren /
Dies wild' hy uyt lust gedreven /
Sien al 't wedervaren.

2. Maer soo hy kort en kleyn was van persoone /
Beletten 't hem de schaer /
Dies hy sich ylt / om sich mee te vertoone /
Want hy hem volgde naer:
Daer is hy ras een Vijgboom op-gestegen /
Om dat hy niet groot opmercken
Noch bespien de wegen.

3. Als Jesus sag Zachéus in de tacken /
Sprack hy hem vriend'lijck aen,

Zachée

Zaché komt doch haeſtigh nederſacken,
En wilt ſtracks met my gaen :
Want heden wil ick tot u huys in keeren,
Op dat gy wert onderweſen
In den weg des Heeren.

4. Zacheus ſprong met blijdtſchap na beneden /
En heet hem wellekom :
Wanneer de Schaer aenhoorde deſe reden /
Soo ſtonden ſy als ſtom :
Om dat hy ging met deſen Sondaer ſprekeu /
Swol het hert vol miſgenoegen /
En vol ſnoode treken.

5. Als Jeſus was ter Herberg in-getreden /
Sprach hem Zacheus aen :
Ick bidt u let / ach Heer! op deſe reden /
Soo ick yet heb misdaen /
Geef ick de helft van mijnen haef den armen /
Soo ick yemant heb bedrogen /
't Vierdout weer dit karmen.

6. Dies Jeſus ſprach / u huys is wedervaren,
Geluck en ſaligheyt
Om dat gy zijt van Abrahams dienaren,
Dien 't heyl is toe-geſeyt :
Want 's menſchen Soon die is hier toe verſcheenen,
Om 't verlooren weer te ſoecken,
En ſalig vereenen.

„ 7. Wel ſalig huys van Chriſtus ſchenckt den zegen/
„ Daer ſpringt den gulde Bron /
„ Daelt in ons hert en wilt u woning maken /
„ Des Hemels blijde Son.
„ Daelt in ons hert en wilt u woning maken /
„ Dat wy op uptrechter herten /
„ Al het quaet verſaken.

Var

Van de roeringe des Waters te Jerusalem, *Joan. 5.*

Stemme / Onse Vader in Hemelrijck. Of de vier eerste regelen, op de Stemme / van den hondertsten Psalm.

ALs Jesus te Jerusalem,
Op 't Joodsche Feest verhief sijn stem/
Vondt hy veel krancken daer by een/
Want yder op dit Feest verscheen /
Om eerst in 't water Bethesda,
Geheelt te wesen van sijn scha.
2. Want jaerlijcks d'Engel was gewent
Te roeren 't water daer ontrent /
Daer kreupel' / blind' op paste ras /
Om stracks te dalen in dees plas /
En wie dan eerst in 't water quam /
Stracks alle rampen aen hem nam.
3. Hier lag een kreupel oock na by /
Daer Jesus trat aen sijne zy /
En vraegd' of hy wou zijn gesont?
Hy seyd / ach! dat ick eene vondt /
Die my in 't roeren daer toe bracht /
Ick ben een kreupel / sonder macht.
4. Dies Jesus tot den kreup'len sprack /
Neemt op u bed en wandelt strack.
Doen stont hy op / dat 't yder sag /
Juyst op der Joden Sabbath-dag /
Dies schrolden sy vol misgenoeg /
Dat hy 't bedd' op den Sabbath droeg.
5. Wie maeckt u nu dus onbeleeft?
Hy sprack die my genesen heeft /
Die sey my dat ick dit sou doen.
Wie was hy die u maeckt' dus koen?
Doch Jesus die hem was ontgaen /
Vondt hem weer in den Tempel staen.
6. Hy sprack nu gy genesen zijt /
Benaerstigt u met aller vlijt
Dat gy voortaen geen sonde doet /
Op dat niet ergers u ontmoet /

Doen

Doen seyd' hy 't aen de Joodtsche schaer /
Dat Jesus sijn geneser waer.
7. Waer door de Joden als verwoet /
Stracks dorsten na dit heylig bloed /
Om dat de Sabbath was geschent /
En hy hem had Gods Soon bekent /
Maer Jesus seyd' hun openbaer /
Dat hy / die sprack / Godts Sone waer.
8. Mach Christus niet / ô Pharizee !
Sijn wond'ren doen by u in vree ?
Moet gy op 't uytterlijck soo staen ?
Heeft Christus u wel oovt misdaen ?
Dus blijckt hier wel u nijdig hert /
Door wiens Geest gy gedreven wert.

Van den Zaedt-zaeyer, *Marc.* 4.

Stemme: Het waren twee gebroeders.

ALs Christus van strandt / in 't scheepken was gegaen /
Sprack hy het volck in gelijck'nissen aen /
Hoe een Zaeyer zaeyd' het zaedt /
Een deel op 't lant / en aen de kant /
Daer 't gevogelt roven gaet.
4. Het ander zaedt viel op een steenige grondt /
Daer 't spel opschoot / maer verdorde terstondt /
Wanneer de Sonne scheen:
En 't ander deel in doorens viel /
Waer onder 't ras verdween.
3. Het ander raeckt' op een weelderig landt /
Daer het wortels schoot en goed voetsel vant /
En bracht hondert-voude vrucht;
Ja bloeyd' in spoet / vol overvloedt /
In een gesonde lucht.
4. Wie ooren heeft te hooren / hoore dit woordt;
Dies vraegden sy 't bediet der g'lijchnis voort /
Dies hy haer onderrecht /
Hoe dat hun dit / als 't rechte wit /
Van hem sou zijn beslecht.

5. U is al 't geheym van Godes Koningrijck
Gegeven / maer d'and're niet desgelijck /
Maer door gelijckenis /
Om dat dit woord / van elck gehoort /
Van hun verstoten is.
6. Op dat sy dit siende zijn van reden blindt /
En hoorende doof dit niet word besint /
En geene boet' hen port ;
Om dat haer sond' / uyt valsche grond /
Hun niet vergeven word.
7. Wilt gy nu dese gelijckenis verstaen /
Hoort wat u Christus de Heere wijst aen /
Want hy den sijnen leert :
Op dat elck een / begrijpt dees reen /
En soo mach sijn bekeert.

Verklaringe Christi over de gelijckenisse van den Zaet-zaeyer, *Marci* 4 *Cap.*

Stemme: Psalm 116. Ick heb den Heer lief, &c.

DE Leeraer zaeyt het zaed en Christi woordt :
Dat by den weg valt / zijn 't die 't woordt aenhooren /
Daer Satan stracks den mensch 't hert komt bekoren /
En ruckt 'er uyt het woordt eerst aen-gehoort.
2. Het zaed 't welck viel op een steenachte grond /
Zijn die het woord terstont met vreugd' aenvaerden /
Doch wispeltuur geen wortels schiet in d'aerden /
Die in den nood sich ergeren terstont.
3. Het zaed dat in en tusschen doorens viel /
Zijn die met sorg des werrelds overladen /
En in bedrog des rijckdoms sich steets baden /
Vol snoode list en grootsheyd in de ziel.
4. Die nimmermeer zijn van begeerten sat /
Maer nacht en dag na groote schatten poogen /
Waer door dit zaed verstickt word voor Godts oogen /
En soo verdort Gods zaed / soo waerden schat.

5. Maer

5. Maer 't zaed 't welck viel op 't wel geheegde land /
Dat zijnse die 't woord hooren en bewaren :
Waer van men siet veel vruchten t'saem vergaren /
Ja hondert-vout door zegen van Gods hand.

„ 6. Geef Heere dat u woord in ons beklijf /
„ Dat niet de Satan ons verruck ten quaden :
„ Laet doch u zaed met diepe wortels zaden /
„ En dat het niet versticht noch t'onderblijf.

„ 7. De doorens Heer! der snoo begeerlijckheyd/
„ Wied' uyt ons ziel/ op dat wy 't woord soo hooren /
„ Dat wy volstandig singen voor u ooren.
„ Lof zy u God / hier door / in eeuwigheyd.

Daer Christus 5000 Menschen met vijf Garste-brooden en twee Visschen spijst.

Marc. 6. 22. Luc. 9.

Stemme: O Schepper fier.

WEl salig volck / door yver aengedreven /
Die u hebt begeven / te hooren 's levens tolck /
Die als een wolck / verspreyt sijn woort en gaven /
Waer uyt wy ons laven / als sijne stem komt voort /
Wilt dan op Gods goedheyd letten /
En volgt stadig Godes wetten /
Want hy 't al geeft / waer mensch en vee by leeft.

2. Als Christus sag / soo grote schaer voor oogen /
Wierd' hy gantsch bewogen / en vol medogentheyt /
Want yder slag / sag hy als schaepkens dwalen /
Die hy ging verhalen / sijn leering en waerheyt :
Als nu was de dag verloopen /
Bleef noch 't volck by hem met hoopen /
't Gebreck was groot. Laet yder koopen broot.

3. Doch Jesus sprack / geeft gy haer self te eten.
D. Hier dient Heer geweten / wy zijn soo niet voorsien.
J. Gaet henen strachs / en telt eerst uwe brooden /
Gaetse dan bry nooden. D. wy hebben vijf gemeen/

En

En daer boven noch twee Visschen.
J. Wilt in 't gras de spijs op-disschen/
Hondert by een / en vijftig set alleen.
4. Als hy 't gesicht ten Hemel had verheven /
Heeft hy God gegeven sijn Lof met danckbaerheyt!
Als uyt een plicht brack hy voor hun de brooden /
Dats' haer souden nooden / en worden soo versaet.
Twee Visschen deyld' men onder allen /
Soo dat sy vol welgevallen /
Elck was vernoegt in 't geen God had gevoegt.
5. Wat wonder ding twaelf korven overschooten/
En dees disch-genooten / die waren wel gespijst.
Hoe sonderling! vijf duysent daer genoegen /
So kan 't God al voegen / als hy sijn gonst bewijst:
Dus is noch des Heeren zegen /
Die ons als een gulde regen /
Ons overschot / deelt als een Hemels lot.
6. Ach arme mensch! treet vry met uwe zinnen /
En doorsoeckt van binnen / u hert en u gemoed:
Daer gy na wensch / uyt niet / zijt opgestegen /
En hebt nu verkregen / van God dees overbloed;
Wilt hierom den Heere loven /
Die u zegent van hier boven /
Dat gy klaer siet / wat u noch overschiet.

Van de genoode ter Bruyloft, *Matth.* 22.

Stemme: Looft Belgica den Heer.

HEt Koningrijcke Gods een Koning wort geleken /
Die sijnen Soon ter eer / een Bruyloft had besteken /
Waer door hy over al / tot sijn genoode sent /
Die 't nijdig oor stracks hebben toe gewent.
2. De Koning andermael / sent af noch and're booden /
Die haer met grooter ernst / weer tot sijn Bruyloft nooden /
Die seyden / 't is bereyt / de Ossen en het Vee /
Dus treed doch toe / geniet dees Bruyloft mee.

3. Maer dit van haer veracht/is elck sijn weegs getreden/
En d'eene na sijn land en slaefsche besigheden/
Dees had een Vrouw getrouwt/ dees Ossen had gekocht/
Dees most geviert/ en d'ander zijn besocht.

4. En boven al dees gonst van op dit Feest te laden/
Begosten sy dees boon te last'ren en te smaden/
Ja wreedelyck te doon/ aen die haer weldaet doet/
En dus verkeert is 't menschelijck gemoed.

5. De Koning door dees smaet/ in gramschap/ als ontsteken/
Send sijn Trawanten af/ om dese smaed te wreken/
Die stracks den Moordenaers gedoot en aen-gerant/
En voorts haer Stad/ oock hebben af-gebrant.

6. De Koning wederom/ send af sijn dienaers vaerdig/
En seyd' dat dese hoop dees vreugde niet was waerdig/
Gaet daerom over al/ by kreupel en by blind'/
En noodigts' al ter Bruylost die gy vind.

7. De knechten zwerven om door straten en door stegen/
En nooden goed' en quaed'/ en wat hun slechts quam tegen/
Soo dat in korter yl de tafels zijn beset;
Maer 's Konings oog op yders wesen let.

8. Hier vant hy eenen Man/ met seer bemorste kleeden/
Dien sprack hy aen/ wel vriend! dit past geen Bruylofts leeden/
Hier dient een suyver kleet: hy zweeg. De Heer gebood/
Dat men dees Man sou voeren in de dood.

9. In nare duysternis/ waer knersinge der tanden/
Waer weenen en gehuyl en 't wringen van de handen/
De bange ziel benauwt/ en waer een droef geluyt/
Bluscht door de sond'/ dees blijde Bruylost uyt.

10. Want veel geroepen zijn/ en weynig uytverkooren/
De vroome zijn 't alleen/die 's Bruyd'goms stem aenhooren;
Want wie in 't quaed verhart en past op geen vermaen/
Sal 's Bruylofts zael daer voor gesloten staen.

11. Wilt ons dan lieve God! met 's Bruylofts kleet vereeren/
Op dat wy mogen staen voor 't aengesicht des Heeren/
En tot den eynde toe/ volstandig zijn in deugt/
En door 't geloof genieten 's Hemels vreugt.

Van den Hooftman over hondert, *Mat*. 8.

Stemme: Daer was een Man in den lande Hus. Of/ Geeft my te drincken na mijn dorst.

ALs Jesum te Capernaüm
Was met sijn Jongers in getreden /
Om leeren 't Euangeliüm,
Gebruyckt' een Hooftman dese reden:
Ick bid' Heer! hoort doch mijn gebeden /
Mijn knecht leyt door de Jicht daer neer.
Wel sprack doen Jesus, weest te vreden,
Ick koom stracks en genees hem weer.
2. De Hooftman antwoorde hem / ach Heer /
Ick ben niet waerd dat gy sult komen /
En doen my en mijn huys dees eer /
Spreeckt slechts een woordt / en 't sal my vroomen /
U dit vergen sou ick schromen;
Want ick ben oock een onderdaen /
Ontsluyt doch uwe milde stroomen /
Spreeckt slechts een woordt / dan is 't gedaen.
3. Ick heb Soldaten onder my /
Sprack hy / wanneer ick die gebiede /
Gaet gy daer heen / en weerom gy /
Komt hier en gaet tot dese liede /
Doet dit en dat en 't sal geschieden /
Soo dat mijn woort hun is een wet /
Waerom sou ick dan van u vlieden?
Want Heer! ick op u woorden let.
4. Als Jesus met op-mercken hoort /
Dees reden uyt des Hooftmans monde /
Sprack hy tot sijn Navolgers voort /
Sulck groot geloof is niet gevonde
In Israël; wilt dit door-gronden,
Want veel van Oosten en van West,
Die sullen als van God gesonden,
Oock mee ter Bruyloft gaen op 't lest.
5. Ja sullen oock met Abraham;
Met Isac, Jacob zijn Godts erven,
Als uyt-gelesen van dien Stam,

En 's Hemels Koningrijck verwerven !
De Rijcks-genooten sullen sterven,
En in de afgrondt neer gestort;
In duysternisse weenen, swerven,
Daer angst tot tant-geknars hun port.
6. Reyst heen, O Hooftman na u Huys,
Sprack Jesus, u knecht is genesen,
Na u geloof soo sal dit kruys,
Van u knecht afgescheyden wesen:
Die niet gelooven, mogen vreesen,
Geen ongeloof komt voor Godts Throon,
Men kan geen Vijg van distels lesen,
Geloocft in God en sijnen Soon.
7. Wie Christum volgt en houdt sijn woord/
Door een oprecht en vast geloove/
Gaet altijd tot een beter voort/
En wort getroost van God hier boven/
,, Laet ons van u niet zijn verschoven/
,, Door ongeloof of valsche waen/
,, Gy kondt stracks onse quael verdoven/
,, Als gy hebt aen dees knecht gedaen.

De getrouwe Herder.

Stemme: Psalm 9. Heer ick wil u, &c.

WAer vint men oyt soo trouwe Held/
Die 't leven voor sijn Schaepjes steld/
En die uyt liefd' in alle hoecken/
't Verlooren weder op ging soecken?
2. Dit 's Christus die sijn Schaepkens weyt/
Die weder soeckt 't geen was verleyt/
Ja ruckt se uyt der Leeuwen kaken/
En wilt de zwacke stercker maken.
3. Die weder heelt 't geen was verwont/
Die 't krancke Schaepken maeckt gesont;
Ja die in 't wild' en woeste doolen/
Vergaert hy van des werrelds poolen.

4. Hoe heeft hy sijn verstroyde hoop/
Die Herderloos en op ter loop/
Verspreyt op bergen en in dalen/
Door sijn Basuyn doen achterhalen?
5. Dees Schaepjes hoorden sijnen stem/
't Geluyt van 't nieuw Jerusalem,
Dies volgden sy op sijn geboden/
Die hy quam tot sijn Schaep-stal nooden.
6. Hy sag sijn Schaepjes in gevaer/
Van Roover en van Moordenaer/
Van valsche Herders/ die voor heenen/
In Schape kleeders/ 't volck verscheenen.
7. Maer binnen schuyld' een wolven hert/
Vol stanck/ benijn en bitt're smert/
Uytwendig van beleefde zeden/
Inwendig 't nest van vuyligheden.
8. Wel salig die dees Herder hoort/
Die slecht en recht was in sijn woord/
Waer in noyt was bedrog gevonden/
Geen dobbelheyt noch valsche gronden.
9. Hy is de Herder/ die getrouw/
Sijn volck verlost uyt smert en rouw/
En doetse sacht en rustig slapen:
Lof groote Herder van u Schapen!

Tranen Jesu Christi over Jerusalem,

Luc. 19.

Stemme: Psalm 90. Gy zijt geweest, &c.

STaeckt Heere staeckt/ ach Heere! staeckt u weenen:
Het stalen hert moet barsten van dit steenen/
Als gy de Stad Jerusalem quaamt nad'ren/
U ziel beroert/ en alle uwe ad'ren
Ontstelden sich/ wanneer gy haer saegt aen/
En/ in den Geest/ alree te gronde gaen.

2. U suchten / Heer! die borsten uyt met tranen /
Om dat al u gesmeeck en soet vermanen /
Geen betering noch voordeel kost beoogen /
En datse in haer booshept sich bedroogen.
Vermeenden laes! sy waren Godes vrint /
't Verkoren Volck en 's Hemels Troetel-kint.

3. Gy riept haer toe: ach! dat gy in u dagen /
Wist uwe vree / en hoordet mijne klagen:
Maer nu eylaes! is 't voor u oog verborgen /
En dat om uwe sond' en snoode sorgen.
Ick sie alree omlegert uwe Stad /
Tot puyn verplet / en uwe muren plat.

4. Ick sie alree u Stad ter neder vellen /
Ick sie alree u / en uw' Kind'ren knellen:
Ick sie alree u toorens af gebroken /
Mits gy veracht mijn woord / tot u gesproken /
Om dat gy niet de tijden naemt in acht /
En mijne vree / die u is aen gebracht.

5. Jerusalem! die doodest mijn Propheten /
En stenigt die daer vroom zijn van geweten:
Hoe menigmael wild' ick u kinders decken /
Gelijck een Henn' / en haer een scherm verstrecken /
Gelijck een Henn' / die hare Kieckens queeckt;
Maer gy hebt niet gewilt / hoe dat men preeckt.

6. Hierom sal oock u huys zijn woest gelaten /
Gy sult my niet sien rijden langs u straten /
Tot dat u volck roept / God! die komt gepresen /
In 's Heeren naem / soo moet gy welkom wesen /
Tot dat mijn volck my in mijn Majestept /
Sal sien verhoogt in mijne heerlijckhept.

„ 7. Wilt Christen volck/wilt niet u Heylant perssen
„ Door overmoed / noch met de sonden scherssen;
„ Want als hy lang lijdsaemlijck heeft verdragen /
„ 't Hertneckkig hert / dan ylt hy met sijn plagen;
„ Maer wilt gy dat hy vrolijck u ontmoet /
„ Staet af van 't quaet / en doet oprechte boet.

Opſtandinge Jeſu Chriſti uyt den doode, *Marc.* 16.

Stemme: 33. Pſalm. Weeſt nu verheucht, &c.

SO ras de Sabbat was verloopen /
Soo zijn de * Vrouwtjes vroeg vergaert *Maria Magdalena, Jacobi en Salome.
Om kruyd en ſpecery te koopen /
Om ſalven Jeſum, na haer aert:
Als de nacht ging dalen /
En de Son haer ſtralen /
Aen de bergen ſpreyt /
Als ſy met haer ſchichten /
't Aerdtrijck komt verlichten /
Door haer vrolijckheyt.

2. Soo zijnſe ſtracks na 't graf geronnen /
Vol overleg en zwarigheyt:
Wie ſal dien ſteen af went'len konnen /
Die op het graf geſloten leyt?
Als ſy quamen nad'ren /
Swol de vreugt in d'ad'ren /
Want de ſteen was af:
Stracks zijn zy getreden /
Vol Godsdienſtigheden /
Dalend' in het graf.

3. De vreugt / eylaes! is ras verdwenen;
Ja 't herte trilde haer in 't lijf.
Een Jongeling is haer verſcheenen /
Die haer vertrooſt' in haer bedrijf /
Die ter rechter zijde /
In een wit geſmijde /
Sat ſeer vraef geciert /
Goddelijck van weſen:
Sprack haer wilt niet vreeſen /
Maer u Godsdienſt viert.

4. Gy ſoeckt hier Jeſum by de dooden /
Dien Jeſum ô van Nazareth!
Die daer gekruyſt is van de Joden /

En hier was in 't graf geſet?
Siet hier doch ter degen /
Waer hy heeft gelegen /
Siet de plaets recht aen:
Geen graf koſt hem binden /
Maer gy ſult hem vinden /
Daer hy is gegaen.

4. Segt Petro en ſijn mee-geſellen /
Dat hy van 't graf is opgeſtaen /
En datſe ſich te ſamen ſnellen /
En ſtracks na Galilea gaen:
Daer ſal hy voor oogen /
Yder ſich vertoogen /
Na ſijn Godlijck woord.
Daer ſuldy ſien 't wonder /
Dat God in 't beſonder /
U gebed verhoort.

„ 6. Gy Chriſten menſch moet vaſt gelooven /
„ Dat Christus heeft den dood vertreen /
„ En dat gy hebt met hem hier boven /
„ Sijn Hemelvaert en Rijck gemeen.
„ Dus ruſt van de ſonden /
„ En rijſt op / omwonden
„ Met een heylig kleyd:
„ Dan ſuldy God prijſen /
„ En met hem verrijſen /
„ In ſijn Heerlijckheyt.

Emaus t'ſamen-ſpraeck, *Luc.* 24.

Stemme: 118. Pſal. Dancket den Heer, &c.

GElukig wie dat op ſijn wegen /
Verkrijgt ſoo goede wandels-man /
Waer mee men nimmer is verlegen /
En die de waerheyt leeren kan:
Gelijck ſy die na Emaus gingen /
Van Christo ſpraken en ſijn wet /
En ander goddelijcke dingen /
Daer hy hem tuſſchen beyden ſet.

2. Wat spreeckt gy doch al wonderheden? Jesus Christus en Jongeren van Emaus.
Sy seyden / zydy vreemdeling?
Weet gy niet wat geschiet is heden /
Van Jesu? 't is soo vreemden ding:
Die krachtig was in woord' en wercken /
Voor God en voor een yder mensch:
Hoe d'Opper-priesters en haer' stercken /
Hem dooden / na haer wil en wensch.

3. Wy hoopten dat hy was die gene /
Die Israël verlossen sou:
De derde dag is nu verscheene /
En wy zijn noch in angst en rouw.
De Vrouwtjes / in dees morgen-stonde
Zijn vroeg al aen het graf geweest /
Die seyden / datse hem niet vonde;
Maer wel 't gesicht der Eng'len geest.

4. Dees seyd' haer/dat noch Christus leefde:
Maer wy sien dat der Vrouwen woordt /
Is waerheyt / dies ons 't herte beefde:
Dus wand'len wy in droefheyt voort.
Doen sprack hun Christus dese reden /
O traeg van herten en verstandt! Jesus Christus
Dat gy de Schrift niet kond ontleden!
U overbracht van handt tot handt?

5. Most Christus dit te voor niet lijden,
Eer hy ging in sijn heerlijckheyt?
Hy kost u doch niet eer verblijden?
Voor hy was in sijn' nedrigheyt.
Doe ving hy aen de Propheeyen /
Van Moyse af te leggen uyt,
En stampt' haer in, dat al sijn lijen,
Was in dees schriften klaer beduyt.

6. Sy quamen nu het Vleck te nad'ren /
Maer hy geliet sich af te gaen.
Sy baden / laet ons hier vergad'ren /
De nacht genaeckt / wilt met ons gaen.
Als hy nu was ten disch geseten /
Nam hy het brood en danckte Godt,
En brack het, en gaf hun te eeten.

Doe schooten d'oogen uyt het slot.
7. Sy kenden hem / uyt al sijn wesen /
Maer hy ontquam uyt haer gesicht:
Sy spraken / ô God! zy gepresen /
Hoe brand' ons hert / gelijck een licht /
Wanner hy ons op weg de Schriften /
Van sijn opstanding ons ontsloot /
En wist die alle soo te schiften /
Dat wy 't verstonden klaer en bloot.
,, 8. Laet Christus doch op al u wegen /
,, En wandel u geselschap zyn.
,, Dan suldy deugt en Gods-vrucht plegen /
,, En ondeugt schouwen als fenijn.
,, Wie met de vroome steets verkeeren /
,, Die worden oock daer door gesticht /
,, Der vromen mont sal wijsheyt leeren /
,, En geven salig onderricht.

De troostlijcke Hemelvaert onses Heeren Jesu Christi, *Actor.* 1.

Stemme: Psalm 68. Staet op Heer. Of / Het zijn doch salig alle die.

S Iet Christus onse Vorst en Held /
Die Leeuw uyt Juda, van geweld:
Maer voor de dood most zwichten /
Wanneers' hem in haer kaken noot;
Maer hy verbrack de hel en dood /
Door 't wencken van sijn lichten.
Waer is dijn prickel en dijn zeeg' /
Als Christus d'overwinning kreeg:
Gy hel en dood most vreesen:
U grendels heeft hy afgeruckt /
De hel en dood te onderdruckt /
Dus mensch wilt vrolijck wesen.
2. U tranen heeft hy afgevaegt /
Van die noch in u sonden laegt /
En is u weer verscheenen:

Heef

Heeft veertig dagen u geleert /
Met u gegeten en verkeert /
Getoont sijn vleesch en beenen.
Om soo het ongeloovig hert /
Dat noch in ongeloof verwart /
De waerheyd aen te toogen:
En dat hy waerlijck was die geen /
Die dood was / en nu weer verscheen /
Voor aller menschen oogen.

3. Hy leerd' haer Godes trou verbond /
En hoe hy / door beloft' / gegrond /
Sou 't Koninckrijck aenvangen:
Dat hy hun zijnde nu bedeest /
Toesenden sou sijn Heyl'gen Geest /
In overbloed eerlangen:
En dat sy souden tuygen zijn /
Sijn woord in daed en niet in schijn /
De Werreld uyt te spreyden:
En souden van Judea aen /
Des werreldts kreyts romtomme gaen /
En sijne leer verbreyden.

4. Als hy dit alles had verhaelt /
Een wolcke uyt den Hemel daelt /
Die hem heeft opgenomen /
En voor hun oogen wech gevoert.
Hier stonden sy als gantsch beroert /
Vol achterdocht en schromen
Terwijl sy staerden Christum na /
Soo stonden Twee in wit gewaet /
Aen hare zijd' / en seyde /
Die Christus die ten Hemel vaert /
Dien suldy namaels sien verklaert /
Gelijck hy van u scheyde.

„ 5. O Heer! die nu ten hemel vaert.
„ Wilt onse lichaem / gantsch bezwaert /
„ Met u ten hemel voeren;
„ Op dat wy door oprechte boet /
„ Deelachtig zijnd' u euwig goedt /
„ Geen quaed ons mach beroeren.

„ Wilt Heer / ons vleesch in vrolijckheyt /
„ Omkleeden met d' onsterflickheyt /
„ Dat wy met u verrijsen /
„ En ons verklaren met die vreugt
„ Der Eng'len / dat wy met geneugt /
„ Eeuwig mogen prijsen.

Soeckt het Paesch- en Pincxter-feest in lust tot Wijsheyt. Fol. 67 en 69.

Navolginge, *Colossens.* 3.

Stemme: Psalm 31. Ick stel op u, &c.

Gy die in Gode zijt herbooren /
Draegt oock sijn wapens mee /
Liefd' / vriend'lijckheyt en vree /
En kleed u als sijn uytverkooren /
Met ootmoet en meelijden /
Niet in de pracht van zijden.
2. Aen 't uytterlijck is 't niet gelegen /
't Uytwendig is maer schijn /
God wil in 't herte zijn:
Indien gy hebt van God verkregen /
Zijn zegen en weldaden:
Danckt hem voor sijn genaden.
3. Verdraegt een ander sijn gebreecken /
En 't geen u is misdaen /
Als Christ is voorgegaen:
Wilt niemands quaet met quaden wreecken /
Treckt aen der liefden zeden /
En haer volkomentheden.
4. Gods woord laet rijck'lijck in u woonen /
Vol wijsheyd en vol deugt;
Want dit 's een groote vreugt /
Hy sal dit goed in u bekroonen:
Dus leert en sticht malkand'ren /
Gy sit of gaet te wand'ren /
5. Singt in u herte Gode Psalmen /
Lof sangen soet van toon /

Der deugden hooghste kroon /
Met Liedekens van soete galmen /
En wilt met held're keelen /
Van Gods genade queelen.
6. Al wat gy doet in woord' of wercken /
Doet sulcks in Christi naem /
Gods en des Geest te saem :
Dan suldy sijne goedheyt mercken ;
Dus danckt door hem den Vader /
Want God is niemand nader.

Petrus en Johannes in den Tempel gaende, genesen eenen Kreupelen.

Actorum 3.

Stemme: Hoe leg ick hier in dees ellende.
Ofte op dese nieuw gestelde Voys

1 EEn kreupel lam en stram gebooren / Lag
3 En karmd' om aelmoes voor elcx ooren / En
2 daeglijcks voor des Tempels deur : Dat yder mensch/
4 jam - mer - de met veel getreur :
daer door bewogen / meelyden had en mede-dogen.

2. Als Petrus en Joannes naeckten /
Om oock den Tempel in te gaen,
Kreet hy soo deerlijck / dat sy 't staeckten /
En spraecken tot hem / siet ons aen !

Hy

Hy starende met groot verlangen /
Op hoop van een geschenck t'ontfangen.

4. Maer Petrus sprack / door God gedreven/
Wy hebben silver / schat noch goudt;
Maer wat ick heb / sal ick u geven /
In Jesu naem / dit wel onthoud:
Rijst op! en wandelt uwer wegen /
Gy hebt dees gaef van God verkregen.

4. Hy rechted' hem op sijne beenen /
En greep hem by sijn rechterhand:
Sijn zwacke leden die verdweenen /
En wierden vast en hielden stant:
Hy sprong en wandelde in den Tempel /
En danckte God in 's Voorhofs drempel.

5. Een yder sach dees Kreupel loopen /
(Want hy was alle Man bekent /)
Verwondert en verbaest met hoopen /
Quam yder een daer aengerent.
Hy liep aen der Apost'len zijden /
Om haer zijn weldaed te belijden.

6. Doen Petrus sag dees groote Scharen /
Sprack hy vrymoedig / mannen hoort.
Wilt in dees daed / op ons niet staren /
Want wy doen alles door syn woort:
Niet wy / noch ons' Godvruchtigheden /
Maer God doet dese wonderheden.

7. De God Abrahams onser Vad'ren /
Sijn Sone Iesum heeft verklaert;
Op dat gy al tot hem soud nad'ren;
Maer gy verbastert en ontaert /
Hebt hem verloochent en doen schaecken /
Wanneer Pilatus hem wou slaecken.

8. Dien Vorst des levens naemt gy 't leven /
Dien God heeft van den dood verweckt:
Waer van wy hier getuygnis geven /
Tot welckers eer dit wonder streckt:
Door sijnen naem geloof en krachten /
Wy dees / voor u / tot sterckheyd brachten.

9. Maer 't is bewust / dat uwe sinnen /

Door onverstand / dus zijn mislept:
Wilt God / hierom / door Christum minnen /
Die lang sijn lyden had voorsept.
,, Doet daerom boet / beweent u sonden /
,, Dan wort gena by God gevonden.

De doodt Stephani, *Actor.* 6. 7.

Stemme: Bedroefde Herder siet. Ofte op dese nieuwe gestelde Voys.

D 1 Er Kercken Christi geur / In vreugt en in ge-
3 Soo dat sy stelden in / Uyt innigheyt en
2 treur / Blonck heel Judea deur / Vol wonderheden /
4 min / Besorgers voor 't gesin / Der arme leden /
Daer Stephaen wierde toe verkooren / Dies zwol de
Pharizee vol tooren.

2. Om dat hy was vol Geest /
Die God den Heere vreest /
Was 't Joodsche volck bedeest /
Vol bitterheden:
Ey seyden / dat hy God /
En al der Vad'ren rot /
En Mosen had bespot /
Vol laster reden.
Sy sleepten hem door valsche tuygen /
Om 't rechte recht / soo krom te buygen.

3. 't Is

3. 't Is by ons self verstaen / * Dat hy elck derf voorstaen / Dat dees plaets sal vergaen / En Moysis wetten / En dat sou Jesus doen. Dit seyt hy stout en koen / Wie sal dan 't quaet vermoen / Dat wy 't beletten ?
Op Stephanus wesen sloeg elck d'oogen / Dat sich eens Engels quam vertogen.

* Beschuldinge tegens Stephanum.

4. Na 't pleyt was aen-gehoort / En 't volck scheen gantsch verstoort Verhaeld' hy hun Gods woort / En al sijn wercken: En hoe het Joodsch geslacht / Door trotsigheyt en pracht / Gods wetten had veracht. Noch willen mercken
Op Gods belofte / hun toe-gesonden / Die door hun trouwloos was geschonden.

5. Gy hebt / sey hy / geplaegt / 't Welck God moet zijn geklaegt / Gods dienaers self verjaegt / Gelijck u Vaders / Gods Geest steets wederstaen / Na in-gebeelde waen / Gepast noch op vermaen / Noch heyl'ge bladers.
Die u van Christi komst quam melden / Hebt gy gedood / gehoont / met schelden.

6. Hoe welt een boos gemoed ? Hoe roert de Nijd het bloed ! Dies raesden sy verwoet / In sijne reden: Sy knersten / gantsch verstoort / En wilden met hem voort / En elck wild' hem aen boord; Maer hy vol vreden
En geest / sag Iesum staen verheven / Aen Godes rechterhand daer neven.

7. Sy volgde 't wilde spoor /
En stopten 't nijdig oor /
Ja gunden geen gehoor /
Dien Uytverkooren:
Maer vielen tot hem in.
Als een vergifte Spin /
Met een verdulde sin /
En heete tooren:
Daer hageld' het een buy van steenen /
Daer self het steenen hert most weenen.
8. Hy riep 'k ben onbevreest /
Heer! my genadig weest!
O Jesu neemt mijn geest!
Dies knield' hy neder /
Vergelt niet dit geslacht /
Dat dus u woord veracht /
Noch 't quaed alhier volbracht /
Bekeertse weder.
En hier lag 't lijf / de ziel vol leven /
Heeft God in sijnen troon verheven.
,, 9. Tyran / gy dood het lijf /
,, Vol wrevel en gekijf:
,, Doch dat 's een slecht bedrijf /
,, Door Godes leeden:
,, Maer d'eed'le ziel' is vry /
,, Door uwe tyranny:
,, Want God die staetse by /
,; Dus toomt u zeden /
,, En luystert vry na Gods geboden /
,, Die lijf en ziel te saem kan dooden.

Petrus van den Engel uyt de Gevangnisse verlost, *Actor.* 12.

Stemme: Van de 10 Geboden, Heft op u hert. Of / Ick arme Schaepken aen der heyden. Of / Neræa schoonste van u gebuuren.

S Telt vry u Schiltwacht en Soldaten /
En voegt en kerckert soo gy wilt /

Knielt vast de vromen / 't sal niet baten /
Want gy vergeefsche moeyte spilt.

2. Siet Petrus hier seer streng gevangen /
Gekluystert aen der krijgers zy /
Waer in Herodes hadt verlangen /
Om plegen sijne tyranny.

3. Maer Godt die wou sijn dienaer sparen /
Terwijl hy lag in slaep gesust /
De krijgs luy boey' en deur' bewaren /
Tot dese wreedtheyt was geblust.

4. Godts Engel quam de plaets omlichten /
En weckte Petrum aen zijn zy:
Sta op / sey hy / en wilt niet zwichten /
Omgort en schoent u / gaet met my.

5. De ketens / kluysters / vielen heenen /
Den mantel om / stracks volgt hy ras:
Hy meend' hem was een licht ontscheenen /
Doch wist niet dat 't een Engel was.

6. Sy traden door de wacht na buyten /
Tot aen de groote ys're poort /
De deur' ging sich van self ontsluyten /
En doen verscheyde d' Engel voort.

7. Hy stont bedeest / tot hy bedaerde /
Nu weet ick / seyd' hy / voor gewis /
Dat Godes Engel my bewaerde /
En lost' uyt dees gevanckenis.

8. Herodes krijgt nu roode kaken /
Met al der Joden nijdig rot /
Die na mijn dood soo yverig haken;
Waer God haer boosheyt heeft bespot.

„ 9. Tyrannen staeckt u nijdig woeden /
„ En pleugt doch geen onnoosel bloedt /
„ Als God de sijnen wil behoeden /
„ Dan is 't al ydel wat gy doet.

Philippus en de Moorman, *Actor*. 8. 26.

Stemme: Psal 5. Verhoort ô God, &c.

GOds Geest door wonderheen gedreven /
Sond' sijnen Engel na beneen /
En die Philippo mee verscheen :
Dees sprack / wilt u na Gaza geven /
Gods last beleven.
2. Hy vond' een Moorman op den wagen /
Candaces Kamerling / een Heer /
Die yverig was in Moyses leer ;
Die lesende / * met groot behagen / * Esai. 53. 7.
Hy dus ging vragen
3. Of hy verstont 's Propheten reden ? Philippus.
O neen! seyd' hy / 't is swaer voor my. Moorman
Hoe weet ick dese Prophecy ?
't En zy my yemand kan ontleden /
Veel duysterheden.
4. Hy bad / hy wilde by hem komen :
Men las de spreucke voor en naer :
Van wien spreeckt dees Prophete daer ? Philippus.
Van hem / of sal een ander komen ? Moorman
Het schijnen droomen.
5. Doen opend' hy hem alle schriften / Philippus.
Van Christi lijden en sijn dood /
En dat Messias klaer en bloot /
Ging alle waen / van waerheyt schiften /
En menschen driften.
6. De schellen vielen van sijn oogen :
Hy riep / 'k geloof nu voor gewis / Moorman.
Dat Christus de Messias is /
Na desen Heyland / wil ick poogen /
Van al 't vermogen.
7. Wat hindert my dat ick in 't water
Niet werd' gedompelt / na u woord ?
Gelooft ghy dan van herten voort / Philippus.
Dat Christus is Gods Soon ? dit staet 'er.
Gaen wy na 't water.

8. De wagen hiel / en af-getreden / Phil. en Moorm.
Soo ylden sy na 't beeckjen t'saem:
Daer doopt hy hem in 's Dryheyts naem /
Op 't geloof van Christo nu beleden /
Met hert en zeden
9. Dus wil de Heer de sijne sterckeu /
Philippus wierde weg gevoert:
De Moorman door Gods Geest geroert /
Nam vrolijck op dees leer en wercken /
Een groot opmercken.

Saulus of daer na *Paulus* vervolgt de Christenen, en wort ter aerde neder-slagen en vlucht om *Christi* wille uyt Damasco, *Actor.* 9. 1.

Stemme: Psalm 13. Hoe lang hebt gy, &c.

O Saule! most gy dus verblind /
Den Priesters smeecken om 't bewind /
Van Christi Schaepkens te vervolgen /
Hoe toondy u doch soo verbolgen /
En yverig voor het Joodsch gesind?
2. Hy reysde na Damascum heen /
En met sijn Ybraers op de been /
Om vangen Christi arme leden /
En steuren haer Godsdienstigheden /
Van die hem quetsten noch misdeen.
3. O! Wat gy doet / Gods oog is daer /
Die siet u hert en daden klaer:
God stort een schitt'rend' licht van boven /
Waer door hy wierd' ter aerd' geschoven /
Vol schrick en jammerlijck gebaer.
4. Een stemme sich verhief daer by:
J. O Saule! wat vervolgt gy my?
S. Wie zydy Heer! wiens stemm' ick hoore?

J. 'k Ben

J. Ik Ben Jesus dien gy wilt verstooren.
't Valt hart te zyn myn weerparty.
5. Myn prickel is voorwaer te hart/
Wie daer aen wrijft gevoelt de smart.
S. Wat wildy Heer dat ick beginne?
J. Gaet na de stad Damascum binne.
En al sijn volck was gantsch benart.
6. Men recht hem op / laes! hy was blind /
Men most hem leyden als een kint /
Drie dagen sonder dranck of eten:
Tot Ananias, wierd geheeten /
Te vanden / dees / van God bemint.
7. En of hy sey / dit is een man /
Een groot vervolger en Tyran /
Van die u woord en naem belijden:
God sprack dit suldy niet benijden /
Dat ick een steen vermorwen kan.
8. Want dees is mijn verkooren vat/
Die by hem draegt een Hemels schat /
Die mijne name sal verbreyden /
By Vorsten / Joden en by Heyden /
Door lijden / volgen op mijn pad.
9. Hy ley de handen op sijn hooft /
Daer hy in Jesum heeft gelooft:
't Gesicht bequam en hy vol hoope /
Liet sich in Christi name doope /
Vol vreugt/dat waen nu was verdooft.
10. Stracks heeft hy Christi leer verbreyt /
En yv'rig over al verspreyt:
Soo dat hy most uyt vrees der Joden /
Ontwijken 's nachts de hand der snooden /
En met een korf zijn afgeleyt.
„ 11. Als gy ô Christe 't herte raeckt /
„ Gy van een wolf een lamken maeckt:
„ Want wie eerst scheen de kud' te schaken /
„ Wort nu een Herder om te waken.
„ Wel salig die sulck heyl genaeckt.

Groote Diana van Ephesen,

Actor. 19.

Stemme: Phæbus is lang over de Zee.

PAulus nu hebbende Griecken-landt /
In soo veele steden Christi wercken
Gepredickt / soo dat sy 't onderstand /
Van haren waen nu kosten mercken;
Sulcks dat d'Heydenen stonden stom /
Dat het geloof van het Christendom /
Verkondight u werd' alom.
2. Als hy nu binnen Ephesen quam /
Om Christi naem en woord te verkonden:
Demetrius dit seer ras vernam;
Die daer bedacht veel list'ge vonden:
Laet ons doch Paulum wederstaen /
Sal dit met onse Goudt-smits soo gaen?
Uyt is het met Diaen.
3. Hy predickt en leert 't volck over al /
Dat men geen Goden van menschen handen /
Eeren / noch bidden / noch dienen sal /
Als geschiedende God tot schande:
Ons winst die word' w' in korte tijdt /
Diaen haer luyster en eere quijt /
Die nu de werreldt vrijd.
4. Warringe reesser aen allen oort /
Krijtende groote Diaen t'Ephesen!
Grijpende Pauli meed'-hulpers voort /
Daer voor oock yder had te vreesen.
Hoem' ook smeeckt daer was geen gehoor /
En watter oock yemand stelden voor /
't Was voor eens doofmans oor.
5. De Schrijver hebbende 't volck gesust /
Seyde / ô gy Mannen van Ephesen /
Wie is soo dom / die niet zy bewust /
Dat ons' Stadt is vermaert in desen /
Een hoedster van dit heyl'ge beeldt /

Dat in des hemels zael is geteelt /
En ons is mee gedeelt.
6. Dees mannen zijn rovers noch verraers/
Van u groote Diana ter stede :
Isser van yetwes schuldigs in haer /
Laetse den rechter geven rede ;
Dus staeckt u rotten / schept terstont ;
Want wie men aen d'oproer schuldig vont /
Die bouwd' een losse grond.
„ 7. Siet eens hoe dat sich de gierigheyt /
„ En 't snoo gewin Gods-dienstig kan kleede /
„ Als sy het volck soo schandig mislèyt /
„ Of men voor Gods eere dus streede :
„ Want waer men slechts om staets gewin /
„ 't Volck oproeken en leyt na sijn sin /
„ Daer schuylt geen Gods-vrucht in.

Lof der Liefde.

Stemme : Die mint die leyt veel pijn.

O Adelijcke Vrouw /
Die uyt den hemel daelt /
Door een verborgen kracht :
Die altijd blijft getrouw /
En met u gonst bestraelt /
Het menschelijck geslacht.
Gy zijt die geen /
Die ons gemoed alleen /
Door Godes Geest verlicht /
En met veel gaven sticht.
2. Schoon ick sprack d'Eng'len tael /
En wist verborgentheen /
En had een sterck geloof /
En gaf het altemael /
Den armen / in 't gemeen /
Ja self mijn lijf ten roof /
Ick was een bell' /

Ja een luyt ruchte schell':
Soo 't sonder liefd' geschiet/
Dan is 't een ydel niet.

3. Al had ick Samsons kracht/
Kost bergen hier en daer/
Versetten van sijn stee:
De Liefde dit veracht/
Als dieder voor en naer/
De nedrigheyt houd ree:
Sy past op faem/
Noch op doorluchte naem/
Want al haer wit en stut/
Streckt tot haer 's naesten nut.

4. Sy is een gabe Gods/
Die altijd sal bestaen/
Als self 't geloof verdwijnt:
De liefde is niet trots/
Maer altijd onderdaen/
Die op haer naeste schijnt.
Haer soet begin/
Is vreese Gods en min/
En vriendelijck van aert/
Is sy uyt Godt gebaert.

5. Sy draegt een vreedsaem hert/
Langmoedig en beleeft/
Is wulps noch licht van geest/
Maer heeft in ondeugt smert/
Die yeder 't hare geeft/
En lieft de waerheyd meest.
Sy mind de vree/
Meer als 't geslachte vee/
Gedienstig sonder nijdt/
Soo bloets' oock t'aller tijd.

6. Sy leeft tot niemands scha/
En vrolijck van gemoed/
Soo isse reyn en kuysch:
Wel hem/ die haer volgt na/
En streeft na 't hoogste goed/
En herbergt haer in huys.

Ey siet haer glans /
Is als een goude krans /
Die vyer en blammen queckt /
Wanneer sy met ons sprceckt.
7. Ons herte dat ontbrand /
Ja smelt en wort ontzielt /
Door een verborgen treck ;
Maer eygen lief d' is schand /
En 's werrelds liefde krielt /
Vol ontucht en gebreck.
Door ware min /
Keert in een vromen sin /
En vestigd hare grond /
Op Godt en sijn verbond.
8. Sy is de hoogste deugd /
Die alles om Gods wil /
Ook self haer naeste mint.
Sy werckt in ons een vreugt /
Dat wy gerust en stil /
In hem zijn eens gesint.
„ O laet dees lust !
„ In ons niet zijn geblust /
„ Maer datse brand en blaeck /
„ En daer haer wooning maeck.

De Musijck-Noten siet in lust tot Wijsheyt, *De werreldt geeft haer loon.* Fol. 212.

Lof des Geloofs.

Stemme: Arme Mensch, &c. Bronckhorst.

HOe aendachtig / kan ons geloof sich rusten /
In ons gemoed :
't Is waerachtig / want 't heeft geen ander lusten/
Als 't hoogste goed :
Het is alleen / op dese grond gevest :
Sulcks dat onse sinnen / en 't hert van binnen /
Dit moet beminnen /

Als d'oorspronck aller deugt / de deugt / de deugt /
Schept in haer de grootste vreugt.

2. Lauwer-bladen/daer wort sy mee omwonden/
Als die verwint /
Die ons quaden / en onse snoode sonden /
En dood verslint.
Het is een Lamp / die 't duyster hert verlicht /
En doet verdwijnen / het angstig quijnen /
En bange pijnen /
Ja oogt alleen op Christ, op Christ, op Christ,
Die daer breeckt des Vyands list.

3. 't Wort verkregen / uyt kracht des Geests van boven /
En door 't gehoor:
Wel te degen / staet ons dat toe te loven /
Om volgen 't spoor /
Van Christi wet / die ons het pad wijst aen /
Waer op wy treden / met suyv're leden /
Om door gebeden /
Sijn kruys te grijpen aen / en gaen / en gaen /
Stadig op sijn heyl'ge baen.

4. 't Is 't vertrouwen / van seeck're en ware saken /
Die 't oog niet siet /
Daer w' op bouwen / en daer w' ons in vermaken/
In ons verdriet.
Daer Abraham op oogd' in sijne strijd:
Die in sijn leven / door liefd' verheven /
En hoop gedreven
Na 't eeuwig leven omme sag / en sag / en sag /
Door 't geloof dien blyden dag.

„ 5. 't Swack geloove / dat teer en glimmend' vonckjen /
„ En 't kreuckig riet /
„ Wilt niet dooven / maer met u lieve lonckjen /
„ Heer! daer op siet.
„ Laet dit niet dood / maer levend' zijn in daed /
„ Op dat ons poogen / voor uwe oogen /
„ Sich mach vertogen /
„ Als op een heylig beeld / een beeld / een beeld /
„ Datter is uyt God geteelt.

De Musijck siet in Lust tot Wijsheyt. Arme menschen. Fol. 241.

LOF DER HOOPE,

Wy zijn wel saligh, maer door Hoope, *Rom.* 8.

Stemme: Catharijntje. Of/ Phillis quam sich buygen.

VOedster van ons leven /
Door Godts Geest gedreven /
Die 't al onderhoud:
Wie / door u / in God vertrouwt /
Wort van 't aerdrijck opgeheven /
Want gy 't al door hoop beschouwt.
2. Gy heft onse oogen /
Dat wy staren mogen /
Na des hemels licht /
Dat in ons 't geloove sticht /
Om dat wy steets souden poogen /
Na dat Godlijck aengesicht.
3. Als wy sien de Roosen /
En de boomtjes bloosen /
In haer volle tier /
Brand ons hert gelijck een vyer /
Datter janckt / na lang verpoosen /
Na de vruchten / en haer cier.
4. Sulck een soet verlangen /
Heer wy oock ontfangen:
Na u hemels throon:
Daer wy met dees levens kroon /
Met een snee-wit kleet omhangen /
Sullen blincken overschoon.
5. Laet mijn hoop sich gronden /
In u roode wonden /
U beloft en woord:
Dat ick sterf na d'enge poort /
En van alle quaed ontbonden /
Brengt heylsame vruchten voort.
6. Laet in dees ellende /
Waer ick keer of wende /

Dit mijn ancker zijn:
Dat ick noch in vreugt noch pijn/
Nergens mach mijn loop vol-enden/
Als in u en gy in mijn.
7. Suyvert ons gemoeden/
Die door hoop sich voeden/
Na u Hemels Rijck:
Dat ons hoop doch niet bezwijck.
Schenckt ons doch/ ô Heer! u goeden
Die geduren eeuwiglijck.

Siet de Musijck in Lust tot wijsheyt, *Goude Koninginne.* Fol. 236.

Geluck-wenschinge der Vrede.

Stemme: *Quand jo miro le Rose.* Of/ Wel op gy Cherubinen, Siet de Musijck, Fol. 84.

LAet ons de Vree beminnen/
O redelijcke sinnen!
Die yder doet verblijden/
In onse droeve tijden:
Om dat wy op-getogen/
De soete Vree met vreugd' omhelsen mogen.
2. Weest welkom lieve Vrede!
Ey kom/ besit de stede/
Van dit moordadig vechten.
Ey wilt dien strijd beslechten/
Dat Wapens en Tamboeren/
Nu uyt-geraest sich nimmermeer weer roeren.
3. Wat heeft de Krijg geschonden!
Wat lijcken en wat wonden/
Wat jamm'ren en wat klagen/
Verhoort men in ons dagen?
Wat moorden en wat blaken/
Wat naer' gekrijt/ verneemt men in ons daken?
4. Fy/ fy/ verdoolde Menschen/
Die slechts na grootsheyt wenschen/
Na Staet/ na Land en Rijcken.

Wilt

Wilt door de reden wijcken /
Hoe voer dy d'arme zielen /
Dus in den dood / om schenden en vernielen?
5. U zwaerden maeckt tot ploegen /
Laet Os en Paerden zwoegen /
En Land met doorens snijden /
Door d'overbloet van Kooren.
Met alle vrucht / geladen in den Hooren,
6. Maer gy / ô lieve Vreede!
Gy voegt u na de reede /
Na billijckheyt en wetten:
Gy wilt den krijg verpletten /
En stieren ons gemoeden /
Dat sich de qua versellen met de goeden.
7. Dat Wolf en Lam sich weyden /
Dat schaepkens op der Heyden /
Sich voor geen roovers vreesen:
Dat elck mach d'ander wesen /
Gelijck een ziel genegen.
O lieve Vree / vergunt ons desen zegen,
8. Dan willen wy ô schoone!
U heylig voor-hooft kroonen /
Met kranskens van Olijven:
O vree! wilt by ons blijven /
En 't oorlogs-tuyg verbranden /
Dat gy alleen moogt heerschen in de landen.
9. Als wy door u weldaden /
Ons in dees vreugde baden /
Was 't noodig dat ons sinnen /
In vreede God beminnen;
Want anders is 't geen zegen /
„ Maer vree met God / daer in is 't al gelegen.
„ 10. Wie sich vermengt by quaden /
„ En volgt haer boose paden /
„ Schoon datse vreedig leven /
„ Die wort venijn gegeven /
„ Om doodelijcke wonden.
„ Dus leeft in vree / doch kant steets met de sonden.

Van 't lof en laster der Tonge,

Spreeckt Jacobus Cap.

De Tonge is een kleyn lidt, en roemt sich doch geweldigh.

Stemme: Roosemont die lag gedoken. Of / Psalm 146. Wel op mijn ziel. Ofte op dese nieuwe gestelde Voys.

W 1 Je sou immermeer geloven / Hoe de werreld
3 Hoe het onderst' klimt na boven ? En wort als een
2 wort gesolt / En dat door soo kleynen dier /
4 ball' gerolt :
Datter stoockt sijn oorlogs vyer.

2. Dit dier is de kleyne Tonge,
't Eelst en snoodste dat men vint /
Dit dier doet soo vreemde sprongen /
Want men 't niet geen stricken bind.
't Stiert ons als een roer het Schip /
Nu in haven / dan op klip

3. Het baert oorlog en weer vreede/
Het baert liefd' / dan weer twist /
Onder het schijn-heylig kleden /
Brouwt het met dan snode list :
Nu van soet en suur en walg /
't Brengt d'een aen / en van de galg.

4. 't Is een adder / en vol vleyen/
Het maeckt recht en weder krom /
Het kan lacchen / het kan schreyen /
Nu gesprackfaem / dan weer stom.

Het

Het kan smeecken en verraen /
Heden helpen / morgen schaen.
5. Het kan last'ren en weer eeren /
Het spreeckt waerheyt en bedriegt /
Het kan heffen en verneeren /
Het schijnt ernst / en het liegt.
't Is een vier dat sich verspreyt /
Vier vol ongerechtigheyd.
6. 't Baert de doodt / en weer het leven:
Met dees tonge looft men Godt:
Lof en laster kanse geven /
Daer sy met de naeste spot.
't Is een hemel en een hel /
Gods en duyvels meegesel.
7. Het bevleckt ons eed'le zielen /
Door ontuchte vuyle reen:
Het gaet alle ding vernielen /
Eerbaerheyd en goede zeen:
't Past op reden noch bescheyt /
Tonge vol lichtvaerdigheyt.
,, 8. Maer ô driemael wel gezegent /
,, Als dit ongetoomde lit /
,, Niet als goede stof bejegent /
,, En beoogt alleen dit wit:
,, Dat het spreeckt met Godt alleen /
,, Swanger van gesonde reen.
,, 9. Dan is't een geschenck van boven /
,, En een vrucht van's levens Boom:
,, Die daer altijd God sal loven /
,, Als een beeck / uyt desen stroom /
,, Waer uyt melck en honing vloeyt;
,, En voorts alle deugde groeyt.
,, 10. Wilt dan Heer! ons tong bestieren /
,, Datse doch geen booshept spreeckt:
,, Datse mach ons ziel vercieren /
,, Datse als een son doorbreeckt /
,, Datse wesen mach een licht /
,, Dat een yeder mensche sticht.

Vreug-

Vreugde-Sang over de genadige bewaringe Godes.

Stemme: Psalm 101. Van Godts goetheyt, &c.

MYn hert ontspring en sing / der deugt gedachtig /
De goedigheyt en weldaed Gods almachtig /
My arme Mensch / aen ziel en lijf geschiet /
Een vrolijck Lied.
2. Want als ick scheen van uwe gunst verstooten/
Soo heb ick troost self in mijn smert genooten:
Ick dacht / ô God! al quijnt mijn bang gemoed /
U troost is soet.
3. Hoe veylig kan een vroome ziel verlusten /
En in de schaduw' van uw' vlercken rusten?
Gy schenckt ons in / dat wy van uwe Wijn /
Als dronken zijn.
4. Uyt uwe stroom ontspringen alle vlieten /
En uyt u licht / moet yder 't licht genieten /
Gy vreyt u gonst / van die sich tot u wend /
Aen 's werrelds end.
5. Wel aen mijn God! ick wil een vyer ontsteken/
Van dankbaerheyt en dus inwendig spreken /
Wat ben ick Heer! dat gy my arme kindt /
Dus seer bemint?
6. Schoon dat de sond' ons mocht den Hemel sluyten /
Dat Vaders hert dat sluyt geen Sondaer buyten /
Die met berouw / sijn heyl en gonst begeert /
En sich bekeert.
7. Wilt ons dan Heer / door u gena verblijden/
En ons voortaen van alle quaed bevrijden;
Op dat ons ziel en hert / sing uwen lof /
Vol hemels stof.
8. Op dat wy dus met u vereenigt blijven /
Soo laet u Geest in ons gemoed beklijven /
Van eeuw tot eeuw. Verleen ons desen schat /
In Salems Stad.

Tegens de Sonde.

Stemme: Edel Artisten koen.

WIe Gods gebod versmaet /
En op geen deugt wil achten /
Die wort van God gehaet /
Om dat hy niet wil trachten /
Met Ziel noch met gedachten /
Na Godes wet en woort /
Noch met gemoed en krachten /
Sich schicken soo 't behoort.
2. Sond' is een snood venijn /
Die buyten aen komt vleyen /
En die door valsche schijn /
Ons soeckt van God te scheyen:
Laet u doch niet verleyen:
Deugt stiert ten Hemel-waert /
Die sal den weg bereyen /
Daer d'eele ziele op staert.
3. Want alle sond' en schand' /
Scheurt Godes liefd' aen stucken /
Halende over 't land /
Ellend' en ongelucken /
Wilt uyt Gods wet dan plucken /
De kennis van u quaed:
Dan sal u niet meer drucken /
Als gy de sonde haet.
4. Wel salig is die geen /
Die sich niet laet bekooren /
En die voor vuyle reen /
Stopt sijn kuysche ooren:
Dees mensche gaet verlooren /
Die in de sonde vloeyt:
Laet ons Heer in uw tooren /
Niet werden uytgeroeyt.
5. Sond' is een snood gedrocht /
Die Eva heeft bedrogen /
En haer door list gebrocht /

Dat wy wel treuren mogen;
Want door de sond' en logen /
Zijn wy in slechte staet:
Geef Heere dat wy poogen /
t'Ontvlieden alle quaed.

Leeringen over des Menschen leven.

Stemme: Waerom bedroeft gy u mijn hert.

W El op mijn ziel en leef gerust / En set op God uws her - ten lust / Want by hem is de vreugt; Dus stel u lust in God den Heer / En bid dat hy u vreugt vermeer.

2. Het tijdlijck daer de mensch om rent /
Laes dat wort hem soo ras ontwent;
Maer 't eeuwige geduurt /
Dat noch de tijd noch roest verdooft /
En dat noch dief noch roover rooft.

3. Indien u God sijn zegen geeft /
Siet dat gy daer oock vroom by leeft:
Of anders is 't een vloeck /
Die u gedyen sal tot pijn /
En namaels uwen Rechter zijn.

4. Schouw

4. Schouw brassen / wulpsheyt / overdaet /
Die 's menschen ziel ellendig schaed /
Schouw twist en hoovaerdy:
Leeft zedig met een sob're mond /
Dat maeckt u lijf en ziel gesont.

5. Indien u God in slechte staet /
Beproeven wil / soo houd doch maet /
In 't geen u God verleent:
Is 't kleyn / gy hebt oock kleynder kruys /
Hoe grooter ramp / hoe grooter huys.

6. 't Zy dan u sieckt' of armoe druckt /
Of dat u handel niet geluckt /
Bezwijckt doch nimmermeer:
Want als gy dan u beste doet /
Soo houd een vroom en reyn gemoed.

7. In sijnen zegen noyt mis-trouwt:
Met hoop op sijn beloften bouwt:
Hy weet den tijd wanneer /
Dat hy sijn troost en hulpe sent /
En 't lieflijck aenschijn tot u went.

8. Wie sich verlaet op 't tijdlijck goed /
Dat doch maer is als ebb' en vloed /
Die leunt op 't krancke riet:
Wie ryckdom wint ter saligheyt /
Die heeft een goede schat bereyt.

9. Gods hand is mild en onverkort /
En die sijn zegen overstort /
Op die hem dient en vreest:
Hy weet wel wat den mensch gebreeckt /
Al eer hy sucht / ja eer hy spreeckt.

„ 10. Dies wantrouwt nimmer in u ziel /
„ 't Zy of hy dus of anders viel:
„ God weet het alderbest;
„ Dus leeft gerust in vreugd' of smert /
„ Want God siet op 't inwendig hert.

Des menschen Leven.

Leert ons bedencken, dat wy moeten sterven, Psalm. 90.

Des menschen leven is kort, ydel en vol moeyte, 1 Sam. 11.

Stemme: Lieve Dochters vol van jeugdeu. Of/ *Si c'est pour mon pucellage.*

WAt is doch des menschen leven /
Een soo seldsaem wonder ding?
't Is voorwaer te sonderling /
Daer hy steets in om-gedreven /
Sweeft in een gestade pijn /
Sal dit noch het leven zijn?
2. Als de Schipper na lang zwerven /
Krijgt de Haven in 't gesicht /
Wort sijn hert daer door verlicht /
Om aldaer weer rust te erven:
Soo haeckt oock een yder mensch /
Na het uyt-eynd' van sijn wensch.
3. Blijft de mensch dan soo gebonden /
Aen de werreld / aen de aert /
Die des menschen ziel bezwaert?
Wort hy daer van soo geschonden /
Door een webb' / dat onvoltooyt /
Hert seer op benauwtheyt ployt?
4. Dat hy dan niet sou verlangen /
Dat dit zwack en sondig lijck /
Toe-gestelt uyt stof en slijck /
Mag de rust en vreugt ontfangen /
Daer 't van alle rampen leyt /
Jeugdig blijft in eeuwigheyt?
5. Hier toe kan de doodt ons voeren /
Die ons onvermijd'lijck naeckt?

En

En vergoode menschen maeckt /
Die ons hert soo kan beroeren /
Dat wy uyt dees droeve stand
Jancken na ons Vaderland.
6. Ach wat is hier steets te strijden /
Met de werreld / met de sond' /
Die ons in de ziele wond.
Nuis 't ramp / dan weer verblijden /
't Is een ongestuyme Zee /
Vol beroerte / weynig vree.
7. Al ons blijdschap is maer schijnen /
Ja soo vluchtig als de wind:
Als de mensch dit slechts besint /
Erft hy niet als angst en quijnen /
En door hoop en vrees gesolt /
Wort hy als een bal gerolt.
„ 8. Leert dan Heer ons dagen tellen /
„ Die soo kort zijn en onwis /
„ Dat wy uyt dees duysternis /
„ Al ons leven daer na stellen /
„ Op dat wy in vreugt of nood /
„ Recht gedencken aen de dood.
„ 9. Laet dan ons gemoed verheven /
„ Niet op aerde zijn gevest /
„ Maer verkiesen 't alderbest;
„ Op dat wy in dood of leven /
„ Mogen hooren 't lieflijck woord /
„ Dat noyt oore heeft gehoort.

Ellendigheydt van des Menschen leven.

Stemme: *Si c' est pour mon pucellage.* Of / Lieve Dochters vol van jeugden.

HOe komt dat wy arme menschen /
Door soo op-geblasen schijn /
Trots en overmoedig zijn?
Daer ons dichten / poogen / wenschen /
Rasser als een bloem vergaet /

Die des morgens jeugdig staet.

2. Arme menschen / vol ellenden /
Stof en asch en ydelheyt /
Daer de wijsheyt self om schreyt:
Noodig is 't dat gy eerst kenden /
U ellendigheyt en aert /
Op dat gy te recht bedaert.

3. Wat 's de mensch / die van sijn Moeder /
Wort in jammer voort gebracht?
Had dit Menschelijck geslacht /
Geene queecking noch behoeder /
Hy bleef in sijn stanck versmoort /
En stierf stracks in sijn geboort.

4. Als de jonckheyt is aen 't wassen/
Ey dan komt de sorg eerst aen:
't Kind dat moet ter schoole gaen /
Dan soo moet m'er gauw op passen /
Dat de Gods-vrucht en 't verstand/
Daer van joncks werd in geplant

5. Stracks in nauwer plicht besloten /
Leert hy handel / konst of werck /
Daer dient vlijtig oogemerck:
Of verseldt hy veel met grooten /
Daer dient straf en soet vermaen /
Dat het paerd niet uyt mach slaen.

6. Als nu weer de manb're jaren
Sien na eenig weder paer /
Dan is 't hert oock vol gevaer:
Dan is 't peynsen en bezwaren /
Of des houwlijcks zware druck /
Dient hun beyden tot geluck.

7. Komt men na tot staet en eere /
O! wat is 't een lastig ampt:
Afgonst staet met nijd en kamt:
Om dat d'een is grooter Heere /
Swelt het hert van hoovaerdy.
't Is een poel van slaverny.

8. Ick laet ramp en armoe varen /
Ick neem slechts een rustig Man /

Die in voorspoet leven kan /
Stracks vermanen hem sijn hayren /
Dat de tijd en dood genaeckt /
En sijn lamp ten eynde raeckt.
9. Dan soo wort het hert benoopen /
Even wel hy moet 'er aen:
Wou dit onweer overgaen!
Ja kost hy sijn leven koopen /
Schoon het vol ellenden wroet!
Hy verruylde 't om sijn goed.
„ 10. Dus in hoop en duysent vreesen /
„ Sweeft de mensch / door veel verdriet /
„ En hy oogt ten Hemel niet /
„ Daer hy sal ontleedigt wesen /
„ Van dees ramp en tegenspoet /
„ En omhelsen 't waertste goed.

Van des Menschen broosheyt.

Stemme: Windeken daer het bosch af drilt.

WAt mag de broose mensch bestaen /
Dat hy derf dus prachtig gaen /
Soo in zeden als in kleden /
En vast stoffen op sijn goed /
Op hooge staet en overmoed.

2. Stel hy vry Godes wet ter zy /
Die hem druckt een slaverny:
En sie binnen / met sijn sinnen /
In sich selver en schouw' an /
Waer op hy sich verlaten kan.

3. Edel te zijn / is dat zijn vreugt?
O! wat is het sonder deugt?
Adam, Eve, in haer leven /
Kenden geenen Edelman.
Als hy dan sterft / wat is hy dan?

4. Isset op rijckdom / eer' of goed?
O! dat is maer ebb' en vloed /
Nu verheven / dan verdreven /
Nu in hooger eer en trap /
Morgen met een Bedelaers nap.

5. Zydy op u gesontheyt trots?
't Is een zegen uwes Gods.
Ach ellendig! onbestendig /
Ja veel brooser als een glas /
Pijndy het slecht / het breeckt soo ras.

6. Stofdy op u schoonheyd of verstand?
't Een is wind / en 't ander schand /
Hoe ras valt sy / hoe ras valt hy:
Schoonheyt en de eygen waen /
Sullen gelijck een bloem vergaen.

7. Of zydy moedig op 't geluck?
Heden vreugt en morgen druck.
't Luck laet vooren / haer eerst hooren /
Maer als 't luck haer rugge wend /
Dan heeft u vriend noch maeg' gekent.

„ 8. Wel hem die sich tot Gode keert /
„ En uyt sijne wercken leert /
„ Dat dees haven / en dees gaven /
„ Zijn geschencken van den Heer /
„ Om te gebruycken t'zijnder eer.

„ 9. Niet tot de pracht noch hoovaerdy /
„ Noch tot 's werrelds slaverny /
„ Noch tot weelde / die noyt teelde /
„ Als verweende overdaed.
„ Houd dan in Gods geschencken maet.

Van de broosheyt des Menschelijcken levens, sal ons dese dienen, waer op de Groote deses Werreldts, hare broosheyt oock konnen bemercken.

ALs *Alexander Magnus*, na dat hy *Darium* hadde overwonnen, te *Babylonien* was, quam in 't Koninghlijck Paleys een vreemden Vogel vliegen, en dalende in *Alexanders* schoot, leyde aldaer een Ey, vliegende stracks wegh. Uyt dit Ey kroop terstondt een kleyne Worm, die sich om 't Ey slingerende, wederom in 't gat vermeende te kruypen, maer die bleef aldaer doodt. Soo wierde oock een wan-schepsel gebooren, dat boven den Navel, een doodt Mensch, maer beneden een levend dier was. Hy hier over seer nieuws-gierig zijnde, wilde de bediedenisse uyt sijne Wichlaers navorsschen. Dese, na datse lange met een ander hadden beraedtslaegt, verklaerden, dat sijn eynde was voor handen. Waer over eene, uyt hun alle, dese reede voerde. O *Alexander!* dit Ey bedied de Werreld, en de Worm die om 't Ey gekroopen heeft, zijt ghy. En gelijck als dese Worm om 't Ey kruypende, is gestorven; alsoo hebt ghy ô *Alexander!* de Werreldt oock alreede om-gereyst, en zijt nu wederom tot het nest van Grieckenlandt gekomen. En hier zuldy sterven. En tot bevestinge deses, soo heeft een Wijf een Zee-schepsel ter Werreldt gebracht, dat boven de navel doodt is, en of dat wel een Mensch gelijckt, soo wort gy daer door beduyt. Maer het onderste deel zijn dijne nakomelingen, en die sullen de beesten gelijck zijn. Gy sult sterven, maer sy sullen leven. Hier over ontsettede Alexander sich dapper, soo dat hy versuchtende uyt-riep, O *Jupiter! wat is des menschen leven! een swack geschenck? Ick hadde gemeent soo lange te leven, tot ick de geheele Werreldt soude hebben t'onder-gebracht. Eylaes! ick moet alsoo wel sterven, als de slechtste menschen:* En dat gewisslijck.

Als nu de groote *Alexander* te *Babylonien* gestorven, en met heerlijcke pracht soude werden begraven, soo spraecken eenige Philosophen onder malkanderen van de broosheydt des Menschelijcken levens. Waer onder eene seyde, voor

weynigh dagen sat *Alexander* in sijn Koninckklijck Paleys, maer nu leyt hy doot, onder dese sarck. De ander sprack, voor weynigh dagen, was hy een Grootmachtigh Koningh, die den aerdt-bodem te enge was, maer nu wort hy in een kleyne hoeck wech gestopt. De derde seyde, voor desen was sijne Tafel met Koninghlijcke spijse opgedischt, waer mede hy sijn lichaem verzadighde, nu sullen sich de wormen wederom met hem verlustigen. De vierde seyde, des menschen leven is even gelijck een brandende keerse, en gelijck die allenskens verteert, soo neemt oock des menschen lichaem af, en sooder een sterke wint op aen set, soo wertse licht uytgeblasen, sulcx datse een vuyle stanck na laet: En even soo ging het oock met den mensche, die men daerom oock stracks most met d'aerde decken, hoe lief hy oock was. En om dit nader uyt te drucken, ging een ander stilswijgende, d'eene deure in en d'ander uyt. Waer mede hy te kennen gaf, dat ons leven slechts was een ingangh en een uytgangh in de werreldt. Gregorius seyt, *Onse begeerten zijn groot, maer een kort leven breeckt die af.* Antiphon seyt, *Ons leven is als de gevangenisse van eenen dagh. En ick soude het gantsche leven, den tijdt van eene gelijcke dagh mogen noemen, en daer door wy slechts in de werreldt sien, en den Nakomelingen het licht en het leven nalaten.* *Petrarcha* singt:

Ick schick my alsoo veel ick kan,
En sie mijn eynd' van verre an:
't Is morgens als een jeugdig kindt,
Maer nu soo wordt ick oudt en blindt.
Ons leven is maer eenen dag,
Broos, wanckel, en vol naer geklag;
Vol wolcken, dampen en verdriet:
Het schijnt wel schoon, maer 't isset niet.

De H. Schrift gelijckt de broosheydt onses leven, by een bloem, een windt, roock, schaduw, droom, wevers spoele, en damp, &c. Waer over, als sich een Christen, dit alles te gemoedt voert, soo heeft hy overvloedige reden om dit leven, met ootmoet en nedrigheyt over te brengen, gedenckende, dat yeder dag de laeste is.

Troost in smerte.

t'Samen-spraeck tusschen Maria *en* Petrus.

Stemme: Gelijck als de witte Swane sterft.

Maria.

GElijck als een Tortelduyfken quijnt,
Als 't haer Egade derft:
Soo oock nu mijn ziel, eylaes sich pijnt,
Nu al haer vreugde sterft:
Hierom moet ick nu versuchten,
In mijn pijn,
En vol hoopen en vol duchten;
Treurig zijn.

Petrus.

2. Ey! wie is 't die hier klaegt en steent/
En quelt haer droeve hert:
Wie is 't doch die hier dus kucht en weent/
En slooft sich in de smert?
Wilt de sorg en droefheyd staken/
Weest te vreen/
Wat gy niet kond beter maken/
Dient geleen.

Maria,

3. Ach! wat vreugt is voor mijn bange ziel,
Die in de rouw verslijt.
Al wat my eerst in de vreugt beviel,
Is Alst en Aconijt,
Schreyen is nu al mijn vreugde,
Lacchen, pijn,
Al mijn wellust ongeneugde,
En venijn.

Petrus.

4. Waer toe al de wanhoop en de rouw/
En dees mistroostigheyd?
Zijt gy slechts God en sijn Woord getrouw/
Die u dit kruys bereydt,

't Is

't Js Godes hand die u komt vanden /
Houd u stil /
Hy breeckt haest u rouw en banden /
Js 't sijn wil.

Maria.

5. Ach! hoe licht valt troost in ongeval,
Voor die geen smert gevoelt;
Maer die in 't hert bevinden sal,
Daer leyt een nest dat woelt;
Sucht op suchten, 't hert is bange,
En verteert.
Waer uyt sal ick troost ontfangen?
'k Ben verheert.

Petrus.

6. Wie rouw noch door de rouw vermeert /
Verzwaert sijn eygen schult:
Bid God dat hy van u 't lijden weert /
En hebt daer in gedult:
't Lyden / ja al 's werrelds lijden /
Js niet weert /
Al de lust / en al 't verblijden /
Ons bescheert.

Maria.

7. Moet ick dan mijn rouw en smert versmaen,
En soecken troost in Godt?
P. Ja / gy moet als een die seer belaen /
Hier soecken 't hooghste lot.
M. O gy Schepper aller dingen!
Die elck vreest,
Troost mijn hert, doch sonderlingen;
Door u Geest.

Petrus.

8. Dit 's wegh waer door men Christum vind /
Daer elck sijn kruyce draeght /
Hier door proeft hy yder dien hy mind /
Hoe zwaer 't hem druckt en plaeght.
M. Heyligh kruys, 'k wil u om-armen,
Troost my voort.
Heere wilt u mijns ontfarmen,
Na u woort.

Stemme: Schoon lief gy zijt prijs waert alleyne.

HOe lieflijck zijn doch dese voeten /
Die na den vreede gaen: Die na / &c.
Want heyl en troost sal hun gemoeten /
Die na het goede staen. Die na het &c.
Beschouwt dees ef'ne baen /
s'Is veylig om te wand'len /
Dus drijft hier al u doen en hand'len /
Na 't geen in eeuwigheyt sal steets bestaen.
2. Dees weg heeft Christus self betreden /
In waer' onnoselheyt. In waer / &c.
Hy was de waerheyt en de vrede /
En vol ootmoedigheyt. En vol / &c.
Hy heeft dees weg bereyt /
Voor die in hem glooven /
Dus hoort sijn stemme van hier boven /
Doet voet' en houdt sijn woordt / tot u geseyt.
3. De vreed' is een verheven kroone /
Een zegen en cieraet / Een zegen &c.
Een vrucht des Geests / ja overschoone /
Een doelwit van genaed': Een doelwit / &c.
Ja salig is de raed /
Van die na Vreede streven /
Sy is in ziel / verstant en leven /
Een licht / een weg / die na den Hemel gaet.
4. Wel salig / die steets op dees wegen /
Op gift noch slangen treet / Op gift / &c.
Maer tot het goede wel genegen /
Der sonden padt vergeet / Der sonden / &c.
Want die sal ramp noch leet /
In sijn doen weder-varen /
Hoe hol oock gaen de wreede baren /
Want God tot sijnder bystant staet gereet.
5. Den breeden weg wilt doch vermijden /
Die ten verderve leyt. Die ten / &c.
En wijchter af tot allen tijden /
Na 't pad der saligheyt / Na 't pad / &c.

Al is 't smal en vol lijd /
Daer volgt vreugt en verblijden /
De vree geeft u troost in druck en lijden /
En eene Kroon ter blijder saligheyd.

Lijdens Troost.

Stemme: Ick lijd' in 't hert pijn ongewoon.

ICk lijd / ô God! seer droeve smert /
Wilt doch mijn lijden / eens weer verblijden/
Dit woelt inwendig in mijn hert
Tot allen tyden / Heer! help my strijden.
Een worm is 't die my knaegt /
En wroet van binnen /
Dies wacht ick troost / ô Heer!
Dat ick mach t'uwer eer / dit overwinnen.

2. Als ick sla op mijn lijden acht /
Dan voel ick 't leven / dat gy kond geven /
Dan stilt sich weder mijn gedacht /
Schoon schrick en beven / noch in my kleven.
Ach wat hebt gy geleen!
In al u noode /
Als gy om sond' / soo deerlijck zijt gewond /
Ja tot den doode?

3. Indien door lijden komt de vreugt /
Uyt 's Hemels troone / soo overschoone /
Laet ons door 't lijden zyn verheugt /
God sal 't beloonen / en ons bekroonen:
Wie om Gods name lijd /
Door reyn geweten /
Verwacht de heerlijckheyt / den sijnen lang bereyt /
En toegemeeten.

4. Schept troost mijn ziel uyt dees fonteyn/
En wilt u laven / in Godes gaven /
Weest lijdsaem en voor Gode kleyn /
Op dat u slaven / en angstig draven /
Verkrijg het eynd' van hare wensch /

Dat

Dat gy als kampioene /
Die om u sonden lijd / verwint dien harden strijd /
Gehart en koene.
5. Dit lijden duurt maer korten tijd /
En neemt een eynde / als 't God wil wenden /
Maer die om snoode booshеyt lijd /
Zweeft in ellende / van eeuwig schenden /
Een vuur dat stadig brand /
Pijnt den godloosen:
Geef Heere dat ick door dy / blijf van de qualen vry /
Der over boosen.

De valsche en ware ruste.

Stemme: O Salig Heylig Bethlehem.

AL roemdy arme mensch / van rust:
Op 't aerdrijck wort geen rust gevonden /
't Geen gy noemt rust/dat is een lust /
Gemengt met gal en groote sonden.
2. Al schijnt dat gy in weelde leeft/
Dat is geen rust die sal beklijven /
De onrust steets daer onder zweeft /
En spa berouw sal by u blijven.
3. Schoon gy ontslaet u van 't gewoel /
En leeft schier eensaem en ellendig /
Wat baet dat / als 'er wroet een poel /
Die 't hert vol onrust plaegt inwendig.
4. Sluyt vry de onrust buytens huys /
Sy sal weer dringen door de spleten :
Want laster / achterklap / of kruys /
Zijn droeve boden door 't geweten.
5. Al blinckt van buyten vag of gout /
De hoovaerdy met haer cieraden /
Al pronckt gy 't lichaem prats en stout /
't Zijn de aenlocksels / u / ten quade.
6. Soeckt Gods Rijck en Gerechtigheyt /
Dan sal u rust en lust toevloeyen :

In

In Gods-vrucht en oprechtigheyt /
Dan fult gy als de Cedren bloeyen.
7. Volgt Christum en sijn waerheyt na/
Leert kruys en sijn versmaetheyt dragen:
Wat God u toesend vroeg en spa /
Buygt uwe wil na sijn behagen.
8. Sijn kruys brengt rust / na veel verdriet/
Want rust moet in de ziele woonen /
Des werelds rust is broos als riet /
Maer 's Hemels rust verwint de kroonen.
„ 9. Laet dan u rust dees onrust zijn /
„ Dat gy moogt met de sonden strijden /
„ Al kost het arbeyt / moeyt' en pyn /
„ Gy sult u namaels weer verblijden.

Genoegen en Misnoegen.

Stemme: Engelse Fortuyn. Of / Indien mijn Godt gaf in mijn ouderdom.

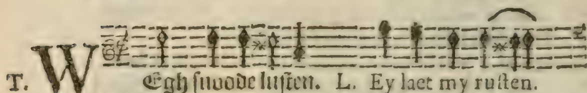
G. WAt baert de sorg in menig mensch verdriet?
M. 't Geen gy noemt sorg, dat is de sorge niet.
G. Is 't dan geen sorg / soo noemt het liever lust.
M. Dat u dunckt sorg, is my de grootste rust.
G. 2. Noemt gy dan rust / dat soo veel onrust geeft?
M. Dit is de weg daer nu de mensch na streeft.
G. Wel streeft gy dan niet self na ongeneugt?
M. O neen! dit 's my een aengename vreugt.
G. 3. O snoode vreugt! die soo veel rampen baert.
M. Dit seyt alleen eens armen suffers aert.
G. Is 't suffery dat ick na deugde soeck?
M. 't Swaermoedig bloed ick in mijn ziel vervloeck.
G. 4. Soo slaeft gy dan alleen om staet en geld.
M. Hier op is 't hert by my alleen gestelt.
G. Let gy dan niet op 't reedelyck gemoed?
M. Noyt swaer gepeyns verkrijgt hier schat en goedt.
G. 5. Het goed ick wensch / maer alles in de moet.
M. Ick sta na eer' na rijckdom en na goed.

G. Wat

G. Dat is 't soo gy alleen na hoogheyd oogt?
M. Dit 's nu de weg waer na de werreldt poogt.
G. 6. Verdoolde mensch! wy moeten verder gaen.
M. Wel soud ick dan de werreld my ontslaen?
G. Dat leert u God die ons 't genoegen leert.
M. Ghy spreeckt wel schoon, maer oordeelt gantsch verkeert.
G. 7. God geeft het goed en 't is een zegen Gods.
M. En 't goed dat maeckt my moedig, fier en trots.
G. Dit is 't bederf dat u ten quaden leyt.
M. Neen, 't is 't vermaeck tot rechte vrolijckheyt.
G. 8. Hoe licht vergaet al dees vermomde schijn?
M. Is 't niet een lust, rijck en geacht te zijn?
G. Maer rijck in God dat is een beter schat.
M. Dit is voor my een al te slechten pad.
G. 9. Dit enge pad moet yeder mensch ingaen.
M. Wel sal ick dan den rijckdom gantsch versmaen?
G. De rijckdom niet die eerlijck is by God.
M. Soo word ick dan eerst aller menschen spot.
G. 10. Wat schaed u dit / gy wort in Gode rijck.
M. Dit leert my 't goed verachten als het slijck.
G. 't Is waer / doch soo / dat 't hert daer niet aen kleef /
M. Van 't goed nochtans ick trots en prachtig leef.
G. 11. Elck Christen mensch in God genoegen leert.
M. Soo soud' ick dan betomen mijn begeert?
G. Dit is u best / dat gy u selver speent.
M. Heeft my dan God, dees Rijckdom niet verleent?
G. 12. De zegen Gods is sonder tal of maet.
M. Wel sal ick dan verminderen mijn staet?
G. Wat schaet als gy 't in beter overset?
M. Ick volg u raed, en sie op Godes wet.
„ 13. Set dan u hoop niet op het vluchtig goed /
„ Dat u verlaet / wanneer gy sterven moet /
„ Maer op die geen / die lijf en ziel terstont /
„ Door 't valsch gebruyck / stort in der Hellen grond.

t'Samen-ſpraeck tuſſchen *Trouw-hert* en *Licht-hert*.

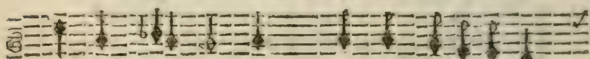
Stemme: Ach Amarrillis! Seg wat u wil is.

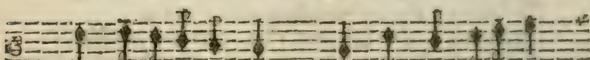
T. WEgh ſnoode luſten. L. Ey laet my ruſten.

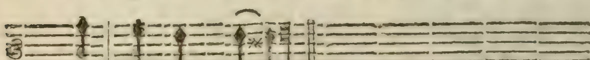
T. Dit is geen ruſt die u bekoorde. L. Waer toe al dit ge-

ſang van wijſe woorden? T. Ick ſucht om u verdriet.

L. Ick acht u preken niet. T. Ick ſing mijn oude lied.

Ach! dat elck 't hoorde.

2. L. Wat wilt ghy preken?
T. Van u gebreken.
L. Wilt ghy mijn ziel vol onruſt ſtichten?
T. Ach neen! ick wil u ziel in God verlichten.
L. Ghy maecktſe droef en bangh
T, Hier na ick ſeer verlangh.
L. Neemt elders uwen gangh.
T. Ick wil niet zwichten.

3. L. Mijn ziel is vrolijck.
T. U ziel is olijck.
L Sy ſwemt in weeld' en volheyt.
T. Dit is 't verderf dat leyt tot rechte dolheyt.

L. De

L. De wijn en 't bier zijn soet.
T. Ja voor een droncken bloed.
L. Ey 't maeckt een licht gemoet.
T. Maer 't hert is vol leyt.
4. L. 'k Soeck hier 't vernoegen.
T. Dat wil niet voegen.
L. Ick mest my steets by mijn gelagen.
T. Hier door soo komen u de zware plagen.
L. Ick slijt hier in mijn tijdt.
T. Ja tot u Ouders spijt.
L. Waer toe dient dit verwijt:
T. Ick sal 't God klagen.
5. L. Moet ick 't dan derven?
T. Denckt om u sterven.
L. Ick ben noch jong en frisch van leden.
T. Wie is nu borg voor den dag van heeden?
L. 'k Sie het leven dat is kort.
T. Dies u tot deugde port.
L. 't Schijnt gy een Preecker wort.
T. Tot deugd' en reeden.
6. L. Ick volg dan reeden.
T. Doet God gebeeden.
L. Sal ick my van 't geselschap speenen?
T. Ja/gy sult uwe ziel met God vereenen.
L. Ick bid Godt om gena.
T. Houd daer aen vroeg en spa.
L. Blusch dan de lust soo dra!
T. God sal 't verleenen.
7. L. Godt is goedtaerdig.
T. Ja oock rechtvaerdig.
L. Die wil mijn hert van 't quaed genesen.
T. Betracht u plicht/en wilt hem danckbaer wesen.
L. Hoe was ick dus verwondt.
T. God maeck u ziel gesond.
L. Gesegent zy u mondt.
T. God zy gepresen.

Tegens de eygen-baet.

Stemme: Fortuyn eylaes pourquoy. Of/ Nu leef ick in verdriet. Of/ Als ick uyt wand'len gaen.

SIe ick de menschen aen / haer handel en bedrijf/
Soo soeckt elck een sich self/ sijn voordeel en gerijf/
Ja waer ick 't oog oock keer / sie ick dat yeder tracht/
Na hoogheyt / staet en eer / en uytterlijcke pracht.

2. Want yeder raept en schraept / als 't maer tot voordeel streckt/
Al waer 't schoon / dat hy sag / sijn ziel hier door bevleckt:
Hy stelt het al ter zy / en denckt in sijnen sin:
't Is eerlijck wat ick doe / als 't streckt tot mijn gewin.

3. Geen winning streckt tot eer / wanneerder ontrouw blijckt/
Door 't eerbaer en het nut / de valsche baetsucht wijckt:
Dit is geen rechte deugt / als gy door eygen baet /
U even mensch verkloeckt / door een vermomt gelaet.

4. De deugde schuylt in 't hert/daer self de Rechter woont/
Dees vonnist tegen u / hoe seer gy 't oock verschoont:
Want wie door eygen baet / drijft valsheyd of geweld /
Daer is in sijn gemoed / het vonnis al geveld.

5. Of soo 't gebeuren mocht / door u verblind verstand /
Dat gy dit al veracht / en past op eer noch schand /
Daer is 't geweten doof / door 't derven van de smert /
Ja 't blijckt van een verstaelt en ongeneeslijck hert.

,, 6. Volgt dan in u gemoed / 't geen Godes wet u leert.
,, Streeft altijd na het best / en toomt u snoo begeert:
,, Vernoegt u in het geen / dat eerlijck is en goed /
,, En houd altijd voor God / een onbevleckt gemoed.

Voor-

Voorbeeldt van de Gerechtigheyt eeniger Heydenen.

ICk moet, als met verwonderinge, verhalen, 't gene ick by andere Schrijvers hebbe gelesen, hoe *Alexander de Groote*, terwijl hy de werreldt verheerde, verborgenderwijse in sekere Stadt van Persiën quam, om eens te vernemen, hoe men aldaer het Recht en de Gerechtigheydt handthaefde. Hy ging dan, onbekent, mede op 't Raedt-huys, en hoorde aldaer het geding of het pleyten aen. Onder andere hoorde hy op deser wijse de reede voeren: Heer Rechter! ick heb van dese Man, hier tegenwoordig, seecker huys gekoft, en alsoo ick daer in heb doen graven om een kelder toe te stellen, heb ick daer in een groote schat van geld gevonden, en also my die selve niet toe-behoort, heeft dese my geweygert die te ontfangen, en derhalven is de schat hier tegenwoordig, met versoeck, den Rechter gelieve hem te lasten, dat hy die selve aenneme, alse ick noch recht noch deel daer toe hebbe. De ander antwoorde, Heer Rechter, weest verseeckert dat dese schat, die desen vriend heeft gevonden, my noyt heeft toe-behoort. 't Is waer dat ick 't huys wel heb laten timmeren, maer het was doenmaels een gemeene plaets, daer yder op vermocht te bouwen; derhalven heb ick geen rechtmatige oorsaecke, om dit geld aen my te trecken. Na veele heeckelinge heen en weder, vonden sy geraden, desen schat den Rechter selve in handen te geven. De Rechter sprack voorts, gy bekent dan beyde, dat dese schat die in u huys is gevonden, u niet toe-behoort? Seght dan, onder wat schijn, soude ick, die hier toe recht noch deel hebbe, my die selve derve toe-matigen? daer behoeden my de Goden voor, dat ick vreemder goederen soude begeeren. Gy schuyft de saecke op mijn ampt, en op mijn geweten. Wel aen! ick moet raedt soecken. Daer op vraeghde de Rechter den eenen, of hy niet eenen Soone hadde? hy antwoorde, ja. Hy vraeghde den anderen, of hy niet een Dochter hadde? dees antwoorde van gelijcken ja. Hier op antwoorde de Rechter seer vrolijck, ey dat komt recht en wel te passe: Daerom oordeele ick dat u Soone dese Dochter sal ter Echt

 nemen,

nemen, en ick geve haer daer by, al dit geld tot een Bruydschat. Als *Alexander* dit hoorde, konde hy sich over dit wijs besluyt niet genoeg verwonderen, en borst als in den Geest op-getoogen, uyt, en seyde, hy had noyt gelooft, datter in de Werreldt luyden wierden gevonden, die de gerechtigheyt soo handhaefden als dese De Rechter, die hem niet kende, antwoorde, is 't oock wel mogelijck datter luyden werden gevonden, die anders doen? Voorseeker antwoorde *Alexander*, en dat dickwils, en aen veele plaetsen. Daer over de Rechter zijnde verwondert, uyt riep: of dan de Goden in die plaetsen oock lieten regenen en de Sonne schijnen? willende te kennen geven dat Godt soodanige luyden, daer men Recht noch Gerechtigheyt oeffende, sijnen regen en Sonne schijn behoorde te weygeren. Tot beschaemtheyt der Christenen, die over-de Gerechtigheyt sich soo weynig bevlijtigen.

't Vernoegde leven.

Stemme: 24 Psal. De aerd' is onses Godts, &c.

DJt is te recht een salig Man /
Die sich in 't sijn vernoegen kan /
En die door grootsheyd niet gedreven /
De gulde middelmaet bemint /
En is in alles soo gesint /
Dat hy beoogt een rustig leven.

2. Die op bewind noch hooge staet /
Noch sich op Vorsten gunst verlaet /
Noch op het slib'rig pad der Hoven;
Maer die het al van verr' beschouwt /
En need'rig sich op God betrouwt /
Als die 't hem alles schenckt van boven.

3. Die op de eerbaerheyt slaet acht /
En walgt van grootsheyt en van pracht /
En siet veel liever op sijn minder /
Die slecht en recht sijn tyd beleeft /
En yder mensch het sijne geeft /
Dees leeft gewis met weynig hinder.

4. Al stormt en woelt de woeste zee /

Hy sit op een geruste ree /
Want Blixem noch geen donderslagen /
Ontrusten sijn gerust gemoed /
Hy woelt niet al te seer om 't goed /
Dat niemand sal ten Hemel dragen.
5. Dien woecker druckt noch pleyt geschil /
Maer leeft vergeten vroom en stil /
Vernoegt in kost en zeedig kleeden /
Die meer heeft / en die min geniet /
En spaersaem / op een beter siet /
En toont sijn tochten / na de reden.
6. Die sijn Eegaed' en sijn gesint /
Gelijck een Vader recht bemind /
En licht se voor op Godes wegen /
Die niet als recht gewin beoogt /
En altijd na het beste poogt /
En siet alleen op 's Heeren zegen.
7. Dees man weet dat dit leven is
Zeer wanckel / broos en ongewis /
Dies leert hy sich altijd vernoegen /
En is te vreen met sijn genot /
En danckt den Heer voor 't overschot /
Die 't alles kan ten besten voegen.

't Rampzalig Leven der Grooten.

Stemme: O Salig Heylig Bethlehem.

WAt is het leven van den mensch!
Dat hoog in staet schijnt uyt-gelaten?
Al leeft een Prins na volle wensch /
Hy zweeft in vrees van d'ondersaten.
2. Sijn kroon al blinckt s' als een Robijn /
Die is een lastig pack om dragen /
Uytwendig van een schoone schijn /
Inwendig schrick en nare vlagen.
3. Ja maeckt hy 't na des eenen sin /
Stracks sal 't een ander weer benijden:
Wat kroypt hy veel versmaetheyt in /
Die hy oock nimmer kan vermijden,

4. Schoon dat het wencken is gebien /
Noch moet hy self een grooter vreesen :
Want God / dien yeder moet ontsien /
Diens dienst-knecht moet een Prins ook wesen.

5. Of isser maer en eeng kind /
De minste ramp verschrickt voor 't sterven :
Hy vreest voor 't Rijck / dat sijn bewind /
Geraken sal aen vreemde erven.

6. Al sluypt en buygt men voor hem neer /
't Zijn meest geveynsde diensligheden :
Laet dit al zijn ontsag en eer /
Hy is weer slaef van yders zeden.

7. Maer raeckt de vyand op de been /
Wat is hem sorg en moeyt' beschooren?
Al woelt het breyn / hy moet'er heen!
En yeders onwil sien en hooren.

8. Wanneer 't dan uytvalt na sijn wil /
Dan is 't met vlam en bloed verzegelt :
Is 't anders / soo is 't vol bedil /
Dan spreeckt men stout en ongeregelt.

9. Wanneer een ander rustigh slaept /
En eet sijn brood in grager ruste /
Hy sluimt / en droomt / en geeuwt / en gaept /
Banket noch wildbraad sal men lusten.

10. Ick zwijg noch van katibigheen /
Die yeder mensch is onderwarig :
Is hy dan vry? eylacy! neen:
't Zy Vorst of Boer / dit gaet eenparig.

11. De dood verschoont noch kleyn noch groot /
De Vorst maet met de beed'laer reysen ;
Hen overkomt de self de noot /
De dood treft hutten en palleysen.

12. Dit leven is soo heerlyck niet /
Als 't uyterlijck wel blinckt voor d'oogen/
Het is vermengt met veel verdriet /
Al schijnt het ons van groot vermogen.

13. Een yeder leef in God / gerust /
Laet Princen zijn in staet verheven :
Elck zy vernoegt. Laet al ons lust /
Steets strecken na het beste leven.

Der Jongelingen en Dochters cieraet.

Stemme: Coridon ontsteken. Of/ Aertjen. die is aerdig.

DOchters wiltg' u cieren / met een peerle kroon:
Vlecht geen dart'le zwieren / die u duncken schoon/
Maer druckt d'eed'le deugde / om u eerbaer hooft /
Dat sal zijn een vreugde / dieder noyt verdooft.

2. Vlechter Gods-vrucht binnen / ey dat lieflijck kruyt /
Dat in ziel en zinnen / was tot schoonder spruyt /
Als 't hoogmoedig wesen / dat de lusten vleyt /
Dat'er komt geresen uyt de dertelheyd.

3. Siet gy aen de peerlen / die soo suyver zijn /
En voor d'oogen dwerlen / in soo held're schijn:
Denckt dan in u herten / dit is 't maegden beelt /
Dat ons vrijd van smerten / en ons schatten deelt.

4. Siet gy dees kleynoden / en haer suyver wit /
Ey laet u die noden / dat gy kuysch besit /
Een reyn eerbaer leven / dat'er onbevleckt/
U een krans sal geven die ten hemel streckt.

5. Ciert u met geen prachten / noch vermomde prael /
Met geen kroese drachten / noch met weyts onthael /
Maer met vriend'lijckheden / en met ootmoedigheyd /
Met gecierde zeden / vol sachtmoedigheyt.

6. Want in bag en ringen / en in overmoed /
Schuylen valsche dingen / maer geen heylsaem goed /
Dat'er sal beklijven / noch voor God bestaen /
Maer de deugt sal blijven / als dit sal vergaen.

„ 7. Dus verciert u leden met een heylig kleed /
„ Vol Godvruchtigheden / die de pracht vertreet /
„ Op dat gy moogt lichten / als het morgen-root /
„ En u naesten stichten / 't zy in vreugt of noot.

Lof der need'rige Staet.

Stemme: La Vignone. Of/ O! çierlijck çieraet.

O Nederige staet!
Die veylig u spoet en onspoet houd te maet.
Die ick bemin / met hert en sin /
En die ick acht voor groot gewin /
Die bergen noch dalen ontsiet /
Die niet vreest hoog gebiet /
Maer die haer plicht / gelijck een licht /
Ontvonckt voor yders aengesicht.
2. Ach slibberige Hof!
Dat pragtig en trots / door weelde soeckt u lof /
Waer vol gewoel / des afgronts poel /
En haet en nijd vest hare stoel:
Daer trouwe en eere veracht /
En pracht / krielt dag en nacht/
Daer d'ontrouw woont / bedrog gekroont /
En deugd' te schandigh wort geloont.
3. Lof middelbare stand /
Die veylig roept met 't schuytje onder 't land /
Wat soeter lust / baert doch de rust /
Diens hert niet is yet quaeds bewust?
Die stormen noch winden niet vreest /
Wiens geest / niet is bedeest /
Maer houd sich slecht/ vroom en oprecht /
Vernoegt / wat hem is op-geleght.
4. Maer gy verheven top!
Wiens kruynen seer hoog steyg'ren op /
Siet hier u staet / en toeverlaet /
Die doch soo snel en ras vergaet:
Als buyen en donder 't geweld /
Ontstelt / en nedervelt /
Dan daelt u pracht / en word veracht /
Ja van een Boere kluys belacht.

De woelende Mensche.

Stemme: Doense, doense.

D E mensche ratst door berg en dal / Door bosschen en door dalen / en door dalen / En geeft sich in veel ongeval / Om gout en schat te halen / Maer op de deugt en eer / laey! laey! Maer op de deugt en eer / men weynig let.

2. De mensch zweeft over zee en sandt /
Door stormen en door baren / en door baren /
En hy verlaet sijn hof en land /
Om geld en goed te garen /
Maer op de ed'le ziel / leyder! leyder!
Maer op de ed'le ziel / men weynig past.

3. Maer als 't al is geraept / geschraept /
Door krom en slinckse wegen: slinckse wegen /
't Onrustig hert dan nimmer slaept /
Maer vind sich heel verlegen /
Want eene worm die knaegt / droevig / droevig /
Want eene worm die knaegt en rooft sijn rust.

4. Soo

4. Soo soeckt men dan door staet en pracht /
Sijn sinnen te verlusten / te verlusten /
Men slaet alleen op wellust acht /
En soeckt daer in sijn rusten /
Maer 't is een broose lust / vluchtig / vluchtig /
Maer 't is een broose lust / die ras verdwijnt.

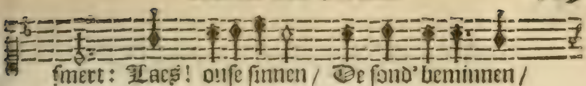
5. 't Is beter datm' om 't eeuwig peynst /
Dat eeuwig sal beklijven / sal beklijven /
Dan datm' om 't aerdsche goed soo veynst /
Dat snellijck sal weg drijven /
Maer 's Hemels goed geduurt / eeuwig / eeuwig /
Maer 't Hemels goed geduurt in eeuwigheyt.

„ 6. Heft dan u hert en ziel om hoog /
„ En tracht na 't beste leven / 't beste leven /
„ En staert ten Hemel met u oog /
„ Die beter schat sal geven :
„ Daer blinckt het hoogste goed / stadig / stadig /
„ Daer blinckt het hoogste goed / dat God bekroont.

Laster der Sonde.

STEMME: *En fin d'amour.*

WAt is de sond' in ons gemoed? Een slaefsche
duysterheyt / Die stadig woet. So dat geladen leyt /
Een pack van quaden op ons hert / Dat ons benaut vol
smert :

2 Sy is een blindheyd in 't verstand /
Verbreeckster van Gods wet /
Een nest vol schand' /
Daer sy haer hert op set /
Sy is berooft van 's Hemels licht /
En van Gods aengesicht /
Wiens snoode lusten / de ziel ontrusten /
Die sy in ons sticht.

3. Wat is sy een vergifte slang /
Die haer venijnen spreyt?
En maeckt ons bang/
Als s' op haer luymen leyt:
Sy is een Juffer van de dood /
En die ons brengt in nood /
En door wiens oogen / wy zijn bedrogen /
Als sy d'Appel boot.

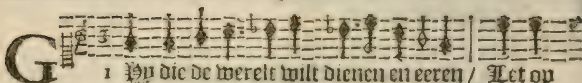
4. Door wat bedrog en snoode list /
Stort sy ons in gevaer /
En broeyt veel twist /
Van 't eene jaer op jaer?
Sy stort ons in der hellen grond /
Door haer vergifte mond /
Ja knaegt de ziele / en gaet verniele /
Wat eerst vreedig stond.

,, 5. O worm die ons gewisse knaegt /
,, Door u bedriegery /
,, Die ons belaegt /
,, Dat wy zijn nimmer vry.
,, God sal der vroomen bystant zijn /
,, En smooren u venijn /
,, Die ons gemoeden / geneygt ten goeden/
,, Vrijd van quael en pijn.

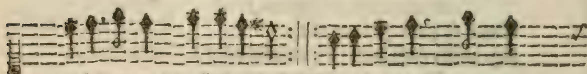
Ver-

Verachtinge der Werreldt.

Stemme: *Franſche air.*

G 1 Gy die de werelt wilt dienen en eeren / Let op
3 Die u kan heffen en weder verneeren / Die u

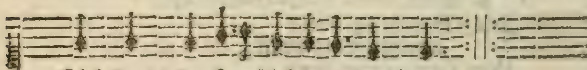
2 u leven en vluchtige luſt / Die u verlockt door een
4 kan vleyen en rooven u ruſt /

vermomde ſchijn / En ſchaft voor vreugt / ſeer doode-

lijck venijn / Waer door de ziel / in veel gevaer en ſmert /

Sich ſtort / dat ſy gelijck betoovert wert.

2. Wilt gy haer volgen / ſy ſal u beminnen /
Sy ſal haer weſen een lieflijcke vreugt /
Vriend'lijck betoonen / in ziel en in ſinnen /
En u beſmetten met veel ongeneugt.
Want ſy is valſch / door haer lief-koſery /
Die u verleyt / door ſnoo bedriegery /
En ſchenckt u in voor vreugde bitt're gal /
Die u hier na ſoo ſuur bekomen ſal.

3. Sy ſal u ſtrelen en weder verſlinden /
Al uwe eere / u tijd en u geld /
Sy ſal u kluyſt'ren en ſtrengelijck binden /

Die

Dat gy verslagen legt neder gevelt:
Sy sal u ziel / met stricken overlaen /
Tot u verdriet / met scherpe geessels slaen /
Soo dat u lijf gemartelt en gepijnt /
Hier door geprangt / in veel' ellende quijnt.

4. Gy wort een slave die vriend'lick moet speelen /
Gy moet de werreld een Troetel-kind zijn /
Al hare wonden zijn niet om te heelen /
Als door gebeden met boet en met pijn /
En waer berouw / door een gebroken hert /
Dat dan versoept de schandelijcke smert /
Waer door 't gemoed / door overleg van 't quaet /
Sich schaemt voor God / die alle sonden haet.

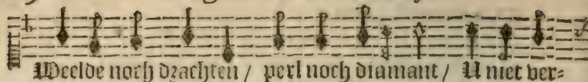
„5. Vliet dan de werreldt / met al hare lusten /
„ Streeft op ten Hemel na 't heylige pad /
„ Vliet het verganckelijck / laet de ziel rusten /
„ Kiest voor de weelde / dees hemelsche schat /
„ Daer alle lust en alle vreugde woont /
„ En daer de deugt wort loffelijck bekroont:
„ Want 's werrelds lust en hoogmoed sal vergaen /
„ Maer Godes woord sal eeuwiglijck bestaen.

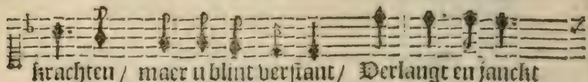
Tegens de Hovaerdye.

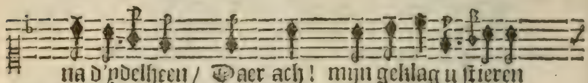
Stemme: *Carile.*

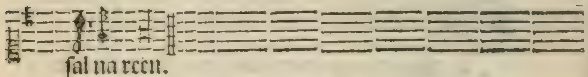
Carile! hoe volgdy dus de werelt/ door een schijn en valsche lust: Door roem / en wulpsche pracht / die elck veracht / Schoon sy u behaegt / en daer in schept u rust:

Weelde

Weelde noch drachten / perl noch diamant / U niet ver-

krachten / maer u blint verſtant / Verlangt en janckt

na d'ydelheen / Daer ach! myn geklag u ſtieren

ſal na reen.

2. Let eens op de brooshegd van leven / op een roock en loſſe waen /
Die ſmelt en ras verdwijnt / hoe ſchoon 't u ſchijnt /
Hoe gy 't ooch verbloemt / en gaet dees gladde baen.
Hayren en jaren / proncken en gepraeł /
Seer ſnel weg varen / als gy oud en kael /
U tijd / verſlijt in koſtelheen /
Die gy / als by ty / moet mannelijck vertreen.

3. Ciert u vry / en wilt in Rooskens baden / volgt de ſleur en hooffſche pracht /
Vermomt en topt u op / gelijck een pop /
Met Floers en Blancket / en kroeſe weytſche dracht:
Kleeren en veeren / baggen noch juweel /
Konnen u eeren / hoovaerd maeckt niet eel:
't Gemoed / u doet / met ſorg verſtaen /
Dat al dit gemal / moet als een bloem vergaen.

4. Carilé, wilt Sions dochters volgen / in haer cier en zedig kleed /
Daer tijd / of vauge lucht / noch naer geſucht /
U hier van berooft / 't zy in vreugde noch leed /
Eere en deugde / Godsvrucht en geloof /
Sullen u verjeugden / met een heylig loof /
Met Pſalm / wiens galm / en ſoete ſtem /
Wiens thoon / overſchoon / klinckt in Jeruſalem.

5. 't Kleed

5. 't Kleed zy wit / en onbemorst van sonden / daer de liefd' en hoop in leeft /
Daer gy / geciert soo schoon / voor Godes throon /
Reyn en onbevleckt als een suyver Duyfken zweeft.
Engels en Reyen / en des Hemels schaer /
Sullen u geleyen / heylig voor 't Autaer /
Daer 't Lam / de stam der vroomen siet /
Die slecht / en oprecht / 's Hemels vreugde geniet.

De weg van 't Menschelijck leven.

Al 't oude, al 't selfde.

Stemme: Fortuyn eylaes bedroeft. Of / Als ick uyt wand'len ga.

GElijck de Sonne draeyt / soo draeyt ons leven oock /
Ons dagen zijn soo licht / gelijck een lichte roock /
Ons leven is een bloem / die in den morgenstond /
Sijn bloeysel ons vertoont / en 's avonts leyt te grond.

2. Ons leven is een Kind, dat in de wiege schreyt /
Stracks volgt 'er op de Jeugt, vol sorg en zwarigheyd:
Nu draeft en slaeft de Man, voor Vrouw en voor 't gesin /
En d'ouderdom brengt ramp / en alle zwackheyt in.

3. Soo rolt de tijd op tijd / gelijck een kluwen aen /
En als het is volspeelt / dan scheertmen af de draen /
Daer leyt dan al ons glants / als in het stof vertreen /
Een ander grijpt de spil / en spint op nieuws weer heen.

4. Dus ebt en vloeyt ons ty. 't Is nimmermeer gedaen:
Al waer het d'eene laet / daer grijpt het d'ander aen /
Maer watter is voorby / dat keert niet wederom /
Nature heeft haer webb' al in den ouden drom.

5. Sy zaeyt / sy maeyt en queekt / en rooft het weer tot niet /
Wanneer het een vergaet / men stracks na 't ander siet:
't Verdreven baert gewin / en brengt weer voor den dag /
Wat eertijds was verrot / men nu weer bloeyen sag.

6. Maer wie in Christo leeft / blijft van 't verderven vry /
Al sterft hy en vergaet / hem blijft het leven by:
't Verderffelijck treckt aen / dat onverderffelijck is /
En dit 's een Christen mensch / een groot geheymenis.

N B. De Poëten versierden dat 'er waren *Parcæ*, Goddinnen van Leven en Dood, en dat *Cloto* het Vlas aen den Rocken dede, dat *Lachesis* het spon, en dat *Atropos*, als 't haer dacht geraden, den draet afsneet. En hier mede wilden sy des Menschen leven afbeelden. Doch 't is Godt die aller Menschen handelingen bestiert, en in wiens handen wy alle zijn.

Wensch na Vrede.

Stemme: Ick roep u Hemelsche Vader aen.

HOe holt de werreld over al /
Een yder is vol vreesen /
Ach wat het eynd' noch wesen sal /
Van dit droevig ong'val:
Het houd noch maet nach stal /
Met al dit godloos wesen.
2. Men hoort 'er niet als krijgs rumoer /
Van kerven / moorden / branden /
Noch Burger wert verschoont noch Boer /
Ja d'aldersnoodste loer /
Voert menig aen het snoer /
En brengt hem tot schanden.
3. Eylaes! wat hoort men naer gekrijt /
Men hoort trompetten blasen;
Daer sneuvelt menig in den strijd /
Door haet en dolle nijd /
Tot 's even naesten spijt /
Om in sijn goed te grasen.
4. De Vreed' is nu al weg gejaegt /
De bloote degens klincken /
Siet hoe dat d'een den and'ren plaegt /
Ja 't moet God zijn geklaegt /

Hoe elck dus onversaegt /
Zijns naesten bloed nu wil drincken.
5. Verschijn doch eens / ô soete Vree /
Met uw' Olijve rancken :
Dan sal verdwijnen al het wee /
Op 't Land en in de Stee /
Want menschen en het Vee /
Na u ô Vreede ! jancken.
6. Dan sal de Wollef en het Lam /
In eene weyde speelen :
De wreede Leeuw sal werden tam /
Die eerst was fel en gram :
Dan sal den Christen stam /
Een blijde Lof-sang quelen.
7. Verschijn / verschijn / ô vrolijck licht !
Met uwe goude stralen /
En toogt u Godlijck aengesicht /
Dat yder Mensche sticht /
Op dat elck in sijn plicht /
Gods goedheyd mag verhalen.

Klachte over de Woelende Werreldt.

Stemme : Ey laes amour ! wat gaet my aen.

Wie op de werreld acht /
Wat siet men zwerven / kerven /
Onder 't menschelijck geslacht /
Hoort men niet als van verderven /
In gehuchten / kerck of kluys /
O wat is 't een lastig kruys !
2. Wat sal doch 't eynde zijn /
Van al dit moorden / dooden ?
Wilt gy in ellend' en pijn /
Volgen steets het pad der snooden /
En op hoopen quaed op quaed ?
Maer God al u booshheyd haet.
3. Hoe kan de haet en nijd /
Soo veel twist te samen rocken ?

Datmen stadig in den strijd /
Siet haer by den hayren plocken /
En met spietse / bus en zwaerd /
Delgen uyt der menschen aert?
4. Fy / fy / ontaert geslacht!
Sult gy niet eens weder keeren /
En u voeren in gedacht /
Dese trouwe les des Heeren /
Dat wie met den zwaerde slaet /
Weder in sijn bloed vergaet?
5. Zijt gy dan wreeder dier /
Als de Tygers of de Leeuwen /
Brand u hert in feller vyer /
Als de wreede Wolven schreeuwen /
Die met Beere-marg gevoet /
Rasen uyt een dol gemoed?
6. Laet af / ô Christen mensch!
Van al dit godloos wesen /
Dan krijgdy 's Hemels wensch /
En sult niet voor 't oordeel vreesen;
Want het goddeloos getal /
Noyt Gods rijck besitten sal.
7. Roert eens / ô groote God!
't Hert van des werrelds Grooten /
Datse niet tot uwer spot /
Dooden met haer Lands-genooten;
Dat haer sucht tot heerschappy /
Nimmer keer tot tyranny.

Vreede klachte.

Stemme: Schoonste Nymphje, &c.

W Aer mijn oog / een trane Bron /
Dat ick kon /
Al het ongeval beweenen /
Waerom d'arme Christen schaer /
Vol gevaer /
Moet versuchten en dus steenen.

2. Als ick sie 't verwoesten aen /
O dan staen /
Al dees grouw'len voor mijn oogen /
Dan gedenck ick / ach mijn Heer!
Kondy meer /
Al dit moord-geschrey gedoogen?

3. Hier verjaegt men man en vrouw /
En vol rouw /
Zijn de arme Ondersaten /
Die verslagen als het Vee /
Wee! ach wee!
Zijn gezaeyt op veld' en straten.

4. Weent / ô dochter Sions weent /
Sucht en steent:
Houd niet af van bitter klagen /
Stort u tranen als een bloed /
Om het bloed /
Dat soo deerlijck leyt verslagen.

5. God sal eens van boven af /
Wannen 't kaf /
En met scherpe geessels wreecken /
Al dees wrevelmoet en 't quaet /
Dat hy haet /
En in sijne gramschap spreecken.

6. Weg gy boose vert' van hier /
Want mijn vyer /
Sal op uwe ziele branden /
En gy sult in blam en roock /
Voor 't gespoock /
Zijn verschrickt en klapper-tanden.

7. Steeckt dan eens u zwaerden op /
Of u kop
Sal gevoelen Godes tooren /
Want een fel moordadig hert /
Sal met smert /
Een verschricklijck oordeel hooren.

Dancksegginge over de weldaden Godts.

Stemme: Treet rasjes mijn voetjes.

WAt Godlijcker stralen / In 't herte dalen / Uyt 's Hemels zalen / Als van sijn goed / Dat yder voed / Verbrolijckt 't gemoed: Als wy verbaest aensien / Wat deugde hy ons aen komt bien.

2. Gods gunstige oogen /
Vol van vermogen /
Wel klaer betogen /
Van sijn gena / die vroeg en spa /
Ons herten soo dra /
Ontvonckt door eene brand /
Die glorijt in ziel en verstand.
3. Wie sou niet beminnen /
Met hert en sinnen /
En sien van binnen /
Op desen Heer: die tot ons leer /
Sijn gaven send neer:
En weckt ons dosse ziel /
Tot vreugd' die u Heer! beviel.
4. Want al ons gedachten /
Na 't Hemels trachten /
En 't aerdsch verachten /
Als 't een vergaet / en ons verlaet /
Daer 't eeuwig bestaet /

Soo

Soo sal dat eel gemoed /
God dancken voor dit groote goed.
5. Wie dan Godes zegen /
Hier heeft verkregen /
Sal t'aller wegen /
God singen lof / voor huys en hof /
En nemen hier stof /
Dat hy door 't aerdtsche siet /
Na 's Hemels / dat hem God aenbiet.

Om Vergiffenisse der Sonden.

Op de wijse van C. V. Mander.

Stem: Meer aerd' als gout, meer quaed' als goede menschen.

Ofte op dese nieuwe gestelde Voys.

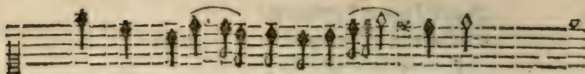
Ick koom tot u met zware last ge- laden /
Ach! Hee - re laet myn ziel in u sich baden /

Myn sond' eplaes! die druckt my na den grond:
Die nu by-na leyd tot ter dood verwond.

Myn hert is flauw / En 't aengesicht verf nauw /

Haer oogen na dien schoonen He - mel staen.

Om dat my prangt 't geweten / en my tuygt /

2. Gy wilt dan Heer! niet met u dienaer treden /
In u gerecht / noch straffen na u wet /
Wie kan bestaen? wie souder geven reden /
Als gy op 't strengst' u oordeel voor ons set?
Wy treden dan /
Op uwe goedheyd an /
En weten dat de straf u haest berouwt /
En dat gy zijt een Vader die terstont /
Sijn roe verbreeckt / aen die op u vertrouwt /
Besprengt daerom met Ysop onse wond'.

3. Schoon dat de sond' ons hayren gaet te boven /
En is soo root als 't hoogste Carmosijn:
Soo sullen wy van u niet zijn verschoven /
Maer door u gunst / soo wit als wolle zijn:
Dan u gena /
Blinckt altijd vroeg en spa;
Ja wijder als de aerd' van d'Hemel staet /
Ja wijder als het Westen van het Oost /
Streckt uwe liefd' / die nimmermeer vergaet /
Want gy zijt ons een toeverlaet en troost.

4. Gy hebt dit woord als met een eed gezwooren /
Dat gy niet wilt des armen Sondaers dood;
Maer dat hy leef / noch 't Schaephen blijf verlooren /
Om dat gy nopt den Sondaer van u stoot.
Wanneer hy karmt /
Gy vriendelijck om armt:
Als slechts 't berouw uyt reynder herten spruyt /
Dan werpt gy weg sijn' sonden in de zee /
Gedencktse niet / ja delgtse gantschlijck uyt /
Ja 't onreyn hert word witter als een snee.

„ 5. Wilt ons dan Heer een heylig kleed aentrecken /

„ Een

„ Een rock des Heyls en vol gerechtigheyt:
„ Wilt dan u Geest steets in ons hert verwecken /
„ Dat wy betreen 't pad uwer heylighheyt.
„ Gy sand u Soon /
„ Die sich voor ons liet doon /
„ Op dat 'er niemand doch verloren ga /
„ Van die hem in sijn woord gelooft.
„ Wy smeecken Heer ! en bidden om gena /
„ Dat ons geloof noch licht niet werd verdooft.

DANCKLIEDT.

Uyt C. V. Mander.

Stemme: O Wijn de eed'le Creature.

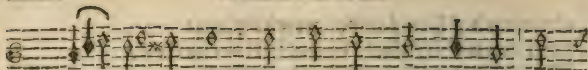
Ofte op dese nieuwe gestelde Voys.

D 1 E Son verspreyt haer held're stralen /
3 En komt op kruyt en bloempjes dalen /

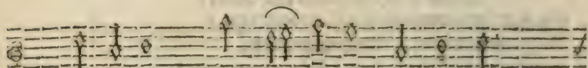
2 hel - d're stralen / 5 Die 't aerdrijck met haer lieve
4 bloemp-jes dalen / 7 Soo dat al 't Vee / ja selfs de

6 glants verheugt: 't Gevogelt queelt
8. mensch schept vreugt:

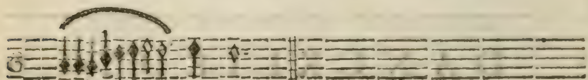
een soo verheven klang / Tot 's Scheppers lof / door

uyt - gelaten luſt. Laet dan ons Geeſt niet werden

uyt-gebluſt / Maer looft u God door een ver-

heugh ---- de ſang.

2. Wy dancken God voor al den zegen /
Die hy ons heeft genaed'lijck beſcheert:
Die ons bedauwt met ſijnen regen /
Die ons ſijn gunſt aen lijf en ziel vermeert.
Schouwt doch eens aen / en ſiet ſijn wonderheen /
Waer meed' hy 't land dus rijckelijck verciert /
Hoe weeld'rig 't kruyd / geboomt en 't graſjen tiert.
En hoe dit God doet voor den menſch alleen.

3. Hebt gy geen ſtof om God te loven /
Die u / van all's / dus rijckelijck voorſiet?
Hy ſchenckt u alle ding van boven /
Daer hy doch ſelf van alles niet geniet:
Al wat het land van Vee en vruchten geeft /
Die zijn den menſch tot luſt en onderhoud;
Ja wat 'er zweeft op bergen en het wout /
In locht of zee / om uwent wille leeft.

4. Hoe ſou een hert doch dus ontaerden /
En al ſijn plicht ſoo dertel overtreen?
Noch houden dit geſchenck in waerden /
Dat God hier ſchiep voor d'arme menſch alleen?
Ach neen! ontſteeckt den Heer in u gemoed /
Een Offer-vyer / van ware danckbaerheyd /
Om dat hy u dees gaven heeft bereyt /
En al dees vreugt en al dees weldaed doet.

5. God

5. God heeft doch onser niet van nooden /
Noch oock al 't geen / dat hy geschapen heeft /
Hy wert gedient door 's Hemels booden /
Een heylig Heyr / gestadig om hem zweeft /
Wiens soete toon vol Musicael gefluyt /
Zijn gulde zael geduurig over klinckt.
God is een Geest / en wil dat gy hem singt /
Een geestlijck lof met reyner herten uyt.

Danckseggingе over de bewaringe Godts.

Stemme: Galathea geestig dier Of / Frederick Hendrick van Nassouw.

LOoft mijn ziele / looft den Heer:
Looft mijn ziel den Heere:
Dat ick Godes lof vermeer /
En sing t'zijnder eere?
O mijn God! gy geeft my stof /
Dat ick tot u heylig lof /
Mag met helder keelen /
Op de Harpe speelen.

2. Die my met genaed' en gonst /
Lieflijck hebt omscheenen:
Wilt my met u soete jonst /
In u liefd' vereenen:
Dat door 't stralen / van om hoog /
Ick / als d'Appel van u oog /
My door 's vyands vleyen.
Noch niet laet verleyen.

3. Want gy / als een Herder doet /
Uwe schaepkens weydet /
Die gy met u Manna voed /
En den staf geleydet:
Die mijn ziel ten water-bron /
Door het steecken van de Son /

In u klaver grasen /
Door u gunst komt asen.

4. Schoon of ick in 't doncker streef /
In kruys en ellende:
Gy weet Heere dat ick leef /
Die 't kruys soo kond wenden /
Dat al mijne druck en pijn /
Kan in vreugd' verandert zijn /
Dat ick door mijn lijden /
My weer mach verblijden.

5. Gy wijst my uw wegen aen /
Die ick moet betreden;
Wel geluckig die daer gaen /
In u wet en zeden:
O die in u vlercken rust!
Vroegt toe volheyt en de lust /
Die als stroomen schieten /
Uyt u rijcke vlieten.

6. O spring-ader aller vreugd!
O licht / sonder duyster!
Gy zijt onse lust en jeugd /
Al ons glants en luyster:
Gy wischt onse tranen af /
Gy treckt ons uyt 't doncker graf /
Dat wy / in 't verderven /
Heer / voor u / niet sterven.

7. Leeuwen zwerven om ons heen /
Ja vergifte draken;
Maer gy hebt voor ons gebeen /
Dat wy uyt haer kaken /
Zijn door u gena bevrijt:
Laet doch Heer! tot geener tijd /
Ons geloof bezwijcken /
Noch den Satan wijcken.

8. Laet u Engel houden wacht /
Dat die ons behoede:

Neemt Heer op ons gangen acht /
En op 's vyands woeden:
Dat sich onse voet niet stoot /
Maer bevrijd ons van den dood /
Op dat wy u loven /
Eeuwiglijck hier boven.

Siet de musijck-Nooten in Lust tot Wijsheydt, *Fredrick Hendrick.* Fol. 224.

Echts-Gesang.

Stemme: O Salig heylig Bethlehem.

GEluckig / ô vereenigt Paer /
Die door de vreese Gods gedreven:
U bind in desen Echt te gaer /
Tot een gerust en beter leven.

2. Wat gy daer in ter handen slaet /
Dat laet / ô Heere! wel gelucken;
Want wie dat in uw wegen gaet /
Die sal noch ramp noch onspoet drucken.

3. U goe Vriendin en Bed-genoot /
De schoonste Lust-hof van mijn sinnen /
Die sal getrouw zijn in de dood /
En u met hert en ziel beminnen.

4. Gy sult / door haer / de soete vreugd /
De wenschelijcke lust genieten /
Het beeldsel van de ware deugt /
Sal uyt u stam en af-komst vlieten.

5. Want uyt een wel-geheegde grond /
Daer wassen deugdelijcke spruyten:
Daer woont de tucht / daer is een mond /
Die altijd sal de Godsvrucht uyten.

6. Daer

6. Daer spreyt Gods zegen breet en wijd /
Daer zijn de rechte wijngaerts rancken /
Daer bloeyt de voorspoet / door de tijd /
Een stof om stadig God te dancken.

7. O! wel dan als gy u geslacht /
Siet als een vruchtbaer land in 't groeyen /
Want heyl en gonst u dan toe-lacht /
Die als een tierig hof sal bloeyen.

8. O Wel geluckig! als de tijd /
Dit tijdlijck leven gaet af-snijden:
Dat gy u dan in God verblijd /
En wacht hier na veel beter tijden.

Siet de Musijck-Noten in Lust tot wijsheyt. *O Geestelijcke Hemels-stadt.* Fol. 246.

Tegens de Werreldtsche Wellusten.

Stemme: Komt gy schoone Velt-Goddinne.

KOmt gy / die door lust versoopen /
En in weelde zweeft /
Daer gy ziel en lijf toe-geeft:
Doet u hert eens open:
En na 't beste streeft.

2. Siet hoe klaegt doch God de Heere/
Over Israël:
Die sijn uyt-gedruckt bevel /
En sijn naem onteere /
Door haer dertel spel.

3. Siet haer zweven in de lusten /
En vol overdaed;
Ja sy smooren in haer quaed /
Op 't yvoor sy rusten /
En in trotse staet.

4. Siet

4. Siet sy drincken uyt de schalen /
Die niet harp en Luyt /
Sien om Josephs schaed' niet uyt /
En vol pracht en pralen /
Zijn der sonden buyt.

5. Siet haer in de wellust smooren /
En vol snood bedrijf /
Als een boel aen 't geyle wijf:
Dieder weckt Gods tooren /
Soo aen ziel als lijf.

6. O! wat is wellust snel-lust /
Hoe ras stuyftse neer /
Als een bloem of lichte veer' /
Ja het is een quel rust /
Die daer rooft u eer.

7. Ach! wat zydy arme slaven!
Die in wellust zwiert:
Die der deughden kleed ontciert /
En schent Godes gaven /
Die de Hemel viert.

8. Sy brengt u in veel ellenden /
En als levend' dood;
Ja sy laet u in den nood:
Hoe gy 't oock wilt wenden /
Laes! u smert is groot.

9. Let dan op dees korte vreugde /
Die ras smelt en quijnt /
Die alleen uytwendig schijnt:
Dus streeft na de deugde /
Die daer noyt verdwijnt.

10. Want de deugd' sal eeuwig bloeyen /
Als een goude kroon /
Als een peerl aen Godes throon:
Wilt in Gods-vrucht groeyen
En verwacht haer loon.

Siet de Musijck-Noten in Lust tot Wijsheyt, *Aretæa wat al vreugden.* Fol. 206.

Waer-

Waerschouwinge aen de Jeugt.

DE Jeught bedrieght ſich dapper, wanneer ſy door de dertelheyt verlockt en tot de Wellusten over-gevoert, ſich laet voorſtaen, datſe daer door verheven en voor de Werreldt ſullen werden geſien, om alſoo geacht en ge-eert te zijn. Maer ſy nemen het ſnoodſte van allen ter handt, alſoo ſy daer door tot geen eerlijck en ſaligh leven ſullen geraecken; daer ſy nochtans de Chriſtelijcke en der Ouden vermaningen behoorden te betrachten, die hun al een geheel andere wegh voor-ſtellen, om daer in onſtraffelijck te wandelen. Doch het gaet haer alleens, als die de edele Peerle vertreden, en in 't ſlick der Wellusten verſoopen, ſtadig leggen te wentelen. Soo dat de gelijckenis waerdig is, die eenige Philoſophen voor-ſtellen, dat het ſeker Man gegaen is, die welcke twee ſalf-boſſen voorgeſet zijnde, waer door hy door't ſmeren van d'een, een Valck ſoude werden, en door 't ſmeeren van d'ander een Ezel. Deſe door de hoope van verheventheyt, meenende de ſalf-boſſe van een Valck te verkrijgen, krijgt de ſalfboſſe van eenen Ezel: waer door hy ontaerdende, ſtracks een Ezel wierde. Alſoo meent oock de domme Jeught en menigh Menſch, datſe door de yver om tot hoogheyt te komen, ſy ſich moeten ſmeren met de ſalve der wellusten, om alſo Valcken te worden, maer ſy worden rechte Ezels, Salven voor haer ſelf, ſlaven van anderen, ſlaven van hare wellusten en hovaerdye. Waer uyt ſy nauwlijcks, ten zy, tot haer verderf en ondergang konnen werden verloſt, maer die met rouw en herten leet, hare ellende te laet ſullen beklagen.

Opmerckinge.

OM dan een yegelijck af te manen van de ſonden des Werreldts, ſoo hebben wy doorgaens de ſnoodheyt der ſelve vertoont, op dat een yeder ſich voor die ſelve, ſoo veele

veele mogelijk is, hebbe te wachten, en dat hy ſich met eenen mag te gemoet voeren, wat vruchten hy uyt de opmerckinge der ſonde kan trecken.

1. Soo worden door de ſonden, de blinde oogen der Menſchen geopent, Waer door ſy dan ſien, in wat verderf hun de korte Welluſt heeft geſtort.
2. Berovinge van ſoo veele heerlijcke deughden, gaven en çieraden.
3. Beſchaemtheyt, alſoo dat men is ſchaem-root, voor de oogen Godts en der Menſchen.
4. Het getuygenis en het oordeel des gewetens, dat den Menſchen na de begangene ſonde, aen-klaegt.
5. De vreeſe, en het zitteren voor het gerechte en de ſtraffe Godts.

Bruylofts-Geſang.

Stemme: Gy Drinckebroers berooft van ſinnen.

1 Gy die daer zijt door d'Echt verbonden / En
3 Wacht u doch voor de ſnoo - de ſonden / En
2 nu twee herten ſmelt in een/ Want wie in 's Houwlijcks
4 voegt u ſtadig na de reen:
band / Bruyckt reden en verſtand / Diens hand/ van
Gode wort / Met veel zeegens over-ſtort.

2. De liefd' draegt gelijcke ſinnen /
De liefde draegt een willig juck /
Door liefde kan men 't al verwinnen /
De liefd' blinckt in rouw en druck.
Want wie in 's Houwlijcks band / &c.
3. Dit Houwlijck is met liefd' begooten /
Met vriendſchap en goetwilligheyd /

Gelijck twee lieve Speel-genooten /
Soo draegt malkanders lief en leyt.
Want wie in 's houwlijcks band / &c.
4. Het is een vleesch / schoon 't is verscheyden /
Het is een ziel / een hert en wil /
Het is een lichaem met haer beyden /
Vereent in vree / gerust en stil.
Want wie in 's Houwlijcks band / &c.
5. Vlecht haer met kransken van Olijven /
En druckt haer rangskens om het hooft /
Op dats' in liefd' en vree beklijven /
Noch van haer ruste zijn berooft.
Want wie in 's Houwlijcks band / &c.
6. Met zegen wilt haer stand vereeren /
Dat haer geslacht in lief de groey :
Dat hare kinders sich vermeeren /
En dat haer disch vol voorspoet bloey.
Want wie in 's Houwlijcks band / &c.
7. Dan sullen sy haer lieve vruchten /
Door wettelijcke Echt vergaert /
In d'Ouderdom / met veel genuchten /
Vol Godes vreese sien gepaert.
Want wie in 's Houwlijcks band / &c.
8. Laet ons haer t' saem met blijdschap wenschen /
Geluck / geluck / vereende Twee!
Veel heyls by God en by de Menschen /
Als Tortels in de lieve vree.
Want wie in 's Houwlijcks band / &c.

Na de Maeltijdt.

Stemme: O God wy dancken dyner goed'. Of / Maximilianus van Bossu. Of / Het heyl is aen-gekomen siet. Of / Als mijn stondlijn. Of / Uyt dieper noot schrey ick tot dy.

O God van wien de volheyd vliet /
De zegen en genade /
Op ons u arme Schepsels siet /
En wilt ons ziel versaden :

Wy zijn door spijs en dranck verheugt /
Wy dancken u voor dese deugt /
Die gy ons hebt geschoncken.
2. Ja wat de lieve lucht beschouwt /
En watter schuylt verborgen /
O Heer! gy alles onderhoud /
En 't leeft / als / sonder sorgen.
Gy opent uwe milde hand /
En stort u gaven in het land /
Die hondertfout ons voeden.
3. Nu 't lichaem dan sijn voedsel heeft /
En dat het schept genoegen /
Ons arme ziel' haer voedsel geeft /
Op datse sich mach voegen /
Te spysen met u Godlijck woord:
Dat sond' en overdaed gestoort /
Zy met haer boose wercken.
4. Want Heer gy geen gevallen draegt /
Aen sterck gebeent noch paerden.
Een vroome ziele u behaegt /
En die houd gy in waerden:
Dus laet ons in u vreese gaen /
Dat wy 't gemoed ten Hemel slaen /
En op u goedheyd wachten.
5. Wie leeft'er die de morgen-Son /
Sich seecker kan belooven?
Wat baet hem die de werreld won /
En ging sijn ziel verdoven?
Dus let wel op de sekerheyd /
Die onse ziel / eylaes! verleyt /
En weest steets op u hoeden.
6. Weest dan in God te saem verblijd /
En roemt sijn milde zegen /
Die hy ons schenckt ter rechter tijd /
Gelijck een gulde regen.
Waer Christus is by spijs of dranck /
Daer eert men hem met lof en danck /
Dus singt van herten Amen.

Geeſtelijcke kamp tegens de Moordenaers Chriſti.

Weeſt gedachtig des doodts Chriſti.

Stemme: De liefde voortgebracht, door reyn geloof, &c.

En Weeuwtje toogd' het kleed / Haers
Mans / aen hare Soo ---- nen / Bemorſt met bloed en
zweet / Op dats' haer mocht vertoo --- - nen / Een
Mannelijck gemoed / Om dooden deſen Moorder / Tot
wraecke van dit bloed / En ſchandt-vleck / den verſtoor-
der / verſtoorder / verſtoorder / verſtoor ------- der.

2. De Sonen door dees rouw /
En 't kinderlijck meedoogen /
Der Vaderlijcker trouw /
Die ſtelden ſich voor oogen /
Hoe ſy dees ſnoode daed /
Begaen aen haren Vader /
Met weder wraeck en ſmaet /
Vergelden dien verrader / verrader / verrader / verrader.

3. Gy Chriſten dit 's een ſpoor /
Om u ſteets op te wecken /
Dat gy u leven door /
Sult voor een Krygs-man ſtrecken /
En houden in 't gedacht /
Dit deerlijck vernielen /
Waer in de ſond' ons bracht /
Tot ondergang der zielen / der zielen / der zielen / der zielen.

Gy

4. Op dat gy 't suyv're kleed /
Uws Heylands moogt beschouwen/
Bemorst met bloet en zweet /
Waer in met angst en rouwe /
Hy door der Moorders hand /
In sijn bebloede wonden /
Om uwe sond' en schand /
Dus deerlijck is geschonden / gesch. gesch. geschonden.

5. Om dat gy moedig zijt /
't Onnoosle bloed te wreecken /
Dat dus onnoosel lijd /
Door uwe snoode treecken ;
Doch niet met bus en zwaerd /
Om d'even Mensch te schenden/
Maer sult uyt vroomer aert /
Beweenen dees ellenden/ ellenden/ ellenden/ ellenden.

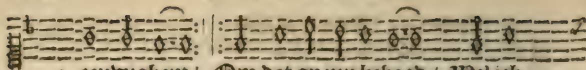
6. Gy sult steets met de sond' /
En met den Satan streben /
Op dat hy wert verwond /
Door u Godsalig leben :
Gedachtig / deser dood /
Dus smadelijck geleden :
Dat Christus heeft in nood /
Voor u ter dood gestreden/ gestred. gestred. gestreden.

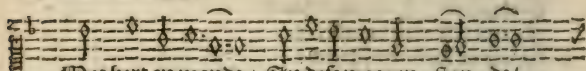
7. Dus zyt steets op u hoed' / /
,, Om voor dees Held te stryden /
,, Ja waert oock tot u bloed /
,, Om voor sijn woord te lijden ;
,, Want wie sijn leven stelt /
,, Om Gode te beminnen /
,, Schoon hem de boose knelt /
,, Hy sal in Christ verwinnen / verw. verw. verwinnen.

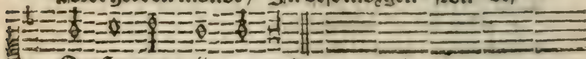
Morgen-gesang.

Stemme : Uyt mijn 's herten gronde.

O
1 Christe, heyl en le-ven / O God van
3 U wil ick d'ee-re ge-ven / Met wa-re

2. U lieflijckheyt en zegen /
Blinckt als het morgen-root /
Waer door ick heb verkregen /
Het leven uyt den dood:
Alleen door u gena /
Hebt gy mijn ziel voor quaden /
Mijn lichaem voor misdaden /
Bevrijd van alle scha.

3. Ick heb dan stof te loven /
Uyt een ootmoedig hert /
Dat door u gunst van boven /
My dit geschoncken werd.
O! laet u eeuwig licht /
Mijn zwack geloof ontvoncken /
Dat ick door Lief de dronckent /
Volvoeren mach mijn plicht.

4. Dat ick in uwer vreese /
Op rechte paden tree:
Ey! laet mijn voeten wesen /
Verkondigers van vree:
Dat twist noch hoovaerdy /
Dat schand' / on-eer / noch laster /
My van de deugt verbaster /
Noch 's werrelds slaverny.

5. U Heyl'ge Geest my leyde /
Dat ick my nergens stoot /
En met u Woord my weyde /
Dat ick vrees Hel noch Dood:
Bestier mijn hert / O Heer!
Dat al mijn doen en wercken /

Op uwe goedheyd mercken /
Tot uw 's naems lof en eer.
6. Laet my dan frisch ontwaken /
Aen lijf en ziel gesond ;
Op dat ick al mijn saken /
Stel op dees vaste grond.
U zegen my verleen /
Dat ick uyt uwe vlieten /
Mach al het goed genieten /
Waerom ick heb gebeen.
7. Hier op soo rijs' ick wacker /
En gryp mijn handel aen :
Bedouwt gy Heer mijn acker /
Dan sal 't voorspoedig gaen.
Godt Vader, sta my by :
O Christe ! met u gaven /
Mijn arme ziel wilt laven /
En schenckt u Geest in my.

Avondt-Gesangh.

Stemme: Ick danck dy lieve Heere. Of/ Wilhelmus van Nassouw. Of/ *Questa dolce Sirena.* Of/ 130 Psalm. Uyt der diepten, &c. Of/ Waeck op gy Christen alle.

GElijck de nacht / de dagen
Gestadig volgen na /
Na 't Sonne-schyn / de vlagen
De smert op wellust dra ?
Soo hebt gy Heer de tijden /
Dus aerdig af gedeelt /
Dat blijdschap en weer lijden /
Daer door wert af gebeelt.
2. Nu is de dag ten eynde /
De doncker nacht genaeckt :
Heer / wilt u tot ons wenden /
En onse rust volmaeckt.
Na dien soo mensch als dieren /
Zijn in de nacht bevreest /
Wilt dan ons slaep bestieren /
Met uwen goeden Geest.

3. U Engels / 's Hemels boden /
Laet die ons wachters zijn ;
Op dats' in allen noden /
Verquicken onse pijn :
Op dat geen slaep der sonde /
Maer eene heyl'ge rust /
Werd' in ons ziel bebonden /
Vol wackerheyt en lust.

4. Vergeef daerom ons sonden /
Die daeglijcks zijn geschiet /
Verberg die in u wonden /
O Heer ! gedenckt se niet.
Bedeckt ons met u vlercken /
En schenck ons u gena /
Op dat wy mogen mercken /
U goedheyd vroeg en spa.

5. En als ons glas verloopen /
Des levens draet snijt af :
Dat wy dan niet wanhopen /
Noch blijven in het graf.
Laet ons in Christo leven /
Dat wy ter blijder dag /
Ons in de vreugt begeven /
Die noyt geen oog besag.

6. Hier op soo rust ô ziele !
En slaep in Gode stil /
Die sal den dood vernielen /
Na sijn almachte wil ;
Want sluymeren noch slapen /
Bevangt hem immermeer :
Ons grijpt 't geloovig wapen /
En rust in God den Heer.

Tegens de vreese des Doodts.

Stemme : 50 Psalm. God die der Goden, &c.

WAerom ô Mensch ! schijnt u de dood dus ang /
En zijt daer voor soo schouw en wonder bang ?
Dat gy doch weet dat niemand kan ontgaen /
Dit vast besluyt dat eenmael is gedaen /
Dat al wat leeft oock wederom moet sterven /
Om na dees dood een beter Rijck te erven.

2. Indien u Vrouw / of Kind / of Geld of Goed /
Weer treckt te rug / met een ontstelt gemoed /
Of soo de staet / of pracht / of dertelheen /
U zijn belet / om op dit pad te treen /
Gelooft vry / dat de dood u sal verrassen /
En op geley / op staet / noch hoogmoed passen.

3. Veel beter is 't / dat elck weet voor gewis /
Dat dese dood een weg ten leven is /
En dat die steets ons moet voor oogen staen /
Op dat wy ons niet tegens God misgaen /
Want wie de dood te recht kan overwegen /
Vind in den dood sich selve niet verlegen.

4. O salig Mensch! die dit in 't herte prent /
Die altijd poogt op een Godsalig end:
Die altijd poogt en staert na 's Hemels licht /
Daer hoop en lief d' in ons 't Geloove sticht;
Op dat wy steets met vrolijckheyt ombangen /
Uyt dit gewoel / na beter vreugd verlangen.

5. Want gy ô God! zijt onse Medicijn /
Gy lost ons ziel uyt rouw en droeve pijn:
Gy voert ons lijf met ramp en smert geplaegt /
Daer 't pier en worm / en 't arm gedierte knaegt /
Maer onse ziel / soo Hemelsch / als onsterflijck /
Geniet de vreugt / by God / en onverderflijck.

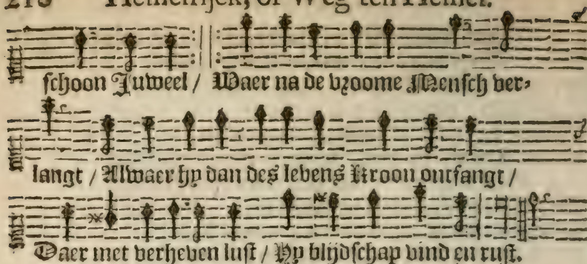
„ 6. O Christe! die daer hebt den dood vertreen /
„ Neemt aen ons wensch / ons suchten / en gebeen /
„ Wascht onse sond' / door u vergooten bloed /
„ En schenckt ons / uyt genaed' / u eeuwig goed;
„ Op dat wy met een suyver kleed omtoogen /
„ U heylig heyr / met lust / beschouwen mogen.

HEMELRYCK.

Of Wegh ten Hemel.

Een Françe Voys, *Si vous me voulés.*

HEt Hemelrijck dat schoon Prieel / Dat is de Son / daer wy na stralen / 't Zijn de gulde Zalen / en dat

2. God woont hier zelf in dese stad /
Waer in geen oog sich kan versaden /
Noch in dees weldaden.
O geluckig pad!
Waer alle vreugd' en saligheyt /
In God alleen / en hier / verborgen leyt /
Een leven dat nu vry /
Is van de slaverny.

3. Gods aengesicht blinckt hel en klaer /
Ja klaerder als de Son van verren /
Of de gulden Sterren:
O wel schoon Autaer!
Daer d'Eng'len staen met soet geklang /
En galmen uyt een Goddelijck gesang /
Van Godes heerlijckheyt /
En van sijn Majesteyt.

4. Dit Paradijs / dit heylig Huys /
Jerusalem, daer wy na haken /
Om u vreugd' te smaken /
En dat soet geruys /
Dat is een erf en lustig land /
Seer schoon gebouwt van Godes eygen hand /
De Stoel van sijn verbond /
Gehèyt op vaste grond.

5. De Burgery van dit Paleys /
Dat zijn de lieve Seraphijnen /
En de Cherubijnen:
Waer dat reys op reys /
Wanneer het Choor der Eng'len singt /
Alleluja, het al van vreugde springt:
Daer 't Lam sit op den Throon /
En hoort dien soeten toon.

6. Hoe

„ 6. Hoe klim ick doch ten Hemel aen/
„ Om in dees Heyl'ge vreugd' te raken:
„ Leert u self versaken/
„ En u zelf uyt-gaen.
„ Begint den Hemel hier bene'en/
„ In ziel en hert met aendacht en gebe'en/
„ En vreest God in 't gemoed/
„ Als zynde 't hoogste goed.
„ 7. God is een Geest en woord alleen/
„ In Geest en waerheyd aen-gebeden/
„ Zijn de gulde reden.
„ Daer is anders geen/
„ Waer doormen gaet ten levens poort.
„ Gelooft in Christ, des Vaders eeuwig Woord/
„ Zijn weg ten leven leyt/
„ Hy is de saligheyt.

GEDICHT,

Om een salig eynde, om te leesen, en kan oock op den 12 Psalm gesongen werden. Doet ons bystant, &c. Of/ Op de stemme van Maldegom.

MYn leven loopt en ylt sich na het eynde/
Mijn tijd eylaes! verstuyft gelijck de wind:
Mijn tyd is kort/ en 't leven vol ellende/
En ick blijf steets! door 't uyterlyck verblint.
2. Myn sond' is groot/ en weynig zijn mijn dagen/
Die ick in waen en ydelheyd verslijt:
In 't goede slof/ in 't quade laes! behagen/
Om dat ick my niet na u wetten quyt'.
3. Leert my verstaen/ dat alles heeft sijn mate/
En dat mijn tyd vervliegt gelijck een spoel/
En dat ick ben een Pelgrim op der strate/
Een vreemdeling/ in al dit woest gewoel.
4. 't Is hier geen stad om eeuwiglyck te woonen/
Ick soeck alleen een beter heerlyckheyt/
Die overtreft de Koninglycke kroonen/
Daer God gevyert word in sijn Majesteyt.
5. Wat raet/ ô Heer! hoe sal ick daer verschijnen/
Waer vleesch en geest voert een soo harden strijd?
Het vleesch by na den Geest doet angstig quijnen/
Dat door gewelt/ het goede zaet verbijt. 6. Ontset

6. Ontset gy my / soo ick kan overwinnen /
Of anders struyckt en slibbert myne voet:
Schoon reden wil / soo strib'len doch de sinnen /
En door dees kamp / soo wanckelt myn gemoed.
7. Drijf uyt myn hert / de ydelheyt en lusten /
En vestig my in u gerechtigheyd:
Laet myne ziel / sich in u woord verlusten /
In hoop en liefd' en ware heyligheyt.
8. Ey laet myn ziel sich baden in u wonden /
Dat ick verschijn in 't heylig Paradijs.
Delg uyt ons quaed / het hand-schrift onser sonden/
Op dat ick sing in eeuwigheyt u prijs.
9. Gy zijt alleen d'opstanding en het leven:
Wie u gelooft / die leeft schoon of hy sterft.
Gy kond alleen de ware ruste geven.
Wel salig die dit ware goed be-erft.
10. Om dat het gaet ter werreld langs soo droever /
Soo jancken wy na 't rechte Vaderland:
Wy staen alree en wachten op den oever /
Van 't woeste Meyr / dat gy ons reyckt de hand.
11. Reyckt ons de hand / en treckt ons op na boven /
Waer 't sterflijck lijf treckt aen d'onsterflyckheyt /
Laet niet het graf my eeuwiglijck verdoven /
Maer dat ick schouw der Eng'len heerlijckheyt.
12. Gy zijt de poort / waer door ick ga ter feeste /
O Christe! cier my met u Bruylofts kleed:
Op dat ick reyn en blijdelijck van geeste /
Door dit vermaeck / wat werrelds is vergeet.
13. Laet my op 't laest / dit vrolijck woord aenhooren:
Kom salig mensch! be-erft uws Vaders Rijck /
Van aenvang aen / bereyt een uytverkooren /
Gaet in de vreugt uws Heeren eeuwiglijck.

't Beeldt eens Christens.

Uyt NIET ben ick geworden YET.
Uyt YET soo word ick weder NIET.
En sal dit NIET, door Godt die leeft,
Die YET uyt NIET geschapen heeft,
Verrijsen, uyt des doodts gesag,
Geweckt zijnd' op den jongsten dag.

Bladt-

Bladt-wijſer over *Urania*, of Hemel-ſang, de by-gevoegde ſtaen met dit teycken *.

* Genade

Komt

Voedster

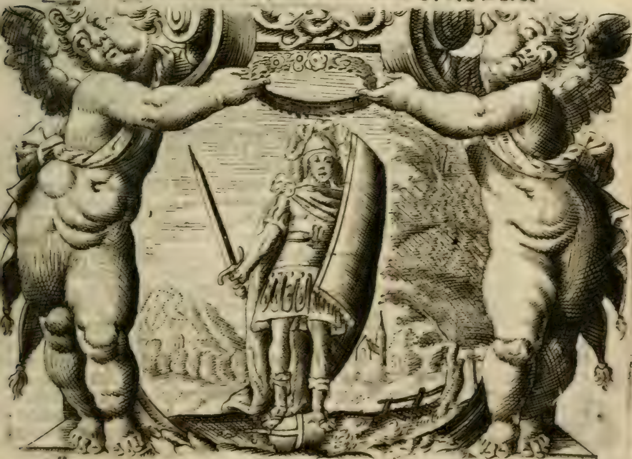
GEZANGH
Der ZEEDEN,

Zijnde het derde Deel *van*

Bellerophon, *of* Lust tot Wijsheyd:

Waer in verscheyde stichtelijcke Liedekens en Dichten / tot verbeteringe van dese bedorvene Eeuwe/als mede veele Schriftuerlijcke/Historiale/en Zeedelycke stoffen/ soo uyt de H. Schrift/ Philosophen/ als uyt de oude stichtelijcke Poëten/ tot bestraffinge van der Menschen gebreken/leerlijck werden vertoont en voorgedragen / en met veele aenmerckelijke spreuken der Ouden/op de Gezangen gepast.

Op 't Nieuw verbetert en vermeerdert door D. P. PERS.

t'Amsterdam, Gedruckt voor de Wed: van *Gysbert de Groot*, op de Nieuwendijck, tusschen de twee Haerlemmer-sluysen, in de Groote Bybel, 1695.

Met Privilegie.

PRIVILEGIE.

DE Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / Doen te weeten ; Alsoo ons vertoont is by de Wed. van Michiel de Groot, Boeckverkoopster tot Amsterdam ; Dat sy op nieuws gedruckt hadde / seker Boeck geintituleert Bellerophon, ofte Lust tot Wysheyt, door Sinne-beelden heerlijck vertoont ; als mede het Tweede Deel Urania ofte Hemelsang / en het Derde Deel genaemt Gesang der Zeden / met Konst-platen verciert door D. P. Pers. ende de Musijck van Cornelis de Leeuw, in Octavo / het welcke haer seer veel quam te kosten / doch was sy Suppliante bedacht / dat het selve Boeck wel licht door ymant mocht naergedruckt werden tot hare schade ; soo keerde sy Suppliante haer in alle onderdanigheyt tot Ons / biddende dat het Onse geliefte zijn mochte / haer te begunstigen met een Privilegie voor den tijdt van vijftien eerst-komende Jaren in behoorlijcke forma ; SOO IS 'T. Dat Wy de sake en 't versoeck voorsz. overgemerckt hebbende / ende genegen wesende ter bede van de Suppliante / uyt onse rechte wetenschap / Souveraine macht en authoriteyt / de selve Suppliante geconsenteert / geaccordeert en geoctroyeert hebben / consenteren / accorderen en octroyeren mitsdesen ; Dat sy gedurende den tijdt van vijftien eerst achter-een-volgende Jaren het voorsz. Boeck genaemt Bellerophon, ofte Lust tot Wijsheyt / door Sinne-beelden heerlijck vertoont / enz. Als mede het Tweede Deel Urania ofte Hemelsang / ende het Derde Deel genaemt Gesangh der Zeden / met Konst-platen verciert / door D. P. Pers, ende de Musijck van Cornelis de Leeuw in Octavo / binnen de voorsz. onsen Lande alleen sal mogen drucken / doen drucken uytgeven en verkopen / verbiedende daerom allen ende eenen ygelijcken / het selve Boeck in 't geheel ofte deel naer te drucken / ofte elders naergedrukt binnen den selven onsen Lande te brengen / uyt te geven ofte te verkopen / op verbeurte van alle de naergedruckte / ingebrachte ofte verkochte Exemplaren / en een boete van drie hondert guldens daer-en-boven te verbeuren ; te appliceren een derde part voor den Officier die de Calange doen sal / een derde part voor den armen ter plaetsen daer het casus voorvallen sal / en het resteerende derde part voor de Suppliante. Alles in dien verstande / dat Wy de Suppliante willende gratificeren met desen onsen Octroye / alleen tot verhoedinge van hare schade / door het nadrucken van het voorsz. Boeck / daer door in eenigen deelen verstaen / den innehouden van dien te advoueren ofte te authoriseren / ende veel min het selve onder onse bescherminge eenig meerder credit / aensien ofte reputatie te geven ; Nemaer de Suppliante in cas daer in iets onbehoorlijck soude mogen influeren / alle het selve tot haren laste sal gehouden wesen te verantwoorden ; tot dien eynde wel expressellijck begerende / dat by aldien sy desen onsen Octroye voor het selve Boeck sal willen stellen / daer van geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie en sal mogen maken / nemaer gehouden sal wesen 't selve Octroy in 't geheel / en sonder eenige omissie daer voor te drucken ofte te doen drucken ; Ende dat sy gehouden sal zijn / een Exemplaer van het voorsz. Boeck gebonden en wel geconditioneert / te brengen in de Bibliotheecq van onse Universiteyt tot Leyden / en daer van behoorlijck te doen blijcken / alles op peyne van het effect van dien te verliesen. Ende ten dien eynde de Suppliante desen onsen Consente en Octroye mogen genieten als na behoren. Lasten wy allen en eenen ygelijcken dien het aengaen mach / dat sy de Suppliante van den innehoude van desen / doen / laten en gedogen / rustelijck / vredelijck en volkomentlijck genieten en gebruycken / cesserende alle belet ter contrarie. Gedaen in den Hage / onder onsen grooten Zegele hier aen doen hangen den 24 Julij / in 't Jaer ons Heeren en Saligmakers duysent ses hondert een-en-tachtigh.

G. FAGEL.

Ter Ordonnantie van de Staten

SIMON van BEAUMONT.

Aen de Deugt-lievende Beminders

Der

ZANG en DICHT-KONST.

Anneer ick mijne Historische beschrijvingen, onder het opschrift van den *Verwarden Adelaer*, door Gods genade, hadde ten eynde gebracht, waer in ick 't gene, van Keyser *Karoli* V. tijden af, in Duytschland, soo in den Staet als Relige was voor-gevallen, als mede den *Ontstelden Leeuw*, waer in de Oorsprong en Spring-ader der Oorlogen, die soo in *Holland*, *Zeeland*, als mede in de omleggende Landschappen, wonderlijk waren toegedragen; hadde volvoert, en in 't licht gegeven, nam ick voor, eenig groot werck by der hant te vatten: doch ick weet naaulijcks, hoe ick daer van ter zijden ben afgetrocken, en tot dese vrolijcke stoffe gevoert, dat ick de Dicht-konst, die by my alrede scheen gesmoort, weder ter hand heb genomen, om eenige wintersche avonden, my daer in te vermaecken. En hier toe vond ick mijne lust willig, om voor de Jeught noch eenighe zedige Gesanghen en Dichten te ontwerpen En of ick die wel hadde ingestelt, om de Jeught van veele dert'le en geyle Liedekens af te leyden, en haer een deughdigh spoor aen te wijsen, soo bevond ick dat dese stoffe, soo wel den Ouden als Jongen trefte, om die, te gelijck, van veele onaerdige gebreecken af te manen. Mijne stoffe heb ick genomen uyt verschey-

de Bybelsche Historien,en Schriftuerlijcke spreucken, soo des Ouden als Nieuwen Testaments, als mede uyt verscheyde Historien, Philosophen en stichtelijcke oude Poëten,die hier in de Christelijcke Zedigheyt navolgen: en hebbe die daer-en boven noch verrijckt met veele gedenckwaerdige Spreucken en leeringen, die wel waerdigh zijn datse werden overwogen en betracht. En of het wel by na den ouden eygen is, te suffen, alsoo ick na 't perck des menschlijcke levens van 70 jaren yle, soo heb ick om mijne sinnen wacker te houden, dit vermaeck geschept,om veele vergeefsche invallen, die dickwils het gemoedt verwarren, hier door te doven Ick hope dat dese dichten,die als wat nieuws voor den dagh komen, den deugt-lievenden sullen aengenaem zijn, gelijck ick oock aen mijne voorgaende als *Bellerophon* en *Urania* hebbe gespeurt, dat die met lust waren aengenomen: want alle die selve, gelijck oock dese, tot niemants ergernisse, maer tot yders verbetering en opmerkinge zijn in-gestelt, om soo wel den Ouden als Jongen te stichten. Indien ick oock met dese dat selve wit mach bereycken, soo sal ick mijnen arbeyt niet onvruchtbaer hebben aengeleyt. Ick hebbe de gebruycklijckste voysen meerendeels gevolght, op datse van veele mochten werden gesongen: doch hebbe tot vermaeck der Jeught, oock verscheyde nieuwe stemmen daer by gevoegt, en die met Musijck-noten geciert, op datse van den verstandigen mochten werden voor-gestelt; alhoewel eenige der selve voysen eerst met soo geyle stoffen waren vervult, dat een eerbaer oor daer van behoorde een

af-

afschou te hebben: doch ick hebbe alle die selve stemmen na de goede zeeden gestiert, om de Jeught van de andere af te leyden. Indien oock yemants geest tot de Sing-konst niet is genegen, hy kan dieselve lesen: want sy sullen hem geene verhinderinge aenbrengen: want ick houde, dat onse dicht daer na behoort gerecht te zijn, dat oock de Leser daer door kan werden vermaeckt, om die als een slechte reede te verstaen Doch voor al behoort men op de mate en 't geklanck der woorden te letten, of die van hart of sacht geluyt zijn op dat die, tegen hare aert, niet werden gerabraeckt en gebogen. 't Welck een groote misslagh is, voor die geene, die de dichten en gesangen willen toestellen, alhoewel men die in 't singen en draeyen der stemmen, wel een weynigh kan toegeven; nochtans wordt daer door alle luyster en aerdigheydt der sang verdooft.

Neemt dan dese zeden-gesangen in 't goede, en gebruycktse tot uwer stichtinge, en soose U E. mogen aengenaem zijn, konnen wy, door Godts genade, soo hy ons kracht verleent, de lust hervatten metter tijdt, en andere ontwerpen. Vaert wel. Amstelredam, in 't Vreede-jaer 1648.

U E. Genege Vriendt

DIRCK PIETERSZ. PERS.

De ſes Dagen en Wonder-wercken der Scheppinge, *Geneſ.* 1.

Stemme: Ick heb den Heere lief, Pſalm. 116.

Ck wil mijn ſtof ontleenen uyt Gods woort /
Die door dit woort oock alle ding voortbrach-
te /
Ick wil hem ſingen van ſijn groote krachten /
Der Scheppinge en wonderen noyt gehoort.

2. Daer was een klomp / ja een verwarde klomp /
Want Water / Aerd / Locht / Vyer / was ongeſcheyden /
En zweefd' in 't wilt / d'een d'ander tuſſchen beyden /
Vyer, Water, Aerd, en Locht was in dien romp.

Eerſte dagh-werck.

3. God ſprack het werde Licht, en 't werde licht:
God is een Licht en heeft geen duyſterheden:
Sijn Licht is reyn / en Licht van eeuwigheden /
Want hy alleen ons door ſijn Godheyt ſticht.

Tweede dagh-werck.

4. Daer wierd' / ſey God / een Spanſel uytgebreyd /
Dat Water en de Hemel ſich verſpreyden /
En d'Hemel ſou Gods wonder-werck verbreyden /
En eeren God die 't alles heeft bereyd.

Derde dagh-werck.

5 Ghy Wateren verſamelt aen een oort /
Op dat men mach het drooge land beſchouwen /
Sprack God / en voorts daer op ack'ren en bouwen /
Op dat de Aert breng alle vruchten voort.

Vierde dagh-werck

6. 't Uytſpanſel zy met Lichten opgeciert /
Met Son en Maen, en al des Hemels Sterren,
Met vaſte loop / die nimmermeer verwerren /
Waer na men dagh en nacht en jaren ſtiert.

Vijfde

Vijfde dagh-werck.

7. God spraeck brengt voort gy Watren al 't Gediert,
Dat in u schoot te weemlen leyd en leven.
't Gevogelt mee dat sich ter vlucht sal geven /
En vruchtbaer zijt in Zee waer in gy zwiert.

Seste dag-werck.

8. Gy Aerde brengt u Vee en Dieren aen /
't Gewormt en al wat op der Aert kan zweeven /
Sey God / laet ons nu scheppen na het leven /
Een Mensch, die is na onsen Beeld' gedaen.

9. Dees sal een Heer zijn over Zee en Land /
Dien alle ding sal onderdanig wesen :
Waer door Gods lof sal altijd zijn gepresen /
Met kennis Gods / vol wijsheyt en verstant.

10. „ Dit edel Beeld / aen lijf en ziel volmaeckt /
„ Heeft Gods gebod / laes ! schandig overtreden /
„ Waer door de smert noch druckt sijn arme leden /
„ Die door dees val zijn in den dood geraeckt.

11. „ Maer dese troost van dat der Vrouwen zaet /
„ Den Duyvel sou en alle sond vernielen /
„ Heeft haer verlost / van schipbreuck haerder zielen /
„ Door Christum ons des Hemels Son opgaet.

ICk moet om de vreemdigheyd, hier by voegen, 't gene de Poëten van de eerste Scheppinge, verhalen, te weten, datter was een *Chaos* of verwarringe onder alle de hooft-stoffen, waer van gy in 't boeck *Iconologia*, of uytbeeldinge des verstants 548 kont nalesen. Welcke verwarringe wy uyt het Italiaens aldus hebben nagevolgt:

Al eer de Hemel *was*, *de* Zee, Aert, *en 't* Vyer,
Soo was het Vyer, *de* Aert, *de* Hemel, Zee *oock hier.*
De Zee *den* Hemel *heeft de* Aert *en 't* Vyer *omgeven*,
Doch rou most Vyer *en* Zee, *in* Aerd' *en* Hemel *sweven*,
't Geen d' Aerde *was*, *was 't* Vyer, *de* Hemel *en de* Zee,
*En d'*Hemel *was als d'*Aert, *als* Vyer *en* Water *mee*,
Want Aerde, Vyer *en* Zee, *den* Hemel *hier besiooten*,
En d' Hemel *was met* Vyer, Aert, Water *overgooten.*

 Ovidius

Ovidius stelt desen *Chaos*, op deser wijse, by ons uyt het Latijn na gevolgt.

Alwaer het Aertrijck *was*, *daer was de* Locht *en* Zee,
En 't Aertrijck *dreef gansch los en 't ondiep* Water *mee.*
De Locht *die had geen* Licht, *geen stoffe hier haer weesen*,
Dies isser groote twist in haren romp geresen;
Want Koude *streed met* Hett', *en 't* Drooge *met het* Vocht,
Het Harde *met het* Sacht, *en 't* Sware *met de* Locht.

Het schijnt dat de Heydenen eenigh licht hebben gehadt, uyt het Boeck der Scheppinge, hoe dat Godt alle dese stoffen heeft gescheyden.

Drie H. Mannen besoecken Abraham, *Gen.* 18.

Stem: Psal. 105. Een yder moet tot desen tijden, &c.

ABraham in der Tenten deure /
Sag hem wat wonderlijcks gebeuren /
Drie Mannen stonden voor sijn oogh /
Daer hy sich nederigh voor boogh /
En sprack / Heer / is gena voor my /
Soo gaet u knecht doch niet voor by.
2. Ey neemt wat waters / wasch u voeten /
En oock wat broods wilt d'honger boeten:
Sy stemden 't toe / dies hy in yl /
Tot Sara sprack / maeckt onderwijl /
Van meele bloem ons koecken reet /
Die ick met mijne gasten eet.
3. Hy self het beste Kalf liet slachten /
Met boter / melck die sy aenbrachten:
Sy vraegden / waer is Sara doch?
Hy sprack / s' is in de Tente noch.
Ick koom om dees tijd weder aen /
En Sara sal een Soon ontfaen.
4. Doch Sara lacht' om dese woorden /
Geen wellust my doch meer behoorde /
Mijn man en ick zijn oud en staf /

Wy

Wy dalen eerder na het graf.
De Heere sprack / siet Sara lacht /
't Schijnt dat se onse woord veracht.

5. Doch sy ontkende 't. Maer de Heere
Sprack / 'k sal ter rechter tijt weer keeren;
En Sara sal haer Sone sien /
Door God kan alle dingh geschien.
Sy stonden op / en gingen doe /
Met Abraham na Sodom toe.

6. De Heere sprack / sal ick onthouden
Aen Abraham mijn toevertroude /
Wat Sodom overkomen sal?
Hy wort gezegent sonder tal /
Hy houd recht en gerechtigheyt /
Des Heeren weg en billickheyt.

7. Want Sodoms en Gemorras sonden /
Zyn groot en zwaer by my bevonden /
Dies dael ick af om door te sien /
Of sy haer boosheyt niet ontvlien:
Dies keerden sy van Abraham,
Doch eerst hy dus sijn reden nam.

8. Sult ghy dan Heere den oprechten / Abraham
Met d' ongerechte dus bevechten?
Misschien zijn vijftig in de stad /
Verschoont dit volck / waerom doch dat /
Soud gy de vroome dan verslaen /
En met de boosen doen vergaen?

9 Indiender vijftig zijn bevonden / De Heere.
Sal ick verschoonen hare sonden:
Doch Abraham al nader drong /
Tot tiene toe / die hy bedong:
Dus scheyden sy en gingen voort /
En Abraham troch na sijn oort.

10. ,, Hoe groot zijn Gods barmherigheden /
,, Die om den vroomen land en steden /
,, Voor sijne straf en roe verschoont /
,, En haer met sijn genade kroont:
,, Dus volgt sijn woort en mijd het quaet /
,, Eer gy in sijnen toorn vergaet.

ABram wierde van God genaemt een Vader veeler Volckeren, was een Sone van *Tarah*, en een Broeder van *Nahor* en *Haran*. Hy was te *Ur* in *Caldæa* geboren, na de Scheppinge der Werelt 1948. en omtrent 2000 jaren voor *Christi* geboorte, 192 jaren na de Suntvloet. Wierde daer na *Abraham* geheeten. Leefde 175 jaren, en wierde neffens *Sara* begraven.

De Ladder *Jacobs*, Genes. 28.

Stemme: La Durette, Of / Wat wilt gy slempers quisten; Siet de Musijck-Nooten in Bellerophon, Fol. 137.

ALs Isac gaf sijn zeegen aen Jacob sijnen soon /
Soo heeft hy hem met een gebo'on /
Hy sou geen dochter trouwen / uyt Canaans geslacht /
Dat van Ham was voort gebracht.

2. Hy last' hem hy sou reysen / na Padan 't Syrisch Land /
En nemen daer een Vrou ter hand /
Van Labans Dochters eene / daer God hem zeegnen sou /
En vruchtbaer met sijn Vrou.

3. Ick wensch u Abrams zegen / sey hy / met al u zaet /
En 't Land dat u door erf bestaet.
Doen toog hy op na Haran, tot Lus, alwaer de Son /
Hem niet meer verlichten kon.

4. Terwijl hy lag te droomen / verscheen hem een gesicht /
Een ladder als een Hemels licht /
Die van der aerd' af reyckte / tot aen des Hemels ront /
Daer de Heer' oock boven stont.

5. De Engels onderwijlen / die klommen op en neer /
En hier op sprack tot hem de Heer /
Ick ben de God Abrahams en Isaacs die u 't Land /
Schenckt tot een gezegent pand.

9. Ick sal u zaet vermeeren / gelijck der aerden stof /
Van Oosten tot het Westen of /
Van 't Zuyden tot het Noorden / sult gy den zegen zien /
Die'er sal aen u geschien.

7. Ick wil u oock behoeden / waer dat gy keert en gaet /
Ick ben u burg en toeverlaet:
Ick sal niet van u scheyden / tot al het geen geschied /
Wat gy nu al hoort en siet.

8. Als Jacob nu ontwaeckte / verschrickte hy sich seer:
Dit 's Hemels poort / hier woont de Heer:
Dies maeckt hy een zuyle / goot oly op een steen /
Die sijn kussen was voor heen.

9. Hy noemd' dees plaetse Bethel, te voor geheten Lus,
Om bouwen God een heylig huys.
Wanneer hy hem bezorgde van kleeden / dranck en brood /
Soo hy hem hielp uyt dees noot.

10. „ Dees Ladder is sijn reyse / de Engels op en neer /
„ Zijn boon van 't uyt en weder-keer:
„ En God die 't al bestierde / staet boven op en siet /
„ Watter op der aerd geschied.

21. „ Sy reyckt van d' aerde neder / tot aen des Hemels top /
„ Daer de Engels klommen af en op:
„ Op dat de vroome souden / oock klimmen door gebe'en /
„ Tot haer God en anders geen.

12. „ En dat men most van trappe / tot trap in deugd opgaen /
„ Daer d'Engels tot ons hoeders staen.
„ Want siet op den geenen / van die hem roepen aen /
„ Daer hy 't oog oock op sal slaen.

13. „ Gezegent die van boven / sijn troost en hulp verwacht /
„ En die dees aerdsche lust veracht /
„ Sal door 't geloof verschijnen / by Christo vol geneugt /
„ Daer hy leeft in volle vreugd.

Jacob

Jacob bejegent *Rachel*, Genes. 29.

Herders en *Jacob*.

Stemme: La Durette. *Als het voorgaende.*

ALs Jacob quam by Haran, sag hy in 't open velt
Een putte / dieder was gestelt,
Alwaer de Herders drenckten haer schaepjes en het Vee /
Datter by de put lag ree.

Jacob. 2. Van waer vraegd' hy mijn Broeders? gy
Herders segt het my.
Herders. Wy zijn van Haran hier na by.
I. Kent gy niet Nahors Sone / die Laban is genaemt?
H. Ja / hy is ons wel befaemt.

J. 3. Is 't wel met hem hy vraegde / en is hy noch gesond?
H. Och ja / sijn vee dat komt terstont /
Hy is noch frisch en wacker / met alle sijn gesin /
Datter treed ter poorten in.

4. Siet hier sijn Rachel nadren / en drijf sijn schaepkens
aen /
Die tierig zijn en wel gedaen/
Siet hoe haer geytjes springen / en grasen in het groen /
Daer sy haer in weelde voen.

J. 5. De Son staet hoog verheven / om saem'len 't vee by een/
Want yder loopt in 't wild' alleen:
Ey laetse noch wat weyden / die nu dus doolen gaen /
Brengt haer eerst wat waters aen.

H. 6. O neen / de kudde schapen / die moet eerst zijn vergaert /
Dies vry u moeyt en arbeyd spaert:
Dan moetmen noch afwentlen den steen van dese put /
Eer men 't vee van dorst beschut.

7. Terwijle sy noch spraken / soo quam de Herderin /
Sijn Rachel met een blyde sin:

Die al haer Vaders schaepkens dreef na dees plaetse toe /
Denckt hoe Jacob was te moe ?

I. 8. Weest wellekom Herderinne / mijn nicht en waerde pant /
Seer wel komt ghy ons hier ter hand
De steen is afgewentelt / komt drenckt u dorstig Vee /
Dryft se dan weer op hare stee.

9. O mijn beminde Rachel, ach weest van my gekust /
Mijn leven en mijn soete lust :
De traentjes van my rollen / uyt vreugt dat ick u sie /
En u mijne liefde bie.

10. Hy sey dat hy de Sone van Isac was haer Oom :
Sy sey / hy was haer wellekoom :
Rebecca is mijn moeder / wy zijn van een geslacht /
Uyt een stamme voortgebracht.

11. Wat vreugde quam'er boven / als Laban dit verstont /
En Jacob seyd' hem al den gront /
Hoe dat sijn' Ouders waren / noch in een goede stant /
Wel gezegent in haer land.

12. „ Wat blijdschap komter rijzen / als vrienden zijn by een /
„ Die voortijts waren afgescheen ?
„ Dan springt dat vrolijck herte, en danckt God in 't gemoet/
„ Voor de weldaet die hy doet.

De thien plagen Egypti, *Exod.* 9. *en* 10.

Stemme : Sal ick noch lang in heete tranen.

Als God sijn straf wil tot ons wenden /
Gelyck aen Pharo is geschied /
Dan stort hy ons in veel' ellenden /
En mengt sijn roe met veel verdriet /

Hy schenckt ons in / na sijnen sin /
Den grondsop van sijn seer gestrenge hand.
Waer door hy mensch en alles maeckt ter schand.

2. Dees straffe Gods most Pharo voelen / I. straffe.
Wanneer hy Isrel had verheert:
De wat'ren en de stroom en poelen /
Die wierden stracks in bloet verkeert /
Dat al 't gediert / dat daer in zwiert /
Verstorf en stonck seer ysselijck en bang /
En dees plaeg duurde seven dagen lang.

3. Daer na liet God de Vorschen krielen / II. Straffe.
Die 't Land bedeckte over al /
Die hare huysen overvielen /
En queeckten daer met heesch geschal.
Ja self het stof / bracht dick en grof / III. Straffe.
De Luysen voort / soo dat noch Mensch / noch Vee /
Ontwijcken kost dees plaeg noch droeve wee.

4. Het ongediert quam sich vertoogen / IV. Straffe.
Van kevers en van Hagedis /
Op 't veld / in huys / voor yders oogen /
Men wist niet waer lijf-bergen is.
De Peste zweeft en dood wat leeft / V. Straffe.
D' Egipters Vee van alderleye slag /
Soo dat'er rees een jammerlijck geklag.
5. Uyt asch komt een gezwel te vooren / VI. Straffe.
Met zwarte blaren over 't lijf /
Op mensch en Vee die uytgezworen /
Vol etter / branden streng en stijf.
De Hemel gaf / oock hare straf / VII. Straffe
En schoot een Hagel buy soo fel ter neer /
Die Mensch en Vrucht en 't Vee vernielde seer.
6. Een Ooste wind quam aen-gestoven / VIII. Straffe.
Vol Springhanen van snoder aerd /
Die 't al vernielde / en daer boven /
Wat d' Hagel-buy noch had gespaert.
De duysternis / die gaf gewis / IX. Straffe.
Soo grooten schrick / dat in drie dagen kon
Geen oogen sien / maer Isrel sag de Son.
7. De Engel Gods quam oock vernielen / X. Straffe.
De kinderkens van arm en rijck /

Al 't Vee en d'eerst-gebooren Zielen /
Van 't gantsch Egiptisch Koninckrijck:
Hier over wert / Pharaos hert
Verslagen / dat uyt al sijn groot gebiet /
Hy Mosen en Israël trecken liet.
8. Wiens post met 's Lams Bloet was bestreken /
Daer trock dees Engel stracks voorby:
Dit was alsoo van God besteken /
Want Isrel van dees straf was vry.
„ O wiens gemoet / met Christi Bloed /
„ Des reynen Lams te recht bestreken wert /
„ Daer rijst de vreught inwendig in het hert.

Moysis gezangh, als hy van *Pharao* was verlost, *Exod.* 15,

Stemme: Psal. 118. Dancket den Heere, &c.

LAet ons den Heer een danck-liet singen /
Voor 't wonder dat hy heeft gedaen /
Die heerlijck is in alle dingen /
Die Ros en Rijden kan verslaen.
De Heere is mijn kracht en leven /
Mijn salighept: dies ick sijn lof
Sal singen / alsoo lang ick leeve /
Want hy geeft ons nu groote stof.
2. Hy is ons Krijgsman en ons Wapen /
Die Pharoos heyr heeft gantsch vernielt /
In Zee verdroncken / en sijn knapen
En wagens in den grond ontzielt /
Sijn rechterhand is sterck en machtig /
Die heeft sijn vyand t' onder-bracht /
Hy is in heerlijckheyd soo krachtig /
Dat nu sijn vyand leyt versmacht.
3. Hy heeft sijn gramschap uytgesonden /
Als vier dat al de stoppels brand /
En heeft de stroomen op gewonden /
En d' afgront droogh gemaeckt als 't lant.
De vyand sey / 'k wil haer vervolgen /
En haer ontrooven al dien buyt /

En

En haer ontlyben als verbolgen /
En roepen haer te gronde uyt.

4. Doch gy sant af stercke winden /
De Zee haer t'samen heeft bedeckt /
Soo dat hy die ons wou verslinden /
Versonck als 't loot te gronde treckt.
Wie isser onder alle Goden /
So groote God als gy Heer zyt /
Wie isser / die door 's Hemels boden /
Dit heerlijck wonder niet belijd?

5. Gy leyd dit volck door u weldaden /
Dat gy verlost en voertse stil /
Door uwe hand / op uwe paden /
In 't Heyligdom / na uwen wil.
De volcken sullen moeten beven /
En Palestina zijn beknelt /
Edom en Caleb moeten sneven /
Als Canaan de ziel versmelt.

6. Hem sal de schrick en vrees bevangen /
En sijn verstomt door uwen arm /
Tot dat u volck / na groot verlangen /
Verkrijgt haer wensch na al 't gekarm.
Gy sult haer brengen op u erve /
Ten heyligdom daer gy haer plant /
Daer sullen sy dan rust verwerven /
Want gy heerscht eeuwig door u hand.

7. Pharoos wagens en sijn paerden /
Zijn in de Zee te grond verdaen.
Met al zijn heyr en scherpe zwaerden /
Daer Isrel droog is door gegaen.
Doch Miriam quam met Tamboeren
En song den Heer een vrolick Liet /
De Vrouwe volgden / en sy voerden
Gods lof van 't geen daer was geschiet.

8. „Gy die daer zijt door veel ellenden / Als door het
„Roode Meyr gebracht / Wilt oock u stemme tot God
„wenden / Die u verlost heeft door sijn kracht. Singt / singt
„den Heer voor sijn weldaden / Door 't wonder-werck aen
„u geschiet / En looft hem steets voor sijn genade / Die gy
„als nu voor oogen siet.

Den 79 Psalm na-gevolght.

Stemme: De Heydenen zyn: Of/ Antwerpen rijk.

JErusalem, wat wasser anghstigh weenen/
Wanneer u Stad lag in een puyn van steenen/
U Tempel oock besoedelt met veel sonden/
En 't heylig Erf vernielt en heel geschonden?
't Gevogelt heeft/ eylaes! de lijcken als een aes/
Verscheurt en op-gegeten. 't Gedierte seer verwoet
Heeft 's naesten vleesch en bloet/ gesopen en verreten.
2. De Stad rontom was al met bloet begoten/
Gelijck een vloet/ en doode gantsch verstooten:
Daer was geen graf voor die verslagen waren:
Eylaes! wy zijn een spot der wreeder scharen.
Hoe lange sal dan Heer/ u yver meer en meer/
En gramschap eeuwigh branden? stort doch u gram gemoet/
Op 't Heydens volck verwoet/ die u met smaet aenranden.
3. De Koningen/ die u niet willen eeren/
Wilt die weerom door uwe hand verheeren;
Want Jacobs huys/ leyt plat en gantsch te reeten/
Haer woningen verwoest en heel versmeten.
Gedenckt der misdaet niet/ van ons soo dwaes geschiet/
Laet u genae verschijnen/ want wy kleyn in 't getal/
Door dit droef ongeval/ versmachten en verquijnen.
4. Wilt ons dan Heer/ om uws naems wil bevrijden/
Versoent u doch voor onse sond'/ door 't lijden/
Laet uwe wraeck het Heydens volck gevoelen/
Die met veel schimp in onse droef heyd woelen.
Sal dan het Heydens rot uytkrijten/ waer 's haer God?
Laet haer de wraeck aenschouwen. Hoort Heere dit gekerm
Der boeyen/ daer och arm! u volck sit in 't benouwen.
5. Vergelt dan Heer ons schimpige gebuuren/
En laetse weer dit seven-fout besuuren:
De smaet is groot waer mee sy u bedroeven:
Laet haer dan oock u stercke hand beproeven.
Dan sullen wy/ O Heer! als Schaepkens uwe eer/
Aen ons geslacht ophalen/ en roemen u goetheyd/
Van eeuw tot eeuwigheyd/ dat die op ons komt dalen.

Ick hebbe niet konnen nalaten te vertoonen, gelijck ick in 't korte heb by een gevoeght, hoe dickwils deſe Stadt *Ieruſalem* is overheert verwoeſt, en wat ſchrickelijcker ellende die ſoo dickwils heeft uytgeſtaen, op dat ſich oock de hoogmoedige Rijcken en Steden hier in mogen ſpiegelen.

HIeruſalem wierde uytgeleyt, een *leere* of *geſigt des Vredes*: Een wonder ſchone heylige en wijtberoemde Stadt, niet alleene in 't Ooſten, maer ook in de gehele Werelt. Maer hoe veel deſe Stadt heeft moeten uytſtaen, daer van kan men de Hiſtorien naleſen, ja ſy is geweeſt, een doelwit waer op Godt ſijne ſtraffen dikwils heeft willen vertoonen. Sy is eerſt gebouwt van *Melchiſedech*, dieder is *Sem*, de Sone des Outvaders *Noahs*, gelijck veele getuygen; daer na Koning van deſe Stadt *Salem*, Gen. 14. vers 18. 2178 Jaren voor de laetſte verſtooringe der Stadt, door den Keyſer *T. Veſpaſianum*, als *Joſephus* getuyght, wierde eerſt *Salem*, dat is *Vrede-ſtadt* genaemt, na *Salah*, Sone van *Arphaxad*, Neve van *Sem* of *Melchiſedech*. Sy heeft deſen naem behouden, noch ten tijde van *Abraham*, wanneer de Koning en Prieſter *Melchiſedech*, den Out-vader *Abraham* by deſe ſtad heeft geſpijſt en gezegent, als hy de tienden en den buyt van de heydenſe Koningen hadde verkregen, Gen. 14. Maer als de *Jebuſiten*, en deſes doot, de ſtad machtig wierden, hebben ſy de Koninklijke regeeringe aen ſich getrocken, en de ſtadt, na haren name, *Jebus*, of *vertredinge* genaemt. Deſe naem *Jebus* heeft ſy behouden, tot den tijt des Konings *Davids*, doen hy, door ſijns Veldt-overſten *Joabs* hulpe, de ſtadt veroverde, en de *Jebuſiten* meerendeels verdreef: Hy beveſtigde doen de ſtadt, en vergroote die ſelve met eenen Koninckl ijcken Burgh, daer in hy 33 Jaren heeft hof gehouden, en doen wierde ſy genaemt de ſtadt *Davids*. En deſe naem heeft ſy behouden tot de opbouwinge des Tempels *Salomonis*, daer na is ſy *Jeruſalem* genaemt. Maer de naem der

ſtadt

stadt *Davids*, is alleen gebleven op den Burgh dieder lagh op den Bergh Zion. I. Is eerst verovert van de Krijghs-vorsten *Josue*, Jos. 10. 1. II. Als de *Jebusiten* de overhant hielden, Jos. 15. 63. en weder verovert van de kinderen *Juda*, daer *Adonibeseck* is omgekomen, Jud. 1. 7. III. Van den Koning *David*, 2 Sam. 5. 5. IV. Vau *Absalom*, de ongehoorsame Sone *Davids*, diese weder verliet, 2 Sam. 15. 14. Doch sy is van *Salomon* daer na met een overschoone Tempel geciert. V. Is sy van *Sesack* Koning van *Egypten* ingenomen; die den Tempel heeft geplondert, 1 Reg. 14. 15. VI. Van de Philistijnen, Arabers en Mooren belegert en ingenomen, 2 Paral. 21. 16. Ten VII. van *Joas* Koning in *Israël*, 2 Reg. 14. 1, 3, &c. c. 25. v. 4. met gewapender-handt ingenomen, en den Tempel geplundert. Maer sy is daer na van *Sennacherib* Koningh der Assyriers, met kracht belegert, doch met een ongeluckige uytkomste, na dat door des Koninghs *Hiskiæ* en des Propheten *Isaiæ* gebedt, door den Engel des Heeren 185000 mannen gedood, en *Sennacherib* selve van sijn eygen Sone was omgebracht, 2 Reg. 19. 35. 2 Par. 32. 21. Isa. 37 36. VIII. Van *Asserhaddon*, Sone van *Sennacherib*, Koningh in *Babel*, belegert en ingenomen, 2 Par. 32. 21. 2 Reg. 19. 37. Jes. 37. 38. IX. Van *Nebucadnezar*, de Sone van *Nebopollassor* belegert, den Tempel geplundert, daer *Daniel* met sijne gesellen na *Babel* wierde gevoert, 2 Reg. 24. 1. Dan. 1. 1, 2. X. Van *Nebucadnesar* Koningh in *Babel*, daer de godtloose Koningh *Jojakim* sterft en onbegraven wierde wech geworpen, daer 3023 Joden na *Babel* wierden gevoert, 2 Par. 36. 6. Jer. 52. 28. XI. Van *Nebucadnezar* den Koningh te *Babel*, daer de Koningh *Jechonias* met alle Inwoonders, in de 18000 menschen, waer onder oock de Propheet *Ezechiel* was, na *Babel* wierden gevoert, 2 Reg. 24. 10. 2 Paral. 36. 9. En van dees tijdt rekenen *Jeremias* en

Ezechiel de Babylonische gevangen is. XII. Van *Nobucadnesar* de Koningh der *Chaldeen* ingenomen, die den meyneedigen Koningh *Zedechiam* gevangen, sijne oogen uytgesteken, en van sijne kinderen jammerlijck heeft berooft, 2 Reg 25 1. 2 Paral 36 17. Jer 39 1 en c. 52. 4. Doch is daer na van de Joden, alsse uyt de Babylonische gevangenis quamen, weder opgebouwt, en daer na van *Nehemia*, uyt den stamme *Davids* binnen 13 jaren met Ringhmueren weder omslooten. XIII. Van *Bagoa* Kamerbewaerder des Konings in Persiën. XIV. Van *Alexander Magnus* met goet verdragh ingenomen, alhoewel hy in sin hadde de Stad en Tempel te verwoesten, maer de Hooge-Priester *Iadduah* quam met alle Priesters in haer Geestlijck gewaet geciert, en stilde den toorn *Alexandri*, dat hy van sijn paerd af klom, en viel de Priester te voet, *Ioseph. l. 9. Diodor. l. 17. Q. Curtius l. 4. &c.* XV. Is sy ingenomen van *Ptolomæus Lagus*, Koningh in Egypten: als *Iosephus*, *Philo*, en *Eusebius* melden. In dese belegeringe zijnder 120000 Joden gevangen na *Egypten* gevoert. XVI. Van *Antiochus Epiphanes* Koningh in *Asia*, die soo jongh als oud in de 80000 liet doot-slaen en verworgen, 40000 gevangene met sigh voerende, en wel 80000 verkoopende, plunderende de Stad en Tempel met alle heylighdommen en kostelijckheyd, daer hy mede wech trock, 1 Mach. 1. 21. 2 Mach. 5. 11. oock *Iosephus* &c. XVII. Van *Apollonio* uyt des Koninghs *Antiochi* bevel op den Sabbath, en plunderde de voornaemste plaetsen, en verbrande en voerde wijf, kinderen en vee wegh, 1 Mach. 4. 36. Waer van men de boecken der Machabeen kan na lesen. XVIII Van *Antiochus Eupator*, 1 Mach. 6. 17, 48, 51, &c. 2 Machab. 13 1. XIX. Van *Pompejus* in den twist tusschen *Aristobulum* en *Hircanum*, gebroeders, waer in 120000 zijn om gekomen *Iosephus* en *Iustinus*. XX. Van den geltgierigen *Marco Crasso*, die als hem van *Eleazar* een stuck van 750 pont gouts, om hem te versoenen, wierde vereert, stal hy noch uyt den Tempel over de 10000 Talenten, als *Iosephus* verhaelt. XXI. Van *Pacor* Koningh der Parthen. Want als *Antigonus* de Sone *Aristobuli*, Gesanten aen der Parthen Koningh *Pacor* had afgesonden, met aenbiedinge, soo hy hem weder aen 't Rijck mocht helpen, van 1000 Talenten, en 500 schoone Vrouwen, indien hy

sijnes

sijns Vaders Broeder, *Hircanum* mocht gevangen krijgen, so treckt dese van de Stad *Damasco*, die hy hadde verovert, af, met 50000 mannen na *Ierusalem*, en nam de Stad op 't Pinxsterfeest in, versloegh eenige 1000 Joden, plunderde en verwoeste de Stad, nam *Hercanum* den Hooge-Priester gevangen, en liet hem neuse en ooren afsnijden. *Ioseph l.* 14. *Dion Cassius*, &c, XXII. Is sy van de Koningh *Herodes* bestormt en ingenomen, die den Koningh *Antigonum* met 45 zijner vrienden deed verwurgen, sulks dat het geslachte der *Asmoriters* of *Machabeen* geheel is uytgeroeyt geworden, gelijck *Ioseph. l.* 14. en *Egesippus* melden. XXIII. Is dese Stad ten laetsten van *Titus Vespasianus* 80 jaren na *Christi* geboorte, op 't Paesch Feest, geweldigh ingenomen, daer wy in 't kort van dese schrickelijcke belegeringe yet sullen verhalen.

Daer waren op dit Feest over de 3600000 Joden, uyt alle hoecken by malkanderen gekomen, waer door de honger door 't verbranden der voorraet soo krachtigh toenam, dat oock een pont out vervuylt hoy voor 128 Grieckse penningen wierde verkocht, ja wierde alles soo ongelooflijck dier, dat men oock mist en dreck, schoenen en soolleder, ja de kinderen opgegeten heeft: uyt welcke honger, ontstack een soo gruwelijcke sterfte, dat menige dagh over de 10000 menschen, en in een weke alleene, over de 60000 menschen, tot een poorte wierden uytgedragen, en 600000 over de Stads-mueren geworpen, oock veele 1000 lijcken op de straten onbegraven en in de huysen bleven leggen. En zijn oock ontallijcke Joden onder 't schermutselen met de Romeynen, en onder de oproeren en stormen dood gebleven. Ten laetsten is de Tempel op den 10 Augusti van de Romeynen bestormt, geplundert, en in den grond verbrant. Hier zijn mede 18600 Joden verslagen, en over de 6000 door 't vyer vernielt. Daer na is dese Stad op den 7 en 8 *Septembris*, volkomen bestormt, geplundert, verbrant en soo gants verwoest, dattet na de voorlegginge *Christi*, niet eene steen op den anderen is gebleven. Na dese veroveringe zijn noch ontallijcke Joden vermoort, en over de 2000 in vuyle rioelen verstickt en omgebracht, en wel 2000 opgesneden, die gout hadden opgeslockt, dat men daer in sochte, sulks dat alleen in dese Stad in de 1100000 Joden, en in de

omliggende niet minder zijn om 't leven gekomen, wat van 97000 wierden gevangen, en eenige duysenden de wilde Dieren voorgeworpen, en onder andere, 30 Joden om eenen penningh verkocht, alsoo dat dese jammer niet en is uyt te spreken, noch met bloedige tranen genoegh te beweenen. Maer 't schijnt dat God de Heere hare boosheyt. door sijne straffe, heeft willen vergelden, om dat sy soo veel onschuldigh bloet, soo der Propheten als Apostelen, ja oock des Heeren *Christi* selve, hadden vergoten; ja daer sy noch hertneckigh roemden, sy hadden God daer aen dienst gedaen, en dat sy, als uytverkoorne kinderen Godes, het geensins kosten verkerven Dit hebben wy voor een wonder willen vertoonen, om de veranderinge der Rijcken, en in 't besonder deser Stad, die heyligh wierde genaemt, u te ontdecken, om de oordeelen Gods daer uyt te bemercken, en hoe hy om der volkeren sonden sulcke schrickelijcke straffen, dese Stad heeft laten overkomen. Maer om die breeder op te halen, was wel een eygen boeck noodigh, en zijn oock de oude Historien daer van genoegh vervult.

Engels komen by *Loth* ter Herbergh, en ondergangh van Sodoma en Gomorra, *Genes.* 19.

Stemme: Maximilianus van Bossu. Of/ O God wy dancken dijner goet. Of/ Als mijn stondlijn, &c.

ALs Loth in Sodoms poorte sat/
Sagh hy twee Engels nad'ren/
Dies hy eerbiedigh buyten trat/
Ey wilt met my vergad'ren.
Hy sprack/ blijft by my desen nacht/
Wast uwe voeten en slaept sacht/
En gaet dan uwer straten.
2. Sy weygerden wijl sy dees nacht/
Op straet sich wilden houden/
Maer Loth hiel aen met aller macht/
Sy tot hem keeren souden:

Sy quamen tot hem ingegaen /
Hy rechted' haer een maeltijd aen /
Van ongesuurde koeckens
3. Al eer sy sich noch tot den rust
Begaven / quam 't krioelen /
Der Sodomiten vol onlust /
Met seer onstuymig woelen:
Waer zijn de Mannen in u huys?
Dit riepen sy geheel onkuysch /
Voort / laetse tot ons komen.
4. Loth sloot de deure na hem toe /
En riep wilt u bedaren /
Mijn Broeders / weest dus niet te moe /
En wilt dees Mannen sparen:
Ick heb twee Dochters die sijn maegd /
't Schijnt dat ghy na geen reden vraeght /
Ey laet dees Mannen varen.
5. Doch sy verhit in sond' en schand /
De deure braecken open /
De mannen staecken uyt haer hand /
Doch Loth wil tot hun loopen:
De Mannen trocken hem weer in /
En stutten soo haer geyle sin /
En doen de deure sluyten.
6. Gods hand die nimmer is verkort /
Deed' hun sijn kracht gevoelen /
De minste tot de meeste wort
Heel blint / dat sy van 't woelen
Vermoeyt / noch kenden deur noch huys /
En dit was haer een lastigh kruys /
Dat sy haer booshept staeckten.
7. De Mannen seyden / dese stad
Sal God tot asch vernielen /
En haer te gronde maecken plat /
Behoud dan uwe Zielen.
U vrouw en dochters neemt stracks mee:
Maer Loth die scheen noch ongeree /
Dies leydens' hem na buyten.
8. Behoud u leven / siet niet om /
Maer keert u na de Bergen.

Loth sey / om dat ick koom om /
Ick derft u schier niet bergen:
Laet dese Stad soo na hier by /
Mijn schuyl-plaets zijn / op dat ick vry /
Hier leve sonder vreese.
9. De Sonne rees / wanneer hy quam /
Te Zoar met de sijne /
Des Heeren gramschap hy vernam /
Die God daer liet verschijnen
De Stad van Sodom wert met vyer /
En zwavel overstulpt / en hier
By ooch Gomorra mede.
10. De steden wierden om-gekeert /
't Gewas op 't velt bedorven /
Al 't volck versmoort en overheert /
Die seer ellendigh storven.
Loths Huysvrouw keech om / bang en naer /
Dies wierde sy in een Sout pilaer /
Voor aller menschen oogen.
11. „ O waer de sond heeft overhand /
„ In 's Menschen ziel genomen /
„ Daer achtmen Gods gebod noch schand /
„ Daer sal sijn straffe komen.
„ Als Godes toorn aen 't woeden raeckt.
„ Dan brant sy schrickelijck en blaeckt.
„ Wilt voor sijn gramschap schroomen.

LOth was een sone van *Haran*, de neve van *Tarach* en *Saras* broeder, en was steets by sijnen zwager *Abraham*. Maer als hy aen schapen en vee seer toenam, quam tusschen de Herders van *Abrahams* en *Loths* vee, tweespalt, sulx dat sy besloten van den ander te scheyden, dies trok *Loth* na den Jordaen, daer na in 't Oosten, en woonde te *Sodom*. Daer na als de Koning te *Sodom*, van den Assirischen Koning was geslagen en alles had weg gevoert, so heeft de strijtbre hant *Abrahams* hem weer verlost en aen sijn plaetse gebragt: maer sy sloegen dese wonderbaerlijke verlossing in den wint, en bleven by hare godloosheyt.

En of wel *Loth*, als een Prediker det Gerechtigheyt, haer hunne sonden en boosheyt voor oogen hiel, so bleven sy halstarrig; waer over God twee Engelen van den Hemel afsant, die te vooren by *Abraham* waren geherbergt, die ook *Loth* met sijn huysvrou, uyt de stat *Sodom* voerden, al eer God de stadt met blixem, vyer en swavel neffens de omleggende steden en rijken dede vernielen.

Klachte Jeremiæ over Jerusalem.

Stemme: Sal ick langer noch in heete tranen.

Ach! soo mijn oogh had klare beken /
En stroomen als een water vloet /
Ick soud d'ellend niet konnen spreecken /
Van die men Zions Dochters doet.
Sy sucht en klaeght / en 't hert haer knaeght /
Als sy gedenckt aen dese droeve stem /
De nare klacht der Stad Jerusalem.
2. Sy sit nu als een Weeuw alleene /
Die groot was onder 't Heydens volk /
Die als Vorstinne blonk voor heene /
Verheven als een hooge wolck.
Sy sit en steent / sy sucht en weent /
De tranen rollen van haer kaecken neer /
En weet geen Vriend/die haer sal troosten weer.
3. Ach Juda is alree gevangen /
Van wegen groote dienstbaerheyd /
De Heydenen haer schricklijck prangen /
Met veel ellend en bitterheyd.
Want Zions pad / leyt woest / om dat
Daer niemand komt op haer geheylight Feest /
En daerom sucht sy uyt een droeve geest.
4. De Poorten staen woest en verlaten /
Haer Priesters suchten om dees daet /
De dochters schreyen boven maten /
Om dat het haer soo qualijck gaet:
Haer Vyand staet / en lacht uyt haer /
En is gerust / om dat God ons besoeckt /
Want yder ons in sijne ziel verbloeckt.

5. De Dochter Zions is af-genomen /
Al haer cieraet en heerlijckheyd /
Haer Vorsten vluchten / en sy schromen /
Als Herten in een vreemde weyd /
Zijn ongeacht / als sonder kracht /
Voor des vervolgers wreede aengesicht /
Want al haer glants geheel vertreden licht.
6. Jerusalem heeft sich verloopen /
En zwaer gesondight voor den Heer /
Sy heeft nu gantsch geen schuyl-plaets open /
En hierom sucht sy noch te meer.
Sy is een vrouw / eensaem vol rouw /
Ja die haer eerden achten haer onweert /
En in haer naecktheyd sy haer rugge keert.
7. „ Als God sijn oordeel wil uyt-voeren /
„ Soo straft hy Steden en het Land:
„ Het onderst gaet hy boven roeren /
„ En druyckt soo sijn gestrenge hand.
„ Dan komter ach! wee en geklagh /
„ De Vrienden dan geheel ter zijden staen /
„ En niemand treckt sich der benauwden aen.
8. „ Dit droef geschrey van Zions Dochter /
„ Dat moet ons mee ter herten gaen /
„ Sy treurt gewis als een versochster /
„ Want sy met droefheyd is belaen.
„ Maer die nu treurt / en 't herte scheurt /
„ Verhooght God weer in hooge Majesteyt /
„ Schoon dat hy nu geheel verslagen leyt.

Godlijcke vreughden.

Stemme: Courante je meure.

O God mijn vreughd / die 't hert in my verheughd /
En steeckt mijn borst vol vyer / so dat mijn leven schier
Verteert door min / van u seer soeten brand /
O Heer! u leer / ick als een hert begeer /
Bied my u hand.

2. Gelijck

2. Gelijck een hert / dat hier en daer vol smert /
Verlanght na een Fonteyn / om laven 't dorstigh breyn:
Soo jaeck ick mee / tot my u Godheyd brenght /
De kroon en 't loon / die ghy soo over-schoon /
De vroomen schenckt.

3. Mijn oogh dat steent en siet ten Hemel-waert.
Ick streck mijn armen uyt / en hoor u soet geluyt /
Waer in ick my oock sterck verheugen sal.
Mijn tijd verslijt / O God! my voorts bevrijt
Voor ongeval.

Christi aenspraeck tot sijne Schapen.

Stemme: Uyt mijnes herten gronde. Of / Ghy Medenblickers Of / Laetstmael gingh ick spanceren.

KOmt ghy verdoolde weder /
Na mijne Schaepskooy toe /
En ghy die zwack en teeder /
Bedruckt zijt van gemoe:
Treet / treet / mijn Schaepkens aen /
Die noch in 't wilde zwerven /
Seght / waerom wildy sterven?
Ick wijs u 's levens baen.

2. Ick sal u noyt vergeten /
Schoon of eens moeders hert /
Haer kindjen had versmeten /
In dood / ellend of smert:
Ghy staet in mijne hand /
Gezegelt en geschreven /
Ick wil u noyt begeven /
Ghy zijt mijn waerde pand.

3. Ick hadde slechts mijn oogen /
Een weynigh afgekeert /
Maer mijn hand vol vermogen /
Heeft u gena verteert:
Met eeuwige gena /
Wil ick u weer erbarmen /
En over u ontfarmen /
Want ick steets vaerdigh sta.

4. Bekeert

4. Bekeert gy u door boete/
Dan breeckt het hert in my:
Ick wil 't gesicht versoete/
En stellen u weer vry:
Ja waer u sond' als bloet/
En karmozijn bevonden/
Ick delgh uyt uwe sonden/
Uyt een beweegt gemoet.

5. Ick heb geen welbehagen/
In 's armen Sondaers dood/
Op dat hy niet vertzage/
Noch sterve in dees noot/
Maer dat hy sich bekeer/
En 't boose weesen hate/
Want ick u niet verlate
Noch denck u sonden meer.

6. Ick wil al u misdaden/
Afwasschen wit als sneeu/
En wil u weer versaden/
Met ware rust en vree:
'k Wil als een Moeder doet/
U droeve Ziel verquicken/
En lossen uyt de stricken/
Van sond' en Helsche gloet.

7. Bekeert u dan van herten
Met tranen en geklagh:
Gedenckt aen mijne smerten/
En aen dien droeven dach/
Daer ick den bitt'ren dood/
Heb om u sond geleden/
En God voor u gebeden
Doen ick aen 't Kruys stont bloot.

8. Ick ben de wegh en 't leven/
De waerheyd en Gods Woord/
Wilt u tot my begeven/
En dringht door d'enge Poort.
Ick ben dat ware Licht/
Al 't duyster moet verdwijnen.
Als mijne Son komt schijnen/
Toon ick een soet gesicht.

9. Treet dan met blijder zielen/
Tot uwen Herder aen/
Die sal de sond vernielen/
En als kaf doen vergaen:
Hy sal u vreught voor rouw'/
Met witte kleeders cieren/
En uwe ziel bestieren/
Blijft ghy hem slechts getrouw.

Na suur het soet.

Stemme: Hoe schoon licht ons de Morgen-star.

AL eer men voor een sober loon/
Verkrijgen kan de eere kroon/
Wat moet een Krijghs-man lijden?
Van honger/ ongemack en vorst/
Ja wonden/ slagen/ hett' en dorst/
En tot den bloede strijden?
Al eer/ hem d'eer/
Door sijn slaven/ en sijn draven/
Werd gegeven.
Hoe suur valt den mensch sijn leven?

2. Wat moet een Schipper op de Zee/
Al lijden op een schorre ree:
Eer hy raeckt in de haven?
Hy moet door bancken/ klip en sand/
Door storm/ en schip-breuck op de strand/
In veel' ellende slaven:
Eer hy/ komt bly/
Door de baren/ heen gevaren/
En te landen/
Eer hy 't schip verlost van 't stranden.

3. Wat moet een Christen al uytstaen/
Die vroom wil door de werelt gaen/
En na den Hemel streven?
Hy moet sijn vleesch en 's werelts lust

Betemmen / en door veel onrust /
Sich God gantsch overgeven /
Waer van / hy dan /
Na dit lijden / sal verblijden /
En door hoopen /
Na sijn rust en vreughde loopen.

4. Hem is de kroone ingelijft /
Die tot den eynd volstandigh blijft:
Want hy sal die verwerpen /
Hy sal in sijnes vaders Throon /
Aenhooren steets der Eng'len toon /
En alle vreughde erven.
Dees kroon / en 't loon /
Sal God geven / na dit leven /
Met verblijden /
Die voor hem volstandigh lijden

5. Hier meed' heeft Paulum sich verheughd /
Als hy sijn kamp met groter vreughd /
Had tot den eynd vol-streden /
Zijn loop volbracht / 't geloof gesont
Behouden tot der laetster stont /
En God daerom gebeden:
Dies hy / riep vry /
Nu dees kroone / my soo schoone
Is gegeven /
Wacht ick die in 't eeuwigh leven.

6. Wy moeten dan in kruys en pijn /
Oock tot het eynd volstandigh zijn /
En in geen noot bezwijcken:
Maer kampen eenen goeden kamp /
En strijden tegen 's werrelts ramp /
En niet van God af-wijcken:
Wie wind / die vind
Veel kleynooden / die de snoode
Niet genieten;
Want hy drinckt uyt 's Hemels vlieten.

7. Indien de mensch om sober loon /
Om een verganckelijcke kroon /
Soo veele moet verdragen;

Hoe

Hoe soud dan een Christen Mensch /
Die siet op een veel hooger wensch /
Geen beter Kroon najagen?
Een loon / een kroon /
Die sal duuren / t'aller uuren /
En steets bloeyen.
Laet ons u gena toe vloeyen.

Siet de Musijck-Nooten in de *Bellerophon*, Fol. 37.

Gesucht tot Godt.

Stemme: Rosemond die lagh gedoken.

GRoote God die my het leven
Hebt gegeven en u Woort /
Ick kan u niet meerder geven /
Als mijn ziel / die u behoort /
Een genegen Offerhand /
Die in uwe lief de brand.
2. Ick kan doch niet tot u brengen /
Als een seer beladen hert /
Wilt dan Heere doch gehengen /
Dat u dit geschoncken wert /
En een neer geslagen geest /
Die voor uwe gramschap vreest.
3. Ick verstout my dan te treden /
Op u woord en u genae /
Door u Throon / door mijn gebeden /
Schoon ick noch vol zwackheyt gae:
U genaed is my alleen /
Troost in alle mijn geween.
4. Lijf en Ziele zijn verslagen /
Als ghy slechts u vinger roert /
En besoeckt my in mijn dagen /
Daer gy my ten Kruysweg voert.
't Kruys al dunckt het ons een pijn /
Is der Zielen Medecijn.

5. Wilt

5. Wilt u trooſt my niet onttrecken /
Want die is al mijn vermaeck /
Wilt in mijne Ziel verwecken
Uwen geeſt daer ick na haeck.
Wilt ghy dat ick verder gae /
Blijft by my met u genae /
6. Ick wil mijne ſtraffe dragen /
Want ick heb / voor u / misdaen:
Hoort mijn ſuchten en mijn klagen /
Want mijn ziele is belaen:
Is 't u Heer oock aengenaem /
Maeckt my vaerdigh / doch bequaem.
7. „ Opent dan / O Heer! u ooren /
„ En ontſluyt mijn droevigh hert /
„ Dat het mach de vreughd' aenhooren /
„ Die van u geſchoncken wert:
„ Dan ſal ick de Medecijn /
„ Vinden voor mijn ſmert en pijn.

Trooſt in kruys en nooden.

Stemme: Waerom bedroeft ghy u mijn hert?

WAerom zijt ghy / O Menſch! ontruſt /
Dat ghy ontrooft u eygen luſt /
En quelt u dagh en nacht?
Weet ghy niet dat in ongeval /
Een klaerder Son oprijſen ſal?
2. Kent ghy niet der Propheten woort /
Dan u ſoo menighmael gehoort?
Dat God u wel bedroeft /
Maer dat hy ſich weerom ont-farmt /
En u met ſijn genaed' om-armt?
3. Wien God de Heer verbinden wil /
Die houde ſich geruſt en ſtil /
Want hy ſlaet en geneeſt /
Hy ſchenckt eerſt bitterheyt / dan vreught /
Nu ongeluck daer na geneught.

4. Want dit is Gods rechtveerdigheyd /
Die eerſt den menſch te gronde leyd /
Eer dat hy hem verhooght:
Hy ſchenckt eerſt in den ſlechten wijn /
En laet de menſchen treurig zijn.

5. De Werrelt heeft een ander ſin /
Die ſchenckt den beſten wijn eerſt in /
Vol weeld' en dertelheyd;
Maer d' uytkomſt voert ons in den nood /
In treurigheyd / ellend' en dood.

6. Job ſat in groote treurigheyd /
En ſeven jaer vol herten-leyt;
Maer hondert veertigh jaer /
Gaf God hem weer ſyn Vee en Gout /
Ja alle dingen dobbelvout.

7. Was David niet tien jaer ter vlucht /
In ballinghſchap in quaet gerucht /
Eer hy na veertigh jaer /
Quam weder in ſyn heerlijckheyt /
Aen Koninghlijcke waerdigheyt.

8. Was Ioſeph niet in ſlechte ſtand /
Als hy verliet ſyn Vaderland /
En dertigh jaer in kruys?
Maer dit ſtreckt hem tot vreughd' en leer /
En tot ſijns Ouders ſtut en eer.

9. Tobias was eerſt arm en blind /
Men moſt hem leyden als een kind /
God gaf 't geſichte weer:
Doen leefd' hy rijck en welgegoed /
En had een ſtil en ſacht gemoed.

10. Eer God den menſch ter eeren brenght /
Hy hem eerſt kruys en lyden ſchenckt /
Doch hier op volght het ſoet;
Want God verlaet noyt deſen Man /
Die ſich op hem vertrouwen kan.

Siet de Muſijck-nooten in *Urania* of *Hemel-ſangh*, Fol. 162.

David

David worden van den Propheet *Gad* drie straffen voorgestelt, 2 *Sam*.24. 10, 11.

Stemme: Psalm 9. Heer ick wil u, &c.

GOds toorn ontbrand' op Israël /
Dat tegen sijn woord en bevel /
Ontsagh noch straf noch harde slagen /
Dies drygh d' haer God met zware plagen.

2. Hier over pord' hy David aen /
Hy sou tot Isrels Stamme gaen /
En Judaes, en haer macht opstellen /
Haer monst'ren en al 't krygs-volck tellen.

3. Als 't was geschied / wierd Davids hert
Gantsch overstulpt met rouw en smert;
Want hy voeld' in sijn ziel de steken /
En 't wroegen van syn selfs gebreken.

4. Ick heb gesondight voor den Heer /
Sprack hy ey straf my niet soo seer /
Neem wegh de misdaed en mijn sonden /
Die ick my dwaes heb onderwonden.

5. Des morgens quam des Heeren woort /
Tot Gad, en sey / seght David voort /
Dat hy een uyt drie straffen kiese /
Wil hy niet Godes gunst verliese.

6. Of dat de dierte seven jaer / I. Straffe.
U volck verslind' in dit gevaer /
Door 't scherpe zwaert van hongers nooden /
Dat op 't gebeente haer sal dooden?

7. Of dat ghy wilt drie maenden langh / II. Straffe.
Door 's vyands wapens vluchten bangh /
En zwervende als ballingh zweven /
In schrick en vreese van het leven?

8. Of dat de pest drie dagen sal / III. Straffe.
Haer seyssen slaen / in dit geval /
En scheeren af den draet der geenen /
Die in u oogh soo prachtigh scheenen?

DAVID

9. Upt deſe drie kieſt wat u luſt.
Mijn ziel is bangh en gantſch ontruſt /
Sprack David, ghy zijt Heer genadigh /
De menſchen wreed en ſeer moordadigh.

10. Ick wil niet in der menſchen hand /
My overgeven tot mijn ſchand;
Maer kies dat God my wil kaſtijden /
Want hy kan my hier na verblijden.

11. Hier volghde Godes ſtraffe na /
Van Dan af tot aen Barſeba,
Daer God ſeventigh duyſent zielen /
Door Peſtilentie liet vernielen.

12. Doen d'Engel Gods ſijn zwaert upttoogh /
En had na Jeruſalem 't oogh /
Doen rouwd' het God: houd af u handen /
Het is genoegh / verſchoon de landen.

13. Doch David als hy d'Engel ſagh /
Deed' in ſich ſelve groot geklagh:
Ach Heer! wat heeft dit volck bedreven?
Laet deſe ſchapen doch by 't leven.

14. Ick heb geſondight / keer dit kruys /
Beſoeck my in mijns Vaders huys /
Verſchoon dit volck / wiens diepe wonden /
Hun / door mijn quaedt / zijn toegeſonden.

15. Doch Gad ſprack David aen daer naer /
Gaet bouwt den Heere een Altaer /
En offert dancksegginghen beden /
Dat hy Iſraël verloſt heden.

2. *Sam.* 24. 9. *Joab* gaf *David* de monſter-rolle des volcks, en waren de Iſraëliten, achtmael hondert duyſen ſtrijtbare mannen, die het zwaert uyttogen, maer de mannen van *Juda* waren vijfmael hondert duyſent mannen, ſiet oock 1 *Chron.* 21. 9.

SALOMON

Salomon wordt van *Nathan* en *Zadok*, tot Koningh gesalft, 1 *Koningen* 1. 32, &c.

Stemme: Psalm 91. Die in Godes bewaringh, &c.

ALs David oud en afgemat /
Verkleumt was in sijn leden /
En naeuwlijcks warmte by sich hadt /
Soo wierde hem gebeden /
Hy sou tot dienst een schoone maeght /
Verkiesen om te warmen:
Abisach was 't die hem behaeght /
Om rusten in sijn' armen.

2. Adonia sprack/ des Koninghs kroon
Moet nu mijn hooft bedecken /
En sittend' op mijns Vaders throon /
Sal ick tot Koningh strecken.
Hy stelde daer een gastmael aen /
En noodighd' sijne vrinden /
Op datse met hem onbelaen /
Te samen sich verbinden.

3. Als Nathan quam by Bathseba,
Ontdeckt' hy haer dien handel /
Van Hagits. Soon Adonia,
En sijn bedeckte wandel.
En hoe hy na de Kroone stack /
Om Salomon te weeren /
Dies hy haer riet / sy soude strack
Sich tot den Koningh keeren:

4. En seggen hebt ghy Koningh niet /
My met een eed gezwooren /
Dat Salomon dit hoogh gebiet /
Nae u sal toebehooren?
Waerom is dan Adonia,
Tot Koningh uytverkooren?
Dit is wat nieuws / sprack Bathseba,
En 't klinckt vreemt in ons ooren.

5. Terwijl sy voor den Koningh stont/
Quam Nathan ingetreden /

Die stracks al dit geheym verbont /
Aen David gingh ontleden :
Diers zwoer hy noch een dieren eed /
Dat Salomon sou erven /
Zijn kroon en koninckliicke kleed /
Wanneer hy quam te sterven.
6. De Koningh riep de * Priesters in / * Nathan en Zadok.
En sprack neemt mijnen † Soone / † Salomon
En set hem op mijn' Ezelin /
En salf hem tot de kroone ;
Want Salomon sal op mijn stoel /
Gantsch Israël bestieren.
Sy salfden hem. Daer rees krioel
Van pijp en trommel tieren.
7. Adonia was seer beducht /
Met Joab, door dit woelen /
Doch Jonathan seyd' hun 't gerucht /
Van al dit groot krioelen :
Hy sprack / u broeder Salomon,
Gesalft is tot een Koningh
Van Nathan by den beeck Gihon,
En sit op Davids wooningh.
8. 't Was al geluck / O Salomon :
God wil u rijck vermeeren /
Dat gy mooght blincken als de Son /
Met wijsheyd en met eeren.
Gelooft zy God / die sonder tal /
Sprack David, 'k sie voor oogen /
Wie dat mijn stoel beheerschen sal ;
Lof God van groot vermogen.

ADonia was *Davids* vierde Soone van *Hagith*, dese trachtede na 't Koninckrijck, maer als hy verstont dat *Salomon*, door bevel *Davids* was gesalft, vluchtede hy van 't gastmael, en greep aen de hoornen van den Altaer. Daer van hem *Salomon* liet halen, en vry na huys gaen. Maer als hy *Abisach* tot sijn Vrouwe begeerde, liet hem *Salomon* dooden.

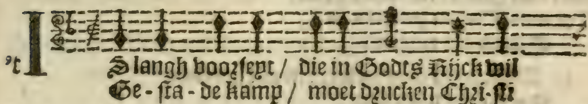
Salomon was een Soone *Davids*, uyt *Bathseba*.

Men

Men moet door veel verdruckingen in het Rijcke Godts gaen, *Actor.* 14. 22.

S T E M M E:

Ach ſchoone Nymph beſiet een machtigh Koningh.

treden / Moet door den kruys-wegh heen:
leeden / Vol droefheydt en ghe - ween:

De werrelt is geheel in 't quaet gelee -- gen /

Waerom de menſch oock ſtrijden moet /

En kampen tegen vleeſch en bloedt /

In aller wegen.

2. Wanneer 't gemoet leyt ſorgeloos te ſlapen /
Dan treed de Vyand aen /
Als hy dat vind / gantſch ſonder weer en wapen /
Dan wil hy ons verſlaen /
Dan ſpreyt hy uyt ſijn liſten en ſijn lagen /

Om soo den Mensch / die weeldrigh leeft /
En sich tot alle lust begeeft /
Altijd te plagen.

3. Ghy moet daerom / u schiltwacht stellen buyten /
En op u hoede staen /
En een schans rontom u herte sluyten /
Eer dat hy u tast aen ;
Want soo ghy hem geeft eenigh voordeel over /
Soo valt hy met sijn boos gesin /
Tot uwe Ziel en poorten in /
Gelijck een roover.

4. Want hy is loos en loert in alle hoecken /
Hoe dat hy u verblint :
Hy gaet rontom gelijck een Leeuw te soecken /
Hoe dat hy u versiint :
Hy toont u stracks de werrelt met haer lusten /
Haer vleyery en schoone schijn /
Die hy daer na beloont met pyn /
En rooft u ruste.

5. Ghy moet dan niet bezwijcken in het strijden /
Maer een trouw Ridder zijn ;
Want door 't gebed / door wederstand in 't lijden /
Verdrijft de tijd u pijn :
Of schoon de vrucht des werrelds staet in 't bloosen /
En lockt u door haer schoon gesicht /
Hou stand / God komt die u verlicht :
De tijd baert Roosen.

7. „ U Lichaem is een Tempel van den Heere /
„ En sijn geheyligt graf /
„ Daer hy in woont / dies sult ghy u verneere /
„ En mijden 't aertsche draf.
„ Der boosen reuck / die stinckt voor Godes oogen /
„ Want hy der boosen wesen haet /
„ En wie dat sich daer op verlaet /
„ Vint sich bedrogen.

7. Want onse Heer / de waerheyt is en 't Leven /
Het licht dat ons verlicht /

Hy kan alleen ons troost en hulpe geven /
Waer door ons vyand zwicht.
Is hy met ons / Wie kan ons weder streven?
Want Christus onse Heer en Hooft /
Sal die hem volght en hem gelooft /
Hier nooyt begeven.

De blinde *Bartimæus*, Marc. 10.46.

Stemme: Dies est Laætitiæ. Of / De dagh die is soo vreughderijck. *Siet de Musijck-Nooten in* Lust *tot* Wijsheydt, *Fol.* 105.

Wat is 't eed'le Sonne-licht /
Een geschenck van boven;
Dat in ons veel vreughde sticht /
Om God steets te loven:
Maer als ons het Hemels hooft /
Word van God den Heer verdooft /
Staen ons' oogen duyster /
En sy derven al het schoon /
Dat de Hemel stelt ten toon /
't Is al sonder luyster.

2. O ghy eedele gesicht /
Schoonste van ons sinnen /
Wie sou doch dit Hemels licht /
Niet in 't hert beminnen?
Siet hier Bartimæus aen /
Die sijn oogen duyster staen /
En verdooft van 't wesen /
Daer ons schoone Son' in speelt /
Als sy ons veel vreughde deelt /
Hoogh by ons geprezen.

3. Christus gaend' uyt Jericho,
Met een groote schare /
Sat Timæi blinde Soon /
By de bedelaren /

Aen

Aen den wegh / dier hoorde ras /
Dat hier onder Jesus was /
Streckt' hy upt sijn' armen /
Kreet / O Jesu Davids Soon!
Die daelt upt uw's Vaders troon /
Wilt mijns doch ontfarmen.

4. Schoon men straft' hem van dees daet /
Kreet hy noch te meerder:
Jesu Davids Soone gaet
Van u knecht niet veerder:
Jesus die daer stil bleef staen /
Riep hy soude tot hem gaen:
De blinde is verscheenen /
Heeft sijn mantel afgelept /
Men gaf hoop' en goed' beschept/
Wat Christus mocht verleenen.

5. Jesus siend' den blinden Man /
Sprack wat 's u begeeren?
B. Wijl ick 't licht niet schouwen kan /
Dat ghy 't wilt vereeren.
J. Treet dan aen sprack Jesus doe /
Weest getroost en wel te moe:
't Geloof heeft u genesen.
U gesicht is weer gebracht /
Houd dit altijd in 't gedacht /
Wilt God danckbaer wesen.

6. Hier op volghd' hy Jesum na /
Lettend' op sijn wegen /
Dat hy had / door Gods gena /
Dit geschenck verkregen.
„ Die van Godt genesen zijt /
„ Volght hem in de Ziel verblijt /
„ En roemt sijne daden /
„ Werpt van u 't geen u belet /
„ Volght altijd des Heeren wet /
„ Singht van sijn genaden.

Weest

Weest voorsichtigh als de Slange, en onnoosel als de Duyve, *Matth.* 10. 16.

Stemme: Als ick uyt wandelen ga, Of/ Fortuyn eylaes pourquoy.

Op dat wy recht bespien / hoe 't in de Werreld gaet /
Daer toe wijst Christus aen / een seer heylsame raet /
Dat wy voorsichtigh zijn gelijck de Slange doet /
Onnosel als een Duyf, uyt een oprecht gemoet.
2. Wie dit te recht betracht / heeft een goe' gront geheyt /
En hierom Christus ons oock tot de Dieren leyt /
Dat wy de Dieren aert opmercken en verstaen /
Op dat de mensche sou op rechte paden gaen.
3. De vreese Gods alleen / sal onse wijsheyt zijn /
Op dat wy 't sondigh pad ontvlieden als venijn /
Want dit 's der Slangen aert / dat hy sijn ooren stopt /
Voor des bezweerders stem' / hoe seer hy tiert en klopt.
4. Stopt ghy u ooren oock voor alle geyle lust /
Voor ontucht / dertelheyt / en wat de Ziel' ontrust /
Voor ydelheyt / en pracht / voor der Syrenen saugh/
En volght altijd den toon der Goddelycke klangh.
5. Sy sorght wel voor haer hooft / daer sy haer wijsheyt toont:
Sorght ghy oock voor u Ziel / waer in u ruste woont;
Want als de Ziel / 't hooft niet na de reden tilt /
Dan slaept de eed'le Ziel en 't hooft dat loopt in 't wilt.
6. Sy kan haer oude huyt / vernieuwen jaer op jaer:
Treckt oock 't oud' suyrdeegh uyt en maekt u reyn en klaer /
En word als een nieuw mensch / verheerlyckt in den geest:
Wie d' oude mensch vernieuwt / herschept sich in een beest.
7. s' Is wacker / want geen slaep bevangt haer snel gesicht
Als sy haer vyant merckt / sy stracks haer voorhooft licht:
Weest ghy oock op u hoed' / en staet steets op der wacht /
U Vyand / als een Leeuw / loert op u dagh en nacht.
8. Dus let wel op u stuck / voorsichtigheyt u past /
Op dat ghy van de sond' noch werreld werd verrast;
Want onvoorsichtigheyt brenght menigh tot den val/
Hy loert als Argus doet / die u bevechten sal,

De

DE Poëten verſierden, dat *Argus* hondert oogen hadde, waer mede hy alles koſt beſpieden. En dit is de werrelt en de ſonde, die ons van alle kanten bevechten. En hierom ſeyde *Petrus*, dat de Duyvel rontom ons gaet als een brieſchende Leeuwe, en ſoeckt wien hy mach verſlinden, 1 *Petr.* 5. 8.

Siet de Muſijck-nooten in Bellerophon, *Fol.* 132.

Weeſt onnooſel of ongevalſcht als de Duyven, *Matth.* 10. 16.

Stemme: Nu leef ick in 't verdriet. *Als het voorgaende.* (Of / Fortuyn eylaes pourquoy.

WEl hem in wiens gemoet geen valsheyt plaetſe vint /
En die is in het quaed als een onnoſel kind /
En ſtaet gelijck een Helt geharnaſcht tegen 't quaet /
Als die uyt liefde Gods alleen de ſonde haet.
2. Dees is gelijck een Duyf, als ſonder nijt of gal /
Die in al ſijn bedrijf ſich oprecht dragen ſal /
En ſpreecken met den mond gelijck het herte meent:
Het herte met den mond / die dienen t' ſaem vereent.
3. Wie gladde woorden geeft / waer binnen ſchuylt venijn /
Die loert ſlechts op verraet / door een geveynsde ſchijn /
Daer ſpreeckt de mont wel ſchoon / maer 't hert wat anders denckt:
O wee! wie door bedrogh ſijn even naeſten krenckt.
4. Het Duyfken nimmermeer ſijn even naeſten ſchent /
Het heeft noch ſcherp geweer / noch wapens daer ontrent /
Waer meed' hy ſcheurt en bijt / en rooft eens anders goet:
Weeſt ghy oock ſoo vernoeght / met een geruſt gemoed.
5. Het leeft eendrachtelijck en vreedſaem met ſijn ga' /
Leeft ſoo met u Gemael / en volght het Duyfken nae:

Sacht-

Sachtmoedigh is dit Dier / het soeckt noch twist noch wraeck :
Zijt ghy een Christen mensch / laet dit zijn u vermaeck.
6. De Lijdsaemheyt u voeght / want het is soo gesint /
Het maeckt niet veel gebaer / van fel geraes noch wint :
Weest ghy oock soo geaert en ooght wel op dit wit /
Op dat ghy uwe Ziel in lijdsaemheyd besit.
7. Het bracht u den Olyf een vreedsaem teycken aen /
Wanneer het uyt den Arck van Noah was gedaen :
Houd ghy oock altijd vreed' als 't eenigh oogemerck /
In huys en waer ghy zijt / en in u Ziel een Kerck.
8. Het was een Offerhand / men bracht het op 't Altaer /
Daer Christi heyligh hooft oock meed' omschaduwt waer :
Brenght ghy oock d'offer aen van een gebroken geest /
Een neergeslagen hert / behaeght God aldermeest.
9. En Christus noemt sijn Bruyd een Duyfken kuysch en reyn /
Dat nedrigh is voor God en in haer' oogen kleyn :
Weest ghy oock nimmermeer / hovaerdigh / trots noch stout :
Een nederige Ziel is Christo toevertrouwt.
10. Bemint d'onnoselheyt / en weest als 't Duyfken doet /
En zijt gelijck de Slangh voorsichtigh van gemoed /
En matigh dese twee / dat d'eens onnoosle aert /
Steets met voorsichtigheyt der Slange zy gepaert.

Paulus zijnde met *Barnabas* te *Lysteren*, weygert offerhande voor hem te doen, *Actor.* 14, 13.

Stemme: Psal. 129. Van der jeught aen, &c.

ALs Paulus was te Lysteren om Gods Leer /
Het Heydens volck vrymoedigh voor te dragen /
Sach hy een man / onmachtigh sitten neer :
Die kreupel was van sijne kintsche dagen.
4. Hy stard' op hem en merckte sijn geloof /
Dies riep hy luyt / staet recht op uwe voeten /

De

De kreupel stracks van vreughde opwaerts stoof /
En wandeld' heen / voor elck die hem ontmoeten.

3. Als 't volck dit ſagh / wat Paulus had gedaen /
Verhief haer ſtem ten Hemel na de wolcken :
Sy riepen al / wat wonder komt ons aen /
De Goden zijn gelijck als andere volcken.

4. Sy zijn gedaelt en komen tot ons neer /
Ja (a) Jupiter die komt ſich ſelf vertoonen / (a) Barnabas.
(b) Mercurius wiens ſoete tongh en leer / (b) Paulus.
Ons meer verheught / als al des Koninghs Kroonen.

5. De Priester Jupiters was voor de poort
Om twee gekranſte Oſſen daer te ſlachten /
Ten Offerhand' / om op den Autaer voort /
d'Afgoden-dienſt te plegen / ſoo ſy plachten.

6. Als Barnabas en Paulus dit geluyt /
Ter ooren quam / verſcheurden ſy haer kleeden /
En ſprongen tot de Schaer / en overluyt
Sy riepen / ſtaeckt / O Mannen deſe zeeden.

7. Siet wat ghy doet : Wy zijn menſchen als ghy /
Geen Goden / maer ons druckt oock veel ellenden :
Bekeert u doch van dees afgodery /
En wilt tot God een danckbaer offer ſenden.

8. Tot God die leeft van eeuw tot eeuwigheyt /
Die Hemel / Aerd' en alles heeft geſchapen /
Die 't Heydens volck / in haer uytſinnigheyt /
Heeft laten gaen / gelijck verdoolde Schapen.

9. Nochtans zijt ghy in 't herte overtuyght /
Dat ghy veel goets van Gode hebt verkregen /
Want al wat leeft voor ſijnen Scepter buyght /
Hy ſchonck u doch vruchtbaren tijd en regen.

10. Het volck verhit wil met haer Offer voort /
En Barnabæ en Paulo dat vereeren /
Maer ſy ontruſt die ſtilden 't / door haer woord /
Dat ſy van haer geen Offerhand' begeeren.

11. De Joden die verdoolt / dees handel ſien /
Die rotten t' ſaem en rockten op de Scharen /

Die

Die Paulum met een hagel-buy van steen /
By na ter dood / bestozmen en bezwaren.

12. ,, Soo zijn altijd de Dienaers Gods verjaegt /
,, Verbolgt / gedood / gesteenigt en bestreden:
,, Soo wozd altijd Gods arme volck geplaegt:
,, Ja Christus self in sijn' getrouwe leden.

Van *Cornelio* den Hooftman der Italiaenscher bende, *Actor.* 10.

Stemme: Psalm 130. Mijn ziele wilt den Heer, &c.

WEl op mijn Ziel / en wilt Gods goetheyt pzijsen /
Die over al komt sijne gunst bewijsen:
Die yder een komt nooden tot sijn leer
Komt hier en siet dees groote wonderheden /
Die hy betoont aen sijne arme leden /
Om haer te kronen / met een beter eer.

2. Een Engel Gods Cornelio quam verschijnen /
En spzack tot hem laet alle vzees verdwijnen;
Want God siet aen u aelmoes en gebed:
En sent daerom na Joppe uwe knechten /
En segt dat Petrus u wil onderrechten /
Hy is te huys by Simon, hier op let.

4. Doch Petrus was op 't huys in sijn gebeden /
Daer sich vertoond' een kleet vol wonderheden /
Tot dziemael toe / van allerleye Vee /
Met eene stem / slacht Petre, eet van allen:
Doch Petrus spzack / Heer! ick heb geen gevallen /
Want onreyns nopt ick in mijn monde dee.

4. De stemme quam hem andermael ter ooren /
En spzack / wat God gereynigt heeft te vooren /
Sult gy niet maecken / dat het onreyn zy:
Ten derdenmael / soo quam 't hem weer vooz oogen /
Doen wierd het kleed ten Hemel op-getoogen /
Dies Petrus wiert van sijne twijffling vzy.

D 5. Gods

5. Gods Geest die sprack / drie Mannen zijn beneden /
Treckt stracks met hen. Hy sprack tot haer / wat reden ?
Sy seyden onse Heer / die Gode vreest /
En oock vermaert is onder alle Joden /
Door d'Engel Gods vermaent / heeft ons geboden /
Dat hy u spreecken mocht / van Godes Geest.

6. Hy herbergd' haer : en trock met sijn gesinde /
Van Joppe af/den Hooftman daer * te vinden: * te Cesareen.
Die al sijn maegschap had by een vergaert.
Cornelius die quam haer stracks ontmoeten /
En boog sich neer / en viel voor Petri voeten :
Doch Petrus sprack / ick ben dees eer' niet waert.

7. Ick ben een Mensch / als gy / ick soeck geen eere.
Betaemt het wel / dat ick tot vreemden keere ?
Doch God heeft my getoont / het onderschept :
Dies ben ick oock stracks tot u aengekomen /
Wat is de saeck ? als ick die heb vernomen /
Dan sal ick u / stracks geven goed bescheyt.

8. Cornelius verhaeld' hem sijn gesichte /
Hoe hem een man in heller glans omlichte /
Met last / dat ick stracks tot u senden sou/
Op dat ick mocht uyt uwen monde hooren /
De waerheyt Gods / voor aller menschen ooren /
En blijven voorts in sijnen dienst getrou.

9. Dies Petrus sprack / God heeft my willen toonen /
Dat hy is geen uytnemer der persoonen /
Maer onder alle volcken die hem vreest /
En die der recht werckt en gerechtigheden /
Die is hem aengenaem : dies door gebeden /
In sijnen dienst voortaen volstandig weest.

10. „ Mistroostig mensch hoop steets op Gods genade /
„ Die sal u oock als d'Hooftman seer beladen /
„ Vertroosten en u nemen by der hand :
„ U salighept moet gy in vrees en beven
„ Betrachten / en na Christi voordaet leven :
„ Of anders soo verliest gy 't kostel pand.

Het

Het dient den mensche al ten besten.

Stemme: Van de thien Geboden. Heft op u hert, &c.
Of/ Nerea schoonste van u gebuyren.

GOd heeft den mensch alleen gegeven /
Van goed en quaed het onderschept /
Waer na hy rechten sou sijn leven /
En mijden sond' en ydelheyt.

2. Het diend den menschen al ten goede /
Wat God op d'aerd' geschapen heeft /
Het zy tot vreugd / of om te voeden /
Al wat hier op der aerde leeft.

3. Doch geene schepsels kennen vreugde/
Alleen de mensch heeft onderschept /
Die kent sijn weesen en haer deugde /
Door Scheppers groote Majesteyt.

4. Al watse hebben / watse geven /
Dat is om 's menschen wil gedaen.
Maer van haer aert / natuur en leven /
Daer konnen zy niet van verstaen.

5. De Sonne / 't Vee / het Land en Bloemen /
Haer kracht en deugde kent den Mensch /
Ja watmen op der Aerd mag noemen /
Geniet hy na zyn wil en wensch.

6. Hier uyt kan hy dan klaer bemercken /
Dat hy het eelste schepsel is /
Want hy kent God uyt al sijn' wercken /
Als 't beeld na sijne Beeldenis.

7. De mensche sie slechts op sijn weesen /
Dat na den Hemel is gestreckt /
Hier uyt kan hy terstont wel lesen /
Hoe al 't gediert na d'aerde treckt.

8. Als hy ten Hemel heft sijn oogen /
Soo siet hy Godes heerlyckheyt /
Syn wonderwerck en 't groot vermogen /
Dat hy heeft voor den mensch bereyt.

9. Of siet hy op de edle Ziele /
Hy sal Gods Beelt daer inne sien :
Want al het aerdsch sal God vernielen /
Maer aen de Ziel sal 't niet geschien.

Om vergiffenisse der sonden.

Stemme: O mensche wilt gedencken.

HOe derf ick Heere treeden / met sonden overlaen /
En storten mijn gebeden voor u en kloppen aen /
Daer ick ben vol gebreken / soud ick dan tot u spreken /
En op mijn wercken staen?

2. Ach Heer! ick derf mijn oogen / niet eens ten Hemel slaen /
Ick ben gantsch onvermogen / om op u pad te gaen /
Stiert gy 't begin en eynde / en wilt mijn oog af wenden /
Van 't geen myn Ziel mag scha'en.

3. Ick koom dan neer geslagen / uyt een gebroken hert /
Dat u sijn klacht komt dragen / vol innerlijcke smert /
Wilt gy dat Heer genesen / 't sal wit als wolle wesen /
Als 't soo gesuyvert wert.

4. Want gy hebt doch gezworen / als met een dieren eed /
Dat gy niet in u toorn / 't verlooren schaep vergeet /
Maer dat het sich bekeere / en volg u stem en leere /
In vrolijckheyt of leet.

5. Gy wilt my dan ontfarmen / en my genadig zijn /
Omvangt my in u armen / O Heer verlicht mijn pyn /
Want 's Vaders milde zeegen / laet noyt sijn kind verlegen /
Maer toont een soet aenschijn.

6. Dies sult gy niet verachten / die tot u sucht of klaegt /
Gy kent Heer mijn gedachten / en hoe 't geweten knaegt /
By u is veel genade / voor die daer is beladen /
En u sijn hert op-draegt.

7. Werp weg dan mijn misdaden in 't diepste van de Zee /
En schenck my uyt genade / u ware rust en vree /
En wilt my voort omkleeden / met Goddelijcke zeeden /
En alle deugden mee.

8. Dat ick in vaster hoope / in 't waer geloof gegront /
Door Christum tot u loope / en steun op sijn verbont /

Op

Op dat ick niet vertsage / als hy ten jongsten dage /
Ons oordeelt na de sond.
2. Dat ick door liefde bouwe / een Tempel in 't gemoet /
En Jesum steets beschouwe / in sijn vergoten bloed:
Laet my dees wensch verwerven / dat ick sijn Rijck mag erven /
Heer schenck my 't eeuwig goed.

De verdoolde Mensch

Stemme: Engelsche Fortuyn. Of / Al wat men hier in dese Werelt siet. *Met acht regels kan het werden gesongen op de Engelsche Gaillairde.*

WAt stoft de mensch op al sijn groote goet /
Dat hy doch hier terwerelt laten moet:
Wat baet hem dit als 't lichaem sal vergaen /
Het werelts goed kan niet voor God bestaen.
2. Het goed vergaet en hy blijft in d' ellend /
Soo hy sich niet by tijds na Gode went:
Want al de pracht en snoode hoovaerdy /
Vervliegt als stof en 't wroegen blijft hem by.
3. Indien gy hebt u rijckdom t' saem geschraept /
Met roovery en onrecht t' saem geraept /
Waer blijft de Ziel / als u 't geweten knaegt?
Een worm u dan tot in de Ziele plaegt
4. De Ziel' is doch het leven en de rust:
Waerom ontrooft gy haer de soete lust?
Daer sy u doch altijd ten besten stiert.
Een trots gemoet steets in de weelde zwiert.
5. Nochtans soo blijft heel vruchtloos al vermaen /
Dat stadig aen word voor u oor gedaen;
't Goe zaet verstickt door een onreyne mond /
Door goede vrucht / daer dient een goede grond.
6. Stort vry in Zee een versche waterval /
Dit soete nat / hier door / sout werden sal:
Soo oock / al stort gy 't soet van Godes Woort
In 't boos gemoet / de Deugde wort gesmoort.

7. Doch God komt dan met sachte treeden voort /
En stelt hem voor sijn oordeel en sijn woort /
En toont den weg die hy noch moet betreen /
Daer hoort hy dan sijn vonnis met geween.
8. Wel salig mensch! die dit in 't herte prent /
En altijd oogt op een Godsalig end.
Dees weet dat lust des werrelts is een stroom /
Die ras vervliegt / gelijck een lichte droom.

Tegen de opstoockinge des Werrelts.

Stemme: Edel Karsou, &c.

De Liefde des Werrelts spreeckt.

WIe rooft my daer de blijdschap van mijn herte /
Die mijn gemoed verkeert?
Want ick gevoel / hier door / inwendig smerte /
Die mijne vreugd verheert.
Daer ick doch sie / de schoonheyt van de werrelt /
En haer schijn en lieflijckheden / die soo is beperrelt.
2. Heeft God het velt / oock niet geciert met bloemen /
Met schoonheyt en cieraet?
Sou ick dan oock niet op mijn schoonheyt roemen /
Op pracht en hooge staet?
Sie ick op Koets / Paleys en zyde Kleeren /
Op gespeel en schoone Vrouwen / wie sal my dit weeren?
3. Heb' ick vermaeck in allerley wellusten /
Die schoon voor d'oogen staen /
Wie sal hier in mijn Ziele doch ontrusten?
'k Sie 't over al dus gaen.
Want in dees staet soo heb ick al 't vermaken /
Niemand sal my hier in stooren / noch aen 't herte raken.

De Liefde des Hemelschen Vaderlant Antwoordt

4. Ellendig Mensch! weet gy niet dat de lusten /
Des werrelds haest vergaen ?
En dat gy moet op 't onverganckelyck rusten /
Dat altijd sal bestaen ?
Want al u vreugt sal als het stof verdwijnen /
Als gy 't alles moet verlaten en voor God verschijnen.
5. Hier hebdy slechts een herberg om te toeven /
Tot God u eyscht van hier;
Wilt gy 't vermaeck aen Godes woord beproeven /
Gy raeckt in 't helsche vier:
Dit werrelts goet / geleent en niet gegeven /
Door 't misbruyck voert in 't verderven / waer voor gy moet beven.
6. Een Christen mensch wat beters moet verwachten /
Hier na in 's Hemels troon:
Daer Godes Soon in heerlijckheyt en krachten /
Schenckt een veel beter loon /
Daer hy een Kroon sal op den hoofde setten
Van die na sijn wetten leven / en op sijn woort letten.
7. Al uwe pracht / u ydelheyt en weelde /
Die leggen dan vertreen /
In Godes Rijck geen vreugde oyt verbeelde /
Maer duyrt in eeuwigheen:
Hierom sult gy de werrelt dan verlaten:
Want des werrelts ydelheden / sullen u niet baten.
8. „ Streeft dan na 't geen / dat eeuwigh sal geduyren/
„ En let op Godes woord:
„ Staet af van 't quaed / eer dat gy 't mocht besuyren/
„ Als gy Gods stemme hoort;
„ Gaet ver van my / die in de sond versoopen /
„ En met boelen deses werrelts / sich altijd verloopen.
9. „ Maer soo gy u / sult recht tot God bekeeren /
„ Dan komt u wellust aen /
„ Dan sult gy stracks uyt Godes woorden leeren /
„ Wat vreughde sal bestaen.
„ Want oog / noch oor / dees vreugd' quam in 't gedachte
„ Die God lieven / sal gebeuren / en dees troost verwachten /

De bekeerde Sondaer spreeckt.

10. Ick dan verlaet de werreld met haer lusten /
En steun op u vermaen:
Ick laet dees vreugd' en sal in Gode rusten /
En volgen op sijn paen.
O groote God / wilt daer toe kracht verleenen /
Dat ick dese werrelt hate / en met u vereene.

Om Toorn en gramschap te overwinnen.

Stemme: Aertjen die is aerdig. Of / Waer is trouwer minne, &c. *Siet de Musijck-nooten in* Bellerophon, *Fol.* 176.

De toornige spreeckt.

WIe kan doch verdragen / al dees schimp en smaet?
Daer mee sy my plagen / door haer valsche praet.
Sal ick altijd hooren / dat men my veracht?
Neen ick sal dit stooren / heb ick anders macht.

De Lijdsaemheyt antwoort.

2. Wilt gy u dus quellen / om een smadig woort?
En in 't hert ontstellen als gy 't smaden hoort?
Neen gy moet u mijden voor wraeckgierigheyt;
Maer al u sien en lyden / wat men van u seyt.
3. Hoed u slechts voor sonde / op dat self geen quaet
Wierd' in u bevonden / en noch twist noch haet:
Laet haer dan vry liegen / want u oprecht hert /
Sal haer self bedriegen tot haer eygen smert.
4. Want God hoort de wraecke / hy vergelt die weer /
't Is geen zware saecke / ja 't streckt tot u eer:
Als gy haer smaden met gedult versoet /
U kan dan niet schaden / wat men u oock doet.
5. Want een lydsaem herte / noch veel beter is /
Als des Krijgs-mans smerte / die vol dreygen is /

En

En die veele Steden / door de wapens velt:
Is u hert te breeden / gy zijt grooter held.
6. Doet dan goet voor 't quade / dat is Gods gebod /
En vermijd qua daden / schoon men met u spot:
Schept hier in behagen / gy sult / my gelooft /
Liefdes koolen dragen / vierig op u hooft.
7. Laet de wraeck niet woeden in u stille sin /
Wilt het quaed niet voeden / maer doet u gewin /
Dat gy door goe zeden / en door soet gelaet /
Hem weer brengt tot reden / door u goede raed.
8. Christus heeft geleden veele schimp en spot /
Noch heeft hy gebeden voor dit dertel rot /
En oock self verdragen / veele hoon en smaet /
Gy moet dan niet klagen / als 't u oock soo gaet.

DE reden van *Suetonius* in 't leven van *Titus Vespasianus*, is aenmercklijck; want als dese verstont dat sijne voorgaenders met veele smaetwoorden wierden gescholden, sprack hy, *Ick hoope dat my niemandt eenige smaet of schelt-woorden sal na spreecken, want ick doe niet, daer mede ick yemandt quetse.*

Christus Jesus seydt *Matth.* 5. 11. Salig zijt gy als u de menschen smaden en vervolgen, en dat sy liegende, alle quaet tegen u spreecken, om mijnent wille.

Der sonden Beeldenis.

Stemme: Die reyn liefde vierig. Of / Doet u Oogjes open.

BUyten Sodoms muyren / gulde appels staen /
Die in d' oogen gluyren wonder wel gedaen /
Haer gebloos van buyten / schoonder schynt als 't purper root /
Wilt gy die ontsluyten / binnen in soo schuylt de doot.
2. Soo is oock de sonde / als gy haer beschout /
Buyten is s' omwonden / als van louter goud:

Siet gy aen haer vleyen / 't is een Engels ſchoone ſchijn /
Maer ſal u verleyen / door haer ſchadelijck venijn.
3. 't Is een Baſiliſcus, daer elck een door beeft /
Als ſijn oog / een gift-kus / aen den menſchen geeft:
Als ſy hem aenſchouwen / in ſijn glans en ſchoon gelaet;
't Sal haer ſtracks berouwen / want hy elck te neder ſlaet.
4. Hierom heet hy Koning / die der voert een kroon /
In der ſonden wooning / maer geeft ſchandig loon /
Want hy ſtaet verheven / als in groote Majeſteyt /
Daer voor elck moet beven / als hy zijn vergiften ſpreyt.
5. Hy verteert de kruyden / waer hy oock aenblaeſt /
Want hy vee en luyden / maeckt geheel verbaeſt /
Maer ſiet hy ſijn weſen / in een klare ſpiegel aen /
Stracks ſoo moet hy vreeſen / en in ſijn venijn vergaen.
6. Dit dier is der ſonden ware beeldenis /
Die ons ſtracks verwonden als 't bedreven is /
En dan ſtaen ons oogen / en ſien aen der ſonden quaet /
Dat haer heeft bedrogen / door haer uyterlijck gelaet.
7. Siet hy dan in 't herte na Gods heylig woort /
Stracks gevoelt hy ſmerte die hem had bekoort:
Daer vint hy 't geweten / dat hem angſtig quijnt en knaegt /
En een worm te eeten / Die hem in de ziele plaegt.
8. Daer ſiet hy Gods oordeel / als een ſpiegel ſtaen /
Ach met weynig voordeel / voor den ſondaer aen.
Want God land en ſteden / ſtraft om ſond' en hovaerdy /
Om dat ſy vertreden / Gods gebod en heerſchappy.
9. Keert hy dan ſijn oogen / tot ſich ſelver in /
Siet hy dat ſijn poogen is een dwaſe ſin:
Dat hy ſich moet buygen / onder Godes heyl'ge Wet /
Die hem ſal getuygen / hoe God op den ſondaer let.
10. „ Wilt de ſond' dan haten / hoe ſchoon dat ſy vleyt /
„ En die ſtracks verlaten / eers' haer wortel ſpreyt:
„ Want als Godes tooren / en ſijn roe aen 't woeden raeckt /
„ Dan ſoo moet hy hooren dat geen ſondaer hem genaeckt.
11. „ Staet dan af van 't quade / eer gy 't oordeel hoort /
„ Grijpt aen Gods genade / eer dat hy verſtoort /
„ Sal ſijn vonnis vellen / gaet gy booſe verr' van hier /
„ Want ick ſal u ſtellen / in een onuytbluſchlijck vier.

SYrach ſeydt in ſijn 21 cap. vers 2. *Vliet voor de ſonde als voor een Slange, komt gy haer te na, ſoo ſalſe u ſteken.* De Oude leyden deſe plaetſe aldus uyt: Een huysſlange heeft een hooft en ſteert: Het hooft ſteecktſe ergens lichtlijck door, en daer na glijtſe met haer lijf, daer lichtlijck in: Alſoo is oock de oude ſlange ſlibrig en gladt, en is 't datmen 't hooft niet belet, ſoo dringtſe daer voort in. Verſtaet by 't hooft het ingeven van 't quaedt, by het lijf de vermaecklijckheyt, by den ſteert de volbrenginge: Maer ſalig is hy: die ſoo haeſt de quade gedachten afrijſen, die ſelve aen den rotzſteen, dat is aen *Chriſtum*, te pletteren ſlaet. *Procopius* ſegt mede, gelijck als die geene, die het hooft der Slange heeft vermorſelt, oock de na-ſleep des lijfs heeft gedoodet, alſoo mede, die geene, die de eerſte ſpruytjes der ondeugde met den wortel uytroeyt, die heeft al het quaedt, datter uyt voortkomt, weg genomen. Maer dit ſal niet eer gebeuren, dan als ſijn bloed aen onſe poſten ſal zijn geſtreken, die den ſlaenden Engel heeft gedoodet.

Van den *Baſiliskus*, hebbende de Oude veele gebeuſelt, als *Orus*, *Apollo*, *Ætius*, *Plinius* en andere. Hy draegt ſijnen naem van Koning, om dat hy eenen witte vlak op 't hooft heeft als eens Konings kroone. 't Beweegt ſich met de ſteert in weynig krullen met kleyne vleugelen, maer van 't midden ſtaet hy recht op. Veele bedietſelen wierden daer van genomen, ſoo van het vergift aen die 't raeckt en aenſiet, als van de quaetaerdigheydt, wellusten, en van de laſteringe, als die van verre en na by den menſche beſchadigt, &c. En dit alles wert op de ſonde gepaſt.

Trooſt

Trooſt eenes boetvaerdigen Sondaers.

Stemme: Uyt mijnes herte gronde. Of/ Eenmael ging ick ſpanſeren. Of/ Gy Medenblickers.

HOe is mijn Ziel verſlagen / als ick gedachtig ben /
Der ſonden en der plagen / die ick in my beken?
Ick kan geen trooſt ontfaen / Ick kan geen trooſt gevoelen/
Want mijn gedachten woelen / ach! ick ben ſeer belaen.

2. Als ick my wil oprijſen / dan ſtort ick ſtracks daer heen/
Mijn ſonden my afgryſen / ſchoon ick zwem in 't geween /
Komt gy my niet te baet / ſoo moet ick gantſch verſmooren /
Ey wilt my doch verhooren / ach! Heere my by-ſtaet.

3. Wie hoor ick hier dus kermen? ſpreeckt Godes Geeſt tot u /
Komt gy bedruckte armen / en weeſt voor my niet ſchuw.
Komt ſoeckt u trooſt in my / gy die daer zijt beladen /
Ick ſal u Ziel verſaden / met trooſt / en maecken bly /

4. Blijft doch niet twijffelmoedig / want ick verquick u weer /
Treet tot my een brymoedig / ſoeckt trooſt in mijne Leer:
Want gy verkrijgt het al / wat namaels ſal vermaken /
Gy ſult mijn vreugde ſmaken / die ick u ſchencken ſal.

5. Heb ick 't niet al verdragen voor uwe ſaligheyd?
Den dood / de ſmert en plagen / waer door ick heb bereyt /
Dat gy in eeuwigheyd / ſoud dood noch helle vreeſen /
Wat wilt gy treurig weſen / vol twijffelmoedigheyt?

6. Gy weet dat mijn genade is alle morgen daer /
Mijn hulpe vroeg en ſpade word yeder menſch gewaer:
Ick ſtreck mijn' armen uyt / en noodig alle vromen /
Dat ſy doch tot my komen / want dit 's mijn vaſt beſluyt.

7. Wien heb ick niet vergeven / die met berou en boet /
Door betering van 't leven / bedruckt was van gemoed?
Wat David is geſchiet / en Petro kondy leſen /
Manaſſe ſal oock weſen getuyg van 't geen gy ſiet.

8. Heb ick niet zelf de Joden / Jeruſalem beſchreyt /
Die tegens mijn geboden / ſich hadden op geleyt?

Die

Die door hartneckigheyt / mijn trouwe Dienaers dooden:
Heb ick niet doen nooden / en 't heyl hun toegeseyt?
9. Maer wijl sy 't hert versiockten / quam oock de straf op haer /
Als sy veel boosheyt rockten / doen voelden sy 't gebaer:
Doet als Magdlena dee / en valt den Heer te voete /
Met tranen en doet boete / dan staet u heyl geree.
10. „ Leg af dan 't boose wesen / dat ten verderve leyt /
„ En wilt den Heere vreesen / in waer' ootmoedigheyt:
„ Hy sal 't bedruckt gemoed met blijschap weer vervullen /
„ Dat mond en lippen sullen / God dancken voor dit goed.

Siet de Musijck-nooten in den *Hemel-sang*, Fol. 214.

Liefde der Ouderen tegen hare Kinders,
En der Kinderen tegen hunne Ouderen.

Stemme: Psalm 8. O onse Godt en Heer, &c.

DEr Oud'ren lief d' daelt op den Kinders neder /
Doch niet soo vast klimt die tot d'Ouders weder/
Als wel haer lief d' tot hare Kinders streckt.
Om dat haer sucht meer na den Kinders treckt.
2. Doch ongelijck sich oock de Kinders dragen /
d'Een sal met lief d' der Ouders heyl na-jagen /
En haer in noot doen hulpe en onderstant /
Daer d'anderen haer sal stooten van der hand.
3. Gods vloeck sal oock op dese Kinders naecken /
Want sy hier door de lief de Gods versaecken /
Die haer gebied den Ouders eer' te bien /
Op datse God en een lang leven sien.
4. Het Heydens volck sal ons hier door beschamen /
Die in gevaer haer Ouders t'hulpe quamen /
Æneas droeg sijn' Vader uyt den noot /
Als Trojens vlam' hun dreygde met den doot.
5. De Dochter oock wiens Vader moste sneven /
Door hongers-noot / behiel sy by het leven.
Haer was vergunt dat sy alleene quam /
Dies gafs' hem daegs altijd een volle mam.

6. Twee Broeders mee / die trocken al van verre /
Ten Tempel toe / haer moeder op een kerre /
Daer dagelicks sy 't offeren was gewent /
Want machteloos soo liep haer glas ten end.
7. Soo dat de Raet een Tempel deed' opbouwen /
Voor dese deugt / dat haer nakomers souwen
Dees daed besien / en houden in 't gedacht /
Op dat een kind / nam op dees voordaet acht.
8. Wat wil ick doch van Griecken veel vermanen /
Of van Romeynen ? laet tuyge zijn Westfanen,
Hoe dat een Soon / door kinderlijcke rouw /
Sijn Moeder bracht / door groot gebaer / uyt rouw /
9. De Sonne sleept / sijn Moeder / uyt meedogen /
Een oude Vrouw / op 't Ys / voor vyands oogen:
En brachtse wech tot Hoorn voor de poort;
Dat sy ter eer / des beeldnis stelden voort.
10. Hier uyt sal dan een yder klaer bemercken /
De Godes vrucht te plegen met sijn wercken /
Op dat sy noyt haer' Ouders in den noot
Verlaten / maer haer by staen totter doot.
11. „ Want dit 's gebod / gy sult u Ouders eeren /
„ En door haer lief d' tot weder-liefde keeren /
„ Dat gy de deugt / die aen u is geschiet /
„ Vergelden meugt / voor alle haer verdriet.

VIrgilius beschrijft de Godtvruchtigheyt van *Æneas*, die sijnen stock-ouden Vader *Anchisen* op sijnen rugge, en sijnen Soone *Ascanium*, by der handt, uyt de Trojaensche vlamme verloste. De liefde des Dochters tot haren Vader, die gevonnist was van honger te sterven, is soo groot geweest, dat haer toegelaten zijnde alleene haren Vader te besoecken, hem, door hare borsten, by 't leven hiel: En als dit wierde gemerckt, beviel het den Burgermeesteren *Quintio* en *Attilio* soo wel, dat sy den Vader ontsloegen, en in plaetse van dese gevangenis, eenen Tempel deeden bouwen, en heyligden die de *Kinderlicke Godtvruchtigheydt* toe. Soo wierde oock dese Soonen ter eeren wegen de Godtvruchtigheydt, tegens hare Moeder,

Moeder, oock eenen Tempel daer toe opgerecht. De daedt by onser Voor-vaderen tijdt is oock seer aenmercklick. Waer van gy mijnen nieuwen *Verwarden Adelaer* en *Ontstelden Leeuw*, Fol. 466. kondt nalesen, Terwijl de Spagniaerts 1574 op *Westsanen* aensetteden, was seecker Huysman, achterlatende al het sijne, nergens meer over bekommert, dan hoe sijne stockoude, kreupele Moeder, mocht redden, en also hy van geene sleede was voorsien, settede hy haer op een berry, en vluchte daer mede over het Ys: en van den Spanjaerts achtervolgt, bergde hy sich in 't riet. Sy, wanende buyt te vinden, sagen alleene een bedroefde oude Vrouwe op een berry sitten, waer door sy schaemroot de Vrouwe verlieten. De Sone siende sijn open, trock weder aen dit Godtsdienstig jock, en sleepte sijn Moeder voort, ontrent vier mijl weegs, tot *Hoorn*, voor de *Wester-poort*: alwaer de Heeren deser Stadt, ten spiegel der kinderlijcke Godvruchtigheyt, dit aldaer, ter eeuwiger gedachtenisse, in eenen steen hebben doen uythouwen, en met een gedicht vereert.

De malle Moer, door Liefde blint, Schent en verderft haer eygen Kint.

Stemme: Psalm 116. Ick heb den Heere lief, &c.

Wech malle Moer / met u verweende Kind /
Dat gy in dertelheyd hebt opgetogen /
Dat gy door min / soo valschlijck hebt bedrogen /
Siet nu eens aen / hoe dat gy waert verblint.

2. U kintjen most op alle Feesten gaen /
Braef opgetopt / gelijck de groote Heeren /
En most altijd met groote luys verkeeren /
Noch sijne hand in 't koude water slaen.

3. Het wies in weeld / in dertelheyd en lust /
Waer in gy schept u wil en welbehagen /

Het ging ter Doel / en altijd in gelagen /
En in dees vreugd' had ghy vermaeck en rust.

4. Ghy toeyd' het op gelijck een witbroots Kind /
Het zwom in vreugd' en alle dertelheden /
En na de snof soo moest men 't popken kleeden /
Ter jacht / ter dans / ter koets / was 't steets gesint.

5. Het liep als geck met Juffers op den tocht /
En was altijd op allerley tonneelen /
En hoorde daer de sotte-kluyten speelen /
En heeft sijn jeugd dus ydel doorgebrogt.

6. Ghy steld' het uyt met heerlijck Bruylofts goed /
Gepronckt met Velp / Borduyr / en weytse Kanten /
Het bromde uyt / met Peerl en Diamanten /
Dit sagdy aen / al met een bly gemoed.

7. Maer laes! ghy had u staet niet oversien /
Of dit gemal u kasse mocht uyt-recken /
Gy saegt niet eens / of 't goed soo verr' mocht strecken /
Dies wierd' het trots en past' op geen verbien.

8. Nu siet men bang / nu 't hammeken is op /
Nu hebt ghy 't uw' verquanselt en versmeten /
Met gast-geboon en vrienden op-gegeten /
Nu ghy zijt kael / geeft yder u den schop.

9. U Joncker siet ghy leven in de pracht /
Vol overdaet die 't alles gaet verteeren /
Syn Juffrou mee doet niet als banckettteeren /
En ghy word door u malle liefd' veracht.

10. Nu ghy zijt arm en oud nu stady kael /
En soeckt van haer den onderstant van 't leven /
Die self veroyt / u nu niet konnen geven /
Haer hovaerdy verslint het al te mael.

11. Ghy hebt haer groots en weeldig opgebragt /
En dese staet zijn sy gewent te plegen /
Nu staet men daer en is geheel verlegen /
Ghy hoort dit eer te hebben overdacht.

12. Had ghy by tijds belet sijn dertle lust /
En 't jonge rijs door tucht te neer-gebogen /

Soo had ghy / u man noch kind / bedrogen /
Maer nu eylaes! soo roofdy uwe rust.

13. Het weeldrig paert / dat dient een sterck gebit /
Want d'oude hond wil niet aen banden leggen /
Men dient terstont het onkruyt uyt te leggen /
Eer 't oversprept / en heel u hof besit.

14. Der kind'ren hulp' is sobre onderstand /
Dus geeft niet meer als ghy wel kont ontbeeren;
Op dat ghy u / in d'ouder moogt erneeren /
Dies houd / voor al / den buydel in u hand.

15. Ghy Ouders let / door reden / op u stuck /
En wilt u kind de vreese Gods steets leeren /
En laet het noyt by 't dertel volck verkeeren /
Dan vrydy 't kind en u van 't lastig juck.

De Vermomde werrelt.

Stemme: Rosemont die lag gedoken.

SIet de werrelt met haer vleyen/
Wat al fuyncken stelt sy uyt/
Om d'onnoosle te verleyen /
Eer sy die daer in besluyt:
Sy bekoort ons door haer schijn /
Dat wy strachs gevangen zyn.

2. Sy toont haer vergulde wesen /
Maer haer smeecken is de dood /
Wie haer lief koost mach wel vreesen /
Want sy u terstont verstoot.
Al haer lief d' / is enckel nijd /
Al haer vreed' is enckel stryt.

3. Al haer lachen / is maer bijten /
Al haer lof / dat is maer wind /
Wie haer streelt / sal sy versmijten /
Wie haer aenhangt / sy verblint /
Al haer hoovaerdy en goed /
Is een doorn in u gemoed.

4. Wi

4. Wie dat sy wil hoog verheffen/
Stort sy stracks van boven neer/
Wie na 't hoogste wit wil treffen/
Rooft sy van haer glants en eer/
Sy belooft haer hooge staet/
't [illegible]s eplaes! maer sotte praet.

5. Al haer handel is bedriegen/
Al haer trouwe/ is verraet/
Al haer waerheyt/ is slechts liegen/
Al haer hoop/ quae toeverlaet/
Al haer vreugde/ valsche waen/
Wie haer prijst sal sy versmaen.

6. Al het loon dat sy sal geven/
Is maer gall' voor soete wijn/
Wie by haer slechts vroom wil leven/
Schenckt sy doodelijck venijn:
Sy verdooft ons door haer lust/
En ontrooft ons onse rust.

7. Weg dan werrelt met u lusten/
Met al u vermomde schijn/
Ick verlaet u/ en wil rusten/
Daer al beter rust zal zijn:
Weg ghy Werrelt met u eer/
Ick soeck een getrouwer Heer.

De stercke woorden *Myn* en *Dyn*,
Die doen dat wy tweedragtig zijn:
En 't vast besluyt van *Jaa* en *Neen*,
Brengt in de Werrelt veel geween.
Neemt weg den twist van *Myn* en *Dyn*,
De Werrelt sal in vreede zijn:
Neemt wegh van *Jaa* en *Neen* den twist,
't Krackeel des Werrelts is geslist.

Stemme: Ick roep u Hemelsche Vader, &c.

HOe raest de Werreld over al/
En tuymelt door malkander?

't Krioelt vol ramp en ongeval /
Vol twist en droef geschal /
Ja sonder maet of tal /
Schrolt d'eene op den ander.

3. Het is al om het Mijn en Dijn ;
Waerom de menschen rasen /
Want yder toont een schoone schijn /
Doch 't is maer snoot venijn /
Als wy tweedrachtig zijn /
Soo wil men elck verbasen.

3. De eene vriend op d'ander siet /
Om sijne streng te trecken /
Ja eer hy sou toe geven yet /
Hy bracht sich in 't verdriet /
Ja eer hy 't vallen liet /
Sou hy meer twist verwecken.

4. Men houd sijn strengen vast by een /
En niemand wilder wijcken /
Daer helpen woorden noch gebeen /
Noch Vriend noch droef geween /
Noch nood noch naer gesteen /
Om sijne vlag te strijcken.

5. De vaste woorden Neen en Ja,
Die brengen ons veel twiste /
Ja schoon het was tot 's naesten scha /
Hy wil dat elck versta /
En volg 't besluyten na /
Na dat hy 't selve giste.

6. Is sijn besluyt dan vast gestelt /
Wie sal hem tegen spreecken ?
Hy heeft sijn vonnis al gevelt /
Sijn vyand oock geknelt /
Hy waent dat sijn gewelt /
Kan alle ding door-breecken.

7. Doch Mijn en Dijn die hebben kracht /
(Want sy de werreld stieren)
En Ja en Neen die hebben macht /
Op elck die haer veracht /

Als

Als sy met stoute pracht /
Uytstrecken haer banieren.

8. Och! waer de werrelt slecht en recht /
Eenvoudig als te vooren /
Daer wierde noyt soo veel gevecht /
Noch moorden aengerecht /
Maer elck son recht en slecht /
Na Godes wetten hooren.

De woorden Mijn *en* Dijn, *die jagen vrientschap uyt*,
De woorden Ja *en* Neen, *die maecken vast besluyt*,
En hierom raest het volck, *en voert ons in den strijt*,
Om dat des eenen Ja, *des and'ren* Neen *benijt*.

SEecker Gods-geleerde P. *Fagius* seyt in sijne spreeckwoorden, men vint menschen van vier eygenschappen: d'eene seyt dat *Mijn* is, is *Dijn*, en dat *Dijn* is, is *Mijn*, en dese zijn weetnieten. Maer die seyt, wat *Mijn* is dat is *Mijn*, en dat *Dijn* is dat is *Dijn*. Dese zijn van middelbare slag. Die daer seyt, wat *Mijn* is dat is *Dijn*, en wat *Dijn* is, laet dat *Dijne* zijn. Dese is Godtsalig. Maer die daer seyt, wat *Dijn* is, dat is *Mijn*, en dat *Mijn* is, sal het *Mijne* blijven. Dese is godloos.

Jeugds vermaen.

Stemme: Roalinde.

JEugd u vreugde / Staet in al veel beter rust /
Als geneugde / Die u schencht des werrelds lust.

 Want

Want haer weelde / die soo snel en ras vergaet /

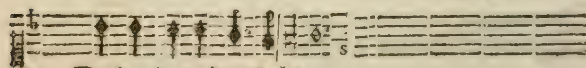
U noyt deelde / als een snoode toeverlaet.

'k Wensch dat ghy u gangen / ſtierdet na Godts

Woort en Wet / Die u stichten en verlichten ;

Dus op ware deugde let.

2. Al zijt ghy jong / soo stelt u de dood geen maet /
Maer op een sprong / sy u met haer seyssen slaet /
Want de vreugde / waer op ghy betrouwen meugt /
U verjeugde / soo ghy blijft op 't spoor der deugt ;
Dus tracht in u leven / na 't pad der Godsaligheyt /
Daer geen sonden u verwonden / hoe schoon dat men u oock bleyt.

3. Soo ghy zijt schoon / en van leden wel gedaen /
Stracks sal u kroon / en al uwe glants vergaen ;
Want u jaren stuyven heen gelijck een stroom /
En u hayren / als het blad van eene boom ;
Dus leeft in Gods vreese / en in ware nedrighept /
Dat u sinnen / niet beminnen / 't geen u van de deugd afleyd.

4. Let op Gods Wet / die u 't deugdig pad wijst aen /
Hoe dat ghy set / uwe voeten om te gaen /
Want sijne wegen / leyden u na 't heylig pad /
En sijn steegen / na des Hemels vreugden Stad.

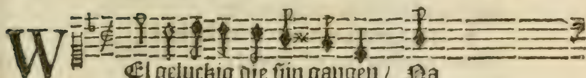
Troost

Treet dan veylig / reyn en heylig / tot u Heyland aen /
Die u kroonen / en ſal loonen / na dat ghy hier hebt gedaen.

5. Die u behagen / ſchept in al des werrelts luſt /
Komt verſlagen / en ſoeckt in Gods wet u ruſt:
Wilt beſchreyen al u ſond' en geyl getier /
En niet beyen / tot dat God u eyſcht van hier.
Bid dan God den Heere / om de liefde van ſijn Soon /
Dat hy gebe / 't eeuwig leven / en der vreugden eere-kroon.

Werrelts Loon.

Stemme: Hey hey op mijn brack.

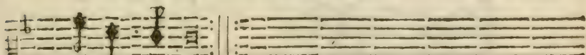
W El geluckig die ſijn gangen / Na
3 En ſtelt daer op ſijn verlangen / En

2 d' oprechtigheyt beſtiert / En Godt ſijn Schepper viert.
4 verlaet de ydelheyt / En waer luſt hem toe vleyt.

Die ſal nooyt door 't quaet verſoopen / Van de we-

relt zijn verleyt.

2. Wie de wellust wil beminnen /
En haer vluchtigheyd niet kent /
Dees van God ſich afwent;
Want hy ſet dan al ſijn ſinnen /
Op de werreld / die vergaet /
En op 't laetſte hem verſmaet.

Als haer Lief de is verstorven /
Waer blijft dan sijn toeverlaet?
3. Wie 't vermaeck op haer wil stellen /
Die hy ongestadig vint /
Maeckt sich selven verblint.
Wie sy wil te neder vellen /
Toyt sy in den hoogsten top /
En haer slaven daer op:
Maer door haer lichtvaerdig wesen /
Geeft sy die terstont den schop.
4. Sy vereert u met haer vreugde /
En toont haer bevalligheyd /
Daer sy u mee verleyt;
Maer haer vreyen i[s] geen deugde /
Maer een lockaes tot de sond' /
Daer de Ziel door verwont /
En stelt stricken om te vangen /
Uyt een snood' en loose grond.
5. Al haer glants doet u verleyen /
Door 't gelaet dat u bekoort /
En daer door u vermoort.
Schuw haer vreugde en haer vleyen /
Eer u Ziel de smert gevoelt.
En 't gemoed quijnt en woelt.
Ach! sy is gelyck een Adder /
Daer de werreld dus mee voelt.
6. Soo de jeugd dit recht verstonde /
Wat voor schandig loon sy schenckt /
En wat ramp sy haer brengt /
Eer sy 't in de Ziel bevonde /
Dan sou haer vermomde schijn /
Haer seer walgelyck zijn.
Wie haer lusten steets wil volgen /
Sal gevoelen haer venijn.

C. *Ripa* seyt in sijne *Iconologia* of *Uytbeeldingen des Verstants*, *Fol* 593 Ik weet niet, of ick te rechte met een woort, in onse tale kan uytdrucken, 't geene de Latijnen willen seggen met het woordt *Voluptas* of Wellust deses werreldts; 't welck een geneughte is van een korte tijdt, die haestigh

voorby gaet, en die te recht in onse tale mocht *Snelluft* geheeren worden, En hierom hebben wy die schoon en dertel afgebeelt met een gevleugelde ronde kloot, die daer vliegt en weder keert En alsoo krijgt sy door eenderleye name, twee beteykenissen, beyde van een werck die mette gevleugelde kloot over een komt. Soeckt oock daer by Welluſt des vleeschs, op het selfde bladt.

Jeugds Vermaen.

Stemme: Mijne Harp bekleet met rouwe.

ALs ick by my overweege /
Hoe elck onbesint /
Slaet sijn welstant en zyn zeegen /
Soo licht in den wind:
Dan gedenck ick / domme herten!
Hoe zyt ghy verdwaelt /
Dat ghy uwe scha / met smerte /
Noch soo dier betaelt.

2. Soo ghy niet by tyds uw' handen /
Slaet aen eenig werck /
En niet oeffent u verstanden /
Tot een oogemerck:
Ach / het sal u haest berouwen /
Als ghy onbedacht /
U soo jong stort in 't benouwen /
En den tijd veracht.

3. Leert u blyt / by tijds dan setten /
Op 't geen u is nut /
Wie noyt aenvangt / kan niet letten /
Op een vaste stut
Spitst dan ooch uwe schrandre sinnen /
Vangt wat eerlycks aen /
Wie wel aenvangt / in 't beginnen /
Heeft wel half gedaen.

4. Wilt dien tragen Boer niet slachten /
Died'er timren wou /

En sat by den Rijn te wachten/
Dats' af-loopen sou:
Dies hy noyt een steen aenleyde/
Noch bouwd' eenig huys.
Die altijd te traeg wil beyden/
Krijgt noch munt noch kruys.

5. Wie op hoope niet wil zaeyen/
Die verwacht geen vrucht/
Die sal oock geen vruchten maeyen/
Hoe seer dat hy sucht.
Ploegt en zaeyt dan uwen acker/
Door u vlijt en zweet/
Weest in u beroeping wacker/
Eer ghy siet u leet.

6. Laet u doch geen tijd ontglippen/
Maer vatt' die stracks aen/
Laet Gelegentheyt niet slippen/
Want Berouw blijf staen.
Grijpt terstont haer by de tuyten/
Eer dat sy slipt deur/
Keertse haer/ sy sluyt u buyten/
En laet u 't getreur.

7. Wilt ghy stadig aen braveeren/
En ter Feeste gaen/
Op gepronckt met Zyde kleeren/
En zijn onbelaen.
O ghy sult het u beklagen/
Want u tijd vergaet:
„ Doet wat eerlycks in u dagen/
„ Eer het valt te laet.

SEneca seyt in sijnen 23 Sentbrief: 't Valt moeylijck dat men altijd wil aenvangen te leven: sy leven qualijck die altijdt eerst wil aenvangen, want sy hebben een onvolmaeckt leven. Veele beginnen eerst aen te vangen als men 't behoort te verlaten. Soo u dit wonder doet, daer zijnder oock, die eerse het leven hebben aen-gevangen, 't selve hebben verlaten.

Salustius seyt: Noyt isser yemant door traegheyt onsterflijck geworden.

Divus Thomas seyt: Naerstigheyt is 't selve dat de sorge is, oversulcks wort de sorge in alle dingen soo wel vereyscht als de naerstigheyt.

De traegheyt is een lastig pack,
Sy krijgt noch voordeel noch gemack,
Maer kampt steets met den bedelsack.

De Geestelijcke Wachter.

Stemme: Wilhelmus van Nassouwe Of/ 130 Psalm Uyt der diepten, &c. Of/ Ick danck u lieve Heere.

DE Wachter op den Tooren / die blies een droef geluyt /
Allarm / allarm / wilt horen / en siet ter poorten uyt:
Ick sie den vyand draven / riep hy en treckt al aen /
En wil u / als de slaven / in slaefsche boeyen slaen.

2. Wel Wachter wat 's u karmen, dat ghy dus treurig staet,
Eylaey en ach armen! het is nu al te laet /
Doen ick mijn stem verhefte / en mijn trompette stack /
Ghy meend' het u niet trefte / en ghy sliept met gemack.

3. U vyand is al binnen / ter poorten in gerent /
Terwijl u dwase sinnen / het waecken pas ontwent:
Nu is hy in u huysen / en doet al wat hy wil /
In Kercken en in Kluysen / en sit ghy noch soo stil?

4. Wat vyand lieve wachter? ick hoor hier geen gewag,
Of is de vyand achter, en komt niet voor den dag?
Ach! neen hy heeft u wooning / alree genomen in /
En heerscht daer als een Koning / en stelt het na sijn sin.

5. Wat zijn 't doch voor vyanden daer ghy dus over klaegt?
Het zijn de sond en schanden / daer ghy mee wert geplaegt /
Bedrog / hovaerdig wesen / de tweedracht / haet en nyd /
Daer voor ghy had te vreesen / die heerschen nu ter tijd.

6. Hier by zijn in-geslopen / de dievery en moort /
Terwyl de poort stont open / heeft niemant haer gehoort.
Godloosheyt / ydelheden / niet geylheyt / dronckenschap /
Met ontrou / vuyle zeeden / en snoode achterklap.

7. De

7. De staet en eersucht krielen met laster en gewelt /
Die alles weer vernielen wat loflijck was gestelt.
Sy gaen de werreld over / en stellen 't na haer sin /
Met meenig boefen roover / vol schandelyck gewin.

8. Hier toe strecht mijn trompetten / op dat ghy waecken sout /
En op u vyand letten / eer dat hy wierd' te stout.
Gods wachters op den tooren / die roepen stadig aen:
Maer gy wilt die niet hooren / noch van het quaed afstaen.

9. Doch ghy verstopt u ooren / en zijt als doofen blind /
En wilt na my niet hooren / maer slaet het in den wind.
Nu siet gy voor u oogen / hoe 't in de werreld gaet /
En hoe ghy zijt bedrogen / door u snoot toeverlaet.

10. ,, Stelt dan u schiltwacht buyten / en op u vyand let /
,, En wilt u poorten sluyten / eer dat hy spant sijn net.
,, En bid dan God den Heere / dat hy u wachter zy /
,, Dat hy u vyand were / en u van 't quaed bevry.

Nutte onderwijsinge voor de Jeugdt.

Stemme: O Heylig Salig Bethlehem.

NU dat het taerken is geent /
Sal 't goed' of quade vruchten geven /
Gelijck de jeugd' oock wort gewent /
Dat sal sy volgen al haer leven.

2. Wanneer de jeugd' van jongs af hoort /
Van d'Ouders goed' of quade zeeden /
Soo kruypt het goed of quaed al voort /
En voegt sich na d'aenwenst of reden.

3. Giet ghy in een nieuw aerden vat /
Wat stinckend' is / 't sal daer na aerden /
De jeugd' oock licht het quade schat /
Na sy 't begrijpt in kracht of waerden.

4 Hier toe dient wijsheyd en verstand /
Om 't jonge vleesch by tijds te souten /
Op dat het niet al van der hand /
Noch sich vervoege by den stouten.

5. Het onderwijs dient stracks gedaen/
Eer 't vertel paert geraeckt aen 't hollen/
Soo ghy daer op geen acht wilt slaen/
Het loopt in 't wild' te rase bollen.
6. Wilt ghy dan souten als het vleysch/
Is stinckende en heel bedorven?
Dan is 't te laet. Bedwingt haer eysch?
Eer 't stinckende wort en verstorven.
7. Dus slaet by tijds de handen aen/
En sout en wrijft de jonge sinnen/
Eer dats' op slinckse paden gaen/
En 't werrelds voor het hemels minnen.
8. Wie sich te traeg aen 't souten stelt/
Die sal het sich te laet beklagen:
Want aenwenst krijgt soo groot gewelt/
Dat ghy die swaerlijck sult verjagen.
9. De Wind-hond wort van den aenwenst traeg/
En hy vergeet het wilt te jagen:
De Huys-hond wort door aenwenst graeg/
En loert op 't Wilt/ door list en lagen.
10. Siet dan dat ghy u jeugd gewent/
By tijds tot een Godsalig leven:
Want na het tacxken is geënt/
Sal 't goed' of quade vruchten geven.

PLutarchus verhaelt de Historie van *Lycurgus*, hoe hy twee Honden had opgebracht, eenen Windhond dien hy met leckere spijse voede, en eenen Huyshond, dien hy ter jacht oeffende: de welcke als hy die beyde op een marckt te *Athenen* voort-brachte, sette hy haer leckere spijse voor, en smeet daer op een Hase voor den dag. De Windhondt liep strax na 't gebraet, maer de Huyshond vervolgde den Hase. En hier op sprack hy, *O ghy Burgers van* Athenen, *siet ghy nu niet, hoe de opvoedinge, van dese tweē verscheyde dieren, de natuur oock heeft verandert. En dat de oeffeninge tot het eerlijcke, meer vermag als de natuure.*

Cicero seyt tot *Herenium*, men moet de beste maniere des levens verkiesen, en de gewoonte salse u soet en lieflijck maken.

Seneca segt in 't boeck van de Zeden: De opvoedinge en tucht maecken de goede zeden, want de goede gewoonte drijft uyt, 't geene de quade heeft geleert, om datse wel leert spreecken en weldoen.

Plutarchus verhaelt in 't Leven van *Alexander*, dat als hem wierde gevraegt, wien van beyden hy wilde voor sijnen Vader hebben, *Philippum* of *Aristotelem*? antwoorde hy, *mijn Meester*, Want *Philippus mijn Vader, heeft wel veroorsaeckt dat ick hier ben, maer* Aristoteles, *heeft gemaeckt, dat ick wel ben onderwesen.*

Hy sal alle sonden mijden, seyd'er eene, *died'er bereyt is na de deugd te gaen. Want geen sonde neemt haer eynde, daerse eerst begint. Waer over* Valerius Maximus segt: *De uytgang der sonde, is de ingang tot de deugd.*

Het moet vroeg krommen, segt het spreeckwoort, *dat een goede haeck sal worden.*

Der Jongelingen Spiegel tegens de Wellust.

Stemme: Edel Karsou.

DEer deugden kroon een Jongling op te setten /
Daer toe streckt mijn gedicht:
Ach! soo de Jeugd / daer op eens wilde letten /
En starren op dit licht /
En keeren af van 't wispeltuurig leven /
Daer sy in dees blinde werrelt / sich heel toe begeven.

2. U schijnt dees Vrouw / de Wellust, schoon voor oogen /
Met haer vergulde krans:
Bemint ghy haer / soo bint ghy u bedrogen /
Door haer vermomde glans:
Sy spreyt haer zaet en stricken om te vangen /
Daer sy met haer lieflijck wesen / u soeckt in te hangen.

3. De hovaerdy en wellust dat zijn netten /
Waer door ghy wort gewont:
Op dronckenschap en ydelheyt wilt letten /
Sy staen op losse gront:

Schoon

Schoon sy met Sy' en Felp is overtoogen /
Schouwt / ey schouwt dees loose Vrouwe / al haer schijn is
loogen.

4. Haer gladde tong / haer fier en liefiijck weesen /
Waer mee sy u bekoort /
Is als een aes / waer voor ghy hebt te vreesen /
Als ghy haer vleyen hoort:
Weest op u hoed / en let op hare netten /
Want sy sal voor u een knippe / als de vincrkens setten.

5. Als sy u heeft in hare kou gevangen /
Dan vliegt ghy van haer hand:
Dan moet ghy haer met alle lief'd' aenhangen /
Dan voertse u tot schand:
Want sy u Ziel betoovert door haer schichten /
Als sy u leyt ten bederve / door haer geyle lichten.

6. Dees Afgodin heel werrelts in-gesoopen /
Met al haer schoone schijn /
Die toont haer schat en doet haer boesem open /
Doch schouwt dit snoo fenijn.
Wijckt van dees feeks / hoe schoon sy is beperrelt:
Schoon de werrelt schijnt beperrelt / 't is en blijft de werrelt.

7. Schouwt dese Voel / en wilt doch weder keeren /
Na 't levens Heyligh pad /
En wandelt daer steets op den wegh Heeren /
Na sijn verkooren Stad /
Daer ghy de sond en wellust sult versmaden /
En na Godes wetten leven / in oprechte paden.

8. De poort is wijt / die u leyd tot de sonden /
En schouwt dees breede baen /
Dat ghy daer op werd nimmermeer gebonden:
Wilt d'ydelheyd versmaen.
De poort is eng / die leyd ter saligheden /
Wilt daerom na Godes wetten / dese poort in treden.

9. Volgt Christum na / hy is de Wegh en 't Leven /
De waerheyd die ons licht:
Gelooft in hem / en wilt na deugde streven /
Als voor sijn aengesicht:
Hy is de vreughd' en wellust onser Zielen /
Die oock in sijn streng gerichte / sal de sond' vernielen.

Augustinus

AUgustinus segt in sijn Boeck van de Gebrokenheyt des Herten: O ghy Wellusten! wat een lichte toegang hebt ghy, als ghy den menschen die selve aenraed. Maer wat een sware uytgang sult ghy hebben, als ghy die hebt aengeraden, dan soo steeckt en priemt ghy den mensche tot in de ziele toe. Laet ons dan verstaen hoe bitter en wrang het zy den Heere te verlaten. Hier op heeft oock, buyten twijffel, *Jeremias* gesien cap. 2. Een ander seyt, dat de wellust by de Byen vergeleken werdt, die den honing in den mondt, maer den Angel daer neffens dragen. Het is de meeste wellust, de wellust te overwinnen, en meester over de begeerlijckheydt te zijn. Die sijnen vyandt te nederveldt, heeft groote overwinninge, maer die sijnen huys-vyant verslaet, heeft een grooter vyant verslagen.

De Koninginne, *'t gelt*, Het al te neder velt.

Stemme: Lof-sang Mariæ en Simeonis.

WAt heeft het goud al kracht?
't Dringt midden door de wacht/
Door spies en zwaerden heenen/
't Velt burg en slot te neer/
't Past noch op deugt noch eer/
Ja dringt door poort en steenen.

2. Het maeckt/ dat recht is/ krom/
Den wel-bespraeckten stom:
't Kan 't goed in quaed verkeeren:
Wat vuyl is maeckt het schoon/
Het schenckt een goude kroon/
Aen die de deugt verheeren.

3. 't Zy hoer/ of boef/ of dief:
Het gelt dat maeckt haer lief:
Voor gelt staet allen open:
De eerbaerheyd lijd last:

Want

Want als haer 't goud verrast /
Draegt sy haer eer te koope.

4. Begeerdy stam of staet /
Al waerdy onverlaet /
't Goud sal 't u al verkrijgen /
Die goude sleutels draegt /
Ontsluyt wat hem behaegt /
En noch moet yder zwijgen.

5. Het schent de trouw en eer /
Van Onderdaen en Heer /
't Verduystert wet en reden /
De Gods-vrucht lijd gewelt /
Want sy 't al neder velt /
En schent de goede zeeden.

6. Want als haer blixem straelt /
En gouden regen daelt /
Dan slaet haer vlam na binnen /
Als sy haer gouden stock /
Slechts strijckt aen yemands rock /
Dan kan sy 't al verwinnen.

7. Sy blindhockt ons gesicht /
En maecht van 't duyster licht /
Sy maeckt van sotten wijsen /
Den plompaert heel geleert /
Geleerden heel verkeert /
Wie sou haer dan niet prijsen?

8. Geweldige Goddin /
Elck buygt voor uwe min /
Als gy u slaven kluystert /
Als gy haer door u gelt /
Een sots kaproen op-stelt /
En al haer glants ontluystert.

9. „ Noyt laet een vry gemoed /
„ Ter liefde van dit goed /
„ Sich van de deugd af leyden /
„ Dat hy daerom sijn hert /

„ Sou wicklen in dees smert /
„ En sich van God afscheyden.

Het geldt dat stom is,
Maeckt recht dat krom is.

ALs eener tegen *Philippum* van *Macedo*, van seecker Slot sprack, dat onwinlijck was, antwoorde hy, O Neen! *Indien 'er slechts een weg is, alwaer een Esel met goud geladen, kan werden ingebracht, ist het licht te winnen.* De spreucke van *Philippus* aen sijnen Sone *Alexander*, is bekent, daer hy seyt, *Acht desen niet getrouw, dien gy door geldt kont ommekoopen; want die 't ontfangt wordt snooder, en staet altijd vaerdig om noch meer te krijgen.* Dit seyde wel *Philippus* tot sijnen Soone, maer het treft een yder.

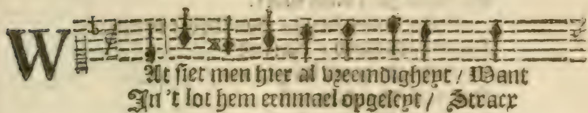
O gy sterck Goud, gy dringt door grendels en sloten, verdrijft de getrouwigheit, verkracht de eerbaerheyt, verblint den wachters, heerscht over de Gods-vrucht, verkeert de oprechte wetten, en verduystert de reden en goede zeeden.

Jupiter kost de schoone Griexsche Juffer *Danaë*, hoe vast sy in een metalen tooren was opgesloten, en met stercke deuren toegegrendelt, door sijnen gouden regen, hoewel sy met stercke wacht en honden was beset, tot sijne geyle minne wel verkrijgen, verblindende der wachters oogen, dat sy hunne wapenen nederleyden. Want 't geene het bossekruyt, door een geweldige slag uytvoert, dat kan sy stillekens door hare gulde sleutel of goude stock, verkrijgen.

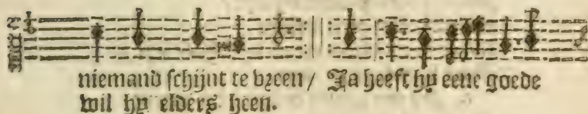
Niemant

Niemandt is in 't ſijne te vreden.

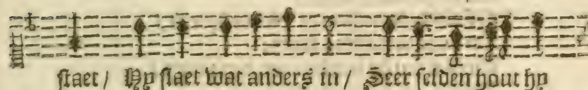
Stemme: Prins Robberts Marſch. Of / Wat is de Meeſter wijs en vroet.

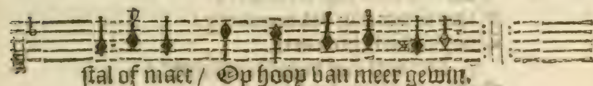
WAt ſiet men hier al vreemdigheyt / Want
In 't lot hem eenmael opgeleyt / Stracx

niemand ſchijnt te vreen / Ja heeft hy eene goede
wil hy elders heen.

ſtaet / Hy ſlaet wat anders in / Seer ſelden hout hy

ſtal of maet / Op hoop van meer gewin.

2. De Oſſe wil een Ruyter zijn /
Het Paert den ploegh behaegt /
De Krijgsman wil een Koopman zijn /
De Koopman Krijg na jaegt.
De Schipper mint der Boeren ſtaet /
De Boer wil zijn geleert /
Ja als der Rechten Advocaet /
Soo wil hy zijn ge-eert.

3. Wat u niet paſt / dat vat niet aen /
Te wijden ſchoen die ſlopt;
Dus leert in eygen ſchoenen gaen /
Te nauwen ſchoen die propt:
Men heeft een wiſpeltuure ſin /
Doch niemand daer op let /
Men ſlaet verkeerde wegen in /
Van 't een op 't ander bed.

4. Dees Menſchen zijn gelijck de Zee /
Die nimmer ruſt gevoelt /
Nu van d'een op d'ander Ree /

Als die steets raest en woelt:
Sy zijn gelijck de bleecke Maen /
Die nimmer houd een staet /
Nu neemtse af / dan groeytse aen /
En houd geen vaste maet.

5. Sy willen krijg / dan weder vree /
Nu eensaemheyd / dan lust /
Sy staen tot geene dingen ree /
Nu woelery / dan rust:
Sy zijn vol los-beradigheyt /
En maecken geen besluyt /
Waer slechts haer eygen drift haer leyt /
Daer staense achter uyt.

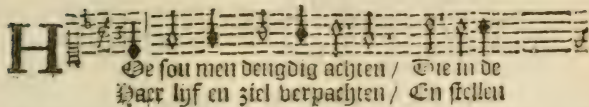
6. Sy zijn gelijck de wind die waeyt /
En ongestadig drijft /
Of als de weerhaen / dieder draeyt /
En noyt bestandig blijft:
Dees slaen de handen aen den ploeg /
Daer Christus van verklaert /
Maer sien te rug vol ongenoeg /
Door haren lichten aert.

7. Veracht dan wispeltuurigheyt /
En weest in 't uw' te vreen:
Volvoert 't geen u is opgeleyt /
En voegt u na de reen:
Hy leunt op een te krancken riet /
Die wispeltuurig blyft:
Hy krijgt van al sijn woelen niet /
Die steets op riemen drijft.

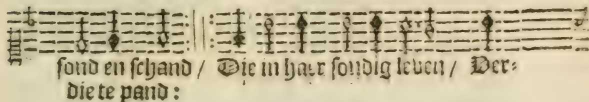
HOratius berispt dese luyden in sijne Sendbrieven, als mede in sijne Schimp-dichten dapper, en verhaelt aldaer de wispeltuurigheyt der menschen, dat niemant met sijn lot te vreden is, maer willen altijt van 't eene op 't ander bedde; want een anders doen behaegt haer, en sy verlaten 't geene daer in sy zijn geoeffent. En dus komt het dat door dese ongestadigheyt, veele op de riemen drijven, en niet vruchtbaers konnen uytvoeren.

't Ondeugdig Gemoedt.

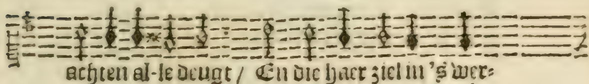
Stemme: Gelijck een Duyfken in 't wilde.

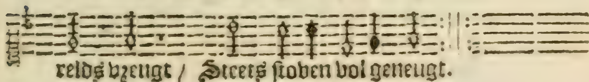
Hoe sou men deugdig achten / Die in de
Haer lijf en ziel verpachten / En stellen

sond en schand / Die in haer sondig leven / Ver-
die te pand :

achten al-le deugt / En die haer ziel in 's wer-

relds vreugt / Steets sloven vol geneugt.

2. Deugd' is by haer verschoven /
En word een spot geacht /
De ondeugt drijft'er boven /
En deugde leyd verkracht /
Om 't goed is 't dat sy slaven /
't Is al om 't goed te doen /
Daer in sy slaefs haer lusten voen /
En tot geen deugt sich spoen.

3. Na snoode winst sy gapen /
't Sy oock hoe recht of krom :
Sy gunnen 't lijf geen slapen /
Het geld dat maeckt haer dom.
't Gemoed is overladen /
Van onrust en van smert /
En hier door quijnt haer dorstig hert,
En vind sich seer benart.

4. Wil hy de rust dan koopen /
Om al sijn geld en schat /
De ruste gaet dan loopen /
En kiest een ander pad /
Daer moet hy dan versmooren /
In dit ellendig quaet /
En sal met rou sijn toeverlaet /
Versoeken in dees staet.

5. Schoon dat hy dan met tranen /
De rust weeromme riep /
En haer den weg wou banen /
Sy houd haer offe sliep /
Sy laet haer nauw bewegen /
Van die haer hier verstoot /
Want sy verlaet hem in den noot /
Soo hy sich quijnt ter doot.

7. „ Wilt dan by tijds opmercken /
„ En geeft de deugd' gehoor /
„ En recht u doen en wercken /
„ Na 's Hemels heylig spoor :
„ Dan suldy rust verwerven /
„ Als gy het quade schouwt /
„ En op u God alleen vertrouwt /
„ En d'ondeugd' u berouwt.

HOratius seydt, de Deugt is den geenen een spot, die sich de begeerte overgegeven hebbende, de snoode herts-tochten volgen, die welcke, op datse dit mogen genoeg doen, soo streven sy met aller macht na vuyl gewin. Maer als nu de sonde haer ploye heeft geset, soo overvaltse het gemoedt en verwart dat selve. En dan soude men de Deugt wel met tranen wederom roepen, maer alsse is uytgejaegt, soo keertse niet weder.

Tegen

Tegen de Werreldtsche ydelheden.

Stemme: Schoonste Herderinne.

DIe al sijn genuchten op het aerdsche setten wil/
Siet in haest de vruchten/ en daer by een groot verschil/
Hoe het goede wordt gekroont/ En het
quaed sijn Meester loont.

2. Siet hy d'ydelheden/ die soo schoon voor d'oogen staen/
En haer snoode zeeden/ die soo snel en ras vergaen/
Soo seyt hy/ gy ydelheen,
Vliegt gelijck het stof daer heen.

3. Siet hy op de lusten/ en op 's werrelds hovaerdy/
Die de ziel ontrusten/ en haer valsche vleyery:
O de lust is als de wind,
Die de tijdt soo ras verslint.

4. Siet hy dan op schoonheyd/ op haer cier en hoofsche pracht/
Stracks sy daer ten toon leyd/ en wort van de deugt veracht/
Schoonheyt en 't blancket gelaet,
Als een bloem op't velt vergaet.

5. Siet hy op de Rijcke vol van have en van goed/
't Goed sal haer bezwijcken/ niet een ongerust gemoed:
Rijckdom is te krancken goed,
Ja gelijck als ebb' en vloed.

6. Siet hy op de weelde / daer de jeugt vermaeck in heeft /
Stracks hem die verbeelde / als sy hem haer vruchten geeft:
Dertelheyt en overdaet,
Zijn een snoode toeverlaet.

7. Siet hy dan op eere / hooge stam en edl' geslacht /
Hy moet sich vermeeren / en van hooger zijn veracht:
d'Adel is een Hooveling;
En een oud verschooveling.

8. Siet hy op sijn oogen / die slechts na de wellust sien:
Hy vint sich bedrogen / want hy moet de wellust vlien:
Keert u oog van ydelheyt,
En leert wat Godts Wet u seyt.

9. Siet hy op geleertheyt / en let niet op sijn gebreck /
O! het is verkeertheyt / en men word dan yders geck.
Want geleertheyt sonder nut,
Is der dwasen krancke stut.

10. Vliet dan d'ydelheden / die soo valsch als vluchtig zijn /
En grijpt aen de reeden / in der daet en niet in schijn;
Hoe schoon u de Werreld vleyt;
't Is maer ydle ydelheyt.

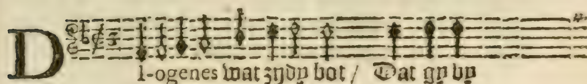
EEn snoode door sijne driften aengestoockt, verlaet de boosheyt somtijts uyt vreese van straffe; want van sijne herts-tochten af te staen, valt swaer, seyt *Seneca*: Maer die door een goede geest werden geleyt, beminnen de deugt om des deugts wille.

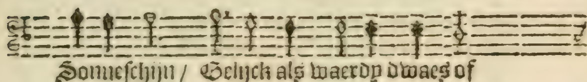
Antisthenes seyde, Dat men't daerom niet most doen of laten, om dat het de wetten seyden, of verboden? maer om dat het de reden seyde, dit is eerlijck of schandig.

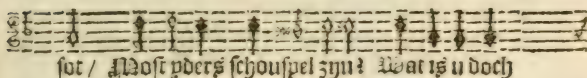
Diogenes

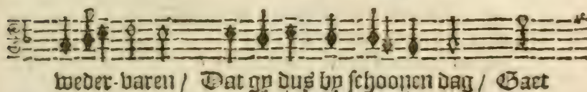
Diogenes ons leert, dat die niet in der daet,
Een Mensch is, die in schijn van eenen
menſche gaet.

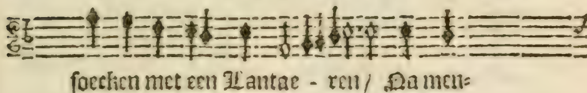
Stemme: Wanneer de Son haer paerden ment.

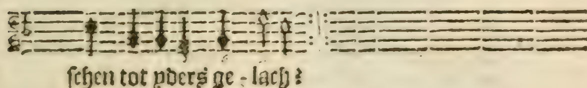

D I-ogenes wat zydy dot / Dat gy by

Sonneschijn / Gelyck als waerdy dwaes of

sot / Most yders schouspel zyn? Wat is u doch

weder-varen / Dat gy dus by schoonen dag / Gaet

soecken met een Lantae - ren / Na men-

schen tot yders ge - lach?

2. * 't Is waer dat ick na menschen soeck / * Diogenes antwoort
Maer vinder hier niet een /
Schoon dat ick ga van hoeck tot hoeck /
Soo sie ick hier noch geen?
Ick soeck een mensche met reden /
Met trouw en met billijckheyt /

Oprecht / en van goede zeeden /
Die sijn pad na de deugde leyt.

3. Ick sie dat yders leven streckt /
Na dertelheyt en lust /
En datmen vromen hier begeckt /
Die sien op beter rust:
Ick sie hier sond' en schanden /
En menschen alleen in schijn /
Met valsche grijpende handen /
Die in der daet geen menschen zijn.

4. Quam nu Diogenes aengaen /
„ En socht na menschen om /
„ Hy souder nauwlijcks 't oog op slaen /
„ Want elck is droest en dom:
„ Sy zijn als de wilde dieren /
„ In een woeste wildernis /
„ Ontuchtig / vol snoo manieren /
„ Daer gantsch geen deugde by en is.

5. „ Want d'een bedriegt den ander /
„ En schent en rooft sijn eer /
„ Men bijt en scheurt malkander /
„ En past op wet noch leer /
„ Ja in een schijnheylig weesen /
„ Soo schuylter seer groot bedrog /
„ De vroome mach'er wel vreesen /
„ En dit quaed dat regeert het noch.

6. „ Wie souder doch verlooren gaen /
„ Nu elck sich selve soeckt?
„ Men loert slechts op verkeerde paen /
„ Hoe dat men elck vervloeckt.
„ Ach ongeluckige tijden!
„ Daer d'een den ander verscheurt /
„ En spot met sijn druck en lyden /
„ Als d'ander vast jammert en treurt.

Goedt Genoegen.

Natuur eyscht weynig voor haer deel,
't Genoegen beter, als te veel.

Stemme: Nu sich ondanckbaer toont, mijn Herderinne. *Siet de Musijck-nooten in* Urania, *Fol.* 190.
Gy die de werreld wilt dienen en eeren.
Een Fransche air.

WIlt gy dan stadig uyt sorglijcke bloeden /
Scheppen het water uyt een volle zee?
Wilt gy dan stadig u dwase gemoeden /
Nimmermeer stellen in rust en in vree?
Houd doch u lust en sinnen in den dwang /
Want u begeert is broos en wonder kranck?
Maer u begeert bestaet in waen en schijn /
Die door de deugt moet heel gematigt zijn.

2. Wilt gy dan stadig in sorge van 't leven /
Rotsen en reysen over zee en sand?
Eer gy u soud tot de ruste begeven /
Als met u riemtjes roeyen onder 't land?
In kleyne waters vangt men oock wel visch /
Daer mee wy kroonen ons matige disch.
Waer toe gesloofd nae eene vreemde kust /
Daer u de zee ontrooven kan u rust?

3. Isset niet best / uyt een Beeckjen te laven /
En daer uyt water scheppen voor sijn dorst?
En alsoo stil te sien op Godes gaven /
Als om veel goeds gezworven en getorst?
Uyt een Fonteyn schept gy veel meerder vreugt?
Als uyt een zee / daer gy verdrencken meugt.
't Is best in vree een droogé beete brood /
Als twist en vol-op die u voert ter dood.

4. Die veel gebreecht / sal noch meerder begeere /
Die noyt vernoegt / is altijt vol gebreeck.
Geeft God genoeg / soo danckt doch uwen Heere /
Bid dat hy 't kleyn u tot een grooter streck.

Smaeckt

Smaeckt u een Gans soo soet als een Kapoen /
Gy hebt bancket noch leckerheyt van doen.
Geen vreugt bestaet in dertle overdaet /
Maer dat men sich in 't kleyn vernoegen laet.

Salemon seyt, *Prov.* 15. 17. Beter is een gerichte van groen Moes, daer oock liefde is, als een gemeste Os, ende haet daer by.

Veel beter is, een sob're Disch, met Moes, in rust vernoegt,
Als leck're kost, Banket en Most, met onrust t'saem gevoegt.

Ne sit alterius qui suus esse potest

Dat is:

Kont gy in eygen schoenen gaen,
Soo treckt voor al geen anders aen.

Dat is:

Kont gy u in 't uwe, kleyntjes behelpen, beswaert u niet met al te veel te onderwinden.

Eene drooge bete, ende ruste daer by, is beter als een huys vol geslachte beesten, met twist, *Prov.* 17. 1.

Syrach 40. 17. seyt, 't Leven des geenen die hem genoegen laet, ende des arbeyders, is soet. *Paulus* seyt 1 *Tim.* 6. 6. De Godtsaligheyt is een groot gewin met vergenoeginge. wyders, *Hebr.* 13. 5. Zijt vergenoegt met het tegenwoordige. Als wy voetsel en decksel hebben, wy sullen daer mede vergenoegt zijn, 2 *Tim.* 6. 8.

Paulus seyt, *Phil.* 4. 11. Ick hebbe geleert in 't gene dat ick ben, vergenoegt te zijn.

Stemme: Nera schoonste, &c. Of/ Van de thien Geboden. Heft op u hert, &c.

IJdien den mensch sich selven kenden/
Hy streefde na het hoogste goed/
Hy soud alleen tot God sich wenden/
Want daer is 't al in over-vloed.
2. De schepsels ooch in alle dingen
Dier zijn in Hemel/ Zee en Aerd/
Uyt God/ als uyt haer oorsprong/ springen/
Daer Godes Lof door word verklaert.
3. Wilt gy dan tot de Schepsels keere/
Gy keert tot onvolkomentheyt;
Maer keert gy u tot God den Heere/
Gy krijgt volmaeckt al wat hy seyt.
4. Wilt geene schepsels dan aenhangen/
Noch wat u schoon voor d' oogen schijnt/
Stelt daer op troost noch oock verlangen/
Want buyten God het al verdwijnt.
5. Wie dan de Werrelt wil beminnen/
Die soo onrustig is en loos/
Die quelt sijn ongeruste sinnen/
't Gaet in de werreld al te boos.
6. Want daer is geen volmaeckte vreugde/
(Hoe seer men oock na 't aerdsche haeckt)
Noch salighedt noch ware deugde:
In God alleen is 't al volmaeckt.

Der schepselen dienst aen de menschen.

Stemme: Nerea schoonste, &c. Of/ Van de thien Geboden. Heft op u hert, &c.

SOo d' arme mensch te recht bekende/
Wat hy sijn Schepper is verplicht/
Hy was bevrijt van veel' ellende/
En starde na een hooger licht.

2. Want na hem God gaf Lijf en Ziele /
Soo wierd' hem alles onderdaen /
De Dieren die in Bosschen kriele /
Ja 't moest hem al ten dienste staen.
3. De Hemel seyd' / ick geef u Lichten /
Voor d'arbeyt en den nacht tot rust /
Ick geef de Lent, die weer komt stichten /
Al watter eerst scheen uyt-geblust.
4. Ick schenck den Somer met haer vruchten /
Den Herfst met hare volle schuur /
Den Winter waer voor elck moet duchten /
Tot een verpoosing der natuur
5. De Locht die spreeckt / ick schenck u 't Leven /
De Vogelen van alle slag ;
Het Water seyt ick sal u geven /
U Disch en Dranck van dag tot dag.
6. De Aerde seyt / ick geef u Kooren /
Wijn / Vruchten / Vleesch en alle spijs /
Waer mee gy 't Lichaem / na behooren /
Kond voeden op gesonde wijs.
7. Dus komen ons sijn Schepsels nooden /
Van God den Heer daer toe bereyt /
En singen ons / als Hemels Booden /
Sijn lof met alle danckbaerheyt
8. Zoo veel' als gy door Godes zegen /
En door sijn wijsheyt zijt verlicht /
Door soo veel goets / van hem verkregen /
Blijft gy aen uwen God verplicht.

Siet de Musijck-nooten in Bellerophon, *Fol.* 163.

De natuurlijcke Sonne, en de Sonne der Gerechtigheyt *Christus*.

Stemme: O Salig Heylig Bethlehem;

WAt rijster voor een Morgen Son ?
Een Sonne der Gerechtigheden :

Een

Een Leeuw uyt Juda die verwon/
En hier op aerden quam beneden.
2. De Son het aerdrijck wel verheugt/
En queeckt en rijpt de aerdsche vruchten/
Maer dese Son, die brengt ons vreugt/
En stooft ons Ziele vol genuchten.
3. De Sonne warmt wel en verlicht/
Maer dese Son verlicht de sinnen/
Sy warmt door't hert en door't gewricht/
Ja sy verwarmt de Ziel van binnen.
4. De Son ontdeckt de duysternis/
En maeckt het klaer in alle hoecken:
Dees Son een klaerder fackel is/
Die hert en nieren kan door-soecken.
5. Als dese Son haer schijnsel laet/
Soo sal stracks alle glans verdwijnen/
Maer onse Son en Mane sal vergaen/
Die sal in eeuwigheyt ons schynen.
6. Als Son en Mane sal vergaen/
En geen licht uyt haer weese geven/
Soo sal dees Sonne altijd staen/
En schencken ons het Licht en Leven.
7. De Son van God geschapen is/
En sy sal weer haer glants ontbeeren;
Maer onse Son God selver is/
De groote God/ de Heer der Heeren.

Een is noodig.

Stemme: O Salig Heylig Bethlehem.

VOor een die overbodig is/
Een kostelijck juweel te soecken/
Die soeck' het Een dat noodig is,
En snuffel vry in alle hoecken.
2. Dit Een dat noodig is, is groot/
Het is de Perl van 't eeuwig leven/
Het is een schat/ die noch in doot/
Noch leven u sal oyt begeven.

3. Als gy die hebt / soo vraegt niet meer /
Na hemel / aerd' / noch aerdsche rijcken /
't Is Christus uwen God en Heer /
Daer is geen peerle sijns gelijcken.
4. Hy is de weg en 's levens poort /
Want buyten hem komt niemant binnen /
Hy is des Vaders eeuwig Woort /
Hoe sou men hem dan niet beminnen?
5. Want wie hem eert / dien eert hy weer /
Wie hem veracht / sal hy verachten /
Dus geeft hem doch alleen de eer /
En dient hem met u ziel en krachten.
6. Wat baet of gy de werreld wint /
En gy lijd schipbreuck aen u zielen?
Gelooft in God / die u bemint /
Hy sal der sonden kaf vernielen.
7. Dees peerle die verborgen leyt /
In d'acker van de ziel begraven /
Is van soo hoogen Majesteyt /
Ja God / en van sijn hoogste gaven.
8. U licht sal als de Son opgaen /
Wanneer sy d'uchtent dauw komt groeten /
En gy sult by dees Koopman staen /
Die dese perle quam ontmoeten.
9. Wel salig dan die om dit Een /
Voor schaed' acht al de aerdsche dingen.
In Christo vint gy dit alleen /
Dus suldy van sijn goedheyd singen.

Dat het *Een* noodig is leert ons de Heere *Christus* in sijne 't samen-spraeck met *Martha* en *Maria*, *Luc.* 10.42.

Kent u sel ven.

Stemme: Prins Robberts marsch. Of / Wat is de Meester wijs en vroet.

WAt is by ons een groot gebreck /
Dat wy op and're sien /

En

En mercken niet ons' eygen geck /
Die d' ander kan bespien?
Wy sien wel met een scherp gesicht /
Het geen een ander faelt /
Daer doch in onse eygen licht /
Een donckre wolcke daelt.

2. Wy sien den splinter van ons vrient /
Maer onsen eygen Balck!
Die sien wy niet / daer zijn wy blind /
En maecken groot gespalck.
De eygen liefde ons verleyt /
Als of wy meerder zijn /
Daer onse snoo hoovaerdigheyt /
Maer toont een valsche schyn.

3. Ach! kende sich den Mensch te recht /
Hy sou niet buyten slaen;
Maer in sich selven vroom en slecht
In sijn geweten gaen:
Elck meent dat hy is wel geleert /
Vol schoonheyt en verstand /
En wil van yeder zijn ge-eert /
Daer d'eygen liefd' is schand.

4. Wy zijn in 't oordeel gau en vlugh /
En lastren 's anders daet /
Ons feyl wy werpen op den rugh /
Daer s'anders voor ons staet /
Daer wy met Argus oogen dan /
Beloeren yders doen /
Hoe vroom oock wesen magh een man /
Zijn wy in 't oordeel koen.

5. Wy zijn gelijck een Pauw die pronckt /
Met sijnen gulden steert;
Maer als hy na sijn voeten lonckt /
Dan is sijn pracht gekeert:
Soo wy op ons' ellende sien /
En in ons selven gaen /
Wy sullen die uytwendigh vlien /
En in de Siel versmaen.

6. Wie dat sijn eygen tuyne wied /
Die heeft genoegh te doen:
Wie op sijn eygen leven siet /
Sal d' eygen liefd' niet doen.
God die het hert van binnen schouwt /
Die weet wel wat wy zijn:
Wie op sijn eygen liefde bouwt /
Vertoont maer valsche schijn.

DAer is geen swaerder saeck, als sich selven te kennen; want als het Orakel of de wondersprae ck te *Delphos* wierde gevraeght, wat weg men moest inslaen om tot de geluckfaligheyt te geraken? Antwoorde, *Soo ghy u selven leert kennen*. En alsoo sy dit een sware sake oordeelden, stelden sy dit, door een gemeen raed-besluyt, boven het poortael van den Tempel *Delphos*, *Kent u selven*. Een spreucke, die *Socratus* aen *Apollo* toeeygent. En *Augustinus* achtede die soo Godlijck, dat hy seyde, dat die uyt den Hemel was gekomen. Een spreucke die tegen de eygen liefde en laetdunckentheyt is gestelt. *Want yeder meent dat sijnen Uyl een Valck is*. *Thales* een van de Griecksche Wijsen, seyde, *datter geen swaerder saeck was als sich selven te kennen*, *en geen lichter als een ander te berispen*. En de spreucke van *Æsopus* is kluchtigh, daer hy den mensche met twee saecken afschildert, d' eene voor den borst, d' ander op de rugge; op den rugge wierp hy sijne eygene gebreken, die hy niet wilde sien, en derhalven bleef die ledigh, maer eens anders gebreken, hingh hy in den voorsten sack, en die was altijdt vol. Want wy zijn door de eygen liefde soo verblint, dat wy onse eygene gebreken niet konnen sien. Leest van dese eygenliefde, in de *Iconologia* of Uytbeeldinge des verstandts, Fol. 295. daer suldy die selve seer aerdigh vinden beschreven.

't Ge-

't Geruste Leven.

Stemme: Psalm. 100. Ghy volckeren, &c.

GElucklgh wiens verlichte Geest /
Den dood noch hoopt / noch wenscht noch vreest /
En dien noch staet noch eersucht quelt /
Noch sich te seer beanghst om gelt.
2. Die oprecht leeft in vrye staet /
En sich op 't reyn gemoed verlaet /
En soeckt noch bus / noch schilt / noch zwaerd /
Trawant / noch wacht die hem bewaert.
3. Die noch der Vorsten toorn ontsiet
Noch acht 't geklap der volcken niet /
Maer die in sijne Hut te vreen /
Op God vertrouwt en anders geen.
4. Die als het morgen licht breeckt aen /
Kan vrolijck van sijn bed opstaen /
En sijn gerust / En dancken God /
Voor syne gonst en overschot.
5. Die niet na hooge Ampten staet /
Noch kruypt te wesen in den Raet /
Maer die in alle needrigheyt /
Syn gangen na den Hemel leyt.
6. Die liever sit in 't open Velt
Daer hy sijn Vee en Schaepjes telt /
By 't ruysschen van een soete stroom /
In schaduw van een Linde boom.
7. En neemt een stichtigh boeck ter hand /
Waer in hy oeffent sijn verstant /
En denckt steets op den laetsten dagh /
Die niemand hier ontvlieden magh.
8. Die geen gezwaey van honden-jacht /
Geen paerden noch geen koetsen acht /
Geen perlen / bagh noch eel gesteent /
Maer is te vreen hoe 't God verleent.
9. Dees als 't de goede God dan lust /
Dat hy hem voeren wil tot rust /
Soo is 't gemoet van sorgen vry /
Als hy verlaet dees slaverny.

DE Wijsheyt brengt een vroom Man tot een gerustheyt des levens, en leert hem de Rijckdommen, Eer-wapens, Hooge zetels, Staten, Lauwerkranssen, opgerechte Beelden en Triumphen, die de begeerlijckheden ons aenbrengen, geheel versmaden.

Seneca seyt in sijnen 86 Brief: Verlaet de Staetsucht, want het is een sorgelijcke saecke, sy is ydel en slechts een wind, want sy heeft geen eynde. Voorts seyt hy in sijne Philosophische spreeckwoorden: De menschen behooren sich het teergelt des Ouderdoms, door naerstige leeringe te verkrijgen, op datse niet door een dwaes gemoet te rugge gaen: Daerom moet men de nutte leringen als een stock voor een swack lichaem, gebruycken.

Horatius lib. 1. *Epist.* Een wijs man staet 's morgens van den bedde op, en geeft sich tot naerstige leesinge, op dat hy de wellust, nijdigheyt en andere snoode herts-tochten, den wegh soude afsnijden, en alsoo gerust leven.

Ydele Eere en Roem.

Stemme: Windeken daer het Bosch af drilt.

WAt is de roem en ydle eer?
Slechts een wind en lichte veer;
Nochtans heerlijck: O soo deerlijck!
Ach! sy smelt gelijck het Was/
Ja sy breeckt als 't broose glas.

2. Waerom soo sterft de mensch daer na?
't Is tot eygen schand en scha/
Want sy spotten/ met dees sotten/
Die in opgeblasen schijn/
Willen altijd verheven zijn.

3. d'Eene prouckt met koets en pracht/
d'Ander roemt sijn hoogh geslacht/
Dees als yeligh/ is schijnheyligh/

Die met een gemaeckte konst /
Soeckt maer alleen der Hoven gonst.
4. Dese met sijn geleertheyt pocht /
Die sijn eer' door booshept socht /
Dees bouwt Huysen / Burgh en Kluysen /
Dees vol hovaerdye straelt /
D'Ander met sijn schoonheyt praelt
5. Dese na staet en ryckdom streeft /
Hoe hy 't kryght hy weynigh geeft:
Dees wil jagen / in gelagen /
Soeckt een ander sijne lust /
Ydele eer' geeft nimmer rust.
6. Dese sijn eer by voelen soeckt /
Die hy haest te schandigh vloeckt:
Dees met poffen / en met stoffen /
Soeckt sijn lof dat ydel blinckt /
Daer eygen lof doch schandigh stinckt.
7. Maer al dit roemen u verleyt /
't Is slechts ydele ydelheyt;
Want u sinnen / noyt verwinnen
Al u sucht / der dwasen beelt:
Elck heeft sijn pop daer hy mee speelt.
8. ,, Roemt dan in uwe nedrigheyt /
,, Die u Ziel ten Hemel leyt:
,, Al uw roeme / is een bloeme /
,, Die ras van sijn stamme daelt /
,, Als slechts de Sonne daer op straelt.
9. ,, Even gelijck als 't gras op 't velt /
,, 't Gras verdort / de bloem versmelt /
,, Sal uw' eere / ras verkeere /
,, Wel hem die d' ydele eere vloeckt /
,, En al sijn roem in Christo soeckt.
10. ,, Daer vindy eer' die altijt duyrt /
,, Doch eerst om uw sonden truyrt /
,, Want u jaren / snel wegh-varen;
,, Tracht dan als eeuw die velaen /
,, Nederigh magh voor God bestaen.

H*Ieronymus* seyt: De ydele roem en eere, is een ongematigde beweginge des gemoedts, waer door yemandt

na groote lof en eere janckt, om meerder als een ander geacht en ge eert te werden Maer eylaes! ſy is ſoo broos, datſe oock ſoo ras verdwijnt als ſy opgaet. Waer over oock *Marcus Tullius Cicero* achter 't boeck van de Officien of onderlinge plichten der menſchen, dat wel waerdigh is geleſen te werden, in den droom van *Scipio* ſeght: Heeft wel yemant, onder ons in deſe bekende werrelt, den Bergh *Caucaſum*, dien ghy ſiet, konnen over ſpringen? Of de Reviere *Gangem* konnen over ſwemmen? En wie ſal in d'andere deelen ten Ooſten, Weſten, Zuyd en Noorden, van hem hooren? Deſe afgeſcheyden zijnde, kondy ſien, in hoe kort begrip uwe ydele roem en eere ſich ſal hebben verſpreyt. *Macrobius* ſeyt: De menſchen mogen ſich wel ſcharnen, die door eene ydele eer ſich willen beroemt maken. Waer van *Soſiphanes* meer Chriſtelijck als Heydens ſinght.

Hoe ongeluckig is de menſch,
Die ſchijnt te hebben ſijnen wenſch,
En roemt op rijckdom, eer en ſtaet,
Die in een dagh komt en vergaet?
En als 't geluck u eens toelacht,
O arme menſche! vol van pracht,
Dan ſteeckt ghy uwen trotſen kop,
Hovaerdigh na de Sterren op,
En ondertuſſchen is de Hel,
Of Pluto *uwe med-geſel.*

Doch wilt ghy de ydele roem en eere met hare verwen klaerlijck ſien afgeſchildert, leeſt dat geleert en ſtichtigh verhael, 't welck van *Ceſare Ripa* in ſijn *Iconologia* of Uytbeeldinge des verſtants, is afgebeeldt, Fol. 102. Daer ſuldy die ſelve met levende verwen, en groot vermaeck, aerdigh vinden afgemaelt, waerdigh te leſen.

Deughds

Deughds Kroone.

Deughde bestaet in de daet, niet in de schijn.

Stemme: Engelsche Fortuyn. Of/ Al wat men hier in dese Werrelt siet.

MYn hert ontvonckt en schiet haer stralen uyt/
't Hert is verheught en 't kraelt een soet geluyt,
Het hert is vroo door 't innerlycke soet/
In 't oprecht hert daer schuylt een blyd' gemoet.
2. 't Gemoed is bly als 't in de deughde tiert/
De Mensch is schoon/ die sich met deughde ciert:
Daer deughde wast daer bloeyt een edel kruyt/
Want deughde blinckt aen alle zyden uyt.
3. De deughde geeft den Mensch een edel loon/
Een Goude Staf en eene Eeren-kroon/
Een Goude Kroon/ wiens Scepter eeuwig blijft/
Om dat geen tijd des deughdens glants verdrijft.
4. De deughde klimt van self ten Hemel op/
En herbergt daer tot in den hooghsten top/
Want deughde maeckt doorluchtigh/ dat een hert
Gelijck de Son by God geleken wert.
5. De deugd' sal steets na 't alderbeste staen/
En nimmermeer op slinchse paden gaen:
De deugd alleen het snode overheert:
Vermijt de sond' en alle quae begeert.
6. Streeft dan na deughd/ na tucht en eerbaerheyt,
Na Christi stem/ die u ten leven leyt;
„ Want wie daer in stelt al sijn lust en vreughd/
„ Krijgt een kleynoot van d'al-volmaeckte deugd.

DE Deughd verheft den Mensche, en stelt hem boven het gesternte. Dit is alleene de eenige Deughd, die ons onsterflijck en den Goden gelijck maeckt. 't Is Deughd sijne gramschap en begeerte te dwingen, en de wellust in toom te houden: Want by na alle gebreken spruyten uyt dese herts-tochten. Die de sotheyt vliet is der Deughden Suster en medegesellinne.

Als eenen wierdt gevraeght *wat meest in de Werrelt uyt blonck?* Antwoorde hy, de *Sonne*. De ander seyde, dat 's waer,

 noch-

nochtans konnen de blinde de *Sonne* niet sien, om datse van hare oogen berooft zijn. En sprack hy voort, *Ey! soo moet dan de deught noch veel meer uytblincken, die oock de blinde seer klaerlijck konnen sien. Want als ghy de deught hebt, soo hebt ghy 't alles, maer als ghy de ondeught hebt, soo hebdy oock niet u selven.*

Cebes stemt hier mede, in sijn Tafereer, over een, seggende: *Geen ding sal u beschadigen, soo ghy met de vastigheyt des deughts zijt omvestight. Dese is voor alle quaden en ondeughden een krachtigh tegen-vergif, ja even als de vergiftige kracht des adders, waer mede men alle andere venijnen uytdrijft.*

De Naerstigheydt.

De naerstige handt,
En sobere tandt,
Koopt een anders Landt.

Stemme: Jonge Dochter vol van jeughden.

Wilt ghy deught en rust beminnen?
Doet u naerstigheyt en vlijt:
In de soete jonge tijt/
En bestiert daer toe u sinnen/
Dat ghy wacker zyt en fris/
Eer u Son aen 't dalen is.
2. Wilt dan van de Bykens leeren/
Hoe sy uyt het bittre kruyt/
Trecken Seem en Honingh uyt;
Waerom sy altijd verkeeren/
In de Bosschen en het groen/
Daer sy haer niet voorraet doen.
3. Wilt oock uyt het bitter suygen/
Kwen honingh/ door u zweet/

Anders naeckt u herten-leet:
Leert by tijdts u neerstigh bruyen /
Wied' u Tuyn en Hof terstondt:
,, Goed kruyd eyscht een goede gront.
4. Wilt op u beroep doch letten /
Als het Mierken in sijn werk /
Met een blijtigh oogemerck;
Want wie niet sijn vlijt wil setten /
Tot sijn eerlijck onderhoud /
Siet seer haest dat hem berout.
5. Doch hier toe dient sorgh en vreese /
Want ghy moet dit niet ontsien /
Maer voor al de traegheyt vlien /
En in 't u gestadigh weese /
Even als de Hane doet /
Als hy schraffelt met de voet.
6. Om voor sijn gesin te sorgen /
Is hy dapper in de weer:
En dit dient ons tot een Leer /
Op dat wy oock schier of morgen /
Sullen wercken als de spin /
Naerstigh voor het huysgesin.
7. Wie der traeghlijck leyt te sluymen /
Als een ander waeckt en braeckt /
Strachs hy in benauwtheyt raeckt:
Wilt voor al geen tijd versuymen;
Want wie blijt en moeyt ontsiet /
Krijgt van al de vruchten niet.

'T SAl ons lusten van de *Mieren* een weynigh op te halen, 't welck ick uyt het Latijn hebbe gevolght Dat de *Mieren* by na een staet-bestieringe hebben, als de *Byen*, daer van hebben wy, seydt seecker Schrijver, eene vaste proeve doch sy hebben geenen Koningh noch Boven-sitter, maer sy hebben eene gelijckmatige bestieringe: Want sy arbeyden te samen tot gemeen voordeel. Ick kan niet nalaten, seydt hy, te beschrijven 't geene ick in 't Bosch *Spandou*, in 't Marckgraefschap *Brandenburgh*, met seeckeren Vogelvanger, onder een vermolsemde balcke hebbe gesien, te weeten, een Stadt afgedeelt, gelijck die, de *Bis-*

schop van *Vulturien* beschrijft oock in *Apulia* gesien te hebben. Ick gingh, seyt hy, des morgens vroeg om my te vermaecken in *Julio* buyten de Stadt *Bartholomé* in *Apulia*, en aldaer vondt ick een vierkante balck, ontrent acht voeten langh, en vermerckte dat de *Mieren* aldaer hare woonplaets hadden. Ick had lust om die te sien. Ick liet die sachjes af-halen, sonder onsteltenisse. Bevont daer onder een vierkante Stadt ontrent vier voeten lang en ruym een voete breedt, en verscheyde wegen tot hare handelinge noodigh. 't Was te verwonderen hoe sy die in hare hoecken, soo lijnrecht hadden getrocken, en met eene gelijke mate over al afgedeelt, dat geen passer die kost nauwer afmeeten. Daer liep recht midden een diepe wegh door, een vinger breet daer in 't midden, drie wegen seer konstigh waren afgesneden, van die voorige groote, sulcks dat daer drie pleynen als merckten wierden gesien. In de uyterste hoeck der wegen, was een plaetse daerse broeyden; de andere Voorstadt, hadden sy met kooren en voorraet soo opgehoopt, dat het overvloeyde. Men bevont een sonderling suyverheyt in hare wegen, ja noch steentjes, struyckjes noch vuylnis. Want dese Stadt was van hare Burgerye seer net geciert, en met voorraedt voorsien tot verwonderinge. Sulcks dat dese Dierkens ons leerden, de gemeene Vrede en Eendracht, dieder in eene Staets-bestieringe behoort te zijn. Want yder dede sijn arbeydt soo wel dieder uyttrocken als die te huis bleven, want sy lettede op de welvaert. In 't midden van dese lange weg was maer een eenige poort, die tegen 't Zuiden was opgeworpen, maer aen d' ander zijde was sy vry, 't welck haer de nature alsoo moet hebben geleert. Wy sagen alle dese dingen, scherpsinnigh na, en wy verwonderden ons boven maten, dat dese Dierkens, in 't duyster, soodanigen Stadt hebben konnen bouwen. Wy teyckenden alles op, en verwonderden ons soo seer niet over de Stadt *Napels*, die een Man met reden begaeft, hadde gebouwt; als wy deeden

over

over deſe Stadt, die de onvernuftige Dierkens hadden toegeſtelt. Deſe Dierkens gaen meeſt al op eene uyre uyt, doch d'eene na d'ander, maer houden al een padt, daer ſy oock haer kooren in dragen, voor den Winter. En op dat het kooren niet ſoude uytſchieten, ſoo byten ſy de kruynen boven af. Dat vocht is droogenſe in de Sonne. Ja eenige hebben waer genomen, dat als ſy dit doen, men geen ſlagh-regen heeft te verwachten. Sy doorſnuflen alle hoecken, en zijn daer in ſeer naerſtigh, ja men heeft bemerckt, dat oock de ſteentjes in hare paden, door de geſtadigen gang waren geſleten. 't Schijnt offe in 't bejegenen, met malkanderen geſpreck houden. Sy hebben hare kooren-plaetſen, wooningen en begraeffeniſſe hunder dooden. 't Is aenmercklijck dat onder alle Dieren, deſe *Mierkens* alleen hare dooden begraven. *Cleantes* verhaelt geſien te hebben, dat de *Mierkens*, een doode *Miere* uyt droegen, daer veele met een groote ſleep navolgden, en dat ſy daer over by een quame, als offe daer over ſpraeck hielden, en dat tot driemalen toe. Is dit onder deſe Dierkens, uyter natuure aldus, ſoo mogen ſich deſe wel ſchamen, die den afgeſtorvenen de aerde miſgunnen. En als men deſer *Mierkens* naerſtigheit aenſiet, ſoo mag men wel bedencken, wat *Salomon* daer van ſeyt in ſijne ſpreucken, *Prov.* 6. 6. en 30. 24.

Cicero ſeyt in ſijnen Redenaer. Naerſtigheyt vermag in alle dingen ſeer veel: deſe behooren wy altijt te eeren en aen te hangen; want daer is niet of het wordt door haer verkregen, om dat in eene deughd alle andere deughden werden begrepen. *Virgilius* ſeyt niet onbequaem: Indien ghy niet altijdt het goede kruyt uyt het onkruyt wied, noch de Vogelen daer uyt-jaeght door u geroep, en druckt de ſchaduwe des velts met uwen ploegh, en bid God om regen, ghy ſult te vergeefs ſien, dat een ander met groote hoopen ſal inſamelen, en ghy ſult, door den grooten honger, moeten Eyckels eeten.

Siet de muſijck-nooten in Bellerophon, *Fol.* 49.

Gierigheyts Quaet.

Stemme: Schoonste Nimphje, &c.

Gierighept dat snoode beest / berght sich meest /
By haer selschap en haer vrienden /
Die haer zaet haest stroopen sal / over al /
Waer ghy soeckt gy sult haer vinden.
2. Schoon sy heeft de kassen vol / even dol /
Sal sy na de geltsucht rasen /
En met een verkeert gemoet / datter wroet /
In eens anders goed sich asen.
3. Sorge wast met geltsucht aen / en belaen /
Sal sy altijdt meer begeeren /
't Geen sy heeft dat acht sy niet / maer sy siet /
Hoe sy magh haer schat vermeeren.
4. Sy placht self haer dagh en nacht / als versmacht /
Of sy most van honger sterven;
Ja sy gunt het vriend noch maegh / 't is een plaegh /
Ja al waer 't haer naeste erven.
5. Sietse hares naesten spoet / en sijn goedt /
Door den zeegen Godts vermeeren /
Dan sal sy uyt haet en nijt / en uyt spijt /
Al haer vlees en bloet verteeren.
6. Ja als haer de doot aenraeckt / sitse naeckt /
En wel vast op hare kluyten /
Ja sy schuyft voor huys en deur / grendels veur /
Om den doodt noch uyt te sluyten.
7. Arm verdoolde menschen kint / hoe verblint /
Zijt ghy in dees aerdsche sorgen?
Daer ghy doch onseker zijt / of de tijt /
U noch sparen sal tot morgen.
8. Als ghy alles hebt geschraept / en geraept /
Wie sal dan u goed behooren?
O ghy dwaes in dese nacht / onverwacht /
Sal Godt uwe Ziel verstooren.

Cicero seyt in sijne Paradoxen, of wonder-spreucken: Gy pynight u dagh en nacht, dat ghy niet genoegh hebt, en

ghy

ghy vreest; dat het gene, ghy noch hebt, niet altijdt sal geduyren, en noch wordt ghy noyt vervult noch versadight van den dorst uwer begeerlijckheyt. Soo wordt hy dan niet alleen geplaeght met de begeerte, om altijdt meer te hebben, maer oock met de vreese, om het al te verliesen.

Seneca seydt in sijnen 16 Sentbrief, Wat is daer aengelegen hoe veel hy in sijne kiste, of hoe veel hy in sijne schuyre heeft, soo hy altijdt na eens anders janckt? Want hy is niet vernoeght met het gene dat alreede verkregen is, maer hy soeckt dat noch te verkrijgen staet. Hy is niet arm die weynigh heeft maer die te veel begeert: maer die is rijck die veel heeft en weynigh begeert. De overtollige rijckdommen zijn als de ongeschikte en al te groote roers aen de schepen, sy beletten meer als sy wel stieren, om dat sy een al te schadelijcke groote hebben.

Ick sal hier noch by voegen 't gene *Horatius* verhaelt *Lib.* 2. *Satyrarum*: Van eenen rijken armen Gierigaert *Opimius*, die van eene diepe dood-slaep. *Lethargia*, overvallen, men door geen middel kost wacker maecken. Sijne Erfgenamen dit siende, quamen als rechte grijp-vogels tot hem ingevlogen, en trocken, kreeten en raesden, om sijn bedde, om te beproeven of hy waerachtigh den doodslaep hadde. Maer een schrander *Doctor*, bedacht over desen krancken *Opimio* een ander list, en verdreef de sieckte van hem. Hy liet voor sijn bedde eenen tafel toe-stellen, en daer op veele sacken met gelts uytstorten, en met veel gerammels opstapelen en uyttellen. En kreet daer na desen krancken Man seer luyde in de ooren, *Opimi! Opimi!* luyster toe, en wilt op uwe saecke letten, want uwe Erfgenamen zijnder tegenwoordigh, en sullen al u geld weghdragen. Hier op begost *Opimius* sijne swaermoedige oogen open te doen, borst tegen de selve uyt, krijtende, wegh van hier ghy gieren en grijpvogels, wilt ghy my daer ick noch leve, mijn goed rooven? en my alsoo levendigh begraven? Flux packt u van hier, of ick maeck u voeten. De *Doctor* seyde, dat's recht, *Opimi*, houdt een oogh in 't seyl, want het is om u goed en leven gedaen; Maer dit dienter noch beschickt. op

dat gy uyt dese slaepsieckte u leven mooght redden, dat ghy een weynigh spijse gebruyckt, om uwe slappe mage te versteercken: neemt daer op een dranxken in van rijs gesoden. De krancke vraeghde, hoe veele dat het wel soude kosten? Seer weynig, sey de *Doctoor*, hy weder hoe veele doch? wel twee stuyvers. Ey soo veele! antwoorde hy. Maer ick bid u, wat onderscheydt isser doch, seyde hy, of my door de sieckte of door dese kostlijcke drancken het leven wort benomen? Waer over *Horatius* seght: *Wie isser wijs? Die geen sot is. Wat is doch een Gierigaert? Dieder te gelijck sot en uytsinnigh is.*

Geruste Rijckdom.

Stemme: Psalm 24. De Aerd is onses Gods, &c.

Wie isser rijck? die niet begeert /
En die sijn lusten overheert /
En is in alles wel te vreeden:
Die vry van schulden en van druck /
Sich kan ontslaen van 't lastigh juck /
Om sich te voegen na de reeden.
2. Die onrust noch geen vreese heeft /
Maer sich na Godes Wetten geeft /
En leeft een leven seer onschuldigh:
Die reyn en suyver is van hand /
En past op lof noch laster tand /
Maer draeght in alles sich geduldigh.
3. Die schoon hem Godt veel goeden schenckt /
Dus needrigh in sijn herte denckt /
Hy is dees gaven heel onwaerdigh /
Die meer heeft en die min geniet /
En altijdt op het beste siet /
Om Godt te dienen heel wilvaerdigh.
4. Die noch de pracht noch staet-sucht quelt /
Maer sijn gemoedt eenparigh stelt /
't Zy dat hem treffen storm of winden:
Want hy heeft vry / sijn eygen Heer /

Hy

Hy snoeyt sijn tochten langhs soo meer /
En past niet op geblyf van vrienden.
5. Hy weet wel wat dees werelt is /
Een Zee vol twist en ergernis /
En dat hier is geen rust te erven /
Dies wil hy liever kleyn en slecht /
Voor God in stilte leven recht /
En een vergeten Burger sterven.
6. Geluckig wie dees werrelt kent /
En sich van alle quaden went /
En laet de werrelt woelen / rasen /
En die in God sijn hoope set /
En nedrigh op sijn wegen let:
Dees is noch trots, noch opgeblasen.

STobæus seght, dat het gemeene spreeckwoordt van *Socrates* was; gelijck een Pylaer op sijn grond moet vast staen, soo most oock een Man altijd in de Deughd en in een goed opset, onbeweeghlijck zijn.

Diogenes Laërtius verhaelt, Dat als *Anaxarchus* in een holle steen van *Nicocrëon* den tyran van *Cyprus*, wierde gestooten, de Philosoph riep met onverschrocken gemoede, *Stoot, stoot vry dit aerden vat van* Anaxarchus, *doch sijne stantvastigheyt sult ghy niet verbryselen.*

Vreedes Vreughde-Beeldt.

Stemme: Schoon lief wilt my troost geven Of/ Wilt my niet straffen Heere. Of/ Madame de Chevreuse.

ICk wil een Maeghd bekranssen /
Met Palm en groene Cranssen /
Olijf en ander Kruyd:
Ick wil haer hooft omcieren /
Met kranskens van Laurieren /
En maecken haer de Bruyd.

2. Sy sal in hare dagen /
Een gulden Hooren dragen
Geladen met de vrucht /
In overvloet van goeden /
Daer 't velt ons mee komt voeden /
Door hare blijde lucht

3. Sy sal door hare handen
Mars oorloghs-tuygh verbranden /
En schencken ons de rust:
De Ackers sullen bloeyen
En al de vruchten groeyen
Tot yders vreugd en lust.

4. De Schipper sal met lusten /
Bevaren vreemde kusten /
En veyligh overal /
Sijn vroome handel drijben /
En by het sijne blijven /
Bevrijt voor ongeval.

5. Sy sal 't gemoed vereenen /
Dat eerst als harde steenen
Van een gescheyden was /
Sy sal de Lammers weyden
By wolven op der Heyden /
En zeeghnen 't groene gras.

6. Sy sal de konst doen leven /
Die nu scheen wegh-gedreven /
't Verwoeste rechten op /
En hooge muyren bouwen /
Die nu als neer-gehouwen /
Weer rijsen in den top.

7. De reedelijcke Menschen /
Die na dees Vrede wenschen /
Die sullen haren vlijt /
Ooch na den Vrede wenden /
En dese Maeght niet schenden /
Door tweedracht / haet of nijt.

8. d' Een

8. D'Een vriend sal uyt mededogen /
Met tranen in sijn oogen /
Aen d'ander klagen 't leet /
En wenschen dat de vrome /
Dees ramp noyt overkome /
Welck hun valt hart en wreet.

9. Men sal tot vreughdigh teken /
Een Vreede vlam ontsteken /
En kroonen dese Feest /
Met onderlingh om-armen /
En by dit vyer sich warmen /
Uyt een verheughde geest.

10. Geluckigh zijn de Landen /
Die met soo vaste banden
Dees blijde Sonne sien /
Daer nevels / mist en dampen /
En alle snoode rampen /
Voor dese fackel vlien.

11. Weest welkom dan / O Schoone !
O dauw uyt 't Hemels troone !
En bind de herten t'saem /
Die wreede oorlogh scheyden /
Dat wy in liefde beyden /
Lof-singen Godes naem.

Mars is verdreven uyt ons Landt,
En al sijn Wapentuygh verbrandt.

Leest van de vrede, wat die is en hare nuttigheyt, hoe die by den Ouden is afgebeelt, in dat geleerde boeck *Iconologia* of Uytbeeldingen des verstants, van den Romeynschen Ridder *Cesare Ripa*, fol. 569 By ons vertaelt en uytgegeven. Daer die op veelderley maniere is uytgedruckt. Siet oock in *Urania* of *Hemel-sang*, fol. 156. *Laet ons de vree beminnen.* En oock fol. 173. *Het padt der vrede.*

Aen Mars *den Vrede-verstoorder.*

U Wiecken zijn gekort, u aembeelt leyt vertreden,
Waer op *Vulcaen*, voor u, de Wapens plagh te smeeden:
U Helmen zijn verplet, u Harnas leyt verroest,
U Standaert afgeruckt, en al u Heyr verwoest.
De blixems van 't geschut, de donders van der Aerden,
De Trommels en trompet, 't geknars der wreede swaerden,
Die leggen heesch en stomp. U stroomen root van bloet,
Die zijn als nu herschept in een cristalle vloet.
U Henghsten die wel eer schuymbeckende vol tooren,
Ten strijde aengehitst, haer brieschen lieten hooren,
En brandende van vuur, dat uyt haer oogen straelt,
Die zijn nu al ontgespt en voor den ploegh gehaelt.
Palleysen die van u door vuur en vlam geschonden,
Ghy had tot gruys vermaelt, daer boutmen nu de gronden:
En 't Landt daer d'Ackerman sijn' goude ayren maeyt,
Dit had ghy dolle *Mars*, met breyn en bloed besaeyt.
De Zee en Handelsman, die ghy soo vreeslijck quelde,
Die slapen nu gerust ter Zee en op den Velde.
Bellona die voor u stack alles in den brandt,
Diens fackel is gesmoort, gedreven uyt het Landt.
Nu komt in plaets de *Vreed'*, de Moeder aller goeden,
En toomt u, wreede *Mars*, met u moordadigh woeden;
En schenckt ons haren *Hoorn*, gepropt vol oversoet,
Met velt-gewas en graen en allerhande goet.
De *Tweedracht*, *Schrick en Vrees'*, *'t verderf*, als helsche boden,
De *Twist*, de *Wraeck* en *Moort*, die zijn nu wegh gevloden:
De *Eendracht* haer vertoont als in een gulde Eeuw,
Waer in de Liefde blaeckt, en 't Lam weyd by den Leeuw:
Daer vestight sy weerom, wat tweedracht dee vervallen,
En recht de huysen op, en sticht weer hooge wallen,
En schakelt daer in een de herten, die de nijdt,
Eerst afgescheyden had in dees verwarde tijdt.
Want *Vryheit* en de *Vreed'*, als Goddelijcke panden,
Doen Godsdienst en het Recht weer bloeyen in de Landen;
Want Vrede buyten dwangh, of plicht tot slaverny,
Is uyt haer eygen wet en na de reeden vry.

Wat

Wat staet ons nu te doen? Wy sullen Vreede-vieren,
En d'offer van ons Ziel, recht na den Hemel stieren,
En bidden dat dees *Vree* ons blijf geduurigh by,
Op dat die door geen twist noch haet geschonden zy.
Om *Vryheyt* en om *vreed'*, soo heeft het *Landt* gestreeden,
Nu hebben wy die beyd' de *Vryheyt* en de *Vreede*,
De *Vryheyt* voor het volck, voor lichaem en voor goedt,
De *Vryheyt* voor het *Landt*, de *Vryheyt* voor 't gemoedt.
Dees *Vryheyt* en dees *Vreed'* zijn vruchten van Godts zeegen,
Die hebben wy nu bey voor yder een verkreegen.
Dies singh nu Heer en Knecht, en yder Onderdaen,
Dit wonder werck alleen is van den Heer gedaen.

Men kent geen Vree noch achtse niet,
Voor dat men eerst den Oorlogh siet.

B. MANTUANUS seyt:

Nil sine pace Deo gratum, nec munus ad aram.

Indien ghy na geen Vreede jaeght;
Godt all' u Offerhand mishaeght.

Christus seyt *Matth.* 5. 9. Saligh zijn de vreedsame, want sy sullen Godes Kinderen genaemt zijn.

Nulla salus bello.

In d'Oorlogh siet men moort en wee,
Wy wenschen alle na den Vree.

Stemme: Si tanto gratiosa. Of/
O schoonste Personagie.

ICk heb stof om te klagen
In mijne Ziel van mijn ondanckbaer wesen/
Daer God my nacht en dagen/
Dus heeft behoet/ voor schande/ schrick en vreesen/
Daer hy my voed/ met al sijn goed/
Aen Ziel en Lijf met zeegen.
Ondanckbaer herte/ ick voel in my de smerte/
Seer verleegen.

2. Ick wil mijn hert ontvouwen/
En dancken God voor alle sijn' weldaden/
Die nimmer hem berouwen/
Ick steun' alleen op 't heyl van sijn genade:
O groote Heer! u komt de eer/
Ick ben u gunst niet waerdigh/
Die ghy in 't leven/ my altijd hebt gegeven
Seer wilvaerdigh.

3. O Born en Heyl der goeden/
Springh-ader aller gaven en geschenken!
Stort doch in ons gemoeden/
U goede Geest/ dat wy aen u gedencken;
Want ghy alleen/ zijt ons die geen/
Uyt wien dees stroomen vlieten/
Daer wy ons laven/ en uwe milde gaven
Uyt genieten.

4. Ghy onderhout mijn leven/
U hand my stiert en leyt my op u gangen/
Ick wil u d'eere geven/
Voor alle deught door u soo mild' ontfangen:
Alwaer ick ga/ alwaer ick sta/
Soo moet mijn Ziel' u prijsen/
Voor u genade/ die ghy my vroegh en spade/
Komt bewijsen.

5. Drijft wegh d'ondanckbaerheden/
Die my tot noch benevlen/ en beletten:
Begaef mijn Ziel met reeden/
Dat snoo vergif daer in geen wortel setten;

Maer

Maer dat u Soon / in my bekroon /
't Geloof en 't goed gewete /
Dat ick den zegen / door uwe gunst verkregen /
Noyt vergeete.

Lof der Liefde.

Stemme: In Babylon met onverstande.

SChoon dat ick had de Prophetyen /
En al 't geheym van Godes raed /
Schoon ick verstont de droomeryen /
En dat ick wiste goed en quaed /
Wat sou my baten dese daet?
Schoon ick kost als een Engel spreecken /
En kende niet mijns selfs gebreecken /
Was ick dan niet in slechte staet?

2. Als ick dan most de Liefde derven /
Waer uyt dat alle deughde spruyt /
En dat ick most ellendigh sterven /
Was dan niet al mijn vreughde uyt?
Ja ick was als een hol geluyt;
Want sonder Liefd' is 't al verlooren /
Liefdeloos heyt weckt Godes tooren /
Liefde het al in sich besluyt.

3. Schoon ick geloof had dat ick bergen
Koste versetten van stee /
En dat ick dorst den Hemel tergen /
En aen 't gesternte grijpen mee /
Wat was het al / soo ick geen Vree /
Noch geene Liefd' in my bevonde?
En dat ick d'armen t'aller stonde /
Gaf al het mijn / ja haef en Vee?

4. Ja soo ick gaf mijn Lijf ten brande /
Wat was 't als sonder Liefd' geschiet?
Liefde is lydsaem / goederhande /
Opgeblasen soo is sy niet /

Alle booshept van haer vliet /
Want sy gelooft en hoopt alle dingen /
Laet ons van ware Liefde singen /
Want sy heeft vreese noch verdriet.
5. Liefde sal nimmermeer ophouden /
Schoon ooch 't geloof en hoop vergaet:
Liefde sal nimmermeer verkouden /
Want sy altijd in bloeyen staet:
Ware liefd' houd stal en maet /
Laet ons dan in de Liefde branden /
Want sy verlicht hert en verstanden /
En ware Liefde noyt vergaet.
6. Liefde die is uyt God gebooren /
En sy behoud de hooghste stee:
Laet ons dan als Gods uytverkooren /
Houden met alle menschen vree:
Want hun naeckt een droevigh wee /
Die ware Liefde hier vertreden /
Want Godes Liefd' bestaet in reeden /
Houd dan met alle menschen vree.

HUgo seght in 't boeck van de Liefde: ô Liefde: ghy hebt groote kracht, dat ghy Godt uyt den Hemel ter Aerden hebt konnen trecken en verwinnen, ja den onverwinnelijcken te binden die niet is te binden. O hoe sterck is uwe band! daer God mede kost werden gebonden. Want geene menschen kosten hem binden, doe hy ook aen den Pylaer gebonden, en aen 't Cruyce was genagelt, ten ware de band der Liefde, hem hadde behouden. Ick weet niet wat ick grooters tot u Lof magh seggen? Dan dat ghy Godt van den Hemel ter Aerden hebt getrocken, en hebt den mensche, van der Aerden, ten Hemel opgeheven. O heylige Liefde! vereenight ons meer en meer met u, ons liefhebbende met uwen Beminden.

Voor

Stemme: Wat baet der nijders argelist. *Siet de Mu'jck-nooten in* Bellerophon, *Fol.* 198.

Indien u oogh een weynigh schort /
Stracks soeckt ghy raed om dat te weeren:
Maer als de Ziel bedorven wort /
Dat acht ghy kleyn en voelt geen zweeren;
Schoon dat u Ziel is heel doorwont /
Ghy waent dat ghy zijt heel gesont.

2. Inwendigh sit de edlste schat /
Waer voor de Mensch moet sorge dragen:
't Uytwendigh is een aerden vat /
Dat haest verbreeckt door anghst en plagen:
Maer wie een reyn geweten heeft /
Door gene ramp noch onrust beeft.

3. 't Geweten / 't welck is onbesmet /
Dat dringht door Bos en Swaerden heenen /
Het voelt geen anghst / die haer belet /
Om dat het staet op vaste beenen /
Het word door gene schult verbleeckt /
Het is al waerheyt / wat het spreeckt.

4. Laet vry laster-tongen slaen/
Om schenden sijn onschuldigh leven /
Hy sal door vuur en water gaen /
En voor geen schult noch laster beven:
Hy schrickt noch voor het soet noch suur /
't Geweten heeft een stale muur.

5. Als ghy 't uytwendigh dan geneest /
Soo let eerst op 't gemoed van binnen /
Of daer oock schuylt een quade geest /
Die ghy met ernst moet overwinnen.
„ Wie dat sijn boose tochten haet /
„ Sijn vyand haest te gronde slaet.

DE Wijsheyt, door den tijdt onderstut, soeckt de doodlijcke sorge, en andere moeyeljcke herts-tochten des gemoedts, te verdrijven; maer wy ellendige, dragen meer sorge voor 't lichaem, als voor 't gemoedt.

Plutarchus seght in de bewaringe der gesontheydt. *Dieder onvast van gemoedt zijn, hoese onvaster zijn, te meerder verschricken sy voor de Medicijne.*

Antisthenes vermaende, datmen dese goederen soude sien te verkrijgen, die voor de schipbreuck konnen werden behouden. *Bion* seyde, dat schoonheyt en bevalligheyt eens anders goederen waren, maer die van de ziele waren de onse en onsterflijcke.

Horatius seght, *Dit is een stale Muyre voor een oprecht gemoedt, dat het niet quaets bewust, noch door geene schuldt, verbleeckt wordt.*

Een goet man is om 't gemene volkx geruchte weynigh bekommert. Hy verheught sich met sijn eygen geweten, en stelt sich altijd eens anders gebreken voor oogen: *Bias* gevraeght zijnde wat doch in des menschen leven vry van vreese was? Antwoorde, *een goet geweten.* Waer over *Cicero* seyde, *onschuldigh te leven is een groote troost.* Oock seght *Ausonius*, *dese sal geen Koningh zijn dieder heerscht en sijnen Scepter swaeyt, maer die oprecht sal leven en doen. Sulcx dat ook* Plautus seyt, *daer is geen ellendiger leven, als een gemoedt dat sich qualijck bewust zy.*

De Eenvoudige Natuure.

Stemme : Te May als al de vogelen singen,

Natuur met wennigh is te vreen /
Sy hoeft noch pracht noch kostelheen /
Geen cier noch heerlijck wesen ;
Want sy vernoeght / hoe 't God oock voeght /
En heeft geens dinghs te vreesen.

2. Indien sy yet behoeftighs heeft /
By kaes en brood sy sober leeft /
Sy vraeght na goude schalen /
Na Delp of Ty / na hoovaerdy/
Noch na 't hooghmoedigh pralen.

3. Sy soeckt dat oprecht is en goed /
Geen overdaet noch overmoed ;
Maer stelt sich heel te vreeden /
In soberheyt en matigheyt /
En voeght sich na de reeden.

4. Sy toomt haer lusten na de Wet /
Want sy altijd op 't beste let /
En teugelt hare sinnen ;
Op dat sy niet / tot haer verdriet /
Het snoot ste sou beminnen.

5. Maer wie sijn eygen lusten mint /
Die is gelijck als dwaes en blint /
En schent Wet en Natuure /
't Welck hy eylaes ! soo dom als dwaes /
Ten laetsten moet besuure.

6. Het domme Vee dat kent haer aert /
Dat walght van 't geen dat haer bezwaert /
Ja schouwt wat haer staet tegen ;
Maer laes ! de Mensch / die volght sijn wensch /
En schent sijn eygen zegen.

7. Het Lyf / dat frisch is / maeckt hy kranck /
En vult het op / met spijs en dranck /
Door overdaet en teeren /
Met Taert en Vley / Wijn en Pastey /
En doet natuur verheeren.

8. Men doet de eel Natuur gewelt /
Als men haer te gronde velt /
Door aenwenst en qua zeeden /
En 't eel gemoet dan volgen moet /
En missen goede reeden.

9. Ach ! soo men sich vernoegen liet /
Met sobre kost / met dranck en kliet /
Men sou sich niet bedroeven /
Maer hovaerdy en leckerny /
Doen dat wy veel behoeven.

DE Natuure, als een bestierder, schrijft altijdt het beste voor, en geeft yder herts-tocht een behoorlijcke mate. *Seneca* seght in 't boeck van de Weldaden, Als wy de natuure volgen, soo zijn alle dingen vaerdigh en licht,

maer ſoo wy daer tegen doen, ſoo is ons leven niet anders, als of wy tegen den ſtroom op voeren: Want ſy geeft een yder dat betamelijck is. *Socrates* plagh dien te vervloecken, die eerſt de natuure van de nuttigheyt hadde af-geſcheyden; en hy noemde de natuure de reeden van het eerlijcke, die den Menſche van Godt was ingeplant.

De Ongeluckige hooge Staet.

Stemme: De May die ons de groente geeft.
Of/ Het vinnigh ſtralen van de Son. Of/
Hansjen ſneet het koorn, &c.

DE ſotte menſche ſeer verlanght/
Na Staet en Koninghrijcken;
Maer als hy die al ſchoon ontfanght
Dan gaet de ruſte ſtrijcken.

2. 't Was Damocles die dom en dwaes/
Wenſcht na dees heerlijckheden:
Als hy 't verkreegh/ heeft hy eylaes!
Stracks om verlof gebeden.

3. Hy ſagh recht boven op ſijn hooft/
Een ſnydend ʒwaert op-hangen:
De vreughde wierde ſtracks verdooft/
En 't ydelyck verlangen.

4. Schoon datter Koninghlijck banket/
Sijns tafels rugh bedeckte/
Met ſpeelluy daer rontom beſet/
Die alle vreughd' verweckte.

5. Noch taſted' hy niet aen 't gebraet/
Banket noch geene ſpijſe:
Door vreeſe was hy heel verſaet/
En had hier van afgrijſen.

6. Ick achted' u geluckigh/ Heer/
Als ick u luck beſchoude:

Maer

Maer als ick ſagh de ſorge weer /
Wy haeſt mijn wenſch beroude.

7. Jck ſie der Grooten leven is /
Soo ſchoon niet als wy meenen:
Het is een Zee vol droeffenis /
Vol ſorgh en anghſtigh ſteenen.

8. Al ſchijnt het ons van buyten aen /
Vergult en ſchoon voor oogen;
Maer als wy daer op gade ſlaen /
Wy vinden ons bedrogen.

9. Uyt goude ſchalen ſchenckt men meeſt /
't Venijn om mee te dooden /
't Uytwendigh / 't welck vermaeckt den Geeſt/
Dat zijn maer valſche booden.

10. „ Wie 't valſch geluck voor 't beſte kieſt/
„ Verkrijght maer ſmet en vreeſe;
„ Maer wie de ware ruſt verlieſt /
„ Kan niet geluckigh weſen.

Cicero verhaelt in ſijne Tuſculaenſche vragen. Als *Damocles*, eene uyt den pluymſtrijckers van *Dionyſius*, hem prees dat hy noyt geluckiger Man had te geſien, antwoorde *Dionyſius*: Wilt ghy dan, ô *Damocles*! mijn geluck niet eens beproeven; En als hy het toeſtemde, ſettede hem *Dionyſius* in ſijnen Koninghlijcken Zeetel, en beſtelde dat een deel uytnemende Jongelingen hem ſijnen tafel aendiſchten, en met heerlijcke Banckettten en Muſijck vermaeckten. Hier over ſcheen *Damocles* verheught, en achtede ſich geluckigh, maer in alle deſe Vreughde, liet de Koningh een ſnijdent ſwaert recht boven ſijn hooft hangen; waer over hem alle vreughde en te gelijck al ſijn honger vergingh, en aen geen gerechte, ſijn hand roerde, maer bad den Tyran, hy wilde hem veroorloven dat hy moght vertrecken, want hy ſocht deſe geluckſaligheyt niet meer. Derhalven is deſe geluckſaligh, die altijdt de vreeſe boven het hooft hanght, gelijck dat de Koningen veeltijdts zijn onderworpen.

Siet de Muſijck-nooten in Bellerophon, 153.

De meeste rust en't minste quaedt,
Is in de middelbare staet

Stemme: Fredrick Hendrick, &c Of/ Baise moy ma Janneton. *Siet de Musijck-nooten in* Bellerophon. *Fol.* 123.

WIe de gulde middelmaet/
Kan in eeren houwen/
En die niet in hooge staet/
Sich te seer vertrouwen;
Maer is in het sijn te vreen/
En God dancken voor al het geen/
Dat hy hem beschéere/
En uyt gunst vereere:
2. Dees is vry van 's werelts lust/
Die het hert beroerde;
Want hy soeckt de soete rust/
Die hem noyt vervoerde:
Hy past niet op 't dertel Hof/
Noch in armoe traegh of slof/
Sijne Ziel te plagen
En sijn vleesch te knagen.
3. Hy weet dat de Blixem knelt/
Eerst de hooge bergen/
Dat sy toorens neder velt/
Die den Hemel tergen/
En de style Pijl lyt last/
Als de storm haer overrast;
Want de hooge boomen/
Hebben meest te schroomen.
4. Welgeluckigh is de man/
Die sich stil kan dragen/
Die 't al siet van verre an/
Sonder rouw of klagen/
Hoe dees hooge trotse staet/
Door den hooghmoet t'onder gaet/
En hoe 't matigh leven/
Hem de rust kan geven.
5. Dies hy d'armoe vreest te recht/
Die vaeck leyt ten quaden:

Schoon

Schoon dat hooghmoet hem bedecht /
Hy blijft onbeladen :
Hy past niet op hooge schijn /
Wil oock niet verschooben zijn /
Want hy soeckt geen grooten /
Om te zijn verstooten.
6. Maer de middelbare stand /
Acht hy voor hem veyligh /
Om gerust in Stad of Lant /
God te dienen heyligh :
Hy weet dat het minste quaet /
Is in middelbare staet ;
Dies wil hy sijn leven /
Tot de rust begeeven.
7. Noch gebed noch Koninghs pracht /
Kan sijn hert bekooren /
Hy slaet op sich selven acht /
Noch behoeft te hooren
Groot verwijt van heerschappy /
Want hy leeft gerust en vry /
Noch hy vreest geen woeden /
Van de snoo gemoeden.
8. Wel onsaligh is de mensch /
Die wil hooghmoet volgen /
Schoon dat hy verkrijght sijn wensch /
Noch blijft hy verbolgen :
Maer wie in sijn palen blijft /
't Hof en al de pracht verdrijft ;
Dies leeft vry en rustigh /
Matigh en wellustigh.

Lipsius seyt in sijne Handleydinge tot de Wijsheyt: *Dese is in 't kort te seggen, de volmaeckte Vryheyt, dat men geene menschen vreest, noch oock het geluck; dat men oock niet schandighs begeere, noch al te veele goeden, maer dat men over sich selve de meeste macht hebbe.* *Hy is vry*, seyt Epictetus, *dieder leeft als hy begeert, die men niet behoeft te dwingen noch te gebieden.* *Dionysius* verhalende de versen van *Sophocles*. daer hy seyt, *So sich yemant onder eens tyrannen dack begeeft, die is een slave, schoon hy daer als vry is gekomen. Daer Aristippus* op 't laetste ant-

antwoorde, *Hy kan geen slave zijn, soo hy daer als een vrye is gekomen.* Want seyde hy, *dese is niet te recht vry, ten zy hy te vooren sijn gemoedt van de vreese en hoope door de wijsheyt heeft ontledight.*

Schimp noch *Ernst*, by 't vriendenmael, Past niet onder 't soet onthael.

Stemme: Schoonste Nimphje, &c.

MEenigh wil by dranck en spijs / wesen wijs /
Schoon hy is van wijn beschoncken /
Daer doch yder kan bespien / dat dees lien /
Zijn van sotte grillen droncken.
2. d'Een heeft uyt de Heyl'ge Schrift / wat gesift /
Schoon hy is geheel bestooven /
En om dat hy reeden mist / soeckt hy twist /
En een hayr in tween te kloven.
3. d'Ander roemter van sijn goed / dat sijn bloed /
Daelt van Adelijcke stammen /
En verguyst een ander Man / die als dan /
Sich daer over sal vergrammen.
4. d'Eene heeft een trotse sin / als een Spin /
Steeckt hy / met sijn schamper spreecken /
Dat een ander dapper spijt / die verwijt /
Hem sijn eygene gebreecken.
5. d'Eene wrocht en soeckt krackeel / even veel /
Wie dat slechts met hem wil schelden /
Hier door krijght hy 't in den bol / en als dol /
Doet hy sijne wijsheyt melden.
6. „ Wildy na de reeden sien / schouwt dees lien /
„ Die in wijn haer wijsheyt roopen:
„ Dus wilt noyt in vuyl gesnap / of geklap /
„ Roosen voor de Verckens strooyen.
7. „ Weest dan by het Vrienden mael / soet van tael /
„ Menght geen errenstige saecken /
„ Onder 't vrolijcke gerecht / daer gevecht /
„ Twist of onlust uyt sou raecken.

8. „ Och

8. „ Och wat komt uyt vrolijckheyt / menigh leyt /
„ En wat onrust raeckter vooren?
„ Dus brenght nimmer in 't gelach / voor den dagh /
„ Dats' u dronckén wijsheyt hooren.

9. „ Wijsheyt eyscht een sobre mond / en een grond /
„ Dieder kan in 't duyster lichten:
„ Sy soeckt eensaemheyt en rust / daer met lust /
„ D'Eene kan den and'ren stichten.

MEnander seyde, Dat die geene die met spijse en dranck was overladen, soude opstaen, of dat hy sijn ampt niet recht kost bedienen, want hier uit quam krackeel, en door te veel reeden-twisten, wierde oock selfs de waerheydt verlooren; maer dit most van sobre en nuchtere luyden geschieden. *Plutarchus* verhaelt in 't Leven van *Antonius*, dat als *Geminius* van den Romeynen tot *Antonium* was afgesonden, om alles by te brengen, waer mede hy met *Octavio* in vriendtschap mocht geraken; en als hy van *Antonio* in tegenwoordigheyt van *Cleopatra* te gaste wierde genoodight, en bevolen hy soude daer sijnen last openen, antwoorde *Geminius*, *'t Geene my*, ô Antoni! *gelast is u te seggen, sal ick voortbrengen als ghy nuchteren, en op eene andere plaetse zijt.*

Een Aep blijft een Aep.

Stemme: Yets moet ick u Laura vragen.

SChouwt de werrelt met haer schatten /
Laetse trots en moedigh pratten /
Met haer dertel hovaerdy:
Laetse pronchen met haer kleeren /
Strachs siet ghy wel aen haer veeren /
Een gemaeckte heerschappy.

2. Pronckt een Sim met goude banten /
Ja met Bagh en Diamanten /

Set hem op een Konnighs Kroon /
Met een Rijcks-staf in sijn handen /
Stracks siet ghy wel aen sijn tanden /
Dat het is geen Konnighs Soon.

3. Ghy sult stracks aen 't wesen mercken /
Dat dit zijn versierde wercken;
Want een Ape blyft een Aep /
Schoon hy is vergult en heerlijck /
Siet hem aen / hy grimt soo deerlijck /
Met sijn blicken en gegaep.

4. 't Luck dat is een blinde Vrouwe /
Die schent hare valsche trouwe /
Dick aen die 't onwaerdigh zijn /
Sy maeck Uylen / Bontckrapen /
Sy maeckt Exters / Papegapen /
Al met een vermomde schijn.

5. 't Kleed dat kan 't verstant niet decken /
Zijn het sotten / 't blyven gecken
't Kleed dat jaeght natuur niet uyt /
Watter in is komter vooren /
d'Ezel kent men aen sijn ooren /
Dick in 't Purper schuylt een guyt

6. 't Snoode paert wort door geen ciersel
Beter / door vergult noch zwiersel /
Noch door zael / gebit of toom:
Heeft een man geen goede zeeden /
Waer toe dan de gulde kleeden /
Is hy niet oprecht en vroom?

7. „ Toont geen valsche schijn uytwendig /
„ Maer u ziel' en geest inwendigh
„ Ciert met deucht / en heyl'ighey ;
„ Op dat elck met groot opmercken /
„ Speur in al u doen en wercken /
„ Wat in 't hert verborgen leyt.

S*Enera* seght in 't salige Leven, De gulde toom en halsbanden, maecken geen paerdt beter, noch de overvloedige

dige goederen der fortuyne geluckiger den mensche. De goederen der fortuyne zijn gelijk, als het gemoed is van die dat besit. Kont gy die wel gebruycken, soo zijnse u goet, maer gebruyckt ghy die niet recht, soo zijnse u quaedt.

Vir bene vestitus, pro vestibus esse peritus
Creditur à mille, quamvis idi ota sit ille.

Die cierlijck is gekleet, van duysent wert geëert
Voor een ervaren man, al is hy ongeleert.

Siet de Musijk-nooten in Bellerophon, *Fol.* 130

Niet in schijn, maer in zijn.

Hy leeft 'er vroom, die niet in schijn,
Maer in der daet oprecht sal zijn.

Stemme: Schoonste Nymphje, &c.

Waer de mensche in het sijn / als in schijn /
Elck sou dan gerustig leven;
Maer het uytterlijcke liegt / en bedriegt /
Waer door menig mensch moet beven.
2. Schoon voor d'oogen en gelaet / soete praet /
Is een strick om mee te hangen;
Want in d'uytterlijcke sin / schuylt een Spin /
Om d'eenvoudige te vangen.
3 Buyten is 't een Schape vel / daer de Hel /
Leyt inwendig in verborgen;
Ja een Wolf en Tyger-dier / dat u schier /
Nu of morgen sal verworgen.
4 O ghy snoo gevepnsde schijn! die niet pijn /
Soeckt u'even mensch te wonden /
Als ghy uwe pijlen doopt / en selfs loopt /
In 't verderf en snoode sonden.
5. En u schoon schyn heylig kleet / steeckt vol leet /
Schoon ghy toont eens Engels weesen;
Maer het is een Scorpioen / voor wiens doen /
Sich d'onnoosele moet vreesen.
6. „Al wat ghy uytwendig doet / laet 't gemoed /
„Oock inwendig daer na poogen:

„ Wilt ghy wesen dat ghy schijnt / u oock pijnt /
„ Dat u schijn de daet kan toogen.

7. „ 't Herte moet gelijck de mond / klaer en rond /
„ Staen oprecht met open deuren /
„ Anders is 't bedrog en schijn / en venijn /
„ Dat u namaels brengt in treuren.

EEn oprecht Man, die soude oock niet durven gedencken, dat hy niet soude durven in 't licht verhalen. *Socrates* seyde, Dat dit de naeste weg was tot de eere, dat yemand deede als hy wilde geacht zijn, en dat hy oock sulcks, als hy was, vertoonde.

Lipsius verhaelt in sijne Burgerlijcke vermaningen, dat als *Livius Drusius* een Paleys wilde bouwen, dat hem de Bouw-meester seyde, Hy soude het soo bouwen, dat hy vry van alle opsicht der menschen zijn soude: O! neen antwoorde hy, *Isser eenige konst by u overig, bouwt het liever dat alle menschen mogen sien, watter by my wort in bedreven.*

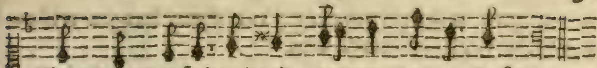
Seneca seyt in 't Boeck van de Zeeden, *Wy moeten soo leven, dat alles wat wy doen, mag voor yders gesichte staen: Onse gedachten moeten oock daer toe strecken, als of een yder het binnenste van ons gemoedt soude mogen doorsien.*

De Wijn baert in den Wijsen kracht, Den dwasen maeckt sy heel veracht.

Stemme: Soo lang is 't muysjen vry, &c.

HOe eedel is de Wijn / want sy verdrijft de pijn /

De droefheyd van 't gemoed / en sy verquickt ons hert/

Waer door dat sy dan voed / de vreugde voor de smert.

2. Wie stadig sit en suft / en selfs sijn Ziel verbluft /
Met sorg en angstigheyd / sijn rust geheel berooft /
En hooft sijn hert vol leyt / als hy sijn geest verdooft.

3. Schoon d'Hemel is ontstelt / en toorens nedervelt /
Stracks volgt het Sonne-licht / dat ons veel vreugde deelt /
Als sy door haer gesicht / ons met haer stralen streelt.

4. 't Is altijd geen geklag / daer rijst wel eens een dag /
Dat sich ons hert verheugt / 't is steets geen suffens tijd.
Maer dat de mensch schep vreugd / en sich in God verblijd.

5, Het suffen is geen deugd / maer baert veel ongeneugt /
Die al ons vreugd' verbijd / drijft die dan uyt u Ziel /
De tyd die alles slijt / geen suffery beviel.

6. Is u gemoed bedeest / en droevig in den geest /
Leest naerstig Godes Woord / en druyckt een weynig wijn /
Dan slyt de droefheyd voort. Laet wijsheyd schenckster zyn.

7. Schenckt u de wijsheyd in / den wijn na hare sin /
Dan is de vreugd' volmaeckt / sy kent de rechte maet /
Die ons in 't herte raeckt / dat suffen ons verlaet.

8. Dan sal u droef gemoed / door blijdschap zijn versoet /
In deugd' en eerbaerheyd. Geen suffery is deugd
Die u ten quade leyd | druyckt dan oprechte vreugd.

9. Geen boog kan altijd staen / gespannen dat steets aen
Sy niet ontspannen zy: verposinge baert rust /
Het hert moet somtijds bly / gevoelen soeter lust.

10. Geluckig is de man / die 't hert verquicken kan /
Doch op sijn maet en tyd: zijt ghy beswaert van geest /
Grijpt moed en weest verblyd / als God u weer geneest.

SYrach seyt cap 31. 20. *De wijn is den mensche gelijck 't leven, als men die matigh drinckt. Wat heeft hy voor een leven, die 't aen wijn gebreeckt, nademael die voor den mensche geschapen is, tot vrolijckheyd.* Ja hy verhaelt die onder de voornaemste deelen des menschelijcken levens, *Syr.* 39. 30. *Paulus* vermaend oock sijnen *Timotheum*, 1 *Tim.* 5. 23. Dat hy niet altijd sal water drincken, maer

 een

een weynig wijn gebruycken, om sijner magen wille, dewijl hy veeltijts kranck was.

Deugden-padt.

Stemme: Wilt my niet straffen Heere. Of/ Schoon Lief wilt my troost geven, Of/ Madame de Chevreuse.

Wilt ghy het pad betreden /
Van deugd' en goede zeden /
Soo mijd voor al het quaed /
Den wyn en lichte vrouwen /
Of 't sal u haest berouwen /
Want ghy daer door vergaet.

2. Wilt daer u oog af wenden /
Of ghy raeckt in ellenden;
Maer siet alleen op deugt /
Op een Godsalig wesen /
En wilt den Heere vreesen /
In uwe jonge jeugt.

3. Siet hoe u jonge jaren /
Stilzwijgende wegvaren /
De krachten oock vergaen /
En hoe de rouw en smerte /
Bestormen 't jonge herte /
Maer spa-berouw blijft staen.

4. Haer vroose Lustigheden /
Bezwaren uwe leden /
En krencken Ziel en Lijf /
En teeren op u goeden /
Tot onrust der gemoeden /
En u groot ongerijf

5. Den weg na 't perck der eeren /
Moet ghy van jongs af leeren /
Ontsien noch zweet noch tijt /
Want God geeft niemand gaven /
Als door veel moeyt' en slaven /
Door arbeyt en door vlijt.

6., Wie

6. „ Wie na de deugd' wil streven /
„ Door vroom en eerbaer leven /
„ Die sal op Gode sien /
„ En schouwen steets het quade /
„ En mijden snoode paden /
„ En 't quaed geselschap vlien.

EEn Jongeling, die den Wijn en lichte Vrouwen veracht, gaet regel-recht na het perck der eere en ruste, terwijl hy waeckt en draeft, en het ongemack des Hemels en des gelucks bestandig verdraagt.

Tegen de Gramschap.

Stemme: Goude Koninginne. Of/ Philis quam sich buygen. *Siet de Musijck-nooten*, *in* Lust *tot* Wijsheyd, *Fol.* 237.

OPgestoockte sinnen /
Daer het vier van binnen /
Herbergt in u borst /
Die altijd na wreethepd dorst /
Leert u tochten overwinnen /
Want gy alle deugd' bemorst.
2. Laet dit zijn een leere /
Dat ghy moogt af weere /
Alle toorn en list /
Die door u word opghitst /
Wilt dan na de reden keeren /
Die een vyand is van twist.
3. Als u oogen branden /
En 't geknars der tanden /
Sich dan openbaert /
Dan siet elck u felle-aert /
Dan is 't of ghy in u handen /
Voert een scherp en bloedig swaert.
4. U Ziel is verduystert /
En u geest geklupstert /

Door dees rasery /
't Is dan heel een dolle ty /
Want ghy na geen reeden luystert /
Maer na wreede tyranny.

5. Yder moet sich vreesen /
Door u schricklijck wesen /
Door u nortsche wrock.
Die wil slaen vint haest een stock.
Ach! laet u doch eens genesen /
Van dit schadelijcke jock.

6. Want u felle woorden
Selfs den Mensch vermoorden /
Door u vinnigheyd /
Die u blindhoeckt en verleyd /
Als ghy toont aen alle oorden /
U venijn en bitterheyd.

7. „ Dus betoomt u reden /
„ Door goe tucht en zeeden /
„ In een soeter dier /
„ Niet in Leeuw of Tyger-dier;
„ Maer dat elck mag zyn in vreden /
„ Door u wild en woest getier.

Leest van de Gramschap in de *Iconologia*, *Fol.* 186. Daer sult ghy die levendig vinden af-gebeelt.

Aenmerckinge op de Spinne.

Stemme: Als ick uyt wand'len ga, &c.

In 't alder kleynste Dier / men Godes wonder merckt /
Ja in een Spin, hy wonderlijcken werckt /
Al schijntse seer veracht / soo heeft sy nochtans yet /
Waer in de mensche stof / tot sijn opmercken siet.

2. Dit Dierken weeft en breyt met een gestade vlijt /
't Is besig over al / na 't vorgen van den tijd /
't Vangt van het middel-punt / haer konstig breydsel aen /
Als of het met verstand eens konst'naers was gedaen.

3. Het

3. Het maeckt uyt eygen stof een aerdig circkel ront /
En strickt het nau en wijt / met pootjes uyt haer mont /
Met een soo sterck geweef / dat regen / stof of wint /
Verbreken kan haer draet / die sy soo vast verbint.

4 Daer vangtse dan met vlijt / de teere Vliegjes in /
Die stracks verslonden zijn / van dese loose Spin /
Maer komter grooter dier of eenig slimmer gast /
Die vliegter stracks door heen / en op haer fuyck niet past.

5. „ Dit doet oock 't wetloos volk / dat u haer stricken stelt /
„ En loert vast op den buyt door looshevt of geweld /
„ Om van het weerloos volck te rooven haef en goed /
„ En dit 's een beeldenis van een verkeert gemoed.

6. „ Op Rechters die het Recht voor groote Hansen spaert /
„ Komt siet hier aen dees webb' u wetteloose aert /
„ Als ghy den Grooten spaert en hangt den kleynen op /
„ U Recht een Spin'web is en onrecht in den top.

7. „ Ons leven is alleens gelijck dees teeren draet /
„ Dat alsoo ras verbreeckt / gelijck dees web' vergaet.
„ Ons jaren vlieden weg / gelijck een snelle stroom /
„ De tyd gaet altyd voort / gelijck een stille droom.

8. „ O wee dan ! die sijn huys op eene spin'web bouwt /
„ En op gewaende macht en sterckheyd sich vertrouwt /
„ Op wellust / staet of eer / op rijckdom of op pracht /
„ Eylacs ! eylaes ! de dood verrast u in een nacht.

ALs *Solon* wierde gevraegt wat de *Wet* of het *Recht* was? Antwoorde, *een Spinneweb*; want soo'er de Muggen en Vliegjes in raecken, soo blijvense daer in hangen; maer de groote vliegen daer deur. En dit is, 't geene *Juvenalis* seyd.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

De kleyne blijft'er in gevat,
De groote maeckt daer door een gat.

Van de onbestandigheyd van dit webbe spreeckt *Job* cap. 8. vs. 14. Het vertrouwen des huychelaers is 't huys van een Spinnekop, hy sal daer op steunen, maer 't sal niet bestaen.

Siet de Musijck-nooten in Lust *tot* Wijsheyt, *Fol.* 109.

Lof der Stilswijgentheyd.

Stemme: Schoonste Nymphje van het Wout, &c.

WIe sijn tong besnoeren kan / dat's een Man!
Die kan hooren en oock zwijgen:
Want door ydelijck geklap / en gesnap /
Suldy veel onrust verkrygen.

2 Druckt een zegel op u mond / wilt u gront /
Geenen vreemden toe vertrouwen
Want soo ghy u gul gemoed / open doet /
't Sal u selve haest berouwen.

3. Weest in 't hooren niet te heet / dat ghy weet /
's Andren mans geheym te gronden;
Want wie neus wijs daer na tracht /heeft haer kracht /
Dickwils al te laet bevonden.

4 Houd in toorn of by den dranck; 't hert in dwang /
Laet u doch geen woord ontslippen /
't Zy tot smaet of 's anders schand' / houd u tand' /
En u vingers voor u lippen

5. Siet dat ghy met reden spreeckt / noch verbleeckt /
Als ghy brengt u stemme vooren;
Doch set dat geen schamper woord / werd gehoord /
Daer sich yemand in sou stooren.

6. Wie der zwijgt en wie der denckt / niemant krenckt:
Hoort en siet en leert verdragen /
Beter een gesproken woord / stil gesmoort /
Als daer na van rouw te klagen.

7 Noyt heeft zwijgen / wel bedacht / yemand bracht /
In gevaer / angst / of benouwen;
Maer het klappen menigmael / want ons tael /
Stort ons dickwils in 't benouwen.

8. Leert dan spreecken op sijn tijd / Mijd en Lijd.
Dan sult ghy veel rust verwerven /
Wie wel spreeckt en zwijgen kan; dat's een Man /
Die gerust leeft en kan sterven.

Aenmerckinge.

DAer is seeckere spreucke, ofte veel eer een raedtsel, 't welck op de Stilswijgentheyd gepast wort, van de-sen

ſen ſin: *'t Is voor een al te nauw, voor twee ruym genoeg, voor drie al te wijdt.* 't Welck aldus wierde uytgeleydt: Hebt ghy yet op u herte dat u te nauw is, en ghy 't niet alleen kont dragen, ſoeckt daer toe een getrouwen Vrient, dien ghy u heymelijcke noot openbaert, en gaet dan niet verder. Want het is voor twee ruym genoeg: Maer indien ghy 't eenen derden openbaert, dan is 't al te ruym en wijdt. Want ſelden ſal eene ſaecke als 't tot de derde komt, blijven verholen. Daerom vertrouwt alleen eenen of geene; om dat een getrouwe vriend een ſeltſame gaſt is, die ſelden wert gevonden.

De Oude maelden *Harpocratem*, die den vinger op den mondt hiel, voor een God der Stilſwijgentheyt af, als mede de Goddinne *Angerona*, die geheel met een kleedt was omſloten: Daer mede ſy uytdruckten, dat men alle geheymeniſſen moſt bedeckt houden, en den mondt met een zegel toedrucken. Want van geene dingen kondy ſoo geruſt zijn, als dat ghy weynig met vreemden ſpreeckt, doch meeſt by u ſelven.

Cato ſeyde, *Leert voor eerſt u tonge bedwingen, want hy is Gode aldernaeſt, die met reden kan ſwijgen. Diogenes Laertius* verhaelt, dat als *Xenocrates* in 't gaſtmael wierde gevraeght, waerom, terwijl de andere ſcherſten en krioelden, hy alleen ſtille ſweeg? Antwoorde, *My is noyt berouwt dat ick heb' geſwegen maer dickwils dat ick heb geſproken.* Want hy hadde ſijne tijden afgedeelt, en had oock de *Stilſwijgentheydt* hare tijd gegeven.

Leeſt van 't gebruyck der tonge *Jac.* 3. Daer ghy 't ſelve wijtloopig ſult vinden. *Salomon* ſeyt *Prov* 18. *vers* 21. In de macht der tonge beſtaet doodt en leven.

Van de Stilſwijgentheyt kondy oock leſen in de *Iconologia* of uytbeeldingen des verſtants, *Fol.* 487. en vervolgens, waer in ghy ſult groot vermaeck ſcheppen.

Tegen de Gierigen en Verquisters.

Stemme: De May die ons de groente geeft. Of / Hansjen sneet het kooren was lang. Of / Het vinnig stralen van de Son.

De Slemper en een gierig mensch /
Die hebben nooyt vernoegen /
En onversadigt in haer wensch /
Om sich na deugd te voegen.
2. De Slock-lust is van snooder aert /
Van ongetoomde sinnen /
Die voor sijn mond geen kosten spaert /
De lusten te beminnen.
3. Het Vercken is haer beeldenis /
Dat gulsig leyt te wroeten /
In dreck en snoode vuylenis
Om sijne lust te boeten.
4. De Gulsige die let alleen /
Hoe hy sijn buyck mag vullen /
Hy is in 't kleyne niet te vreen /
Maer past slechts op het smullen.
5. De Gierige in 't tegendeel /
Loert op eens anders haven /
Sy gunt haer naesten / noch haer keel /
Geen noodruft om te laven.
6. Dies schrobt en wroet sy waer sy kan /
Om d'arme man te killen /
En boven dat / soo soeckt sy dan /
Den huyd hem af te villen.
7. Dees vratigheyd die maeckt haer graeg /
Om 's naesten bloed te suygen /
Sy jaucht altijd in hare maeg /
Om 't recht na 't quaed te buygen.
8. Sy heeft noch ruste noch gemack /
Maer quelt sich nacht en dagen /
Hoe sy 't mag krygen in haer sack /
En and're menschen plagen.
9. Gelijck het Vercken in sijn mond /
d'Eene eychel heeft verkregen /

Soo is haer Slock-lust ook terstont /
Om d'ander mee verlegen.
10. Schuwt Slock-lust dan en Gierigheyd /
Want d'een brengt u om 't leven /
En d'ander knaegt het hert vol leyt /
En kan geen ruste geven.

THeogenes seyde, Datter meer menschen door de Slock-lust en Gulsigheydt waren om hals gekomen, als door honger.

Van de gierigheyd kondy overvloedig lesen in mijne *Iconologia*, Fol. 169. 170. Van de Slock-lust leest Fol. 171.

Rijckdoms schijn.

Stemme: Schoonste Nymphje van het Wout, &c.

RYckdom schijnt een heerlijck goed / in 't gemoed /
Dat uytwendig blinckt in d'oogen;
Maer als ghy 't van na besiet / isset niet /
Als een schijn van groot vermogen.

2. Saegdy wie dit goed geniet / 't waer noch yet /
Soo 't geraeckte tot den vromen?
Maer 't verkrijgt dan hoer of dief / leet of lief /
't Kan niet tot de beste komen.

3. Rijckdom is een blinde Vrouw / ongetrouw /
Opgepronckt in goude kleeden /
Die indien sy oogen had / al haer schat
Niet aen boeven sou besteden.

4. 't Schijnt dat sy 't gesicht berooft / en verdooft
Door een schaduw onse sinnen /
Die als dan betovert zijn / door haer schijn /
Om het uyterlijck te minnen,

5. Maer

5. Maer sy schenckt geen ware deugt/ noch geen vreugt/
Nieder bloeyt uyt Gods genaden/
Maer veel onrust dieder doet/ ons gemoet/
Met veel hoogmoed overladen.

6. Want de sorge/ angst en smert/ krielt in 't hert/
Als men Rijckdom heeft gekregen;
Maer als die verloren wert/ volgt de smert/
En men is in 't hert verlegen.

7. „ Gy weet dat des werelds goed/ is een vloed/
„ Die haest steygert en daelt neder/
„ Hangt u hert daer nimmer aen/ 't sal vergaen/
„ Deelt daer van u Naesten weder.

8. „ Hoe geluckig is de man/ dieder kan/
„ Recht gebruycken dese goeden/
„ Hebt gy Rijckdom, danckt u Godt/ voor dit Lot/
„ En zijt nedrig van gemoeden.

PLutus of Pluto, de Godt der Rijckdommen, is kreupel en blint als hy komt aentreden, maer heeft vleugels als hy weg gaet. Waer mede sy te kennen gaven, dat men met eerlijcke middelen, kreupel en langsaem tot de Rijckdom quam, maer soo men die niet in acht nam, datse gevleugelt en in der yl weder weg stoof.

Democritus seyt, In de menschen steeckt een geduurige begeerte na Rijckdom: kan hy die niet verkrijgen, soo quelt hy sich daer in, verkregen hebbende, is hy vol bekommeringe, maer verloren hebbende, vol droefheydt en hertseer.

Van de Rijckdom leest *Iconologia*, Fol. 439.

Geen

Geen macht soo groot, of sy is een grooter onderworpen.

De boosheyt die een Prince doet,
Wort door den Onderdaen geboet.

Stemme / Ach treurt nu mijnbe droefde Schaepjes.
De Musijck-nooten staen in de Hemel-sang, *Fol* 78.

Ghy Princen die u Onderdanen /
Met uwen Scepter streng bestiert /
Ick moet u hier nu eens vermanen /
Dat ghy u na de reden stiert;
Want daer is hooger / die u hier gebiet /
En veel vermoger / die dit alles siet /
En acht op 's volcks verdriet.
2. Ghy meent wel ghy zijt groote Goden /
Als ghy op uwen Zetel sit /
En stelt in wetten en geboden /
Daer elck moet oogen op dit wit;
Maer ghy sult sterven / voor u Rechter staen /
En sult verwerven / wat ghy hebt gedaen /
En loon na werck om faen.
3. Leg af u op geblasen wesen /
U stuur en wreed'lig aengesicht /
Voor grooter God / soo moet ghy vreesen /
En schricken voor sijn streng gericht:
Hoe hoog verheven en hoe groot geslacht /
Dat moet hier beven / oock hoe hoog geacht /
Voor Godes groote macht.
4. Wat minder man voor u moet vreesen /
Dat dreygt u nu een grooter Heer;
Wilt daerom seer voorsichtig wesen /
En buygt u voor sijn roede neer;
Want hy is krachtig / die den blickxem voert /
Die u Hof prachtig / dus geheel ontroert /
En op u wesen loert.
5. Weest dan in 't hert noyt op-geblasen /
Dat ghy u waent meer als een Mensch /
Daer ghy sult sterven als de dwasen /

En nopt verkrijgen uwen wenſch:
Denckt dan in 't herte / al heerſcht mijne Staf /
Sy is vol ſmerte / en daelt in het graf /
Gelijck het lichte kaf.

JOſephus verhaelt, dat als *Herodes Agrippa* met een Koninglijcke tabbaert op den Rechterſtoel ſat, en hem de pluymſtrijckers voor eenen God uytriepen, en kort daer na met ſeer ſware hardnepen wierde aengetaſt, ſiende als nu ſijn doodt voor oogen, keerde hy ſich tot ſijne Vrienden, en ſprack: *Siet nu deſen aen, dien ghy als een onſterffelijcke Godt hebt gegroet, ſiet hem nu aen, als die door een doodlijcke nootwendigheyd dit leven moet verlaten, op dat ghy daer door in u logen werdet beſtraft en beſchaemt.*

Maet houdt ſtaet, Onmaet vergaet.

Stemme: Roſemondt die lag gedoken.

WIe de Maet houd in ſijn ſaken /
Die beſtaet een loflijck werck /
Die ſal oock ter eeren raken /
Door ſijn vlijtig oogemerck.
Wie de Maet te buyten treet,
Maeckt ſich tot den val gereet.
2. Sonder Mate loop 't in 't wilden /
Al wat ghy ter handen ſlaet /
Want daer door ſult ghy verſpilden /
Al u have / eer en ſtaet.
Wie de Maet te buyten treet &c.
3 Wie ſijn ſtaet niet wil af-meten /
Als hy jong is en vol jeugt /
Kan 't niet doen als hy verſleten /
En tot geene dingen deugt.
Wie de Maet, &c.

4. Wilt

4. Wilt ghy al u tijd verlopen /
En op alle Feesten gaen?
Wilt ghy quanslen / tuyſſchen / kopen /
En op ruyme paden ſlaen?
Wie de Maet, &c.

5. Soeckt ghy paerden / koetſen / boelen /
Jachten / honden en gerit /
Veel te hand'len en te woelen /
Ghy verlieſt al u beſit.
Wie de Maet, &c.

6 Nickt voor eerſt / of ghy moogt ſpringen /
Wyder als u ſtock vermag:
Wie ſijn herts-togt niet wil dwingen /
Nadert ſpae-berouw en klag.
Wie de Maet, &c.

7. Wilt ghy leven na de reden /
Na de maet en billickheyd /
Volgt de Wet en goede zeden /
En de tucht en eerbaerheyd.
Wie de Maet, &c.

8. Wilt de gulde Maet beminnen /
Die u tot de deugden leyt:
Streeft dan eerſt met Ziel en ſinnen
Naer 't pad der Godſaligheyd.
Dan ſult gy in uwen ſtaet,
Houden een oprechte Maet.

ARiſtoteles verhaelt in ſijne Zeede-konſt, als mede Cicero in ſijne Officiis of onderlinge plichten, by my in duyts gedruckt: De mildadigheyd, ſeyd hy, ſtond in het circkel-punt tuſſchen gierigheyd en verquickinge; want de deugd houdt de middelweg tuſſchen deſe beyde gebreecken. d'Eene tegen die al te verre buyten ſpringht, en d'ander tegen die geene die al te filtſigh en bekrompen is. Want ſonder de middelmatigheyd kan ons niet goets toe-komen. Derhalven ſoo yemandt de Mate overtreet, ſoo worden oock de dingen, die ons geneuglijck ſchijnen, walgelijck. Een dwaes den middelwegh des deughdts verlatende, en de gierigheydt willende vermijden, valt tot de verquiſtinge waer door

hy dan het geluckſalig leven te rugge ſtellende, de ſtraffe ſijner onbedachtſaemheyd moet dragen, 't en zy hy tot een beter leven werde over-gebracht. Siet van de Mate in de *Iconologia* of Uytbeeldingen des verſtants, *Fol.* 315. Oock achter den *Bellerophon* of Luſt tot Wijsheyt, *Fol.* 257. alwaer ghy ſult verſtaen wat de rechte Mate zy.

Nootdruftigheydts Voorbeeldt.

Stemme: De May die ons de groente geeft. Of/ Het vinnig ſtralen van de Son. Of/ Hansjen ſneet het koren, &c.

Hy leeft'er ſtil en wel geruſt/
Die ſich in 't kleyn kan voegen/
En die in kleynder ſtelt ſijn luſt/
En ſchept daer in genoegen.

3. Het zeedig kleet/ dat door de kouw/
Sijn lichaem kan bedecken/
Al is het ſlecht/ ja grof en rouw/
't Kan tot ſijn nootdruft ſtrecken.

3 Hy paſt niet op Borduur of Zy/
Fluweel noch weytſe koorden/
Hem warmt veel bet een ſlechte py/
Als Goud' of Silvre boorden.

4. Geen overdaet noch trotſe pracht/
Paſteyen noch banketten/
Behooren hem/ hy die veracht/
En gaet op 't noodigſt' letten.

5. Hy vreeſt voor geen vervalſchte Wijn/
Gevult in gulde ſchalen/
Waer in men mengt het dood fenijn/
Als in des Konings ſalen.

6. Sy zijn de Goden alder-naeſt/
Die 't alder-minſt behoeven/
Het overtollig acht hy quaetſt:
En 't ſal hem niet bedroeven.

7. Die

7. Die 't weynig is genoeg / die leeft /
In stille ruste beylig /
En die in 't kleyn vernoegen heeft /
Die leeft voor Gode heylig.

DIogenes *lib.* 2. Als *Socrates* wierde gevraegt, wie den Goden alder gelijckst was? Antwoorde hy, *Die geene, die alderweynigst behoeft; want de Goden zijn geens dings behoeftig.* Ammianus *lib.* 21.

Als *Cyrus* van sijnen Waert wierde gevraegt, wat hy hem ter maeltijd soude opschaffen? Antwoorde hy, *Niet anders als brood; want ick hoope by een revier mijn Avondmael te houden.*

Armoede in een doorluchtig Verstand.

Stemme: Philis u rouw word gespeurt, *Siet de Musijck-nooten in* Lust *tot* Wijsheyt, *Fol.* 194.

ACh! wat lijd den arme spot /
Van meenig rijck en dertel sot;
Want veel brave verstanden / krijgen daer een deerlijck lot.
2. Hebdy gelt het sal wel gaen /
Of anders sal men u versmaen /
En oock den rug inrijden / of met stock en knuppels slaen.
3. Vryheyd is soo edel goet /
Die leyt voor d'arme onder voet?
Want hy moet het verdragen wat voor trotsheyd dat men doet.
4. Wil hy 't deugdig pad in-slaen /
d'Armoede drijft hem daer van daen /
En voert hem ter zijden af / dat hy treet op snoode paen.
5. Hy komt noyt tot staet of eer /
En d'armoe drucht hem al te seer /
Soo dat hy wel moet vreesen / voor een streng en dertel Heer.

6. Schoon hy siet sijn groot verdriet /
En of hy sucht hy vordert niet /
Noch hy kan noyt beginnen / want hy gantsch geen open siet.

7. Hy kan konst noch handel doen /
d'Armoede kan hem oock niet voen /
Of hy moet mee verteeren / en na slaefsche wercken spoen.

8. ,, Weest voor d'armoe dan bevreest /
,, En zijt doch naerstig in u geest /
,, En wilt by tyds opwaecken / en steets op u hoede weest.

9. ,, Naeckje in dees slavernij /
,, Ghy blijft een slaef en nimmer vry /
,, Dus wilt u dan bedaren / en ontwijckt dees tyranny.

ALciatus maelt in sijne Latijnsche Sinne-beelden, de armoede in een doorluchtigh verstand, aldus af: Datse met een sware steen aen de rechterhandt geboeyt zy, maer datse aen de slinkerhand kleyne vleugels heeft, doch die veel te onmachtig zijn, om den swaren steen der armoede op te heffen. Waer van hy aldus singt:

Mijn rechter druckt de steen, mijn slinker vleugels draegt,
Schoon of my d'een verlicht, noch meer my d'ander plaegt,
Ick kost door mijn verstant, recht na de wolcken streven,
't En waer' my d' armoe bracht tot een rampsalig leven.

Ofte aldus:

Soo d'armoe my niet had geknelt,
Ick waer oock een doorluchtig Helt:
Schoon of de vlugge slincke wil,
De steen van armoe houd my stil.

Siet hier van de *Iconologia* of Uytbeeldinge des verstands, Fol. 125. *Horatius* seyd: Ach! dese ellendige, werpt, uyt vreese, sijnen hoed van vryheyd weg: En ghy siet dat hem sijn Heere, die met hout is geladen, sijne Ezels rugge inrijt. Ja hy wordt met geessels gedwongen, dat hy oock sacken moet dragen.

De ongerufte forge des gemoedts.

Stemme: Maximilianus van Boſſu. Of/ Als mijn ſtondlijn voor han den is. Of/ O Godt wy dancken dijner goed.

WAt is een ongeruſt gemoed/
Een ſnoo ſlavin van 't leven?
Die door de ſorge wort gevoed/
Als door een rad gedreven.
't Is als een ongeſtuyme Zee/
Die vol gewoel en noyt te vree/
Sich tot geen ruſt kan geven.

2. Want ſchildwacht/ trommel noch geſchut/
Kan deſe ſorg verjagen:
Hy ſit gebont/ en vreeſt en dut
Door overval en plagen;
Ja wat dees Menſch ter handen ſlaet/
Hy knaegt ſijn hert en vreeſt voor 't quaed/
Door liſten en voor lagen.

3. Noch ſchoon paleys/ noch ſtaet/ noch eer
Kan deſe ſorg verdrijven/
Hoe hy meer heeft noch ſorgt hy meer/
Geen ruſt kan by hem blijven;
Ja al 't Muſijck en 't ſoet geſang
Vermaeckt hem niet/ noch 't ſoet geklang
Kan deſe ſorg verdrijven.

4. Wat baet dit ongeruſtig hert/
In deſe ſorg te leven/
Waer door ſijn pijn verdubbelt wert/
En moet in onruſt zweven.
„ Ey werpt u ſorg op God den Heer/
„ En leeft geruſt/ hoe langs ſoo meer/
„ Hy ſal u ruſte geven.

SEeckere Vrouw quam by een *Philoſooph*, en klaegde over de ongeruſtheyt hares gemoedts, en verſochte raed hoe ſy daer van mocht worden ontſlagen. De *Philoſooph* antwoorde, ſy moſt te vreeden zijn, want niemand ter werelt was daer van vry. Sy hiel evenwel aen.

Doch om haer te voldoen, ſeyde hy, ſy ſoude ſoo veel linnen tot een hembt afſnijden, en gaen daer mede tot een Vrouw, die ſy waende de geruſte en geluckigſte te zijn, en haer bidden, ſy wilde het hembt voor haer opnaeyen, en dan ſoude ſy van alle onruſt zijn ontſlagen. Sy gaet tot een rijcke Vrouw, en verhaelt daer de reeden waerom ſy 't verſochte, wanende dat deſe de aldergelukſaligſte was. Maer deſe Vrouw wiſt ſoo veel moeylijckheyt en ongenoegen op te halen, dat ſy het hembt weygerde te naeyen. En alſoo ſy vaſt van d'eene tot d'ander ging, vantſe over al ſoo veel ongeruſtheyd en ongenoegen, dat het hembt ongenaeyt bleef. En ſoo wort noch niemand gevonden, die vry van misgenoegen 't hembt wil opnaeyen, en dus blijf'et noch ongedaen.

De vruchtbare Reyſiger.

Stemme: Pſal. 100. Ghy volckeren des Aerdrijcks al.

Reyſt vry door bergen en door dal/
Doorſoeckt de werreld over al/
En rijt en rotſt al waer ghy wilt/
Eylaes! ghy tijd en ruſte ſpilt.
2. Waer dat u God ſijn zegen geeft/
Siet dat ghy daer vernoegt in leeft/
En wenſcht niet na een hoger ſtant/
Maer weeſt te vreden in u land.
3. Noyt iſſer land/ waer na ghy rent/
Die u oock niet de ruſt ontwent/
Schoon ghy komt in een ander lucht/
Noch blijf dy by u eygen ſucht.
3. Scheept vry na Zemblas Noorderſtrand/
Na China, of na 't Zuyder-land/
Gaet vry de heele werreld door/
By Indiäen of zwarte Moor,
5. Wilt ghy u ſelven niet ontvlien/
Soo ſult ghy daer oock menſchen ſien/

Vol ſnoothend / boosheyd / wijs of mal /
't Zijn menſchen / menſchen / over al.

6. Brengt ghy daer deugt en eerbaerheyd /
Ghy hebt een goede grond geleyt ;
Maer brengt gy daar de ondeugd mee /
Dan word ghy ſlimmer als het vee.

7. Wie dan in vreemde Landen gaet /
En is een ſnoode ouverlaet /
Die ſal wel gaen / maer in dien ſtand /
Keert hy veel ſnooder in ſijn Land.

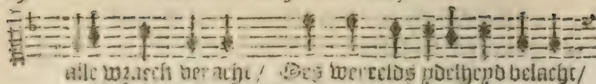
8. „ Wie ſich door reden niet geneeſt /
„ Door 't roeren van een goede geeſt /
„ Van lucht verandert / niet van 't quaed /
„ Mits hy ſijn boosheyd niet verlaet.

SEneca ſeyd: Ghy moet van gemoedt en niet van lucht veranderen, 't zy dat ghy te water of te lande reyſt, want uwe gebreken ſullen u over-al volgen. Als dit ſelve yemand ſocht te doen, ſeyde *Socrates*: Wat verwondert ghy u? Wat ſal u het reyſen vorderlijck zijn: Op dat ghy dan uwe ziele moogt behouden, ſtaet af van u reyſe; want dit is ſlechts een ſwervinge van een kranck gemoedt.

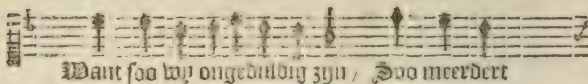
Lof der Lijdſaemheyd.

Stemme: Pavane d'Eſpagne.

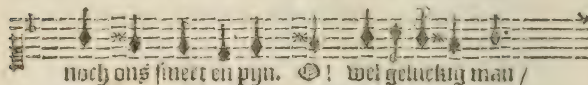
Wie lijdſaemheyd draegt in 't gemoed /
Die voert by ſich een heylſaem goed: Wie ſmaet en

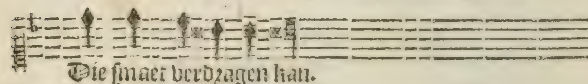
alle wraeck veracht / Des werelds ydelheyd belacht/

Want ſoo wy ongeduldig zyn / Soo meerdert

noch ons ſmert en pyn. O! wel gelucking man /

Die ſmaet verdragen kan.

2. De Heydens ſcherpten deſe deugd
Haer kinders in / dat ſy met vreugd /
Verdragen ſouden ſmaet en ſchand /
En druckten dat in haer verſtand :
Op dat haer jeugd gewennen ſou /
Te oef'nen Lydtſaemheyd en trou ;
Want door onlijdſaemheyd /
Verzwaert ons herten leyd.

3. Was Chriſti Lijdſaemheyd niet groot /
Die voor ons trat tot in der dood ?
Was hy niet by het volck verſmaet /
En van den Joden ſeer gehaet ?
Was hy niet een ſoo ſlechten Man /
Ja als 't uytvaegſel van de wayn' ?
Noch droeg hy met geduld /
't Geen hy niet had verſchuld.

4. Dus Lijd, en Mijd, in wat men doet /
Doch houd daer by een vroom gemoed :
Geen kruyd kan u ſoo heylſaem zyn /
Als Lydſaemheyd in nood of pijn :
Ghy word niet geene druck geplaegt /
Als ghy dit alles lydſaem draegt.

Want

Want angst / quetst lijden meer /
Als pyl of scherp geweer.

5. Wat u de Heer door lijden sent /
Denckt dat hy 't oog dan op u wend:
Want die hy slaet geneest hy weer /
En die hy wond verbind de Heer:
Hy sent u doch dees straffe toe:
Dat ghy soud buygen door sijn roe /
Hy tuchtight doch sijn kind /
Dat hy soo seer bemint.

6. 't Zy u God sieckt' of tegenspoet /
Of treurigheyd stiert in 't gemoed /
Wy moeten 't al met Lijdsaemheyd
Verdragen / wat ons God op leyt:
Ja tot der dood / soo moet ons hert /
Zijn lijdsaem / oock in nood of smert /
En oogen op het end /
Tot God sijn straffe wend.

7. Door Lijdsaemheyt / Geloof en Hoop /
Soo moet volëynt zyn onse loop /
Wy moeten door den kruys-weg gaen /
En ons gemoed op Christum slaen /
Die oock een kruys weg in-getreen /
Heeft dood en smaet voor ons geleen;
Heeft dit de Heer gedaen /
Den knecht sal 't ook soo gaen.

8. Dus moedigt u met vreugd en lust /
En stelt u hert in God gerust;
En draegt de tucht-roe van sijn hand /
Voor een gewenscht en heylsaem pand.
Job sprack seer wel / God gaf, God nam,
Dies God oock met sijn hulpe quam:
Dus weest getroost in pyn /
God is u Medecijn.

HEbr. 12. 11. Alle kastydinge, als sy tegenwoordig is dunckt ons geene vreugde maer droefheyt; maer daer na salse geven eene vreedsame vrucht der gerechtigheyd, den genen, die daer door zijn geoeffent.

Prov. 14. 17. Wie ongeduldig is, vertoont ſijne dwaeſheyd. *Prov.* 16. 32. Een lankmoedige is beeter als een ſtercke.

Seneca verhaelt in't vierde boeck van de Deugt: Soo ghy grootmoedig zijt, ſo ſult gy nimmermeer oordeelen, dat u ſmaet geſchiet Van uwen vyant ſuldy ſeggen, hy heeft my geene ſchade gedaen, maer heeft wel een gemoed gehad, om my te beſchadigen. En ſo ghy u vyant in uwe macht mocht hebben, ſoo ſal dit u wrake genoeg zijn, dat ghy uwen vyant had konnen beſchadigen. Maer dit ſuldy weten, dat het een eerlijcke en goede aert van wrake is, dat men ſijnen vyant te goede houde. Draegt derhalven u ſmaet geduldig, en beſchuldigt hem niet. Wat geſchiet is, kan niet werden verandert. Door Lijdſaemheyt wort alles overwonnen.

Tegens de Hoovaerdye.

Stemme; De Schoone die my martiliſeert. Of/ Nadien het bitter gaet voor 't ſoet.

De Hoovaerdye ſpreeckt.

WAt ben ick ſchoon / en wel gedaen /
Gelijck eens Konings Kind?
Ick mag vry door de werreld gaen /
Van Vryers ſeer bemint:
Als ick mijn deugd en ſchoonheyd ſtel te pronck /
Elck ſiet op my als ick haer ſlechts belonck:
Ick ben geciert van boven tot beneen /
Met Diamant en menig koſtel ſteen.

2. Ick ben een Pauw / wanneer ick tree /
Als ick my ſtel ten toon /
Verſtandig / rijck / en wel te vree /
Door al de werreld ſchoon /
Wanneer ick in den ſpiegel my beſchouw /
Soo duncht my dat ick ben eens Princen Vrouw:

Waer

Waer sou my dan het slechte volck versmaen?
Die ick veracht / en treckt se my niet aen.

De Needrigheyt des Herten antwoord.

3. Is dit de schoone Hovaerdy /
Met al haer hoofs gestreel?
Daer ghy doch zijt een vuyle prey /
En hebt by God geen deel.
Ghy maegden-sack! ghy vuyle dreck en stof /
Hoe brom: ghy uyt / en stelt u aen soo grof?
Weet ghy dan niet dat ghy oock sterven moet /
Daer pier of worm haer met u lichaem voed?
4. U Vader de verrotting is /
En dat is oock u erf /
U Moeder oock der wormen is /
Haer Suster / doen sy sterf.
Wat hebt gy doch / waer op gy stoffen meugt?
't Is Gods geschenck / en niet u eygen deugd.
De trotse gaen en komen tot den val /
Hoe hoger berg / te dieper is de dal.
5 Weet ghy dan niet dat Lucifer,
Oock hoog verheven was?
Een Engel Gods / een held're ster' /
Die blonck als 't klare glas.
Wat was 't al? Syn snoode Hoovaerdy /
Maeckt' hem een Satan door Gods heerschappy.
Hy wierd' geschopt van Godes aengesicht /
Ten afgrond toe / gelijck een duyvels wicht.
6. En ghy waent noch te zijn Gods Kind /
Dat sal ten Hemel gaen?
Daer ghy de werreld' soo bemint /
En past op geen vermaen?
O! neen u pracht en op-geblasen schijn /
Laet geensins toe een Hemels kind te zijn.
En ghy meent dus / te klimmen voor Gods troon /
Door Hoovaerdy siet niemant Godes Soon.
7. Wat leert u doch Gods heylig woort /
Waer voor ghy schrickt en beeft?
Dat hy moet gaen door d'Enge poort /
Die voor God heylig leeft.

God leert u ootmoet en sachtmoedigheyd/
Om Christ te volgen in sijn nedrigheyd;
Dies nam hy aen een's knechts gestaltenis/
Die tot den dood des kruys gehoorsaem is.
8. En gy wilt dus gepronckt daer heen/
Vol weeld' en dertelheyd?
En steets het ruyme pad betreen/
Dat ten verderve leyd?
,, Het trotse hert is voor den Heer een stanck/
,, Een vuyle reuck/ en een vergifte dranck.
,, Leg af/ leg af/ u snoode Hoovaerdy/
,, Doet boet'/ en bid dat God genadig zy.

Prov. 31. 30. staet: Lieflijckheyd is bedrieglijck, en schoonheyd is ydel. Maer een Vrouwe die den Heere vreest, verkrijgt haer selfs een lof.

L. Vives seyt oock: Een vrouwe moet geen stuur gesichte hebben, niet geyl in woorden zijn, niet onbeschaemt in haer doen, niet wilt en hoovaerdig in haer gebeer, niet dertel in haer ganck, niet brood-droncken in haer spreken: Maer dat selfs hare gestalte des lichaems een af-beeltsel zy van haer gemoed, vromigheydt en geschicktheydt.

Tertullianus seyt oock: Wilt ghy Vrouwen u vercieren, komt toegerust met de welrieckende salven, en vercierselen der Apostelen, met de eenvoudigheyd, oprechtigheydt, en schaem-roode kuysheyt, en de oogen met schaemte en stilswijgentheyd des Geests beschildert, stekende voor uwe Baggen, Gods Woord in uwe ooren, knoopende aen den hals het jock *Christi*. Onderwerpt u uwe mannen, als u hooft, en ghy sult genoeg verçiert ziin. Houd de handen besig met de wolle, spijckert uwe voeten in huys, en sy sullen u meer als het goud behagen. Kleedet u met de zijde der Godsaligheyd met de fijne spin zijde der Heyligheyd, en met het purper der kuysheyd. Als gy dus opgepronckt zijt, suldy God tot eenen Minnaer hebben.

De Edele Natuur.

Stemme: Si tanto gratiosa.

O Edele natuure!
Hoe heerlijck zijt ghy van God geschapen /
Ons vreugd' tot aller uure /
Van onderhoud / een seer noodwendig wapen /
Waer door de Mensch / verkrijgt sijn wensch!
En leeft van uwe gaben /
En van u vruchten / daer wy ons met genuchten /
Mede laben.

2. O milde Voetster Vrouwe /
Die uyt u schoot schenckt allerleye zegen /
Ghy zijt ons seer getrouwe:
Want door u bloeyt des Hemels dauw en regen;
Ja Mensch en Vee / die voed ghy mee /
En drenckt se met u borsten /
Dat wy na reynen / u soete melck fonteynen /
Stadig dorsten.

3. Ghy doet u schoot slechts open /
Stracks wy na u seer vieriglijck verlangen /
Wy leven steets in hoopen /
Om door u gunst de vruchten te ontfangen.
U bloeysel doet / alree 't gemoed /
Van vreugde opwaerts stygen /
Waer door w' ons voeden, door hoope/ om u goed'ren
Te verkrijgen.

4. Al wat God wil vereeren /
Dat schaft ghy ons soo milt en goedertieren /
Ja wat wy self begeeren /
Dat komt door u / op ons nakomers zwieren /
Ja had ghy meer / ghy soud veel eer /
Met zegen ons besproeyen;
Want wy bemercken / dat Godes wonder-wercken
Ons toe-vloeyen.

5. Wy hebben stof te loven /
Dat God de Aerd' om onsent wil dus zegent /
En dat hy daer en boven/
Door soete dauw 't gewas en 't velt beregent;

Ghy

Ghy geeft ons stof/ dat wy Gods lof/
Door uwe gunst vermeeren/
Dat wy sijn wercken/ met aendacht en opmercken/
Steets vereeren.

DE Natuure die sich altijdt tot het beste keert, is van God heerlijck geschapen, en door sijnen zeegen soo deeltse en teeltse ons alle vruchten, en wat leven heeft ontfangen, mede. Sy verciert selve de edelheyd met heylige zeeden. Want daer is niets edel dat gebrecklijck is. Derhalven soo vertoont ons de Natuur over al hare gaven, soo datse wel edel mag werden genaemt. En men soude de natuur niet edel mogen noemen, indiense alleen met den naem en niet met de daed uytbromde.

Klachte over de quade tijden.

Stemme: Jonge Dochters vol van jeugde.

'k HOor vast klagen van de tijden/
Dat die heel verandert zijn/
Datse krielen vol venijn/
Daese zijn vol druck en lijden/
Snooder als de oude tijd/
Vol geveynstheyd haet en nijd:

2, Vol bedrog en snoode vonden/
Tot des even naestens scha;
Ja men loopt de booshe yd na/
En men stooft sich in de sonden/
't Is vol karmen/ krijg en moort/
't Eene quaed broet 't ander voort.

3. Men gaet proncken en hooveren/
Met veel' overdaed en pracht/
Daer men op geen Gods-vrucht acht;
Ja met brassen en met smeeren/
Brengt men door het erflijck goet/
Dat men seo besuuren moet.

4, 'k Sie

4. 'k Sie de tijden heel bedorven /
'k Sie het onderst' boven staen /
'k Sie de deugd en eer vergaen /
Liefd' en trouwe zijn verstorven /
Valsheyd / logen / hoovaerdy /
Heerschen nu en schelmery.

5. Vromigheyd die leyd verschoven /
En men acht haer nergens meer ;
Ja men past op God noch eer /
Ongerechtigheyd dryft boven /
Waer gy ooch den rugge keert /
Liefd' en trouwe zijn verheert

6. Ach! mocht ick den tijd beleven /
In haer oud' en slechte stant /
Liefd' en trouwe in het land ;
Maer nu gaet sich elck begeven /
Tot de tweedracht / haet en list /
Tot gekijf en woorden twist.

7. „ Al vergeefs wy menschen klagen /
„ Over dese snoode tijd /
„ Die soo ras daer henen glijt /
„ 't Zijn alleen der sonden plagen /
„ En ons snoot en quaed gemoed /
„ Dat ons dees ellende doet.

8. „ 't Zijn al een en self de tijden /
„ Die'er voormaels zijn geweest ;
„ Maer ons ongestade geest /
„ En de ondeugt doen ons lyden :
„ Blijft slechts vroom in u gemoed /
„ Deugde maeckt de tijden goet.

Hieronymus seght in sijne uytlegginge over den Prediker *Salomonis :* Segt doch niet dat de voorige tijden beter zijn geweest als dese, de deugd maeckt de tijden goet, de sonde quaedt.

Seneca segt oock : Dit hebben onse Voor-ouders al geklaegt, dat wy nu oock klagen, en onse nakomelingen zullen 't ook klagen, dat de goede zeden zijn verandert,

en

en dat de boosheyd de overhand heeft, en dat alle menschelijcke dingen arger worden, en tot alle schelmerye vervallen.

Vriendschaps Beeld.

Stemme: O schoonste Herderinne.

WIlt ghy Vriendschap plegen / met een redelijck gemoet /
Soo let eens ter degen / wat de ware Vriendschap doet.
Vriendschap maeckt een vast verbant,
En een onverbreecklijck pand.

2. Vriendschap moet steets bloeyen / soo in Vorst als Somer tijd /
En in onspoet groeyen / tegen alle haet en nijd.
Vriendschap toont sich altijd bly,
Soo van verre als na by,

3. Sy kleeft in het herte / schoon sy ver' gescheyden is /
't Zy in vreugd of smerte / en in rouw en droeffenis.
Vriendschap toont haer altijdt bloot,
't Zy in leven of in doot.

4. Vriendschap is goedaerdigh / die steets op het weldoen siet /
Om te helpen vaerdig / schoon sy's anders niet geniet.
Vriendschap toont een open hert,
Die met deugd vergolden werd.

5. Sy weegt de gebreecken / op de schael van redelijckheyd /
Tot een oprecht teecken / van haer liefd' en billickheyd.
Wie dat ware Liefde toont,
Oock syns Vriends gebreck verschoont.

6. Hebt ghy deught verkregen / toont die weder aen u Vriend /
En laet nooyt verlegen / schoon dat hy 't niet heeft verdient.
Vriendschap toont een bly gelaet,
Waer sy keert of henen gaet.

7. Sy is als de roosen / aengenaem van reuck en geur /
Die'er altyd bloosen / want sy dringt de herten deur.

Vriend-

Vriendſchap moet in vreugd' en pijn,
Met de wil vereenigt zijn.

8. Maer geveynsde Vrienden/ vliegen weg als 't ligte kaf/
En zijn als de winden / die'er wayen op en af /
Even als de miſt verdwijnt,
Als de Sonne daer op ſchijnt.

9. Sy is reyn van binnen / onbesmet en sonder gal /
Die haer suyvre sinnen / reyn en kuys behouden sal.
Vriendſchap ſoeckt geen eygen baet,
Door bedrog noch ſnood verraet.

10. Wie soo ed'len krone / hier kan drucken op sijn hooft /
Mag wel staen ten tone/want sy 's werelds glants verdooft.
Herten die de Liefde voedt,
Zijn in als gelijck van moed.

11. Hebt ghy een verkregen / die u heyl en beste weet /
Houd dat voor een zegen / als een schoon gepeerelt kleet;
Want een trouw inborſtig hert,
Selden hier gevonden wert.

12. Doch de ware Vriendschap die bestaet in God alleen /
En in ware kindschap / die met God is een en een.
Vriendſchap op Gods grond geheyt,
Duurt tot in der eeuwigheyt.

Siet de Muſijck-nooten voor Fol. 87.

ZEno *Citticus* gevraegt zijnde, wat in der daet een Vriend was? Antwoorde. *Een tweede ick. Plutarchus* ſeyde: Gelijck de muſijck beſtaet uyt verſcheyde ſoo grove als ſcherpe geluyden, door de reeden alſoo geſchickt, ſoo beſtaet oock de vriendſchap, van gelijcken: *Saluſtius* ſeyd: Eenderley te wenſchen, eenderley te haten, eenderley te vreeſen, bint de menſchen by een; doch dit is onder den goeden vriendſchap, maer onder den quaden, is 't geveynſtheyd Wy noemen dit Vriendſchap, ſeydt *Ariſtoteles*, waer oprechte wederliefde is. *Seneca* ſeyde, dat *Hecaton* ſprack, Ick ſal u de vriendſchaps-konſt vertoonen, ſonder medecijnen, ſonder kruyden, en ſonder eenige toover-dichten: *Soo*

ghy wilt bemint zijn, bemint dan oock. *Salomon* ſeyt in ſijne Spreucken, Cap. 17. 2. Wie de overtredinge bedeckt, die ſoeckt vriendſchap, vers 17. Een vriend heeft altijt lief, en word in der nood, als een Broeder geboren. *Syrach* ſeyd cap. 6. 14 Een getrouwe vriend is een ſtercke vaſtigheyt, wie die heeft, heeft een groote ſchat.

Aert der gierigheyd.

Stemme: Onlangs als Boxvoetjen.

De ſtadige honger na geld en na goed /
Geen vreugde noch deugde doet aen het gemoed /
Wie nimmer met reen / ſijn ſinnen beſtiert / Die
is nooyt te vreen / hoe hy woelt en tiert.

2. Want rijkdom noch ſchat kan de vrekke verſaen /
Maer hy is onruſtig in 't geen hy grijpt aen :
Hy ſteurt hem ſijn ſlaep en maeckt hem benout /
Om dat hy ſoo woelt en haeckt na het goud.

3. Door 't knagen van 't herte / hy ſtadig aen quijnt /
En voelt van de ſmerte / die nimmer verdwijnt /
Geen water noch vuur beletten ſijn luſt /
Waer door hy dan ſchier / heeft nimmermeer ruſt.

4. Hy

4. Hy janckter gestadig gelijck als een hond /
Die alles op zwelligt met openen mond /
Hy loert op den brock die hy der aensiet /
Met gulsig geslock / dat hy die geniet.
5. Dus is dan de Wrecke in 't herte geknelt /
Om dat hy niet alles heeft in sijn gewelt ;
Schoon dat hy den buyt heeft in sijne kist /
Soo poogt hy na meer door roof en door list.
6. Hy isser als eene van watersucht kranck /
Die stadig wil hebben noch meerdere dranck :
Schoon dat oock sijn Lijf van 't water opzwelt /
Soo soeckt hy meer vocht / hoe 't hert hem oock knelt.
7. Dit is van der snoden roofgierigaerts aert /
Hoe meerder van schatten / hoe meerder bezwaert ;
Schoon hoe hy sijn kas opstapelt en bult /
Soo blijft hy beladen vol ongedult.
8. Hy is als een Kuycken-dief nimmer versact /
Die altijd vol angst is wanneer hy 't verlaet /
Hoewel het een roof is en 's anders Mans goed /
Hy zwelgt het op in sijnen ruym gemoed.
6. Zijt ghy der een Christen in daed en in schijn /
Ey schouwt doch dees plage / alwaer het u pijn ;
Want wieder inslockt een ander Mans zweet /
Die braecktet weer uyt met veel herten leed.

HIer by sal niet qualijck passen, 't geene *Alciatus* in sijne Sinne-beelden uyt-druckt, by ons uyt het Latijn nagevolgt, die gy in onse *Iconologia*, of Uyt-beeldinge des Verstants, fol. 424. kont nalesen ; alwaer de Kuycken-dief, aen sijn Moeder, over sijne benaeuwtheyt, klaegt, van 't geene hy onrechtveerdigh had ingeswolgen, en hare antwoorde daer op.

Ghy Kuycken-dief, ghy groote vraet,
Van 't grouwelijck schocken onversaet,
Die swelgt en gulpt weer uyt u keel,
't Gestoolen goed, 't geroofde deel :
Ghy klaegt u Moeder al *u leet,*
U bangen noot, u pijn en sweet,
En dat door 't braecken en bedrijf,
U darmen barsten in u Lijf.

 U Moe-

U Moeder segt, Soon, weest te vreen,
Gy hebt van't uw' geen scha geleen,
Al spoudy schoon u vleesch en bloedt,
Dat is doch maer eens anders goedt.

De geestelijcke Schipper.

Stemme: Gelijck een Duyfjen in 't wilde.

Wilt gy de Zee bezeylen /
Soo let wel op 't Compas,
En wilt de droogte peylen /
Of ghy verbalt seer ras /
Op klippen of op sanden /
Waer op gy schip-breuck lijd;
Op dat gy niet vergist u tijd /
Doch op u hoedet zijt.

2. Gy moet u Schip bestieren /
Met eenen vasten loop /
Niet suck'len noch niet zwieren /
In een onseeck're hoop /
En niet in 't wilde zwerven /
Van d'een op d' ander kust /
En wenden 't Schip na uwe lust /
Of gy verliest u rust.

3. Want menig dief en roover /
Loert op verradery /
Indien hy u komt over /
Dan legt gy in de ly;
Dan is u Schip verlooren /
En in der dieven hand /
En gy verliest dat kostlijck pand /
Tot eygen schaed' en schand

4. Wilt d'Opper-stierman smeecken /
Dat hy u Roer bestier /
Want hy kent alle streecken /
En voert het opper vier /

Waer

Waer na dat gy moet zeylen /
En volgen dese vloot /
Op dat gy ſo ontwijckt den dood /
De barningen en nood.

5. Dees Zee / die is de werrelt /
Die gy bezeylen moet /
Hoe ſchoon die ſchijnt beperrelt /
s'Is een verbolgen vloet /
Die door bedrog en lagen /
U veele ſtricken ſpreyt /
En die u Ziel ten quaden leyt /
Hoe ſchoon ooch dat ſy vleyt.

6. U Maſt, laet zijn 't Geloove,
Het Seyl, de Liefd' ter deugt,
De Hoope ſtelt daer boven /
Als uytkomſt van u vreugt:
't Plicht-ancker laet dat weſen /
De gront der ſaligheyt,
Fonteyn van Gods barmhertigheyt /
Den vromen Menſch bereyt.

7. Wilt in dit Schip dan laden /
Een ſchat van 's Hemels goed /
De volheyt van genaden /
Een hert met ware boet:
't Gebedt dat ſal u helpen /
Schoon gy een leck verkrijgt /
Maer gy moet pompen dat gy hijgt /
't Gebed ten Hemel ſtijgt.

8. De Noord-ſter moet gy houde /
Gods woord / voor u geſicht /
Enſchieten / als vertrouwde /
Op Chriſti boog, na 't licht.
De Engels zijn geleyders /
Die tot u hoede ſtaen /
En u in geene noot af-gaen;
Dus weeſt niet meer belaen.

9. Wie dus door Zee kan varen /
Met Godes Geeſt voor wint /

Die vreest noch storm noch baren /
Noch yet dat hem verslint;
Dus pooght ter blijder haven/
Te lopen van het strant /
Na 's Hemels eeuwig Vaderland /
Daer God u bied de hand.

Siet de Musijck-nooten voor Fol. 85.

Des Ouderdoms Vermaeck.

Stemme / C'est ce Mars. Of / 'k Wil van 't Honing-Byken singen. *Siet de Musijck-nooten in* Lust *tot* Wijsheyt, *Fol.* 155.

'k WIl van het oude Gilde singen / en haer vreugd /
'k Wil mijn pen te rugge dwingen / van de jeugd;
En sien an / d'oude Man /
Hoe die in sijn staet / de lust vergaet.

2. 's Werrelts vermaeck en d'ydelheden / vliegen heen /
Dies wil hy sijne tijd besteden / in gebe'en /
En 't gemoet / dat ons voed /
Bereyden tot dien dagh / die 't al vermagh.

3. Min en de lust en snode daden / gaen voorby /
Dies is hy los en onbeladen / van 't gekry /
Van 't gewelt / dat ons quelt /
En ons ter zijden voert / en 't hert beroert.

4. Al 't tijd-verdrijf en minne-vlagen / zijn vergaen /
Dies hy verslijt sijn oude dagen / en siet aen /
Al 't geraes / en hoe dwaes /
De Menschen in haer doen / de lusten voen.

5. Hy stelt sijn hoop en sijn vertrouwen op den Heer /
En soeckt paleys noch burg te bouwen / maer let meer /
Op een baer / die hem naer/
Het duyster graf geleyt / dat hem verbeyt.

6. Schoon hem de rampen overkomen / hy verstaet /
Dat oock de jeugt en alle vrome / dit aengaet;

Dies

Dies leeft hy / stil en vry /
En denckt in dit geval / elck sterven sal.
7 Schoon hem de uytterlijcke oogen / 't licht verbien /
Soo poocht hy doch / na al 't vermogen / meer te sien /
Want hy let / in sich bet /
Hoe dat hy sal bestaen / na God te gaen.
8. Dies hy gebruyckt verstant en reden / en beschept /
Wijsheyt en deugt / en goede zeden / matigheyt /
Om bequaem / aengenaem /
Voor God den Heer te zijn / in daed en schijn.
9. Schoon hem de leden heel verstijven / 't hert is gauw /
Hy weet dat niemant hier sal blijven / dies hy nauw /
Stelt sijn perck / en sijn merck /
Op Godes pad en woord / na 's Levens poort.
10. O! wie dat in sijn jonge dagen / dit kan sien /
Die sal al jongh / voor ramp en plagen / de ondeught vlien /
En sijn oogh / slaen om hoogh /
Na Christi Leer en Wet / ons voor-geset.

Cicero seyt in sijne *Philippica*: De lange slaep, de wellusten, het speelen, en alle jeugdige vermaecklijckheden, verdrijft de tijd uyt den Ouden, gelijck een Medecijn; maer daer en tegen verkrijgen sy andere gaven des gemoedts, als wijsheyt, matigheyt en andere deugden, die den ouden luyden betamelijck zijn.

Diogenes Laërtius seyt, in 't leven van *Solon* den Athenienser, dat men de Jongelingen, die noch de wellusten waren onderworpen, van het Overigheyts Ampt most afsweeren, maer Oude daer in stellen, die van dese herts-tochten vry waren.

Seneca seyt, Wanneer de oogen des lichaems in den Ouden verdooft worden, datse dan te scherper met de oogen des verstandts, beginnen te sien.

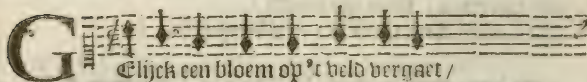
Horatius, spreeckende tot de begeerlijcke en hoogmoedige Ouden, seyt: Gy siet dat de eenen dag den anderen voortdrijft, en dat de nieuwe Manen altijdt verdwijnen,

dwijnen, en gy laet marmerſteenen, om paleyſen te bouwen, doorſagen, niet gedachtig zijnde, dat gy tot u lijck een grafſteede behoorde toe te ſtellen.

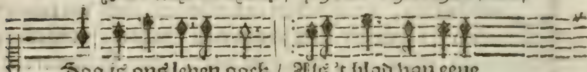
O ellendig lot veeler Ouden! die hoewelſe een ſeer kleyne reyſe hebben te doen, nochtans om veel reys-gelt, en om hare huyſen en ſchatten zijn beſorgt.

Broosheyt van des Menſchen leven.

Stemme: Laeſtmael in 't kricken van den dag.

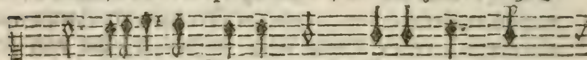
G Elijck een bloem op 't veld vergaet /
Seer kort en broos / ſchoon 't heerlijck ſtaet /

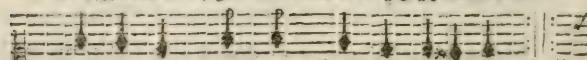
Soo is ons leven oock / Als 't blad van eene
Ja 't is als wint en roock :

Boom / En 't loopen van een ſtroom / Soo vluchtig

is 't, Ja als een ſchoone Roos / Opgepronckt met

geur en bloos / Die ſlechts duurt een korte poos.

2. Wy klagen dat der dieren aert /
Een langer leven heeft /
En dat de menſch / die meer is waert /
God ſoo kort leven geeft :

Waer

Waer in hy met verstand /
Kost nemen 't al ter hand ;
Waer dat de dood / als 't noch in 't bloeyen was
Snel verbrijst dit teed're glas /
Ja tot gruys / tot stof en asch.

3. Ons klacht is onrecht en verkeert /
Want God is 't die 't bestiert /
En die ons door dees broosheyt leert /
Hoe hy sijn wercken ciert /
En dat hy is die geen /
Die 't alles schickt alleen /
Dat hy den mensch sijn heerlijckheyt vertoont /
En met soo veele gaben kroont /
En met deugde ryckelijck loont.

4. Ten eynde hy sou vaerdig staen /
En 't korte leven sien /
En sijn gemoed ten Hemel slaen /
En alle ondeugd' vlien /
En dencken dese dag /
De laetste wesen mag ;
Wat weet ick Heer / wanneer gy mijne draet /
Die soo los en wanckel staet /
Met u seyssen neder slaet ?

5. Ons leven is gelijck een droom /
Die snel en ras verbliegt /
Waer in men sonder vrees of schroom /
Sich selve seer bedriegt :
Men let op seeckerheyd /
Die ons / eylaes ! verleyd ;
Maer wie belooft ons 't schoone morgen-root ?
Want op heden komt de doot /
Die ons van ons glants ontbloot.

6. Ons leven is maer eenen dag /
Hoe heerlijck dat het schijnt /
Vol smerte rouw en naer geklag /
Dat in der haest verdwijnt :
Wat baet dan 's werrelds pracht /
Die by God is veracht ?
Een need'rig hert / dat is by hem ge-eert /

Dat hier willig sterven leert /
En sich tot den Heer bekeert.
7. Verlaet u dan op 't leven niet /
Want alles moet vergæn /
Het is een kranck en teder riet /
Daer op ghy niet moogt staen.
Dus denckt mijn leven slijt /
Wy hebben nur noch tijd.
Ick stel my dan in God den Heer gerust /
Die is al mijn vreugd' en lust /
Tot hy mijn lamp uytblust.

VAn 't lange, korte, beesige, aendachtige, menschlijcke, en ongeruste leven, leest daer van in de *Iconologia* of Uytbeeldinge des verstants, fol. 486. en vervolgens, waer in gy groot vermaeck sult scheppen. Leest oock daer op, de voorspoet des levens, fol. 566. daer hy eygentlijck sal aenwijsen wat dat selve is.

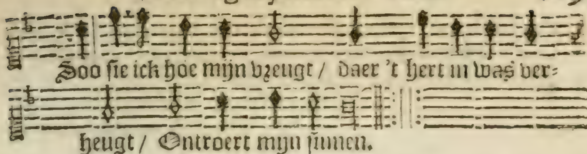
Seneca seyt in sijne Brieven: 't Is onseker in wat tijdt en plaetse u de dood verwacht, en derhalven sult gy die op alle tijden en plaetsen verwachten.

Vluchtigheyd deses Levens.

Stemme: Het glas van mijn geneugd' is afgeloopen.

MYn lamp is haest geblust / en ylt ten eynde /
Dies vind' ick weynig rust / maer meer ellende /
Nu ick het al beschouw en sie van binnen/

Soo

2. Schouw ick het Rooije aen / en hoe 't ontloocken /
Moet in der haest vergaen / versienst / gebroocken /
Dan denck ick hoe ons jeugd' en vrolijck bloosen /
Sal als een bloeme staen / en in der haest vergaen /
Gelyck de Roosen.

3. Wanneer een vuur'ge pijl word aengesteecken /
Dan vliegtse in aller yl / na 's Hemels teecken /
Ja stijgt met hare vlam / tot aen de Sterren ;
Maer stracks verdooft haer licht / voor yders aengesicht /
En stuyft om verren.

4. Soo wort des Menschen roem oock haest verstooven /
Ja als een teere bloem / seer ras verschoven /
Ja word als 't helder glas seer haest verbroocken /
Hoe vrolijck dat het schijnt / het leyt wanneer men 't pijnt /
Terstont gedoocken.

5. Schoon ons begeert is lang / soo zijn ons' dagen /
Seer kort en 't leven kranck / vol rouw en klagen :
Wy hoopen dat de tijd ons noch sal geven /
Verheventhedn en staet / daer elck sich op verlaet /
En langer leven.

6. Maer ach verdoolde Mensch ! let doch op 't end /
En wilt u yd'le wensch hier van afwenden ;
Bedenckt hoe jong en oud' doch moeten sterven /
Om namaels beter loon / en heerlijcker kroon /
By God te erven.

7. U tijd die is na by / wilt hier op mercken /
Want niemant is hier vry : let op u wercken :
Ghy kond noch uur noch dag u vast belooven /
Denckt dan myn tijd vergaet / en al mijn toeverlaet ;
Soeck ick hier boven.

Van het korte en vluchtige leven: leest daer van in de *Iconologia* of Uytbeeldingen des verstandts, fol. 287. daer suldy alles geleert en treflijck vinden beschreven.

Overweeginge des doodts.

Stemme: Ach treurt nu mijn bedroefde Schaepjes, *Siet de Musijck-nooten in* Urania *of* Hemel-sang, *Fol.* 78.

Wie dat den dood kan overwegen /
En altijd op sijn eynde sien /
Die vint sich nimmermeer verlegen /
Maer sal altijd het quade vlien:
Hy sal de sonde en ydelheyt /
Die ons verwonden / en al wat ons vleyt /
Versmaen in eeuwigheyt.

2. Hy weet sijn eynde is onseecker /
En staet alleen in Godes hand /
Hy moet noch drincken uyt dees beecker /
En starren na een beter land:
Hy siet de werreld en haer valsch gelaet /
Schoon die beperrelt en verheven staet /
Met al haer pracht vergaet.

3. Hy denckt dees dag de laetst' sal wesen /
My koom oock over wat God wil /
Want ick ben buyten schrick en vreesen
Dies houd' ick my gerust en stil:
Ick weet mijn dagen gaen al soetjes heen /
Wat wil ick klagen / of met veel geween /
My quellen buyten reen?

4. Mijn glas moet alle uur verloopen /
Wat weet ick wanneer God mijn draet /
Af-korten sal dat ick mijn hoope /
Sou stellen op quae toe-verlaet.
Ach! neen mijn leven is soo broos als glas /
't Word snel verdreven / ja als stof en asch /
Ach! het verstuyft soo ras.

5. Waer op wil ick my dan verlaten /
Wy zijn van aerd' en leem gemaeckt /

Wat kan my doch dit leven baten/
Waer door men slechts/ in sonde raeckt?
Laet my door 't sterven/ want het moet geschien/
U Rijck be-erven/ en u Godheyd sien/
En alle booshheyd vlien.

6. ,, O! die heeft dagelijcks in gedachten/
,, Als dat hy eenmael sterven moet/
,, Die sal dees Aerdsche lust verachten/
,, En staren op een beter goed/
,, Op 't vast geloove/ dat op Christum siet/
,, Die ons van boven/ na veel verdriet/
,, Zijn troost en hulpe biet.

7. ,, Dees dood sal my gelucking wese/
,, Want Christus is my voor gegaen/
,, Soo dat ick nu den dood niet vreese/
,, Hy heeft den vloeck voor my voldaen/
,, En mijne sonden: door sijn dierbaer Bloed/
,, Die my verwonden/ door sijn dood geboed/
,, Hy is mijn hoogste goed

8. ,, En als de Bruydegom komt kloppe/
,, Geef dat ick wesen mag gereet/
,, Dat ick mijn oore niet verstoppe/
,, Maer treche aen het Bruylofts-kleed/
,, En dat mijn lampe/ met oly gelaen/
,, Voor alle ampen/ mag vaerdig staen/
,, Wanneer hy komt gegaen.

Opmerckinge.

Druckt dit in u gedacht, en hebt den dood voor ogen,
Dan suldy steets de sond', en 't quade over mogen,
Want dit maeckt u gerust, dat gy in alle nood,
U troost, dat alle ramp sal eynden met de dood:
Dan suldy 's werreldts lust vertreden en verachten,
En door oprechte boet' na 't salig eynde wachten,
En lijdtsaem zijn in ramp, om dragen 't ongeval,
Om dat u God hier na de rust verleenen sal.

Lipsius seydt in sijne Burgerlijcke aenmaningen: O ellendige; gy vreest altijdt voor 't geene gy eenmael moet uyt-

uytstaen, dit vreest gy, dat by u staet, dat gy niet soud vresen.

Seneca seyt in sijnen 30 Sendtbrief: De dood is de haven van alle ramp-spoeden, en een schuyl-plaetse van ons ellendig leven. Gedenckt dat de gryse rimp'lende jaren zijn bloemen van de dood, en dat de doodt een vrucht is van de ruste. De dood is een ruste van alle droefheydt en ellende, en sy snijt aller menschen rampen af. Daer is geen reyse sonder uytkomst.

Hieronymus seyt in sijnen Brief tot *Paulinum*: Wie dagelijcks gedenckt dat hy moet sterven, sal het aerdsche licht verachten, en sich door ware en ernstige bekeeringe, tot een zalige doot voorbereyden, en sich in de oprechte Godsaligheyd bevlijtigen. Hy sal de tegenspoedige rampen willig verdragen, en met brandende begeerte na het eeuwige leven verlangen.

Dood der Grooten.

Stemme: O slaep, ô soete slaep, &c.

Godt spack tot den Vorsten Israëls, Psal. 82. 6.

ICk heb geseyt / waer in ghy u verblijd /
Dat gy te saem verheven Goden zijt /
En kinderen die hoog / in yders oog /
In u Majesteyt en u Heerlijckheyd /
In u Majesteyt soud sterven /
En oock den dood als and're erven.
2. De dood klimt oock tot uwe vensters in /
En soeckt in u Paleysen haer gewin /
Alwaer sy 't al verslint / ja watse vint /
Ja in Dorp of Stad / sy een yder vat /
Gaet in Dorp en Stad te grasen /
Om sich in 't Vleesch en Bloed te asen.
3. Wanneer als God sijn gramschap tot u keert /
Dan zydy stracks door sijne roe verheert /

Daer

Daer leyt dan kroon en staf / gelijck het kaf /
U macht en gebied is een ydel niet /
U macht en gebied moet wijken /
Als God sijn vonnis komt te strijcken.

4. Dan zijt ghy als de armste Man verbaert /
En niemant acht u Keyserlijcke zwaert /
Want dan is u ontsach / maer rouw en klag /
En u dwaes gemoed / word door bitter soet /
Word door bitter soet bedrogen /
Om dat ghy siet u onvermogen.

5. Ghy zijt een Mensch in hoogheyd wel gestelt /
Maer grooter God heeft u in sijn gewelt /
Die uwe kroon en staf / vergruyst als kaf /
En u hoog gebied / maeckt tot stof en niet /
Ons op 't hoog gebied wil letten /
Want God sal u te grond verpletten.

HOratius segt: De Koningen die men moet vreesen, woeden wel over haer Onderdanen, maer 't is God dien sy selve moeten vresen.

Seneca segt in sijn Treurspel van *Thyeste*, U die van God, dieder een bestierder is van Zee en Aerde, den macht gegeven is, legt doch af u trots en op-geblasen gesichte, want wat een minder Onderdaen voor u moet vresen, dat dreygt u een grooter God. Want alle Koningrijcken staen onder een grooter Koning.

Siet de Musijck-nooten in Bellerophon, *Fol.* 138.

Doods Klachte.

Stemme: O slaep, ô soete slaep, &c.

WAt is 't O Mensch! daer ghy dus over klaegt /
En Lyf en Ziel met veel' ellende plaegt?
Verwerpt dees sotte min / en dwase sin /
Dat ghy meent t'ontgaen / d'algemeene paen /
Dat ghy meent t'ontgaen het sterven /
Ach neen: den dood die moet ghy erven.

2. Wat baet geklag van Huysvrouw of van Kind /
Daer doch de dood ons al gelijck verslind /
Sy klopt soo wel aen Kluys / als 't hooge Huys /
Al 't geschrey is wind / dus u wel besint /
Al 't geschrey wind en wanen /
Spaert vry al u geklag en tranen.

3. Gy moet'er aen schoon gy zijt sterck en lang /
Is 't heden frisch? 't is morgen zwack en kranck;
Gy weet dat alle vleysch / verkrygt sijn eysch /
't Moet doch al vergaen / hoemen is belaen /
Het moet al vergaen en schenden /
De dood sal u in 't graf geleyden.

4. Wy zijn een vat van aerde toe-gestelt /
So broos als glas en als een bloem op 't velt /
Gelijck een water-blaes / als stof en asch /
Als een schauw en roock / en eenlicht gespoock /
Als een schauw en roock die vliegen;
Laet u de waen doch niet bedriegen.

5. De dood die wijckt voor Keyserlijcke macht /
Voor hooge stam / voor hoovaerdy noch pracht /
Want edel / arm / en rijck / maeyt sy gelijck /
Met haer seyssen af / in het doncker graf /
Met haer seyssen af ter neder /
Ach! het is met den Mensch soo teder.

6. Hy is wel dwaes die op het aerdsche bouwt /
En tracht alleen na eere / staet of gout:
Want alles doch verdwijnt/hoe schoon het schijnt/
Daer van gy alleen / schoon met groot geween /
Daer van gy alleen sult krijgen /
Een Heene-kleet om 't lijf te rijgen.

7. O wel hem! die den dood steets overdenckt /
En siet op God die beter leven schenckt /
Op 't leven dat leyt / in eeuwigheyt /
Daer gy voor Godes troon / met een goude Kroon/
Daer gy voor Godes troon sult hooren /
Komt hier mijn Kind en uytverkooren.

S*Eneca* seydt in sijne 60 Brief: Een wijs Man is tegen alle aenval gewapent, ja soo hem mocht armoede, droefheyt,

heyt, ſmaet, ja de dood overvallen, hy ſal niet aerſelen, maer ſal onverſchickt tegens haer aen, ende tuſſchen haer, doorgaen. Voorder ſegt hy in ſijnen 78 Brief: Waerom ſchreyt ghy O menſch? wat hoopt ghy? hou af, of meent ghy dat de Goden, door bidden, zijn op te houden? dit is al te vaſt en ſeecker door een eeuwige nootwendigheyd in-geſtelt, ghy ſult daer na toegaen, daer 't al na toegaet. Is u dit wat nieuws? tot deſe Wet zijt ghy gebooren. Dit is u Vader en Moeder wedervaren, oock uwe Voor-Ouderen, en alle die voor u zijn geweeſt, en na u ſullen komen.

Herodianus verhaelt, dat de Keyſer *Severus* ſich gevoelende te verſwacken, en den dood te naederen, hy ſijn Heene-kleed, waer in hy wilde begraven zijn, door 't leger op een ſpieſſe liet om dragen, en daer by omroepen: *Dit eenige alleen, ſal de Keyſer* Severus *van alle ſijne ſchatten en heerlijckheden, met ſich te grave nemen.* Hier op paſt 't geene *Job* ſeyt cap. 1. 21. ick ben naeckt van mijne moeder gekomen, en ſal naeckt daer weder heenen varen. Leeſt oock *Salomon*, *Eccleſiaſticus* 5. 15.

't Salig af-ſterven.

Stemme: Als mijn ſtondlijn voorhanden is.
Of/ Maximilianus van Boſſu.

Wanneer mijn glas verlopen is/
Soo moet ick van hier ſcheyden;
Want voor my doch geen open is/
Wilt my dan Heer geleyden/
Want ick oog op een ſalig end/
Dus u geſichte tot my wend/
Dat ick u mach behagen.

2. Dat ick dan in mijn ouden dag/
My mag in u vermaken/
Ick weet dat droefheyd noch geklag/
Kan mijne uytvaert ſtaken;
Ick moet de Werreld doch verſmaen/
Mijn Ouders zijn my voor-gegaen/

Ick

Ick volg op hare paden.

3. Hoe zwaer valt doch de dood/ den geen/
Die in de weelde leven /
En of ſy dan met veel geween /
Tot God ſich wilden geven ;
Eylaes! het valt dick te laet
Indien ſy niet by tijds van 't quaed /
Afſtaten / en de ſonden.

4. Die in des werrelds valſche goed /
Haer heyl en welvaert ſoecken /
Dien ſal een woꝛm / die ſtadig wꝛoet /
Haer onverſtand verbloecken /
En ſeggen / dwaes! in deſe nacht /
Sal uwe Ziel zijn t'onderbꝛacht /
Wie ſal dan 't goed behooren?

5. Hebt ghy dan een ontruſt gemoed /
Met boosheyt overladen /
Ach! dan ſtreckt al u groote goed/
Vooꝛ uwe Ziel ten quaden:
Dan volgt'er op rouw en beklag /
Want hy ſchꝛickt vooꝛ den laetſten dag/
Die elck ſal overkomen.

6. Schoon ghy zijt in verheven ſtaet /
Wat ſal u dit doch baten?
Als ghy u lijf en leven laet /
Dan moet ghy 't al verlaten:
Hebt ghy niet vꝛoom en wel geleeft /
De hoogheyd u geen vooꝛdeel geeft /
Want God ſal die verachten.

7. Gods dꝛeygement dat valt ſeer zwaer /
Vooꝛ die in 't quaed volherden:
Syn ooꝛdeel ſchꝛicklijck is en zwaer/
Als 't ſal voltrocken werden ;
Want hy ſal ſeggen gaet van hier /
Ghy booſe in het eeuwig vier /
En dꝛaegt daer uwe ſtraffe.

8. De vꝛoome dickwijls oock gevoelt /
Het knagen van 't geweten /
Als hy in ſijnen dood-kamp woelt/

Of

Of God hem had vergeten;
Doch hy grijpt weer een vast gemoed /
En troost sich dat door Christi bloed /
Zijn sonden zijn vergeven.

9. Dan segt hy / ô mijn Ziel vaer uyt/
Waer voor soud' ick my vreesen?
Ick hoor der Eng'len soet geluyt /
Ick wensch by God te wesen:
Ick heb mijn loop alree volbracht /
't Geloof behouden / en verwacht
Een kroon van 't eeuwig leven.

10. Wel salig is hy die dus sterft /
En laet de Werreld zwerven /
Door Christum hy een kroon verwerft
Die nimmer sal bederven:
Wie in 't geloof volstandig blijft
Op dien noch vloeck noch wet beklijft /
Maer sal Gods Rijck beërven.

Ter gedachtenis van mijn ouden Vriend, *Mr. Sybrant Hanssen Cardinael*, van Harlingen.

Stemme: Gaillarde la belle. Of/ De schoone die my martilariseert. Of/ Nadien het bitter gaet voor 't soet.

WEl op mijn Ziel weest te vreen /
En soeckt in Gode rust /
U Vriend die is u voor getreen /
En siet nu beter lust;
Als ick / ô God! dit selve pad betree /
Maeck my bequaem dat ick mach wesen ree /
Wanneer ghy klopt dat ick dan vaerdig sta /
Doet ghy u wil / ick steun' op u gena.

2. U wil is dat ik 't leven laet /
En na een beter sta /
Ghy hebt doch door een vast beraet/
Besloten dat ick ga:

Maeck my bereyd dat ick het aerdsch' ver acht /
En / door berouw / op 't Hemelsch' zy bedacht :
Ons leven is gelijck een wandelaer /
Die altijd reyst door menigh moordenaer.

3. Mijn Vriend / eylaes ! is voorgetreen /
En heeft sijn loop volbracht /
Hy heeft sijn strijd nu afgestreen /
Die yder noch verwacht :
Al streeft men hier door veele ramp en smert /
Al quelt men sich inwendigh in het hert /
't Is vergeefs / elck moet dien wegh betreen.
Mijn Vriend is wegh / wat baet nu al 't geween.

4. Mijn ouden Vriend / in konst gequeeckt /
Van sijn' kinds beenen af :
Sijn geest en aerdigheyd noch spreeckt /
Schoon hy leyd in het graf.
Hy wist al 't geen wat oyt de konst vermocht /
En wat'er oyt scherpsinnigh breyn bedocht ;
Dies sal zijn lof ook nimmermeer vergaen /
Maer blincken uyt gelijck de held're Maen.

5. Ga nu by 't Eenigh Drie-getal /
En meet het Cirkel-rond ,
En past den Cubus over al /
Daer ghy hier feyl aen vond
Ga nu ter school by Godes Majesteyt /
En leer daer van al dees volkomentheyd.
Eylaes ! u konst / daer gy u hooft in braeckt /
Om 't licht te sien / die is nu al gestaeckt.

6. Sijn konst in Wis en Rekental ,
Was als een helder licht /
Dies hy den Lauwer dragen sal /
Voor yders aengesicht.
Van buyten aen / was hy ned'righ en slecht /
Maer in 't gemoed was hy vroom en oprecht :
Een open hert / toond' hy in al sijn werck /
Sijn eygen Ziel was hem een School en Kerck.

7. Misgunt hem niet dat hy nu rust /
En beter lust verwerft /

Al

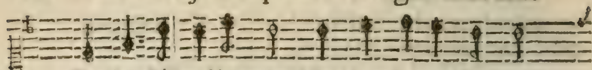
Al is sijn lamp nu uytgeblust /
Sijn konst doch nimmer sterft.
Scholieren treurt om dees konstrijcke Man /
Wiens tong u nu niet onderwijsen kan :
Doorsnuffelt dan sijn oversch;rand're geest /
Die ghy / ten deel / noch in sijn boecken leest.

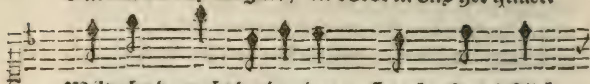
8. Slaep dan mijn Vriend / in God / die leeft /
Tot aen den blyden dag /
Tot God u weder 't leven geeft /
Die alle ding vermag ;
Dat ghy moogt sien op Godes Heerlijckheyd /
Den vroomen Mensch van eeuwigheyd bereyd /
Dat ghy moogt staen voor Christi aengesicht /
En peylen daer des Hemels eeuwig licht.

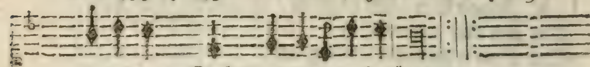
Van de blijdtschap des eeuwigen. Levens.

Stemme : Gravesande.

Geen blyder vreugd' daelt in 't gemoedt /
Als 's Hemels vreughde doet / En als Gods licht /
In ons de vreughde sticht / Na sijn oneyndlyk goedt :
Want 's werrelds vreugt / Vaert in ons ongeneugt /

2. Als Paulus wenscht by God te zijn /
Sag hy Gods Rijck in schijn /
Sijn Heerlijckheyd en Christi Majesteyt /
Dies was het aerdsch' hem pijn ;
Dies riep hy uyt / met een seer bly geluyt /
Och! dat ick was alree /
Verlost van 't droevigh wee /
Dat ick was ontbonden /
Van dit lijf der sonden /
En genoot de rust en vree.

3. Geen oor aenhoorde oyt de vreugd /
Noch oog sag dees geneughd /
Als mijn gesicht / Door Godes Geest / verlicht /
Aensag dees grote deugd ;
Want in 't gedacht / heeft noyt Mensche verwacht /
Dit overheerlijck loon /
Waer mee dat Godes Soon /
Ons dan sal vercieren /
En ten Hemel stieren /
En ons schencken 's Levens kroon.

4 De Hooghheyd Salomons was schoon /
Als hy sat in sijn Throon /
In sijn cieraet / gepronckt in hooge staet /
Met sijne Konings Kroon ;
Waer door hy dan / als een verheven Man /
Van yder wierd' geëert /
Als door sijn deugd geleert ;

Want

Want door wijse reden.
En sijn goede zeden/
Was hy yder lief en weert.

5. Wat waer dees uytterlijcke pracht/
Soo hy niet hoger dacht?
Soo die bestont op een soo lossen grond/
En hy geen meer verwacht?
Maer 's Hemels vreugt/ die baert lust en geneugt/
Als elck verlaten sal/
Dit aerdsche tranendal/
Om by God te woonen/
Die ons sal bekroonen/
Met der Eng'len soet geschal.

6. Soeckt dan u lust/ in 's Hemels goed/
Dat yder soecken moet;
Daer ziet men niet/ op stam noch groot gebied/
Maer op een vroom gemoed;
Want dat bestaet/ dat wy na Godes raed/
Op Christum 't ooge slaen/
En op sijn paden gaen:
Dat wy mogen singen/
Heer voor alle dingen/
Siet ons doch genadig aen.

D. Augustinus seyd van de blijdschap des eeuwigen Levens aldus:

Ick sal aenschouwen Gods, des alderhoogsten goed, aller Engelen en Heyligen vreugde: Ja God sien is het loon des eeuwigen Levens, eene Heerlijckheyd der Hemelscher Geesten, een eeuwige vreugde en eeren-kroone, het rechte kleynood der saligheyd, een rechte ruste, een schoone vrede, eene inwendige en uytwendige vreugde, ja een Paradijs Godes, een Hemels Jerusalem, een salig leven, een volheyd der saligheyd, eene eeuwige vreugde, en een vrede Godts, die al het verstandt sal overtreffen.

OM dat hier eenige plaets ledig was, heb ick de seven Boet-Psalmen, die de oude Leeraers daer toe hebben uytgesocht, onder mijne Papieren gevonden, en die eertijds, na de nieuwe Oversettinge des Bybels, by my waren gerijmt, hier by willen voegen. Voor de seven Boet-Psalmen worden genomen de 6. 32. 38. 51. 102, 130. 143. Waer van ghy den 51 Psalm sult vinden, in mijne *Urania* of *Hemel-sang*, Fol. 37.

De 6 Psalm.

Op de gewoone Stemme: Wilt my niet straffen, &c.

STraft my doch niet ô Heere!
In uwen toorn te seere/
Noch in u grimmigheyd;
Maer zijt my Heer genadig/
Ick ben zwack/ ghy weldadig/
Geneest my van dit leyt.
2 Mijn Ziel en beend'ren schricken/
Verlost my uyt dees stricken/
Hoe lang sal 't zijn ô Heer?
O Heere! keert doch weder/
Red mijn Ziel zwack en teder/
Verlost my t'uwer eer.
3. Wie sal in 't graf u loven?
Want in den dood verschoven/
Is van u geen gedacht:
Ick ben vermoeyt van suchten/
Mijn bedde zwemt vol duchten/
Ick klaeg den gantschen nacht.
4. Mijn bed is nat van 't weenen/
Mijn oog doorknaegt van 't steenen/
Verout is 't door 't verdriet/
Van wegen mijn bestrijders:
Wijckt van my 's deugds benijders/
Want God mijn schreyen siet.
5. De Heer verhoort mijn beden/
Mijn smeecken en mijn reden:

Beschaemt mijn vyand wort /
Verbaest keert hy te rugge /
Verschrickt en wort stracks vlugge/
Eer dat hem yemant port.

Psalm 32.

Op de gewoone stemme; Wel hem, &c.

WEl salig mensch / wiens sonden zijn vergeven /
En overdeckt / al 't quaed by hem bedreven:
Wel salig mensch / wiens geest bedriegens moe /
God rekent niet sijn ongerechtigheyd toe.
Want doen ick zweeg mijn beenders my versleten /
Den gantschen dag door 't brullen van 't geweten;
Want uwe hant druckt dag en nacht op my /
Mijn sap word droog / als 't hoy by Somer ty. Sela.
2. Ik maeckt' u Heer! bekent al mijne sonden /
Mijn snodigheyt bedeckt' ick t'gener stonden.
Ick sprack ick wil belijden mijn misdaet.
Gy Heer vergaeft my al 't bedreven quaet. Sela.
Elck Heyl'ge sal terwijl hy is te vinden /
Hem bidden / dien geen bloed dan sal verslinden:
Gy zijt mijn wijck / die my voor angst behoed /
Die my omringt en vrolijck singen doet.
3. Ick sal u van den weg regt onderwijsen /
Dien gy sult gaen / dat gy mijn raed sult prijsen /
Mijn oog sal steets op u wel gaede slaen /
Volgt dan Gods wet en wandelt op sijn paen.
Weest niet gelijck een paerd dat onverstandig /
Of als een muyl / die door 't gebit word handig;
Op dat het u niet quetse noch vertree:
De Goddeloos' heeft smert / verdriet en wee.
4. Maer wie op God vertrouwt die sal omringen /
Sijn goedigheyt en gonst in alle dingen /
Verblijd u in den Heer met stille vreugt /
Rechtvaerdige singt vrolijck en verheugt.

Psalm 38.

Op de gewoone Stemme: Wilt in uwen toorn, &c.

STraft my Heer! niet in u tooren /
'Komt die vooren /
My in gramschap niet kastijd /
Want u pijlen neer-geschooten /
Op my stooten /
En u hand drukt my ter tijd.

2. In my word niet heels bebonden /
Om mijn sonden /
Want u gramschap my verneert:
In mijn beenders is geen vrede /
Mijn boosheden /
Mijn hooft hebben overheert.

3. Sy my als een last nu plagen /
Swaer om dragen /
Om mijn dwaes en sot belept /
En mijn etter-buylen stincken /
Die uytblincken /
Heel verteert in buyligheyd.

4. Ick ben krom en neer-geboogen /
Voor u oogen /
En ga heel den dag in 't zwart;
Want mijn darmen vol van plagen /
't Vleesch af-knagen /
Die my drucken tot in 't hert.

5. Ick ben zwack en seer verbroken /
Brull' van 't schroken /
Door het ruysschen van mijn hert:
Al mijn suchten en begeere /
Kent ghy Heere /
Voor u niets verborgen wert.

6. Mijn hert is heel omgewendet /
Mijn kracht endet /
't Licht der oogen wijckt van my:

Mijne

Mijne vrienden en beminders /
Ja mijn kinders /
Om mijn plaeg staen ver' ter zy.

7. Die mijn Ziele stelt de stricken /
Vol verschricken /
Die my quaed doen soeckt verderf /
En sy dencken altijd listen
Om te twisten /
Geef Heer dat ick troost verwerf.

8. Ick ben als een stomm' en doove /
En verschoove /
Die gehoor noch stemme slaet:
Gy / ô God! sult my verhooren /
Neygt u ooren /
Ick hoop op u toeverlaet.

9. Ick seyd' waer toe dit verblijden /
Als ter zyden /
Mijne voet mocht slib'rig treen?
Datse my dan groots niet tarten /
In mijn smarten /
Die tot hincken sta gereen.

10. Ick wil u mijn quaed bekennen /
En my wennen /
Als bekommert om mijn sond:
Maer mijn vyand wort te krachtigh /
En te machtig /
Die my sonder oorsaeck wondt.

11. En die quaed voor goed vergelden /
En my schelden;
Om dat ick het goed' na-jaeg /
Staen my tegen / doch gy Heere /
Wilt dit weeren /
Mijn heyl / haest u / dien ick 't klaeg.

Den 51 Psalm, zijnde de derde onder de Boet-Psalmen, soeckt in *Urania* of *Hemel-sang*, Fol. 37.

Den 102 Psalm.

Op de gewoone Stemme: Wilt mijn gebedt, &c.

WIlt Heer / mijn gebed verhooren /
Laet mijn klacht gaen tot u ooren /
En verbergt u aenschijn niet:
Neygt u oor in mijn verdriet:
Als ick roep wilt ras verschijnen/
Want mijn dagen haest verdwijnen /
Als een roock / oock zijn mijn beenen /
Als een heert verbrand de steenen.

2. 't Hert is dor als 't gras verslagen /
Ick vergeet mijn brood door 't klagen /
En 't gebeent kleeft aen mijn vleysch /
Door mijn suchten reys op reys:
Als een roerdomp der woestijne/
Sit ick als een Uyl te quijne /
Ick waeck en moet eensaem waken /
Als een Musch doet in de daken.

3. Mijn Vyanden my steets smaden /
Rasen / zweeren in mijn schade /
Ick eet asch / gelijck als brood /
Tranen dranck lescht my in nood /
Wegen u gramschap en toren:
Ghy hebt my verhoogt te voren /
En my weder laeg gedreven /
Dus bestiert ghy 's Menschen leven.

4. Als een schaduw' zijn mijn dagen /
Ick verdor als 't gras verslagen /
Ghy Heer blijft in eeuwigheyd /
En staet tot ons hulp bereyt:
Uwe gonst duurt ter gedachten /
Van geslachte tot geslachten /
Ghy sult opstaen en ontfarmen /
Over Zion u erbarmen.

5 Want de tijd van u genade /
Is gekomen recht te stade /

En u knechten hebben lust /
Aen 't steen dragen / om haer rust:
Die om 't gruys meedlydig suchten /
Want de Heydens sullen duchten /
En den naem des Heeren vresen /
d'Aerdsche Koningen mits desen.

6. Als God Zion op sal bouwen /
En sijn Heerlijckheyd aenschouwen /
Keert hy sich na het gebed /
Van die leyt ontbloot / verplet.
Hy sal 't bidden niet versmaden /
Die 't beschreven komt te staden /
Want het na-geslacht sal loven /
God / die dit bestiert van boven.

7. Mits hy uyt sijn Heyligdommen /
Nederwaerts sal sien alommen /
Uyt den Hemel op der Aerd /
Op sijn volck hem lief en waerd:
Die het suchten der gevangen /
Hoort / en los maeckt al haer prangen /
Die geboeyt ter slavernyen /
Kinderen des doods sal vryen.

8. Op dat soo de naem des Heeren /
Werd' te Zion t'sijner eeren /
En 't lof te Jerusalem,
Uytgebreyt met luyder stem.
Als de Volcken t'saem vergaren /
En de Koningrijcken varen /
Om den Heer haer God te dienen /
Die haer sal sijn gonst verlienen.

9. Die mijn kracht heeft neergeslagen/
En verkort mijn zwacke dagen.
Ick sprack / God neemt my niet heen /
Uyt dit dal en droef geween /
In het midden van mijn dagen:
Uwe jaren haer toedragen /
Van geslachte tot geslachten /
Wonderlijck zijn uwe krachten.

10. Ghy hebt d'aerd' gemaeckt en Landen /
d'Hemelen zijn 't werck uwer handen /
Doch dees sullen al vergaen /
Ghy sult eeuwig blijven staen.
Dees gelyck een kleed verouden /
Maer ghy sult u roem behouden /
Dees als een gewaet verand'ren /
En verand'ren met malkand'ren.

11. Maer ghy zijt die selve Heere /
Die men diene moet en eere /
En u jaren sonder maet /
Blijven altijd in een staet;
Maer de Kinders uwer Knechten /
Sullen woonen in haer rechten /
En haer zaet sal voor haer oogen /
Zijn bevestigt vol vermogen.

Den 130 Psalm.

Op de gewoone Stemme: Uyt der diepten ô Heere!

Uyt dieper nood des herten /
Roep ick / ô Heer! tot dy /
Mijn smeecken / hoort de smerte /
Keert doch u oor tot my:
Siet ghy op snoode daden /
Wie sald'er dan bestaen?
Maer ghy / vergeeft de quaden /
Op dat u vrees koom aen.

2. Maer ick verwacht den Heere /
Mijn Ziel hoopt op sijn woord:
Mijn Ziel wacht op hem seere /
Meer als de Wachter hoort:
Meer als de Wachters sorgen /
Als sy ter wachte staen /
En hoopen op den morgen /
Als 't morgen-licht breeckt aen.

3. Isrel hoop op den Heere!
Want hy verlost u dra /
Zijn goedheyd is niet veere /
En by hem veel genae:
Hy sal Isrel bevryden /
Van ongerechtigheyd /
En haer weerom verblijden /
Door sijn goedigheyt.

Psalm 143.

Stemme: Psalm 103. Mijn ziele wilt den Heer, &c.

HOort mijn gebed; u ooren neygt / ô Heere!
Mijn smeecken merckt / verhoort my t'uwer eere /
Na waerheyd en na u gerechtigheyd:
Gaet doch met u Knecht niet in 't gerichte;
Want niemant sal bestaen voor u gesichte /
Door sijn verdienst / na u rechtvaerdigheyd.
2. De vyand gaet mijn Ziele seer vervolgen /
En plet mijn lijf ter aerde seer verbolgen /
En legt my als een dood in duyster heen:
Hierom mijn geest is overstulpt met vreese /
Mijn hert is gantsch verbaest en ick mits dese /
Voel in mijn lijf veel angst en droef geween.
3. Doch ick gedenck weer aen de oude dagen /
Ick overleg u daden / in mijn klagen /
Van uwer handen werck ick by my spreeck.
Ick breyd' uyt mijn handen tot u Heere /
Myn Ziele haeckt na u en na u Leere /
Als 't dorstig lant of een verdroogde beeck.
4. Verhoort my haest / eer mijn Geest moet beswijcken /
Verberg u aenschijn niet / dat ick mocht wijcken /
Als een die in de kuyle nedersinckt:
U goedigheyt laet my vroeg-morgen hooren:
Want ick betrouw op u belooft te vooren /
En op u hulp / die my altijd omrinckt.

5. Maeck

5. Maeck my bekent den weg dien ick sal treden:
Ick hef mijn Ziele / tot u / door gebeden:
Ick schuyl by u / red' my van mijn vyand.
Leer my ô Heer! doen na u welbehagen /
Want ghy mijn God verhoort my in mijn dagen /
U goede Geest leyd' my in 't effen Land.
6. Om uw's Naems wil verleen my 's levens krachten /
En voer mijn Ziel uyt dees benauwde klachten /
En roep mijn Vyand uyt door u gerecht:
Die mijne Ziel beangsten en dus quellen /
Wilt die door uwe goedheyd nedervellen /
Ick steun op u; want Heer ick ben u knecht.

Dese korte Psalm heb ick daer by gevoegt.

Psalm 131.

Op de gewoone Stemme: Mijn hert is Heer, &c.

MYn hert hoogmoedig is noch stout /
Mijn oog van pracht noch grootsheyd houd.
'k Heb niet gewandelt trots in schijn /
Op dingen die van wonder zijn.
2. Heb ick mijn Ziel niet stil bereent /
Als 't kind het welck de Moeder speent:
Mijn Ziel is noch alsoo bereyt /
Lof Israëls God in eeuwigheyd.

Het Gebed onses Heeren Jesu Christi.

Matth.6. 9. Luc. 11. 2.

Op de gewoone Stemme: Onse Vader &c.

ONs * Vader die in de Heem'len zijt. O Vader,
U Naem geheylight werd' altijd.

U Rijck

U Rijck toe-koom. U wil gelijck /
Geschied' op d'Aerd' als Hemelrijck /
Ons' daeghlijks Broot geeft ons ô Heer!
Vergeeft ons onse schulden weer.
2. Gelijck wy die ons schuldig zijn :
Leyt ons niet in versoeckings pijn :
Verlost ons van den boosen / Heer :
Want u is 't Rijck de roem en eer.
U is de kracht en heerlijckheyt /
Van nu tot in der eeuwigheyt. Amen.

De Tien Gebooden Gods.

Exod. 20. Deut. 5.

Stemme: Heft op u hert, &c.

Godt sprack dese woorden.

ICk ben de Heer / uw God almachtigh /
Die uyt d'Egyptische slaverny /
U heb gevoert door mijn hand krachtig :
Geen and're Goden hebt voor my. I Gebod.
2. II. Gy sult beelt noch gelijck'nis maecken /
Van 't geen op Aerd' en Hemel zweeft /
Of onder 't Water / d'Aerd' mach raecken /
Noch van 't geen God geschapen heeft.
3. Buyght niet voor haer door dienst of eere /
Ik ben u sterkt' en yv'righ God /
Die tot der vad'ren misdaed keere /
Wanneer men mijne eer bespot.
4. Ja tot den kinders streckt mijn tooren /
Tot aen 't derd' en vierd' geslacht /
Van die my haten en niet hooren /
Wanneer men mijn gebod veracht.
5. Maer ick doe veel barmhertigheden /
Aen duysenden die 't gade slaen /
Die my beminnen en in vreden /
Op mijn gebod en paden gaen.

6. III. Mis

6. III. Misbruyck Gods naem niet met den monde /
Noch spreeckt lichtvaerdigh van u God /
Hy straft hem schuldig om de sonde /
Die ydel met sijn name spot.

7. IV. Gedenckt des Sabbaths / houd dien heylig /
Ses dagen arbeyd / sonder klag /
De sevende dient Gode veylig:
Het is des Heeren Sabbath-dagh.

8. Dan suldy geene arbeid plegen /
U Soone / Dochter / Knecht noch Maegt /
U Os / Vee / Ezel / geen der wegen /
Noch Vreemdeling: dit God behaegt.

9. Want in ses dagen schiep de Heere /
Den Hemel / Zee / Aerd' / wat'er is:
De sevend' / rust hy ons tot Leere;
Om dat den Sabbath heylig is.

10. V. U Vader / Moeder / sult gy eeren /
Op dat gy lange leeft in 't Lant /
Dat God de Heer u sal bescheeren /
En zijn gezegent door sijn hand.

11. VI. Gy sult niet dooden. VII. Niet Echtbreken.
VIII. Niet steelen. IX. Noch valsch tuygenis /
Tot schade van u naeste spreecken;
Want God der valschen vyand is.

12. X. Uw's Naesten huys wil niet begeeren /
Sijn Wijf / sijn Knecht / Maegt en soo voort /
Den Os / noch Ezel uwes Heeren /
Noch wat u Naesten toebehoort.

De Thien Geboden in 't kort.

EErt eenen God alleen: bruyckt noyt sijn naem licht-vaerdig.
Den Sabbath heylig viert: u Ouders dient eerwaerdig /
Dood / Echte-breeckt / Steelt / noch wilt geen valsch getuygenis zweeren
Uwes naesten Wyf noch goet / sult gy / noch 't zijn begeeren.

Kort

Kort begrijp der Wet of Thien Geboden.

Godt ſprack tot Iſraël, hoort Iſraël;
Deut. 6. 5. Deut. 10. 12.

Stemme: Heft op u hert, &c.

Chriſtus ſprack tot den Wetgeleerde;
Matth. 22. 37. Luc. 10. 25.

Ghy ſult Godt uwen Heer beminnen /
Van gantſcher herten / Ziel en Geeſt.
Van al 't gemoedt / verſtant en ſinnen /
Want dits Godts groot' Gebodt geweeſt.
2. Het ander is / ghy ſult u naeſten
Lief hebben als u ſelf met min:
Aen dees geboden haught ten laetſten /
De Wet en der Propheten ſin.

De twaelf Articulen des Geloofs.

Stemme: O onſe Godt en Heer, &c.

I. 'k Geloof in Godt den Vader die almachtigh /
Een Schepper is van aerd' en hemel krachtigh /
II. In Ieſum Chriſt' ſijn eengeboren Soon /
Ons Heere / die daer daelt uyt 's Vaders throon.

2.

III. Van d'Heylige Geeſt ontfangen / en gebooren
Uyt eene Maeght / Maria uytverkoren.
IV. Die onder Pons Pilato heeft geleen /
Gekruyſt / geſtorven / begraven met een.

3.

Die nedergedaelt ter Hellen / voor die vreeſen.
V. Ten derden dagh is uyt den doodt verreſen.
VI. Ten Hemel opgevaren daer hy ſit /
Ter rechter Godts ſijns Vaders / daer hy bidt.

4.

VII, Van daer sal hy weer komen tot het oordeel /
Van levende en doode / tot ons voordeel.
VIII. 'k Geloof oock meed' in Godt den Heyl'gen Geest.
IX. Een Algemeene Kerck die Christum vreest.

5.

Daer d' Heylige gemeenschap wort bebonden.
X Vergiffenis van ons bedreven sonden.
XI. Opstandingh des Vleeschs / na dees afscheyt.
XII Een leven datter duurt in eeuwigheyt. Amen.

Vermaninge tot Godts-vrucht.

Stemme: Psalm 125. Die op den Heere, &c.

WIe dat op Godt stelt sijn vertrouwen /
In nood en in gevaer /
Die wort sijn troost gewaer /
Die kan op desen rotzsteen bouwen /
Als die / in doodt noch leven /
Hem nimmer sal begeven.

2. Dies sal hy sich voor sonden wachten /
En mijden al het quaet /
Der sonden toeverlaet /
En sal op Godts geboden achten:
En vreesen voor sijn tooren /
Die hy dreygt en laet hooren.

3. Voor Godt sal hy sich nedrigh dragen /
En oef'nen sich in deught /
In stille rust en vreughdt /
In 't goede scheppen steets behagen:
Tot Godts-vrucht en genoegen /
Sal hy sich willigh voegen.

4. In soberheyt en kuysche zeede /
Zijn vrolijck van gemoedt /
Na streven 't hooghste goedt:
Sachtmoedigh en geneygt tot vreede /
Sal hy door Lief d' ontsteecken /
Tot Godt inwendigh spreecken.

5. Ghy

5. Ghy zijt / O Godt! de Bron van 't leven /
Behoedt my doch voor schandt /
En stier my met u handt /
Dat ik magh na u waerheyt streven,
Mijn heyl / wijst my u paden /
En vrijt mijn Ziel van quaden.
6. Dat ick magh in 't Geloove bloeyen /
Vol Liefde / Hoop en Geest /
Als die u dient en vreest /
Dat ick magh als de Cedren groeyen:
Verleent my Christi zeegen /
Dan heb ick 't al verkregen.

Tegen het dwaes overlegh veeler Menschen.

Stemme: Rosemondt die lagh gedooken.

WIe een Tooren soeckt te bouwen /
Zonder sorgh of overlegh /
O! het sal hem haest berouwen /
Want dit is een dwase wegh /
Dat ghy yet ter handen slaet /
Waer in ghy slechts schand begaet.
2. Wieder wil een Tooren bouwen /
Eer hy heyt een vaste grondt /
Die sal sich veel onrust brouwen /
En bedrieght sich self terstont:
Wie eerst wickt al eer hy 't waeght /
Sich in 't laetste niet beklaeght.
3. Leght wel over en sit neder /
Rekent eerst de kosten uyt /
Leght en overleght het weder /
Eer ghy maeckt een vast besluyt;
Maer doet ghy dit onbedacht /
Al de werrelt u belacht.
4. Soo ghy stracks den gront wilt leggen /
Eer dat ghy u self besint /

Wat sal yeder van u seggen /
Dat ghy sulcken werck begint?
Voor gedaen en na bedacht /
Menigh in groot lyden bracht.

5 't Was veel beter noyt begonnen /
Als te blijven in de schandt /
Beter noyt van 't vlas gesponnen /
Als de dyssen raeckt in brandt /
't Valt gewis een lastigh lot /
Van een yeder zijn bespot.

6. ,, Ach! wat siet men nu gebeuren /
,, Nu sich elck veel onderwint /
,, Daer hy moet soo haest om treuren /
,, Als hy sich te laet besint.
,, Dat men heeft gevangen an /
,, 't Geen men niet uytvoeren kan.

7. ,, Dwase menschen / die u selven /
,, Sulcken last leght op den hals /
,, Om u levendigh te delven /
,, Als ghy kiest voor 't recht het vals:
,, Maeckt geen breeder overslagh /
,, Als u stock bereycken magh.

DEse gelijckenis gebruyckte de Heere *Jesus Christus* Luc 14. 28. tegens het volck dat hem navolghde, dat of se dit schoon deden, sy een sware saeck bestonden, want sy mosten Vader, Moeder, ja haer leven haten, om sijnent wille; want wie sijn kruyce niet droeg en hem navolgde, die kost sijn Discipel niet wesen: Datse derhalven wel mosten overwegen watse deden; alloo het beter was noyt te beginnen; als daer nae schandigh uyt te scheyden: En derhalven mosten sy voorsichtigheyt gebruycken, even als die, die eenen Tooren willende bouwen, most nedersitten en de kosten eerst wel overslaen, en wel nauw reeckenen of hy 't koste uyt-voeren; op dat hy niet, den grondt aenleggende, weder met het gebouw most uytscheyden, als hy 't werck niet kost volbrengen, en hy niet bespot wierde, en 't volk van hem seyde: Dese heeft de timmeringe wel aengevangen, maer blijft daer schandigh in steken, ende en kan 't niet uytvoeren. Gevende daer

daer mede te kennen, dat, wie sijn Discipel wilde wesen, dit voor eerst wel most overwegen, of hy dit met een volstandigh gemoedt koste volbrengen, 't geene hy hadde aengevangen, op dat hy niet tot yeders spot wierde gestelt,

Dit kan mede werden gepast, op de te groote begeerlijckheyt veeler Menschen, die sich veele groote dingen inbeelden, en een webbe van Begeerlijckheden in hunne hersenen spinnen, daer sy toorens in de lucht bouwende, sich daer soo in-wickelen, dat sy niet weten hoe sy sich daer uyt sullen draeyen, ja blijven met spot en schande daer in steecken gelijck men dat dagelijcks siet gebeuren.

De wonder-wercken Jesu Christi.

Stemme: Psal. 42. Als een Hert gejaeght, &c.

WIe kan Christi wonderheden /
Nae sijn waerde spreecken uyt /
Die hy heeft in 't Landt en Steeden /
Uyt-gebreyt? daer sijn geluyt /
Heel de werrelt overzweeft /
En verbaest al watter leeft;
Wie kan sijn wonderwercken /
Na sijn waerde recht bemercken.

2. Hy kan Wijn van water maecken. Joan 2. 1.
Hy jaeght hoop-werck visch in 't net: Luc. 5. 4.
En vijf duysent die hem naecken / Matth 14. 16. Marc. 6. 35.
Spijst hy / noch vier duysent bet. Matth. 15. 32 Marc. 8. 1.
Maeckt de Zee en winden stil / Matth 8 23. Marc. 4 39.
Wandelt daer op na sijn wil. Matth 14 25 Marc 6 48.
Hy den vijgboom stracks verdorde/ Marc. 11. 13. Matt. 21. 19.
Datse nimmer vruchtbaer worde.

3. Die daer Laz'rum weer gaf 't leven. Joan. 11. 1
En der * Weed we Soon genas. * Te Nain. Luc 7 11.
En Jairi kindt daer neven / Matth. 9. 23. Luc. 8 5?
Die 't hooft van de Schoole was.

Die d'onreyne geest verstoort. Matth. 4. 24. c. 8, 16, en
En verdrijft die aen sijn oort / op veel plaetsen.
En veel Duyvels die sich spreyden /
Als hy haer gebiet te scheyden.

4. Die Maria Magdalena Luc. 8, 2.
Die van seven was geplaegt /
En van 't Kind te Cananea / Matth. 15, 22.
Al de boose geesten jaeght.
Legio des Satans bindt / Marc. 9. 5.
Oock beseten / stom en blindt /
Heeft hy van haer quael genesen:
Wie sou Godts Almacht niet vresen?

5. Die dees Hov'linghs krancke Soone: Joan. 4. 47.
Petri * Moer van koorts genas * Wijfs Moeder Marc. 1. 30.
Die een Vrouw een teer persone / Marc. 5. 26.
Hare bloetgangh stelpte ras.
Die gicht-siecken brengt in standt / Marc. 2. 3.
Die heelt een verdorde handt / Matth. 12. 7.
Ja die acht-en-dertigh jaren / Joan. 5. 5.
Kranck / oock watersuchtigh waren. Luc. 14. 2.

6. Die veel' blind' en blind'-gebooren / Marc. 10. 46.
Over al 't gesichte gaf.
Stommen die niet kosten hooren / Matt. 15. 32. 37.
De melaetsen reynigd' af. Matth. 8. 2.
Die gesont de krancken maeckt. Marc 6. 55.
Ooch wie slechts sijn soom aenraeckt. Joan. 7. 56.
En veel kreup'le by der straten / Matth. 15. 30.
Die lam voor den Tempel saten. Matth. 21. 14.

7. Die 't al sonder salf of kruyden
Heeft geheelt slechts door sijn Woort.
't Oor van Malchus voor veel luyden/ Joa. 18. 10. Luc. 22, 51.
Af-gekapt / stelt op sijn oort.
Wonder heeft de Heer gedaen:
Als hy met het kruys gelaen /
Daer aen hingh en op-geheven/ Matth. 27. 46 Marc. 15. 26.
Heeft Godt sijnen Geest gegeven. Luc. 23. 46. Joan. 19. 30.

8. Als 't voorhanghsel van den Tempel / Joan. 19. 51.
Scheurd' van boven tot beneen /

Schudde

Schudde d'aerde / steen en drempel /
Ja der Sonnen-licht verdween. Matth. 27. 51.
d'Heylige quamen uyt het graf /
Wierpen hare steenen af:
Die daer sliepen nu ontwaeckten /
En in d'Heyl'ge stadt geraeckten.

9. Als de Hooftman over hondert / Matth. 27. 54.
Al dees Wonderwercken sagh /
En d'aerdbeving / als verwondert /
Schrickt' en sprack hy met geklagh /
Dees is waerlijck Godes Soon / Matth. 27 54.
Die sich hier heeft laten doon.
Als 't volck sagh dees wonderdaden /
Sloegh 't haer borst in 't hert beladen.

10. Na dat hy aen 't Kruys geslagen /
Hadt den doodt voor ons geleen /
Wierd' hy in het graf gedragen / Joan. 19. 38.
Die den derden dagh verscheen / Luc. 24. 21.
Die den Doodt heeft t'onderbracht /
En verbroocken al sijn macht /
Die sijn Jongers ook met eenen /
Toogd' sijn ware vleesch en beenen.

11. Niemant kan dees Wonder-schatten /
Door geen schriften breyden uyt /
En de werrelt kan 't niet vatten / Joan. 21. 25.
Wat al uyt sijn Godtheyt spruyt.
Druckt dit Mensch in u gemoet /
En siet wat u Heere doet /
Die sijn Volck hier door wil leeren /
Dat hy is de Heer der Heeren.

De Breede en Smalle wegh.

Kan gesongen werden op Psal. 100. Ghy völkeren des Aerdrijcksal, &c.

DE wegh die na den Hemel gaet /
Is engh en steyl / een smalle straet /
Een wegh die sich eerst moeylijck toont /
Maer boven op de ruste woont.

2. De breede wegh ter zyden aen /
Daer kan men met gemack op gaen /
Daer klimt de pracht en wellust op /
Maer boven stortse van den top.

3. Doch wie om deught op bergh en dal /
Op steyle rotsen klimmen sal /
Die krijght van Christi eer en loon /
Een onverganckelijcke kroon.

4. Maer wie de sond en werrelt mint /
Die valt al eer hy 't oock besint /
In armoe / schande / spot en smaet /
En leeft in een seer droeve staet.

5. En krijght dan 's werrelts bitter kruyt /
Dat Doodt en Hel in sich besluyt /
Waer door hy eeuwigh wordt geplaeght
En sijn verdiende straffe draeght.

6. Daer hy slechts wee en jammer erft /
En eene worm die nimmer sterft :
Maer wiens gemoedt in Godt bestaet
Heeft Christum tot sijn toeverlaet /

7. En Erft een krans die stadigh bloeyt /
En door 't geloof volstandigh groeyt :
Waer door hy dan door Godts geleyt /
Verkrijght de vreught in eeuwigheyt.

De ydele hoop der Menschen.

Op de voorgaende wijse: Psal. 100. Ghy volkeren des Aerdtrijcks al, &c.

O Mensch! u hoop is los en licht /
Ghy schermt door een valsch gesicht;
Om dat ghy wroet om schat en goet /
Dat op der aerde blyven moet.

2. De tijdt die vluchtigh rent en schiet /
Brenght u en al u goet te niet;
Om dat ghy dwaes en onbedacht /
Op tijdt / op eer / noch Godts-vrucht acht.

3. Doch soo ghy jaeckt nae eer en staet /
Nae roem die door geen doodt vergaet /
Na 't leven dat geen weedom erft /
Omhelst de deught die nimmer sterft.

4. Want deught den Mensch ten eeren leyt /
En voert hem tot d'onsterflyckheyt:
Alwaer sy schenckt een heerlijck loon:
In 's Hemels vreugd' / een Lauw're kroon.

---

t'Samenspraeck: de *Mensch*, en *Religie*, of Godsdienst, het Latijn na-gevolght.

Mensch. O *Vaders liefste Kindt, vol Goddelijcke reden, Hoe gady dus beroyt, in dees gescheurde kleden?*
Religie. Ick walg van 's werrelts prael en van der Menschen eer.
M. *Wat boeck is 't dat ghy draeght?* R. mijns Vaders Wet en Leer.
M. *En waer toe naeckt van borst?* R. om 't oprecht hert te toonen.
M. *Hoe dus geleunt op 't kruys?* R. 't Kruys overtreft de kroonen.

 M. *En*

M. *En waerom doch gevlerckt?* R. Ik leer ten hemel gaen.
M. *Wat leert dees heldre glants;* R. Het donckere hert versmaen.
M. *Wat teugel aen u zy?* R. Ick tem de woeste sinnen.
M. *En waerom hier de doot?* R. ik kan de doot verwinnen.

Siet oock in de *Iconologia*, Fol. 173.

't Geruste Leven.

Stemme: O saligh Heyligh Bethlehem.

Laet elck vry staen na pracht en lust /
Die op 's hofs slibber planck wil leunen?
Ick ben vernoegt in soete rust /
En wil op geene Hoogheyt steunen.
2. Ick soeck geen Hof nog prachtigh Huys /
Om daer in hoofs en prats te leven:
Ick acht veel meer een slechte Kluys /
Om my in stille rust te geven.
3. Om dat mijn tijdt al stil vergaet /
Soo pas ick niet op gunst der Grooten /
Ick soeck gewoel noch hooge staet /
Om na haer lust te zyn verstooten.
4. Ick soeck alleen als onbekent /
In rust mijn loop baen uyt te loopen /
Want wie sich veel by Grooten went /
Die moet sijn rust en lust verkoopen.
5 Ick soeck mijn ouderdom slechts stil /
Als een gemeensaem Burger t'eynden /
Godt doe met my het geen hy wil /
Als ick schey uyt 't dal der ellenden.
6. Want dese dreyght een harde doodt /
Die yeder een bekent wil sterven /
En zijn gesien by kleyn en groot /
Daer sy haer eygen kennis derven.
7. O wel geluckig / wiens gemoet /
Door grootsheydt niet is ingenomen /
En kent sich self / in 't geen hy doet /
Die wort geacht by alle vromen.

Om

Om dat hier noch eenigh geschrift te kort quam, heeft my geraden gedacht, de vier *Eeuwen*, gelijck die by de oude Poëten zijn beschreven, hier by te voegen, die ghy oock sult vinden in mijne *Iconologia*, fol. 125.

De gulde Eeuw, onder Saturnus.

DE Eeuw de gulde Eeuw, was sonder Opperhooft,
Daer sonder Wetten, trouw' en liefde wiert gelooft.
Daer was nog schroom, nog straf, noch boeyen, pley nog banden,
Maer yder was gerust, noch vreesden 's Rechters handen.
Men velden geenen boom om een uytheemsche kust
Te soecken, maer haer landt was al haer vreughd en lust.
Men delfde graft noch wal voor schanssen noch om steeden,
Men hoorden geen Trompet, noch liet geen wapens smeeden:
Maer sonder krijgers hulp genoot elck sijne vreught,
En door dees soete weeld', leefd' yder in geneught.
Het Landt behoefde ploegh, noch schop, noch vorck te snijden,
Maer bracht uyt hare schoot, de vruchten t'allen tijden.
Elck bloeyde in sijn tier, de eyckels en het graen,
En wat sijn hert gelust, dat vont hy voor sich staen.
't Was een gestade Lent: En Phœbus *gingh sich baden,*
En queeckte velt en bloem met allerley cieraden.
Het wintjen speelt' er soet: daer droop een honing-vloet,
En 't saligh volck was vroom en Godtlijck van gemoedt.

De Silvere Eeuw, onder Jupiter.

NA dat de gulde Eeuw door afgonst was verstreecken,
Begost de silvre Eeuw, *nu voor den dagh te breken,*
Waer door de groote rust ten deele was geschent,
Die yder sich om winst en tot de konsten went,
Men steld' er wetten in en 't voorschrift om te leven,
Gelijck hun Jupiter *na sijne lust wou geven.*
De tijdt die eeuwigh scheen, die wierde thans gedeelt,
En 't lieflijck Sonne-jaer in vieren afgebeelt,
Doen vield' er sneeu en vorst, en bracht veel rampen mede,
Van sieckte, koorts en jicht, soo dat men sich most kleeden.
En bouwen huys en hof, met sorge voor 't gesin,
De Ossen in den ploegh, en zaeyen om gewin.

De Kopere Eeuw.

NU quam de derde Eeuw van Koper, als verstoort,
En van een wreder aert, en bracht de wapens voort?
Doch niet soo vol verraet als wel de ysre dede;
Maer d'ondeught kroop bedeckt in plaets van rust en vrede,
Oock list en schelmery, gewelt en eygenbaet,
En 't landt dat wierde nu by kavels afgepaet.
Schoon 't zeylen ongewoon, en streken op de winden,
Soo rustmen schepen toe, om Rijcken op te vinden.
Maer noch in beter standt, als in de vierde Eeuw,
Daer 't al in vlammen blaeckt, vol moorden en geschreeuw.

De Ysere Eeuw.

HIer was nu Recht en Trouw ten Hemel opgevlogen,
De liefde was verjaeght en quam in plaets de logen,
Bedrogh en alle quaet. Men delfd' het ingewant
Des Aerdtrijcks, en bespied' of men geen schatten vant.
Het goudt quam voor den dagh, veel snooder als het yser,
Daer streefd' elck na om 't eerst, 't schoon hy scheen sot of wijser.
De gelt-sucht drongh in 't hert en gierigheyt daer by,
Daer sweefd' in volle swangh de sucht tot heerschappy,
Met deegens in de vuyst, en met bebloede handen,
So kantmen om den roof, met schenden, moorden branden,
Soo dat noch man noch Gast, was seker voor 't gesin,
De Man sijn Vrouw belaeght, de Swager sijn vriendin.
De Sone stont, eylaes sijn Vader na het leven,
De Her de klam van bloedt, heeft groote rouw bedreven.
De Godts-vrucht lagh vertreen, soo dat Astræa vliet
Ten Hemel, en 't gespuys des Werrelts hier verliet.

BLADT-

BLADT-WYSER.

A.

B.

D.

G.

Gierig-

W.

EYNDE.

6 alt.

drive

